DEVRİMCİLERİN FİLİSTİN GÜNLÜĞÜ 1968 - 1975

Oktay Duman

AYRINTI
Yakın Tarih

2. BASIM

OKTAY DUMAN

5 Mart 1970 yılında Ankara'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Ankara'da bitirdi. 1988-1989 döneminde girdiği Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden 1992 yılında politik nedenlerden dolayı ayrılmak zorunda kaldı. İki dönem Ziraat Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanlığı yaptı. 1993 yılında hakkında açılan bir davadan dolayı 5 yıl hapis cezası aldı. 1996 yılında Almanya'ya iltica etti. Yurtdışında bulunduğu süre içinde göçmenlerin sorunlarıyla yakından ilgilendi. Farklı kurumlarda yöneticiliğin yanı sıra, yurtdışında çıkan değişik dergi ve gazetelerde serbest gazeteci olarak çalıştı. Türkiye Almanya İnsan Hakları Derneği'nde (TÜDAY) gönüllü bir aktivist olarak çalıştı. 2013'te Türkiye'ye dönen Oktay Duman, üç yıldır Türkiye-Kürdistan Devrimci Hareketi ile Filistin Hareketi arasındaki tarihsel ilişkiyi irdeleyen uzun soluklu bir sözlü tarih çalışması üzerine çalışmaktadır.

Yayımlanan çalışmaları: *Benim Adım Dilaver*, (Ufuk Bektaş Karakaya ile birlikte) Ayrıntı Yayıncılık, 2019; *Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2 1976-1985*, Ayrıntı Yayınları, 2017; *Devrimcilerin Filistin Günlüğü 1968-1975*, Ayrıntı Yayınları, 2015; *Barikatlar Düşerken*, Ozan Yayıncılık, 2013; *Kristal Gecelerinde Uyuyamam*, Zer Yayınları, Almanya, 2006.

Ayrıntı: *946*
Yakın Tarih Dizisi: *18*

Yaşayanlar Anlatıyor
Devrimcilerin Filistin Günlüğü (1968-1975)
Oktay Duman

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

Son Okuma
Onur Koçyiğit-Ahmet Batmaz

Düzelti
Müslüm Yücel

© Oktay Duman, 2015

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım, *İstanbul, Aralık 2015*
İkinci Basım, *İstanbul, Mart 2020*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-055-9
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A. Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
T: 0212 512 15 00 pbx F: 0212 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/AYRINTIYAYINEVI facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Yaşayanlar Anlatıyor

Devrimcilerin Filistin Günlüğü

(1968-1975)

Oktay Duman

AYRINTI

YAKIN TARİH DİZİSİ

Sinançа
Şirin Cemgil Sinan Cemgil'i Anlatıyor
Şirin Cemgil

Cepheden Anılar
Orhan Savaşçı'nın THKP-C Anıları
Söyleşi: İlbay Kahraman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü
1968-1975
Yaşayanlar Anlatıyor
Oktay Duman

Keşiş'in Torunları
Dersimli Ermeniler
Kâzım Gündoğan

Tek Yola Sığmayan Devrim
İbrahim Çelik

Görülememiştir
Bir TKP/ML Sanığının Günlükleri
Ali Türker Ertunca

Üç Devrimci Tiyatro Bir Meddah
Anılar
Erdoğan Akduman

Muzaffer Oruçoğlu Anlatıyor
Zavot'dan Vartinik'e
Söyleşi: İbrahim Ekinci

Yolculuk Sürer...
Nuri Salman

Bizum Cihan
Cihan Alptekin Kitabı
Nuran Alptekin Kepenek

Merhaba Kör Kadı
Mahir Çayan'ın Avukatının Anıları
Faik Muzaffer Amaç

Çizmeleri Çıkarayım mı?
Soma... 13 Mayıs 2014
Onur Yıldırım & Uğur Şahin Umman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2
1976 – 1985
Oktay Duman

Sabo
Sabahattin Kurt Kitabı
Murat Bjeduğ

Işid ve Türkiye
"Katili Tanıyoruz"
Erk Acarer

Ha Bu Nasul Dev-Genç'tur Uşağum?
Mustafa Korkmaz

10'lardan Biri
Devrimci Subay Saffet Alp Kitabı *Murat Bjeduğ*

Porsuk Durgun Akardı Mustafa Çalıkuşu Anısına
Ersin Toker

Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı
Adsız Kahramanlar
Ahmet Tuncer Sümer

Kivamini Tutturamaduk
Recep Memişoğlu

Giresun Yol Hikâyeleri
Ziya Gül

Bir Kürt Devrimcisi
Niyazi Usta
Ruşen Arslan

Necmettin
Bir Devrimcinin Hatırası
Can Şafak

Kürt Sorunu
Yerel Dinamikler ve Çatışma Çözümü
E. Fuat Keyman - Ayşe Köse Badur

Hiçbir Şey Aynı Olmayacak
Siyasi Mülteciler
12 Eylül Darbesi'ni Anlatıyor
Özlem Delikanlı - Eylem Delikanlı

Benim Adım Dilaver
Mehmet Fatih Öktülmüş Kitabı
Ufuk Bektaş Karakaya - Oktay Duman

Tarihe Not
Akılda Kalanlar (1976-1980)
Anlatan: İbrahim Ünal

Anılar Belleğimizin Bekçileridir
Tayfur Cinemre

Kobane'de direnen Kürt kardeşleriyle
omuz omuza savaşan enternasyonalist savaşçılara...

İçindekiler

- Kısaltmalar 9
- Önsöz 11

Filistin Sorununun Kısa Tarihi 17
Filistin Kamplarına İlk Gidenler 33
Selimiye Askerî Okulu'ndan Filistin Kamplarına 34
Gaziantep'te Başlayan Bir Mücadele ve Yol Öyküsü 102
Filistin Yolunda 114
Doğmadan Ölen Bir Gerilla Deneyimi: İkinci Kuva-i Milliye .. 202
12 Mart'ın Ayak Sesleri 204
Filistin Kamplarına Giden İlk Üniversiteliler 240
Filistin Yolunda Dört Devrimci 259
Bir Darbenin İçinde Var Olma Savaşı: Yeniden Filistin 296
Bir Dramın Perde Arkası: Yüzbaşı İlyas Aydın 314
Gülten Savaşçı'nın (Çayan) İlyas Aydın'la İlgili Gönderdiği Mektup 337
Aydınlık Hareketi'nin Filistin Günleri 343
Filistin Kampları ve Filistin Gerçeği Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme 382

Sonuç 412
Röportajlar ve Tarihleri 414
1968 Yılından İtibaren Kronolojik Bir Sırayla 417
Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi Saflarında 417
Mücadele Etmiş ve Hayatını Kaybetmiş Devrimciler 417

- Kaynakça 419
- Fotoğraflar 423
- Dizin 455

Kısaltmalar

BAAS: Arap Sosyalist Diriliş Partisi
BM: Birleşmiş Milletler
DC: Demokratik Cephe
DSÖ: Dünya Siyonist Örgütü
FDHKC: Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi
FDHKO: Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Ordusu
FHKC: Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu
FKÖ: Filistin Kurtuluş Örgütü
GBT: Genel Bilgi Tarama
MDD: Milli Demokratik Devrim
MİT: Milli İstihbarat Teşkilatı
MLSPB: Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri
MOSSAD: İstihbarat ve Özel Operasyonlar Enstitüsü
ODTÜ: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖHD: Özel Harp Dairesi
PDA: Proleter Devrimci Aydınlık
PKK: Partiya Karkerên Kurdistanê (Kürdistan İşçi Partisi)
SAVAK: Milli İstihbarat ve Devlet Güvenlik Örgütü (İran)
SD: Sosyalist Devrim
SFKF: Sosyalist Fikir Kulüpleri Federasyonu
SKP: Suriye Komünist Partisi
SSK: Sosyal Güvenlik Kurumu
TDH: Türkiye Devrimci Hareketi
TDKP: Türkiye Devrimci Komünist Partisi
TDY: Türkiye Devriminin Yolu
THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TİP: Türkiye İşçi Partisi
TKP: Türkiye Komünist Partisi
TSH: Türkiye Sosyalist Hareketi
UAÖ: Ulusal Askerî Örgüt

Önsöz

1968 yılına yaklaşırken Avrupa'dan Uzakdoğu'ya, Ortadoğu'dan Latin Amerika'ya kadar birçok ülke ulusal kurtuluş ve anti-emperyalist gençlik hareketleriyle sarsılmaktadır. Emperyalist saldırganlığa, kapitalist barbarlığa karşı öfkeli kalabalıklar ellerinde pankartları, dillerinde anti-emperyalizm ve sosyalizm sloganlarıyla yürüyüşlere, silahlı mücadeleye başladılar.

Türkiye'de ise 1961 Anayasası'nın da sunduğu olanaklarla sosyalist sol hızla örgütlenmekte, TİP büyük şehirlerde bulunan fabrikalarda işçilerle, kırda ise küçük üretici ve yoksul, topraksız köylülerle, ezilen halklarla buluşmaktadır. Sosyalist sol hızla örgütlenerek yükselmiş ve TİP seçimlerde Meclis'e 15 milletvekili göndermiştir. '68'e gelindiğinde TİP'in gençlik örgütlenmesi olan FKF'de, TİP'e yönelik sert eleştiriler birbirini izlemektedir. O dönem tartışmalar sonucu sosyalist sol MDD ve SD ekseninde saflaşmıştır. Silahlı halk savaşıyla ülkenin emperyalizmden kurtarılıp tam bağımsız demokratik Türkiye'nin kurulabileceğini düşünen devrimci gençler, tercihini MDD çizgisi etrafında yaparlar.

Devrimci gençlerin hem başlatacakları silahlı mücadele için gerekli altyapıyı sağlamak hem de Filistin hareketiyle dayanışmak amacıyla sınırın ötesine geçmelerine yol açan siyasal koşullar hızla olgunlaşmıştır.

Filistin Hareketi artık sadece Türkiye'de değil, dünyada da ilerici güçler tarafından yakından izlenen uluslararası bir sorun olarak takip edilmeye başlamıştır. Türkiye'den ve dünyanın değişik ülkelerinden gelen muhalif gençlere ev sahipliği yapan Filistin Hareketi, devrimci gençler üzerinde

bir çekim merkezi olmuş ve devrimci gençler birbirinden bağımsız olarak yönlerini Filistin kamplarına dönmüştür.

Devrimci hareket, hangi politik ihtiyaçların bir sonucu olarak Filistin hareketiyle ilişki kurmak istemiştir? Filistin hareketinin özgül yanları nelerdir? Bu deneyimden devrimci hareket neler öğrenmiştir? Hareketle uzun soluklu stratejik ve politik bir ilişki neden kurulamamıştır? Sorular çoğaltılabilir. Bu soruların yanıtlarının bizzat canlı tanıkların anlatımlarına dayanarak ortaya çıkarılabileceği, öbür türlü kuru bir tarih anlatımının ötesine geçilemeyeceğinden yola çıkarak zorlu bir çalışmanın içinde buldum kendimi.

Röportajların kronolojik bir sıralamada olmasına dikkat ettim. Birbirinden zengin, öğretici deneyimler sunan ve bir dönemi yakından anlamamızı sağlayan röportajlara sadeleştirme dışında müdahale etmedim. Bu röportajları dönemin kilometre taşı sayılabilecek, devrimci hareketin gelişiminde gerek yerelde gerek genelde özel roller almış kadrolar üzerinden yapmaya dikkat ettim. Bunu yaparken gölgede kalan, İsrail ile sıcak savaşa girip Filistin davası için kanını dökmüş, hayatını ortaya koymuş devrimcilerle konuşmaya özen gösterdim. Aradan geçen kırk yılı aşkın sürede o günleri anmak istemeyen, sağlık sorunlarından dolayı konuşacak durumda olmayanların dışında, hangi gruptan olursa olsun devrimci hareketin parçası diyerek herkese ulaşmaya çalıştım. Ulaşabildiğim herkesin düşüncelerinin doğrudan okura aktarılmasına özen gösterdim.

El Fetih, İsrail gibi bazı isimler, konuşmacıların kendi tercih ettikleri şekillerde kullanılmıştı. Ancak biz kitabın yayıma hazırlandığı aşamada bunları nüans oluşturmayacak şekilde, yaygın kullanımlarına göre yeniden düzenledik.

Uzun soluklu, devamlılığı olan bir siyasal harekete dönüşememiş İkinci Kuva-i Milliye deneyimini değişik yönleriyle işledim.

Bu deneyimin sınırlarını İkinci Kuva-i Milliye grubundaki kişilerle yaptığım görüşmelerle ve Abdülkadir Yaşargün'ün anılarından yararlanarak genişletmeye ve farklı açıdan eleştirel değerlendirme olanakları sağlamaya çalıştım. Yine kitapta bir MİT-MOSSAD ortak operasyonuyla

Bora Gözen ve arkadaşlarının katledilmesine ilişkin olarak sadece Faik Bulut'un anlatımlarına başvurmakla yetinmedim. Aynı zamanda yakın kamptakilerin ve o günlerde Aydınlık Hareketi saflarındakilerin konuyla ilgili tanıklıklarına da başvurdum.

Filistinlilerin elinden alınıp sorgulanan ve TDH tarihinde bir başka tartışmalı olaya, İlyas Aydın olayına değindim. MİT'in, Ortadoğu'ya çıkan devrimci harekete yönelik sızma çabalarının beslediği kuşku atmosferine ve havada uçuşan ajan suçlamalarına parantez açtım. Yüzbaşı İlyas ile yan yana gelmiş, sorgu kaydını dinleyen isimlerin görüş ve izlenimlerine de yer verdim.

Hayalden gerçeğe, efsaneden reele geçiş yapabilmek ve o dönemin koşullarında Filistin deneyimini daha rahat soluyabilmek amacıyla soyut söylemlerden kaçınmaya ve algılar yerine olguları öne çıkarmaya çalıştım.

Üzerinde yoğunlaştığım bir başka konu da Filistin deneyiminden çıkarılması gereken dersler oldu. Sonuç olarak TDH'nin üç bine yakın kadrosunun bir şekilde yolunun düştüğü Filistin "deneyiminden" hangi dersleri çıkardığı hâlâ yanıtlanması gereken bir soru olarak ortada durmaktadır.

Filistin deneyimiyle ilgili olarak, ilk önce kimin ya da kimlerin gittiği oldukça merak edilen bir sorudur. Bu sorulara bugüne kadar derme çatma yanıtların verildiği, öne çıkan isimlerin gerçeği yansıtmadığı açığa çıkmıştır. Şunu da açıkça belirtmek gerekir ki, konuyla ilgili birçok "yanlış" bilgi "doğru kabul edilmiş" ve yıllarca özensizce paylaşılmıştır. Olayların ve eylemlerin tarihi yazılırken her şeyden önce dürüst ve objektif olmak gerekir.

Bugünü anlamanın yolunun güçlü, nesnel bir tarih algısıyla mümkün olduğu açıktır. Unutulmamalıdır ki, güçlü bir tarih bilincine sahip olamamış siyasal bir hareketin başarılı olması bir yana gelecekte de benzer hatalardan uzak durması mümkün değildir.

Kitabın hazırlanma aşamasında en büyük zorluğu o günlerde henüz 20'li yaşlardayken, bugün 70'ine merdiven dayamış olan tanıkları bulmakta yaşadım. Bir başka zorluk ise her birinin Türkiye'nin, hatta Avrupa'nın farklı kentleri-

ne dağılmış olmalarıydı. Kitapta adı geçen isimlerden Yusuf Küpeli hariç neredeyse tamamıyla yüz yüze görüştüm. Bazı söyleşilerde açığa çıkan mekân ve tarih karmaşasını ortadan kaldırmak için gazete arşivlerinden tarama yaptım. Kitap yayınlanmadan önce, yaptığım röportajları sahiplerine gönderip çoğunluğunu teyit ettirdim; olası vurgu kaymaları ve anlatım bozukluklarının yol açtığı yanlış anlamlara gelebilecek ifadelerin düzeltilmesini sağladım.

Çözümlemesini yaptığım ve okunabilir hale getirdiğim metinlerin sahiplerine gönderilip teyit edilmesini sağlamak her zaman istediğim hızda gerçekleşmedi. Bu çerçevede okurun, detaylarını kitabın sonunda yer alan listede görebileceği Almanya (Köln, Hamburg, Essen, Bielefeld), Fransa (Paris), Hollanda (Amsterdam, Arnheim), İsviçre (Zürih, Basel), Danimarka (Kopenhag), İsveç (Ahlmut) ve Kuzey Irak'ta (Medya Savunma Alanları-Kandil) yer alan değişik kentlerin yanı sıra Türkiye'de İstanbul, Balıkesir (Burhaniye), Bursa, İzmir, Ankara, Antalya (Kalkan), Çorum, Mersin, Antakya (Reyhanlı, Tavla Köyü, Harbiye), Gaziantep (Nizip, İslahiye), Diyarbakır, Malatya (Ören) ve Adıyaman'a (Gölbaşı) ziyaretler yaptım. Yüzlerce saat süren bu söyleşi kayıtlarını çözümledim. Konuşmaları anlaşılır hale getirmek ve çalışmanın içeriğini kapsamayan çok sayıda detayı ayıklamak ise başlıbaşına bir işti. Kimi dostlarımın uyarılarına rağmen konuşmanın tamamını, (içlerinde konuyla doğrudan ilgili olmayan yanları da dahil) çözümleyerek sahiplerine ulaştırma yönündeki inadım ise sırtımdaki iş yükünü daha da artırdı. Kimi tarihsel detayları daha da anlaşılır hale getirebilmek için ek röportajlar yaptım. Yan yana gelemediğim kişilerle de mail aracılığıyla iletişim kurdum.

1968 yılının başından 1975 yılının sonlarına kadar *Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet* gazetelerini taradım. Bu tarama esnasında bulduğum ilgi çekici birçok bilgiyi yeri geldikçe kullandım. Bu notlar konunun hem daha iyi anlaşılmasını hem de bazı anlatıların yerli yerine oturmasını sağladı. Değişik kaynaklarda çıkan Arapça isimlerin Türkçe kullanımlarını yazarak okurun daha sağlıklı bilgi edinmesini sağlamaya çalıştım. Bu karmaşayı aşmama katkıda bulunan Semih Dinç'e, bir kez daha teşekkür ederim.

Son olarak çalışmanın ilk aşamasında beni Nizip'te konuk eden ve ilgili isimleri veren, nasıl ulaşabileceğimi söyleyerek yardımcı olan Mehmet Satan'a, Gaziantep'te kapılarını bana açan, adı geçen isimlere beni büyük bir içtenlik ve fedakârlıkla ulaştıran Ali Yıldız'a, İstanbul'a her gittiğimde daha ilk günden yedek anahtarını vererek barınma sorunumu çözen Mustafa Yaşar'a, konuya vâkıf olmamı sağlayan bilgileri edinmemi ve o günleri adeta yaşamamı sağlayan sevgili Semih Dinçe, ne zaman ihtiyacım olsa kapısını açan Adil Okay'a, Ankara'dan Devrimci '78 çalışanlarına, Köln'de başlayan söyleşimizi Malatya Ören'de sürdürdüğüm, kapısını ve yüreğini açmakla kalmayan, ayrıca Aziz Göçmen, Hasan Kırteke ve Mustafa Karadağ ile görüştüren Süleyman Kırteke'ye, Köln'de faaliyetini sürdüren, benim de aynı zamanda bir dönem yöneticiliğini ve aktivistliğini yaptığım ve halen üyesi olmaktan onur duyduğum sevgili TÜDAY ailesine, Fransa'da evini açan Muzaffer Genç'e, İsviçre'de bana kapılarını açan, ilgili isimlerle buluşmamı sağlayan, keyifli sohbetiyle o zor günlerde bana yol arkadaşlığı yapan Cenk'e, taslak üzerinde özenle çalışan ve düzeltmelerini yaptıktan sonra yaptığı eklerle çalışmanın derinlik kazanmasını sağlayan sayın Faik Bulut'a ve başından itibaren sıkıştığım anlarda verdiği moral ve yöntem bilgisiyle önümü açan, beni her zaman cesaretlendiren, böyle bir çalışmaya farkında olmadan beni teşvik eden Turhan Feyizoğlu'na, ayrıca yıllar önce yaşamöyküsünü yazarken Devrimci Hareket ile Filistin arasındaki ilişkiye dikkatimi çeken ve gecikmeli de olsa gündemime girerek bana ilham veren, konuyla ilgili ulaşabileceğim isimler vererek kapısını ve yüreğini bana açan sevgili Fehmi Erbaş ve eşi Sabiha Erbaş'a, Hamburg'tan Sercan Işık'a, çalışmanın son aşamasında uyarıcı öneri ve katkılarıyla kitabın elinizdeki biçime kavuşmasını ve akıcı bir metnin çıkmasını sağlayan Leyla Akgül'e, son olarak bu çalışmayı o zor koşullarda finanse etmemi sağlayan, maddi ve manevi katkılarıyla hep yanımda olan "sevdiklerime" bir kez daha teşekkür ederim.

Oktay Duman
28 Eylül 2015 / Mersin

Filistin Sorununun Kısa Tarihi

Filistin[1] sorununun tarihsel kökenleri kabaca yüzyıl öncesine kadar uzanır. 19. yüzyılda gerek devletler gerek insanlar tarafından ayrımcılığa tabi tutulan Avrupalı Yahudiler belirli mesleklere girememekte, üniversitede okuyamamakta, devlet memuru olamamakta ve ancak belirli alanlarda ikamet edebilmekteydiler.

19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa ve Rusya anti-semitizmi giderek güçlü ve tehlikeli bir dalga olarak gelişir. Avrupa ülkelerinde tırmanışa geçen anti-semitik rüzgâr, Avrupa'da yaşayan Yahudi toplumunun endişelerini artırarak yeni yurt edinme arayışlarını körükler. Yahudi karşıtı ayrımcı yasalar, günlük hayatı işkenceye çevirir. Şiddetli pogromlar Yahudilerin hayatını resmen tehlikeye atar. Siyonizm, Rus devrimcilerin Çar II. Alexander'ı öldürdükleri 1881 yılında şekillenmeye başlar. Anti-semitik uygulamaların Yahudilere Rusya'da hayatı cehenneme çevirmesi, Yahudi göçünü tetikler.

Bunun üzerine Batı Avrupa ve ABD'nin çağrısıyla Avrupa'dan ve Rusya'dan sayısız Yahudi, İngiltere'ye, Fransa'ya, Birleşik Devletler'e ve Kanada'ya göçer. Fakat büyük Yahudi sermayesinin desteğini de alan siya-

1. Filistin'in sınırları "Verimli Hilal" de denilen bugünkü Irak, Suriye, Lübnan topraklarını kapsamakla birlikte kimi tarihçilere göre sınırları belirsiz olan Filistin toprakları; doğuda Ürdün platosuna karışır, güneyde Arabistan çölleriyle birleşir, kuzeyde ise gri dağ kütlelerine ulaşır. İsa'dan önce Filistin'e çölden gelen göçebe Kenan halkı bu topraklara Kenan adını vermiştir. Yunanlılar'dan kalma Filistin sözcüğü Filistinlilerin ülkesi anlamındadır. Filistinliler, Kenan ilinin sahilini İÖ 1400 yıllarında fethetmişler ve ülkelerine Filistiya adını vermişlerdir. Filistin zamanla Arap egemenliğine geçmiş, Ürdün ve Lübnan'la birlikte Büyük Suriye'nin bir parçası olmuştur.

sal Siyonizm'in kurucuları ve Yahudi kanaat önderleri, Tanrı'nın Eski Ahit'te onlara Filistin'i vaat ettiğini iddia ederek gözlerin Filistin topraklarına çevrilmesini sağlar. Göç dalgası, 1914 yılına kadar sistemli bir şekilde artarak devam eder. Siyonizm'e göre Zionculuğun şehri Kudüs, Kudüs yakınlarındaki kutsal Siyon Dağı ise dinler tarihinde hayatta kalan İsrailoğulları'nın Tanrı tarafından kendilerine vaat edilmiş topraklara dönüşlerinin simge merkezidir.

19. yüzyılın başlarında Filistin'e göç edenlerin ezici çoğunluğu yoksul ve yaşlı Yahudilerdir. Varlıklı denilebilecek Yahudiler ise, geldikleri topraklarda henüz 4 yıl geçmeden Yafa yakınlarında dört, Şaron Ovası'nın kuzey bölümünde bir, Celile'de de üç tarım kolonisi oluşturacak bir güce ve sayısal çoğunluğa ulaşırlar.[2] Filistin'e ilk göç eden göçmen Yahudi toplulukları, hem ünlü Fransız banker Rothschild ve ailesinden hem de aynı dönemlerde Siyonizm'in Avrupa'daki temellerini atmakla meşgul olan Thedor Herz'in[3] başını çektiği ve ilk kongresini 1897'de Basel'de yapan Siyonist hareketten büyük maddi destek görür.

Bu arada İkinci Aliyah[4] başlar. Göç eden Yahudi toplulukların içlerinde sosyalizme, işçi haklarına ve kooperatiflere inananlar kibutz[5] ve Moşav yerleşimlerini başlatırlar.

2. Jonathan Schneer, *Balfour Deklarasyonu: Arap-İsrail Çatışmasının Kökenleri*, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012, s. 34.

3. Budapeşteli orta sınıf bir ailenin ferdidir. Viyana Üniversitesi'nde hukuk eğitimi almıştır. Siyonizm hakkında kapsamlı çalışmalar yaptı. 1897 yılında Dünya Siyonist Teşkilatı'nın kurulmasını ve İsviçre'nin Basel kentinde teşkilatın ilk kongresinin yapılmasını sağlamıştır. Kongrede kurulmasını tasarladığı Yahudi devletinin sınırlarını belirtmiş ve kongre sonunda Herzl, Dünya Siyonist Teşkilatı'nın başkanı seçilmiştir.

4. İbranice "yükseliş" anlamına gelen bu kavram, aynı zamanda farklı ülkelerde yaşayan Yahudilerin, İsrail'e ya da Filistin topraklarına yaptıkları göç anlamında kullanılır.

5. İbranice "topluluk" veya "birliktelik" anlamına gelir. İsrail'de ortaklaşa kullanılan yerleşim bölgelerine verilen isimdir. İsrail devletinin kuruluşunda önemli etkileri olmuştur. Kimi tarih araştırmacılarına göre, sosyalizm ve Siyonizm'i pratik bir şekilde bir araya getiren kibutizm İsrail'e mahsus bir deney olup tarihte gelmiş geçmiş en büyük ortaklaşa toplum hareketlerinden biridir. Kibutz, 19. yüzyılın Saint Simon, Proudhon, Robert Owen ve Martin Buber gibi filozoflarının etkisi altında gelişmiştir. İlk kibutz 1909 yılında kurulmuştur. Bugün 1.000 nüfuslu 250 kadar kibutz vardır. Başlangıçta tarım tabanlı olan Kibutizm bugün ise çoğunlukla fabrikalar ve sınai üretim alanlarında da örgütlü bir akım olarak tanınmaktadır.

Önderleri David Ben-Gurion İsrail'in ilk başbakanı olacaktır. I. Dünya Savaşı'nın arifesinde, İkinci Aliyah'ın tamamlandığı dönemde Filistin'de yaşayan Yahudilerin nüfusu 85.000'i bulur. 1914 yılına gelindiğinde Yahudiler, Filistin nüfusunun yaklaşık dokuzda birine ulaşır. Yahudiler tarımda Araplarla rekabette tartışılmaz bir üstünlük kurarlar. Artan Yahudi göçü ve büyük miktarlarda satın alınan verimli toprakların artan oranı, yerli Filistinli Araplarla sürtüşmenin de temel nedeni olur.

Sonuç olarak Yahudi büyük sermaye sınıfı başından itibaren Yahudi sermayesinin merkezileşmesini ve pazarını yaratmanın bir aracı olarak ayrı bir devlet kurma fikrini benimsemiştir.[6] Bu hedefin hayata geçirilmesi için Herzl yoğun bir diplomatik çaba göstermiştir. Asıl önemlisi bir ideoloji ve politika olarak Siyonizm, dönemin hâkim emperyalist güçlerinden İngiliz sömürgeciliğinin; Ortadoğu'nun Akdeniz'e çıkışı olan Filistin'i sömürgeleştirme siyaseti ile Yahudi burjuvazisinin amaçlarının kesiştiği yer ve zamanda ortaya çıkmıştır.

1914 yılında Osmanlı, savaşa Almanya saflarında katılır. Bu arada İngilizler, Arapların büyük enerji yatakları üzerinde oturduklarını ve bölgenin siyasal ekonomik stratejisini derinden etkileyeceğini erken keşfeder. Arapları, Osmanlı'ya karşı ayaklanmaları ve kendi saflarında yer almaları karşılığında bağımsızlık sözü vererek örgütlemeye başlar. 1916 yılında İngiltere ile Fransa, Arap dünyasının iki emperyal güç arasında yeniden paylaşımını öngören Sykes-Picot Anlaşmasını imzalar. Siyonistler, İngilizlerle görüşerek, Filistin'de Yahudi Devleti kurulması karşılığında bölgede ve Süveyş Kanalı'nda İngiliz çıkarlarını koruyacaklarını bildirirler. 2 Kasım 1917'de ilan edilen Balfour Deklarasyonu'nda, majestelerinin hükümetinin, Filistin'de Yahudi halkı için bir vatan kurulmasına sıcak baktığı ve bu amaca ulaşılmasını kolaylaştırmak için her türlü çabayı gösterecekleri açıkça belirtilir. Bu deklarasyonun yayınlanmasından kısa süre önce de "kendi kaderlerini ta-

6. Bu nedenle İngilizlerin bir ara dile getirdiği, "Filistin'de değil de Uganda'da devlet kurma" önerisini Siyonist Kongresi'nin şiddetle reddetmesinin nedeni budur.

yin" vaadine karşılık İngilizlerin kumandasında Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaşmayı kabul eden Arap liderlerini de yanına alan Britanya, Osmanlı'nın, Ortadoğu'daki topraklarının büyük bölümünü ele geçirir.

İngiltere hükümeti, Balfour Deklarasyonu'yla her ne kadar Yahudilere Filistin topraklarında yurt edinmenin olanaklarını sunmuş olsa da o yıllarda bölgenin egemenlik sahasını İngiltere'ye kaptırmaya niyeti olmayan Amerikan emperyalizmi sahnedeki yerini alır. Wilson, gelecekteki bölge politiğini belirlemek amacıyla King-Crane komisyonunu bölgede sorunu yakından izlemek ve raporlamak üzere görevlendirir. 1919 yılında komisyon hazırladığı raporda Filistin'de, tüm nüfusun yaklaşık onda dokuzunu oluşturan Yahudi olmayan halkın Siyonist programın tümüne kesin olarak karşı çıktığını yazar.

Birinci emperyalist paylaşım savaşından yaralı çıkan ve bölgedeki Yahudi sermayesiyle yakın ilişki içinde olan İngiliz emperyalizmi bölgedeki dengeleri gözetmekte, kendisi için stratejik önemde olan Süveyş Kanalı'nı elden çıkarmak istememektedir. 1917'de bir Yahudi devletinin kurulması için Balfour Deklarasyonu'nu kaleme almasıyla bilinen İngiltere ilerleyen yıllarda, Yahudi göçünün Filistin nüfusunun üçte birini geçmeyecek şekilde sınırlandırılmasını savunmaya başlar.

Balfour Deklarasyonu, Yahudi yurdunda Yahudi olmayan toplulukların haklarıyla Filistin dışındaki Yahudilerin haklarının da sözde korunacağını içerse de deklarasyonun asıl içeriğinin gelecekte kurulması öngörülen bir Yahudi devletine fiilen olanak sağlaması olduğu açıktır. Filistinli Araplar kendilerine vaat edilen bağımsızlık sözünün bu deklarasyonla birlikte rafa kaldırılmasına kızgındır. İradelerinin hiçe sayıldığına inanan Filistinli Araplar 1920 Nisan'ında büyük protesto ve eylemlere başlar. Tepkiler, 1929 Ağustos'una kadar aralıklarla devam eder ve 1936-1939 yılları arasında patlayarak kesintisiz altı aya varan genel grevle doruk noktasına ulaşır.

Bu arada Avrupa'da 1930'lardan itibaren Yahudi göçünü tetikleyen faşizm dalgası yükselişe geçer. Yüz binlerce Yahudi pogromlara tabi tutulur, toplama kamplarına dol-

durulur. Faşizmin bu saldırganlığı karşısında Siyonizm'in siyasal önderleri anti-semitik uygulamalara karşı direnişin umutsuz ve gereksiz olduğunu savunur. Çünkü Siyonist liderlerin asıl derdi Yahudilerin canlarının kurtulması değil, olabildiğince kitlesel kutsal topraklara taşınmasının sağlanmasıdır. Bundan dolayı faşizmin elinden kurtulan Yahudilere, başta ABD ve Kanada olmak üzere İngiltere gibi Batı Avrupa ülkelerinin Avrupa Yahudilerine sığınma hakkı tanınmasını sağlayan yasaların çıkartılmasına da karşı çıkarlar.

1933'lerden itibaren DSÖ kendilerine göçmen kâğıdı almak için yapılan başvuruların üçte ikisini geri çevirir. Almanya gibi faşizmin zulmü altında kurtarılmayı bekleyen Yahudilere sırtını döner. 1944 yılı içinde başta Auschwitz olmak üzere toplama kamplarında Yahudilerin kitlesel kıyımını engellemek için getirilen sayısız öneri, Siyonist kuruluşlar tarafından suskunlukla geçiştirilir. Ayrıca dönemin Ulusal Askerî Örgüt (UAÖ) İrgun ile Nazi hükümeti arasında askerî bir anlaşma önererek, Yahudi kitlelerin Avrupa'dan çıkartılmasının Yahudi sorununun çözümü için önkoşul olduğunu ancak bunun gerçekleşebilmesinin bu kitlelerin Yahudi halkının anavatanı olan Filistin'e yerleşmelerine ve tarihsel sınırları içerisinde bir Yahudi devletinin kurulmasına bağlı olduğunu savunur. Filistin'deki UAÖ, yukarda belirtilen ulusal hedeflerinin Alman hükümeti tarafından tanınması koşuluyla savaşta Almanya'nın yanında aktif olarak yer almayı teklif eder.

Aynı dönemlerde kökleri 1900'lü yılların başlarına uzanan ve asıl amaçlarını Filistinli Arapların, kibutzlara karşı düzenledikleri saldırıları halka bildirmek ve kibutzlarda düzenli nöbet tutmak olarak tanımlayan askerî örgüt Haganah önüne, Avrupa'da Hitler faşizminin hedefi durumunda olan Yahudilerin kurtarılması ve vaat edilmiş topraklara ulaştırılması görevini koyar. 1939 yılında Haganah'ın, "darbe kuvveti" anlamına gelen elit askerlerden oluşturduğu Palma ilerleyen yıllarda 100 bin Yahudi'nin Filistin topraklarına getirilmesini sağlar.

II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde dünyadaki emperyalistler arası güç dengeleri içinde bir süredir irtifa

kaybeden İngiliz emperyalizmi, bölgede daha ziyade Arap ulusal hareketinin burjuva-feodal temsilcilerine dayanmaya başlar. Amacı bu güçleri, Almanya ve İtalya'ya karşı savaşında müttefik güç olarak kazanmaktır. Bölgedeki hâkimiyetini devam ettirmek isteyen İngiliz emperyalizmi, gelişen Arap ulusal hareketine şirin görünmek amacıyla Filistin'e, Yahudi göçünü Arap nüfusun onayına bırakır. Bu kararı kendilerine ihanet olarak adlandıran Yahudilerin silahlı örgütü Haganah ve İrgun, İngilizlere silahlı saldırılara başlar.

1936-1939 Arap ayaklanması sonucu İngiltere hükümeti 17 Mayıs 1938'de Filistinli Arapların da varlığını gözettiğini gösteren Mac Donald Beyaz Raporu'nu kaleme alır. Rapor, Filistinli Arapların kuşkusuna, Siyonist örgütün ise İngiltere'ye karşı güvensizliğine neden olur. Öte yandan Siyonist örgüt raporun, yakın gelecekte Filistin'de kurulacak olan "Yahudi Devleti" hayallerine darbe vurduğunu ileri sürerek umut ve beklentilerini ABD'ye çevirir. Sonuç olarak Biltmore Konferansı toplanır ve orada elde edilenler Siyonistlerin çıkarlarıyla birleşir. Amerika'nın Siyonist çıkarlarını benimsemesi Filistin'de yayılmacı, ırkçı, sömürgeci, Siyonist devletin kurulmasına yol açan tam desteğin verilmesiyle kendini gösterir. O tarihten sonra Amerika, Arap bölgesinde emperyalist sömürgecilerin çıkarlarını gerçekleştirmek için yayılmacı, ırkçı, Siyonist saldırganlığı destekleyerek yol alır.

Savaş sonrası büyük bir trajedi yaşayan ve sağ kurtulmayı başaran Yahudilerin Filistin topraklarına göç etmelerinin sağlanmasıyla birlikte Filistin topraklarındaki Yahudi nüfusu hızla artar. Yüz binlerce Yahudi'nin Alman faşizminden kurtulup bölgeye göç etmesi, sorunun acil bir şekilde ele alınmasını dayatır.

Ben Gruion'un fikirleri etrafında birleşmiş olan Siyonist liderler, İngiltere'nin göçmen kotalarını kaldırarak[7] bir Ya-

7. Sömürgeler Bakanlığı'nın 1939 Şubat'ında Londra'da düzenlediği konferansın Beyaz Rapor'unda Yahudi göçünün beş yıl boyunca, yılda 15 binle sınırlandırılması, o sürenin sonunda Arap toplumu devamını istemedikçe tamamen kesilmesi, Yahudilere toprak satışının belirli bölgelerle sınırlandırılması ve Filistin'e on yıl sonra bağımsızlık verileceği dile getirilmektedir.

hudi milli yurdunun gelişmesine katkıda bulunmayacağını anlamaları üzerine Yahudi devletinin şiddete başvurarak kurulması gerektiği sonucuna varırlar.

1943 yılından itibaren bir Yahudi devletinin kurulması için Arap sivillere ve İngiliz personellerine karşı her türlü şiddet, katliam, suikast, misilleme politikasını savunan militan Siyonistlerden oluşan İrgun, Haganah ve Lehi'nin başını çektiği şiddet dalgasıyla İngiltere ile savaşmaya başlar. İki yıl boyunca aralıksız süren Haganah sabotajları, İrgun şiddeti ve ABD'deki kamuoyu baskısı, İngiltere'yi güç duruma sokar. İngiliz halkı, askerlerinin ölümü nedeniyle Filistin'de İngiliz varlığına karşı çıkmaya başlar. Bu arada Amerika, Siyonizm'e desteğini artırır. Zaman geçtikçe ABD yeni güç dengeleri içinde daha aktif rol almak için üst üste yeni hamleler yapar. Dışişleri Bakanı Ernest Bevin, 1947 Şubat'ında İngiltere'nin Filistin'de kontrolü elinden kaçırdığını anlayarak konuyu BM'ye havale eder. BM İngiliz delegeleri, II. Dünya Savaşı sonrası, 2 Nisan 1947'de, BM Genel Sekreteri'ne bir mektup sunarak, Filistin sorununun, gelecek olağan toplantıda gündeme alınması, sorunun değerlendirebilmesi ve özel bir komitenin kurulabilmesi için mümkün olduğu kadar hızlı bir genel kurul toplantısının yapılmasını isterler.

Genel kurul, 29 Kasım 1947'de 33 lehte, 13 aleyhte ve 10 çekimser oyla Filistin'in bölüşülmesi planını kabul eder. Plan, Filistin'in altı ana bölgeye bölünmesini öngörür. Üç bölge Yahudi devletine, üç bölge de Arap devletine bırakılır. Kudüs şehri ve Beytlehem dahil çevresindeki bölge BM yetkisinde uluslararası bölge olarak bırakılır. Bu bölünmede, "Yahudi Devleti" içine Yahudilerin oturduğu ve sahip olduğu büyük topraklar dahil edilmişken, Arapların oturduğu ve sahip olduğu büyük topraklar da Yahudi Devleti sınırları içinde bırakılmıştır. Öte yandan "Arap Devleti"nde mümkün olduğu kadar az Yahudi ve mümkün olduğu kadar az Yahudi mülkü kalmasına dikkat edilmiştir. Araplar bu şekildeki bir bölünmeyi, BM Sözleşmesi'nin, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin dayandığı ilkeleri, uluslararası hukuk ve pratik hükümlerini ve bir halkın kendi kaderini belirleme hakkını ihlal ettiği için reddederler.

İngiltere'nin, BM bölünme planını uygulamada yardımcı olmayı reddetmesiyle Filistin'deki olaylar tırmanır. Birleşmiş Milletler Filistin Özel Komitesi'nin (UNSCOP) raporu BM'e sunulduğunda İngiltere, Genel Kurul'daki oylamayı beklemeyerek 1947 Eylül'ünde Filistin mandasının 15 Mayıs 1948 tarihinde sona ereceğini bildirir. Bu bildiriyle İngilizlerin çekildikleri tarih arasında Filistin tam bir kaosa gömülür. Karşılıklı gerilim ve çatışma döneminde Yahudi güçleri, BM kararıyla Yahudi devletine ayrılan toprakları güvence altına almaya çalışırlar. Dağınık Arap güçleri direnmeye çalışsalar da disiplinli Haganah güçleriyle boy ölçüşemezler. 1948 baharında, Yahudi Devleti'ne düşen topraklardaki 400 bin Filistinli bulundukları bölgeden kaçar ve bellibaşlı Arap merkezleri Yahudilerin kontrolüne geçer. Aynı tarihlerde İrgun, Kudüs yakınlarındaki Dayr Yasin Köyü'nde 250 sivili katleder. Araplar katliam haberleri üzerine evlerini panik içinde bırakıp kaçmaya başlarlar.

Bütün bunlar olurken İngiliz yönetimi bir an önce bölgeden çıkma derdindedir. Bölüşme kararında belirlendiği üzere, İngiliz mandasından yetkiyi devralacak olan BM Filistin Komisyonu'nu bekleyip, Arap ve Yahudi Devlet önderlerinin yetkiyi komisyondan devralması kararına uymak yerine, Siyonistler 14 Mayıs 1948'de İsrail devletini ilan eder ve dünyayı bir oldubittiyle karşı karşıya bırakırlar. Üstelik bu tarihte Siyonistler, Yahudi Devleti'ne bırakılan topraklardan daha fazlasını ele geçirirler. Filistin'deki toprakların % 56'sı üzerine kurulacak olması gereken İsrail, toprakların % 77'sini işgal eder. Kudüs uluslararası bölge olacakken İsrail'in başkenti olarak ilan edilir, Arap Müslümanlar açısından da kutsal görülen şehrin büyük bölümü İsrail sınırlarına dahil edilir. Yaklaşık bir milyon erkek, kadın ve çocuk, Müslüman ve Hıristiyan zorla topraklarından çıkarılıp malları ellerinden alınır.

Dört yüz kadar Filistin köy ve kasabası, Filistinlilerin savaştan sonra evlerine dönmemeleri için tamamıyla yıkılır. Filistin köy ve kasabalarının, dağların, ırmakların, göl ve sokakların adları Arapçadan İbraniceye çevrilir. Birçok Filistin şehrinin gerçek sakinleri mülteci kamplarına sürülüp Ortadoğu'nun çeşitli yerlerine dağılırken, boşaltılan yer-

lere Yahudi göçmenler yerleştirilir. Dolayısıyla, 14 Mayıs 1948'de bölüşme planıyla gerçekleştirilmesi düşünülenden bambaşka bir Yahudi devleti ortaya çıkar.

Yüksek Komiser Cunningham'ın bölgeyi terk etmesinden birkaç saat sonra Ben Gurion, İsrail devletinin bağımsızlığını ilan eder.[8] İsrail devletini ilk tanıyanlar ise ABD ve Sovyetler Birliği olur.

Her ne kadar İngiltere, 15 Mayıs 1948'de, Filistin'deki manda idaresine son verme niyetini ilan ettiyse de bu tarihten önce bölgede çarpışmalar başlar. Aralarında İzak Rabin, Ariel Şaron, Moşe Dayan gibi bilinen isimlerin olduğu Haganah, İrgun ve Stern çetelerinin etnik temizlik için Filistin yerleşim bölgelerinde bulunan köylerdeki sivillere dönük katliamları 1948 Aralık'ında hız kazanır. Amaç, Filistinlilerden boşaltılan yerleşim yerlerine Yahudi nüfusunun taşınmasıdır. Katliamlar sonrası başlayan göç dalgasıyla 700 bine yakın Filistin nüfusu topraklarından tehcir edilip Mısır, Lübnan ve Batı Şeria'ya göç etmek zorunda kalır.

15 Mayıs 1948'de Mısır, Suriye, Lübnan ve Irak ordu birlikleri İsrail'e girerek bölgesel bir savaş başlatırlar. Savaş 1948 Aralık'ında Arap güçlerinin yenilgisi, İsrail topraklarının genişlemesi ve BM'nin Filistin Arap Devleti kurulması önerisinin çökmesiyle sona erer. Savaş sonucunda Arap devletlerinden her biri İsrail ile birer ateşkes anlaşması imzalar. Böylelikle Filistin; İsrail, Mısır ve Ürdün arasında paylaşılmış olur.

Bir Filistin devletinin kurulması bir yana, işgal edilmiş Filistin toprakları üzerinde artık adı İsrail olan bir Yahudi devlet kurulmuştur. Bu savaşla birlikte bölgeden kaçan Filistinli Arapların savaş sonrası topraklarına dönme umutları suya düşer. Haganah'ın etnik temizliği amaçlayan katliam ve şiddet eylemleri ara vermeden devam eder. 1949 yılı başlarına kadar göçe zorlanan ve yurtdışı edilen çoğu yoksul Filistinli Arap, çeşitli Arap ülkelerindeki mülteci kamplarına yerleştirilirler. İsrail'in zorla kurulması sonucunda, Avrupa Yahudi göçmeni sorunu, o günden sonra bölgede siyasal karışıklığa yol açan bir Ortadoğu göçmen sorununu doğurur.

8. Bu nedenle Filistinliler, 15 Mayıs'ı "El Nakba", yani "Felaket" günü diye anarlar.

Filistin halkının o günlerde yaşadığı tehciri El Fetih hareketinin önder kadrolarından Ebu Cihad[9] yıllar sonra Salih el Kallab'a verdiği röportajda şöyle anlatıyor: "El Ramle'nin çevresinde Diran kolonisi ile El Mencel kolonisi bulunuyordu. Bunlara yine Yahudilerin Kudüs yolu üzerinde kurdukları kolonileri de eklemek gerek. Bu kolonilerin yanı sıra Siyonist çetelerin de katılımıyla İsrailliler, El Lid ve El Ramle'yi sıkı bir şekilde kuşatmış durumdaydılar. Menahem Begin, İzak Rabin gibi İsrail'de bugün üst düzey yetkililer arasına girebilmiş kimi isimlerin etkin olarak çalıştıkları İrgun adlı Siyonist terör örgütü de kuşatmaya katılan güçler arasındaydı. Olaylar sırasında kentimizin lisesinin bulunduğu bölgedeydim. Oradan oldukça geniş bir alanı görebilmek olasıydı. Derken kalabalığın arasından birisi, 'Tanklar! Tanklarla geliyorlar' diye bağırmaya başladı. Gerçekten de İsrail kuvvetleri, zırhlı araçlar eşliğinde kentimize doğru ilerlemekteydi. Binlerce insan nereye gideceklerini bilemez bir halde sağa sola doğru kaçışmaya başladılar. El Ramle sokakları oldukça dardı. İnsanlar bir sokağa doğru akın ediyorlar ama sokağın diğer başından İsrail kuvvetlerinin geldiğini görünce ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Başlarımızın üzerinden kurşunların vızıldayarak geçip gittiklerini duyuyorduk. Siyonistlerin silahlarından çıkan kurşunlar, bir orak gibi biçiveriyordu her birini. İsrail kuvvetleri dört bir taraftan ilerliyordu. Bizzat Menahem Begin komutasındaki Haganah adlı terör örgütlerine mensup militanlar, bizim bulunduğumuz kilisenin kapısı önüne kadar gelmişlerdi. Orada iki rahip durmadan ellerindeki beyaz bayrakları sallıyorlardı. Derken İsrailliler kilisenin içerisine daldılar. 'Herkes ellerini havaya kaldırsın!' Tabii çaresiz emre itaat ediyorduk. Üzüntü dolu bir sabah vaktiydi. Saatlerin ilerlemek bilmediği korkunç bir gecenin ardından, insanlar yine kaldırımların üzerinde bekleşmeye devam ediyorlardı. Bi-

9. El Fetih ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kurucularından Ebu Cihad lakaplı Halil El Vezir, 16 Nisan 1988 yılında Tunus'taki evinde MOSSAD tarafından planlanan ve Sayeret Matkal adlı Elit Komando Birliği'nden Tunus kıyılarına sızan 26 İsrail komandosunun gerçekleştirdiği özel bir operasyonla öldürüldü. Filistin direnişinin en önde gelen isimlerinden olan Ebu Cihad, Yaser Arafat'ın sağ kolu ve örgütün askerî kanat sorumlusuydu. Ebu Cihad, 1987 yılında başlayan I. İntifada hareketini yöneten isimdi.

zim sıramız gelmişti. Ama söylediğim gibi İsrail askerleri, ekmek, zeytin, peynir vb türden azıklarımıza varana dek her şeyimizi kaldırımın üzerinde öylece bıraktırdılar. Yanımıza bir bohçalık eşya bile almamıza izin vermemişlerdi. Ellerinde megafonlarla dolaşan Siyonistler durmadan, kadınların ve çocukların, araçlara binerken yanlarına hiçbir şey almamaları gerektiğini ısrarla yineliyorlardı. Oysa en azından birer battaniyeye izin verilseydi, hiç değilse çocukların Ramallah'ın o kuru soğuğu altında tir tir titreyip donmaları önlenebilirdi. Askerlerin ablukası altında araçlar tıklım tıklım dolu bir vaziyette doğuya doğru hareket etti. El Ramle gözden kaybolalı çok bir zaman geçmemişti. Kayalıklarla dolu bir dağın yamacına tırmanılmak üzereyken, araçlar birden durdular. Başta söylediklerinin tam tersine bizi Ürdün ordusuna teslim edecekleri noktaya kadar götürmek yerine hemen orada araçlardan aşağıya indirdiler. Ardından da 'Ürdün ordusunun elindeki Ramallah'a yürüyerek gideceksiniz' dediler. Emirlerini dinlemeyenlerin akıbetinin ne olacağını bildirmek için tehditvari bir biçimde sağa sola ateş etmeye başladılar.

Ramallah'a tam üç günde varabildik. Ramallah yakınındaki Selfit Köyü'ne vardığımızda, Ürdünlülerin gönderdikleri kamyonlar bizi bekliyorlardı. Büyük bir kamyona bindik. İnsanlar adeta balık istifini andırırcasına doluşmuşlardı kamyonlara. Örneğin bizim bindiğimiz kamyonda, kadınıyla yaşlısıyla, çoluk çocuğuyla en azından altmış kişi vardı. Kamyon öylesine tıklım tıklım doluydu ki, neredeyse insanların ayakları altında ezilecektim. Uzun bir yolculuktan sonra Ramallah'a vardık. Yolculuğumuz sırasında, kimisi İsrail kurşunuyla kimisi de açlık, susuzluk ve aşırı yorgunluk sonucunda, onlarca Filistinli kardeşimizi kaybetmiştik."

Filistinli mülteciler sığındıkları değişik Arap rejimlerinin hegemonyası altında yaşamaya terk edilir. Buralarda Filistinlilerin siyasal hakları için mücadele etmelerine izin verilmez. Gündelik yaşamlarını düzene sokmalarının dışında hiçbir siyasal çalışma yapamaz hale gelirler. Bu koşullarda bir taraftan yurtlarına geri dönecekleri günü beklerken bir taraftan da kendilerini özgürleştirecek bir lider-

lik beklentisi içindedirler. Filistinlilerin siyasal çabaları ve azimleri, Arap dünyasındaki partiler ve örgütler arasında tamamen bölüşülmüştür. Uzun bir bekleyiş döneminden sonra buralardaki kısır çekişmelerden politik bir oluşumun çıkmayacağını düşünenlerin sayısı hızla artar. Ayrıca Filistin davasına sözde sahip çıkacakları iddiası taşıyan birçok Arap ülkesinde birbiri ardına darbeler, hükümet değişiklikleri gerçekleşir. Bu rejimlerin, Filistin halkını örgütlemesini, silahlandırmasını, Filistin halkının silahlanarak savaş meydanına çıkartılmalarını boşuna beklerler. Bunun üzerine 1950'lerden başlayarak Filistinliler ulusal kimliklerini ve birliklerini güvence altına alıp yansıtacak örgütler yaratma arayışı içine girerler. Öte yandan öncülüğünü Ebu Cihad gibi isimlerin yaptığı, Gazze'de lise öğrencileri arasında gerçekleşen örgütlenmelerle yakınlardaki İsrail yerleşim birimlerine, kolonilerine dönük ilk askerî eylemler organize edilir. Aynı dönemde Kahire'de başını Ebu Ammar'ın,[10]

10. Ebu Ammar takma adıyla tanınan Filistin davasının önderi ve Devlet Başkanı Yaser Arafat, 24 Ağustos 1929'da doğdu. Kudüs'te doğduğu söylenir. Orta halli bir tüccarın 7 çocuğundan biridir. Arap-İsrail Savaşı'nın (1948) ardından ailesiyle göç ettiği Gazze'de ortaöğrenimini tamamladı. Kahire Üniversitesi'nde inşaat mühendisliği eğitimi sırasında Müslüman Kardeşler örgütüyle ilişkileri oldu. Filistin Öğrenci Birliği'ni kurarak, 1952-1956 yılları arasında örgütün başkanlığını yürüttü. 1956 Arap-İsrail Savaşı'na katıldı. 10 Ekim 1959'da Ebu İyad (Salah Halef) ve Ebu Cihad (Halil El Vezir) gibi arkadaşlarıyla FKÖ'nün belkemiği El Fetih'i (Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi) kurdu. Mısır, Suriye ve Ürdün'ün, 1967 Haziran'ında İsrail karşısında bozguna uğraması üzerine, işgal altındaki Batı Şeria'da direniş hareketini örgütlemeye çalıştı. El Fetih sözcüsü olarak uluslararası kamuoyunun önüne çıktı. 1969'da Filistin Ulusal Konseyi'nin beşinci toplantısında, bütün Filistin gruplarını bir çatı altında toplayan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) kuruluşuna öncülük etti ve yürütme kurulu başkanlığını üstlendi. Filistinli gerillaların Ürdün'ü terk etmeye zorlandığı ve yaklaşık 40 bin kişinin yaşamını yitirdiği iç savaşta (1970-1971) Filistin kuvvetlerinin başında çarpıştı. 1974'te, BM Genel Kurulu'na gözlemci olarak katıldı. Yaser Arafat, başta sosyalist ülkeler olmak üzere birçok ülkeyi ziyaret etti. Bu yıllarda Filistin sorununa barışçı çözüm arayan usta bir diplomat olarak sivrildi. 1982 Haziran'ında Güney Lübnan'a giren İsrail'in Beyrut'u kuşatması sırasında, yaklaşık iki ay süren çetin bir direniş gösteren Arafat, diplomatik manevralarla zaman kazanarak, Filistin gerillalarının kenti boşaltmasını sağlayıp Beyrut'tan ayrıldı ve Tunus'ta FKÖ'nün yeni merkezini kurdu. 1983'te Suriye ile FKÖ arasındaki uyuşmazlığın alevlenmesi üzerine Şam'dan sınır dışı edildi. Filistin toprakları üzerinde Müslüman, Hıristiyan ve Musevilerin bir arada özgür yaşayabileceği laik ve demokratik bir Filistin devletini savundu. 30 Mart 1989'da FKÖ merkez komitesi Arafat'ı "bağımsız Filistin devletinin

Ebu İyad'ın ve Ebu el Edip'in çektiği Arap Öğrenciler Birliği, Filistin halkının sorunlarını dile getirerek hızla ilgileri üzerine çekmeye başlar. Hareket, Cemal Abdülnasır ile de ilişki içindedir. Zaman içinde birbirinden bağımsız olarak hareket eden bu gruplar birleşmeye, seslerini birlikte yükseltmeye başlayacaktır. Yurtsever Filistinlilerin başta Gazze olmak üzere silahlı eğitim alma, askerî depolar oluşturma, yakın İsrail yerleşim birimlerindeki bazı ekonomik ve askerî hedeflere yönelik silahlı sabotaj faaliyetleri artarak sürer. 1964 yılına kadar Filistin siyasal etkinliği çok düşük seviyede ama kesintisiz bir şekildedir. Arap devletleri genel olarak Filistin meselesine mesafeli yaklaşmaktadır. Fiilen Filistin meselesi gündem olarak rafa kaldırılmıştır. İsrail ise Filistin kimliğini baskı altına almak, dünyayı oldubittiyle karşı karşıya bırakmak için Arap evlerini ve ülkesini tam anlamıyla kendi ülkesiyle bütünleştirmek, gelecekteki herhangi bir Arap girişimine karşı askerî gücünü kuvvetlendirmek uğraşındadır. BM'in tek eylemi, yoksullara gıda yardımı yapmak üzere bir fon kurmak olmuştur. Filistinli mülteciler, komşu Arap devletlerindeki mülteci kamplarında kötü koşullarda yaşamaktadır.

Bu arada mülteci kamplarında yetişen ve eski kuşağın aksine silahlı mücadeleyle Filistin davasının başarıya ulaşacağına inanan, yeni, kitlesel bir genç kuşak filizlenir. Sürgünde doğmuş olmalarına rağmen bunlar Filistin'i unutmayan bir kuşaktır. Uğradıkları haksızlık karşısında, uluslararası merhamete mahkûm edildikleri için öfkeyle büyürler. Bu duyguların sonucu El Fetih ve onun askerî kanadı El Asifa (Fırtına) kurulur. El Fetih 1965 yılbaşında ilk bildirisini yayınlar. Yayınladıkları bildiride; "Halkımızın, BM'de yalnızca yerinden edilmiş mülteciler sorunu olarak görülüp rafa kaldırılan davasından koparılmasından bu yana 16 yıl geçti; bu süre boyunca düşman, uluslararası ve yerel düzeyde her türlü araca başvurarak ana yurdumuzda daha uzun kalabilmenin planlarını yapıyor... Bu üzücü gerçeğin ışığın-

başkanı" ilan etti. 20 Ocak 1996'ta ilk genel seçimlerde FÖY (Filistin Özerk Yönetimi) Başkanı oldu. Arafat, 29 Mart 2002'de tedavi görmek için Fransa'ya gittiği tarihten 29 Ekim 2004'e kadar, Ramallah'taki karargâhında tecrit halinde yaşıyordu.

da ve zamanın geçmesinin aleyhimize yarattığı etkilerden dolayı, düşmana ve tüm dünyaya bu halkın ölmediğini, geri dönüşün ve zaferin tek yolunun silahlı devrim olduğunu tekrarlamak üzere Asifa kuvvetleri harekete geçmiştir" der.

Artık Filistin mücadele tarihinde yeni bir döneme girilmiştir. Savaş sonrasının en önemli gelişmesi, Filistin hareketinin örgütlü biçimde giderek daha fazla kendi yazgısına sahip çıkma kararlılığı olmuştur. Filistin gerilla hareketi, bütün gelişmelere damgasını vurmaya başlar.

Cemal Abdülnasır'ın yoğun desteğiyle, temelleri 13 Ocak-16 Ocak 1964'te Kahire'de toplanan Arap Zirvesi'nde atılan FKÖ (Munazzamat al-Tahrir al-Filastiniya), zamanla yurtseverlerin elinde gerçek kimliğine kavuşur ve Filistin halkının yeniden tarih sahnesine çıkmasının başlıca aracı olur. Tabii Arap ülkelerinin örgütü ve hareketi denetimleri altına alıp kullanma girişimleri hiç bitmez.

FKÖ zamanla, Arap ülkeleri tarafından Filistin halkının temsilcisi ve sözcüsü olarak kabul edilir, Arap Ülkeleri Birliği'ne üye olarak alınır. Arap ülkelerinin asıl niyetleri Filistin hareketinin sürekli kendi denetimlerinde kalmasını sağlamaktır. Fakat FKÖ, Arap devletlerinin aksine bağımsız bir örgüt olarak kalmak ve Filistin'in bağımsızlığını sağlamak istemektedir. 1969 yılında FKÖ Yürütme Kurulu Başkanlığı'na FKÖ şemsiyesi altında bulunan gruplar içindeki en büyük örgüt olan El Fetih'in lideri Arafat getirilir. Arafat, Filistin davasının uluslararası planda duyurulmasını sağlayan bir siyasi lider olarak tanınır. FKÖ, Filistin halkına çok değişik alanlarda hizmet verebilmek için yeni kurumlar oluşturarak her alanda adeta devlet gibi örgütlenir. İlerleyen yıllarda uluslararası planda Filistinlilerin tek gerçek temsilcisi olarak BM oturumları dahil sayısız devletle diplomatik alanda ilişki kurup hızla meşrulaşır.

Filistin hareketi, aynı dönemde dünyanın değişik kıtalarında gerçekleşen ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketlerinden etkilendiği gibi, kendisi de dünyanın birçok ülkesinde ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesi veren devrimcilere esin kaynağı olur, bu güçlerin derin sempatisini kazanır. Filistin hareketi 60'lı yılların sonunda dönemin sosyalizm kutbunda yer alan ülkelerle görüşmeler

yaparak hem kadrolarının buralarda askerî olarak yetiştirilmesini sağlar hem de o ülkelerden önemli askerî, gıda ve teknik yardımlar alır. Başta SSCB, Doğu Bloku olmak üzere Küba, Kuzey Kore, Çin ve Arnavutluk'un içinde olduğu birçok "sosyalist" ülke ile aralarında İsveç gibi Filistin halkının davasına sıcak bakan ülkeler harekete el uzatır. Ayrıca dünyanın pek çok değişik ülkesinden ilerici aydın ve yazarlar, demokratik kuruluşlar, Filistin halkıyla dayanışma içinde olurlar. Dönemin iki kutuplu dünyası karşısında bağımsız kalarak reel, dengelerin içinden diplomatik olarak ustaca yararlanmasını bilen Arafat ve Ebu Cihad gibi önder kadrolar sayesinde hareket olanaklarını hızla artırır. Sosyalizm ideolojisinden, Marksizmden etkilenen yönetici ve savaşçı kadrolarının sayısı artar. Zamanla Filistin hareketini etkisi altına alma hesapları yapan birçok Arap ülkesi el altından Filistin hareketine özel fonlar ayırır. 1964 yılında kuruluşunu açıklayan El Fetih hız kesmeden yaptığı askerî eylemlerle popülaritesini artırmaya devam eder.

1967 yılında İsrail ve Arap komşuları arasında artan gerginlik, 5 Haziran 1967'de başlayan 6 Gün Savaşları'na dönüşür. Savaş, Arap cephesinin utanç verici yenilgisiyle sonuçlanır. Savaştan İsrail, sınırlarını neredeyse iki katı genişleterek çıkar. İsrail, Mısır'dan Gazze ve Sina Yarımadası'nı, Suriye'den de Golan Tepeleri'ni alır. Ürdün güçlerini de Batı Şeria ve Doğu Kudüs'ten çıkarır. Savaşla birlikte yeni bir mülteci dalgası yaşanır. 500 bin yeni mülteci Mısır, Lübnan, Ürdün ve Suriye'ye göç etmek zorunda kalır. İsrail, BM Güvenlik Konseyi'nin, savaşta İsrail'in toprak kazanımını reddeden ve son çarpışmada ele geçirdiği yerlerden çıkmasını isteyen 242 sayılı kararını tanımaz.

1968 yılından itibaren Ürdün, Şeria Nehri ve içinden geçtiği vadilerde çok sayıda saldırı üsleri inşa ederek İsrail'e sayısız askerî eylem yaparak önemli kayıplar verdirirler. Ebu Nidal'in liderliğindeki Kara Eylül gibi Filistinli örgütler, İsrail ve diğer hedeflere karşı, 1970'lerde bir dizi sansasyonel eylem düzenler. Kara Eylül, 1972 Münih Olimpiyatları'ndaki eylemde 11 İsrailli sporcuyu öldürür. George Habaş'ın[11]

11. George Habaş, Grek Ortodoks kökenli bir ailenin çocuğu olarak Filistin'in Lidda şehrinde doğdu. Eğitiminin bir kısmını Kudüs'te tamamla-

kurucusu olduğu FHKC militanları arka arkaya uçak kaçırma gibi sansasyonel eylemlerle Filistin sorununun dünyanın gündemine taşınmasını, bilinmesini sağlar. İlerici kamuoyu dünyanın birçok ülkesinde Filistin halkının haklı davasını destekleyen gösteriler ve Filistin halkıyla dayanışma eylemleri gerçekleştirir. DC'den El Fetih'e, FHKC'den El Saika'sına kadar bütün cepheler, '68'den itibaren Türkiye dahil, dünyanın değişik ülkelerinden devrim yangınını ülkelerine taşımak için hem silahlı eğitim aldıkları hem de Şeria Nehri'ni geçip İsrail karakollarına karşı askerî eylem düzenleyerek Filistin halkıyla omuz omuza enternasyonal dayanışma ve mücadelede yer alan devrimcilere ev sahibi olur.

dıktan sonra Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde tıp okudu. Ailesi, Haganah tarafından 1948 yılında Arap-İsrail Savaşı sırasında Filistin'den sürüldü. Hani el Hindi ile beraber Fedailer Topluluğu'nu kurdu. 1951 yılında, Amman'daki mülteci kampında bir klinik açtı. Aynı yıl Konstantin Züreyk, Hani el Hindi ve Wadie Haddad ile birlikte *Al Rai* isimli dergiyi çıkardı. 1957 yılında Ürdünlü cumhuriyetçi subaylarla Ürdün Kralı Hüseyin'e karşı bir darbe girişiminde bulundu. 1964 yılında Beyrut'ta, arkadaşı Wadie Haddad ile Filistin İçin Dost Bölge Komutanlığı'nı kurdu. Nasırcılığın '67 Savaşı'ndan sonra çökmesiyle Ahmet Cibril'in Filistin Kurtuluş Cephesi ile ulusalcı, Marksist, silahlı bir hareket olan FHKC'ni birleştirdi. 1992 yılında beyin felci geçiren Habaş, 2000 yılının Aralık ayında FHKC genel sekreterliğinden istifa etti. Devrimci ideolojisi, kararlılığı ve ilkeleriyle George Habaş, Filistin topraklarında saygın, güçlü bir siyasetçi olarak tanındı. 26 Ocak 2008 tarihinde, 81 yaşında, Amman'da bir klinikte kalp krizinden öldü.

Filistin Kamplarına İlk Gidenler

Bugüne değin Filistin'e ilk olarak hangi devrimcinin gittiği saptanabilmiş değil. FKÖ'nün arşivlerine girmeden bu saptamayı tam olarak yapamayacağız. Bugüne kadar devrimci tarihyazımlarında adı pek anılmayan fakat deyim yerindeyse Filistin hareketiyle en uzun soluklu, derin ve katmanlı diyebileceğimiz ilişkiyi Semih Dinç kurmuştur. Yaygın olarak bilinenin aksine Filistin kamplarına giden ilk Türkiyeli devrimciler Abdülkadir Yaşargün ve Mustafa Çelik değildir. Yaşargün, 1968 Ekim'inde, Semih Dinç ve arkadaşları ise aynı yılın Mart ayında Suriye topraklarına giriş yapmıştır. Buna karşın o kuşağın birçok ismi, sözbirliği etmişçesine ilk giden kişinin Abdülkadir Yaşargün olduğunu dile getirmiştir. Bu çalışmada, buna yol açan nedenler, olayların kronolojisi içinde görülecektir.

O günlerdeki atmosferde çok sayıda kişi birbirinden habersiz bir şekilde devrimci bir romantizm ve idealizmle Filistin hareketiyle ilişkilenmiştir.

Semih Dinç verdiği bilgilerle bir döneme ışık tutmakla kalmadı, somut olguların açığa çıkarılmasında önemli bir tarihsel sorumluluğu da üstlendi.

Selimiye Askerî Okulu'ndan Filistin Kamplarına

Semih Dinç

Bir kere hiç kimse, Filistin'e gitmedi. Gittikleri yer Suriye, Ürdün ve Lübnan'daki Filistin örgütleri için tahsis edilen kamplardır. Ayağı Filistin toprağına değenler birkaç kişiyi geçmemiştir. Bunu söylerken, Ürdün'ün sahiplendiği Şeria (Ürdün) Nehri'nin yakasından söz etmiyor, İsrail işgali altındaki toprakları işaret ediyorum.

O kuşak içinde ilk gidip son dönenlerden biriyim. Birçoğu beni tanıyor olmasına, hatta aralarında kimilerinin Suriye'de yakalandıklarında ya da harekete ulaştıklarında ilk sorgularını yaparak, hareketle ilişki kurmalarını sağlamış olmama karşın benden söz eden pek olmadı.

Filistin mücadelesinin yarattığı olanaklardan yararlanıp o eğitim kamplarını bir askerî eğitim üssü, bir okul gibi kullanma amacında olanlar, Türkiye'de devrim yapmak için hazırlananlar, çalışanlar mutlaka vardı. Ancak özünde kimse Filistin'in kurtuluşu ve devrimi için dövüşmeye, gerektiğinde ölmeye gelmemişti. Bu gerçeğin ifade edilişi, biliyorum ki bazılarını rahatsız eder. Oraya 15 günlüğüne, hatta haftalığına gelip gidenler, bir kamptan, apartman dairesinden dışarı çıkmadan, savaşı/cepheyi ancak filmlerde görenler, bu konuda en çok konuşanlar, anlatanlar, yazanlar olmuştur.

Oraya gelip dönenlerin, %95'i hiçbir askerî operasyona katılmamış, gerçek bir savaşın, gerilla savaşının ne demek

olduğunu teoride değil pratikte kesinlikle öğrenememişlerdir. Ama hemen hepsi AK47 (Kalaşnikof) ile tanışıp birçok atış yaptılar. Tabanca atışı, birkaç el bombası atanlar, hatta içlerinde RPG (tanksavar) ile tanışanlar da olmuştur. Bir de İsrail'in kamp baskınları ile yaşanan zorunlu savaş durumları vardır. Bu, henüz askerî eğitimini bile tamamlamamış savaşçılar için travmalar yaratan korkunç bir şeydir. Bunu yaşayan arkadaşlar, dostlar da olmuştur. Toprağa verdiğimiz, toprağa düşen arkadaşlarımız gibi İsrail'in tutsak edip götürdüğü dostlarımız da vardı.

Askerî Okul Günleri ve TİP'le Tanışma

Bazı asker hısımlarımıza duyulan sempatiyle girdiğim sınavları kazanıp İzmir'den İstanbul'a, Selimiye Askerî Ortaokulu'na girmiştim. 1959-1960 döneminde askerî okul yaşantım başladı. Yabancı dilim Rusçaydı. Selimiye Askerî Ortaokulu kaldırılınca arkadaşlarımın bir kısmı Erzincan Askerî Lisesi'ne, bir kısmı Bursa Işıklar Askerî Lisesi'ne, benim de dahil olduğum bir kısmı da Kuleli Askerî Lisesi'ne geçiş yaptı. O yıl sınıf ve dönem birincisiydim. Askerî Okullar Daire Başkanı Org. Memduh Tağmaç geldi. Derslikleri, yemekhaneyi, mutfağı gezerken koğuşa daldık. Her yer pırıl pırıl, tertipli, düzenliydi. "Semih dolabını aç!" deyince, "Emredersin komutanım" deyip heyecanla dolabımı açtım. Elbiseler, ayakkabılar, şapka, kitaplar, gazeteler... Yıllar sonra 1971'in 12 Mart'ının mimarı olacak general, iki-üç adet Rusça (*Pravda* [Gerçek]/İzvestiya [Haber]) gazeteye takılıp *Bu Dünyadan Nâzım Geçti* kitabını göstererek, "Bu ne?" diye sordu.

Bir hafta sonra Kurmay Albay Bayram Arslan imzalı gözüken ama aslında Memduh Tağmaç'ın imzaladığı komutanlık yazısında, subaylık vasıflarını kaybettiğimi, sivil yaşamda hiçbir engel konulmadığını, disiplinsizlik nedeniyle ilişiğimin kesildiğini, tazminata yer olmadığını ve babama teslim edildiğimi yazıyordu. Selimiye ile başlayan askerî okul yaşamım, 1966-1967 dönem çıkışıyla sona ermişti.

Babamla İzmir'e döndük. O günlerde Leo Huberman'ın *Sosyalizmin Alfabesi*, neredeyse ezberlediğim kitaplarından

biriydi. Elimdeki gazete ve Nâzım kitabı, Foto Balım'dan Esat Balım'ın dikkatini çekmiş. "Hastanenin karşısında Türkiye İşçi Partisi var, niçin gelmiyorsun? Oraya gel arkadaşlarla, gençlerle tanışırsın" deyince birlikte partiye gittik. Bu benim için dönüm noktası oldu. Birçok kişiyle tanıştım. Tanıştığım birçok arkadaşın, ağabeyin arasından Savaş Al, Mehmet Nuran Yuluğ, Ayten ve Vefik Okan, Alparslan Berktay, Hüseyin Özkan, Güney Dinç, Cemal Kral, Güner Eliçin, ilk anda anımsayabildiklerim. Parti okulunun derslerine katılıyor, gençlik kollarının düzenlediği etkinlik ve eylemlerde yer alıyordum.

Orhan Şimşek ağabeyi de o günlerde tanıdım. Giritli, yedi kardeşlerdi. Hepsi de Doktorcu diye biliniyordu. Orhan ağabey, kitap konusunda da beni beslemeye başlamıştı. Savaş Al ağabey benimle özel olarak ilgileniyor, bazen bildiri dağıtmaya çağırıp sokağa da hazırlıyordu.

Ajanlık Teklifi ve Spekülasyonlar

Bu arada evimize birkaç adam gelip "Oğlunuzla görüşmek için geldik ama yokmuş, yarın saat on gibi kendisini Yapıcıoğlu Karakolu'nun karşısındaki kıraathanede bekleyeceğiz" diyerek gitmişler. Ertesi gün ürkerek gittim. Masada kravatlı üç beyefendi vardı. *Cumhuriyet* gazetesi okuyorlardı. Adının Sabahattin olduğunu öğrendiğim Tatar'a benzeyen kişi, "Seni ve aileni izledik, vatansever olduğunu, memleketi Rusya'ya satmak isteyen komünistlerden olmadığını çok iyi biliyoruz, sana aramızda kalacak, ailenle bile paylaşmaman gereken bir şey söyleyeceğiz. Biz milli emniyetteniz" deyince, "Yani MİT'tensiniz" dedim. "Hayır, biz emniyet teşkilatı istihbarat ekibiyiz. Milli Emniyet" diye yanıtladı. Her şey açığa çıkmıştı. TİP'de, memleketi Rusya'ya satmak isteyen komünistler varmış ve onları tespit edebilmek için, yardım etmemi istiyorlarmış! Ben gitmek için ayağa kalkıp "Bugüne değin nasıl okuduysam, yine istediğim fakültede okurum, kimseye ihtiyacım olmaz. Ben sözümü söyledim" demiştim.

Olan bitenleri, ayrıntılarıyla Orhan Şimşek ağabeyle paylaştım. Sabırla, derin bir bilgelik ve olgunlukla dinledi.

Ancak Orhan ustamın, "Bir daha hiç kimseye bu konulardan bahsetme" demesini hafife alıp bir gün polisten, ajanlardan söz açıldığında, ders vermek, örneklemek istercesine, "Polis beni de kullanmak istedi" diye konuştum. Dost arkadaş sanıp paylaştığım birkaç kişinin bunu kullanıp önce fısıltı gazeteleriyle sonra da bire bin kattıkları yalanlarıyla, farklı duyum ve öyküleriyle birleştirerek yazdıkları bazı kitaplarda dolaylı ya da bizzat benden söz etmeleri, beni siyaseten yıprattığı gibi çok da yordu.

Parti Benim İçin Sosyalizm Okulu

Artık yarı profesyonel gibi, günleri parti ve çalışmaları içinde, eylemlerde geçiren biriydim. Hızlı bir eğitim döneminden geçip çok şeyler öğrenmiş, yine hızlıca eylemlere yönelmiştim. Her kesimden birçok dost, arkadaş, yoldaş edinerek, çevremi de oldukça genişletmiştim. Partiden, TMTF'den, üniversiteli ve liselilerden birçok gencin arkadaşı, abilerinden biri de ben olmuştum.

Gençliğin İzmir'deki anti-emperyalist eylem ve miting dalgası bizi derinden etkiliyordu. Bir gün partide il başkanı dahil bütün ağır topların bulunduğu hafta sonu toplantısında, Koray'la birlikte, etkinlikler ve parti okulu üzerine tartışıp önerilen çalışmalar konusunda ikna olmadığımızı, hep aynı şeyleri yapmaktan bıktığımızı dile getirdik. Bizi Münir de destekledi. "Sosyalizm lak lakla, edebiyat gecesine git, *Kapital* dersleri dinle, diyerek mi kurulacak?" diye sorduğumuzda gençlerin büyük bir kısmı, bizi alkışlayıp destekleyince ortalık karıştı. Savaş ağabey çok kızdı. Sıcağı sıcağına Orhan ağabeye uğradım. Orhan ağabey, partiden uzak dursa da bizimle ilgileniyordu. "Bana, Semih sen Anadolu'ya açılmalısın, bu adamlar sana burada rahat vermeyecek. Anadolu'ya git, hem insanlarımızı tanı hem de oralarda çalış. Sen artık her yerde çalışabilirsin" dedi.

Anadolu'ya Yolculuk

Benim Anadolu'ya gidişim böyle başladı. İzmir ve Ege'nin değişik yörelerinden altısı partili, on bir arkadaşımla görüşüp İzmir'den ayrılacağımı bildirdim. Birbirimizle

sürekli ilişki içinde olmayı kararlaştırdık. Sonra Konya'ya gittim. Orhan ustamın verdiği kişinin adresini bulamadım. Ereğli'de birilerinin adresini vermişti fakat onlar da Mersin'e yerleşmiş. Oradan Mut'a geldik. Yine Mersin'e de referanslarla gittim. Hareket gelişiyordu, bu dalga oralara kadar gelmişti. Fakat parti birçok konuya yanıt veremiyor, çözüm üretemiyor, değişik kentlerde parti içinde ayrılıklar yaşanıyordu. O zaman ayrımına varamamış olsam da, parti içerisinde, MDD-SD tartışmaları farklılıklar yaratarak, zaman zaman kavgalara bile neden oluyordu. Dost, arkadaş çevrem kısa zamanda büyüyerek genişliyordu. Partiye bir hareketlilik, bir canlılık getirmiştim. Bu arada biz, "Devrim silahla olur, bu iş öyle gidip parlamentoda konuşarak olmaz" diye ahkâm kesmeye başlamıştık. Adana'daki Amerikalılar ve İncirlik Üssü sürekli gündemimizdeydi. "Ne yapabiliriz?" diye konuşup duruyorduk. Hareket etmek için, hem paraya, hem silaha hem de eğitime ihtiyacımız vardı.

Suriye-Filistin Yollarında

Orta Anadolu'nun dereceli amatör boks şampiyonlarından Hataylı Hasan Parlardemir ve ağabeyi Halil ile "Şu Vietnam ya da Küba'yla sınır olsaydık, gider yardım ister, gerilla eğitimi alırdık" diye konuşuyorduk. Söz Suriye'ye, orada iktidarda olan BAAS'a ve onların üç temel şiarının; Birlik, Hürriyet ve Sosyalizm olmasına geldi. Halil ağabey çok iyi Arapça bildiği için bize bunları anlatmış, bilgi sahibi olmamızı sağlamıştı. Öyleyse, onlar, bize yardım edebilir diye düşünmüş ve bunu uygulamaya sokmak için bir komite oluşturmuştuk. TİP'in gizli devrimci bir kanadı olarak, silahlı mücadele temelinde devrim yapmak isteyen bir heyet olarak gidecektik. "Madem BAAS da sosyalist bir parti, o halde bize yardımcı olabilir" diye düşünüyorduk. "Silahı hazır bulalım, eğitilmiş olalım, belki maddi yardım da alabiliriz" diyorduk. Mersin'den Hasan, Özer, Ali[1] ve Muam-

1. Ali Çelen, Mersin'de 2006 yılında yayınlanan *Arkadaş* dergisinin Haziran sayısında verdiği röportajda eğitim kamplarına gidiş öyküsünü ve orada yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "Ben, Demirhisar'da kunduracılık yapıyorum o zamanlar. Yıl 1968. Semih diye bir devrimci arkadaş teğmen iken askerlikten atılmış. Mersin'e gelerek devrimci örgütlenme içerisinde çalışıyor. Yeri

mer ile birlikte Filistin kamplarına gitmeye karar vermiş ve İzmir'den arkadaşlarım Münir ve Koray'a önceden haber göndermiştik. Halil ağabey, "Gelin bekliyorum" deyince yola koyulduk. Halil ağabey, Reyhanlı'da tanıdığı kaçakçı Zefir Ahmet ile ilişki kurmuş, Muharrem Hoca, Münir, Koray, Ali, Özer ve beni çıkarabileceklerini söylemişti.

İlk çıkışımız 1968 Mart'ının sonlarıydı. Halil ağabeyin, Suriye'de bulunan akrabalarının bize çok fayda ve yardımları oldu. Akrabalarından Hüsam, bizi Atme'de karşıladı. Önce BAAS'ın Halep'teki Küçük Hamidiye Çarşısı yakınlarında bulunan temsilciliğine gittik. Yetkili kişilerle görüşmek istediğimizi ısrarla söylediğimiz için, ertesi gün bizi Şam'a götürdüler. Akşam ulaştığımız için önce Semiramis Otel'inde ağırladılar. Dinleyip anlamaya çalıştılar, bazı konularda destekleyebileceklerini, yardımcı olabileceklerini fakat böyle bir şeyin zaman ve koşullar açısından elverişli olmadığını söylediler.

KP'den söz edilince, ilişkilenmemizde bir sakınca olmadığını belirttiler. O zamanlar SKP yarı legal bir konumday-

---

geliyor bizimle tarlada, yeri geliyor inşaatlarda çalışıyor. Üç ay burada çalıştıktan sonra bir gün geldi ve 'Haydi Filistin'e emperyalizme karşı savaşmaya gidiyoruz' dedi ve birkaç gün içerisinde yola çıktık. Buradan direkt Hatay'a oradan da yolu bilen iki arkadaş daha alarak gizlice Halep'e geçtik. Humus bölgesinde Suriye güvenlik kuvvetleri bizi yakaladı. Filistin'e savaşa katılmak üzere gittiğimizi söyledik. Suriye Hükümeti de Filistin'in kurtuluş mücadelesine destek veriyor. Ancak bizim Amerikan ajanı olup olmadığımızı anlamak için üç gün gözaltında tuttular. Daha sonra bizi serbest bıraktılar. Biz de tarif edilen yollardan eğitim göreceğimiz kampa gittik. Kampta beş yüz kadar kişi olmuştuk. Kampa zaman zaman Yaser Arafat da geliyordu. Orada uzun bir süre eğitim aldıktan sonra Ürdün'e geçtik. 4 ay kadar Zarka'da kaldık. Burada bana bir kod isim buldular. Herkes birbirine kod ismiyle hitap ediyor tabii o zamanlar. Benim adım da Abdulkerim Arif oldu. Tabii bu sırada gerilla ve baskın konusunda çeşitli eğitimler aldık. Eğitim döneminden sonra Ürdün'e geçerek Kral Hüseyin'in sarayına yakın bir yerlerde muz bahçelerinde saklanmaya başladık. Geceleri İsrail karakollarına baskınlar yapıyor, sonra geriye çekiliyor, saklanıyorduk. Hatta bir seferinde İsrail-Irak çatışmasının arasında kaldık. Birkaç hafta çıkamadık. Onlar birbirlerine bomba yağdırıyor, biz arada saklanıyorduk. Aç susuz bir dönem geçirdik Filistin'den çıkıncaya kadar. Zaman zaman yılan bile yakalasak yiyorduk. Kurşunlara hedef olmamak için ve sürekli sürünerek yaşıyorduk. Orada bir kısır döngü vardı ve yapılan eylemlere göre çok fazla insan vardı. Ben oradan gelerek Vietnam'a geçecektim. Orada Amerikan emperyalizmine karşı mücadele eden devrimcilerle birlikte savaşacaktım. Bu amaçla geri döndüm."

mış, SKP Genel Sekreteri Halid Bekdaş yarı gözetim altındaymış. SKP'ne bu konuları açtığımızda, neden TKP'ye gitmediğimizi, neden SBKP'ye başvurmadığımızı sorarak, bir yerde bizi moralarttı. Tam bir moral bozukluğu içindeyken Hüsam, "Filistin Örgütü kaldı" dedi. Halid Bekdaş'la konuşurken Halep ve Şam'da, Filistin direnişinden, El Fetih'den, gerillalardan bahsedilmişti. Hüsam bizden ayrıldığında, BAAS'çı akrabalarıyla birlikte El Fetih bürosuna uğrayıp durumu anlatmış. Oranın yetkilisi, bizi teslim almak istediklerini söylemişler...

Halep'in ve bölgenin El Fetih temsilcisi Abdülselam, 35 yaşında, İTÜ mezunu, çok iyi Türkçe konuşan, Filistin asıllı bir Suriye vatandaşıydı. Bizim aramızda da 35 yaşını geçen üç ağabeyimiz olmasına karşın, benim de dahil olduğum diğer üç kişi 19-22 yaşlarındaydı. Abdülselam heyecanla Filistin'in kısa tarihçesini ve kuruluşu hakkında bilgiler verip, direniş ve gerilla mücadelesi ile Karemeh Direnişi'nden[2] ve İsraillilerin bozguna uğrayıp kaçışından bahsetti. Ben, ABD emperyalizmine ve İsrail'e karşı olduğumuzu, dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de bağımsızlık, sosyalizm ve devrim için savaşmak istediğimizi belirterek, Filistinlilerin mücadelesine saygı duyduğumuzu söyledim. Filistin hareketinin ülkemizde çok fazla bilinmediğini ama bundan sonra duyurulması için çalışacağımızı anlattım.

---

2. 21 Mart 1968 tarihinde İsrail birliklerinin Karemeh Kampı'na yaptıkları saldırılara karşı El Fetih örgütünün gösterdiği direnişe verilen isimdir. Kasabanın anlamı "haysiyet"tir. 21 Mart gecesi İsrail ordusu ağır silahlarla, zırhlı araçlarla ve savaş uçaklarıyla El Karemeh'e saldırdı. El Fetih'in kaçmaması İsrail askerlerini şaşırttı. İsrail kuvvetleri harekâtı genişletince Ürdün ordusu da dahil oldu ve İsrailliler büyük bir savaş çıkmasını önlemek için geri çekilmek zorunda kaldı. Çarpışmanın sonunda yaklaşık 150 El Fetih militanı, 20 Ürdün askeri ve 28 İsrail askeri öldü. Arapların ölü sayısı daha çok olmasına karşın, İsrail'in hızla geri çekilmesi nedeniyle El Fetih kendisini muzaffer saymıştır. Arafat, savaş alanında bulunmuş olmasına karşın katılımının detayları belirli değildir. Çarpışma *Time* tarafından detaylı olarak izlenmiştir. *Time*, kapağına Arafat'ın portresini koyarak dünyanın ilk defa Arafat'la tanışmasını sağlanmıştır. Savaş sonrasında Arafat ve El Fetih'in, İsrail'e karşı çıkmaya cesaret etmesi bir dönüm noktası sayılmış ve ulusal kahraman olarak görülmeye başlamıştır. Karemeh Direnişi Filistin hareketinde bir milat olmuş, harekete kitlesel katılımlar başlamıştır. Direnişin prestiji sayesinde Arap dünyası önemli oranda maddi kaynaklar sağlamış ve El Fetih o güne kadar görülmemiş ölçüde silah ve cephane yardımı almıştır.

Beni dikkatle dinleyen Abdülselam, "Ben sizi El Fetih'le ilişkilendiririm. Kaç kişi olursanız olun, istediğiniz gibi eğitim alırsınız, biz de size alanlar açarız" dedi. Ertesi gün bana, yollarda, kontrollerde faydası olacağını söyleyerek Cenin doğumlu Semih El Savra (Semih Devrim) adına düzenlenmiş El Fetih kimliği çıkardı. Başarılı olmanın sevinciyle Türkiye'ye döndük. Antakya ve Adana'da arkadaşlarımızla görüşmeler yapıp oradan merkez gibi kabul ettiğim Mersin'e geldik. Geniş katılımlı yaptığımız bir toplantıda ilişki ve temaslar konusunda yetkilendirilerek grup sekreteri ve sözcüsü oldum. Hep birlikte ettiğimiz gizlilik yeminine birkaç istisna dışında bütün arkadaşlarımız, ağabeylerimiz sonuna kadar uymuşlardır.

Kısa ve hızlı turlarla, oraya gidebileceklerin listelerini çıkarıyorduk. Kısa sürede gidebilecekler, daha sonra gelebilecekler diye birkaç grup yapmıştık. Mersin'e çağırdığım ustam Orhan ağabey, birkaç gün içinde Mersin'e geldi. Ben, Özer, Ali, Hasan ve Battal ağabey sohbet ettikten sonra ustamla ayrılıp denize doğru yürüdük. Ustam, "Madem böyle bir yola çıkıyorsunuz, artık kendi kendinize gideceksiniz, parti ile ilişiğinizi tamamen kesin. Eğitim almak, savaşın içinde olmak size çok şey katacaktır. Maceracı eğilimlerden uzak durursanız, ben de arkanızda dururum, beraberce mücadele ederiz. Silahlı mücadele zamanı, yeri ve koşulları uygun değilse macera olur. Güçlü bir proletarya örgütlülüğü söz konusuysa, toplumun diğer kesimleri de böyle bir mücadeleye hazır hale gelmişse, işte o zaman silahlı mücadele sosyalist devrim mücadelesine dönebilir. Ama o zamana değin alınacak daha çok yol var" dedi.

Suriye'den döneli on beş günü geçmişti. İzmir'den Münir, Koray ve Oktay gelmişti. Ben, Hasan, Özer, Battal, Ali, Mustafa, Abdullah ve Cemil olmak üzere on bir kişi gitmeye hazırdık. Hasan gelene kadar, Halit ağabey, onun atölyesine bakacaktı. Aramızda evli olan altı arkadaşımızın üçünün çocukları vardı. Bu kez aramızda Muharrem Hoca yoktu.

Birol T. ve Haşim A. arkadaşlarım gelecek ikinci ekip için ve daha kalabalık olacak üçüncü ekip için çalışmalarını sürdürecekti. Ben, çok daha sonra, kısa bir süre için aramıza katılacak genç teğmen arkadaşlarla ilgilenecektim.

On bir kişi yine aynı yollardan geçerek Suriye'ye ulaşmıştık. Bu kez bizi, Atme'den çıktığımızda içinden geçtiğimiz Deana kasabasında El Fetih'in Land Rover'ları bekliyordu. Bir bavul kitabımız vardı. Önce Halep temsilciliğine uğrayıp oradan iki jiple Şam'a doğru yola çıktık. Şam'daki merkez komutanlık olarak bilinen Kıyade 42 nolu büro ilk uğrak yerimizdi. Abdülselam, bizi, Ebu Salah ve Ebu Davut ile tanıştırıp hakkımızda bütün bildiklerini hem sözlü hem de yazılı olarak onlara iletti. Orada kimliklerimiz, özgeçmişlerimiz, yapmak istediklerimiz ve dileklerimiz vardı. Hepimize çok dostça, sevgiyle yaklaştılar. Ertesi gün bir hareketlilik oldu ve bazı konuşmalardan Ebu Cihad diye birini duyduk.

Ebu Cihad, elindeki yazılı bilgilere bakarak, Abdülselam aracılığıyla benimle konuşmaya başladı. Bana, "Sizi bir kampa yerleştireceğiz, Türkiye'den kaç kişi gelirseniz gelin, aynı şekilde yerleştirilecek, eğitileceksiniz, isteklerinizi karşılamaya çalışacağız. Seni burada yetkili ve temsilci olarak görüyorum. Buradakiler ve gelecek kişiler hakkında ilk bilgileri senden alıp görüşünü soracağım. Tamam mı?" deyince "Emredersiniz" dedim. Ebu Cihad, Ebu Ammar, Ebu Ali Eyyad, Ebu Mahir, Ebu Salah, Ebu Davud isimlerini ezberlemiştik. Bunlar El Fetih'in en önemli isimleriymiş. Ertesi gün bir fotoğrafçı, hepimizin topluca ve tek tek fotoğraflarını çekti.

Ebu Salah, bizi, Beyrut-Şam karayoluna yakın İlheemi (Çadır) Askerî Kampı'na götürdü. Bize dört köşe geniş bir Hint çadırı vermişlerdi. Kamp sorumluları Ebu Gaaye, Ebu Firas ve Ebu Hüseyin denilen kişilerdi. Kamp içinde araçla gittiğimiz depodan, askerî giysiler; botlar, mataralar, ek battaniyeler, metal tabak ve kaşık verip imza karşılığı zimmetlediler. Ebu Gaaye, "Sizi burada, Askerî Bölge Komutanı Ebu Ali Eyyad, Cezayir'den gelene kadar on beş-yirmi gün misafir edeceğiz" demişti. Birkaç günü, çadırımızı uygun biçimde düzenleyip yerleşerek, kendimize özgü bir program oluşturmakla geçirdik. Çok disiplinli yaşamaya başlamıştık, çadır nöbetçisi dışında, her sabah on kişi bize gösterilen yerlerde koşuyorduk. Özel ve kısa koşularla, kültürfizik hareketleri gösterip uygulatmaya başlamıştım.

Ebu Ali Eyyad'ın öğretmen kökenli olduğunu, Cezayir İç Savaşı'na katıldığını öğrendik. Filistin'deki ilk gerilla eylemlerinde tıpkı Ebu Cihad, Ebu Mahir, Ebu Ammar, Ebu Salah, Ebu Şükur, Ebu İyad, Yusuf Neccar, Ebu Davut gibi komutanlarla dövüştüğünü ve yaralandığını duyduk. Duyduklarıma bakınca, benim gözümde devleşiyordu. Üçüncü haftanın sonunda Ebu Firas, beni çağırıp kapalı bir zarfta bazı kâğıtlar uzatarak, yanındaki kırmızı bereliyi işaret edip bir şeyler söyledi. Herkesin sözünü ettiği, efsane gibi gördükleri Ebu Ali Eyyad'la tanışacaktım.

Ebu Ali Eyyad diye gösterdikleri kişi âciz, sakat, zavallı gibi duruyordu. 1967 Arap-İsrail, Cezayir Bağımsızlık Savaşı'na katılmış, işgal altındaki Filistin topraklarında ilk sabotaj ve baskınları yapan efsane bir adam olabilir mi diye düşünüyordum. Efsanelerin de yaralanabileceğini, sakat kalabileceğini, onu efsane, kahraman yapanın da bu işaretler, bu belirtiler olabileceğini nasıl düşünemedim diye kendime kızıp duruyordum! Hakkımızda bilgi sahibi olduğu kesindi.

O akşam ufaktan bir toparlanma yaptık, en azından kendi getirdiğimiz eşyaları toparlayıp gitmeye hazırlandık. Gittiğimiz yer, Şam'da Hammuriye'nin güneydoğusundaki en dış banliyölerinden tipik bir askerî bölgeydi. On bir kişi yerleşip daha sonra on yedi kişi olduğumuz kamp, El Fetih'in Hammuriye kampıydı.[3] Bölgede El Fetih'e ait Devrim Hapishanesi vs olarak kullanılan bazı binalar vardı, onların farklı işlevleri olduğunu zamanla öğrendik. Kampta Filistinliler dışında sadece biz değil, Malezyalılar, Filipinliler; Tayland, Birmanya (Myanmar), Özbekistan ve Belucistan'dan gelenler de vardı. Hemen hepsi Müslümandı; ülkelerinde yapmak istedikleri devrim de İslami bir devrimdi. Topluca namaz kılıyorlardı. Biz Müslümanlar içindeydik ancak böyle gösterişli ibadete hiç rastlamamıştık. Daha sonraları birkaç Özbek ve Belüci'den sosyalizm-Mao gibi övücü şeyler duymuştum ama hemen hepsi Sovyetlere

3. Hammuriye kampı uzun yıllar El Fetih tarafından kullanılmıştır. 12 Eylül faşizmi sonrası Filistin hareketiyle ilişkilenen bazı devrimcilerin olumsuz izlenimlerine karşın Hammuriye, o yıllarda askerî eğitim açısından oldukça işlevli, disiplinli ve önemli bir kamptır.

pek dost değillerdi. Ben de kendilerine pek ısınamamıştım.

Hammuriye Komutanı Filistinli, emekli bir Suriye subayı olan Ebu Mahmut Neccar'dı. İyi bir komutan ve eğitmendi. Klasik askerî eğitimini gerilla eğitimine bağlayarak savaşçıları, savaş hali, mevzilenme, savunma taarruz, baskın gibi taktiksel oyunlarla ileri süreçlere, kavaide hazırlıyordu. Elli kadarı Muasker çalışanları, eğitmen ve görevli personeli olmak üzere tüm yabancılarla birlikte 300 kadar savaşçı vardı. Ebu Sabr-Ebu Hamed silah, Cezayir'den gelen Filistinli Mervan ise elindeki parmakların bazılarını yitirmesine karşın patlayıcılar konusundaki eğitmenlerimizdi. Ebu Şanab adındaki bir eğitmen de her türlü mayın konusunda uzman birisiydi.

Hammuriye ve daha büyük dört kamp ile Hama ve Humus yakınlarındaki irili ufaklı bazı kamplar, askerî olarak kıta ve bölge komutanı Ebu Ali Eyyad'a bağlıydı. Bu kampların haricinde Ürdün'deki eğitim kampları[4] ile Ürdün'ün İsrail sınırındaki onlarca kavaid ve işgal altındaki Filistin topraklarındaki gizli kavaidlerin hepsi Ebu Cihad'ın emir ve komutasındaydı. İlk zamanlar bunun farkında değildim, Ebu Cihad'ı sadece dış ilişkilerden, yabancılardan sorumlu bir diplomat gibi değerlendiriyordum. Ancak Ürdün'den başlayarak onun aslında El Fetih'in esas beyinlerinden biri olduğunu, hatta Yaser Arafat'tan bile daha güçlü olduğunu kavramış, öğrenmiştim. Zaten Tunus'taki karargâhına yapılan İsrail baskınıyla kahpece öldürülmesi bir yerde bunun ifadesidir.

Aradan kırk gün geçmişti. Komutanlarımı anımsayıp onlardan öğrendiklerimi uygulamaya çalışıyordum. O günlerde gönüllülük temelinde ve gerilla için yapılan askerî eğitimin, klasik zorunlu askerlik eğitiminden farklı nitelikte olması gerektiğinin yeterince ayrımına varamamıştım. Latin Amerika ve Vietnam deneyimleriyle ilgili kitaplardan öğrendiklerimizle, cephenin, sıcak savaşın öğrettiklerini süreç içerisinde kavrayıp uygulayacaktım. Her gün bayrak töreni ve attığımız sloganlarla, bizim de Filistinlilerden bir

4. Ürdün'ün yanı sıra Güney Lübnan'da da "kavaid" adı verilen gizli eğitim kampları bulunuyordu. O dönemde izin vermediği için Suriye'de kavaid bulunmuyordu.

farkımız kalmamıştı. Rus askerî yürüyüşü ve komutları temelinde oluşan bir eğitimdi. "Etrak-Türkler" diyerek, bizi emperyalizm, faşizm ve Siyonizm'e karşı savaşan, "Suvvar el Şiyuvey-Komünist" savaşçılar olarak tanımlıyorlardı. Komutanların dışında, birçok Filistinli arkadaşımız, yoldaşımız da vardı.

Bir süre sonra aramıza, İzmir'den Kâzım E. A., Birol T., Ergün Y., Yozgat'tan Bülent E., Sivas'tan Rafet B., Aydın Nazilli'den Baran K. olmak üzere altı arkadaşımız daha katıldı. 16 kişi olmuştuk. Keşke Cemil de gitmeseydi. Bülent ve Rafet'i daha önce hiç görmediğim, tanımadığım için merak ediyordum. İkisini de Zeki hoca göndermişti. Bu nedenle ayrıca sevinçliydim. Çünkü Sivas'ta donanımlı, bilinçli ve örgütçü bir öğretmendi. Baran, Doktorcu'ydu. 16 kişiden, 11'i TİP'le bağlantılıydı, 5 arkadaşımız hiç partili olmamıştı ama partiye düşman da değildiler.

Suriye'de yaklaşık elli gün olmuştu. Bir gün eğitim sonrası Komutan Ebu Mahmut Neccar tarafından çağrıldım. Hemen gidip selamladığımda bana 15 adet hüviyet teslim etti. Benim zaten vardı. Şimdi hepimizin Münazzamatı Tahriri Vatan-ı Filistin, yani FKÖ: El Fetih hüviyeti olmuştu. Ebu Mahmut Neccar, bu hüviyetlerdeki isimlerin, bizim gelişimize denk düşen günlerde meşhur Karemeh Direnişi'nde destan yazıp şehit olan Filistinli kahraman savaşçılara ait olduğunu, bunu en iyi şekilde taşıyarak temsil edeceğimize inancını belirtiyordu.

Malezya ve Endonezyalıların ortak noktası, Müslüman olmaları ve Filistin mücadelesini tanımalarının yanında, askerî eğitim görüp ülkelerinde İslami bir devrim için mücadele etmekti. Çoğunun ibadet, toplu namaz ve mevlüt gibi kendi dillerinde okudukları ilahi türü şeyler yüzünden, dersleri geciktirmeleri, aksatmaları bizi rahatsız ettiğinden, onlardan ayrı eğitim istiyorduk. Onlar komünistlere, SSCB'ye küfrediyorlardı.

Silah dersinde eğitmenin etrafında otururken on beş Malay, kendilerinin sebep olduğu küçük bir olaydan dolayı bize saldırdılar. Bu kavgada onları perişan ettik. Silah eğitmeni Ebu Sabr ve Ebu Hamed ve etraftaki nöbetçiler, bir anda gelip havaya ateş açarak kavgayı engellediler. Ebu

Mahmut Neccar, kampta böylé olayların olmasına kesinlikle izin vermeyeceğini, bunu yapanların cezalandırılacağını, hapse konulacağını, hepimizin kardeş olduğunu vb söyledikten sonra, onları o gün başka bir yere gönderdiklerini, misafir olduklarını ekleyerek hepimize, "Tamam mı?" diye sordu, biz de "Tamam" dedik. Bu iş böyle kapandı diye düşünürken, Ebu Hamed, "Semih, senin eğitimli bir asker olduğunu biliyorum, diğer arkadaşların da eğitimli asker mi, arkadaşın iyi boksör, diğeri de güçlü, kuvvetliymiş sen de Japon hareketleri yapıyormuşsun" dedi. Ben de, "Hasan yoldaş, Orta Anadolu boks şampiyonudur. Ben de kahverengi kuşaklı bir judocuyum. Onlar asker değil, ben de eski asker sayılırım" diyerek gülümsedim.

Hammuriye'de eğitim bütün hızıyla sürerken, karargâhın en disiplinli, en iyi eğitilen grubu bizim birliğimizdi. Özel eğitimlerimizin yanı sıra toplu eğitimler, baskın, savunma ve atış eğitimleri, Suriye'nin bazı askerî bölgelerinde Hareket'e bırakılan alanlarda yapılıyordu. Duma, Sagba, Sit Zeynep, Ebu Samra ve Golan taraflarına, birkaç kez de Nehril Barada civarındaki bölgelere gidiyorduk. Gerçek mermi ve çok değişik bombalarla taarruz, savunma, yangın, fosfor, napalm, ses ve işaret bombaları vb gibi değişik ateşli silahları, RPG'yi, havan toplarını deniyor, bazen birkaç günlük bazen de haftalık, sürekli eğitim ve atışlarla profesyonelleşiyorduk. Nehril Barada taraflarındaki vadide, baskın ve savunma eğitimleri görüyorduk. Bu üçüncü dönemde pratik eğitim alıyorduk.

O kavgada benim ve Hasan abinin yakın dövüşte sergilediğimiz teknik, kamp görevlilerinin dikkatini çekmişti. Benim yakın dövüşçü ve çevik biri olmamı, askerî kurallarla kuşatılmış disiplin içindeki yaşantımı, diğer komutanlar gibi Ebu Cihad da fark etmişti. Bu tür teknikleri kamplardaki eğitim sırasında da görmüşlerdi. Bu arada, şakayla karışık, bir kez sırtıma silah dayamış olan Ebu Sıyf'ı, Ebu Ali ve Ebu Cihad'ın gözleri önünde yere çarpmıştım ve "Silahla şaka olmaz!" diye bağırmıştım.

Bir gün Ebu Ali Eyyad geldiğinde, kamp komutanı Ebu Mahmut Neccar ve eğitim subayı Ebu Hamed, beni ve Hasan ağabeyi işaret ederek, "Bunları eğitmen yapalım. Hasan

boks dersi verip genç boksörlerle ayrı bir çalışma yürütsün, onlar da Hasan'a yardımcı olsun" dedi. Ardından bana dönerek, "Sen de Japon oyunlarını öğretirsin" diye söyleyince Hasan ağabeyle birlikte Ebu Ali'yi, "Emredersiniz!" diye yanıtlamıştık. Her ikimiz de sevinçli ve mutluyduk. Bir dediğimizi ikiletmiyor, ne gerekiyorsa bulup getiriyorlardı. Biz de yoğun tempoda, haftanın beş günü, dörder saat, seçmiş olduğumuz ekipleri çalıştırıp eğitiyorduk.

1968 Mart'ında gerçekleşen Karemeh Direnişi'nden sonra, çoğu Filistinli, binlerce insan, El Fetih saflarında gelip savaşmak istemiştir. Bunu çeşitli Arap ve diğer Müslüman ülkelerden gelen gönüllüler izlemiş, öncelikle Suriye ve Ürdün'de olmak üzere yeni eğitim kampları açılmaya başlamıştı. Bizim gittiğimiz dönem, işte bu kampların hayat bulduğu dönemdi. Doğal olarak bu kampların ilk çekirdeklerinden, hem de Arap olmayan yabancı birliklerinden biri de bizdik. Arkadaşlarım, yoldaşlarım çok fazla rahatsız olmasalar da, ben yavaştan sıkılmaya başlıyordum. Böyle sürgit eğitimlerle mi uğraşacaktım? Bir gün Ebu Cihad ile bu konularda konuşurken, Türkiye'den gelişimize ayrı bir önem verdiğini, benim de bu konuda önemli görevlerimin olduğunu, daha sabırlı olmam gerektiğini, bizi çok iyi anladığını, her şeyin çok iyi ve güzel olacağını söyleyerek beni rahatlatıp ikna etmişti. Türkiye'den gelenlerle sık sık görüşmek zorunda olması nedeniyle bana da özel ilgi gösteriyor, Türkiye'den aldığı istihbari[5] bilgileri bana da sorarak hem kafasında olgunlaştırıyor hem de benim düşünce ve yorumlarımı en saf biçimiyle öğrenmiş oluyordu. Ayrıca bizim projemizi de önemsiyor ve destek sunuyordu. Sık sık bir araya gelişimiz, görüşmelerimiz nedeniyle bize Ebu Cihad'ın adamları, yakınları anlamında "Cemaat el Ebu Cihad" derlerdi. Onun cemaatinden bilinmekle, her kapı çok kolay açıldığı gibi, istediğimiz zaman, istediğimiz yetkiliyle görüşebilme olanaklarını da bize sunuyordu.

5. Ebu Cihad ya da özel sekreteri Avvad Abdullah'ı, anlatılanların aksine Mihri Belli'nin, THKO ve THKP-C'nin yöneticisi ya da lideri olmadığına, organik hiçbir ilişkisinin bulunmadığına ikna ettim. Yine Elrom'un kaçırılması ve öldürülmesiyle ilgili ne THKO'nun ne de Teslim Törelerin hiçbir ilişkisinin bulunmadığını, o eylemin THKP-C tarafından yapıldığını anlatıp palavralara son vermiştim.

Bir gün çağrılıp Razd'a gittiğimde Ebu Cihad, "Suriye Muhaberatı'nın elinde yakalanmış Türkler var. El Fetih'e katılmak istiyorlarmış. Gidip onları gör, tanı" dedi. Kaçak geçip yakalandıklarında Muhaberat'a, "Filistin örgüt isimlerini sayarak El Fetih'e katılmak istiyoruz" dediklerinde, "Sizinle ilişki kurmak isteyenler var" diye haber iletiyorlardı. Bunlardan biri jandarma komando Nusret, bir diğeri de ailevi bir sorun nedeniyle kendisini Suriye topraklarına vuran Manisalı Hüseyin'di. Nusret, birliğinden birini yaralamıştı ancak Suriyelilere böyle bir itirafı olmamıştı. Dikkatle bakıldığında askerî eğitimden geçmiş ve sapasağlam bir asker olduğu anlaşılıyordu. Gelenler hakkında Muhaberat'a, Avvad Abdullah ile birlikte, "Bunlar arkadaşlarımız, bize geldiler" demiştim. "Bunlar bizim arkadaşlarımız olabilirler. İlişkide olduğumuz insanlar değiller ama bunlarla da ilişkilenebiliriz. Onları kazanma şansımız çok yüksek. Nusret'i, asker kökenli arkadaşlarımın arasında sayabiliriz" dediğimde, dikkatle dinleyip hemen durumu Ebu Cihad'a iletti. Gerekli yazışmalardan otuz altı saat sonra Muhaberat, olumlu haber verdi.

Artık savaş kamplarına gidip savaşarak pratik kazanalım, kendimizi sınayalım, savaşı görelim dediğimiz bir dönemde, Özer abiler, "Biz buraya eğitim alıp Türkiye'de savaşmak için geldik" demiş ve ilk üç aydan sonra dönmek istemişlerdi. Mustafa, Abdullah ve Özer aramızdaki en yaşlılardı ve evliydiler. Kel Ali (Ali Çelen) gitmek istemiyordu ama yaşlı olduğu için kendimce onu da gidecek gruba eklemiştim. Arada küçük gönül kırıklıkları olsa da sonuçta dönmeye karar vermişlerdi. Onları sınıra kadar bizzat götürdüm, sarıldık, kucaklaştık, dostça, yoldaşça ayrıldık. Hepimizin gözleri yaşarmış, Ali ağabey hüngür hüngür ağlamıştı, "Ya size bir şey olursa, ya ölürseniz?" deyip duruyordu. Battal ağabey desen hem ağlıyor hem de "Kendinize iyi bakın" diyerek, durup durup sarılıyor, beni havaya kaldırıyordu.

Türkiye'deki bazı eylem ve gelişmelerde yorum farklarımız, düşüncelerde ayrılıklarımız ortaya çıkmıştı. Yaklaşık 4,5-5 ay kadar süren bu durum çok ciddi ve disiplinli yaşantımızda bazı bozulmalara yol açıp keyfilikler doğurmuştu. İlk başlarda bunu engellemeye çalıştıysam da başa-

ramadığım açıktı. Cemil ile başlayan, Özer, Mustafa, Battal, Abdullah ve Ali ağabeylerle süren geriye dönüşlere, Hasan ağabeyin de katılmasıyla sayımız 10'a düşmüştü. En azından yüz kişilik bir savaşçı ve gerilla grubu oluşturmayı düşünüyorduk.

Sık sık görüştüğümüz için Ebu Cihad'ın "Devamlı bizimle kalıp yanımızda olmak ister misin?" önerisini, önce, "Emredersiniz!" diye yanıtladım. Avvad Abdullah, arkadaşlarımla ilişkimin her zaman süreceğini, onlardan ayrılmış olmayacağımı, böyle bir şey düşünmediklerini, aksine sürekli beraber olarak bu işlerin daha da hızlanacağını söyleyip beni rahatlatmış da olsa, arkadaşlara danışacağımı belirtmiştim. Münir, Koray, Ergün ve Oktay bunun çok iyi olacağını, çalışmalarımızı kolaylaştırıp hızlandıracağını, hatta şakayla karışık tam torpilli olacağımızı söylediler. Kâzım ile Birol, bu işin birçok artısının olduğunu ama kendi düşüncelerinin sürekli benimle beraber olmak istediklerini, sadece gerekli ise buna katlanabileceklerini belirttiler. Konuşmalarımızı dikkatlice dinleyen Baran, Rafet ve Bülent de gülümseyişlerinden tavırlarını belli ettiler.

Ebu Cihad'ın Yakın Korumalığına Giden Yol

Avvad Abdullah ve şoförü Üsteğmen Ebu Şeyma ile birlikte, Ebu Cemal'in de bize katılmasıyla, 1. araba ekibi tamamlanmış oldu. Ebu Cihad çok nadiren 2. arabaya binerdi. Bir gün gülümseyerek, "Biz, size emanetiz" demesi benim için yetmişti. "Ben ölmeden size hiçbir şey olmaz" demiştim. Sözlerim üzerine Avvad Abdullah ile birlikte gülmüşlerdi. Ben klasik bir asker gibi davranıyor, ilişkilerimi o düzeyde sürdürüyordum. Otur denmeden oturmayan, hazır olda duran, girilen ya da çıkılan yerlere hep en önce ya da Ebu Cihad'ın önünde, yanında giren biriydim.

Avvad Abdullah zamanla her şeyi daha iyi anlayacağımı, her şeyi gözleyerek daha iyi çözeceğimi söylüyor olsa da silahsız oluşum hoşuma gitmiyordu. Çünkü hepsinin tabancası, ayrıca Ebu Şeyma ile Ebu Cemal'in birer de kalaşnikofu vardı.

Ebu Cihad'ın bir yazısıyla Ebu Cemal ile birlikte İlheemi'ye, Ebu Ali Eyyad'ın yanına gönderildik. Ebu Ali Eyyad,

"Ehlen Türki" diyerek uzattığımız kâğıdı okuyup imzaladı. Böylece, geldiğimizden bu yana ilk kez ben de üzerime zimmetli, bir Amerikan Colt tabanca bir de pırıl pırıl 4 şarjör ve torbasıyla birlikte güzel bir kalaşnikofa sahip oldum. Kendimizi üç-beş kişilik bir grup sanırken aslında hem askerî hem de sivil kıyafetli tam 17 kişilik bir ekip olduğumuzu kısa sürede kavradım.[6]

Ebu Cihad gibi önderler, komutanlar, merkez kadrolar sürekli hedefte olduğu için yanıltmacalar yapılır, sürekli hareket halinde olunurdu. Özellikle Yaser Arafat bunu çok yapardı. Ebu Cihad da çok seri ve sürekli hareket halindeydi. Ebu Cihad herhangi bir büro ya da ofiste en fazla kırk, kırk beş dakikadan fazla durmazdı. Gün içinde bazen yedi sekiz defa konum değiştirdiğimiz durumlar olmuştu. Kuveyt'ten sonra 1969 başlarında Mısır-Kahire gezisinde Ebu Cihad'a, Ebu Davut'un da olduğu bir gezide 11 kişilik bir ekip içinde eşlik etmiştim. Bu gezi ve ziyaretler esnasında hem Ebu Cihad'la hem de Ebu Mahir, Ebu Lutuf ve Ebu Ali Eyyad'la bayağı birbirini tanıyan insanlar konumuna gelmiştik, beni de çok seviyorlardı.

1969'un Ocak ayıydı. Baran, Bülent ve Rafet, artık Türkiye'ye dönmek istediklerini, bunun en kısa zamanda olmasını, kibarca rica ediyorlardı. Dönerken kendilerine, Ebu Cihad'tan birer silah istememi, buna çok sevineceklerini özellikle belirtiyorlardı. Bu duruma Münir, Koray, Oktay ve Nusret bile benden daha çok kızıyorlardı. Bundan sonra özel durumu olanların dışında geleceklerin üç ayla sınırlandırılması ve eğitim sonunda gönderilmesi, gönüllülerden daha uzun kalmak isteyenlere de süreyi bizim belirlememiz koşuluyla açık bir kapı bırakmayı prensip edinmiştik.

Ebu Cihad, anlaştığımız 8 kalaşnikof ve 4 tabancanın zimmet kâğıtlarını, ayrıca maliyeden 1.500 Suriye Lirası

6. El Fetih'te lider, komutan düzeyinde yaklaşık on üç kişinin, hepsinin de cemaat dedikleri yeminli birer grubu bulunuyor ve bunlar içinden korumalar seçiliyordu. En kalabalık olanı Yaser Arafat'ın Sebataş-17 denilen ekibiydi. Gittiği Arap ülkelerinde bu ekibin militanları bulunur ve koruma görevini onlar üstlenirdi. Tabii bu geliş gidişlerde üç-beş kişi devamlı yanında olur, onlar hiç değişmez, her yere onunla birlikte giderlerdi. Ebu Cihad, Ebu İyad, Ebu Davut, Ebu Ali Eyyad, Ebu Musa vb korumalığını yapanlar, birkaç istisna dışında iyi eğitilmiş, bazı tanınmış Filistinli aşiretlerin çocuklarındandı.

ödenmesi emrini yazarak Ebu Tarık ile gönderdi. Ertesi gün Abdülselam bizi Atme'ye kadar El Fetih aracıyla gönderdi. Bülent, Rafet ve Baran'la vedalaşmamız buruk olmuştu. Kızgın ve kırgın olmama karşın duygulanarak birbirimizi kucaklamıştık. Arkadaşlarımla toplanıp yeniden bir durum değerlendirmesi yaptık. Aslında Bülent ile Rafet'in aniden karar verip ayrılmaları bizi biraz şaşırtmış ve üzmüştü. Ancak burada kararlı bir grubun kalması, bireysel olarak dönecek kimsenin kalmaması tesellimiz oldu. Bundan böyle gelebilecek arkadaş ve yoldaşlar konusunda daha dikkatli davranmak gerektiğini kavramış olduk.

Özel grup, eğitimlerini silahlı olarak Nusret öncülüğünde sürdürüyorlardı. Artık daha özgür olacak ve kafamı Hammuriye'ye takmayacaktım. Türkiye'ye görevli gönderilme ve gidişler dışında, şimdilik Hüseyin hariç, herkes birlikte davranma konusunda görüş birliği içindeydi. Hemen hemen bütün arkadaşlar, şu ya da bu ölçüde Arapça dertlerini anlatabilecek duruma da gelmişlerdi.

El Fetih[7] (Münazzamatı Tahriri Vatan-ı Filistin-El Asefa), diğer Filistin örgütleri arasında hızla kitleselleşen, demokratik bir anlayış içinde her türlü siyasi çizgiyi içinde taşımaya da uygun bir hareket olmuştu. Kendilerine Marksist-Leninist dedikleri için FHKC'ye özel bir sempatim olsa da, El Fetih, "Ben halkım" diyenlerin örgütüydü. FDHKC ideolojik ayrılıklar nedeniyle Mao'dan da etkilenerek önce Maocu bir çizgiyle FHKC'den ayrılmış, sonra bu çizgisinden de bağımsız tekrar Sovyetik bir çizgiye yönelmişti. Hepsi Şeria Nehri boyunca ve özellikle Filistinli mültecilerin yoğun yaşadığı kamplarda taraftarları olan hareketlerdi ama El Fetih hem nicelik hem de nitelik olarak hepsinden daha zengin ve daha büyük bir hareketti. Kadrolar yerel kamp-

7. El Fetih ismi her ne kadar kurtuluş örgütünün tersten yazılmış harfleriyle oluştu dense de esas olarak Kuran-ı Kerim'in, "İnna Fetehna, leke fethen mubina" vb diye başlayan Feteh suresinden esinlenerek alınmıştır. Önderlerin birçoğu Müslüman Kardeşler geleneğinden gelmiştir. Ebu Davut, Ebu Cihad, Ebu Ali Eyyad, Ebu Halid ve Ebu İyyad zaman içinde ideolojik olarak geçirdikleri değişim sonrası, kendilerine Marksist diyebilen önder kadrolardır. Fakat Ebu Ammar hiçbir zaman kendisine Marksist, sosyalist dememiştir. Hatta biz kendisine "refik-yoldaş" derdik. O ise her zaman, "Hayır Semih, kardeş, kardeş; biz kardeşiz" derdi. Bu şekilde gülerek her yoldaş dediğimizde, tatlı tatlı karşı çıkardı.

larda olduğu gibi yurtdışı kamplarında da yoğun askerî eğitimlerden geçiyordu. Özellikle patlayıcılar konusunda özel eğitimler alınırdı. Filistin hareketlerine, hem kendi içlerinde edindikleri deneyimler hem de Cezayir İç Savaşı'ndaki bilgi, birikim ve deneyimlerini buraya taşıyan komutan ve öncülerin katkıları kısa sürede çok şey kazandırmıştır. El Fetih başta olmak üzere gerek Halk Cephesi gerek DC'nin bir şekilde Cezayir, Sovyetler Birliği, Çin, Küba ve Kore Halk Cumhuriyeti ile askerî konularda ilişkileri vardı. Cezayir o dönemde seçme birliklerin gönderildiği önemli bir askerî eğitim merkeziydi. Sosyalist ülkeler uzman göndermiyor, bunun yerine kendi askerî üslerinde Filistin'den giden kadroları 3 ila 6 aylık periyotlarla eğitiyorlardı.

Ebu Cihad, Suriye; Ebu Ammar, Amman, Beyrut ve Kahire merkezli çalışıyordu. Yavaş yavaş Şam'daki bürolarımızın Ürdün'e, Amman'a kaydığı görülüyordu. Ebu Ammar bazen Cebel Hüseyin'deki bazen de Cebel Amman'daki bürolarda kalıyordu. Ebu Cihad'ı bazı emin yerlere bıraktıktan sonra yine buraya geliyor ve buradaki odalardan birinde kalıyordum. Filistinli Hıristiyan bir ailenin oğlu olan Ürdün'deki şoförümüz Moris, Ebu Cihad'ı getiriyor, sonra gideceğimiz yerlere gidiyorduk. O günlerin birinde Ebu Cihad, Avvad Abdullah, Ebu Hüseyn, Ebu Musa, Ebu Sadık ve sonradan gelen Ebu Hicab ile bir toplantı yaptıktan sonra Avvad Abdullah beni de içeriye çağırdı. Ebu Cihad, "Yoldaş Semih, Zarka'da yeni bir kamp kuracağız.[8] Seni, bu kampa üç-dört aylığına Ebu Hicab'ın yanına başeğitmen ve komutan olarak bırakacağım. Kampta 300 savaşçı yetişti-

8. Yeni kampların gündeme gelmesinden önce Suriye'de eğitilmiş fedailer, Ürdün ve Suriye'nin biraz gözetiminde ve çoğu kez de bilgileri dışında, belirli noktalarda gizli kavaidler şeklinde konumlanıyorlardı. Oradan sızmalar, operasyonlar gerçekleştiriyorlardı. Altı Gün Savaşları mağlubiyetiyle Ürdün gibi Arap ülkeleri yenilginin ezikliğini yaşarken Filistinli savaşçılar ise halk nezdinde büyük sempati ve destek kazanmıştı. Bu nedenle Ürdün, devlet sınırlarından İsrail içlerine gerçekleştirilen operasyonları içine sindiremese de göz yummak zorunda kalıyordu. Kimi zaman da yüksek sesle Filistin hareketine eleştiri ve tehditlerde bulunuyordu. Ürdün hükümetinin sözde izin vermesiyle Salt, Jeraş ve İrbid'de El Fetih'in dışında, FHKC, FHKC/Genel Komutanlık, FDKC gibi bütün örgütlerin güçleri ve olanakları oranında hem eğitim kampları hem de kavaidler açılmaya başlamıştı. O dönemde Filistinli örgütler bölünmüş ve rakip olsalar bile, birbirleriyle dayanışmaları ve yardımlaşmaları sürüyordu.

receksiniz. Ebu Musa ve Ebu Sadık size her türlü yardım ve desteği verecek. Ebu Hüseyn de isteklerinizi yerine getirecek. Ben her şey için Ebu Hicab'a yetki ve sorumluluk verdim. Sana güveniyorum" dediğinde hem onur duymuş hem de yine kamp hayatına döneceğim, diye hüzünlenmiştim. "Onun güvenine layık bir kamp yapalım da görsünler" diye içimden geçirip kısa ve öz, "Emrinizdeyim, teşekkür ederim" diyebilmiştim. Arkadaşlarımı da bu kampa almak istediğimi, onların kampın oturmasında önemli katkıları olacağını söylediğimde Ebu Cihad, "Her şey sizin elinizde ve ben her konuda her zaman yardımcı olacağım, hem yoldaşlarını hem de istediğin, seçtiğin eğitmeni buraya getirebilirsin. Sizden çok iyi bir eğitim kampı istiyorum" dedi.

Ürdün'e Geçiş ve Yeni Kamp: Zarka

Zarka'nın 14-18 kilometre kuzeybatısında Soghni kasabası vardır. Ebu Hicab, Ebu Sadık ve Ebu Musa ile oradaki dere boyunda birkaç gün dolaştık. Komutanımız Ebu Hicab'ın o bölgede tanınan ailesinin harekete bağışladığı topraklar ve geniş çevre ilişkileriyle Soghni'de bazı yerler alınmış ya da kiralanmıştı. Kampımızı kasabanın 6 kilometre aşağısında Soghni Deresi'nin geçtiği vadide kurmuştuk. Soghni kırsalında genellikle Çeçenler yaşıyordu. Zarka kentinde ise Filistinliler, Ürdünlü Araplar, Çeçenler ve Çerkesler bir arada yaşarlardı. Zarka'dan, Muasker Soghni için askeri, levazım, istihkâm malzemeleri geldi. 20 kişilik bir takım, kamp bölgesi etrafında nöbet tuttu. Uygun yerlere hemen çadırlar kuruldu. Bu işler için gelen gençlerin hepsi de çok yetkindi. Aralarından Ebu Hamid ve Arslan adındaki iki kişi dikkatimi çekmişti. Arada bir yağan yağmur nedeniyle, bazı aksamalar söz konusu olsa da 17 günde her şey hazır hale gelmişti. Daha sonra Ebu Hicab'a, bazı eğitmen ve yardımcılar getirmek istediğimi söyleyerek Amman'a gitmiş ve Ebu Cihad'ı görerek gerekli olan yazıyı almıştık. Ebu Hicab, Sudan'da mühendislik yapmış, zengin ve köklü bir Filistinli ailenin oğluydu. Muasker Soghni'de ikinci eğitim devresinin başlarındayken, Sudan'a adeta Filistin Sefiri olarak atanmıştı.

Kampta, Hammuriye'de öğrendiğimiz ve uyguladığımız teknikler ile askerî okulda öğrendiklerimizi birleştirerek bir eğitim programı uyguluyordum. Bu konuda Nusret ve Münir çok yardımcı oluyorlardı. Nusret, sabah koşusu, kültürfizik ve askerî eğitimler konusunda yetkin olduğunu göstermişti. Bunun dışında, genelde sessiz ama bakışlarıyla, hareketleriyle haşin birine benzeyen Ebu Hamid (Hamido), her gün sayısı artan savaşçılar üzerinde adeta bir baskı ve korku yaratarak farklı bir komutanlık örneği gösteriyordu.[9] Bana ve arkadaşlarıma karşı son derecede saygılı ve yumuşaktı. Söylediğim her şeyi itirazsız yerine getiriyordu. Fakat bazı uygulamaları hoşuma gitmiyordu. Ebu Hicab'ın komutasında bir eğitmen ve komutanlar toplantısında, bu tür davranışların ancak klasik ordularda görülebileceğini, oysa burada bir halk ordusunun, gerilla birliklerinin bulunduğunu, hepimizin yoldaş-kardeş olduğumuzu, belki bir gün hepimizin omuz omuza dövüşerek ölebileceğimizi dile getirmiştim. Toplantıya Münir ve Nusret de katılmıştı. Ebu Hicab, söylediklerimi anlayamadığından Arslan'a dönerek, "Arslan Ehki Türki, eş bi savıy, eş bıddak" dediğinde hem çok şaşırmış hem de kızmıştım. Arslan, grameri kötü olsa da, "Türkçe bilirim, iyi anlarım, ne yapmak, nasıl yapmak istiyorsun, Türkçe anlat, ben söyleyeyim" dedi. Sinirlerim bozulmuştu. Çünkü kampa gelişlerinden bugüne, bir aydır her gün beraber olduğumuz halde bizimle Türkçe konuş-

9. İlk eğitim kamplarında Filistinliler bazı motivasyon çalışmalarını cesaret ve korkaklık üzerinden işlerdi. Kamplarda eğitim komutanı, "Sen korkusuz, vahşi bir savaşçı mısın yoksa tavşan mısın?" diye sorardı. Savaşçı ise koşulsuz öne çıkıp "Ene vahş!" diye yüksek sesle bağırırdı. Herkes ilgiyle seyrederken Ebu Zeydan, fedai sırasının başındaki savaşçının önüne kovayı koyup "Hodu-al" diyerek, her iki kişiye bir kurbağa gelecek şekilde dağıtıyordu. Kurbağayı alanlar "Ene vahş!" diyerek canlı kurbağayı ikiye bölüyor, yarısını yanındakiyle paylaşıyor ve sembolik olarak birkaç lokma yiyordu. Ortalık vahşi bir gösteriye tanıklık ediyordu. Arkamdaki Arafat "Maşallah, maşallah" diye coşkuya katılıyordu. Her taraftan "Ene vahş!" sesleri yükselip aynı hareket tekrarlanırken Ebu Zeydan kovayı önüme koyuverdi. Bir kurbağa da ben alıp "Ene vahş!" diyerek avucumdaki kurbağayı iki bacağından parçalayıp, bir parçayı arkamda duran Arafat'a, "Faddal ya Ebu Ammar" diyerek topuk vurup selamlayarak uzattım. Hiç bozuntuya vermeden kurbağa parçasını alarak ağzına götüren Yaser Arafat "Ene vahş!" diye bağırarak kurbağayı bir ikikez ısırdı. Herkes biraz şaşırmıştı. Ama o hiç bozuntuya vermemiş ve gerekeni yapmıştı.

mamıştı. Şimdi ise biraz bozuk olsa bile gayet güzel Türkçe konuşuyordu. Garip ve esrarengiz kimliğine yeni bir şey daha katmıştı. Toplantı sonrasında Arslan'a, kızgın ve üzgün olduğumu, hiç renk vermeden Türkçe konuşmayarak, beni ve bütün arkadaşlarımı aldattığını ve bunu unutmayacağımı söylemiştim. Arslan,[10] "Bana, seni ve arkadaşlarını her yerde kollamam, korumam ve yardımcı olmam gerektiği söylenmişti. Bu görevi Ebu Cihad ve Ebu Hicab birlikte verdiler. Kızacaksan bana değil, onlara kızmalısın" diye yanıt verdiğinde haklıydı.

Kamptaki teknik eksiklerin bir ay içerisinde giderilmesi Ebu Hicab'ın olmazları olurarak yaratması dışında benim, Nusret'in ve diğer eğitimci ve komutan arkadaşlarımızın başarısıydı. Ebu Hamid ve Arslan'ın özel çabaları ve daveti sayesinde eski Ortadoğu ağır sıklet boks şampiyonlarından Zammar'ın Zarka'dan eğitmenlerimiz arasına katılmış olması, beni olduğu kadar Ebu Hicab'ı da çok mutlu etmişti.

Kampta yedi arkadaşım kalmıştı. 1969'un sonlarında Türkiye'ye gidecektim. Bu gidişim, yaklaşık iki yıllık bir süre içinde beşinci geçişim olacaktı.[11]

---

10. Arslan benden altı yaş büyüktü. Soghni'ye gittiğimde sürekli yanımda yer almıştı. Kampa ilk gelen 20 kişilik gruptan olmasına karşın, Ebu Hamid'ten fazla sevilip sayılıyordu. Ama ikisi de çalışkan adamlardı ve herkesi de aynı tempoda, tavizsiz çalışmaya zorluyorlardı. Bir gün yarı çıplak çalışırken kolundaki gamalı haç dövmesi beni çıldırtmıştı. "Sen faşistin birisin!" diye tepki göstermiştim. O da gülmüş ve bana, İsrail ve ABD karşıtı propaganda yapıp Filistin tarihinden bahsetmişti. Arslan'ın boynundaki, öldürdüğü İsrail askerlerinin kulak ve burun kıkırdaklarından kesilmiş, ilaçlanıp, kurutularak renk renk boyanmış kolyeden dolayı kendisinden nefret etmiş ve kamptan gitmesini istemiştim. Arslan'ın sırtındaki, belindeki derin yara izlerinden daha çok, benim dikkatimi bunlar çekmiş ve isyan ettirmişti. Bu tepkim üzerine Ebu Hicab, onun, Karemeh Direnişi'nden kalan, vücudu yaralarla kaplı bir kahraman olduğunu, Yaser Arafat dahil bütün komutanların onu çok sevip saydığını anlatmıştı. Bunları öğrendiğimde şaşkınlığım daha da artmıştı ve bir başka değer ortaya çıkmıştı. Neden komutan ya da subay olmadığını sorduğumda, "O herkesin komutanı, Ebu Ammar bile onlara 'Benim genç generallerim' der" demişti.

11. Bu gidişlerimin birinde Ebu Cihad'ın isteğiyle Avvad Abdullah, bir afiş uzatarak Ankara'daki Salman kod adlı Filistinli öğrenciye verileceğini söyledi. "Palestine Revolution Until Victory" yazan afiş için, "Salman onları çoğaltıp gerekeni yapar" dedi. Salman'la buluştuğumuzda bir arkadaşın Filistin hakkında ateşli ateşli konuştuğuna ve epey de salladığına tanık olmuştum. Rastlantıya bak ki, onu Şam'daki muhaberat bürosunda El Fetih temsilcisi olarak ifadesini alıp sorgulayan bendim. Göz göze gelince söyleyeceği sözleri ağzında

Yüz altmış kişilik kadroyla kampı kurmaya çalıştığımız dönemin başlarında fedailere çok yumuşak davranmıştım. Ebu Ali Eyyad'ın, Suriye'deki kampta yaptığımız çalışma ve eğitimler sonrasında övgülerini kazanmam, müderrip/eğitmen teğmen olmamda referans olmuştu. Kamptayken kafamda, halk ordusu tipinde, düşüncelerimize daha yatkın bir gerilla yaratma fikri vardı. Öyle ki, disiplin ve görev almayı bile gönüllülük temelinde gerçekleştirmeyi istiyordum. Klasik ordulardan farklı olarak beraber yiyeceğiz, beraber savaşacağız ve gerektiğinde beraber düşeceğiz, diye bakıyordum. Ancak yaratmaya çalıştığım bu sıcak ve dostane, yoldaşça ilişkiler zamanla laubaliliklere varan tavırların yaşanmasına yol açmıştı. Diğer eğitmenlerin ve Hamido'nun[12] istekleri ânında emredersiniz diyerek yerine getirilirken, benim isteklerim bazen reddediliyordu.

Kaytarma diyebileceğimiz disiplinsizlikler ortaya çıkmaya başlamıştı. Önceleri namaz için izin alan beş İhvancı genç varken, sonralarda namaz kılacağız diye izin alanların sayısı elliye çıktı. Bunlara toplu ve caydırıcı bir ceza kesip bu duruma son vermezsek, kampın panayıra döneceğini söyledim.

O gün akşama doğru Arslan ve Dingiş ile birlikte kamptan çıkıp gece üç buçukta döndük. Daha girişteki nöbetçi ve çadırındaki nöbetçi çavuşundan başlayarak, emirler yağdırmaya başladım. "Herkes, üzerindeki kıyafetiyle acele toplansınlar" dedim. Kimisi eşofmanla, kimisi elbisesiyle kimisi yarı çıplak denecek şekilde kısa sürede meydanda toplanmıştı. Kısaca o güne dek olanları özetledim.

---

gevelemeye başlamıştı! Ben, "Birkaç ay daha kalsaymışsınız, Filistin meselesini de halledecekmişsiniz, helal olsun size" deyince, donup kalmıştı.

12. Hamido'nun esas ismi Ebu Hamid'di. Herkes gibi biz de ona Hamido derdik. Hamido yarı Filistin yarı Çerkes asıllıydı. Ürdün ordusunda 5 yıl çalışmıştı. Daha sonra üsçavuşken ordudan ayrılıp kendini Filistin davasına adamıştı. Abdülkadir Yaşargün'ün hain ve ajan ilan ettiği Hamido, 1970'deki ilk kalkışmada, Ürdün İç Savaşı'nda kardeşiyle birlikte çarpışırken öldü! Yaşargün, kahraman ilan edilmiş Hamido ve kardeşi hakkında açıkça yalanlar söylüyor ve anılarına çok büyük bir saygısızlık yapıyor. Zarka'da çok bilinen bir adam. Ayrıca Hamido, Ebu Sadık, Ebu Muhammet ve Ebu Musa'nın en güvendiği adamlarındandı. Bütün bu gerçekler ortadayken büyük ihtimalle Abdülkadir Yaşargün, kampta yediği o dayakta Hamido'nun da payı olduğunu düşündüğü için anılarında sorumsuzca kalem oynatmaktan çekinmemiş.

Arkasından söylediklerimi Arslan daha bir yüksek sesle, bazı yerlerini düzelterek sert bir tonda tekrarlıyordu. Bundan böyle emre itaatsizliğin direkt hapisle cezalandırılacağını, artık herkesin bir savaşçı, fedai gibi davranması gerektiğini, en ufak disiplinsizliğe izin verilmeyeceğini anlattıktan sonra, "Şu andan itibaren kampta, Allah, kitap, peygamber yok! Vatanı olmayanın Allah'ı, peygamberi, kitabı olmaz! Önce vatan, Filistin. Filistin'e kavuştuktan sonra sabahtan akşama kadar namaz mı kılacaksınız, ne yapacaksanız yaparsınız. Burası askerî bir kamp ve hepiniz gönüllü geldiniz. İyi bir eğitim almadan hiç kimse iyi bir savaşçı olamaz. Bundan böyle eğitim saatlerinde hiç kimse namaz için izin istemesin, yasaklıyorum. Boş zamanlarınızda ne yaparsanız yapın. Söyleyeceklerim bu kadar" dedim. Müslüman Kardeşler'in akıllı çocuklarından biri, "Böyle olur mu? Günah, günah" dedi. "Semih kardeş, bütün günahlarımız üzerine olsun mu?" diye yüksek sesle sordu. Ben de, "Bütün günahlarınız benim olsun ama bundan sonra emirlere kesinlikle uyulacak ve eğitim aksatılmayacak" dedim. Ebu Sultan ile birlikte namaz için sonradan eklenip eğitimi aksatanlardan birileri, yüksek sesle, "Böyle olur mu, biz Müslümanız!" diye bağırınca, "Bizim de anamız babamız Müslüman. Biz gâvur muyuz!" diye bağırarak yanıtladım.

Arslan, Hamido ve diğer arkadaşlar ne yapacağımı kestirmeye çalışıyorlardı. "Önce geri dön, sonra da tepedeki nöbetçiye doğru koş!" dedim. Emirler tekrarlandı. Hızlı hızlı, daha hızlı koş diye birkaç kez daha... Koş, koş, çabuk. Daha hızlı! Bağırıyorum! Hamido yanıma doğru geldi, gülerek, "Bak, nasıl hızlı koşacaklar" dedi. Önce boşaltılan ön taraflara ve sonra da dağa tırmananların 10-15 metre arkalarına, kalaşnikofu ustaca ateşlemeye başladı. Gerçekten hızlandıklarını ve keçi gibi dağa tırmandıklarını görünce ben de coşup ateş etmeye başladım. Ertesi günden itibaren artık adım "Adil" olmaktan çıkmış "Henye Asfar" (Sarı Yılan) olmuştu!

Olayın üzerinden on gün geçmişti. Ebu Muhammed, beni Amman'a göndermek üzere Zarka'ya çağırdı. Büroya geçtiğimizde kapalı bir zarfı göstererek, Şam'daki 34'e götürmem gerektiğini söyledi. Önce Şam'daki merkeze gittik.

Zarfın üzerinde Ebu Mahmut diye yazıyordu. Ebu Mahmut, beni tanıyordu, "Hoş geldin" dedi, sarıldı. Sessizce ama gayet sakin ve kibarca, "Bizim misafirimizsin" dedi. Onun, 34 No'lu Devrim Hapishanesi'nin sorumlusu da olduğu hiç aklıma gelmemişti. "Sen tutuklusun" dedi. Beni içinde bir ranza ile lavabosu olan bir hücreye yerleştirdiler. Hücrede küçük bir pencere vardı. Altıncı gün odamdan alıp üçüncü kata çıkardılar. İtiş kakış daldım içeriye ama adeta şok geçirdim. Şaşkın bir halde içerdekileri selamladım. Ebu Ali'nin sesiyle irkildim. "Silahını ver, tabancanı da ver" dedi. Her ikisini de itirazsız, sessiz bir şekilde uzatıp verdim. "Semih, Allah var mı yok mu?" diye sordu. Ebu Ali, "İndirin bunu!" dedi. Bunun üzerine beni yıktılar. "Kaldırın bacaklarını havaya!" demesiyle ayaklarıma falaka geçirildi. Kendisine zarf içinde gönderilmiş, Arapça şikâyet mektubu ya da dilekçesini elinde sallayarak, "Allah yok mu yani!" dedi. Ben de "Evet yok, ben inanmıyorum" dedim. "Semih el Türki! Sen, kampta Allah'ı, peygamberi, namazı yasaklamışsın doğru mu?" diyerek ayağa kalkıp, elindeki kamçıyla tabanıma vurmaya başladı. Var mı yok mu, diye soruyor. Her "Yok" deyişimde kamçıyı yiyorum. On yedi kez vurdu. Sinirli bir biçimde "Kaldırın bunu, yürütün!" dedi.

O sırada Ebu Sultan'ı getirdiler. Beni yardımla yürütürlerken her şey gözümde belirginleşti. "İzin verir misin ya Ebu Ali, rica ediyorum" dedim. Ebu Ali, "Tamam, karışmayacağım" diyerek başıyla onaylayınca Ebu Sultan'ı falakayla yatırdılar. Ebu Sultan başına gelecekleri anlayınca, Ebu Ali'ye rica edip yalvarmaya başladı. Bir taraftan, "Allah var mı?" diye soruyor, diğer taraftan da kamçıyı indiriyorum. Dört-beş-dokuz-on bir-on iki derken, bu çözüldü. "Mafiş, vallah mafiş" demeye başladı. O topallayan Ebu Ali'nin yerinden kalkışını görüp ağzından çıkan acayip küfürleri de duyunca, bir kez daha ürperdim. Elindeki gümüş saplı bastonuyla Ebu Sultan'a hem vuruyor, hem küfrediyor hem de bağırarak emirler yağdırıyor. "Bu pezevengin elbiselerini çıkarın, elbisesini kesin, parçalayın. Don gömlek atın. Yalınayak, iç çamaşırıyla bu alçağı kovun. On iki tane kamçıdan sonra 'Allah yok' dedi, buna bir iki kamçı daha vursan 'Filistin yok' der. Bu vatanı da, Allah'ı da her şeyini de satar.

Alçak, korkak ve yalancı bu" diyordu. Küfrün bini bin para. Ebu Sultan'ı iç çamaşırıyla, askerî giysilerini çıkartarak, tartaklayarak alıp götürdüler.

Ebu Ali bana dönerek, "Türki, sen inanmışsın. Sen öldürsem de 'Allah yok' diyeceksin. Bu pezevenk, kalkıp dayak yiyince inançlarından vazgeçiyor. Sen haklısın, bundan sonra sana her şey serbest. İstediğin kampta ne istiyorsan, sen ne diyorsan, o olacak. Sana benden izin, evvelen vatani Filistin!" demesin mi? Ebu Cihad'la dostluğumuzda bu olayın anlatımının da ayrı bir payı vardır. Böyle bir şeyin nasıl oluştuğunu birkaç kişiden dinleyerek bilgilenmiş, hem çok üzülmüş hem de "Bundan böyle her konuda, sadece bana karşı sorumlusun" demişti. Daha önce de böyleydi ama işleyiş demek ki daha farklı olabiliyordu. Sonraki eğitim günlerinde canımızı sıkan bazı tekil olaylar yaşanmış olsa da eğitime kaldığımız yerden devam etmiştik.

Kampın Sürpriz Misafirleri: Mustafa Kemal ve Ali Ahmet[13]

Semih Dinç'e, Abdülkadir Yaşargün'ün, kendisi hakkında, El Fetih yetkililerinin, "gittiğin kampta şüpheli bir Türk var, ajan olabilir, askerî okuldan kaçtıktan sonra tanınmış bir general olan Abdülkerim Cundi'nin yanına gelmiş. Kısa zaman sonra Cundi'nin şüpheli bir şekilde ölmesi sebebiyle bu kişi üzerinde kuşkular oluştuğunu" söyleyerek, dikkat ve kontrol etmeleri gerektiği yönündeki, iddialarını sordum.

Semih Dinç, iddialarla ilgili yanında olduğu ve ölümünden şüpheli bulunduğunu söyledikleri Abdülkerim Cundi diye adlandırılan bu sözde Türk generalini ne tanıdığını ne de ismini duyduğunu söyledi.

Yaşargün, kitabında adı geçen İzmirli Salih Sarı, Salih el Türki diye tanımladığı kişilerin bahsi geçen Semih Dinç olduğunu ise yaptığım görüşmede teyit etti. Neden gerçek ismini kullanmak yerine bu isimleri kullanma ihtiyacı hissettiğini sorduğumda, "Manevi tazminat davası açılmasını engellemek için" yanıtını verdi. Kendisinin toplamda 16 yıl cezae-

13. Abdülkadir Yaşargün, Filistin kamplarında Mustafa Kemal kod adını, Mustafa Çelik ise Ali Ahmet kod adını kullanmıştır.

vinde yattığını ve şu anda Mersin'de yaşadığını, sol hareket içinde adının geçtiğini, ajanlık iddialarına delil olabilecek ne türden kanıtları olduğunu sorduğumda, "O zaman gençtik, öyle algıladık, öyle yazdık. Tarih bir kez yazılır" diyerek Semih Dinç'le görüşmek istemediğini söyleyen Yaşargün, kendisi adına ondan özür dilememi rica etti.

Zarka'dan gelen Dingiş, Ebu Muhammet'in, kendisine Lübnan'dan gelen iki Türk'ü teslim ettiğini söylediğinde, bizim arkadaşlardan olabilir mi, diye sevinçle çadırımdan fırlamıştım.

"Hoş geldiniz arkadaşlar. Ben Semih el Savra, bana buralarda daha çok 'Semih el Türki' derler" diyerek elimi uzattım. Biri elini uzatarak, "Benim adım Mustafa Kemal, arkadaşım Ali Ahmet" dedi ve tokalaştık. Her ikisinin de saçı sakalı birbirine karışmıştı. Güney Lübnan'daki bir kampta uçak baskını ve bombardımana uğradıklarını, Lübnan ordusuyla çatıştıklarını, zor kurtulduklarını öğrenince sevinmiş, deneyimli olduklarını düşünmüştüm.

Arkadaşları çadırlara yerleşmeleri için bıraktık. Eğitim için kamp alanında toplanmamıza karşın Mustafa Kemal ile Ali Ahmet henüz alana gelmemişlerdi. Komutlar verilmeye başlandığında mutfak çadırının önünden sallana sallana geldiklerini görmüştüm. Yetişsinler diye bir daha komut tekrarı yaptırdım. Ancak onların pek acelesi yoktu; izleyerek, yol boyu yavaş yavaş geliyorlardı. Karşımdaki yemek yemesinden konuşmasına ve hareketlerine kadar kaba saba eğitimsiz ve saygısız bir tipti. Ali Ahmet, Mustafa Kemal'e göre daha az konuşan, onu her konuda onaylayan, daha sakin, iyi bir genç gibi görünüyordu. Ertesi gün kamptaki savaşçılar sabah koşusundayken bizimkilerin hâlâ koğuşlarında olduğunu öğrenmiştim. Kampımızda kaldıkları on dokuz günün, her günü ayrı bir sorun ve disiplinsizlikle geçti. Mustafa Kemal'e on yedinci güne dek hiçbir disiplin cezası verilmemiş, tarafımdan korunup kollanmıştır. Kitabında değindiği bulaşık yıkama, şınav, mekik diye sıraladığı bütün disiplin cezaları ilk geldikleri Suriye'deki kampta çı-

kardığı kavgalardan sonra kendisine verilmiş olan cezalardır. Tam bir sokak kabadayısı, serseri gibi davranışlarının sonucudur. Ali Ahmet'i de zaman zaman peşinde sürükleyerek bunaltan egosantrik bir paranoyaktır. Kitabında Hamido tarafından verildiğini söylediği cezalar tamamen yalandır.

Hamido bizim disiplin ve askerî eğitim subayımızdır. Ancak kampta, Ebu Hicab'ın ya da benim onayım olmadan hiçbir ceza uygulayamaz. Kampta Hamido'nun anne tarafından, Çerkesliğinden kaynaklanan bir yakınlık dışında, Arslan'la da bir akrabalığı yoktur. Abdülkadir'in kitabında dediği gibi Arslan, Hamido'nun yeğeni değildir. Ayrıca Arslan bir savaş kahramanıdır. Hamido ile aynı yetkilere sahiptir. Benim korumam, tercümanım ve şoförümdür. Mustafa Kemal, kampımızda hiçbir askerî eğitime katılmamıştır. Kendini dev aynasında gördüğünden, Ali Ahmet dışında hiç kimseyle dost ve arkadaş olmayı beceremeyiştir. Birçok savaşçı ve komutanın tepkisini, nefretini kazanan biri olmuştur. Disiplin kurallarına uyduğu, herkesle çok uyumlu olduğu koca bir yalandan başka bir şey değildir.

Kampta, askerî bilgisi ve komuta yeteneği olmamasına karşın, kendisini benimle yarıştırmaya çalışmıştır. Komutanlığımı hazmedememiş, kıskanmıştır. Ayrıca Mustafa Kemal, yapı itibariyle birinin komutası altında olmayı reddederek komutanlık taslamaya çalışmıştır. Yeterli eğitimi alamamış, olmak istediği yere gelememiş, istediği role girememiş ama bu rolü oynamaya çalışan biriydi. Üstelik bu konuda eksikliklerini tamamlama şansı vardı. O şansı kullanamadığı gibi dedikodu ve paranoyalarla olabilecek birçok güzel şeyin de önünü kesmiş oldu. Hareketleriyle, dışarıdakilerle kurduğu ilişkilerle, Ali Ahmet'i bunaltarak onu da çileden çıkarmıştı.

Bir gün Ali Ahmet, birdenbire, kaç yıldan beri partili olduğumu sorunca, "İki yıla yakın, parti benim için iyi bir okul oldu. Birçok şeyi orada öğrendim" diye yanıt verdim. Parti okulundan, edebiyat ve şiir gecelerinden söz etmeye başladım. Kitaplarının olup olmadığını sorunca, Ali Ahmet, "Yok ağam, ne kitabı, kendimizi zor getirdik" dedi. Okurlarsa birkaç kitap verebileceğimi söyledim. Ali Ahmet

sevinerek, "Tabii okurum" dedi. Mustafa Kemal, "Sende ne kitabı var?" diye söze girdi. "Birkaç roman ve Nâzım'ın şiir kitabı" deyince, "Verirsin, biz de okuruz" dedi. İkisine bakarak, "*Fırtına Çocukları, Gazap Üzümleri, Bitmeyen Kavga*'yı okudunuz mu?" diye sordum. İkisi de "Okumadık" dedi. Sonra Mustafa Kemal, "Peki, sen *Durgun Akardı Don*'u okudun mu?" diye sorunca, "Evet, bütün ciltlerini okudum, çok etkilendim" dedim. Ben, "Peki, *Demir Ökçe*'yi biliyor musunuz?" diye sorunca kıyamet koptu. Mustafa Kemal ayağa kalkıp "Sen Demirpençeleri nereden biliyorsun? Sen taa İzmirli'sin, Demirpençeleri nereden tanıyorsun?" diye ciddi ciddi sorunca, bu adam tam makaralık, çatlak diye içimden geçirip gülümsedim. "Ben bilirim, tanırım" diye yanıtladım. Kızgınlıkla ve bağırarak, "Nereden biliyorsun, söyle, Demirpençe'yi nereden tanıyorsun?" diye ciddi ciddi sordu. Meğer sonradan evleneceği kız arkadaşının soy ismiymiş. Ben işin hâlâ makarasındayım. Sonra *Demir Ökçe* kitabını kucağına atarım diye düşünerek gülümsedim. "Yahu sana hesap mı vereceğim Mustafa Kemal, biliyorum işte" deyince dellendi. Ağzından adeta köpükler saçıp küfür ederek, "Ulan, Türkiye'de peşimizde ajanlar, polisler, Suriye'de ajanlar, muhaberat, Lübnan'da öyle, Ürdün'e geldik yine ajanlar, polisler peşimizde, sen ajansın, polissin, bizim peşimizdesin" diye bağırınca zayıf noktama dokunmuştu.

Ayağa fırlayarak, "Beni ajan yapmak için çok uğraştılar ama başaramadılar. Ancak senin ne olduğun belli bile değil. Sen TİP'li de olamazsın, devrimci de. Seni adam yerine koyanda kabahat" diye bağırdım. Türkçe küfürler ederek, ajan, her tarafımız ajan, polis kaynıyor, diyerek dere boyuna, çadırlarına doğru hızlı adımlarla yürüdü.

Son gün, nöbetçi subayı olduğum için, bayrak töreninde disiplin subayımız Hamido'dan yoklama alıyordum. Ali Ahmet, bizim çakma Mustafa Kemal'e kıyasla daha iyi dururken, Mustafa Kemal, rahat dediğimizde hazır ola, hazır ol dediğimizde rahata geçerek şaklabanlık yapıyordu. Komut tekrarı yaptırdım. Herkes duyacak şekilde, "Mustafa adam gibi durup gerekeni yapacaksan yerinde kal, yoksa çık git sıradan" diye kendisini uyardım. Hamido, Arslan ve

diğer eğitmenler, gözümün içine bakıp ne yapacağım diye beklediler. Mustafa Kemal adeta dalga geçerek, "Yapıyoruz ya" diyerek komutsuz, tek başına rahat-hazır ol yapıp 100-110 kişinin önünde gülüşmelere neden oluyordu. Böyle durumlarda ya emir verir uygulatırsın ya da ben bu işi yapamıyorum, diyerek kenara çekilir, komik duruma düşersin. Kendisini ismen bir kez daha uyararak komut tekrarı yaptırdım. Aynı şaklabanlıkla hareket edip yine emre itaatsizlik yaptı. Daha fazla tahammül edemedim. Artık bana başka bir seçenek bırakmamıştı. Hamido, Arslan ve diğer arkadaşlarım gözlerime kızgınlıkla bakıyordu. Toplanan onca kalabalık üçüncü kez yaptığımız komut tekrarından sıkılmış halde yüzlerini asmıştı.

Yoklamayı alıp indirilen bayrağı öperek çadıra doğru yöneldiğimde, Hamido ve Arslan'a başım ve gözlerimle, "Tamam" işaretini verdim. Ali Ahmet'e, "Sen gel" diye bağırdım. Ali Ahmet ile birlikte çadırımıza girdik. Başımdaki bereyi kızgınlıkla yatağımın üstüne fırlatırken meydanda Mustafa Kemal'i 10-15 kişi tekme tokat dövmeye başladılar. Hamido ve Arslan başta olmak üzere, o güne değin kendilerini zor tutanlar, o esnada kendilerine küfürler eden, bağırıp çağıran, yumruk, tekme atmaya çalışan çakma Mustafa Kemal'i dövdüler. Bu arada Ali Ahmet ile çok iyi diyaloglarımız oldu. Özellikle Mustafa Kemal'in kriz döneminde, mağara hapishanesine konulduğu ve kampımızda yediği dayaktan sonra, Ali Ahmet'in bu olanlardan ne kadar etkilendiğini gözlemleyebiliyordum. Bu genç adam bana hak veriyordu.

Hemen arkasından pratisyen doktorumuzu mağaraya göndererek tedavisini yaptırdım. Ertesi gün, Hamido ve diğer arkadaşlarımın karşı çıkmasına rağmen, Mustafa Kemal özür dilediği için hapishaneden çıkardım. Fakat birkaç saat sonra nöbetçiye saldırarak silahını almaya çalışmasıyla, kamptan gitmesini ve yargılanmasını istedik. Yoksa çok kötü bir dayak daha yiyebilirdi. Aynı günün akşamı kamptan elleri bağlı olarak giderken polis ajanı diye bağırıp duruyordu.

Mustafa Çelik'in Ölümü

Nedense Abdülkadir Yaşargün kitabında, sucuk gibi bağlanarak merkeze (Razd) götürülürken, ajanlar, polisler her tarafta diye bağırıp çağırdığı, küfürleriyle ortalığı ayağa kaldırdığı için tecride kapatıldığından hiç bahsetmiyor. Soghni Kamp Komutanı Ebu Hicab ve Arslan, konuyu ayrıntılarıyla Ebu Hüseyin ve Ebu Cihad'ın özel sekreteri Avvad Abdullah'a anlattığında kendisine mecnun ve hasta, diyerek yargılanmasını istediklerini yazmıyor. Konuyu dinledikten sonra kendisiyle konuşmak isteyen Avvad Abdullah ve Ebu Hüseyin'in karşısına getirildiğinde, "Ebu Ali Eyyad ile görüşmek istiyorum" diye bağırıp sinir krizi geçirdiğinden, masaya tekme attığından, kendisini tutmak isteyenlere, tekmeyle saldırdığından söz etmiyor.

Bunun üzerine Ebu Avvad ve Ebu Hüseyin, "Bunu hastaneye götürün" dediklerinden apar topar El Fetih kliniğine götürülüp sakinleştirici iğne ve ilaçla üç-dört gün orada yatırılıyor. Daha sonra da Kraliçe Aliya Caddesi'ndeki El Fetih Müsteşfa El Filistin Hastanesi'ne götürülüp altı gün yatırılıyor. Ama kitaplarında bu detaylar da yok.

O gittikten sonra Ali Ahmet, bir gece iki gün daha kampta kalmıştı ve gitmeye de niyeti yoktu. Mustafa Kemal'in adeta sayıklayarak ısrarla onu istemesi nedeniyle, tekrar kampa dönmek üzere gitmişti. Ali Ahmet ile öpüşüp sarılarak, gönül kırıklığı olmadan vedalaşırken, "Bu adam gerçekten kaçık, dikkat et, göz kulak ol" diyerek uyardım. "Biliyorum, bu Türkiye'de de böyleydi, burada da" demişti.

Ali Ahmet'i kısa bir süre için Abdülkadir'in yanına götürüyorlar. Konuşmasına izin veriyorlar. Kampımızda Ali Ahmet'in dolaylı olarak katıldığı sorun çözümlenmediğinden Abdülkadir iyileşene kadar, onu Salt taraflarında başka bir kampa gönderdiler. Ali Ahmet'i tekrar bizim kampa gönderebilirlerdi. Keşke ısrar edip dönseydi. En azından böyle bir ölüm, bizim kampımızda söz konusu olamazdı.

Keşke Ali Ahmet'in ölümü, babası Davut Çelik amcanın anlattığı ya da ona anlatıldığı, iddia edildiği gibi olsaydı.[14]

14. Mustafa Çelik'in Babası Davut Çelik - *Akşam*, 14 Eylül 1969, Kenan Gedikoğlu/Gaziantep: "İsraillilerin son Şam bombardımanlarında, evrakların bulunduğu binanın da yandığını, yeniden hazırlanan kayıtların ise Ürdün'de,

Resmi olarak El Fetih kaynaklarından ve bu konularla Ebu Cihad adına özel olarak ilgilenen Avvad Abdullah'tan öğrendiğim kadarıyla Ali Ahmet Türki'nin (Çobanbeyli Mustafa Çelik'in) ölüm nedeni eğitim zayiatıdır. Askerî birimlerde hastalık dışında ölen herkese şehit derler. Ali Ahmet o anlamda şehittir. Ölen savaşçıların ailesine şehit maaşı bağlanır. Gerçek kahramanlara verildiği gibi kahramanlık nişanı-brövesi verilir. Davut amcaya moral olsun diye başka şeyler anlatılmış olabilir. Buna saygı duyarım.

Doğu ve Batı Şeria bölgelerini çok iyi bilen deneyimli gerilla ve komutanlar varken, Arapçayı ancak kendini ifade edebilecek kadar az bilen biri, devriye komutanı olamaz.

Amman'daki El Fetih merkezine gönderildiğini, ancak oğlumun nüfus cüzdanının kendilerinde olduğunu söylediler. Nüfus kâğıdını görünce, söylediklerine ve oğlumun öldüğüne kesinlikle inandım. Ama yine de içimde bir kurt vardı. Şüphelerimin tamamen yok olması için, bizzat oğlumun öldüğü yeri görmek, baskınlara katıldığı Arap fedaileriyle konuşmak istiyordum. İsteğimi yerine getirdiler. Amman'a gitmek için yola çıktık. Amman'da El Fetih Karargâhı'nda, komando liderlerinden Ebu Hames'in karşısına çıkarıldım. Oğluma verilen şehitlik madalyasıyla şehitlik vesikasını gördüm. İsteğim üzerine, gece yarısına doğru, iki jip dolusu komandoyla birlikte, oğlumun şehit düştüğü İsrail topraklarına doğru yola koyulduk. Şeria Nehri kıyısı boyunca ilerledik. Jipin farları İsrail topraklarına doğru çevrilince söndürüyorlardı. İsrail askerlerinin top ve mitralyözlerine hedef olmaktan çekindikleri belliydi. İsrailliler, sınır boyunu projektörlerle aydınlatmışlardı. Jipteki komandolardan bazıları, oğlumla birlikte baskınlara katılmışlardı. Hatta kod ismi Kennedy olan 16 yaşlarındaki sarışın Arap komandosu, oğlumla birlikte baskına katılmış ve oğlumun ölümünü gözleriyle görmüş. 'Oğlumun ömrü sana olsun' dedikten sonra baskın gününü, yeniden yaşıyormuşçasına anlattı: 'O gece, harekâta 13 kişi katılmıştık. Senin oğlun Ali El Türk devriye komutanıydı. Şeria Nehri'ni geçerek İsrail'e sızdık. Karakollarını bastık, otuz iki İsrail askerini öldürdük. Makinelilerini susturduk, geri döndük. Ancak, Ali El Türk 'Bize verilen emirde su deposunu imha etmek de vardı' diyerek, bizden ayrılıp yanındaki iki Arap komandosuyla birlikte İsrail topraklarına yeniden sızdı, İsrailliler aydınlatma mermisi attılar. Ortalık gündüz gibi oldu. Ardından toplar gümbürdedi. Senin oğlun ile arkadaşlarımızın bulunduğu alanın cehenneme döndüğünü gördük. Bir süre sonra top atışı kesildi. Bombalanan mıntıkaya gittik. Top mermileriyle delik deşik olan alanda hiçbir ceset yoktu. İsrailliler, cesetleri de toplayıp gitmişlerdi.' Oğlumun şehit olduğu yeri, gece gözüyle de olsa görmüştüm. Arap komandolarının, Ürdün topraklarındaki son karakollarından ayrılarak, Amman'a doğru yola çıktık. Arap komandolarının barikatlarını geçerek Amman'a, oradan da Suriye'ye gönderildim. El Fetih liderleri 'Biz kimseyi saflarımızda çarpışmaya zorlamıyoruz. Gelenler din uğruna, Müslümanlık uğruna ve İsrail'e yardım eden Amerikan emperyalizmine karşı savaşmak için geliyorlar' dediler. Oğlumun hangi amaçla El Fetih'e katılıp İsrail'le savaştığını bir türlü öğrenemedim."

Anlatıldığı gibi inisiyatif koyup devriye timini yönlendirebilecek, yönetebilecek, hatta savaşabilecek durumda değildi. Hele işgal altındaki Batı Şeria'da, kılavuz, iyi yetişmiş komutan ve savaşçılar olmaksızın, bir iç operasyona katılması mümkün değildir. Biz mermi kapçığında sigarayı, küçük aynaları ve metal paraları vurabilirken, Ali Ahmet ve Mustafa Kemal ise büyük hedefler dışında isabet ettiremiyorlardı. Lübnan'daki kampta baskın yemeleri, orduyla çatışmalara girmiş olmaları bu gerçekleri değiştirmiyor. Bu nedenle travmatik savaş psikolojisini tam olarak aşabilmiş, savaşı içselleştirmiş değillerdi.

Bunları söyleyince bazı arkadaşların kızarak, "Ne gerek vardı?" diyeceğini tahmin ediyorum. Kendilerini bir yalana inandıranlar için şunu söyleyeyim: Filistin gerillalarının eleştirilecek yanları olsa da gerçek savaşçılar, yerilip dalga geçilecek kadar amatör değillerdir. Çok gönüllü ve istekli olsalar bile iyi yetişmemiş savaşçılar, operasyona gönderilmezler. Bir iki devre eğitimden geçmiş olanlar ancak sınır boyunda pratik yapmak, deneyim kazanmak için önce taciz devriyesi ve eylemlerine gönderilir.

El Fetih kaynaklarına, dahası bizzat Avvad Abdullah'ın verdiği bilgiye göre Mustafa Çelik, 81'lik havan topunu, dalgınlıkla 70 derece üstü yanlış bir atışla, mermisinin 15-20 metre önüne düştüğünden parçalanarak ölmüş ve Salt'a gömülmüştür. Bu eğitim zayiatında başka ölen olmamış, altı kişi değişik yerlerinden olmak üzere yaralanmıştır. Mustafa Çelik'in ölümü, ne yazık ki böyledir. İşin doğrusu ve aslı budur. Neden böyle öyküler anlatılıyor, anlamakta güçlük çekiyorum.

Mustafa Kemal, klinik ve hastanede geçen dokuz günün sonunda, hâlâ sinir krizleri geçirdiği için, kendisine eşlik edenlerle birlikte Şam'daki Filistin Askerî Hastanesi'ne sevk edildi. Orada da bir hafta kaldıktan sonra, 34 No'lu Devrim Hapishanesi'ne emre itaatsizlik, disiplinsizlik ve üsse karşı gelip saldırmak suçlarından yargılanmak üzere gönderildi. Bir hafta kaldığı cezaevinden, Ebu Ali Eyyad tarafından affedilip hareketle ilişkisi kesilerek Türkiye'ye dönmek üzere bırakıldığını, cezaevi sorumlusu Ebu Mahmut'tan öğrenmiştik.

Mustafa Kemal ile Ali Ahmet, kampımızdan ayrıldıktan sekiz gün sonra Ebu Hicab, Ebu Cihad'ın beni görmek istediğini söyledi. Ebu Cihad'la konuşup olanı biteni bir kez de ben anlatmak, onun ne düşündüğünü öğrenmek istiyordum. Ertesi gün, Ebu Hicab ve Arslan'la birlikte Amman'a, Cebel Hüseyin'deki merkeze gittik. Avvad Abdullah, Mustafa Kemal'le ilgili, "Zelemi mecnun, marid, marid vallahi adam deli, hasta hasta vallahi, Fi müsteşfa el an, halen hastanede" diyordu. Üzgün olduğumu, kendisiyle anlaşamadığımızı, nöbetçiye saldırarak silahını almaya çalışmasını affedemediğimi söyledim. Avvad Abdullah, "Tabii ki Refik Semih" diye yanıtladı. Ali Ahmet Türki'nin, Salt'a Ebu Zübeyr'in kampına gönderildiğini söyleyince, "Keşke onu tekrar bizim kampa gönderseydiniz" dedim. O anda Ebu Cihad, Moris'le beraber kapıda göründü.

Avvad Abdullah konuyu açtı. Ebu Cihad, "Sen, onu daha önceden tanıyor musun? Senin için ajan diyor, onları öldürtmek istediğini söylüyor" dedi. Ben gülümseyerek, tanımadığımı, ismini de duymadığımı söyleyerek olanları anlattım. Ebu Cihad dinledikten sonra, Ebu Hicab, Arslan, Avvad Abdullah, Ebu Hüseyin ve doktorla da görüştüğünü, kendisini Şam'a hastaneye göndereceğini, Ebu Ali'nin gereğini yapacağını söyledi. "Siz nasıl isterseniz" diye yanıtladım.

Filistin Fedaileri kitabındaki yalan ve iğrençlikler bir yana, kitabın roman olarak yazılması, benden çoğu kez Salih Sarı diye bahsetmesi, birkaç yerde de İzmirli Semih demesi dikkatimi çekti. Kızmama karşın önemsememiştim. Diğer iki kitabından da fotokopi yapılan bazı sayfalarını dostlarım iletti. Ciddiye alınacak bir tarafı yoktu. Mustafa Kemal, devrimci ve sosyalist olduğunu söyleyen biri olarak bu kadar çok yalanı niye söyler, anlayabilmiş değilim. Nasıl olsa Mustafa Çelik öldü, öyleyse salla gitsin. Sözümona, bir de kitabını utanmadan Mustafa Çelik'e ithaf ettiğini yazmış. Kısacası, bildiklerim ile anlattığı hikâye pek bağdaşmıyor.

Kırk Günde On Bir Askerî Operasyon ve Türkiye'ye Gitme Hazırlıkları

Kamplarda eğitilen savaşçılar, sınır boylarındaki belirli savaş üslerine/kavaidlere giderdi. kavaidlere gitme talebimizi, başlangıçta erken bularak sıcak bakmayan Ebu Cihad, Mustafa Kemal'le yaşanan sorunu konuştuğumuz gün, "Kendinize dikkat etmeniz şartıyla, ne zaman hazır hissederseniz, o zaman gideceksiniz. İstediğiniz zaman da tekrar Soghni Kampı'na dönersiniz. Bu konuda hazır görev emrinizi hemen yazacağım" dedi. Nerede ve hangi operasyonlara katılabileceğimizi sorduğumda, "Jeraş'a gideceksiniz, Ebu Musa sizi oradan yönlendirir" dedi.

Jeraş, Kavaid Dağıtım ve Denetleme Merkezi'ydi. İlk olarak benimle birlikte Nusret ve Münir, ikinci olarak Koray ve Ergün, üçüncü olarak da Kâzım ile Birol operasyonlara katılacaktı. Oktay'ı Türkiye'ye gönderdiğimiz için, Manisalı Hüseyin hazır olmadığını belirterek istemediği için bu planlamanın dışında kalmıştı. Ben ise her grupla operasyonlara katılacağımı baştan belirtmiştim. Bana bir şey olursa, yerimi Münir, Koray ve Ergün'ün rahatlıkla dolduracağını ve her türden ilişkiyi sürdürebileceğine inanıyordum. Planlamamız böyle olmasına karşın Ergün, Kâzım, Birol ve Türkiye'de olan Oktay ve Manisalı Hüseyin bu operasyonlara hiç katılamadılar. Ergün'ün, gözlüksüz görme sorunu olduğu için operasyonlara katılamayacağını ise Türkiye'ye dönerlerken söyleyebilmiştik. Bu kuralı bize anımsatan, 1973 Savaşı'nda yitirinceye kadar, en uzun süreli komutanım olacak Reşat'tı.

Bir akşam Zarka'dan Ebu Muhammed'in sabaha hazır olmamızı iletmesiyle bekleyişimiz sona erdi. O gece Münir, Nusret ve Koray'la birlikte hemen hemen hiç uyumadık. Reşat ve Arslan jest yaparak bizimle Jeraş'a dek geldiler. Kavaid Komutanı Ebu Leyl, bize hem kurallar hem de sabit, gezici üs ve noktalar hakkında özel bilgiler verdi. İsrail ve sınır boylarından, yerleşim alanlarından, kibutzlardan, hedeflerden bahsetti. Gelişimizin beşinci günü, Ebu Leyl bize operasyon emrini iletti. Daha önce görmediğimiz arkadaş ve komutanlarla tanıştık. Bunların bazılarının işgal altındaki topraklardan gelen kılavuz ve gerillalar olduğunu öğren-

miştik. "Nereye gideceğiz?" diye sorduğumda, içlerinden biri "Ğaclun" diye yanıt verdi. Bizden dört olmak üzere, Ebu Leyl tarafından seçilen on bir kişi, bütün teçhizatımızla yola çıktık. İlk kez operasyona çıkmanın heyecanı içindeydik. İki buçuk saat yaptığımız yolculuk sonrasında bir başka operasyon noktasına vardık. 16 kişilik bir öncü grubunda yer alıyorduk. Ayrıca bir de himaye grubu vardı. Öncü grup gider, önceden belirlenmiş hedefi basar, vurur, yok eder. 20-30 kişiden oluşan himaye grubu, daha ağır ve organize silahlarla öncü grubu koruma ve düşman güçleri karşılama görevi üstlenirdi. Genellikle karşı tarafa geçmeden, 5-10 kilometrelik bir alanı, havan ve roketlerle kontrol edebilirdi.

Ertesi gece yarısına kadar bekledik. Nusret ve ben çok rahattık. Koray biraz heyecanlı gibi duruyor, bazen şakalarımıza kızıyordu. Münir, çaktırmasa da gergindi. Gece on buçuk sıralarında, "Yallah ya şabab - haydi gençler" dendiğinde zıpkın gibi kalkarak teçhizat kontrolümüzü tamamladık. Kılavuzlar eşliğinde komutan ve yardımcılarıyla hareket eden bir öncü tim olarak ilerledik. Ölümle dansımız böyle başlamıştı.

Karşı taraftaki yerleşim alanlarında ve kibutzlarda muazzam bir iletişim ağı vardı. Her kibutzun ayrı milisleri bulunur. Bunun dışında üç-beş kibutzun, merkezileşmiş ve ordudan bağımsız askerî bir birliği vardır. Olağanüstü durumlarda iyice mobilize olan ve hemen her tür silaha sahip birlikler harekete geçerek devreye girerler. Kibutzlar arasında devriye gezen, araziye uygun, direksiyonu sağda, hız yapabilen ve güçlü telsiz telefonu olan jipleri vardı. Yerin titreyişinden gelenlerin jip mi yoksa zırhlı kariyer veya tank mı olduğunu anlardık. Bu, önce top veya havan atışlarının ardından da hızlı hareketin başlayacağının göstergesidir. Peşine düştüklerini hemen hissedersin. Böylesi durumlarda çok hızlı hareket etmek zorundasındır. Ya geri çekilip yerini himayeye bırakırsın ya da kalabalık güçlü bir grupsan, yeni pusu ve saldırı noktalarına kayarsın. Ben öncü ve vurucu gruplarda yer almıştım. Hedeflerimiz genelde karakol, malzeme ve özellikle su depoları, su pompaları olurdu. Yola mayın döşemek ve bombalı tuzaklar kurmak başarılı olduğumuz işlerdendi.

Harrek el Kudüs (Kudüs'e Hareket) denilen bir büyük operasyona, farklı bölgelerden gelen 190 kişilik birlikle katılmıştık. Bunun yaklaşık 60 kadarı işgal altındaki topraklardan gelen kılavuz ve direnişçilerden oluşmuştu. Bu tür büyük eylemlerde kılavuzların önceliği ve önemi büyüktür. Onların olmadığı eylemler, ancak intihar eylemleri olur. Bizi karşılayan ekip, Batı Şeria'nın direnişçi sivil milisleri, gerçek gerillalardı. Belirlenen gruplar bazı yerlerin tahrip edilmesinden, uçurulmasından sorumluydu. Bu büyük eylemde aynı anda 23 hedefe baskın düzenlenmiş, hedefler patlatılıp yakılarak imha edilmiş, 4 kayıp, 11 yaralıyla operasyon başarıyla sonlandırılmıştı. Ebul Abit isimli arkadaşımın, su deposunun altında mevzilenen makineli yuvasına, fünyeleri açık el bombalarıyla önce koşarak, vurulunca da yürüyerek kapandığını görmüştüm. Bir Arap yiğidiydi. Göğsünden yediği mermilerin etkisiyle vücudu geriye doğru giderken, bacaklarıyla hâlâ hedefe varmaya çalışıyordu. Adeta hedefe kilitlenmişti. Bu eylemler genellikle 8-10 kilometre sızıp belirli merkezlere ya da yerleşim alanlarına yapılan saldırılardı.

İç operasyonlarda görev verilmedikçe tutsak almazdık. Asıl hedefleri vurduktan sonra karşıdan yapılan bir atış ya da hareketi hedef içerisinde yok etmemiz gerekirdi. Mesela bu eylemlerin bir tanesinde, bize silahlarıyla karşı koyan bir karı koca milisi öldürmek zorunda kalmıştık. Silahsız da olsa öldürüleceklerdi. Kadın son nefesini salıncaktaki Eti ismindeki kızına, "Eti yafa (güzel), Eti ya fi (iyi)" diyerek vermişti. Filistinli gerillalar, "Onu da öldürün!" dedikleri zaman "Hayır öldürmeyin! Mabisiyır, mabisiyır!" diye bağırıp yalvarmıştım. Kim nasıl uğraşacak diye fısıldaşırken, Eti'yi de aldık getirdik. Dönüşümüzde eğer bir saldırı olursa, onu bırakacaktık. Eti, Filistinli bir çocuk olarak, her şeyden habersiz mülteci kamplarında, Filistinli bir ailenin yanında kim bilir hangi isimle büyüdü.

Su deposu baskınında ölümün sıcak etkisini ilk defa yakından yaşamıştım. Silahsız, mavi gözlü sarışın bir delikanlı baskından fırlayarak kaçabilmişti. Yoğun bir gerilim ve heyecan içindeyken kılavuzumuz, o tarafa, bu tarafa, Semih harrek, diye seslenince dikkatim dağıldı. Bu tür eylemler-

de genellikle işaret dili kullanılmasına karşın, silahların takırdadığı, sessizliğin yerini sese bıraktığı zamanlarda, sesli yönlendirmeler devreye girer.

Bir çıtırtı duyup dönünce, mavi gözleri korku dolu delikanlıyı, dizlerinin üzerine çökmüş, elinde süngüyle görünce donup kaldım. Ölümü bu kadar yakından hissetmek garip bir duygudur. Sanki vücudumun bütün elektriği bir anda gitmişti. Çıtırtıyı fark etmeden dönsem, delikanlı süngüyü karaciğerimden sokacak. Pozisyonundan anladığım, süngüyü nasıl sokacağını biliyordu. Kılavuz, "Katalu Semih, udrubu Semih, öldür Semih, vur Semih!" diye bağırıyordu. Delikanlı yakınımda olduğu halde, tetiğe basamıyordum. Bir anda şarjörde kalan bütün mermileri boşaltıvermiştim. Bir ölümü bu kadar yakından yaşamak beni sarsmıştı. Kampta uzun süre kâbuslar gördüm. Rüyamda birinin bana süngü soktuğunu, benim de ateş ettiğimi görünce, yataktan fırlayıp ter içinde kalkıyordum. Bir süre etkisinden kurtulamadım.

Harrek Nablus'ta, direksiyonları sağda olan 19-20 tane jip kaldırmıştık. Onlarla, Amman'da, halkın alkışları arasında konvoy yaptık. Jeraş merkezli, İrbid çıkışlı üst üste, üç-beş gün arayla Zubeyda yakınlarındaki çiftliklere saldırılar, tuzaklı ve mayınlı yol operasyonları ile İrbid merkezli, Bardele baskınları, beni pişiren ve içimdeki düşman ile savaşma arzularımı doyuran, savaşın ne olduğunu kavratan eylemler olmuştu. Yine Beytdayan operasyonları, kırsal alan gerilla hareketleri açısından pratik yapma ve deneyim kazanma eylemleriydi. 169 nolu hareket ve 27 nolu operasyonlarda, Galile'den su çeken kanal ve pompaları imha etmiş ve çatışarak geri çekilmiştik. Operasyonların üçünde, Nusret ve Koray, diğer ikisinde de yine Nusret ve Münir ile beraberdik. Bunun dışında katıldığım altı operasyona, Filistinli yoldaşlarımla, gruptan yalnız ben katılmıştım. Kampa dönüşümüz muhteşem olmuştu. Arslan, Ergün, Kâzım, Birol ve Hüseyin, bizi kampa 3-5 kilometre kala yolda karşılamışlardı. Gözlerimiz nemli birbirimize sevinçle sarılmıştık.

Hüseyin İnan ve Erc'an Kanar ile Türkiye'ye Geçiş

Kampa dönüşümüzden bir hafta sonra Amman'a-Razd'a çağrıldım. Ebu Cihad, bana, kampta Türkiye'den gelen başka devrimci-sosyalist gençlerle kalıp kalamayacağımızı sormuştu. Mustafa Kemal gibiyse, hayır, ancak onların dışında konuşup anlaşabileceğimiz herkesle kalabileceğimizi, hatta sevineceğimizi söylemiştim. "Kimmiş onlar?" diye sormuştum. Avvad Abdullah, bizim kavaidde olduğumuz dönemde, Mustafa Kemal'le birlikte iyi eğitimli üniversite öğrencilerinin geldiğini söyledi. Daha sonra Avvad Abdullah, "Sana Şam yolu görünüyor, bir misafirin var orada" dediğinde biraz şaşırarak, "Yakında Türkiye'ye gideceğim, biliyorsun, kimseyi de beklemiyorum" dedim.

Suriye muhaberatı bir uzak yol kaptanını gözaltına almış. Kaptan, TİP'ten birçok önemli kişiyi yakından tanıyan, üç yabancı dili iyi bilen, 65 yaşlarında Hilmi isminde biriydi. Trabzonlu olan kaptan, dünyanın birçok yerine gidip gelmiş, bu arada da TİP'le de ilişkilenmişti. Fakat alkolik olduğu ve parti yöneticileri hakkında olur olmaz konuştuğu için partiden atılmıştı. Aynı dönemde alkol sebebiyle işinden de uzaklaştırılmıştı.

Kaptan tutuklu bulunduğu hücrelerde bazı Türklerden ismimi öğrenmişti. Bazı tutuklular, "O seni kurtarır" demiş. İlerde bize yararlı olabileceğini düşündüm. Bu düşüncemi ve edindiğim bilgileri Ebu Cihad'la da paylaştım. Kaptanı direkt Amman'a götürmüştük. Ebu Cihad'la hem İngilizce hem de Fransızca konuştu. Bizim Kaptan gerçekten alkolikti. Ebu Cihad, "Biz ondan yararlanırız" demese, bir haftaon günlük beraberlikten sonra, ona veda edebilirdim. Ebu Cihad, "Sen uzak yol kaptanısın, sana ihtiyacımız olursa, götürür getirir misin?" diye sorduğunda, "Kutuplara bile götürürüm sizi" demişti. Kaptan ile bir kez daha Cebel Hüseyn'deki merkez bürolardan birinde karşılaşmıştık.

Ebu Cihad ve Avvad Abdullah, Kaptan'la birlikte Türkiye ile ilgili konuşurken içeriye yanında bir gençle saç sakal birbirine karışmış Mustafa Kemal takma adıyla tanıdığım kişi girdi. Sivil giyimliydim. Mustafa Kemal beni görünce, "Ne işi var bu adamın burada, bu adam MİT ajanı!" diye

bağırıp çağırmaya başladı. Odadakilerin hepsi şaşkın vaziyette önce izlemiş, sonra da sakinleşmesi için müdahalede bulunmuşlardı. Sinirlenip birkaç kez, "Konuşmana dikkat et ulan!" demiştim. Kaptan ve Ercan (Kanar) şaşkın ve suskundular.

Birkaç saat sonra büroya döndüğümde Avvad Abdullah bana olan biteni anlatmıştı. Bizim çakma Mustafa Kemal arkamdan atıp tutmuş. Ebu Cihad, benim güvenilir bir insan olduğumu, aylarca yanında kaldığımı, iyi bir eğitmen ve komutan olduğumu söylemiş. Abdülkadir, kaptanın adını Orhan Şimşek olarak vermiş. İzmir'den ustam olarak gördüğüm Orhan Şimşek ismi büyük ihtimalle kamptaki sohbetlerimizden aklında kalmış olmalı. Oysa Kaptan'ın adı Hilmi'ydi.

Kamplarda bu kadar sorun yaşattığı iddia edilen biri nasıl olmuş da daha sonra tekrar kabul görebilmiştir? Bunun cevabı, büyük ihtimalle Abdülkadir Yaşargün'ün yanında birçok gençle gelmesi ve sonrasında bunlara yeni kişiler ekleyecek olmasıdır. Yine El Fetih'in halk hareketi olmasından kaynaklanan esnek yapısı ile pragmatizm kokan siyaseti de bunda etkili olmalıdır. Çalışmanın ilerleyen sayfalarında da görüleceği gibi Ebu Cihad, Abdülkadir Yaşargün ve yanındakileri her zaman büyük bir nezaketle karşılamıştır. Hatta bazı kişiler Yaşargün'ün bir referans olduğunu vurgulamıştır. Ebu Cihad tarafından bütün kredisini yitirdiği iddia edilen birinin El Fetih'in olanaklarından yararlanması akla uygun değildir. Samandağ'a çıkarken kendisine El Fetih tarafından silah ve cephane temin edilmesini nasıl açıklamak gerekir?

Onun daha birkaç ay önce Şam'dan ilişiğinin kesildiğini ve dönmemek üzere Türkiye'ye gönderildiğini öğrenmiştim. Aslında cezalandırılması gereken bu adamın nasıl harekete yeniden kabul edildiğini sordum. Avvad Abdullah, kendisinin birçok gençle birlikte gelerek özür dilediğini ve

bu nedenle tekrar kabul edildiğini ama aynı zamanda uyarıldığını anlattı. Avvad Abdullah, benim için çok önemli ve değer verdiğim bir insandı. Türkiye görüşmeleri onun üzerinde kurgulanmıştı. Yaklaşık bir ay sonra, Ebu Cihad adına onunla İzmir ve İstanbul'da yapacağımız bazı toplantılarımıza katılacaktı.

Türkiye'ye dönmeden Halep bürosuna uğrayacaktım. Halep sorumlusu Abdülselam, Türkiye'ye götüreceğim askerî malzemelerin geldiğini söylemişti. Fakat benden, öncelikle isimlerini sonradan öğrendiğim Hüseyin İnan ile Ercan Kanar'ın sınırdan güvenli bir şekilde Türkiye'ye geçirilmelerini istedi. Maceralı bir yolculuktan sonra ben İzmir'e gittim. Hüseyin Ankara'ya, Ercan ise Antep'e gitti. Dönüşte şansım yaver gitmeyecek, yeni yıla Reyhanlı Cezaevi'nde girecektim.

Orhan Şimşek ile Avvad Abdullah Görüşmesi

Avvad Abdullah ile birlikte, asker kökenli arkadaşlarımızın Filistin kamplarına gidişlerini örgütleyecektik. Amacım, Filistinli yetkililer ile ilgili arkadaşları kaynaştırıp diplomatik, daha içerden bir ilişkinin kurulmasını sağlamaktı. Avvad Abdullah, İzmir Basmane'de Fuar'ın karşısındaki bir otelde kalıyordu. Orhan ağabey muazzam bir panikle otele girerek Avvad Abdullah'a teşekkür ederek detaylı görüşemeyeceğini, fazla konuşamayacağını, buradan bir an önce gitmesi ve otelden ayrılması gerektiğini söyledi. Ayrıca kendisinin de hemen ayrılması gerektiğini ekledi. Orhan ağabeye Oktay'la daha önceden haber göndermiştim. Kimin, ne adına, niçin geleceğini de biliyordu. Ayrıca Orhan ağabey deneyimli biriydi. Anladığım kadarıyla o anda bir paranoya yaşamıştı. Eski kuşaktan oldukları için sürekli polis takibinde olduğunu düşünmüş olabilir diye aklımdan geçirdim. Daha sonra hakkımda çıkan şaibelerden, buralara kadar ulaşmış dedikodulardan etkilendiğini anlayacaktım. Buna karşın, kendisi bunu açığa vuran bir tutum içine girmedi. Sonra bu dedikoduların izleri İzmir'de, Özer ağabeyin çevresinde, Mersin'deki ilişkilerde, yine başka ilişkilerde açığa çıktı.

Oktay gibi arkadaşlarda bile Filistin kamplarına gidip askerî eğitim alma şevki kalmamıştı. İlişkilenmek istediğimiz öğrenciler arasında da bu dedikoduların, iddiaların etkisinin olduğunu gördüm. Oysa Orhan ağabeyle, Doktor Hikmet Kıvılcımlı'yı bile El Fetih'in yöneticileriyle görüştürmeyi planlamış ve bu yönde adımlar atmıştık. Avvad benden önce döndü. Ben sınırda yakalanıp cezaevinde yattım. Epey gecikmeli gittiğim için İzmir'deki gelişmeleri Ebu Cihad, Avvad Abdullah'tan dinledi. Orhan ağabeyin bu davranışının arka planını anlamak için daha sonra üzerine çok gittim. Bunun üzerine Orhan Ağabey, "Semih, hazır değiliz, sen adamı buralara kadar getirmişsin. Ben böyle olacağını sanmıyordum" dedi. İşte böyle, sanmıyormuş!

Yaklaşık kırk gün sonra Oktay'la dönüş yaparken Reyhanlı'da yakalandım.[15] Beni, Reyhanlı Cezaevi çıkışın-

15. Konuyla ilgili 26 Ocak 1970 tarihli *Akşam* gazetesinin haberi şöyledir: "El Fetih komandolarıyla birlikte 14 ay İsrail'e karşı savaşan ve daha önce bir askerî okulda okuduğunu söyleyen İzmirli Semih Dinç, izinli olarak geldiği Türkiye'den yeniden üssüne dönmek isterken, ihbar üzerine Sarsarin sınır köyünde yakalanmış, ilk sorgusundan sonra tutuklanmıştır. Üzerinde El Fetih komandosu olduğunu gösteren tanıtma belgesi, izin kâğıdı ve Amerikan Colt tipi bir tabanca ile 13 mermi bulunan Semih Dinç, anne ve babasının İzmir'de oturduğunu bildirmiştir. Komandolar arasında Semih Asya kod adıyla tanınan genç, Arap gerillalarıyla beraber niçin çarpıştığı sorusu üzerine, Haber Ajansı Reyhanlı Muhabiri Hüseyin Ezer'e kendi el yazısı ve imzası ile şu açıklamayı yapmıştır: 'Türkiye'de teori kavgaları ve sessiz politika tartışmaları yapılırken, pratiği seçip, bizzat dövüşerek eylemi yaşamak, devrim için, devrimle birlikte yürümek, sanırım ki devrimcinin en büyük görevidir... Memleketimden ayrı, ulusumdan ayrı, yersiz suçlamalardan kaçınarak pratiği seçtim. Evet, belleğim Türk devrimine çalışırken, Arap devrimini yaşamaya gittim. Bugün, bir El Fetih gerillasıyım... Anti-emperyalist bir Türk devrimcisi olarak, enternasyonal görevimi yapıyorum. İzmir'de öğrenciyken bir Fetih görevlisinin davetiyle gittim. Öğretmen olarak... Judo, karate öğretmeni... Amacım bir devrimi yaşamak ve ülkenin dışında da olsa devrime nokta gibi katkıda bulunabilmekti... Büyük kardeşlik, dostluk vardı El Fetih'de, kinle sevgiyi birleştirmiştir El Fetih... Bir de, dünya devrimcilerine, Arap devrimini katmaktır görevi ve başaracaktır dünya devrimcileri. Arap devrimcilerinden sizlere selam... Kazanılacak bir Arap devriminden bahsediyorum. Yüzyıllardan beri 114 milyonluk Arap ulusunu 'böl parçala ve yut' sloganıyla tekeline alan emperyalizm, Amerikan emperyalizmi, bütün dünyada olduğu gibi burada da yok olacaktır. Ve bu görev, El Fetih'in omuzları üzerinde yükselmektedir. Bir gün, dünya Siyonizminin ve Amerikan emperyalizminin kalesi olan İsrail, Filistin olacak, düşecektir. Zafer, hür olmak, bağımsız olmak isteyen uluslarındır." Semih Dinç, Haber Ajansı'na verdiği yazısında, daha sonra El Fetih kampları hakkında bilgi vermiş, "Arap ordula-

dan sonra sivil bir ekip alıp İzmir'e götürdü. Askerî savcı Sivas'a gönderdi. Orada yaklaşık iki ay kaldım. 1970 Haziran'ında hastaneden firar edip Suriye'ye giriş yaptım. Merkez beni Ürdün'e gönderdi.

Ürdün çok gergindi. Zarka kaynıyordu. Dikkatimi çeken merkezin önündeki nöbetçi sayısının artırılmış olmasıydı. Askerî arabaların biri gidiyor biri geliyordu. Amman'da filan yeri FHKC bastı, işgal etti, dediler. Ortam her gün biraz daha geriliyordu. Bürodan çıkıp Zarka nüfusunun neredeyse üçte biri büyüklüğündeki mülteci mahallesine gittim. Kamplarda, geceleri sokak aralarında variller içinde ateşler yanıyordu. Silahlı fedailer sanki bir patırtı kopacakmış gibi ellerinde silahları, hazır bekliyorlardı. O âna kadar hiçbir Filistin mahallesinde böyle şeyler görmemiştim. Geceleri, dört katlı El Fetih bürosunun olduğu yerden bakıldığında mahalleler ışıl ışıl görünüyordu. Amman'a gittiğimde Moris ile Avvad Abdullah gelişmeleri anlatınca, anlam veremediğim gerilimin nedenini öğrendim. Ebu Cihad muazzam bir koruma altındaydı.

Öğrendiğim kadarıyla olaylar şöyle başlamıştı: Ürdün Askerî Birliği'nin olduğu noktada karşılıklı taciz ve atışmalarla birlikte arabalarını birbirlerinin üzerine sürerek çarpışmışlar. Bunun üzerine silahlar çekilmiş. Çatışma başlayarak hızla bütün kente yayılmış. Bu çatışmalar esnasında Zarka'daki Ürdün Askerî Birliği, devlet daireleri Filistinlilerin kontrolüne geçmiş. Zarka'nın aşağı tarafında bulunan Ürdün Topçu Birlikleri'nden top atışlarına başlamışlar. Kısaca iç savaşın ilk kıvılcımı Zarka'da çakılmış ve diğer kentlere yayılmıştı.

Muhayem'deki olayların esas ateşleyicisi, George Habaş'ın eylem tarzı ile kışkırtıcılığı ve keskinliğiydi. Bu eylemler süreci hızlandırdı. Olayları başka şekillerde yatıştırma şansı olabilirdi. Zaten o sırada Arafat, Ürdün yetkilileriyle görüşmeler yapıyordu. Arafat'ın anlaştığı yönünde dedikodular ortalıkta dolaşıyor, çatışmalar bir an tak diye kesiliyor, sonra 24 saat geçmeden iç savaş yeniden bütün

---

rından daha büyük bir başarısı vardır fedailerin, tüm Arap halkının kalbi fedai ile çarpar... Uzun fakat başarılı olacak bir savaştır bu. Zafer fedainin ve Arap devrimcilerinin olacaktır" demiştir.

şiddetiyle devam ediyordu. Bu arada arkadaşlarımızın kampını da oraya getirerek diğerleriyle birleştirmiş, onlarla birlikte hareket ettirmeye başlamıştım. Bu hazırlık süreci yaklaşık yirmi gün sürdü. Bu arada ortalık iyice karışmaya başladı.

Temmuz ayında alarm verilince kampa gelen acil kurye, Zarka'da Muhayem'in Ürdün tarafından vurulduğunu, hâlâ çatışmaların sürdüğünü, birliğimizle Zarka'ya hareket etmemiz gerektiğini söyledi. Uçaksavarından Diktiriyof'una, Krinov'una kadar elimizde olan bütün ağır silahlarla donanarak, araçlarla komuta merkezine doğru hareket ettik. Kampta sadece 19 kişi bıraktık. Soghni Kampı'ndan yedi kişilik arkadaş grubumuz dahil, 143 kişi hep beraber Zarka Merkez Komutanlığı'na geldik. Merkez Komutanlık, bizi Muhayem'in etrafında bir bölgeyi kontrol etmekle görevlendirdi. O bölge tamamen Amman'a bakıyordu. Herhangi bir askerî hareketlilikte ilk çatışacağımız noktalardan biriydi.

Amman ateş topuna dönmüştü. Bizim bulunduğumuz Zarka ise resmen yanıyordu. Başta Amman'da olmak üzere kentlerde hâkimiyeti yeniden kurmak için askerî birlikler, çöldeki Bedeviler geldiler. Büyük çatışmalara girdiler. Kral Hüseyin'e ölümüne bağlı olan Bedeviler, Ürdün'ün çöl kısmında kalan timlerden oluşuyorlardı. İngilizler tarafından özel olarak yetiştirilmişlerdi. "Ya Hüseyin, ya Allah!" diyerek devenin üstünde, elinde palayla Amman'a dalıp kelle uçuran adamlardı. Arada Muhammet de yok, yani o kadar bağlılardı. Amman'da Kral'ı temsilen, Vasfi Tal, hükümetin başı olarak kalmıştı. Hüseyin soluğu İngiltere'de almıştı.

Bir süre sonra Reşat, merkez komutanlıktan, buradan Suriye sınırına doğru çekileceğiz, diye haber getirdi. Ebu Cihad'ı, çatışmaların içinden alıp gelmişlerdi. Soghni'ye geldiğimizde dere boyu dediğimiz yerler, İsrail uçakları tarafından vuruldu. Arkasından bizim Muhayem boşaltıldı. Siviller, El Fetih savaşçıları ve milisler eşliğinde Suriye sınırına doğru büyük gruplar halinde yığıldı. Top atışları yapılmış, bir sürü insan ölmüştü. Yerler ceset doluydu. Çoluk çocuk, kadın cesetleri üst üste yığılmış, paramparça olmuştu. Yerlerden uzuv topluyorduk. İnsan bunları anlatmakta bile zorluk çekiyor.

Biz Reşat'la, çatışma ve saldırılar sürecek, kampımıza gidelim, diyerek tedbirlerimizi almaya devam ediyorduk. Zarka bizim kontrolümüzdeydi. Zarka'dan verilen emre göre orada Ürdünlülere saldırılmıyor, devriyelerine müdahale edilmiyordu. İlişkilerimizi eskisi gibi sürdürecektik. Herkes bu işlerin ardından bir şeyler çıkacağını düşünüyordu. Filistinli örgütlerle sürekli koordinasyon toplantıları yapılıyordu. Hatta bu toplantılara Suriye'den bile gelenler oluyordu.

Ebu Ali de gelip gitti. Ebu Cihad, geri çekilme sürecinde hep bizimleydi. Gayet sakindi. Düşünüyor, notlar alıyor, bir yerlere mesajlar ulaştırıyor, irtibat içinde kalıyordu. Ebu Ali de tam bir cephe adamı, bir kurmay olarak rolünü oynuyor, fedaileri yönetiyor, coşkulu konuşmalarıyla moral veriyordu. Oradan, Soghni'deki kampımıza gittik. Kampın güvenliğini sağlayıp bütün bölgeyi kontrol altına alarak merkezle irtibat halinde olacaktık. Daha iyi koordine olmak için grubumuzun kampını da birleştirdik.

Reşat'ın Yardımcılığı ve Bombardıman: Nusret İle Münir'in Ölümü

Reşat'ın yardımcısıydım. Gündüzleri kampla ilgili işler disiplin subayımız Hamido ile benim üzerime kalıyordu. Temmuz sonlarında, sabaha karşı uçak gürültüsüyle yerimizden fırladık. İsrail savaş uçakları, Ruseyfa'nın aşağısından başlayarak değişik cephelerin kamplarından bizim bulunduğumuz yere kadar bombaladılar. Belli ki koordinatlar verilmişti. Bombardıman esnasında Gazzeli bir arkadaşımızla Nusret, Krinovun başındaydı. Bir tek mağara ağzında Nusretler Krinovla ateş ediyorlardı. Bombardıman yoğun ve hedefli olunca kayıp vermemek için hızla derenin içine kaçtık. Nusret, Krinovu iyi kullanırdı. Aldığı bir darbeden sonra kafasına platin yerleştirildiği için "Teneke Kafa" diye takıldığımız, çok iyi atışlar yapan, Filistinli bir arkadaşımız vardı. Yoğun bombardımana karşın henüz kaybımız yoktu. Herkes pozisyonunu almıştı. Bombardıman kesilir gibi olunca kalkıp etrafı kontrol ettim. Işık yasaktı. Bombalanmış bölgeden bizim uydu kampımızın kurulduğu yaklaşık

2,5 kilometrelik yol karanlıktı. Yolda bombardımanın etkisiyle kocaman dut ve ceviz ağaçlarının yıkılmış olduğunu gördük.

Daha önce arkadaşlarımızın bulunduğu kampın yanından geçerken bombardımanın etkisiyle çadırların vurulduğunu, içindeki malzemelerin etrafa dağıldığını gördük. Ucuz kurtarmıştık. Sabaha tekrar bombardıman olabilirdi. Bunun üzerine yerimizi değiştirme kararı aldık. Bu taşınma esnasında Hamido gibi bazı arkadaşlarımız arı gibi çalışmıştı. Gerek Hamido'nun gerek Arslan'ın savaş içindeki üstün çabalarını, "deli" dediğimiz cesaretlerini gördük... O hareketlilik esnasında arkadaşlarımızın bütün ihtiyaçlarını Hamido ve Arslan, altlarındaki arabalarla mekik dokuyarak sağladı. Konaklayacağımız noktaya geldik. Sabaha doğru, gün ağarmak üzereydi. Komutanımız Reşat'ı bekliyorduk.

Dere boyunda Koray, Nusret ve Münir'le yüzümüzü yıkarken bir taraftan da aramızda şakalaşıyorduk. Münir, "Ulan, bu sefer de yırttık, bu sefer de ayakta kaldık" diyordu. Canım sıkılıyor onları düşündükçe. O anda uçaklar yoğun bir şekilde bombardımana başladılar. Dereye inip yüzümüzü yıkamasaydık, aynı şey olur muydu, diye yıllardır düşünüyorum. Niye ben ölmedim derim sonra. Ben yanındaydım. Aramızda 10 metre ancak vardı. Karşılıklı şakalaşıyor, gülüyorduk. Ben kenardaydım, o suyun içine bileklerine kadar girmiş, şapır şupur yüzünü yıkarken, "Bu sefer de yırttık Semih" diyor, ben de "Tabii lan" diyordum.

Vadiye atılan roketlerin oluşturduğu basınç, rüzgâr etkisi yaratıyordu. O sırada kendimi basınç ve refleksten arkaya fırlattığımı hatırlıyorum. Dereye atılan roket insanı sert rüzgârın önüne kattığı bir yaprak gibi savuruyordu. Hemen toparlanmaya çalıştım. O bombardımanda 11 kişiyi kaybettik. İlk dokuz kişi yanımızda, Nusret ve Ebul Agap'ın şeritçisi ise mağaranın ağzında Krinovun başında hayatını kaybetmişti.

Nusret'in ölümü daha berbattı. İnsan öyle iki parçaya ayrılamaz. Nusret, uçak mermisini omzundan yemişti. O mermiler havuç gibidir. Mermi vücudunu omuz tarafından ikiye ayırmıştı.

Münir, benim çok sevdiğim; İzmir'den beri yoldaşım, elim ayağım, her şeyimdi. Münir'in başına toplandık. O birkaç saniye için bilinci açıktı. Filistinli bir arkadaşımız kucaklayarak, seni seviyoruz gibi bir şey söyledi. Gülümsedi. Öleceğinin farkındaydı. Kurtulması mümkün değildi. Filistinli çocuklardan biri, "Allah de, Allah de, son sözün o olsun" der gibi konuşmaya başladı. O anda, ağır bir şekilde küfür etti. Ama çocuğa hakaret etmek için değil, öleceğini anlamıştı. Sonra gözleri kaymaya başladı, gülümsedi, birdenbire dondu kaldı.[16]

O ekibin hepsini severdim. Ancak adını andığım bu üç kişi benim için çok özel insanlardı. Nusret ile Münir'in ölümlerini, aradan bu kadar yıl geçmesine karşın hâlâ hazmedememişimdir. Onlar çok inançlı, kararlı insanlardı. Onlar benim için bilinmeyen birer Deniz, Mahir gibiydiler. Askerî yönleriyle onlardan çok daha iyiydiler. Özellikle Münir, fazla bilinmeyen ama TDH içinde çok özel rol oynayabilecek, önemli katkılar sunabilecek insanlardandı.

Bu iç savaş, aynı zamanda 1971 yılında gerçekleşen Kara Eylül katliamının provasıydı. Bizim kamp da vurulduktan sonra Suriye'ye dönüş kararı alındı.

161 kişilik birliğimizden 11 kişiyi kaybetmiş, yedi kişi evine gitmiş ya da kaçmıştı. Geride kalan 143 kişiyle Şam'a dönüp Hammuriye'ye gittik.

Savaş Sonrası Tekrar Hammuriye

Savaş yaşamanın heyecanı, gururu ama çok sevdiğimiz iki arkadaşımızı acı bir şekilde yitirmenin burukluğuyla Hammuriye'ye gelmiştik.

Kalan ekiple, ne yapmamız gerekir, diye bir araya geldik. Arkadaşlar, "Hep beraber Türkiye'ye dönelim" dediler. Ben itiraz ettim. Arkadaşlarımızla birçok detayı konuşmuştuk. Hâlâ Türkiye'den gelebilecek durumda olan arkadaşlarımız

16. Münir'in ailesi hâlâ çocuklarının yaşadığını sanıyor. Durumu en iyi ben anlatabilirdim. Ancak bir gün dönecek diye beklediklerini görünce, o umutlarını yok etmek istemedim. Nedeni de, ailesine, "Bir gün mutlaka Küba'ya gideceğim, oraya yerleşeceğim" demesiydi. Ailesinin de onu, Küba'dadır, bir gün mutlaka döner, diye beklemeleriydi. Fetih onların normal defin işlemlerini yapmıştı. Zarka'daki Filistin Şehitliği'ndeki mezarında bir numara vardı ve Arapça ismi yazılıydı.

vardı. Arkadaşlar çoğunluk olarak dönme kararı alınca ben tek kaldım.

İzmir'de, Amerikan istihbarat adamlarının cirit attığı Tuslog'u götürmek fikri vardı. Yine Kordon'da NATO binasını, denizden motorla gelip rampalı füzelerle vurmayı düşünüyorduk. İncirlik Üssü'ne rampalı füzelerle saldırma planımız vardı. Bu tür eylemlerle mücadeleyi biraz daha ileriye taşıyacağımıza, yeni güçlerin bu tür eylemlerle açığa çıkarılabileceğine, süreci besleyeceğimize inanıyorduk.

Onlardan yaklaşık bir ay sonra ben de teçhizatlı giriş yapacaktım. Ama kararımız gereği bir ayağımız hep Filistin hareketi içinde olacaktı. Türkiye'de yapılabilecek eylemleri, örgütlenmeyi yaratmaya çalışacaktık. Askerî eğitim için yine Filistin kamplarını kullanacaktık.

Hammuriye'de Manisalı Hüseyin'in tanıdıkları aracılığıyla bir ev tutmuştum. Evde Savaş ağabeyi ve "sandık cinayetinden" dolayı birilerini cezalandırmak için geldiğini sonradan öğrendiğim Ramazan'ı konuk etmiştim.

Sanırım Mart ayıydı. Kurban bayramının ilk gününde giriş yapmıştım. Yakalandığım zaman Salih Suphi Şavdır, Gaziantep emniyet amiriydi. Reyhanlı sınırını kullanamaz hale gelince Cerablus tarafını kullandım. Cerablus, Karkamış Sınır Kapısı'nın karşısıdır. Bir valizin içine roketleriyle birlikte NATO tüfekleri ve Kalaşnikof koymuştum. Zırhlı araçlara karşı da etkili olan bu roketler için tüfeğin ucuna takılıp ekstra bir aksamla atılan el ve yangın bombalarından almıştım.

Hüseyinleri geçirdiğimde Abdülselam'a dört tane Kalaşnikof bırakmıştım. O Kalaşnikofların hesabını sormuş, bir de kendisiyle kapışmıştım. "Seni Ebu Cihad ve Ebu Ali'ye şikâyet edip rezil edeceğim" demiştim. Abdülselam'ı sıkıştırınca, "Ben onları depoya teslim ettim" demişti. "Teslim makbuzlarını göster o zaman, nerede olduğunu soruyorum" demiştim çünkü bende teslim aldığıma dair makbuzlar vardı.

El Fetih'ten geldiğim, TİP üyesi olduğum, askerî okuldan atıldığım, daha önceki tutuklanmam; kısaca her şey ortaya çıktı. Zaten bu kadar çok dayak yememin nedeni de oydu. Emniyetin altında bir hücre vardı. Orada bacağımı sandal-

yeye bağlayıp bir falakaya yatırdılar. Coca Cola şişesinin içine işeyip getirerek, "Bak sana Coca Cola getirdik" diye ağzıma, kafama döktüler. "Ne yiyeceksin?" diye sorulunca, "Bir şey yemiyorum" dedim ama bir taraftan da adamlar bir şey alıp getirecekler sandım. Haşlanmış yumurtayla koltukaltı yaptılar. Pazularımda sigara söndürdüler bıyıklarımın yarısını, "Ne lan bunlar?" diye koparttılar. Dudaklarım hep şişmişti. Adana Sıkıyönetim Askerî Cezaevi'ne gönderdiler. Sonra, oradan firar etmiş diye gönderdikleri, Sivas Askerî Cezaevi'nde toplam on buçuk ay kaldım.

Firar ettikten sonra Kasım-Aralık gibi 42 nolu komuta merkezine gittim. Ebu Ali'nin iç savaşta, Pakistanlı askerler tarafından yakalanıp öldürüldükten sonra cesedinin helikopterden atıldığını öğrenmiştim. Israrla Ebu Cihad'la görüşmek istediğimi söylüyordum ama şu anda mümkün değil, nerede olduğu bile belli değil, yanıtını alıyordum.

Bir iki gün sonra El Heymi'den alınıp "Soğuk Nehir" dedikleri, adını Lübnan'da akan nehirden alan Nahr el Bared Kampı'nın yanındaki ağaçlıklı bir bölgeye gönderdiler. Orada tanıştığım bazı Türkiyelilerle uzun sohbetlerimiz oldu.

Kampta, rahatsız edici, tuhaf durumlar gözlemledim. Birbirinden kuşkulanan, uyuz olan, gıcık giden, sürekli çatışan, güvensiz, tuhaf insanlarla karşılaştım. İlginç öyküler çalınıyordu kulağıma. Örneğin, orada bir köpek yeni doğum yapmıştı. Yavruları biraz büyüdükten sonra tek tek kaybolmaya başlamıştı. Her hafta bir tanesi kaybolunca millet şüphelenmişti. Bir gün arkadaşlar Kirkor'u (Aluç) yakalamışlar. Meğer Cuma günleri et yemeği verilmediği için her hafta bir yavruyu götürüp çeviriyormuş. En son bir tane yavru kalmıştı. Kirkor, bir ağacın üstüne yaptığı evinde Tarzan gibi yaşıyordu. Kimileri de onlarla ilişkilenmeye çalışıyordu.

Kampta her renkten insan vardı. Faik (Bulut) geldiğinde konuşmuş, iyi anlaşmıştım. Temiz, saf bir Anadolu çocuğu olması hoşuma gitmişti. Zeki birisiydi. Konuşuyor, tartışıyor, onu ikna etmeye çalışıyordum. O sıralarda kampta yaklaşık 10-12 kişilik Türkiyeli bir grup vardı. En fazla iki üç kişi birbiriyle bağlantılıydı. Orada yaklaşık bir-bir buçuk ay kaldım. O kamptan bir şey çıkmayınca kendi yo-

lumu kendim çizdim. Faik, kamptakilerle anlaşamayınca Ebu Cihad'la görüşmesini sağlamıştım. Ebu Cihad, onu Lübnan'da başka bir kampa göndermişti.

Ebu Cihad'la konuşmak istiyordum. Cezaevine düşmüş, on bir aylık bir kopukluk yaşamıştım. Tekrar merkeze çağrıldığımda Ebu Hüseyin, "Semih, El Heymi'deki kampta, seninle konuşmak isteyen Türkiyeli kişiler var. Onlar senin arkadaşların mı bilmiyorum" dedi. "Evet" dedim. Onlar Hüseyin'e dönerek, "Biz yalnız konuşmak istiyoruz" dediler. Uzun boylu olanı sorgu yargıcı gibi, senin geçmişin böyle böyle, deyince dayanamadım. "Ulan ben cezaevinden yeni kaçıp gelmişim, poliste ifadem alınmış on ay önce, şimdi de sana mı ifade vereceğim? Kimsin, nesin, polis misin sen?" diye çıkıştım. "Seninle ajan olman iddiası ve kuşkusu için konuşuyoruz, bu konuda gereken izni Ebu Cihad'tan aldık. Kendisine gerekeni söyledik. Bu konuda da buradaki komutanlıktan da izin aldık" dedi. "Kısaca size öykümü anlatayım. Beni tanımanız açısından anlatıyorum, ayrıca beni buradaki herkes tanır. İsmim Semih Dinç, kod ya da takma ismim Semih el Savra. Anlatayım da siz de bana kim olduğunuzu anlatın bileyim" dedim.

Sadece, o sorgu için görevlendirildiğini iddia eden kişi ismini söylemişti. Konuştuk biraz, bir kâğıda söylediklerimi kısaca anlatan öykümü yazıp altına imzamı atarak kendilerine verdim. İlkokul, askerî okul, İzmir dönemleri diye spotlar biçiminde yazdım. "Size bunu, madem bilgi istiyor, tanımak istiyorsunuz, onun için veriyorum, buna farklı anlamlar yüklemeyin. Ama ben de mutlaka sizi araştıracağım" dedim. "Araştır araştır" dedi uzun boylu olan. Sonra Ebu Hüseyin'in yanına gittik. Bu arada sinirlerim acayip bozulmuştu. Ebu Hüseyin, "Semih, şu andan itibaren tutuklusun" dedi.

Ben cezaevinden nasıl kaçtığımı, sınırı nasıl geçtiğimi, anlatıyorum ama arkamdan dedikodu trafikleri eklenmiş. O yetmiyor gibi Türkiyeli sözde devrimciler gelip hakkımda ajan olma iddiasıyla soruşturma yapmak istediklerini söylemişler. Bu da haliyle Ebu Hüseyin'in kafasında kuşku uyandırmış. "Şu andan itibaren yemek yemiyorum, su içmiyorum. Ebu Cihad buraya gelip konuşuncaya kadar kim-

seyle başka bir şey konuşmuyorum" dedim. Girdim odaya. İkinci gün sadece bir buçuk bardak çay içtim. Üçüncü gün Ebu Cihad geldi. Ebu Hüseyin'in izniyle bu tatsızlıkların yaşandığını anlattım, yaşadıklarımı özetledikten sonra, "Senden izin almışlar" deyince öfkelendi. "Benim hiçbir şeyden haberim yok. Bunu kim yaptı, tanımıyorum bunları!" dedi. Tanıdığım Ebu Cihad o anda çok samimiydi. Beni idare ettiği için değil, gerçekten de olanlardan bir haberi olmadığı ve yaşananlara öfkelendiği için bu tepkiyi gösterdiği çok belliydi. Çünkü kendisini mimiklerine kadar çok yakından tanırdım. Duygularını saklayamazdı. "Ben sana canımı emanet etmişim. Benim gözümde sen değil, onlar kuşkuludur. Sen bugüne kadar her türlü eylemin, savaşın içine girdin. Hiçbir zaman hiçbir şeyi reddetmedin. Benim için asıl onlar kuşkuludur, asıl onların hepsi ajandır" diye bağırdı.[17]

Ürdün'deki iç savaştan sonra hiyerarşi çok değişmişti. El Fetih hareketi, aralarında Ebu Ali, Ebu Mahir gibi seçkin

17. Ajanlık iddialarıyla ilgili olarak bir keresinde Mihri Belli'nin arkadaşlarıyla karşı karşıya gelmiştim: Reis Oteli'nde Mihri Belli'yle kalan bir grup vardı. Mihri ağabey de Semiramis Oteli'nde kalıyordu. O zaman kamptan bir arkadaşımızın, senin için ajan diyor, diyerek beni fişeklemesi üzerine öfkeden deliye dönmüştüm. O öfkeyle elimizde Kalaşnikoflar ve askerî kıyafetlerimizle bir askerî araca binip otellerini basmaya gitmiştim. Bu dedikodunun arka planında da büyük ihtimalle Kadir ve arkadaşlarının olduğunu düşünüyordum. Yoksa Mihri nereden bilecek kimim, neyim. İki tane saplı Çin bombalarından almıştım. Bana ilk Arapça kelimeleri öğreten Dingiş yanımdaydı. Bir iki kişi daha vardı aşağıda, onlar da silahlıydı. Bir odada üç kişiydiler. "Nerede lan, o Mihri Belli denen adam? Nerede, bana bunu söyleyen adam, söyleyin!" diye bağırıyor, bir taraftan da elimdeki Çin bombasını sallıyordum. Otel görevlileri de yanımda duruyorlar fakat bir şey yapamıyorlardı. Beni o halimde görünce paniklediler. Oradan bir tanesi fırladı, "Sen ne diyorsun, o Mihri Belli. Yunan İç Savaşı'na katılmış bir kahraman, yaralanmış..." Mihri ağabeyi, MDD'nin babası olduğu için sevmiyordum. Eskiden kalan olumsuz bir izlenimim, önyargım vardı. "Bu bombayı onun kıçına sokacağım" dedim. Yunan İç Savaşı'nda savaşmış, yaralanmış bir kahraman o, deyince, "Ne savaş yarası ulan, trafik kazası geçirmiş, iç savaşta yaralanmış diye yutturuyorsunuz" dedim. Bayağı didiştik. Hatta ayıranlardan biri hâlâ Türkiye'de yaşayan ağabeylerimizden birisiydi. Kendisi bugün, öyle bir şey olduğunu hatırlamıyorum deyip salaklara yattığı, üstelik senin için böyle diyor, diyen kendisi olduğu halde, konuşmadığı için ismini vermeyi doğru bulmuyorum. Sonradan düşündüğümde, orada yaptığım saygısızlıktı. Yıllar sonra İstanbul'da karşılaştığımızda Mihri ağabeyin sakalını öperek kendisinden özür dilemiştim.

yönetici, yeri zor doldurulacak birçok komutan ve sorumlularını kaybetmiş, deneyimli birçok komutanı da Lübnan'a geçmişti. Bu durum yeni atanan yönetici kadroyla taban arasında ciddi bilgi ve yetki boşlukları yaratmıştı.

Ebu Cihad'la Yeniden

Ebu Cihad'la konuşunca ikna oldum. Bu olaydan sonra Ebu Cihad'la Cezayir ve Mısır'a gittim. Ebu Cihad'ın isteğiyle Avvad Abdullah, Cenin doğumlu, Lübnan vatandaşı Enver el Vara ismine düzenlenmiş bir Lübnan pasaportu çıkarttırdı. O gezilerden, özellikle de Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti gezisinden çok etkilendim.

Avvad Abdullah, Ebu Halid, Ebu Mahir ve Uzakdoğu dillerine hâkim Seyyide Zahra'nın aralarında olduğu 9 kişilik bir ekiple Piyong Yang (Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti), Bakû, Moskova ve Pekin'e gitmiştik. Bu gezilerin dışındaki zamanlarda hep Ebu Cihad'a eşlik ediyordum.

Rus Devresiyle Grad ve Katyuşa Eğitimi

Kore gezisinden döndükten sonra Rus devresiyle birlikte Moskova'ya gittim. Moskova'da, Gorki kentine 30 kilometre yakınlarında, nehir kenarında bir askerî alanda üç aylık bir eğitime katıldım. Grad ve Katyuşalar üzerine eğitim aldık. Amacım, o eğitimlerde öğrendiklerimizi sadece Filistin'de değil, Türkiye'de de uygulamaktı. Bu türden kadrolara dönük askerî eğitim yatırımlarında Ebu Cihad hep stratejik düşünmüştü. Eğitimlerimizi uzman Sovyet askerleri ve askerî teknisyenler verdi. Aralarında Arapça bilenler olduğu gibi, Arapların içinde de Rusça bilenler vardı. 66 kişiydik. Aralarında altısı subay olmak üzere yaklaşık yirmi eğitmen vardı, diğerleri ise savaşçıydı. Her yabancı askerî devreden sonra yeni rütbeler verilirdi. Bu eğitimler '73 Savaşı'na girdiğimizde fazlasıyla işimize yarayacak ve teoride öğrendiklerimizi pratikte uygulama alanı bulacaktık.[18]

18. '73 Savaşı'nın ilk başlayışı çok farklıdır. Suriye, Golan'ı da geçip 16 kilometre ilerleyerek '67 sınırlarının içine, İsrail'in işgali altındaki eski Filistin topraklarına kadar girdi. Bu cephenin çökmesiyle İsrail, Sina'yı ve İskenderiye'yi kuşattı. Üçüncü ordu olduğu gibi imha pozisyonuna getirildi. İsrail sert bir operasyonla İskenderiye-Port-Sait'i bastı. Oradaki birlikleri

'72 sonbaharı gibi eğitimlerimizi alıp dönmüştük. Bu arada Mahirler Kızıldere'de katledilmiş, Denizler idam edilmişlerdi. Bu acı haberlerden de besleniyorduk. Türkiye'deki arkadaş ve yoldaşlarımla birlikte duygusal karmaşalar, isyanlar yaşıyorduk. Bir gün Suriye Muhaberat'ı, Türkiye, beni "resmen" istediği için gözaltına aldı. "Semih diye birisi burada yok" diye geçiştirmişler. "Suriye dışında, Irak, Lübnan, Türkiye, İsrail dahil nereye gitmek istiyorsun? Söyle, seni istediğin ülkeye mutlaka göndereceğiz." O koşullarda benim için en mantıklı, alternatif ülke Lübnan'dı. Ebu Cihad'la buluşup durumu anlattığımda hemen Enver Elvera adına bir kimlik hazırlandı ve çalışmak üzere Kuneytra bölgesine gönderildim. Hama'da ve Humus'taki El Fetih kamplarında Suriye askerleriyle Müslüman Kardeşler nedeniyle yaşanan gerilime silahla karşılık verilmişti.[19] Bu nedenle El Fetih ile Suriye arasında ipler gerilmiş ve El Fetih'in ana komuta merkezi Lübnan'a taşınmıştı.

Bu olaylardan önce, Ürdün'deki iç savaştan sonra "Kıyade" dediğimiz esas komuta merkezleri, önce Şam'a sonra Lübnan'a kaydırılmıştı. Şam'daki Komutanlık Merkezi eski ağırlığını yitirmişti. Ana Merkez (Razd), Merkez Komutanlığın da bulunduğu Beyrut'a taşınmıştı.

Sit Zeynep dediğim Hammuriye'nin arkasındaki bölgede Kuneytralı göçmenler vardı. Oranın 3-4 kilometre yakınında bir Rus bataryası vardı. Orada Aleks ve Mişka isimlerinde arkadaşlarım vardı. Suriye üniforması giyiyorlardı.

---

kuşatma altına alıp Kahire'yi tehdit ederek, vuracağını söyledi. Mısır'da doğu yakasında, Sina Yarımadası'nda başarılı kazanımlar elde etti. Mısır ateşkes ilan ederek savaştan çekildi. Bununla birlikte aynı politikayı destekleyen Ürdün de savaştan çekildi. Böylelikle savaş cephesinde Suriye tek kaldı. İlk günkü cephe ilerleyişleri altıncı günde durduruldu. Mısır'ın ateşkesinden sonra, oradaki zırhlı birliklerin Suriye cephesine kaydırılmasıyla Suriye güçleri geri çekilmeye başladı ve sonuçta Kuneytra, Cebel Şıh-Golan Tepeleri'ni kaybettiler.

19. O yıllarda Suudilerin Hama ve Humus üzerinden ilişkileri olduğu gibi Müslüman Kardeşler'in de önemli bir gücü vardır. Bu örgütlenmeyi başından beri hep bir tehdit olarak gören Suriye hükümetleri, ilerleyen yıllarda bu bölgede Müslüman Kardeşler etkinliğini kırmak için büyük kanlı bir operasyon başlatacak ve içlerinde çok sayıda sivilin de olduğu binlerce kişiyi katledecektir. Bu olay tarihe "Hama Humus Katliamı" olarak geçecektir. Bu gelişmeler üzerine artık fedailer eskisi gibi Şam sokaklarında rahat dolaşamayacaktır.

Suriye hava şebekesinin bir kısmı Rus askerleri-teknisyenleri tarafından kurulmuştu. Dört tane SAM füzesi vardı. Arada bir Mişka gelirdi. İyi bir teknisyendi. Dağıstanlı bir Rus çocuktu. Aleks, Moldovyalı'ydı, Kiev'den gelmişti. Bataryadayken geceleyin, dışarıda açık alanda kurulan bir perdede II. Dünya Savaşı'nın Stalin filmlerini izlerdik. Ellerinde güzel savaş filmleri vardı.

Suriye'nin kontrolünde olan, cennet vaha dedikleri Bet Şebaa/Cebel Şıh'ın üstünden İsrail sınırlarına füze, havan saldırıları, atışlar gerçekleştiriliyordu. Yine, Golan tarafı da dediğimiz, dağlık araziden sızmalar biçiminde askerî operasyonlar yapılıyordu. Güneyden sınırın içine giren değişik Filistinli cephelerin eylemleri oluyordu. Ayrıca sınırdan yaklaşık 5-8-10-12 kilometre İsrail topraklarına girip belirli hedeflere havan atışları gerçekleştiriliyordu. Reşat, birliğimizin Lübnan'ın güneyine kaydırılmasına karar verildiğinin tebliğini getirdi. Kamp yeri, Güney Lübnan'da Hasbeyye'den Kfar Şuba bölgesi; güneyde en uç noktasında İsrail'e sınırdı. Karar üzerine harekete geçtik. Tahliye için üzeri brandalarla kaplı askerî kamyonlarla 120 kişi Lübnan'a hareket ettik ve böylelikle Suriye ile bağlantımız kopmuş oldu.

Hasbeyye - Kfar Şuba - Tel Ramta

Birliğimizle Hasbeyye'ye geldik. Daha öncesinden şehrin dışında bir kamp kurulmuştu. Farklı bölgelerden gelenlerle sayımız artmıştı. Hasbeyye daha çok Hıristiyan Arapların yaşadığı bir şehirdi. Kamp Hasbeyye'nin 8-10 kilometre dışındaydı. Litani Nehri'nin kollarından biri olan Hasbeyye Deresi olarak anılan yerde konumlanmışlardı. Kampa günde en az bir defa komutanımız Reşat, Ebu Sıyf ve ben düzenli gidip gelirdik. Kfar Şuba, Tel Ramta bölgesini bize verdiler. Kamp, Lübnan-İsrail sınır kapısına 4 kilometre mesafedeydi. Sınır kapısında Lübnan askerleri bulunurdu. Zeytin ağaçlarıyla kaplı dağlık kesimin üst tarafında İsrail bulunuyordu. Sınırın hemen öbür tarafında koruganlar vardı. Koruganlardaki İsrail askerlerini bazen çıplak gözle bile görebiliyorduk.

Orada konumlanmış olan Filistinli savaşçılar çok iyi hazırlıklar yapmışlardı. Dağın eteklerinde, yüzlerce metre uzunluğunda, içinde günlerce yaşayabileceğin geniş yaşam odalarının olduğu tüneller kazmışlardı. Tünelleri koridorlarla birbirine bağlayan dehlizler oluşturmuşlardı. Kfar Şuba, Tel Ramta ile o Lübnan kapısının olduğu ara bölgede DC vardı. Onlarla da tanıştık, konuştuk. Hasbeyye'ye geldiğimiz kırk sekiz saat içinde bölgeleri hızlı bir şekilde turladık. Ondan sonra peyderpey 10-15 kişilik küçük birlikler şeklinde Hasbeyye'den dediğimiz bölgeye yerleşmeler başladı. Değişik alanlara yayılmaya ve konumlanmaya başladık. Siz bu bölgeden hareket etmeksizin mekânınız şurası, şu alanı siz kontrol edeceksiniz, şeklinde komutlar verildi.

Aramıza, oraya bizden önce gelmiş olan, "eşbel" dediğimiz 22 "çocuk asker" katıldı. Eşbeller genellikle haberleşmede kurye olarak yer aldılar. Birlikler arasındaki koordinasyon ve iletişimi onlar sağladı. Eşbeller yeri geldiğinde her türlü savaşta yer alabilecek askerlerdi. Bir savaşta çok rahat silah ve bomba kullanabilecek inanç ve deneyim sahibiydiler. Bunlar 12-15 yaşları arasındaki çocuklardı. DC'de de üç dört tane eşbel vardı.

Bölgeye yerleştikten 63 gün sonra ilk eylemimizi gerçekleştirdik. İsrail sınırından 9 ya da 11 kilometre kadar katır yükü katyuşalarla girdik. Roketi fırlattıktan yedi-sekiz dakika sonra rampasını infilak edecek düzeneklerle eylemler yaptık. Bazı sınır çatışmalarımız oldu. Henüz savaş başlamamıştı. Bu tür çatışmalar, sızmalar ve saldırılarla savaşa ısınıyorduk. Bir yerde zorlama eylemlerdi. Bunlar kavaid dediğimiz saldırı, çarpışma, savaş üsleriydi. İsrail hattına, sınır içlerine eyleme çıkan bütün birlikler arasında sıkı bir haberleşme trafiği vardı. Bunu da eşbeller sağlıyordu.

Bir keresinde 10 kilometre kadar içeriye girip Grad dediğimiz füzelerle yeni bir saldırı düzenleyecektik. Grad füze ve rampalarını daha öncesinden eylem alanına geçirmiş ve belirli alanlara istiflemiştik. Grad füzelerini hem kuran hem de bu eylemi gerçekleştirenlerden biriydim. Savaşa kadar bu biçimde sekiz operasyona çıktık. İsraillilerin yerleşim bölgelerindeki hedeflere ulaşabilsin diye bazen 11 kilometre içeriye girdiğimiz oluyordu. Eylemlerde içerideki

kılavuzlarımız bize eşlik ederdi. İstihbarat içerden gelirdi. İçerideki kılavuzlarımız sadece merkez komutanlıkla irtibat halindeydiler. Merkez komutanlıktan bize haber getirirlerdi. Kılavuzlarımız, operasyona çıktığımız zaman, belli bir yerde ya bize katılıyor ya da öncesinden bizimle geliyorlardı. O yörelerde yaşayan nüfusun çoğunluğu Filistinli'ydi. Bir de Kibutsk alanları içinde kalmış Filistin köyleri vardı.

Koruganlardaki İsrailli askerlerin bulunduğu yeri görecek şekilde mevzilenmiş keskin nişancılarımız olurdu. Ben de çok İsrail askeri avladım. Birini uzaktan öldürmeyi pek hissetmezsin. Karanlıkta 1.000, 1.500, 2.000 metreden ayarlayıp ateş edersin. İçerideki koruganlara saldırmak için 4 kilometre içeriye girdiğimiz zamanlar olurdu. Bu eylemlerden birinde askerî malzemeler yüklenmiş katırlarla yola çıktık. Yaklaşık 20-23 kişilik bir grupla ilerlemeye başladık. Öncü grup, füzeleri kuracak olan ekiptir. Bunları korumakla görevliler vardır. Himaye grubumuz Doçka, Diktiriyof, RPG gibi ağır silahlarla çıkabilecek olası durumlara göre silahlanmıştı. Komutanımız Ebu Sıyf, ben de yardımcısıydım. Füzelerin rampaları kurduk, dönüyoruz. O sessizlikte, bir şekilde hareketimiz hissedilip yerimiz tespit edildi. Arkasından küreler şeklinde cuf cuf cuf diye üstümüze fosfor bombaları yağmaya başladı. Bombaları fark edince öfkelenerek, "Şerefsizler, nereden gördüler!" dedim.

O anda operasyonu iptal mi yoksa devam mı etmek lazım, diye düşünürken fosfor bombasından kopan beyaz bir ateş topu zeytin ağacının köküne çarparak bana doğru geldi. Hamle yapmaya fırsat bulamadan, Saer beni bir zeytin ağacının köküne doğru iteledi. "Sen delisin, sen delisin!" demeye başladı. Eylem başarıyla gerçekleşti ve sağ salim kayıp vermeden geri çekildik.

Bir gün Reşat, "Bütün birlikler teyakkuz durumunda" dedi. Olağanüstü bir durumun olduğu belliydi. Arada bir eşbeller bisikletleriyle tabyalar arasında gidip geliyorlardı. Direniş sürerken savaş sadece karadan değil, uçak baskınları, sürekli tacizler biçiminde devam ediyordu. Sadece bizim orayı değil, Hasbeyye taraflarını da bombalıyorlardı. Biz kayıp vermezken, Sayda ve Sur'u bombalayarak mülteci kampından birçok insanın ölümüne neden oluyorlardı.

Üç-dört günlük teyakkuz durumundan sonra sabaha karşı mekanik sesler eşliğinde her tarafı uçak gürültüsü sardı. Şafak sökmek üzereydi. Bu gümbürtüden sonra kapının yan tarafındaki gözcü birliğimiz atışlara başladı. Atışlar başlayınca diğer gruplarımız da ateş ettiler. Bize bağlı olmayan deniz tarafında yer alan gruplardan da karşılık verildi. Kısa süre sonra hemen arkamızda bulunan alanları yoğun bir şekilde bombalanmaya başladılar. Bizim Doçkalar da ateşe başladı. Reşat, önceden İsrail'in ağır bir kara harekâtına başlayacağını söylemişti. O ara ön sınır kapısından, direksiyonları sağda, arka koltuğunda küçük toplar atacak düzenekleriyle küçük İsrail jiplerinin geldiğini gördük.

Üstünde sahra telefonları olan bu jiplerin kendi aralarında ve merkezle muazzam bir haberleşme olanakları vardır. Bunların özelliklerini daha önce Ürdün'e kaçırdığımız jiplerden biliyorduk. Jiplerin arkasından yeri göğü inleterek tanklar gelmeye başlardı. Gece 3.30'dan sabah 8-8.30'a kadar yoğun bombardıman sonrasında zırhlı birliklerle sınırdan içeriye girdiler. Bir süre atış yaptıktan sonra geri çekildiler. Geri çekilmeleri, "Bizimkiler iyi bir direniş hattı kurmuşlar ki, düşman askeri püskürtüldü, cephemizi yarmaya çalıştılar ama ama başaramadılar" şeklinde yorumlandı. Fakat komutanımız Reşat bu durumlarda her zaman daha temkinliydi.

Akşam üzeri saat 4.30-5 gibi Reşat, "Hasbeyye'ye, merkeze bir uğrayayım, gerekirse Beyrut'a giderim, hepiniz sabitsiniz" deyince, tamam diyerek vedalaştık. Benim esas merkezim Kfar Şuba, bölgem ise hemen aşağımızdaki Tel Ramta'ydı. DC'den fedailerin bulunduğu bölgeden Lübnan'ın Tel Ramta kapısı dediğimiz noktaya kadar olan alan benim sorumluluğumdaydı. DC'nin üst tarafı ise Mansur'un bölgesiydi. Mansur'un sorumlu olduğu alandaki fedailerle birlikte sayımız yaklaşık 170 kişiydi. Geceleri sürekli teyakkuzdaydık. Grup grup dinleniyorduk. Tünellerde mutfak malzemelerinin, erzakların, ilk yardım için gerekli tıbbi malzemelerin olduğu bölümler ile dinlenmek için yapılmış yaşam odaları vardı. Tünellerde yatmaktan hazzetmez, dışarıda bir zeytin ağacının dibinde uyuyup dinlenirdim.

Sürekli hareket halindeydik. Operasyondan beş gün sonra bir eşbel haber getirdi. Reşat ile Ebu Sıyf gelmişler. Reşat'la buluştuk. "Kuvvetli bir işgal ve savaş bekleniyor" dedi. Merkez komutanlardan Hac Hüseyin, Reşat'a, "Herkes yerinde kalıp savaşacak, kesinlikle geri çekilmek yok, kaçan olursa kafasından vurun" diye direktifler vermiş. Benim de inancım bu yöndeydi. Bu herkes için önemli bir mesaj oldu. "Bulunduğum yeri asla terk etmem" diyen biriydim. Bu askerî okuldan aldığım bir kültür ve eğitimdi. Çünkü askerî okullarda öğrencilere, asker ölür ama çekilmez fikri aşılanır. Reşat tedirgindi. Birlikte bütün şehri sürekli denetliyorduk. Reşat çok iyi bir komutandı; insanlarla yapıcı ilişkiler kurmayı, sorumluluk paylaşmayı çok iyi beceren, savaşçılarını incitmeyen ama emrini de ikiletmezdi.

Uçaklar her gün tepemizde dolaşıp bomba yağdırıyordu. İsrail uçaklarına karşı Doçkalarımız sürekli ateş ediyordu. Cebel Şıh'ın eteklerinde bir İsrail uçağı darbe yiyip Lübnan tarafına doğru düşerken pilot uçaktan atladı. Reşat, "Hemen hadi gidelim" diye fırladı. Land Rover'la, 30-35 dakikada ancak ulaştık. Reşat halka dönüp "Bir paraşütçü indi, onu almaya geldik" deyince, "künk"ün içini işaret ederek, "Burada" dediler. Halk çok öfkeliydi, pilotu yakalarsak düzmeden vermeyeceğiz gibi yakası açılmadık küfürler havada uçuşuyordu. Adının Jakop olduğunu öğrendiğimiz pilot, kordonlu silahıyla kendisini savunmaya almıştı. "Korkma, teslim ol, biz Filistinli fedaileriz" diye seslendik. Bir elinde silah, diğeriyle yaralı bacağını tutuyordu. Jakop'u teslim olmaya ikna edince başından da yaralanmış olduğunu gördük. Jakop hiç konuşmadı. Köylülerin bağırtısını arkamızda bırakarak, Jakop'u da arabaya alıp gaza bastık. 3-4 kilometre sonra karşımızdan Suriye'ye ait birkaç tane askerî jip geliyordu. Onlar da pilotun paraşütle atladığını görünce dağ yolundan girmişler.

Jipten indiler, aralarından bir yüzbaşı çok net bir şekilde, "Bunu kesinlikle alacağız" dedi. Reşat, "Bunu merkezimize götürelim, Beyrut'a verecek halimiz yok, zaten size vereceğiz" diyerek ikna etmeye çalıştı. "Kesinlikle alacağız" deyince vermek zorunda kaldık. Daha sonra birkaç tane pilot

yakalanıp televizyona çıkarılmıştı. Savaşın ilk on gününde, bu tür olay ve eylemler yaşadık.

Sürekli alarm durumu insanları sinirsel olarak yıpratmıştı. Bir perşembe günüydü. Günün ışımasıyla hem yerden hem gökten deprem oluyor gibi büyük bir gümbürtü koptu. Cephe hattında, dere kenarındaydık. Lübnan'ın güneyini, Hasbeyye sınırının alt tarafını bombalıyorlardı. Arka arkaya 15-20 uçak geçti. Bizim mevzilerimizin aşağı yukarı sağını solunu, arkasını önünü bombalayıp uçak mermileriyle taradılar. Bu saldırı üzerine herkes siperine geçti. Kimisi tabyalarda, kimisi kanallarda, kimisi uçaksavarın başında kimisi dağ eteklerinde, ağaç diplerinde mevziye girdi.

Sadece ön cepheleri bombalayıp adeta önümüzü yumuşatıyorlardı. Ağır, büyük birlikleri yumuşatalım hesabı içindeydiler. Bombardıman gün boyunca sürdü. Havan atışlarının yanında uzun menzilli toplarla dövüyorlardı. Yaklaşık 30-40 kilometre ilerideki noktaları soluk aldırmadan vuruyorlardı. Neredeyse Sayda ve Sur'a kadar bombaladılar. Henüz ciddi diyebileceğimiz bir kaybımız yoktu.

Reşat, saat iki buçuk üç sıralarında Land Rover'a atlayıp, Hasbeyye'ye Salim'in yanına gitti. Akşam altı sularında bir eşbel geldi. Reşat, Beyrut'a gittiğini bildirmelerini istemiş.

Uçaklar üzerimize geldiğinde Doçkalarla ateş etsek de gerçek anlamda askerî olarak aciz kalıyorduk. Hava savunmasında etkili, uçakları etkisiz hale getiren, Suriye füzelerinin olduğunu bilmek, moral veriyordu. Diğer durumda insan kendini, uçaklara karşı korkunç bir çaresizlik içinde hissedebiliyordu. Kara savaşında üzerimize tank geldiğinde korkmuyorduk. Ancak bu uçaklar sinirlerimizi bozuyordu.

Biz, o stres içindeyken ertesi gün kötü haberi aldık. Reşat, Beyrut'a gidip bir gece kalarak ertesi gün dönüyor. Yanında Hasbeyye'den de iki kişi varmış. Dönüşte dört kişiler.

Reşatlar, öğlen, arabayla kızıl akan Hasbeyye Deresi'nin üstünde bulunan ağaçlık alandaki köprüden geçerken yoğun bir hava bombardımanına tutuluyorlar. Bu bombardıman sırasında biz mevzilerimizdeydik, bir taraftan da uçak savaşlarını izliyorduk. Bir sessizlik oldu. Reşatların aracı da bombardıman esnasında köprüden geçerken vuruluyor.

Salim, Hasbeyye'den arkadaşlarıyla yanımıza gelip "Reşat, Şeriflerle birlikte köprü önünde uçaklar tarafından vuruldu, hepsi hayatını kaybetti" dedi. Beyrut'a götürmek üzere, cesetlerini alıp başka bir şehre bırakmışlar. Bombardımanda arabalarıyla birlikte vücutları da parçalara ayrılmış, hangi kol, bacak kime ait çıkaramamışlar.

Sıyf birtakım konuları bize dikte ettirdi. Biz de, tamam, deyip aynı biçimde teyakkuz durumunu devam ettirdik. "Yarın arkadaşların cenazelerini Beyrut'a götürüp son görevimizi yapalım" dedi. Reşat'ı kaybetmekten çok etkilenmiştim. Reşat'la ilgili anılar yakamı bırakmıyordu. Yaşamda insana çok şey katan, gelişiminde katkısı olan, yeri geldiğinde seni onore eden, teşvik edip önünü açan kişilerin kaybı derin olur. Reşat, onlardan biriydi. Yeni komutanımız Sıyf da çok duygulanmıştı. Sabaha kadar uyuyamadım. Dolandım durdum, tabyalar arası gidip geldim.

"Birliğimizi, Sıyf gelinceye kadar 3-5 kilometre yayalım" dedim. 30-35 kişilik, belirli merkezleri, alanları tutacak nöbetçileri belirledik. Nöbetçilerin dışındakileri alıp sabaha kadar Hasbeyye tarafına değil de kuzeye doğru, dağın eteğine yayıldık. Çünkü her an mevzilerimize güçlü bir hava harekâtı olacak diye bekliyorduk. Kıran kırana bir savaş olacağını sanıyorduk. İlk atışlar başladığında hızlı bir şekilde yerleşebilmeyi ve gerillalarımızı ilk saldırıdan olabildiğince korumayı hedefliyorduk. Bu kararımız yerindeydi. Çünkü dağ eteklerine bile atış yapıyorlardı.

Gece yarısına doğru Hasbeyye'deki karargâhtan gelen Salim ve arkadaşları, Mansur'la bana, komutan Hac Hüseyin'den haber geldiğini, bir saldırı olacağını, İsrail'in Kureytra'yı, Cebel Şıh'ı ve bu bölgeleri işgal edeceğini, söyledi. "Büyük komutan" Hac Hüseyin'in, "Birlikler önce Hasbeyye'ye, oradan da yavaş yavaş yukarıya çekilecek, cephenin doğu kısmı tamamen boşaltılacak ve cepheler öylece bırakılıp gidilecek" dediğini duyunca şaka yapıyor sandım. "Sıyf komutan geldiğinde karar veririz" dedim. Mansur da benimle birlikte karara itiraz etti. Salim çekileceğiz deyince, ben "Komutan gelsin" dedim. Bunun üzerine sinirlenerek ayağa kalktı. "Ben komutanım, onun da komutanıyım" diyerek sesini yükseltti. "Çekilin diyorum, benim koca komu-

tanım, çekilin demiş, bunu söylüyorum, sen karşı çıkıyorsun" dedi. "Hayır, dayılanmıyorum, komutanım gelmeden, kimseyi buradan hiçbir yere kıpırdatmam" deyince, "Ben emir veriyorum" dedi. Bunun üzerine, "Emrini dinlemem" dedim. Söylenmeye devam edince, "Ne yaparsan yap, güle güle" dedim. Giderken, "Türkleri s...m" gibilerinden küfürler ettiğini duydum.

Ebu Sıyf, yeterince geciktim diyerek Hasbeyye'ye uğramadan yanımıza gelmişti. Biz Binbaşı Ebu Salim'le olan tartışmayı anlattığımızda kızarak, "Genel Komutanlık'tan geliyorum. Hac Hüseyin'i de, Ebu Hüseyin'i de, Ebu Mahir'i de gördüm. Kimse böyle bir şeyden bahsetmedi. Sağlam durmuşsunuz, yaptığınız doğru, Ebu Salim'le konuşurum. Reşat komutan öldü ama ben ölmedim. Ben ölmediğim gibi sizler buradasınız. Bu konuda onlara laf düşmez. Onlar, Bölge Destek Komutanlığı'na, biz Cephe Komutanlığı'na bağlı Hareketli Birlikler'iz. Etkinlik ve eylem emrini Genel Komutanlık'tan alırız, onlar koordinasyon içinde, bize koruma ve destek sağlarlar, bu pozisyonda onlara laf düşmez" dedi.

Çok iyi özümsediğim bölgemizde, '73 Savaşı'nda, "Bir yerlerden yararız, bir yere kadar gelirler fakat daha ötesine gidemezler" demiştim. Yanımızda Doçka, Katyuşa, Grad, Kanas, Biksi, anti personel tank mayını, anti-tank mayını, Havan-62, Havan-81 gibi ağır silahlar da vardı. İstesem bulunduğum cepheden çekilirdim, engel yoktu. O tavır benim irademe özgüydü. Orada beni endişelendiren, on üç tane eşbel dediğimiz silahlı çocuk askerlerin de bulunmasıydı. Olası bir durumda dövüşebilir ve savaşabilirlerdi. Savaşta onların üçünü kaybettik. O çocukların, beni hem çok üzüp sıkıştıran hem de heyecanlandıran bir yanı vardı. Özellikle haberlerin mevziden mevziye, bölgeden bölgeye ulaştırılmasında hepsi küçük birer kahramandı.

Savaş bitiminde, 169 kişilik birlikten ölenleriyle, BM'in Türkiye-Beyrut-Lübnan Temsilcisi Timur Göksel'in önünden Filistin bayraklarıyla, İsrail askerlerinin açtığı koridordan geçen son Filistinli birlik biz olduk. Birliğiyle selam vererek ve selam çakarak geçen hem de. Eğilmeden, bükülmeden, kıta komutanı Hac Hüseyin, Güney Lübnan'dan, çeki-

lin, diye emir verdiğinde, onu mandallayıp "Ben Türk'üm, anlamıyorum, ben buradan çekilmem" diyerek, orada birliğiyle kalan ve savaşan adam ben oldum. Savaşı sonuna kadar sürdürmüş ve geri çekilmeyi kabul etmemiştik.

Ben ceza alacağım diye beklerken, geri çekil emri verdiği için kıta komutanı Hac Hüseyin ceza aldı. Onun emri altında olduğumdan yargılanmam gerekirken tam tersine orayı terk etmediğimiz için Yaser Arafat tarafından tabanca hediye edilerek ödüllendirildim. İsrailli askerler gelmiş, tek birlik olarak kalmışız. Kucağımızda eşbelleri ölümsüzlüğe uğurlamışız, bir sürü ölü ve yaralımız olmuş.

Savaş esas olarak altı gün kadar sürdü, ardından ateşkes yaşandı. Bu savaşta Filistinliler, savaşabiliyorum, mücadele edebiliyorum duygusuyla bir moral üstünlüğe sahip oldular. Bulunduğumuz bölgeleri kontrol edebiliyoruz dediler.

Fakat '73 Savaşı'ndan sonra bulunduğumuz cephelerden çekildiğimiz için, daha önce bir iki ay kalıp, katır sırtlarında taşıyarak belirli mevzilerden fırlattığımız Katyuşalarla, eskisi gibi kayıplar verdirip İsrail'i tedirgin edemeyecektik. Bir süreliğine de olsa İsrail, rahat nefes alabilecekti. Sınır boyundaki koruganlarda köstebek gibi yaşayan Siyonizm'in askerleri, keskin nişancı ateşinden korkmadan çıkıp sigaralarını içebilecek, defi hacet yapabilecekti. Şam'ın askerî savaş teknolojisi, eski Sovyet teknolojisine dayanırdı. Hava savunma şebekesini de Sovyet teknisyenleri, askerî uzmanları kullanırdı. O zamanlar çok Fantom düşürüldü.

Lübnan'da 1975 yılının ocak ayına kadar kaldım. Sonra Beyrut'ta Malejiya adıyla anılan sivil milis grubuna katılıp Lübnan Kızıl Ordusu'nun üyelerine eğitim verdik. Türkiye'ye dönünceye kadar Beyrut'ta kaldım. Hem savaş esneyip rutinleşmişti hem de Türkiye'den istekler, Türkiye'nin bizden beklentileri farklılaşmıştı. Ailemle olan ilişkilerim kopma düzeyindeydi. Ancak arkadaşlarımla düzenli gelişler gidişler üzerinden iletişim kurabiliyorduk.

Ben Küba'ya gidecektim. Eğitim aldıktan sonra, bir süre kalıp duruma göre davranacaktım. Buradaki gelişmelere göre ya hiç dönmeyecek ya da yozlaşma ve bürokratik mekanizmanın güçlenmesi durumunda ülkeme dönecektim. Türkiye'den de bu konuda istekler gelmeye başlamıştı. Hâlâ

ilişkide olduğum bazı arkadaşlarım ile ailem ve bir süre sonra evlenecek olan kız kardeşim de dönmemi istiyorlardı.

1974'te çıkarılan af yasasıyla, cezaevine hiç girmeyeceğim ya da birkaç ay girip çıkacağım söyleniyordu. Böyle bir durumdayken, başında Gülten Çayan'ın bulunduğu yurtdışı komitesiyle ilişkili olan, Fethi kod adıyla tanıdığım, görüş ve düşüncelerinden oldukça etkilendiğim Halid Özkul'un, Türkiye'de birlikte mücadele daveti her şeyden daha etkili olmuştu. Halid Özkul, birçok kesimi teslimiyetçilikle suçluyor, pasifizmin, oportünizmin-revizyonizmin TDH'ni tutsak ettiğini, buna karşı mücadele etmek gerektiğini söylüyordu. O ateşli konuşmaları, Yurtdışı Komitesi'ne esip gürlemeleri beni çok heyecanlandırmıştı. Devrimciliğin ne olduğunu göstereceğiz diyen, benden genç olmasına karşın beni etkileyen bu yoldaşla beraber döndük. Döndükten kısa bir süre sonra da yakalanıp müebbet cezasına çarptırıldım. Toplamda 17 yıl cezaevinde kaldım.

Filistin Hareketinin Zaafları

Filistin hareketinin bazı zaaflarını, ileride başına bela olabilecek bazı olumsuz dinamikleri görebiliyorduk. Fakat bizi canlı tutan dinamikler de vardı. "El Fetih halk hareketidir" diyebiliyorduk. Solun değişik renklerinin o hareketler içinde yansımaları vardı. Bir Küba devresi gelip Kübalı gibi konuşmaya başlıyor, diğeri Başkan Mao der ki, diye başlıyordu. Zamanla Filistin mücadelesi, Avrupa ülkelerinden devrimci dostlar, müttefikler bulup gönüllülerin gelişleriyle güçlü bir dayanışma ağı oluşturdu. Fakat bu ilişkiler tehlikeleri de içinde barındırıyordu.

Bu süreçte, İskandinav ülkeleri başta olmak üzere sosyalist ülkeler ve bazı Avrupa devletleri de tek tek Filistin hareketini tanımaya başladılar. FKÖ, dünyanın değişik ülkelerinde temsilcilikler açtı. Bu ülkelerden ciddi gıda ve maddi yardımlar aktı. Oslo süreçleri, Filistin hareketine siyasal olarak birbiri ardına gerileme ve kırılmalar yaşattı. Bu politikanın taçlanması, Camp David'de, İsrail-Mısır barış görüşmeleri sürecinde yaşanmıştı. O görüşmelerle birlikte harekette bir zamanlar tehlike olarak uç gösteren çok

yönlü yozlaşma derinleşti. El Fetih'teki, İhvan ve diğer dinci hareketler eskiden beri vardı ancak hiçbir zaman harekete egemen olmamıştı.

El Fetih kurucularından Ebu Cihad, Ebu Ali bile İhvan hareketinden gelir. Fakat daha sonra Marksizmden etkilenmişlerdir. İslami hareket damarı, özellikle Yaser Arafat kanalı ile Ahmed Şukeyri kanalından beslenmiştir. Hareketi, İsrail'in ajanlaştırdığı bazı güçler de çürütüyordu. İşgal edilen topraklardan gelenler olduğu gibi esir düşen ya da esir düşenlerin aile yakınlarından devşirilen ajanların çalışmaları da oluyordu. Kamplardaki Japon, Alman, Fransız, İrlandalı, Türk asıllı İngilizleri görünce, hareketin, bütün zaaflarına karşın geriye gitmeyip ilerleyeceğine, en azından sosyalist kampa yakın durup kendisini koruyacağına inanıyorduk.

Sovyetlerdeki çökme belirtilerinden sonra hareketin içindeki kurtlar, hareketi içten içe kemirmeye ve teslim almaya başladı. O koca ağaç, içten içe çürüyüp koflaşarak bir gün devrildi. Bugün Filistin hareketini tamamen bitiremedilerse, bunu biraz da uluslararası konjonktür içinde değerlendirmek gerekiyor.

Hareket zamanla '67'deki Karemeh Direnişi ruhuyla taban tabana zıt bir karaktere büründü.

Bugün Filistin fedaileri, hareketten nasıl nemalanırız, yaşamımızı nasıl sürdürürüz, kim ne kadar alıyor biçiminde karakterize oldular. Zamanla komuta ve yönetici kademeleri dahil olmak üzere kategori ve sınıflar oluştu. Bazıları daha fazla para almaya başladı. Parasal birtakım oyunlar ortaya çıktı. Rüşvet, zimmet, iltimas gibi zaaflar yaygınlaştı. İlk gittiğimiz yıllarda da bu tür olumsuzluklara dikkat çekmeye çalışmıştık. Özellikle yoldaş dediğimiz arkadaşlarımızla tartışıyorduk. "Biz onları da biliyoruz, onların defterini de düreriz, siz merak etmeyin, her şey kontrol altında" diyorlardı.

FKH, zaman içinde yozlaşarak Filistin Devleti kurtulacak noktasından iki ayrı devlet çözümü sürecine girdi. Bu dinci maya, Lübnan'daki Şii Emel Hareketi'nin içinden militan Hizbullah hareketini çıkarıp geleneksel fraksiyonları zayıflattı. Hizbullah'ın, daha o yıllarda Lübnan Kızıl

Ordusu'nun militanlarını eğittiğimiz Bekaa Vadisi'nde kendi kampları vardı.

Devrimci Hareketin Zaafları

Başlangıçta silahlı eğitim alıp Türkiye'de halk savaşı başlatma istediğinin dışında, çok sayıda, kısa süreliğine, hiçbir disiplin ve hedef olmadan, adeta turistik gezi yaparcasına kamplara gelen örgütsüz devrimciler de olmuştur. Bunlar enternasyonal dayanışma, anti-emperyalist mücadele için geldiğini söyledikleri halde iyi bir eğitim almadan aynı hızla dönmüştür. Yine aynı duygularla geldiğini söylediği ve iyi bir eğitim aldığı halde hiçbir operasyona katılmadan çekip dönen devrimcilerin sayısı da az değildir. Özellikle ikinci gruptakilerin sayısı arttıkça, El Fetih'in devrimcilere bakışı ister istemez değişmiştir. 15-20 günlüğüne gelenlerin kamplarda kalmalarını engelleyebilirlerdi. Gerektiğinde bu devrimcileri kamplara yerleştirmek için risk alıp Suriye ve Ürdün sınırını geçiriyorlardı. Ayrıca Filistinli yetkililer değişik grupların kendi aralarındaki kavgalarına tanık oldular.

Türkiye'ye gitmelerim, cezaevinde geçen günlerim çıkarılsa dahi o kuşağın içinde Filistin kamplarında en uzun kalanlardan biriyim. Abdülkadir'in de çok sayıda giriş çıkışı olmuştur. Hatta o kuşak içinde belki benden sonra en uzun kalanlardan biridir. Teslim Töre de uzun süre kalanlardandır. Bunun dışında Türkiye'deki siyasi ve ideolojik çelişkilerini oralara taşıyıp gönderildiği kampı beğenmeyen, şunlar varsa biz oraya gitmeyiz, biz başka yer isteriz, türünde kaprisleriyle gına getirenler olmuştur. El Fetih yöneticileri, başlangıçta, gelen yabancıların bir arada kalabilecekleri "Yabancılar Tugayı" oluşturmayı düşünmüşlerdi. Ancak Türklerle ilgili yaşanan sıkıntılardan dolayı böyle bir tugayı oluşturabilmenin mümkün olmadığını görmüşlerdi. Filistin hareketiyle ilişkilenen Türkiyeli grup ve kişilerle yaşanan sıkıntı ve açmazlar, bazen acı deneyimlere yol açtı. Trablusşam'da Bora Gözen ve arkadaşlarının öldürülmesinde, bunların farklı kamplarda kalmak istemeleri, biz ayrı kamp isteriz, biz 11 arkadaş ayrı kalacağız, biz A siyasetiyiz,

işte Türkiye'deki esas devrimciler biziz, bunların devrimcilikle alakaları yok, onlar anarşisttir gibi dayatma ve kaprisleri çok etkili olmuştur.

Ben Kuneytralıların yaşadığı, Sit Zeynep tarafında, Hammuriye'nin doğusundaki kamptayken[20] Teslimlerin de üç yüz metre ilerideki kavaklıkta, iaşesi bizim kamptan sağlanan büyük bir kampı vardı. Oraya birkaç kez bayrak töreni için gittiğimde kendi kendime, beni çağıracaklar, tanışıp sohbet edeceğiz diye düşünmüştüm. Ancak düşündüğüm gibi olmadı, adını koyamadığım bir mesafe ve soğukluk vardı. Komutanımız Reşat, "Semih bunlar buradan gitmek istiyorlar" deyince, sebebini sordum. "Sebepleri sensin, kendileri dışında hiçbir Türk'ün olmasını istemiyorlar" dedi. Kamplara gelen Türkiyeli devrimciler birleşip El Fetihlilerin istediği gibi Cumhuriyet ya da Yabancılar Tugayı'nda bir arada kalıp, birlikte eğitim almayı ve eylemlere gitmeyi becerip ortak bir irade ortaya koyabilselerdi, Filistin hareketinden daha büyük destekler alabilirlerdi. Gelenlerin birçoğunun programı; kaç gün sonra dönecekler, kaç hafta kalacaklar, pozisyonu, hedefi nedir, belli değildi. DC'nin kampına Deniz Gezmiş ve arkadaşları gelmişti. Bir ay sonra dört kişi gitti, biri kaldı. Hepsi içindeki sorunları buraya taşıyarak geliyordu. Denizler de öyleydi, Hüseyinler de öyle. Ayrışarak ve çelişkilerle dönüyorlardı. Böyle şeylerin yarattığı bir olumsuz izlenim vardı. Hareketler bu bilgileri paylaşıyorlardı.

Darbe Dönemlerindeki Gidişlerin Karakteristik Farkları

12 Mart'ın atmosferi, çıkış koşulları çok farklıydı. 12 Eylül'de zorunluluktan çıkan arkadaşlara fazla yüklenmek istemiyorum. Ancak birçoğunun amacı Filistin hareketine destek olmak değildi, orayı kullanıp Avrupa'ya çıkmaktı. Gidenlerin bir kısmının oraya gider gitmez dil öğrenip yaşama entegre olması boşuna değildi. Özellikle bir örgütün siyasal, ideolojik üretiminin devamlılığı ve geleceği için üretimde bulunan, örgütün kimi kadrolarını bilinçli olarak

20. Kuneytra ya da göçmen kampı diye bilinir.

çıkarılmasını anlarım ancak gidip oralarda kalanlara ne demek gerekir.

Bizim kuşağın Vietnam'a gitme imkânı olsaydı, koşa koşa giderlerdi. Çünkü biz daha çok Küba ve Vietnam'a gitmek istiyorduk. Onlara hayrandık. Filistin süreci düşünemediğim deneyimler kazandırdı. Arapça öğrendim, bu dilin zenginliğini gördüm, halklarını yakından tanıdım. 1975 yılında, dönüp tutuklandığım yıllarda da sonrasında da hiçbir pişmanlık duymadım. Aksine kendimi hep onlardan biri gibi hissettim. Onların içinde sürekli cebelleşip didişerek, eleştirip kavga ederek yaşamın içerisinde yer aldım. Filistin, kurtuluş ve sosyalizm diye bir hedefim vardı. Onun içinde de birlik ve beraberliği savunanlar, sosyalistler ve birliği savunanlar vardı. Hiçbir zaman Yahudi düşmanı olmadım. Onlara defalarca, bir gün mutlaka birlikte yaşayacaklarını söyledim. Demokratik Filistin Cumhuriyeti kurulduğu zaman sizin için çok güzel olacak diyordum. Olmaz, diyerek tepki gösteriyorlardı.

Bedel ödemiş biri olarak kendimi biraz Filistinli, biraz Suriyeli, biraz Lübnanlı biraz Ürdünlü garip bir adam gibi hissediyordum. Dostluğun, yoldaşlığın ne olduğunu orada gördüm. Filistin haberleri beni çok etkiliyor, bölgeyi yakından takip ediyorum.

Hem Mersin'de hem de İzmir'de CHP içinde politika yapan insanlar var. Hayatlarında böyle bir şey olmuş mu olmamış mı diye hiç karıştırmayıp sosyalist hareketle okul arkadaşlığı bağlamında nostajik bir iki cümleden başka ilişki kurmayan insan duruma geldiler.

Türkiye Devrimci Hareketinde Efsane Yaratma Alışkanlığı: Filistin

Askerî eylem ve operasyonlardan bahseden Teslim Töre, Bora Gözen, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Bektaş Avşar, İbrahim Halid Özkul ve Abdülkadir Yaşargün'ün içinde yer aldıkları gruplar, ayrıca Mihri Belli de işgal altındaki Batı Şeria'da askerî eylemlere, yani gerilla baskınlarına kesinlikle katılmamışlardır. Bu arkadaşlar hem yeterli askerî eğitim almamışlar hem de kavaidlerde hiç yaşamamışlardır. Kısa süreli askerî eğitim kamplarına geliş gidişler olmuş, kimi-

leri birkaç ay kimileri 15-20 gün kalmışlardır. Kimileri de hızını alamayıp birkaç kez gelip dönmüştür.

Bununla birlikte, bölgenin Siyonist İsrail için savaş alanı olarak görüldüğünü ve her yerde ölüm riskinin bulunduğunu söylemek doğru olur. Zaten Bora'ların ve Teslim Töre'lerin, Filistin için savaşmak gibi bir düşüncede olmadıkları da kurdukları ilişkilerden bellidir. İsrail sınırından uzakta ve görece güvenlikli bölgelerde, bazen arazide bazen evlerde yaşayıp genellikle teorik çalışmalar içinde olmaları bunun kanıtıdır. Bora Gözen ve arkadaşlarının, İsrail'e uzak Trablusşam'da olmalarına karşın, operasyonda üç kişi haricinde hepsinin öldürülmesi, bize güvenlikli bölgelerin dahi savaş cephesi sayılabileceğini unutturmamalıdır. Abdülkadir Yaşargün'ler, Güney Lübnan'daki eğitim kampında, bir uçak baskını ve Lübnan Ordusu ile küçük çatışmalar ve Ürdün'de birkaç sınır tacizi, eğitim ateşi dışında operasyon yüzü görmemişlerdir.

Hüseyin İnan'ın grubu, eğitim amaçlı sınır taciz operasyonlarında yer almıştır. Ürdün sınır boyunda, Doğu Şeria'da uzun yürüyüşlere katılmışlardır. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının FDHKC'nin Salt'ta bulunan eğitim kampı, Naif Havatme[21] ile görüşmeler ve kentlerde geçen günler de dahil toplam 28 gün kaldığını çok iyi biliyorum. Bunun dışında meraktan haftalık, 9 günlük, 17 günlük Filistin gezileri yapan arkadaşlarımız da vardı.

Türkiye'den gelenlerden, çatışarak ya da karakola ateş ederek İsrail askeri öldürdüğü masalını anlatanları çok duydum. Fakat nedense keskin nişancı "Ebu Fethi" kod adlı gerillanın Kalaşnikofla şakalaşırken Filistinli arkadaşını vurarak öldürdüğünü ne herhangi bir yazısında okudum ne de duydum. Ebu Cihad yanlışlıkla ve kasıt olmadan öldürülen Filistinli gencin ailesine kan parası ödeyerek, Ebu Fethi'yi kurtarmıştı.

---

21. 1960'ların ortasında Havatme, Mısır'daki Nasırist deneyimi soldan eleştirerek, Pan-Arap hareketiyle yeni bir politik akım kurup ANM'nin sola geçişini sağladı. 1969 Şubat'ında George Habaş'ın FHKC'sinden ayrılıp FKİDC'nin başındaki isim olarak İsrail sorununa iki devlet çözümünü öneren ilk Filistinli lider oldu. Daima İsrail'e karşı silahlı mücadeleyi savunmasına karşın sivil hedeflere saldırmaya hep karşı çıktı. Filistin yönetimini ve HAMAS ile İslami Cihat politikalarını da eleştirmesiyle tanındı.

Gaziantep'te Başlayan Bir Mücadele ve Yol Öyküsü

Abdülkadir Abdülkadir Yaşargün ile Mustafa Çelik, 1968 Ekim'inde Suriye topraklarına geçerler. Amaçları Lumumba Üniversitesi'ne gidip ekonomi politik eğitimi almaktır. Lumumba Üniversitesi'ne gitme planları suya düşünce El Fetih ile ilişki kurarlar. El Fetih yetkilileri bu iki devrimci gençle yakından ilgilenir ve eğitim kamplarına gönderirler.

Türkiye'deki devrimci gençlik hareketi Filistin ulusal kurtuluş hareketine sempatiyle bakmaktadır. Başta Ebu Cihad olmak üzere El Fetih'in önde gelen kadro ve yöneticileri, Semih Dinç ve arkadaşlarıyla başlayan ve Yaşargün'lerle sürecek olan bu ilginin artacağından emindir. Kendisini Marksist olarak değerlendirmekten çekinmeyen Ebu Cihad, Yaşargün'lere özel bir ilgi gösterir, kapısını her zaman açık tutar.

Mustafa Çelik talihsiz bir eğitim kazasıyla yaşamını yitirir. Kısa zaman sonra Yaşargün, Antep'e döner. Yaşargün, kendilerinden sonra silahlı eğitim için o topraklara geçmek isteyen Hüseyin İnan ve grubu başta olmak üzere birçok devrimcinin Filistin hareketi ile ilişki kurmasına köprü olur. Yaşargün, 12 Mart sonrasında Filistin kamplarında Antep-Nizip ve İslahiyeli devrimci gençleri Celal Özcan'la birlikte örgütleyerek İkinci Kuva-i Milliye Örgütü'nü kurar. Hüseyin İnan ve arkadaşlarının idamından sonra Samandağ'a çıkan Yaşargün ve arkadaşları, kısa süre sonra yirmi bin askerle, helikopterler eşliğinde başlayan ve köylülerin de aktif katıldığı bir takip ve operasyon sonucu yakalanırlar.

Abdülkadir Yaşargün

'47 doğumluyum. 1960 yılına kadar bizim köyde hiçbir makineli araç yoktu. Tamamıyla feodal, ağır, duru, on bin yıllık geleneği içinde barındıran bir toplulukta, Birecik'te yaşıyordum. Türkmendik. Sonra sinemayla tanıştım. Sinemayla şehrin büyüsüne, çekici yanına kapıldım. Bu beni okumaya teşvik etti. Bu köyden, feodal ortamdan kopmalıyım duygusuyla, babama rağmen, okumak için evden kaçıp dayılarımın yanına geldim ve okula kaydımı yaptırdım. Ortaokulu bitirip Gaziantep'e geldim. Arkadaşlar Ticaret Lisesi'ne kayıt yaptırıyor. Ben de kaydımı oraya yaptırıp ablamın yanında kalmaya başladım. Bir gün arkadaşlar tavla oynarken, gazetede Mehmet Ali Aybar'ın demecini gördüm. Mehmet Ali Aybar, toprak reformu yapılacak, topraksız köylüye toprak dağıtılacak, diyordu. Döndüm arkadaşlara, "Ne söylüyor bu adam, baksanıza" dedim. Dikkatimi çekti. Turgut diye bir arkadaşım vardı, döndü, "O, Nâzım Hikmet'in teyzesinin oğlu olur" dedi. "Babam söylerdi köyde, Nâzım Hikmet büyük vatan şairidir, diye."

"Bu parti toprak reformu istiyor, gidelim üyesi olalım" dedim. Bürosu, Urfalıların Kahvesi dediğimiz yerin bitişiğindeydi. Üç arkadaş gittik, selam verdik. Baktık, kısa boylu bir adam oturuyor. Kaydımı yaptıktan sonra adamla konuştuk. Adam her sorumuza yanıt veriyor. Terzi birinin o kadar şeyi biliyor olmasına çok şaşırdım. Derken etrafımızda Ticaret Lisesi'nde bir devrimci çekirdek şekillenmeye başladı. Onlardan biri de Denizlerin arkadaşı Ahmet Bozkurt'tu. İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi öğrencisiydi. Sonradan eşim olacak olan Sevim Demirpençe de aramıza katıldı. O arada TİP'in Malatya Kongresi oldu. Hikmet Kıvılcımlı, Mihri Belli, Vahap Erdoğdu ayrı bir grup, Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Çetin Altan ayrı bir grup olmuşlardı. Ayrılmaları beni o kadar da ilgilendirmedi, bana göre hepsi de sosyalistti...

Partiye çok bağlıydık. Bu arada beni parti içinde çok etkileyen iki olay oldu. 1968 yılında Sovyetler, Çekoslavakya'yı işgal etti. Rusların oraya girmesi doğru mu değil mi diye tartışmalar başladı. Partinin genel merkez yönetimi, "Bu hareket yanlış" diyordu. Biz de, "Madem enternasyona-

lizm, bu hareket doğru, Amerikalılar, Çekeslovakya'yı karıştırarak sosyalist bloktan koparmaya çalışıyorlar" diyoruz. Beni o yıllarda yakından etkileyen ikinci olay ise, Che Guevera'nın Bolivya'da yayınlanan mesajı oldu. Böylelikle Latin Amerika da görüş alanımıza girmiş oldu. Konuyla ilgili çıkan kitapları okuyorduk. Zaten partiye kaydolduğum andan itibaren elime geçen her şeyi okumaya başlamıştım. Bir dakikam bile boş geçmiyordu. Herkesi dinliyordum. Partide çok yoğun çatışmalar oluyordu. Neredeyse parti ikiye ayrılmıştı. Bize "Gueveracı" denilerek, partiden dışlamaya başlamışlardı.

"Sosyalizm, silahsız olmaz" diyorduk. Aybar da demokratik sosyalizmi savunuyordu. "Silahla yapmayacağız" diyordu. Partiye beni kaydeden görevli, "Sen partide disiplin suçu işliyorsun. Bu doğru değil, partimizi kapatırlar" diyerek bana tavır almıştı. Artık genç grubumuz oluşmuştu. Bu arada Mustafa Çelik de aramıza katıldı. Celal Özcan o zamanlar kooperatif memuruydu. Recep Alpay, Tahsin Akpek, bunlar çok samimi arkadaşlarımdı. Şimdi avukatlık yapan Ercan Kanar, Cemal Bahacı, yine arkadaşlarımız arasındaydı.

Bizden önce tek tek TKPli diyebileceğimiz kişiler vardı ancak onların içinde bize ilham verecek olan Reşit Güçkıran'dı. Liderlik özellikleri vardı. Toparlayıcı, yiğit, teorisyen bir adamdı. Ama yine bizi tatmin edecek düzeyde ve derinlikte bir teorisi yoktu. Yakın zamanda onu aşıp hemen *Kapital*'e geçmiştim. Değer teorisinin ne olduğunu çözmeye çalışıyorduk. Kısaca ilk aşamada sosyalist fikri onlardan aldık. Fakat onlarda, bizi daha ileriye götürecek, ilham verecek bir özellik bulamadık.

Ben o tarihlerde Filistinlilerin İsrail'e karşı savaştıklarını, El Fetih'i, *Cumhuriyet*'te çıkan bir haberden öğrenmiştim. Tanıştığımızda Arafat, "Bizi nereden duydunuz?" diye sorduğunda, *Cumhuriyet* gazetesinden duyduğuma şaşırarak, "Demek Türkiye'den de duyuluyoruz" demişti. 20 Ekim 1968 tarihinde Suriye'ye gittik. El Fetih, '67 Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmış. Bizim gittiğimiz dönem El Fetih'in büyümeye başladığı bir döneme denk gelmişti. 13 kişiymiş. O rakam 3-4 yüz olmuş, sonra bir günde on bin kişi gelmiş.

Biz gittiğimiz günlerde on bin kişinin geldiğini söylüyorlardı örgüte.

"Benim geleceğim ne olacak?" diye düşünmeye başladım. O günlerde Filistin'e gitme gibi bir düşüncem yoktu. Esas düşüncem Moskova Lumumba Üniversitesi'ne gidip eğitim almaktı. Orası enternasyonal bir üniversiteydi. Orada gerilla yetiştiriyorlar, destekliyorlar, gönderiyorlar. Ben oraya gidip okuyacak ve gerilla mücadelesini organize edecektim. Bütün fikrim oydu. Şimdi oraya nasıl gideceğim diye düşünmeye başladım. Bütün mesele o. Mustafa Çelik okuyordu. Recep okulu pek bırakacak gibi gözükmüyordu. Tek gidecektim. Eğer arkadaşlar isterlerse ki bunlar yakın arkadaşlar, onlar da bana katılabilirdi.

Yakın çevrem düşüncemi biliyordu, düşüncemi açınca Mustafa, "Ben de gideceğim" dedi. Ben önce karşı çıktım. Çünkü Mustafa henüz çok yeniydi. Bir yıllık geçmişi vardı. Ayrıca benden de bir yaş küçüktü. Sanki deneyim ve yaşça ondan çok daha büyükmüşüm gibi onu toy görüyordum. Hayatın içinde yetişmiştim. Yaşamsal problemleri çözebilecek durumdaydım. Nereye gitsem hemen uyum gösterip ilişki kurabiliyordum. Mustafa çok ısrar edince, peki, dedim. Mustafa'nın katılımı böyle oldu. Fakat benim öleceğim aklıma gelirdi de, Mustafa'nın öleceği aklıma hiç gelmezdi. Ölümü göze almıştım. Duygusal olarak o olgunlaşmayı yaşıyordum. Sadece ben de değil, işin garip tarafı, o dönemdeki arkadaşların tümü ölmeye hazırdı. "Bizim nasıl ve ne zaman öleceğimizin anlamı yok, nasıl olsa bizden sonrakiler devam eder" diyorduk.

Bunun üzerine 1 Ekim 1968'de Mustafa Çelik'le Filistin'e gittik. Girişi Karkamış'tan yaptık. Çobanbey Köyü vardır sınırın dibinde. Mustafa o yolları iyi biliyordu. Trenden atlayıp sınırın öte tarafına geçtik. Bir köye vardık. Köylüler bizi iyi karşıladı. Oradan Humlus'a gittik. Bir şey sormadılar, alışkındılar bu tür durumlara. Sürekli birileri Türkiye'den bu köylere girip çıkıyordu. Mumluç kasabasında Mustafa'nın akrabaları vardı. Onlara misafir olduk. Biletlerimizi aldılar. Halep'e kadar getirdiler, oradan Şam'a geçtik. Halep'e yalnız da giderdik fakat oradan Türkiye'ye iade ederler diye korkuyorduk. Şam'a gittiğimiz zaman pa-

saportumuz yoktu. Pasaport için müracaat edersek duyulacağından gizli gitmemiz gerek, diye düşünüyordum. Gece saat üç buçuk gibi Şam'a geldik. Şam'da ortada kalınca Emevi Camisi'ne gittik. Bu camiye Türklerin pasaportsuz gidip geldiğini, orada herkesin birbirine yardım ettiğini, Mumluç'tayken söylemişlerdi. Bizi bu camide Türklerin eline teslim ettiler. Fakat Şam'a geldiğimizde kafamızdaki tek fikir, Şam'ın Sovyet Büyükelçiliği'ne gitmekti. Emevi Camisi'nde Şeyh Ali isminde Manisalı biriyle tanıştık. Bize çok yakınlık gösterdi. Orada çok sayıda Nurcu öğrenci vardı. Tabii ki o koşullarda düşüncelerimizi söyleyemezdik, nasıl söyleyeceksin ki! Sabah birilerine sorup Sovyet Büyükelçiliği'nin adresini öğrendik ve görüşme sağladık. Yetkili bizi dinledi, uçak bileti almak için pasaportumuzu istedi, olmadığını söyleyerek nüfus cüzdanımızı vermek istedik. Ancak büyükelçi "Prosedür böyle, başka türlü olmaz" dedi. Bize karşı çok iyi davranan büyükelçi biz ısrar edip zorladıkça kabalaştı, neredeyse kavga edecektik. Derdimizi anlatamayınca ısrar etmenin ötesinde bir de adamı aşağıladık. Mustafa iade edilmeyelim diye beni kontrol altında tutmaya çalışıyordu. Mustafa'yla bir şekilde hallederiz diyerek elçilikten çıktık. Vietnam'a ya da Küba'ya gitmeyi düşünüyorduk. Mustafa çat pat Arapça biliyordu. Mustafa'ya, "Gel, El Fetih'e gidelim, kahve arayalım, belki Türkçe bilen birini buluruz" dedim. Gidip Türkçe bilen bir Ermeni ile tanıştık. BAAS Partisi'nin yerini sorduk. Partide kimse yoktu, saat altıda biri geldi, Mustafa, "Fedai Filistin" dedi. Adam hemen telefon etti. Bizi alıp çok yakınlardaki Filistinlilerin bürosuna götürdüler. Oradaki adam bize dil bilip bilmediğimizi sordu, bilmediğimizi söyleyince kızdı. Sonra bizi götürüp birilerine teslim ettiler. Suriye istihbaratına gönderdiklerini sonradan anladık. Bir gece sorgulanarak nezarethanede kaldık, itiraz ederek El Fetih'e gitmek istediğimizi söyledik. Bir gün sonra bizi El Fetih'e gönderdiler.

Askeri karargâhları Şam'a çok yakınmış. Kamp komutanları Muhammet Ebu Şaar'dı. Dil bilmediğimiz için anlaşamıyorduk. Kampa Türkçe bilen birini getirdiler. "Biz, Gueveracıyız, Maocuyuz. Dünya uluslarının kardeşliği için mücadele ediyoruz, Sovyetlere gidecektik" dedik. "Hoş gel-

diniz, başımız gözümüz üzerine, burada her şeyi yapabilir, öğrenebilirsiniz" dediler ve bizi yakınlardaki bir askerî kampa gönderdiler.

O güne kadar hep Guevara'nın anılarını okurduk fakat okuduklarımızla gördüğümüz tablolar aynı değildi. Hepsi halk çocuklarıydı. Oldukça yoksullardı. Orada karınlarını bile zor doyuruyorlar. Neredeyse yirmi dört saat eğitim veriyorlardı. En çok dikkatimi çeken "bizim gibi" değillerdi. Örneğin, Ramazan ayı gelince herkes oruç tutmaya başladı. Biz orada oruç tutmayan iki kişiydik. Müslüman Kardeşler'den olduğunu sonradan öğrendiğim yirmi kişi oruç tutuyor. Üstelik bize de oruç tutun diye baskı yapmaya başladılar. Mustafa hep yanımdaydı, zaten ilk ayrılığımızda da kayıp haberi geldi. Yirmi günde bir devre bitti, Lübnan'a gitmeye karar verdik. Muhammet Ebu Şaar, bizi dillerini iyi bilmediğimiz için Lübnan'a göndermedi. 1969 baharıydı. Askerî ve siyasi eğitim gördükten sonra cepheye gönderildik. Lübnan cephesinde operasyonlar başlamamıştı. Güney Lübnan'ın en uç noktasında ilk kez biz operasyon düzenlemeye çalıştık. Lübnan, bizim vadide operasyon yapacağımızı anlayınca, "Bunlar anlaşmamızda yoktu" diyerek orayı terk etmemizi istedi. Güney Lübnan'ın kuzeyinde kalmamızı onaylamakla birlikte İsrail'e çok yakın olduğu gerekçesiyle uç noktalarda olmamıza karşı çıkıyorlardı. Oradan çıkmayı kabul etmedik. Ordu gelince 17 kişilik ekibimizle savaşa katıldık. Sonradan gelenlerle sayımız 70-80 kişiyi buldu. O zaman vadinin dışına çıktık. Köylüler bizi gördü. Onlar sanırım, muhtara bildirilmiş. Sonra o bölgenin generali "Bölgeyi terk edin" diyerek bizi uyardı. Terk etmeyeceğimizi bildirince düzenli ordu üstümüze geldi ve onlarla geç saatlere kadar çatıştık. İlk defa çatışmaya girmiştim. Bu çatışmada bizden 5 kişi öldü. Onlardan ölen oldu mu bilmiyorum. Lübnan'da da El Fetih'in bu düzeyde bölgedeki ilk çatışmasıydı. Sonrasında zaten Arafat geldi. Kuzeye doğru çatışarak geri çekildik. Üslerimiz orada bulunuyordu.

Generalimiz Ebu Haley'den bize daha üst düzeyde farklı patlayıcıları içeren özel eğitim vermesini talep ettik. Bunun üzerine bizi Ürdün'e gönderdiler. Ürdün'e gittiğimizde El Fetih istihbaratı bize, orada bulunan bir Türk olduğunu ve

ondan şüphelendiklerini, onu kontrol etmemiz gerektiğini söylediler. Gerçekten de gittiğimiz yerde Semih Dinç isimli bir Türk vardı. İzmirli'ymiş. Semih Dinç hakkında bize, "O zaman darbeler oluyordu, Abdülkerim Cundi adında bir generalin yanında kalıyormuş. Kuleli Askerî Lisesi'nden kaçmış, onun yanına gelmiş. Bir gün Abdülkerim Cundi ölü bulununca Semih Dinç orada kalamamış. El Fetih'e gelmiş. El Fetih'in Ürdün'deki kampında duruyor" şeklinde bilgi verdiler. Semih Dinç'in bizim ruh halimizden farklı bir ruh hali vardı. İntibamız o oldu. Bir araya geldiğimizde konuşuyorduk. Baktık olacak gibi değil, bununla biz değil El Fetih uğraşsın diye o sayfayı kapattık.

Tekrar Suriye'ye geldik, eski yerimize gideceğiz. Semih Dinç'e karşı, yaptığı bazı olumsuz konuşmalar sebebiyle şüphelerim vardı. Mesela Hüseyin İnan'a, kendi yaşamış gibi benim girdiğim çatışmayı anlatmış. Halbuki Semih, Lübnan'a hiç gitmedi. Olacak şey mi bu? Nasıl bir arkadaşımız yalan söyleyebilir ki! Bu duygu bize yabancı fakat bu arkadaşımız çok rahat bize yalan söyleyebiliyor. İşin garibi Hüseyin de buna inanıyor. Güldüm. "Hüseyin deli misin, o görmüş mü neresi, nasıl bir yer bu Lübnan, ben sana anlatayım Lübnan'da gittiğim yerleri, kaldığım köyleri, o görmeden nasıl anlatacak?" Esas olarak şüphelerimi bunlar güçlendirdi. Benim aleyhime bir şeyler oluşmaya başladı kampta. Ben Semih'ten şüphelenirken kamp benden şüphelenmeye başladı. Zaten git ona bak diyen adam yakalanmış. Semih orada Hamidolarla (kampın disiplin subayı), Çerkeslerle bir aradaydı. Orada Çerkesler, Semih'i koruyorlardı. Kampın komutanı ayrılmış. O arada ben, bir kavganın, çekişmenin içinde buldum kendimi, "Bu kampta duramam, gideceğim" dedim. Nöbetçi gelerek "Bu bir askerî emir, gidemezsin" dedi. Kamptan çıkmak için hareket ettiğimde bir el ateş etti. Kurşunun değdiği kayadan fırlayan taş parçaları kolumu yaralamış. Ayrılma ısrarımı sürdürünce bizi Şam'daki Tübnül Oteli'ne getirdiler.

Adamlar bizi otele bırakıp askerî kampa döndüler. Sigara almak için çıktığımda askerî elbiseyle dolaştığım için gözaltına alındım. Meğerse yapılan bir anlaşmaya göre askerî elbiselerle gezilmesi yasakmış. Sorgu sual derken getirip

El Fetih'e teslim ettiler. Fetih de, aptal gibi yabancı bir ajan olabileceğime inandı. Orada çok kötü duruma düştüm. General gelene kadar kaba dayak, falaka, lastiğin içine sokma gibi dünyanın işkencesini görmüştüm. Ben de küfür edip cezaevi müdürüne tokat attım. İlk silah atışında kendimden geçmişim, başıma neler geldiğini hastanede gözlerimi açınca anladım. Mustafa ile en son o hastanede görüştüm. Antep'teki Mustafa'dan eser kalmamıştı. Müthiş bir değişim, dönüşüm içine girmişti. Şiirle ilgilenen, kararlı, gözü pek, dürüst, yiğit bir devrimciydi Mustafa. Bizim Vietnam'a gitmemiz, oraları incelememiz, ufkumuzu genişletmemiz gerek diyerek Ebu Cihad'la konuşmuş. Bir yandan da Arapça öğrenmeye başlamıştı.

Mustafa, Ürdün'e giderek, cepheyi görüp savaşmak amacıyla Ebu Cihad'la görüşüyor. Bir operasyona giriyor, o operasyonda kendisiyle birlikte iki Filistinli ölüyor. Cenazesini çatışma bölgesinden almak için El Fetih çok operasyon yapıyor fakat İsrailliler cesetlerin altına patlayıcı koyarak tuzaklama yaptıkları ve sıcak çatışmalar devam ettiği için cesetleri alamıyorlar. Haber bana Şam'da geldi. Mustafa benden ayrıldıktan iki üç gün sonra hastaneden çıktım. "Mustafa nerede?" diye sorduğumda şurada burada diyerek gelişigüzel yanıt verdiler. Aslında Mustafa o gün gitmiş ve ertesi günkü saldırıda hayatını kaybetmiş. Beni epey oyaladılar, ne olduğunu söylemediler. "Lübnan'a gitti" dediler. Ben de gidip bir süre orada kaldım. Mustafa'yı göremeyince cephe komutanı Naim'le kavga ettim. Zaten asabım bozuk, iyice bozuldu. Herkesin bana çok farklı davrandığını hissediyor fakat bir anlam veremiyordum. Bu bana çok garip geliyordu. Bir gün komutanlardan biri geldi, toparlandılar. "Baban gelmiş" dediler. Aslında Mustafa Kemal ismini Ebu Nidal vermişti Mustafa'ya. Fakat onun da adı Mustafa olunca ben almıştım Mustafa Kemal ismini. Herkes Mustafa Kemal diye beni biliyordu. Sonuçta gittim, babasını gördüm. Babasının elinde eski tarihli bir İstanbul gazetesi vardı. Biri öldü, bir arkadaşının olduğu, onun da öldüğü söyleniyor Kadir ve Bedir isminde yazıyordu. "Yalan, böyle bir şey olabilir mi, Mustafa ne zaman cepheye gitmiş?" dedim. Bu arada epey zaman geçmişti. Dağdan Lübnan'a gittim. Ora-

da durdurup beklettiler, itiraz ettim. "Bırakın, ben orayı iyi biliyorum. Neredeyse gider, bulur gelirim" dedim. Sonunda beni ikna ettiler.

Babasıyla konuştuktan sonra, yetkililerle görüştüm. Şehitler Bürosu'na gidip şehitlik belgesini görmek istedim. Merkez Komite imzalı kararı gördüm. Dondum kaldım. Sene '69. Kaç yıl geçti, şu yaşıma geldim, halen üzgünüm, acı çekiyorum. Sonradan gerçi çok arkadaşım öldü ama onun kadar kimse için üzülmedim. Ölümünden kendimi sorumlu hissettim. Sanki ona sahip çıkamamış gibi bir duygu yaşadım. Benim yaşamam, Mustafa'nın ölmesi adaletsizdi. Bunun üzerine Türkiye'ye gitmemi istediler, "Hedefimiz, amacımız var" diyerek reddetsem de "Sen artık bizim evladımızsın. Ne zaman istersen gelirsin" diyerek beni ikna ettiler. Mustafa'nın babası da çok üzülmüştü. Bıraktı oğlunun acısını, bana üzüldü. Ben beş yıl planlamıştım. Daha bir yıl bile olmadan Türkiye'ye döndüğümde, her şeyin çok değiştiğini gördüm.

Antep, sosyalist hareketin tarihinde özgün yeri olan kentlerden biridir. İkinci Kuva-i Milliye hareketini oluşturacak kadroların tamamı Antepli'dir. Antep'i yakından tanımadan burada gelişen sosyalist hareketin hangi dinamikler ve politik atmosfer üzerinden yükseldiğini anlamak mümkün olmayacaktır. Bu özel bir tarih çalışmasını gerektirir. Antepli devrimciler konuyla ilgili sorduğum sorulara verdikleri yanıtlarla tarihsel arka plana ışık düşürdüler.

Nail Özkaya, "Antep'in, 1919 yılında, daha M. Kemal, Samsun'a çıkmadan önce ayaklanmış bir kent" olduğunu, bunun arka planında "İttihatçıların bölgedeki gücünün yattığını" vurguladı.

Nail Özkaya

1915 Ermeni katliamının en yoğun yaşandığı kentlerden biri de Antep'tir. Çünkü doğudan toplanan Ermenilerin bir araya getirildiği kent Antep'tir. O zamanlar Antep'in nü-

fusu 23 bindir. Burada çevre köyler hariç Ermeniler yaşıyordu. Bizim topraklarımız beddualı topraklardır. O sırada Antep'te Ermeni okulları vardı. 1915'teki Ermeni katliamına Antep'te "Balta Harekâtı" denir. Kentte yaşayan Ermeniler bir gecede kesilmiştir. Bir talihsizlik, Ermenilerin kesildiği yer de bizim oturduğumuz yerdir. Bu caddeye biz, "Tabakhane" deriz. Akyol'da da benzer olaylar oldu. Halen bunun etkileri vardır. Nasıl vardır? Katliamın olduğu yerlere bakın, bunların hepsi CHPli'dir. Bir Kuva-i Milliye damarı vardır, bunu hiç unutmamak lazım. Antep'teki Dev-Genç de "Kuva-i Milliye hareketinin devamıyız" diyordu.

Biz neden Filistin'e ilgi duyduk? O sıralarda kitabevlerinde çok satan Piao'nun *Halk Savaşının Zaferi*; Giap'ın bir kitabı vardı; Üç Delikli kitap; yine Carlos Marigella'nın *Kent Gerillası*, sonra Alberto Bayo'nun *Gerilla Nedir* kitabı; işte bunları okuyorduk. Biz, "Cumhuriyet çocukları"ydık. Bize göre Cumhuriyet, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda başlattığı ve elde ettiği kazanımlarını, Batı emperyalizmine entegre olacağız derken yine Batının yarı sömürgesi haline getirilerek kaybetmişti. Vietnam gözümüzün önündeydi. Küba'da yakın zamanda devrim olmuştu. O halde biz de devrim yapmalıydık. Hatta o günlerde çok popüler bir şiir vardı dilimizde, o şiirin bir yerinde; "Bizim de dağlarımız var / Varmak için özgür yarınlara / Bizim de dağlarımız var / Ernesto Che Guevera" diyordu... Bu dizeler o günkü devrimci gençlerin ruh halini yansıtır. Ya da "Bir İki Üç Ho Ho Ho Chi Minh daha fazla Vietnam" o dönemin sloganlarıydı. Bizim birtakım idollerimiz ortaya çıkmaya başlamıştı. Deniz Gezmişler, Yusuf Aslanlar, Hüseyin İnanlar... '69-'70'li yıllar. O sıralarda Dev-Genç bürosuna gittiğimizde bazı arkadaşlarımızın Filistin'e gittiğini duyuyorduk. Özellikle Abdülkadir Yaşargün'ün adı çok geçiyordu. Sanki Filistin'e gençleri Dev-Genç gönderiyormuş gibi bir imajı vardı.

Fehmi Erbaş

TKP Antep'te örgütlü. Direnişçi bir damarı var. Mesela benim dayımın oğlu TKP'den yakalanmış, cezaevinde yatmışlar fakat hücrelerin çözülmesi yok. Mesela İşçi Köylü

Fırkası kuruluyor. Orada da yakalanma yok. Yine belli insanlar var. TKP'nin ilişkileri sınıf temeline dayanıyor, dokumacılara vb.

Antep'te Reşit Güçkıran diye biri var. "Kürt Reşit" de derler. Çok önemli bir isimdir Antep tarihinde. Kürt Reşo'dan başka bir de Memet Ali var, bu ikisi de Antep'in şanlı, şöhretli iki külhanbeyi. Genelevindeki kadınların parasını alıyorlar. Uyuşturucu, haraç işi bunlardan soruluyor. Bunun ikisi de adam öldürmekten dolayı cezaevine düşüyor. Diyarbakır'da cezaevinde yatan Doktor Hikmet Kıvılcımlı, Memet Ali ağabeyi yetiştiriyor. Biri siyasi diğeri kabadayılıktan içeri düşmüş adli bir mahkûm. Reşit ağabey de bunlarla kalıyor ve onlardan müthiş etkileniyor. Antep'te İşçi Partisi'ni geliştiren Reşit ağabeydir. Cezaevinden çıkınca İşçi Partisi'ne kaydoluyor. İşçi Partisi kurulmadan önce, TKP'yle ilişki kuruyor. O görüldüğünde korkulan adam, sırtına meşin ceketi giyip karayollarında işçi olarak çalışıyor, taş kırıyor. Yusuf Ziya Bahadınlı, *Gemileri Yakmak* kitabında Reşit ağabeyi ana kahraman olarak işliyor.

Herkes böyle astığı astık, kestiği kestik bir kabadayı nasıl bu hale gelir diye şaşırıyor. Reşit ağabey sosyalist olduğunu anlatmaya çalışıyor. Bana da "Fehmi, sen koltuğunun altına on tane gazete alıp, şu mahalleye çıkıp gazete diye satabilir misin?" diye sorduğunda, "Ne var, satarım, ne olur ki" şeklinde cevap verdiğimde "Onu sattığın an, sosyalist olursun" demişti. "Nasıl sosyalist olurum?" diye sorduğumda, "O zaman babanın mirası gider, emeğinle kazanırsın" diyerek basit sözlerle beni bilinçlendirmeye çalışıyordu. "Memet Ali arkadaş, *Memo*'yu okudun mu, Cengiz Aymatov'u okudun mu? Bunları okumadınızsa, sosyalist değilsiniz" diyordu. Ama o günkü koşullarda mevcut kitaplar da onlardı. Ve bize okuttururlardı.

1965 seçimlerinde parti adına, Reşit ağabeyin ekibiyle birlikte İslahiye'deki bütün Kürt köylerini gezdik. Paramız bitince, "Gidin hapishaneye, gardiyana söyleyin, içeriden bize para versinler" diyordu. Gardiyana, "Reşit ağabeyin selamı var, biraz yardıma ihtiyacı varmış" diyorduk. İçerideki adli mahkûmlar para veriyorlardı. Parayı getirir, Reşit ağabeye verirdik. Parayı Reşit ağabeyle birlikte harcıyorduk.

İnsanlar inanamıyordu. Bu bir örgütlenme. Bir de Kürt olmasının büyük etkisi vardı. Örneğin Antep'te aldığımız oyların çoğu Kürt köylerindendi. O günkü Antep'te alınan oyları bu çalışmaya borçluyuz.

Bektaş Avşar

Bu hareketin temellerini Reşit Güçkıran'lar, Hasan Bozkurt, Doktor Sait Atay'lar, Hamdoş Doğan, Zeki Keskin'ler atmıştır. Bu isimler TİP'in bu bölgedeki kurucularıydı. Özellikle burada Reşit Güçkıran'ın fedakârlığını, çabasını unutmak mümkün değil. Biz onların yetiştirmesiyiz. Bir de o zamanlar burada fazla gençlik yoktu. Üniversitede olmadığı için çalışmalarımız daha ziyade köylerde oluyordu. Köy kökenli olduğumuz için, bir köye gittiğimizde nasıl hareket etmemiz gerektiğini biliyorduk. Ankara'dan, İstanbul'dan arkadaşlar ayağında bot, sırtında parkayla gelirdi. Arkadaşların ezici çoğunluğu daha öncesinden bizim civar köyleri görmemişti. Bir de burada birkaç tane köyde toprak işgali de oldu, ister istemez bu gelişmelerden de dönemin sosyalist hareketi etkilendi. Yine Antep'teki Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı da inkâr etmemek gerekir. Bir şekilde bir Kuva-i Milliye ruhu da dolaşıyordu buralarda.

Filistin Yolunda

Abdülkadir Yaşargün'lerin, Filistin kamplarında eğitim aldıkları günlerde Türkiye'de öğrenci gençlik içinde siyasallaşma hız kazanır. Dönemin gençlik önderlerinin etrafında kutuplaşan gençlik hızla yeni siyasal ayrımlara doğru gitmektedir. Genel olarak MDD saflarında yer almış olan Hüseyin İnan ve arkadaşları da ODTÜ merkezli olarak adı henüz konmamış, THKO öncesi THKO diye de adlandırılabilecek bir oluşum içindedir. Daha sonra Yaşargün aracılığıyla El Fetih ile ilişkilenecek olan Hüseyin İnan ve arkadaşları, savundukları mücadele çizgisine uygun olarak bu kamplarda askerî eğitim alıp hızla ülkeye dönerler. O kuşağın birçok üyesi Filistin'i, THKO'nun oluşumunda özel bir moment olarak görür. Kamp süreci grup üyelerinin birbirini yakından tanıyıp karşılıklı bir güvenle aralarında sıkı bir bağın oluşumunu güçlendirir. Askerî eğitim almak için giden gruptan İbrahim Seven, Halil Çelimli ve Fevzi Yaşar gibi isimler yollarını ayıracak, kalanlar THKO'yu oluşturacak çekirdek içinde yer alacaktır. Filistin kamplarında eğitim alacak olan bu grubun üyelerinin bir kısmı, Sinan Cemgil ile birlikte Nurhak'ta katledilir. Bir kısmı yaralı olarak yakalanır. Yakalanmayanlar ise kısa bir süre sonra tekrar El Fetih kamplarında askerî eğitim gördükten sonra idamları engellemek ve 12 Mart faşizmine karşı mücadeleyi tekrar yükseltebilmek için ülkeye girdikten kısa bir süre sonra yakalanır.

Değişik zamanlarda kamplara dahil olanlar, nedenleri sonraki sayfalarda ifade edileceği üzere başını Ercan Kanar ile Yaşargün'ün çektiği iki ayrı gruba dönüşecektir.

Yaşargün'ün etrafında yer alan gençlerin bir kısmı ise ileride İkinci Kuva-i Milliye adını alacak oluşumun bileşenleri içinde yer alacaklardır.

Filistin'den Antep'e dönen Yaşargün'ü görenler şaşkınlık içindedir. Filistin'de ölen kişinin ismi gazetelerde yanlışlıkla Abdülkadir Yaşargün olarak yazılmıştır. Yaşargün, Milli Demokratik Devrimi savunan gençlerin karargâhı olan Kristal Kahvesi'nde en güvendiği kişi olan Celal Özcan'a ulaşamaz. Yaşargün, Filistin'deyken partide ayrılıklar olmuş, arkadaşları TİP saflarını terk etmiştir. O dönemlerde ODTÜ'den gelen Hüseyin İnan ve arkadaşları, Antep'ten Celal Özcan aracılığıyla silah alıp dönmektedir.

Kristal Kahvesi çevresinde Recep Alpay, Tahsin Akpek, Cemal Bağcı, Fevzi Yaşar, Halil Dayaç, Hasan Hulusi Köse ve daha birçok kişi, gerilla savaşına hazır olduklarını düşünmektedirler. Yaşargün, Celal Özcan aracılığıyla Hüseyin İnan'la tanışır. Hüseyin İnan'la Yaşargün bir parti olmadan mücadeleden kesin sonuç alınmasının mümkün olmadığı konusunda hemfikirdir.

Abdülkadir Yaşargün

Antep'e geldim, Hüseyin İnan, Celal Özcan'la buluşmuş, Ortadoğu'ya geçiş için plan yapıyorlar. Bizim bir grup arkadaşımız bu öneriyi çok iyi karşıladı. Hüseyin'le daha önceden tanışmıyordum. O zamanın moda tartışma konusu, Milli Demokratik Devrim ve Sosyalist Devrim'di. "Bırakın bu tartışmaları. Devrim devrimdir" dedim. Bu arada Taylan öldürülmüş, bunlar Komer'in arabasını yakmış, sosyalistler stratejik meselelerin tartışılmasından ikiye bölünmüşlerdi. Hüseyin o yıllarda Antep'e silah almak için gelip gidiyor. Hüseyin ile Celal'e, bunun stratejik bir konu olduğunu, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün de bir stratejisi bulunduğunu söyleyerek, bu stratejinin aşamalarını saydım. "Bu gerçekleşir ya da gerçekleşmez. Bu strateji gerçekleşirse bu devrim de bir bütün olarak gerçekleşir, yok bu strateji aşama

aşama gerçekleşmezse bu devrim gerçekleşmez" diyerek konuşmamı bağladım. Hüseyin'in doğal bir liderlik özelliği vardı. Grubun tartışmasız lideriydi. Antepli arkadaşlar ise bana bağlılardı. Ne dersem kabul ediyorlardı, herkesin birbirine karşı sonsuz bir saygısı vardı. Hüseyin İnan'ın arkadaşları içinde farklı bir yanı vardı. O da Hüseyin'in kararlılığından geliyordu; yoksa teorik olarak birbirimizden öyle çok keskin farklarımız yoktu. Üç aşağı beş yukarı zaten bildiklerimizi birbirimize öğretiyorduk. Filistin sürecini, oranın imkânlarını Hüseyin'e anlatıyordum. Strateji üzerinde duruyordum. Bu stratejinin askerî ve siyasi bilgiye dayalı olduğunu, askerî konuların ise teknik bilgiye bağlı olduğunu, bunların aşama aşama uygulanması gerektiğini, bu MDD'nin de teknik konulara bağlı olarak çözülebileceğini, bunu da Mao'nun askerî yazılarından veya askerî akademilerde öğrenebileceğimizi söyledim. Çok dinledi, hak verdi.

* * *

Hüseyin İnan o günlerde etrafındaki devrimci gençlerle Filistin kamplarında askerî eğitim alma olanaklarını araştırmaktadır. Yaşargün bu konuda yardımcı olabileceğini söyler. Ankara'da karşısına çıkan bütün gençlik önderlerine El Fetih kamplarında askerî eğitim olanaklarının olduğu propagandasını yapar. Ebu Cihad'la ilişkisi olduğunu söyleyen Yaşargün, bu konuda zorluk yaşamayacakları kanaatindedir.

Kısa süre sonra ODTÜ'den Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Mustafa Yalçıner, Alpaslan Özdoğan, İbrahim Seven, Halil Çelimli ve Tuncer Sümer ile Antep'ten Abdülkadir Yaşargün, Celal Özcan, Cemal Bağcı, Recep Alpay, Fevzi Yaşar, Ercan Kanar, Halil Dayaç ve Hasan Hulusi Köse yola çıkarlar.

Ercan Kanar

Bizim o yıllarda Filistin devrimine sempatiden öte belirli bir deney kazanarak Türkiye'de de devrimi gerçekleştirmek için hem objektif hem de subjektif koşullarının var olduğu tespitini yapmamızın bir değil, birden çok nedeni vardı. Aslında TİP olayından başlamak gerek, tabii bir de

uluslararası konjonktürel koşulların da büyük bir etkisi vardı. O yıllarda '68 rüzgârı ülkelerin büyük çoğunluğunu etkiledi fakat ondan da önemlisi, örneğin Guevera hareketi, Venezüela'da Daglos Bravo hareketi, yine Latin Amerika da Stokly Carmicel hareketi, Hindistan'da Çaru Mazumdar'ın öncülüğündeki Nakzalitler hareketi de büyük bir ivmeydi. Türkiye'deki genç devrimciler açısından önemli bir faktördü. Yine o dönemde Sovyetlerin hızla revizyonizme kayması, Sovyet-Çin ideolojik ihtilafının derinleşmesi, Mao Zedung'un Askerî *Yazılar*'ının, Lin Piao'nun *Yaşasın Halk Savaşı'nın Zaferi* gibi kitapların, yine Mao'nun *İhtilal'in Özü* gibi kitapların Türkçeye çevrilmiş olması da az önce belirttiğim dış koşullara eklenmesi gereken faktörlerdir.

İç faktörlere gelince... '65 yılında TİP büyük bir coşku yaratmıştı. Özellikle milli bakiye sistemi uygulanmasıyla 15 milletvekilinin parlamentoya girmesi ve kitlelerde büyük bir ilgi görmesi, bizim kuşağı da derinden etkilemişti. Zaten Filistin'e gidenlerin büyük çoğunluğu ile daha sonra çeşitli grupların önderliğini yapmış insanlar da TİP deneyiminden geçmişlerdi. Örneğin ben, '68'de Antep'te, İşçi Partisi Gençlik Kolları Başkanı'ydım.

1967-1968 yıllarına gelindiğinde TİP'e olan sıcak ilgi azalmaya başlamıştı. Hele milli bakiye sisteminin kaldırılmasıyla parlamenter umutlar da azalmıştı. Çünkü 1965'te 15 milletvekilinin parlamentoya girmesiyle Mehmet Ali Aybar tamamen parlamentarizmi yücelten bir ideoloji geliştirmeye çalıştı; güler yüzlü sosyalizm gibi ve "1969'da iktidardayız" dedi. Biz o zaman 16-17 yaşlarındayız. 1965-1966'da ben de partiye gidiyordum. Dayılarım da sosyalist olduğu için böyle bir etkilenme vardı. "1969'da iktidardayız" sözüne biz inanıyorduk ve okulu bırakarak İşçi Partisi için aktif bir propagandist olarak, militanca çalışma yapıyorduk. Lise 2'de siyasi nedenlerden okuldan atılan ilk öğrenciyim. Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını protesto yürüyüşü yapmıştık. Daha önce de daha demokratik bir içeriğe sahip olan Milli Eğitim ve lise yönetmeliğinin değiştirilmesini protesto etmiştik. Önce bir haftalık uzaklaştırma aldım, sonra da Antep'ten Nizip'e sürgüne gönderildim. Elimde bir tasdiknameyle gittiğim Nizip'ten de sürgün edildim.

O yıllar yavaş yavaş İşçi Partisi'nin çare olamayacağı görüşü bizde gelişmeye başladı ki, bir yandan da MDD hareketi güçleniyordu. Mihri Belli'nin öncülüğünde *Türk Solu* dergisi yayın yapıyordu. Teorik olarak yanlış olduğu sonradan kabul edilmiş olmasına karşın daha radikal ve o yılların uluslararası devrimci rüzgâr ve coşkusuna daha uygun politika izliyordu. Biz o günlerde TİP ayrımında, Mihri Belli'yi destekledik. Ben Gençlik Kolu Başkanı olduğum dönemde de Aybar-Boran ayrımı çıkmıştı. O zaman da Behice Boran kliğini Aybar'a karşı desteklemiştik. Şimdi şöyle somut bir örnek vereyim: O yıllarda radikal köylü hareketleri de vardı. Ege'de olsun, Antep yöresinde olsun, Maraş'ta olsun, Malatya'da olsun toprak işgalleri vardı. Biz buna orta köylü öncülüğünde yoksul köylü hareketi diyorduk. Mesela Nizip'e bağlı Barak köylerinde, iki üç ağanın köyü işgal edildi. O zaman Gençlik Kolu'ndan arkadaşlarımla oraya gidip nöbet tuttuk. O nöbet tuttuğumuz dönemde de Mehmet Ali Aybar Antep'e geliyor. Gençlik Kolu Başkanı olarak beni soruyor, toprak işgalini desteklemek için gitti dediklerinde köpürüyor. İl yönetimi bana "Genel başkan burada, derhal gel" diye haber gönderdi. Genel Başkan Aybar beni bir odaya alarak sorguya çekti. Oysa o günlerde Ecevit bile radikal köylü hareketlerine sıcak bakıyordu. Mihri Belli ve MDD çevresi destekliyordu.

Bana neden gittiğimi sorunca, "Bilinç vermeye gittik" dedim. Hiç unutmam, "Bilinç mi pirinç mi?" dedi. Benim o zaman "Bilinç mi Pirinç mi" başlığıyla yazdığım yazı *Türk Solu*'nda yayınlandı. Çünkü Aybar, dışarıdan bilinç vermeyi kabul etmiyor ve "Kitle kendiliğinden bilinçlenir, aydınların dışarıdan bilinç vermesine ihtiyaç yoktur" diyordu. Dolayısıyla çelişkilerimiz arttı. İşte bu çelişkiler derinleşince bizim partiyle olan gönül bağımız zayıfladı. Fakat Mihri Belli kanadıyla olan ilişkilerimiz de giderek zayıfladı. Bu defa da Beyaz Aydınlık-Kırmızı Aydınlık ayrımı başlamıştı. Biz Mihri Belli'yi, "Sadece konferanslar vererek, *Türk Solu*'nda başyazı yazarak devrim olmaz" diye eleştiriyorduk. Bir de Mihri Belli, Kemalist ideolojiyi müthiş yayıyordu. O zamanlar Hikmet Kıvılcımlı da öyleydi. Mihri ağabey "Sosyalizmin yolu Kemalizm'den geçer" diyordu.

Zaten bunları açık açık da yazdı. Mihri Belli kesiminden de koparak ODTÜ kesimiyle sıkı ilişkilerimiz oldu.

Benim dönemimde Komer'in arabası yakıldı. İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı, Antep'e geldi, arkadaşlarımdı. Yanlarında İhsan Ata da vardı. Özellikle Ulaş, benim yakın arkadaşımdı. Ben ne zaman Ankara'ya gitsem görüşürdük. İrfan, Münir Ramazan Aktolga, Mahir ve Sinan ile zaman zaman görüşmüşlüğüm vardı. Ayrıca ODTÜ'den Alparslan Özdoğan da gelirdi Antep'e. Komer'in arabasının yakılması üzerine ben, niye yakıldığını anlatan bir valiz dolusu bildiriyi alıp Kürecik'e götürdüm, Kürecik'tekiler o bildirileri dağıttılar. İrfan Uçar ve Ulaş, Antep'e geldiğinde, Komer'in arabasının neden yakıldığına dair bir toplantı yaptık. ODTÜlülerle olan temaslarımızda Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Alpaslan Özdoğan, Mustafa Yalçıner, Tuncer Sümer gibi arkadaşlarla birlikte Filistin'e gitme fikri şekillenmişti.

Antep'ten Abdülkadir'le ilk giden Mustafa Çelik vardı. Mustafa Çelik'in orada çarpışarak ölmesi bizim için ciddi bir duygusal neden, dürtü oldu. Zaten teorik olarak da inanıyoruz. Inti Peredo'nun yazısı vardı; "Bizim de dağlarımız var Che Guevera" diye. Orada diyordu ki, "Bizde de artık bozkır tutuşmak üzere." Biz de o tespiti yapıyorduk. "Bozkır tutuşmak üzere, bu İşçi Partisi'yle de Mihri Belli'yle de artık olmaz" diyorduk. Bir arayışın içindeydik ve böylelikle ODTÜ'den Hüseyin, Yusuf, Alpaslan, Mustafa, Kadir, Antep'ten de Celal Özcan, Abdülkadir Yaşargün, Cemal Bağcı ve ben, toplam on bir kişi olduk.

Mustafa Yalçıner

Çok net, tartışmasız olan şuydu; Filistin'e gidip savaşmayı öğrenecek ve gelip Türkiye'de savaşı başlatacaktık. Peki, neden Patagonya'ya gitmedik de Filistin'e gittik? Çünkü Filistin halk olarak Türkiye'yle eskiden beri kardeşlik ilişkisine sahip olan haklı bir davanın takipçisiydi. Biz Türkiye'den gidenler savaşı öğrenirken, bu haklı davaya da katılarak Filistinlilerle birlikte İsrail Siyonizm'ine karşı mücadele edecektik.

O esnada THKO'nun kurulmasına giden bir gruptuk. Hüseyin İnan'ın teklif etmesiyle ben de Filistin'e gitmeye

karar verdim. Yanımda, sonradan THKO'da birlikte olduğumuz Yusuf Aslan, Alpaslan, Kadir gibi arkadaşlarım vardı. Filistin'e bizden önce giden iki kişi vardı. Biri orada ölmüştü diğeri de Abdülkadir Yaşargün'dü. O da oraya gidip geldiği, gidiş yollarını bildiği, bölgeyi ve El Fetih yetkililerini tanıdığı için işimizi kolaylaştıracak bir arkadaşımızdı. O açıdan birlikte gittik; yoksa ortak bir davaya da sahip olmadık. Dediğim gibi bizimki Türkiye'de devrimin gerçekleştirilmesi ve örgütlenmesine dönük girişimin ilk adımıdır. İşte ondan önceki adım Türkiye'de üniversitelerde, onun dışında Amerikalılara karşı birtakım eylemlerin düzenlenmesiyle atılmıştır. Bizim Filistin'e gidiş sebebimizi daha önce belirtmiştim. Yani bizim Filistin'e gitmek için ayrıca örgütlenmek gibi bir düşüncemiz yoktu, Türkiye devrimine dönük örgütlenmemiz vardı. O örgütlenmenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere gittiğimiz bir ara momentti Filistin.

Tuncer Sümer

Sanırım biz, Abdülkadir Yaşargün ile birlikte gidip hayatını kaybeden Mustafa Çelik'ten sonra Filistin'e giden ikinci ya da üçüncü ekibiz. Türkiye'de silahlı bir mücadeleyi başlatma fikrini daha '60'lı yılların ikinci yarısında düşünmeye başlamıştık. Yani 1969 yılına geldiğimizde yoğun olarak bu meseleyi tartışıyorduk. Bu tartışma içerisinde nerede silahlı eğitim görebiliriz, deneyim kazanabiliriz sorularına yanıt arıyorduk. Bizim hedefimizde gitmek istediğimiz ilk yer Filistin değildi. Öncelikli olarak, Vietnam'a gidebilir miyiz, oradaki çatışmalara katılabilir miyiz, diye kafa yoruyorduk. Vietnam'a gitmek için koşullar çok uygun değildi. Latin Amerika'da gerilla mücadelesi veren ülkelerden yararlanalım, oraya gidelim diye düşündük. Fakat orası da çok uzak olduğundan uygun değildi. Bu arada Taylan Özgür, bir imkân yaratabilir miyiz diye Güney Kürdistan'a, Mustafa Barzani hareketiyle görüşmeye gitti. Çok olumsuz düşüncelerle geldi oradan. Daha ziyade Hüseyin İnan'la paylaştı düşüncelerini ama benim bildiğim oradaki tabloyu olumsuz, tehlikeli buluyordu. Ben Erzurum'dayken, Abdülkadir, Ankara'da ODTÜ'ye giderek Hüseyinlerle görüşmüş, Hüse-

yin de biz 10-15 kişi gelsek, eğitim imkânı sağlarlar mı diye sormasını istemişti. Bunun üzerine Abdülkadir gerekli görüşmeleri yapmak için kamplara geri döner. Ben Ankara'ya, 1969'un Haziran sonlarında döndüm, Hüseyin'le buluştuğumuzda Abdülkadir'den haber beklediğini söyledi.

Belirlenmiş kesin isimler yoktu ama bir arkadaş grubumuz vardı. Yusuf Aslan başta olmak üzere Taylan Özgür, Sinan Cemgil vb birçok isim bizimle gelebilirdi. Aramızda nasıl örgütleyebiliriz, eğitim olanaklarını nasıl sağlayabiliriz, nereden başlayabiliriz şeklinde tartışmalar yaparken Hüseyin harekete geçmeye karar verdi. Biz bu arada İstanbul'a gitmiştik. Bir arabayla döndük, arkamızdan Taylan'ın vurulduğu haberi geldi. Taylan'ın vurulması bizi şok etti. Bu arada Antepli Tahsin Akpek ile Hüseyin, Ankara'ya bir miktar silah götürdüler. Yolda Tahsin yakalanıyor, Hüseyin kurtulmayı başarıyor. Hüseyin kaçakken Ankara'ya geliyor. Benim de mezuniyet sınavları sebebiyle birkaç dersim var, onları vermek için Erzurum'a gidip geleceğim. Bu arada bana haber gönderdi, buluştuğumuzda bir güzergâh çizerek bunlarla birlikte git diye bana isimleri verdi. Bilinen ODTÜ'lü yedi kişiyle yola düştük. Bindik otobüse Antep'e gittik. Gidip eğitim alma konusunda herkeste bir kararlılık vardı. Maceralı bir yolculuktan sonra Halep'e vardık. Oradan da El Fetih'in yetkili isimleriyle gerekli diyalogu kurduk. Bizim esas amacımız, gidip orada Filistin uğruna savaşmak falan değildi. Bütün amacımız bir gerilla eğitimi görmek, bir gerilla pratiği yaşamak ve Türkiye'ye gelince onu adapte etmek, uygulamaktı.

İbrahim Seven, yer yer dağınık, eleştiri dozu yüksek, kendine özgü değerlendirmeler yaptı. Yine yer yer sıçramalı bir ritimde seyreden konuşmasıyla döneme ışık tuttu.

İbrahim Seven

Öncelikle '68'in genel siyasi havasını anlatmak istiyorum. Türkiye solu 1965 yılından başlayarak geniş bir ke-

sime yayıldı. İlk önce sıradan insanlarla ilişki kurdu. TKP o zamana kadar daha ziyade elit, okumuş yazmış kişilerle irtibat kurmuş, genel olarak Ankara ve İstanbul gibi yerlerde varolan bir hareketti. Aslında bu aynı zamanda '47'liler denilen '47-'48 yıllarında doğan çocukların çok daha yaygın liseye gittikleri bir döneme tekabül ediyor.

Ben '65 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne girdim. O zaman ODTÜ, Türkiye solunda en önemli rolü oynayan üniversitelerden biriydi. ODTÜ, 1956 yılında Amerikalılar tarafından kuruluyor. İngilizce eğitim yapıyor ve 1963 senesine kadar İngilizce bilmeyen üniversiteye kabul edilmiyor. Dolayısıyla normal Türk liselerinden mezun olanlar alınmıyor. İngilizceyi bilmek için ancak kolej mezunu olmak gerekiyor. Cemal Gürsel ODTÜ'ye gidince bu durumu anlatıyorlar, o da peki koleje gidemeyen Türk çocukları nasıl girecek deyince hazırlık okulu açılıyor. Ben hazırlık okulunun açıldığı üçüncü devrenin öğrencisiyim. Eğer hazırlık okulu açılmamış olsaydı, ben ve benim gibiler o üniversiteye giremeyecekti.

Dolayısıyla Türkiye'de solun yaygınlaşması, '47-'48'lerdekilerin yaygın okullara girmesi, ODTÜ'nün normal liselerden mezun olanların girebileceği bir üniversiteye dönüşmesi, solun orada birikim sahibi olmasını sağladı.

İngilizce bilmek, daha kaliteli eğitim de solun gelişmesinde rol oynadı. O zamanlar Türkiye'de hangi üniversite daha kaliteliyse sol orada güçlendi, nerede kalitesizse orada zayıf oldu. Örneğin, İktisadi Ticari İlimler Fakültesi'nde sol çok güçlü değildi. Oralarda genelde sağcılar etkindi.

Bu arada herkes tartışmasız TİP'i destekliyordu. Milli bakiye denilen bir sistem vardı. O zamanlar on beş milletvekili çıkarmışlardı. Bu da bir yenilikti. Aralarında Çetin Altan gibi meşhur simalar da vardı. Bir süre sonra parti bu potansiyeli toparlayacak bir parti olmadığını gösterdi. O sırada "eski kurt" Mihri Belli, bundan nasıl yararlanırım diye düşündü ve MDD teorisiyle TİP'nin çevresinde kümelenenleri kendi etrafına toplamaya başladı. '68'e gelindiğinde MDD ve TİP olarak iki kamplaşma oldu. Dünya planında bakarsak, o zaman '67 senesinde bizim konumuz açısından önemli olan Filistin, daha doğrusu Araplar yenildi. Arap-

lar, Nasır'ın önderliğinde Yahudileri mahvedeceğiz derken kendileri mahvoldu. Ayrıca o zamana kadar en azından Türkiye'de tanınmayan Che Guevera öldürüldü. Ölümüyle birlikte birdenbire çok önemli bir adam oldu. Genç, yakışıklı ve beyaz. Çinli, çekik gözlü ya da siyah değil sonuçta, bunlar ciddi rol oynuyor. Vietnam Savaşı'nda Amerika'nın kazanamayacağı anlaşıldı. Bütün bu birikimler bizim '68 yılını etkiledi. Bu çerçevede yaşları 20-22 olan MDD'den ve TİP'ten hoşlanmayan bir eğilim vardı. O zaman Marksist klasikler henüz Türkçeye çevrilmemişti. Hareket güçlense de bir bölünmeye uğruyor. Bu bölünmeyle birlikte gerek TİP gerek Mihri Belli'nin otoritesi sarsılıyor. Bunun üzerine gençler başka bir yol denemeye karar veriyorlar ve bir arayışa giriyorlar.

Şehir gerillacılığı, kır gerillacılığı fikirleri, ciddi bir ön çalışma, derinlikli iç tartışmalar üzerinden geliştirilmiş, Türkiye tarihine, sosyolojisine uygun olup olmadığı üzerinden analiz edilmiş teoriler değildi, duygusal akılla alınmış kararlardı. Bu sırada çok sevdiğimiz arkadaşımız Taylan Özgür'ün 23 Eylül'de öldürülmesi bizi çok etkiledi.

Biz teoriye kafa yormaya başlamışken birden arkadaşımızı öldürüyorlar. O zamanlar, "Devrimciler ölür, şehirler devrimcilerin mezarıdır" görüşüyle birlikte kırlardan şehirleri kuşatma teorisine sempati artıyor. Bu sebeple Filistin'e gitmeyi gündeme alıyoruz. Bu eğilimi, anlattıklarım ışığında, bir kaçış ya da silahlı mücadele vs için bir imkân olabilir mi diye düşünebilirsin.

Ben, '67 yılında Sosyalist Fikir Kulüpleri Başkanı'ydım. ODTÜ SFKF, Türkiye'nin en güçlü örgütüydü. Ben başkanken yönetim kurulunda Hüseyin Seymen, Yusuf Aslan, Taylan Özgür, Halil Çelimli gibi isimler vardı.

Geri planı anlatırken bahsettiğim gibi kolej mezunu olanlar ile Anadolu'dan gelenlerin hepsi değilse bile ben hazırlık okuluna girdiğim zaman üçüncü sınıftakilerin hepsi kolej mezunuydu. Fikir kulübünü de bunlar kurdu. Bunlar Türkiye'nin en elit, en zengin kesiminden geliyorlardı ve o zaman, daha sonra SBF'de profesör olacak olan, Kurthan Fişek başkandı. Biz girince havası değişti. Ve bizim yönetimi almamız aslında köklü bir değişikliğin ilk adımı oldu.

Hüseyin İnan, Kayseri'nin Sarız ilçesinden Alevi-Kürt bir ailenin çocuğu. Yusuf Aslan, Yozgatlı, polis çocuğu, bir Çerkes. Taylan Özgür'ün bir tarafı Kürt. Halil Çelimli gariban bir Denizlili. Yani neticede olabilecek en avam takım geldi.

'68 hareketi olarak Filistin'e gitmeden önce dağınıklığı toparlamayı, silahlı mücadeleyi, köylerden şehirleri kuşatmayı, kır gerillacılığını düşünürken, biraz da pratik yapmak amacıyla Ankara'da, Amerikalılara ait birkaç arabayı havaya uçurduk. Bu eylemi yapmamızın amacı bütün dünyada duyulmasını sağlamak olsa da sansür sebebiyle bundan bahsedilmedi.

Nasıl araba yakılacağının tekniğini öğrenmiştik. Bu bizim için çok basitti. Şimdi birçok kişi "Komer'in arabasını ben yaktım" diyor. Arabayı Taylan ile ben yaktım. Biz Taylan'a "Sorumsuz Taylan" diyorduk. İnce düşünen biri değildi, fitili koyup ateşledik. Yusuf yanımızdaydı, orada arabayı yakarken kullandığımız atkı ise Şirin'in, Sinan için ördüğü atkıydı.

Daha önce Amerikalıların arabalarını yaktığımız için teknik olarak bu işi biliyorduk hem de böyle şeyler yapmak gerektiğini düşünüyorduk. Bu eylem çok büyük yankı uyandırdı. Gazeteler de yazınca eylem dünya çapında duyuldu. Komer'in kişiliği zaten biliniyor, Vietnam'da yaptığı ortadaydı. Bunun üzerine okuldan bir tek ben atıldım.

Bu çerçevede Filistin'e gittik. Filistin'e ilk gidenlerden biri Abdülkadir. Artık niye gitti, nasıl gitti bilmiyorum. Sonra Ankara'da arkadaşı Celal Özcan ile birlikte bize, "Ben buraları çok iyi bilirim, yolu biliyoruz, beraber geçeriz" dedi. Benim arkadaşlardan farkım Süryani olmamdı. Bu sebeple Türk devletinin nasıl bir devlet olduğunu çocukluğumdan beri bilirim. Her şeyden önce Midyat'ta büyüdüm. O dönemde Midyat'ta yaşayanlar asker gördün mü kaçmak lazım diye düşünüyor. Dolayısıyla yanındaki arkadaşlar bir yana, Hüseyin ile ben devletin polis devleti olduğunu çocukluğumuzdan beri biliyorduk.

Ben, Hüseyin, Yusuf, Mustafa Yalçıner, Alparslan Özdoğan, Tuncer Sümer bir de Kürt Feyzo, diye bir arkadaşımız vardı. Abdülkadir her ne kadar ben buraları çok iyi bilirim dese de nasıl geçeceğiz dediğimizde trene bineceğiz, Suriye

toprağına girince atlayacağız diye cevap verince şaşırdık. Trene bindik, Allah'a şükür, Suriye tarafına atladık. Ancak tersi de olabilirdi çünkü Abdülkadir'in bir bildiği yoktu.

Yolculuk öncesi Halfeti'de buluşan on beş genç bölgeye tarihsel ve turistik ziyaret amaçla geldiklerini söylerler. Son anda Halil Dayaç ve Hasan Hulusi Köse evlerine geri dönmek istediklerini söyleyerek gruptan ayrılır.

Abdülkadir Yaşargün

Biz önce on üç kişi toplandık. Demirci Hayri bizi Ceylanpınar'dan geçirecekti. Bizi görünce korktu, geçiremedi. Geçiremeyince on üç kişi meydanda kaldık. Yıldız Oteli'nin sahibi ortaokul arkadaşımdı, otele gittik. Otelin altı lokantaydı. "Durun, ben gidip bir konuşayım" dedim. Sordukları zaman "Bunlar öğrenci arkadaşlar, turistik gezi yapıyorlar" dedim. Önceden örneği olmadığından kimse bilmezdi, dolayısıyla şüphe yoktu. Ceylanpınar'dan geçiremeyince arkadaşlara "Siz biraz bekleyin" deyip Nizip'e geldim. Hemen sabahleyin Karkamış'a gittim. Orada İhsan isminde bir ortaokul arkadaşım vardı. Daha önce benim geçtiğim yerden mi geçeyim yoksa daha elverişli bir yer var mı diye kısa bir araştırma yaptım. Doğuya doğru giden trenin orada bir yerde yavaşladığı bilgisini aldım. Bunun elverişli bir alternatif olduğunu düşündüm. Biletleri alıp trene bindik, tren yavaşlayınca on üç kişiye iki iki atlayın dedim. En sona ben atlayacaktım. Komik şeyler de oldu. Yolculardan biri birden "Trenden iki kişi atladı" dedi. Ben de koltukta hiç istifimi bozmadım. "İki kişi daha atladı, yahu herkes atlıyor ne oluyor bu insanlara?" dediler. Kalkıp "Ben de atlayacağım" dedim. "Sen ne diye atlıyorsun?" dediler. Onların dur demesine aldırmadan açık kapıdan ben de atladım.

İbrahim Seven

Halep'e gittik. Halep'te istihbarat teşkilatı bizi aldı. O sıralarda henüz Hafız Esad iktidarda değildi. BAAS'ın başka

bir kanadında yer alıyordu. Halep'ten Şam'a geçtik. Bizim arkadaşlar komünist, çok devrimci olup Allah, din, imanla bir ilgileri olmadığından Arapça erotik kitapları görünce Arapça kutsal bir dil, nasıl olur diye, şaşırıyorlar. O kitapların yanında Marx'ın Arapça'ya çevrilmiş bütün eserlerini fark edince Marx'ın eserleri nasıl çevrilebilir diye düşünüyorlar. O dönem Çin-Sovyet rekabeti yaşandığından önce kim kitabını basıp dağıtacak diye de bir yarış vardı. Dolayısıyla Suriye o kitaplardan geçilmiyordu. Arkadaşlarımız için bu çok büyük bir sürpriz oldu. Arkadaşların psikolojisi buydu. Çok normal bir şey, yaşları 20-21, Türkiye dışında bir ülke görmemiş. Türk liseleri dışında bir kültürleri yok. Türkiye şimdiki gibi dışarıya açık değil.

Ben Fikir Kulübü Başkanı olduğumdan ve diğerlerine göre daha çok okuduğumdan ve Arapça bildiğimden arkadaşlarımdan daha farklı bir durumdaydım.

Suriye'ye geçişten bir iki gün sonra Hüseyin İnan ile İbrahim Seven arasında sert bir tartışma çıkar. Hüseyin İnan'a göre İbrahim Seven disiplinsiz tavırları ve ölçüsüz konuşmalarıyla rahatsızlık yaratmaktadır. Bu tartışma daha sonra derinleşecek, İbrahim Seven'in El Fetih'e dönük eleştirileriyle birleşerek gruptan kopup ülkeye dönmesiyle sonuçlanacaktır. Bu henüz ideolojik, programatik ve örgütsel bir birlikten ve tüzüksel bir disiplinden yoksun olmanın doğal sonuçlarını yaşayacaklarının ilk ciddi işaretidir ve zamanla bu tür sorun yaşayan kişilere yenileri eklenecektir.

Ebu Ali Eyad, grubu Ürdün'e gönderir. Ebu Cihad, Cebel Hüseyn'deki El Fetih bürosunda Türkiyeli misafirlerini gayet sıcak ve içten bir şekilde karşılar. Grubun tercümanı İbrahim Seven'dir. Ebu Cihad yılların örgütçü sezgileriyle grubu tanımaya, ne istediklerini anlamaya çalışmaktadır. Grup adına Hüseyin İnan konuşur. Ebu Cihad'ın ne gibi bir destek istedikleri sorusuna Hüseyin İnan, askerî eğitim ve silah olarak yanıtlar. Ebu Cihad, gerekli uyarıları yaptıktan sonra grubu Zarka Kampı'na gönderir.

İbrahim Seven

Tercümanları bendim. Oradan taksiye binip Amman'daki El Fetih merkezine gittik. O zaman El Fetih merkezinin sorumlusu Ebu Cihad'tı, sonra onu Yahudiler öldürdüler. Ebu Cihad, "Kahraman Türkler, Kudüs'te Mescid-i Aksa'yı kurtarmaya geldiniz, hoş geldiniz" dedi. Bizimkiler şaşırdı, bize birer tane Mescid-i Aksa resmi verdiler. Bunun üzerine bizimkiler, "Komünistiz" dediler. Resmi veren Arap, "Bizde de Marksizm, Leninizm, proletarya, her şey var" dedi.

Ben adamın üçkâğıtçı olduğunu düşündüm, öyle bir izlenim bıraktı. İlk önce bizi Müslüman sandı, Müslümanlık sattı; Müslümanlık tutmayınca bu sefer komünistlik sattı. El Fetih'in hepsi öyleydi. Yaser Arafat'la da tanıştım. Tanıştım derken ilişkimiz, "Gel seninle teori tartışalım" düzeyinde olmadı ancak El Fetih'in benim üzerimde bıraktığı kanaat o zaman buydu. Bir de geçmişte şöyle bir durum var: Çocukluğumdan beri Arapça konuşanlara karşı sempatim yoktu. Çünkü Midyat'ta Mıhalmiler vardır. Aslında haksız bir yaklaşımdır. Araplar öyle değildir. Ama benim Midyat'ta gördüklerim, o güne kadar tanık olduklarım çerçevesinde söylüyorum. Oysa sonradan Arapları tanıdım, Marokko'dan İran'a kadar Arap var ve çok değişik kişilikler var.

Mustafa Yalçıner

Bizi Amman'a gönderdiler, orada Ebu Cihad'la konuştuk. Kimliklerimiz Halep'te verilmişti. Kimlik bilgilerimizi söylemiştik, bir sıkıntı çıkmamıştı. Yanımızda Türkiye'de katıldığımız anti-Amerikan birtakım gösterilere, birtakım olaylara ait, örneğin Komer'in arabasının yakılması gibi eylemleri içeren gazete kupürleri, buna benzer birtakım arkadaşlarımızın tanıtım kartları vardı. Polis, mahkeme tutanaklarından söz ettik ama çok da sormadılar, üzerine gitmediler. Sanki nerede kaldınız der gibi bir halleri vardı. Türkiye'den giden ilk gruplardandık. İran'da Şah'a karşı fedain denilen grupla orada karşılaştık. Onlar da bizim gibi yeni gelmiş, daha yeni toparlanıyorlardı. Dönüşte bir iki tanesi hariç neredeyse tümünü katlettiler İran'da. Vietnam'a kadar, git gellerin çok olduğu, devrimin ulus ötesinde oldu-

ğu bir dönemden söz ettiğimizi düşünürsek, en çok da ona şaşılıyordu. Devrimciyim demek ve Siyonizm'e karşı savaşmayı istemek, bunu beyan etmek, Filistinliler nezdinde kabul görmek için yeterli bir mühür oluyordu. En azından Ebu Cihad'a bizi ulaştırmak için bunlar yeterli oldu. Bizim önderimiz Hüseyin İnan'dı. Daha ziyade o konuştu, muhatap oldu.

Ebu Cihad çok memnun olduğunu söyledi. Biz ondan bir şey de talep etmedik. Zaten, savaşmaya geldiğimizi ve Türkiye'ye döneceğimizi bildirmiştik. Yani kimse kimseyi kandırmadı. "Eğitim alıp savaş tecrübesi edindikten sonra döneceğiz" dedik. Aramızda herhangi bir olumsuzluk geçmedi. Karşılıklı hoşnutlukla geçen bir sohbetti ve çok da uzatmadan, gerekirse kendisiyle yeniden görüşmek üzere bizi, gideceğimiz yerlerde görüşeceğimiz bazı isimler de vererek, Ürdün'de Zarka yakınlarında bir kampa gönderdi.

Tuncer Sümer

Ebu Cihad bizi çok iyi karşıladı. Büyük konukseverlik, dayanışma gördük. Hüseyin, biz devrimciyiz anti-emperyalistiz, ülkemizde de silahlı halk devrimini örgütlemeye çalışıyoruz, bunun için burada eğitim görmeye geldik diyerek hedeflerimizi, kaygımızı, neden oraya geldiğimizi anlattı ve bu konuda bize yardımcı olmasını istedi. Ebu Cihad elimizden gelen neyse yapacağım dedi. Benim tanıdığım Ebu Cihad devrimci, Marksist bir adamdı. Oradaki ekip içinde özel bir yeri vardı. Arafat'tan sonra geliyor diye bilinir ama siyasi olarak ondan da önde gelen, çok çok etkili bir isimdi.

Kamptaki beş mağaranın önünde iki de çadır bulunmaktadır. Gördükleri eğitim, düzenli ordularda uygulanan eğitimin bir benzeridir. Güneşin doğuşuyla spor yapılmakta gündüzleri silah dersleri, akşamları siyasi dersle gün bitmektedir. Her gün mercimek çorbasıyla patatese talim etmektedirler. Zaman geçtikçe gerilla yaşamının canlılığı, heyecanı yerini

kişisel sorunlara bırakır. Hüseyin İnan'ın müdahaleleri de sorunları ortadan kaldırılmaz.

Mustafa Yalçıner

Bizim siyasi eğitim gibi özel bir talebimiz yoktu. Eğitimimiz, bilgi birikimimiz bize yeterdi. Kendi davamızı üstlenecek kadar kendimize güveniyorduk ve bu konuda diğerlerinden bir açığımızın olduğunu o günlerde pek de düşünmüyorduk. Ebu Cihad bizi Vietnam'a göndermeyi önerdi ama böyle bir şey dahi istemedik. Bizim isteğimiz, bir an önce savaşarak savaşı öğrenmekti; yoksa Latin Amerika'yı biliyorduk. Bu hoşnutlukla karşılandı. O nedenle sohbetimiz fazla uzamadı. Gittiğimiz cephenin komutanı emekli bir Ürdün generaliydi; eski bir Müslüman Kardeşler üyesiydi. Bir kez bizim kampımızı da denetlemeye geldi. Ebu Cihad, "Tamam, siz Marksistsiniz, ben de Marksistim fakat burada başkaları da var. Sonuçta biz, ulusal bir kurtuluş örgütüyüz, dindar olanlarla, değişik eğilimden olanlarla karşılaşabilirsiniz" diye bizi uyardı. Biz de bu konuda rahat olabileceğini, onlarla aramızda herhangi bir sıkıntının çıkmayacağını söyledik. Biz zaten onların mücadelelerine katılmak, destek olmak için gidiyorduk, ayrıca onların iç örgütlenmelerine müdahale etmeyecek, saygı duyacak kadar siyasal bir olgunluktaydık. Bizim için önemli olan İsrail Siyonizmi'ne karşı savaşmaktı ve El Fetih içinde ideolojik olarak kendimize daha yakın hissedebileceklerimiz vardı. Ebu Cihad bunlardan biriydi. Ama onun ötesinde insanların inançlarıyla inançsızlıklarıyla bir tartışma yürütmeyi istemeyecek, bundan uzak duracak kadar bir siyasal olgunluğa sahiptik. THKO'nun bu konudaki yaklaşımları fena değildi.

Ortasında bir derenin aktığı bir vadinin içinde, uzun, büyükçe, dehlizleri olan bir mağarada kalıyorduk. Henüz Gor Çukuru'na inmemiştik. Kampa gidince askerî kıyafetler verildi. Silahlı eğitim, gece yürüyüşleri, dayanıklılık eğitimleri alarak günlük disiplin anlatıldı. Arapça bilmediğimiz için oradaki bazı siyasi eğitimlerden geçme şansımız yoktu, zaten öyle bir istekle gitmediğimiz için sorun olmadı.

Onlar akşamları bir araya gelip siyasi eğitimlerini yaparken biz bir köşeden onları izler, adabı bozmazdık. Diğer askerî eylemlere katılıyorduk. İbrahim Seven, oradaki eğitimleri beğenmiyordu. Dayanıklılık eğitimlerinden biri olan soğuk bir suyun içine girip beklemeye "Böyle eğitim olur mu?" diyerek kazan kaldırdı ve Naif Havatme'nin DC'sine gitti. Bununla ilgili ciddi bir tartışma vs yaşamadık. Bu gönüllü bir iş olduğundan İbrahim Seven'in bildiği gibi davranarak gitmesi bizi de memnun etti. Zaten silahlı işlere pek yatkın biri değildi. Aramızda onun gibi bir iki arkadaşımız daha vardı. Gece yürüyüşlerinde onların önünde yürümekten kaçınırdık. Ancak öyle kavgalı gürültülü bir şey gerçekten hatırlamıyorum.

Kısa süre sonra Hüseyin İnan'la sert ve kırıcı şekilde tartışan İbrahim Seven, "Burada devrim için savaşılmıyor, savaş Müslüman Araplar ile Yahudiler arasında sürdürülüyor, devrim de işin hikâye tarafı!" diyerek kamptan ayrılır. Ardından kamptaki sorumlulardan biriyle sorun yaşayan Celal Özcan da kamptan ayrılmaya karar verir. Onu, "Ben Türkiye'ye dönmek istiyorum" diyen Recep Alpay izler. Daha sonra İbrahim Seven'e kamptan ayrılmak isteyen Fevzi Yaşar da eklenir.

İbrahim Seven

Biz, devrim, sosyalizm, anti-emperyalizm, Che Guevera derken El Fetih'e gittiğimizde onların öncelikli isteğinin asker toplamak olduğunu gördük. Askerin kalitesi, ideolojisi vb önemli değil. Biz, eğitim verilecekse, gerilla eğitimi verilsin diye düşünüyoruz. Oysa onlar sadece işlerine yarayacak klasik piyade eğitimi yaptırıyorlardı. Bu bizi hayal kırıklığına uğrattı.

Ben, gidişimizin amacı halkı nasıl örgütleyeceğimizdi, oysa orada halkı örgütlemeyi öğretecek bir şey olmadığını söyleyince görüş ayrılığına düştük. Hüseyin İnan bizim orada öğrenecek bir şeyimiz olmadığını kabul etmekle birlikte, "Askerî eğitim görürüz, bunlar bize silah verir, biz

gider devrimi başlatırız" diye düşünüyordu. "Hatta silah vermeseler bile, birkaç tane mayın verirler, mayınları hudutta patlatır, mücadeleyi başlatırız" diyordu. Ancak onlar bize silah vermedi. Onların Türkiye'ye nasıl baktıklarını da biliyorum.

Diyarbakır'daki Pirinçlik Üssü'nü basarsak, dünyada sesimiz duyulur sanıyorlardı. Ben bunu ütopik buluyordum. "Pirinçlik'i gördünüz mü, etrafını dolaşabilmek için 4-5 kilometre yürümek gerekiyor, nasıl basacağız?" dedim. O zaman bu düşünceler bana çocukça geldi ve "Bu doğru değil" dedim. O devrimci havada böyle şeyler söyleyenin kötü bir yanı vardır, ya kadınları ya şehirleri özlemiştir diye algılanıyordu. Oysa biz devrim yapacağız. Ben Feyzo'yla birlikte ayrılıp bildiğim metotlarla, başımıza bir iş gelmeden Türkiye'ye döndüm. İlk gidişimizde sanırım iki ay kaldık.

Kampta ağırlıklı olarak kültürel farklılıklardan kaynaklanan bölünmeler zamanla derinleşir. Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Mustafa Yalçıner, Alpaslan Özdoğan ve Tuncer Sümer ayrı bir grup, Celal Özcan, Recep Alpay, Ercan Kanar, Cemal Bağcı ayrı bir gruptur. Halil Çelimli ise Hüseyin İnan'la olan tartışmalarından dolayı sürekli bağımsız davranmaktadır. Bir akşam Ebu Cihad'ın, Yaşargün'ü Cebel Hüseyn'deki büroda görmek için geleceği haberi gelir. Büroda beklerken Ebu Cihad arkasında Semih Dinç ile birlikte karşısına çıkar. Yaşargün öfkelidir. Ebu Cihad'ın yanında bir de yaşlıca bir adam vardır. Yaşargün, Ebu Cihad'a, Semih Dinç'in ajan olduğunu, güvenilmemesi gerektiğini, anlatır. Semih Dinç ve yaşlı adam odadan çıktıktan sonra Ebu Cihad, Yaşargün'e Semih Dinç'in ajan olduğuna dair elinde belge olup olmadığını sorar. Yaşargün ise sadece şüphelendiğini söyler. Filipinler'deki gerillaların yenilgileriyle ilgili bir kitap üzerinden başlayan tartışma sonucu, Halil Çelimli, Türkiye'ye dönmek ister. Deniz seviyesinin 412 metre aşağısında, Lut Gölü yakınında bir kampta mevzilenmişlerken Ebu Cihad'tan haber gelir. Yaşargün, Ebu Cihad'ın Amman'da, El Fetih bürosunda kendisiyle buluşturduğu Savaş Al'ı kampa getirir. Savaş Al,

TİP geleneğinden gelip, Filistin kâmplarında askerî eğitim almış tek merkez yöneticisidir.

Savaş Al

1962 yılında TİP'ne girdim. '63'te İzmir dahil beş altı ilde TİP belediye seçimlerine girdi. 35 bin oy aldık. TİP'in ilk genel kongresi '64 yılında İzmir'de yapıldı. Yönetimde, gençlik kollarında görev aldım. '65 seçimlerine girdik ve çok iyi bir çalışma dönemi geçirdik. İzmir'de 17 bin oy aldık. '66'lara geldik. Derken o yıllarda MDD diye bir tartışma çıktı. Biz MDD'yi bilmiyorduk fakat sınıfın öncülüğü dolayısıyla SD'in Türkiye'deki icrası açısından, projeyi de programatik düzeyde çok iyi kavradık. Fakat MDD çıkınca, örgüt olarak bu teorik bilgisizlikten çuvallamaya başladık. Sorulara cevap verememek bir yana bu işin içinde bir yanlışlık olduğunu hissediyor fakat adını koyamıyorduk. Kendi arkadaşlarımız da akşam bakıyoruz SD'ci, sabah kalkıyoruz MDD'ci olmuş. Partideki gelişme durduğu gibi bir de erimeye başladı. İzmir'de gençler arasında bayağı iyi bir ekiptik. Ancak gençlik içindeki bütün inisiyatifimiz gitmeye başladı. O zaman, "Biz sosyalizmi bilmiyoruz" kanaatine vardık. Sadece biz değil, Türkiye'de sosyalistiz diyenler de bilmiyor. Memet Ali Bey biliyor, Behice Hanım biliyor. Ancak sosyalizmi bazı yönleriyle biliyorlar.

O günlerde büyük çeviriler yapılıyor, aşağı yukarı her gün bir kitap çıkıyordu. Devrim sorunu yok. Marksistler devrimcidir ama her devrimci Marksist değildir, gibi sözler söylüyor ancak devrimcilik anlamında da bir şey göremiyoruz. Sosyalizmin içselleştirilememiş olmasının somut verileri de var; örneğin, '60-'70 yılları arasında 1 Mayıs kutlanmıyor. Türkiye'de 1 Mayıs kutlaması ilk olarak 1905 yılında Basmane'de başlamıştır. 1 Mayıs'ı biliyorsun ama kutlamıyorsun. '68'lere geldiğinde gençlik kaynıyor, Dev-Genç iyi çalışıyordu. FKF'yi de elimizden aldılar. Bu arada İzmir'de, "Bizim bu sosyalizmi öğrenmemiz lazım" bilinci gelişmeye başladı.

Bunu öğrenmenin yolu, yurtdışına, yani sosyalizmin uygulandığı yerlere gitmek. TKPli olmadığımız için o ka-

naldan gitme olanağı yoktu. İzmir'deki bütün TKPlilerle ilişkim olmasına karşın bu anlamda bir yakınlık görmedim. Artık ben nasıl çıkarım, nasıl ulaşabilirim diye kişisel çabalara başvurmak gerekti. Marksizmi öğrenmek için yurtdışına çıkmak gerek diye kendince bir karar alınıyor. Daha doğru bir söylemle, sohbetlerde geçiyor, yazılı bir karara dökülecek bir şey değil.

TİP'in il yönetiminde inşaat mühendisi Güner Eliçin var. Ben de partinin genel yönetimine seçildim. Merkeze falan gidip geliyorum. Güner Eliçin, Susuzdede'nin orada bir inşaat yapıyor. İnşaata bir bekçi lazım oluyor. Antep'ten, Abdülkadir Yaşargün diye bir çocuk gelip inşaata bekçi oluyor.

Güner, "Tavsiye üzerine inşaatta çalışacak bir arkadaş geldi" diyerek kendisiyle ilgilenmemizi söyledi. Gittik bir gece, bu Abdülkadir'i bulduk. Abdülkadir tartışmayı çok seven bir arkadaştı. Ama açık, net söyleyeyim, bizim buradaki arkadaşlarımız açısından çok daha geriydi. Sonuçta biz bu çocuğu yetiştireceğiz. Sonra Abdülkadir Yaşargün burada fazla durmadı çekti gitti. Sonra bunun bir arkadaşıyla Filistin'e gittiklerini, yanındaki arkadaşının da öldüğünü duyduk.

Bu arada İlhami Soysal, *Cumhuriyet*'te, Suriye'ye dinî eğitim amacıyla giden İslamcılarla ilgili geniş yazılar yazmaya başladı. Biz de SB'ne gidip Lumumba Üniversitesi'nde eğitim almaya karar vermiştik. Partiden kimseye esasını söylemeden, böyle öğrenmek gerektiğini kararlaştırdık. Güner Eliçin'in inşaatında çalışıyorum. Bir çocuğum var, eşim ikinci çocuğa hamile. Bir gün öğlen yemeği için yürüyerek eve geldim. Eşim, iki kadın polisin gelerek arandığımı bildirip gittiklerini söyledi. "Mahkemesi var" demişler, kaçmamı mı istiyorlardı, bilmiyorum. Güner'e gidip durumu anlattım.

Çetin Altan'ın, "Bornova Savcısı Dinle" başlıklı yazısını çoğaltıp dağıtmıştık. Hakkımda dava açılmış ancak bu davadan ceza gelmeyeceğini hepimiz de biliyoruz. Bu benim yurtdışına çıkmam için bahane oldu.

'69 yılıydı, Ankara Siyasal'a gittim. Oradan Sivas'a geçtim. Sivaslı bir askerlik arkadaşımın ilişkilerini kullanıp

jandarmalara para vererek Suriye ile Türkiye'yi ayıran bir dereden sınırı geçtim. Hatırladığım kadarıyla o gece kar yağıyordu. Yanlışlıkla önce Türkiye'nin mayınlı tarafına geçmişim. Jandarma da beni geçiren de bağırıyor. Bir dut ağacının dibinden çıktım. Su boğazıma kadar geliyordu. Beni sıcak bir eve yolladılar. Pijama verdiler, eşyalarımı kuruttuk.

Geri dönmek istediğimde, "Neden geldin?" dediler. İlhami Soysal'dan okuduklarımdan yola çıkarak, "Benim bir ablam var, bunun oğlu dindar olmuş, buraya eğitime gelmiş, babası da vefat etti, benim bu çocuğu bulup götürmem lazım" dedim. O bölgelerde gerçekten de Müslüman Kardeşler hâkimdi. Çok örgütlüydüler. O köyden başka bir köye bir imamın yanına gönderdiler. Ramazan ayıydı, herkes oruçtu. Ben de onlarla birlikte hareket ediyordum. Gönderdikleri adam terziydi. Terzinin söylediği, imamı bulmak gerektiğiydi; iki köy arası yayan yürüyerek orayı buldum. O imam beni Halep'te bir yere yolladı. O da bana Şam'dan bir adres verdi. Garaja kadar götürdü. Yolu tarif etti. İneceğim durakları söylediler, az da olsa Türkçe biliyorlardı. Gideceğim adamın adresini ve ismini de verdi. Geç vakitte adamın evine gittik. "Kimsin, nesin, necisin" diye sorgulamaya başladılar. 30-35 kişilik bir koğuş. Genç genç, zayıf, bakımsız çocuklar var. Onlara "Çocuk El Fetih'e gitmiş" dedim, "Yarın sabah seni Mektep 23'e götürürüz" dediler. Mektep 23'ün ne olduğunu bilmiyorum, ertesi gün götürdüler. Girişte Arapça yazılar, Filistin bayrağı, Fetih'in arması var. "Merkez burası, sorarsın" diyerek beni kapıda bıraktı. Şam'ın göbeğinde yuvarlak merdivenlerle çıkılan bir binaydı.

Mektep 23'de "Kimsin?" diye sorduklarında, Türk olduğumu Abdülkadir'i aradığımı söyledim. "Kadir kim?" dediler, meğerse Kadir'in ismi orada Mustafa Kemal olmuş. Ancak iki tane Türk'ün olduğunu biliyorlar. Tercüman çağırdılar. O akşam salonun ortasında çok büyük bir iftar sofrası kuruldu. Ebu Ammar'ı orada gördüm. Hep birlikte iftar açtılar. Beni de çağırdılar, oruçlu olmadığımı söyledim. Sonradan Ebu Cihad olduğunu öğrendiğim kişi de onlarla sofraya oturdu ama onun oruçlu olup olmadığını

bilemiyorum. Yanıma bir delikanlı vererek beni banyo yapıp temizleneceğim, dinleneceğim, karnımı doyuracağım bir yere gönderdiler.

Delikanlı beni bayağı lüks denilebilecek bir apartmana götürdü. Birkaç kişinin olduğu bir daireye girdik. Banyo yaptım, karnımı doyurdular. Vakit geçsin diye sinemaya gittik, geldik. "Abdülkadir'in yanına götüreceğiz" dediler. Ben Abdülkadir dediğim için onlar da Abdülkadir demeye başladılar. Sosyalistlerin bilinci açısından baktığımda Abdülkadir'in Mustafa Kemal ismini alabileceğini düşünememiştim. Bir arabaya bindik. Hepsi Kalaşnikoflu. Ürdün sınırında ellerindeki beyaz kâğıtları gösterdiler, geçtik.

Amman'da bir kampa götürdüler. Orada Ebu Musa ile çok tartıştım. Ebu Musa, '80'li yılların başlarında Beyrut Savaşı sonrası El Fetih'ten ayrılarak Arafatlarla çatışmıştı. Orada bahçede, büro ve çadırlar var. Çadırların içinde gerillalar var. Filistinli bir çocuk beni çok güzel işletti. Orada yeni gelenlere talim yaptırıyorlarmış, bu çocuk da talim yaptıran hocalardan biriymiş. El bombasının pimi takılı ama tıpası yok. İçi boş, sonradan gördüm. Orasını görmesinler diye eliyle kapatıyor. Pimi çektiğini görür görmez başımı korumaya çalıştım, kendimce korktuğumu da belli etmeyeceğim. Gerillacılığa gelmişiz, serde de yiğitlik var. Kafamı korumaya çalıştığımı görünce bunlar gülmeye başladılar. Öğlene kadar orada bekledim, sonra Abdülkadir'in olduğu kampa götürdüler.

Aybarların etrafında yer alan, "oportünist" olduğu iddiasıyla kamptaki bazı kişiler, Savaş Al'ın gelmesinden memnun olmazlar.

Abdülkadir Yaşargün

Sekiz ayı aşkın süredir orada eğitimdeydik. İşçi Partisi'nin genel merkez yönetiminden Savaş Al, içimize geldi. Parti çalışanı birini vurmuşlar, sosyalist diye onun cenazesine gelmiş. Benim nerede olduğumu sormuş, ora-

dakiler de Filistin'de olduğumu söylemişler. Amman'da, Filistin bürosunda beni bekliyor. Görünce bana sarılarak "Filistin için savaşmaya geldim" dedi. Böyle bir durumda sen buna oportünist deyip sırtını dönebilir misin? Hepimiz kıyafetlerimizi çekmişiz, elimize Keleşleri almışız. Eğitim bitti. Silahın numarası yazılıyor. Mustafa Yalçınerler, "Bu oportünist, biz bununla birlikte olmayız" dedi.

Atatürk meselesi gündeme geldi. "Atatürk devrimci ama ulusal devrimci, proleter devrimci değil, ulusal devrimi yapmış geçmiş. MDD'i yaptığında sosyalist devrime geçip iktidarını kurduğun zaman bunun adı bir bütün olarak devrimdir. Kafanızda ayırıyorsunuz, bu süreç birbirinden ayrılacak bir süreç değil. Biz bu devrim sürecini sosyalist devrim ya da MDD'le bir yere kadar götürmeye çalışacağız" dedim. Tabii bu tartışmalar uzun sürdü.

Savaş Al

Kadir'i çağırdılar. Mustafa Yalçıner, Alpaslan, Tuncer Sümer, Yusuf Aslan... Bayağı kalabalık bir grup vardı. Kadir "Hoş geldin" dedi. Beni İzmir'den tanıdığını diğerlerine de söyledi. Kadir yıllar sonra İzmir'e geldiğinde de söyledi ama benim hatırladığım doğrudan doğruya benimle aralarında böyle bir tartışma geçmedi. Kadir bana bu tartışmayı aktarırken sanki Hüseyin İnan benim kampta kalmamı istemiyormuş gibi anlattı. Ancak o günlerde Hüseyin İnan kampta yoktu. Yıllar sonra anlatıldığında bunun doğru olmadığını söyledim.

Ama Mustafa ve Alpaslan'la bir tartışma yaşadık. Yaptığımız teorik tartışmalarda, sosyal bilinçleri bana çok zayıf geldi. Hepsi MDD'ciydi. O sıra Türkiye'de "Ordu Gençlik El Ele Milli Cephede" sloganları atılıyordu. Orduyu kavrayamamışlar. Ordu, silahlı kuvvetler meselesini o gün de biliyordum. Tartışma buradan mı çıktı hatırlamıyorum. Ama bu MDD tezinin yanlışlığını MDD üzerinden, feodalizm var mı yok mu üzerinden tartışırken, bu konuları kendilerine göre çok iyi bildiklerini düşünüyorlardı. Ben bilmedikleri izlenimini edindim. Türkiye sosyalist hareketinin bir kolu olarak bir hazırlığa başladıklarını tahmin ediyor-

dum. Bu kadar bilinçsizce böyle bir işin içine girilirse sonu ne olacak, diye düşünüyordum. Gelecek göremediğim için, doğrusu korkuyordum.

Aramızda geçen tartışmalar sanırım bu yönde oldu. Sonuçta benim SB'ye gitme fikrim var ancak silahlı mücadelenin gerektiğini düşünüyordum. Sovyet Büyükelçiliği'ne ulaşıncaya kadar mecburum, Sovyetlere gitmenin yolunu bulacağım. Bekleme sürecinde de askerî eğitim yapıyoruz. Ancak Sovyetlere gidilemezse ve bu iş başlayacak olursa, yani bir şey başarılabilecekse, teori sorunlarına çözüm bulacak birine ihtiyaç olacağına inanıyorum.

Aklıma İzmir'deki Esat Balım geliyor. Kendisi en kritik ve karmaşık sorunlara pratik, akıllı çözümler üretmesiyle bilinen biri. Bu arada Mustafalar da kendi gruplarını hazırlıyorlar. Dağa çıkma fikirleri ve hedefleri var. Liderleri, liderlikleri var. Dışarıdan gelen biri Esat Balım diye bir isim öneriyor. Sanırım bu önerimi kaldıramadılar. Esat Balım'ı liderliğe önerdiğimi algıladıklarından aramızda küçük bir tartışma oldu.

İlerleyen günlerde grup üyeleri Şeria Nehri'ni geçerek bir dizi taciz eylemine katılırlar. Bu eylemlerle, o güne kadar kampta öğrendiklerini gerçekleştirme fırsatına sahip olurlar.

Mustafa Yalçıner

Antep ve THKO olmak üzere iki gruptuk. Bu gruplar birbirleriyle emir komuta ilişkisine sahip değillerdi. Türkiye'den gidenler eğitim kamplarından sonra kendi kamplarına sahip oldular. Kaide[22] denilen üsleri vardı. Bir süre Araplarla birlikte Karemeh adında terk edilmiş bir kasabada, bir köy evinde kaldık. Bizden, şu kadar kişi lazım denildiğinde istedikleri sayı ve kişilerle bu operasyonlara katılıyorduk. Alpaslan'la ikimizin katıldığı yedi-sekiz operasyon vardır. Bütün Türkiyeliler olarak, başımızda Arap

22. Eğitim devrelerinden geçirilen ve artık operasyonlara katılabilir düzeyde görülen fedailerin konumlandırıldığı saldırı üsleri.

komutanla bir kez operasyona gittik. Onun dışında Filistinlilerle birlikte bir iki kişi gidiyorduk. Ebu Cihad'tan ya da oradaki sorumlu olan kişiden gelen talepler üzerine eylemlere katılıyorduk. Şeria Nehri'ne yakın bir yerde kurulan Ürdün mevzilerine gidip, oradan saldırılacak bölgeye göre biraz erken gidip keşif ve gözlem yapıyorduk. Keşif ve gözlemlere göre saldırının planlarını oluşturup karanlık çöktüğünde Şeria Nehri'ni şişirilmiş bir tekerlekle geçerdik. Bizim şişman, iyi bir yüzücümüz vardı. Nehri önce o geçerdi. İpi beline bağlayıp tekerlekle karşıya geçince de sistemi kurup birbirimizi o tekerlek vasıtasıyla çekiyorduk. Sonra geçen grubun içinden bir iki kişi "artçı", "korumacı" olarak kalırdı. Diğerleri gidip İsrail karakollarına eylemi yaptıktan sonra dönüp gelir, arkada kalanlar tarafından karşılanırlardı. O çekilme esnasında gerek bizim mevzilerimizde bıraktıklarımız gerek büyük saldırı olduğunda Ürdün mevzilerinden bıraktıklarımızla, büyük top atışlarımızla geri çekilen grubun koruması gerçekleştirilirdi.

O eylemlerin önemi bizi ölüme alıştırmasıydı. Yukarıda anlattığım biçimde RPG yardımcısı olarak geçip gittiğimiz bir eylemde sonradan öğrendiğimize göre durumu fark eden İsrail karakolu saldırıya karşı tedbir olarak atış yapılabilecek tepeleri mayınlamış. Eylemin başında önce RPG bir el kalkar atışını yapar, saldırı da bu atışla birlikte başlardı. Bizim RPG'cimiz yanımda atış yapmak için ayağa kalktığında, bir an kulaklarımızı sağır eden bir gürültü duyduk. Belli bir süre hiçbir şey duyamadım. O patlamanın etkisiyle gün boyu sürekli kulağımda bir çınlama oldu. Elimdeki diğer roket mermisini uzattım. Bir türlü almıyordu roketi. Sonra elimi uzatıp ne yapıyor bu diye yoklarken başının bedeninden kopup, kumun üzerine düşmüş olduğunu gördüm. Yoğun bir atış altındaydık. Bizim RPG'cimiz saldırı işareti olacak mermiyi atacağı anda İsrailliler saldırıyı anlamış, hemen mayınları patlatıp tepeyi uçurmuşlardı. Bulunduğumuz tepe ağır silahlarla, uçaksavar mermileriyle taranıyordu, o kumdan tepe dümdüz olmuştu. Kendimizi koruyabilmek için biraz aşağıya çekildik. Bir taraftan da toparlanmaya çalışıyorduk. 10-11 kişilik bir gruptuk. O esnada kendi aramızda da tartışıyorduk. Dilim döndüğünce,

"Bu adamı bu halde bırakamayız, almamız lazım" dedim, beni dinleyen olmadı. Sonuçta komutan var. Eylemden döndükten sonra Ebu Cihad'a durumu anlattık. Cesetler kutsaldı. "Niye bıraktınız?" diye kızdı. Bizim bulunduğumuz kaidenin sorumlusu teğmendi. Sanırım komutanımız Ebu Avvat'tı. Onunla o tepeye gidip cesedi aldık.

Savaş Al

Herkesin arasında operasyonlara katılmak için müthiş bir yarış vardı. Mesela rahmetli Alpaslan bayağı iyi bir nişancıydı. İçeriye gidenler Şeria'dan geçiyorlardı, içeriye gidenleri dışarıdan koruyanlar oluyordu. Nehrin Ürdün tarafında iki kişi, şambreli engellemesinler diye nöbet tutuyordu. Bir gece Yusuf'la ben kaldım. Şeria'nın kenarında çok kırağı yağıyor ve rutubetten dolayı elbiseler sırılsıklam oluyor. Nehrin kenarına iki tane boy çukuru kazmışlar. Ben askerliğimi yaptığım için bu konularda onlardan daha avantajlıydım. Yusuf'la aramıza çektiğimiz bir iple haberleşme sistemi de kurduk. Sazlığın içinden tık tık tık bir ses geliyor. Şeria çok güzel bir nehir, iki tarafı sazlık. Yusuf'a işaret ettim, benim yanıma geldi. Sisten göz gözü görmüyor. Yer belli olmasın diye silah kullanma yasağı var. Gelenleri süngüyle halledeceksin. Onların geçecekleri yer belli oluyor, orayı bombardımana tutuyorlar ya da ablukaya alıyorlar. Nokta operasyonları bu anlamda önlemeye çalışacaksın.

Süngüleri çıkardık, hazırlandık. Sesler de yaklaşmaya başladı. Meğer sesler domuzdan geliyormuş. Çok korktuk. Sanırım o gece içeride birisi öldü. "Kafası kopmuş" dediler. El Fetihliler gelip o cenazeyi aldı. Bizim oranın grup lideri dal gibi bir Arap çocukla geçilecek bölgeye gözcülüğe gittik. Kum tepelerinin orada çölü gördüm. Yalnız bir yer var ki, düz alan, orayı eğilip koşmamız gerekiyor. İsrailli askerler oradan geçenleri gördüklerinde başka bir noktadan ateş ediyorlarmış. Kum tepelerinin üzerinde dürbünleri çıkarıp gözlemeye başladık. Akşam geçilecek yeri belirlemeye çalışıyoruz. İsrail'de askerliğe kadınları da alıyorlar. İki taraf da birbirine dürbünle bakıyor. İsrailli askerler, "Hadi gel"

anlamında el işareti yapıyorlardı. Ben gözleme çıktım, çatışmalara girmedim.

Tuncer Sümer

Orada öğreneceğimiz fazla bir şey yoktu. Biraz da Ebu Cihad ağırdan aldı. Onun üzerine kamptan ayrılmaya karar verdik. Ebu Halid diye bir komutanımız vardı. Onunla uzun uzun konuştuk ve Türkiye'ye döndük.

Orada kaldığımız sürece El Fetih örgütünün fedaileriydik. Faysal, kaide komutanımızdı. Bizim operasyona karar vermemiz mümkün değildi, vermek de doğru olmazdı. Sonuçta orada karar mekanizması olan bir otorite, yapı, örgüt olduğundan, onların dışında hareket edemiyorduk. Kaide komutanı kampa gelir, sen sen sen deyip baskına katılacakların isimlerini sayardı. Biz cepheye gitmek için can atardık. Bazen, "Ben 20-25 defa gittim, gitmek istemiyorum" diye tartışmalar olurdu. Onlara, "Adamlar Türkiye'den gelmiş, katılmak için can atıyor, sizin şu yaptığınıza bakın" diyerek bizi örnek gösterirlerdi. Bizim kulağımıza "Türkler geldi, Gor Çukuru'nu adam etti" diye sözler gelirdi. 8-10 kişilik gidilen eylemlere bizden birer ikişer kişi götürüyorlardı. Eylemler genelde vurkaç taktiğindeydi.

Gor Çukuru'nda, Şeria Vadisi var. Şeria Vadisi'nin öbür tarafı tamamen İsrail işgali altında. Kum tepeleri vardı. O kum tepeleri üzerinde nöbet tutmak için yer yer betonarme mevziler yapmışlar. Biz yürüye yürüye Şeria Vadisi'ne gelince vadinin bu yakasında bir Doçka, bir havan bırakıyorlardı. İniyorduk Şeria Vadisi'nin altına. Otomobil lastikleriyle karşıya geçiyorduk. Oradan kum tepelerini tırmanıyorduk. Kumları eşeleyip kendimize siper yapıyorduk. Sonra birisi, "Allahu Ekber!" diyerek ateş ediyordu. Ardından hepimiz ateş etmeye başlıyorduk, onlar da bize ateş ediyorlardı. Bizim gruptan en çok Alpaslan Özdoğan 8, Mustafa Yalçıner 7, ben ise 5 kez baskına katıldım. Antepliler üç dört baskına katıldılar. Hüseyin İnan, iki ya da üç baskına katıldı, Yusuf yine öyle.

Hüseyin İnan'la Ankara'ya silah götürürken otogarda yakalandığı için cezaevinde yatan Tahsin Akpek cezaevinden çıkarak kamptaki arkadaşlarına ulaşır. Yapılan işbölümünden sonra, örgütlenmeden Hüseyin İnan ve Ercan Kanar sorumlu olur. Hüseyin İnan, ODTÜ'lü öğrencileri, Ercan Kanar, Gaziantep, Adana, Malatya yöresinde işçi ve köylü kökenlileri örgütleyecektir. Hüseyin İnan ve Ercan Kanar bu çerçevede Türkiye'ye geçmek üzere Halep'te bulunan Abdülselam'ın yanına gelirler. Abdülselam'ın sınırdan geçirmesi için görev verdiği kişi, Semih Dinç'ten başkası değildir.

Semih Dinç

Türkiye'ye dönerken Halep bürosuna uğrayacaktım. Çantamda dört beş tane parçalı ve parçasız şeklinde saldırı ve taarruz bombası, ayrıca bez şerit kemeri olan üzerine takılı mermileriyle Colt marka tabancam bulunuyordu. Bu, hududu geçinceye kadar kullandığım bir yöntemdi. Hududu geçtikten sonra güvenli bir noktada çantamdan çıkardığım temiz ayakkabılarımı giyer, temiz elbiseleri geçirirdim üzerime. Bu yöntem çok tutmuştu.

Türkiye'ye tekrar geçiş yapacaktım. O zamanlar Halep'te Abdülselam vardı. Daha sonra yolsuzluk nedeniyle Kuveyt'e kaçmıştı. Halep'ten, parti tabanında ilişkilendiğim, ileride birlikte bir şeyler yapabilir, ortak bir politik organizasyonda yer alabilir miyiz, diye kendime yakın gördüğüm bazı çevrelere ulaştırılmak üzere silahları Türkiye'ye aktaracaktım. Parti kökenli, aynı zamanda hem sosyalist devrimci hem de silahlı mücadeleden yana olan kesimlerle ve birçoğu partiden uzaklaştırılmış gençlerle ilişki içindeydim.

Abdülselam, "Malzemelerin geldi" dedi. Onlar da ayrıca bir askerî araçla Cerablus'a, sınıra kadar damgalı ve izinli olarak gelmişti. Gerisi sana kalmış oluyor. Artık sen kendi olanaklarınla silahları karşı tarafa geçireceksin. Bu şekilde birkaç sevkiyat daha yapmıştık. Abdülselam, "İstersen bunlar bu sefer burada kalsın. İki arkadaş var, onları da karşıya sen geçireceksin" dedi. "İşim var, sen onları başka türlü geçir, malzemelerle gitmem" lazım deyince, "Yok, Semih bunlar daha önemli" dedi. Epey ısrardan sonra silahlı, çantada-

ki bomba ve giysilerimle birlikte beklemeye başladım. Bir baktım bizim rahmetli Hüseyin İnan'la, Ercan Kanar geldi. Onları gıyaplarında tanıyordum ama bir hukukumuz yoktu. Aynı kamptan gelmişlerdi. Sabahleyin erkenden yola çıkacağız. Reyhanlı'nın arkasında Dena diye bir kasaba vardır. Oraya kadar beraber gidecek, oradan köyler arası çalışan eski jipler vardı, onlara binecektik. Sınıra gelince Hüseyin, "Semih nasıl geçeceğiz?" dedi. Hüseyin çok ciddidir. Konuştuğu zaman dinleyebildiğim ender insanlardan biriydi. Ercan, benim gibidir. O zamanlar rahmetlinin bıyıkları da vardı. Benden daha yaşlı gösteriyordu.

Dena'dan geldiğimizde Türkiye'de Sarsarin diye bir köy var. O köye gideceğiz orada benim bir tanıdığım var. Sabaha karşı oradan geçeceğiz, o saatlerde nöbetçi ya yeni gelmiştir ya gelmemiştir. O Sarsarin Köyü'nün üstünde yığma tepe gibi bir tepe vardı, onun üstünde de karakol. Sınırda zeytin ağaçları vardır. Hüseyin, "Nasıl geçeceğiz, yolu iyi biliyor musun?" dedi tekrar. Kendimce şaka yaparak, "Ben geldik dediğim zaman, benim bastığım yerlere basarak geçin. Ben nereye basıyorsam, siz de oralara basıp geçeceksiniz. Onun dışında normal yürüyüp gideceğiz" dedim. Onların da bir tane küçük çantaları var ama içinde pek bir şey yok. Onlar benim çantamın içinde ne olduğunu bilmiyorlar. Fermuarını açtığın zaman en üstte kemeriyle kıvrılmış bir Colt tabanca görürsün, altında bir Türk bayrağı! Onun altında giysiler; katlanmış çamaşır. Onlar bir yerde çok kullandığım bir tedbirdi ve bayağı işime yaramış yöntemlerden biriydi. Bir derecik ve yanında kayacıklar vardır orada. Hassas bölge o kayacıkların tarafındaydı. Hemen 2-3 metrelik bir alandı. Çünkü derenin kıvrımına göre o hat incelmişti, diğer taraflarda 50 metrelik mayınlı alanlar vardı. Geçiyoruz ama arada ben bunlara bakıyorum, izliyorum. Kayalık olmasına rağmen dikkat ediyorlar. Gerçekten de bastığım yerlere basa basa geliyorlar peşimden, bense yavaş yavaş, etrafı da kontrol ederek geçiyorum. Arada bir duruyorum bakıyorum, onlar da birkaç adım arkamda duruyorlar. Kayalıklardan esas mayınlı araziye girdim. O bölgede birkaç defa gidip geldiğim için bir yolum, o yolda belirli işaretlerim vardı. Bu arada muziplik, ben biraz da abartıyorum, ha

deyince basıp geçeceğim yerden bile biraz abartarak duruyorum. Biraz hızlı adım atıyorum. "Dur, nereye bastın, göremedik" diyorlar. "Bakın" diyor, geri adımlarla geliyorum, tekrar birkaç adım atıyorum ileriye. Ondan sonra onlar tekrar benim bastığım yerlere basıp geliyorlar. Şimdi esas tel örgülere geldik ki, orası aslında tam çıkıştır, sürülmüş tarla gibi bir alana çıkarsın oradan. Oraya geldik. Attım adımımı, onlar da çıktı. Ondan sonra ben başladım elimdeki çantayla koşmaya. Bunlar kaldılar öyle. O arada ben 10-15 metre kadar arayı açmıştım. Onlar arkamda kalınca, "Geçtik ulan, geçtik" dedim. Sevinçle birbirimize sarıldık.

O sırada dereden uzaktan ağaçların arasından bir ses. "Hooop, bizi gören yok mu burada, hooop!" diye bağıran bir ses. Birdenbire Hüseyin, "Yakalandık galiba" dedi. Baktım, şapkasının önünü hafif kaldırmış, elinde de tüfeğini çoban sopası gibi tutmuş, bağrı açık bir asker. Meğer bu başından sonuna kadar bizim geçişimizi izlemiş. Çok dikkat etmeme karşın onu görmemem büyük hataydı. Zamanlama benim için çok değerli. Nöbet düzeninden haberim var. Mağrata, Hatmi, Tansayin... O karakolların hepsinden haberim var. Ayrıca Mağrata dedikleri bölgede ismini bildiğim bir teğmen var. Ama hukukum yok. İsmen orada görev yaptığını biliyorum.

Ercan'ın bir an sesi kesildi. "Benim çantamı da alır mısınız?" dedim. Çantamı pat diye bıraktım, "Benim peşimden gelirsiniz" dedim. Hızlı hızlı adımlarla askere doğru gittim. Onlar benim peşimden yakalandık diye geliyorlar. Geldim askerin yanına. "Ne diyorsun sen?" dedim. "Görmediniz mi beni, bizi burada görmüyoruz mu sanıyorsun?" dedi. "Ne diyorsun sen?" dedim, bu tekrar, "Görmüyor musun sen beni" diyemeden bir tokat çaktım buna, cümlesinin sonunu getiremedi. "Tanıdın mı lan beni?" deyince toparlamaya çalıştı. Bir tane daha patlattım, "Tanıdın mı beni?" dedim. "Tanıdım komutanım" dedi. "Kapat lan şu yakanı!" dedim. Bu arada tokatı yiyince şapkası biraz daha dönmüştü. "Şapkanı düzelt, şapkanı!" dedim, sesimi yükselterek. Bizimkiler şaşkın, bu Semih ne yapıyor, diye film seyreder gibi izliyorlar. Sonra askerin toparlandığını gördüler. Onlar geldiler yanıma, ben devam ettim askeri fırçalamaya. "Eş-

şoğlueşşek, karşıdan gelirken beń seni görmüyor muyum lan? Gelenlerin haracını toplayacaksın değil mi? 'Üç tane keklik geliyor, yolumu bulayım' diye bekliyorsun değil mi?" dedim. "Komutanım vallahi billahi öyle değil" diye yalvarmaya, kendince beni ikna etmeye çalıştı.

"Kim var yukarıda?" dedim. "Vallahi ben varım, komutanım, Ordulu çavuşum var, biz varız" deyince, "Kaç kişi var karakolda?" diye sordum. "Sekiz kişi varız komutanım. İki kişi de aşağıya gitti, on bir kişi toplam" dedi. "Engin teğmen burada mı?" dedim. "Yok komutanım, bugün pazar, buraya gelmez" dedi. Bu arada ben tam kaptırmışım askercilik oynuyorum. Hüseyin'le Ercan'da çıt yok. İçimizde en yaşlısı Hüseyin gösterdiği için döndüm, "Bak abin üsteğmen, abin teğmen, beni zaten tanıyorsun, Allahsız teğmen." "Biliyorum komutanım." "Al bakalım çantayı, yürü karakola."

Buna bir fırsat verdim, 10-15 metre ötemizde yığma tepeyi telaşla çıkıyor. Sözde haber verecek komutana, komutan geliyor, diye. Arkadan, Hüseyin, "Ne oluyor?" diye sorunca, "Siz fazla konuşmayın, çaktırmayın durumu, beni izleyin, asker gibi davranın, kaşlarınız çatık olsun, o şekilde idare edin, telaş yapmayın. Sen zaten üsteğmensin, en yaşlısı sen gösteriyorsun, bekleyin sonucu" dedim.

Bunları söyledikten sonra tepeye çıktık. O tepeyi geçince karakola çıkılır, karakolun önü bir meydan gibidir. Bizimki o hışımla dalmış koğuşa. Koğuşlara giden bir ara bir tarafı mutfağa açılıyor. Silahlıklar var yine arkadaki koğuşta. Oraya gelince bir baktım üç-beş kişi paldır küldür koğuşlardan çıkıyorlar; yakaları paçaları bir yanda, şaşkınlık içindeler. Geldim hemen, "Kalkmadınız mı daha?" deyince paldır küldür hepsi dışarıya çıktılar. Sekiz-dokuz kişi toparlandılar. Sınırda tokat atan üzerine o şekilde gelen bir adam mutlaka senden büyük birisidir. Ya onu silahla vuracaksın ya da komutandır deyip riayet edeceksin. O psikoloji ya da mutlaka böyle bir şeydir askere tokat atan, vuran, o şekilde konuşan bir adam asker sonuçta. Ya subay ya astsubay diyecek kafasından. Zaten kendimizi Allahsız teğmen diye tanıttık. "Hadi bir içtima yapın" dedim.

Ufak tefek, Ordulu bir onbaşı vardı. Kıpır kıpır böyle, bir şeyler söyledi söyleyecek, yaptı yapacak. Şeytan gibi göz-

leri dönüyor. Bu bize oyun yapabilir, hazır diğerleri yuttu bu oyunu bozmasın. Şimdi bunlar dışarıya çıktı, "Sağdan sayın bakayım" dedim. Bir, iki, üç, dört... "Sondur komutanım" dedi, "Rahat!" dedim. "Erzurumlu, çantayı nereye bıraktın?" deyince "Komutanım burada" dedi. "Onbaşı sen misin şimdi bunların komutanı?" dedim, "Benim komutanım" dedi. "Erzurumlu'yla beraber gel bakayım sen buraya" dedim. Askerler de rahatta, biri hariç teçhizatsız duruyor. Çantayı açtırdım, bir baktı silâh ve Türk bayrağı var. Halep'ten gelirken Şark El Hamra diye sigaralar almıştım on paket. Çantanın kenarlarına koymuştum. Erzurumlu'ya döndüm, "Al bakalım oradan birkaç paket sigara" dedim, beş paket sigarayı aldılar. Erzurumlu'yu ötekilerin yanına gönderdim. Onbaşıya döndüm, "Oğlum baktın gördün, ne anladın sen bu işten" dedim, kıvranıp duruyor. Bir şeyler söyleyecek, tepkimden korkuyor. "Biz neyiz oğlum?" dedim, "Casussunuz komutanım" dedi. Hemen parmağımı dudaklarıma götürdüm: "Bu, memleket, vatan sırrıdır. Bak bunu ne Engin Teğmen'den duyacağım, ne başka birilerinden duyacağım. Birilerinden duyarsam eğer, seni mahvederim" dedim. "Söyler miyim komutanım?" diyor. Çocuk sanki filmlerde gördüğü casuslarla karşılaşmış gibi, bayrak silah derken, birden neyiz biz deyince, kafasında ikna edici bir yanıta ulaşmış oldu. "Casussunuz komutanım"la, iş çok güzel bir yere bağlanmış oldu. Üç tane casusla karşılaştı sınırda.

Dışarıya çıktım. O tepeden bütün Reyhanlı Ovası görünür. Tepelerdeki karakolları, Mağrata'yı bile görürsün. "Çocuklar, bizim karnımız aç" deyince, "Komutanım şimdi yaparız" diye fırladılar. O zamanlarda gaz pompalı ocaklar var. Onlarla hemen çay yaptılar. Onbaşı bir başkasıyla hemen Sansarin Köyü'ne indi. Kucaklarında bir kutu kaymaklı bisküvi, suyla birlikte yumurta almış geliyorlar, bir de açık ekmek. Bu arada "Ya bir komutan çıkar da gelirse?" diye belli belirsiz içimde bir kıpırtı var. Orada bekleyecek ya da yayan çıkıp yürümeye başlayacaktık. Hüseyin'le de göz göze geliyoruz, onlar da rahat. Orada bir tane köy cipi var. Bir de çepeller motorlar var, yan taraflarında hani sepetleri var, aynı zamanda onları kaçağa kullanıyorlar.

Sonra bunlara tekrar, "Çocuklar, hadi sizlere iyi görevler, burada gördüğünüz şeyler unuttuğunuz şeyler olacak, bizi görmediniz, bitti" dedim. Tamam dediler. "Belki bir süre sonra ağabeyleriniz buradan geçmek isterse bilecekseniz" dedim. Kendimce sonraki geçişlere yol açıyorum. "Tamam komutanım" dedi onbaşı. Oradan biz elimizde çantalarımızla indik geldik jipe. Önde iki yer boş zaten, arkada ikili bir koltuk var, oralar da boş. Millet beş altı kişi birbirinin üzerine yığılmış, kendilerince komutanlarını rahatsız etmemek için. Şoför, "Komutanım hoş geldiniz, yeni mi atandınız?" diye başladı soru yağmuruna. "Kısmetse, bakacağız artık" dedim. Hemen, komutanım görüşürüz, diye bağlantı kurmaya çalışıyor. "Antakya'ya gideceğiz de Reyhanlı'da inip bakacağız" dedim. "Yok komutanım. Vallahi bırakmam, ben götüreceğim" demez mi! "Bırakmam" diye tutturdu. Ulan biz bir an önce sivil hayata karışalım da artık bitsin şu hikâye çünkü bayağı bir şey yaşadık. Orada indi bunlar Reyhanlı'da biz kaldık. Israr üzerine ısrar, para veriyoruz almıyor. "Ne demek komutanım" diyor. O zamanlar götürdü bu Antakya'nın eskiden bir garajı vardı; içinde kebapçılar olan. Adam bir yapıştı ki çok fena; bağlamaya çalışıyor. Yeni komutan, bunlar sınır karakolları buralara ilerde bir şekilde işim düşer, diyor adam, şimdiden bağlamaya çalışıyor. Arkasından, orada adam bir de kebap yedirdi bize. Ondan sonra geldik, otobüse bindik.

Hüseyin, "Sen nasıl oynadın, kendimi zor tuttum, güleceğim gülemiyorum, bağıracağım bağıramıyorum" dedi. "Bu da böyle bir iş dedim" askerî okul kökenli olduğumu vurgulamak için. Bu benim Hüseyin'i son görüşüm oldu.

Ercan Kanar

Şimdi geçişimizin detaylarını çok anımsayamıyorum. Disiplin işlerine Hüseyin ve ben bakıyordum. Ayrıca yeni elemanlar getirip götürmede Hüseyin'le birlikte görev aldık. Bu arada Ankara'ya gelmiş Ulaş'ı (Bardakçı) ikna etmeye çalışmıştım. Ulaş ikna olmadı. "Devrimci kitle çizgisi önemlidir" dedi. Mahir'le tartıştım. O zamanlar Mahir de, Lenin'in "Kitlenin bir adım önünde olmalıyız" sözünü vur-

gulayarak devrimci kitle çizgisini savunuyordu ve bizi maceracılıkla suçluyorlardı.

İkna edebildiğimiz insanlardan götürdüklerimiz oldu. Malatya'ya da gittim. Süleyman Kırteke, benim TİP'ten arkadaşımdı. Teslim Töre vb, İstanbul'dan dört beş kişi, Antep'ten dört beş kişi gelmişti bu ikinci gruba. Bu gelenlerin birçoğu eğitimin sıkılığından dolayı çok fazla kalmak istemediler ve döndüler. İbrahim Seven de bu huzursuzluğu yaşayıp kısa zaman sonra dönenlerdendi. Halis Özkan da geri döndü. İkinci ve üçüncü grubu götürdükten sonra ülkeye dönen en az sekiz dokuz kişi oldu. İbrahim Seven'e bir ya da iki gün oda hapsi verildi. İkinci partide benim götürdüklerim arasında Bektaş Avşar, Bekir Reyhan, Mehmet Ali Emre vardı. Mehmet Ali de oradaki sıkı koşullara ayak uyduramayıp döndü. Şu anda yaşamayan "Barzani" dediğimiz bir arkadaşla Pazarcık tarafından Hüseyin Ovalıoğlu da döndü.

Sonra bu üçlü çelişme durumu çıkınca, her üç grup da ayrı ayrı dönüş yaptı. Oraya gidince çok sıkı bir kitap okuma temposuna girildi. Aramızda "Kırlar gerçekten hazır mı, değil mi?" tartışması bile başladı. Giderken yaptığımız tespitlerin doğruluk derecesini tekrar masaya yatırmak durumunda kaldık. Döndükten sonra Dev-Genç'i kurduk. Dev-Genç'te biz Mahir kanadını destekledik. Antep Dev-Genç'i Celal Doğan'la birlikte kurduk. Celal Doğan, Celal Özcan, Abdülkadir Yaşargün, Mihri Belli kanadına yakındı. Benim kanat ise Mahir Çayan'ın görüşlerine yakındı. Antep Dev-Genç'te benim savunduğum kanat yönetimdeydi. Zaten Dev-Genç'te seminerleri vb esas teorik çalışmaları ben yapıyordum.

Ercan Kanar'ın "Aramızda üçlü bir çelişme durumu çıktı" diye tanımladığı grup içindeki ayrımlar derinleşir. Batı Şeria'da, sızmalar devam eder. Fakat bu operasyonların ne kadar yararlı olduğu, İsrail askerlerine ne kadar kayıp verdirdiği şüphelidir. Bu, grup içindeki yeni tartışmaları alevlendirir. Yaşargün konuyla ilgili grubun eleştirilerini Ebu Cihad'la

paylaşır. Ebu Cihad, bu operasyonların devrim stratejileri içinde genel taktik uygulamalar olduğunu, bu aşamada bu tür taktiksel adımlarla düşmanı yıpratmayı amaçladıklarını, bunlarla da askerî örgütlerini daha etkin muharebelere hazırladıklarını, bu eylemlere katılan fedailerin savaş kapasitelerinin yükseldiğini anlatır.

9 Kasım 1969'da, Hüseyin İnan ile Ercan Kanar'ın ülkeye gidişleri üzerinden yirmi gün geçmiş ve kendilerinden herhangi bir haber çıkmamıştır. Yusuf Aslan, Savaş Al ve Yaşargün'ün örgüt çalışmalarını sürdürmek için Türkiye'ye gitmeleri kararlaştırılır. Ertesi gün Amman'a doğru yola çıkarlar. Ebu Cihad'tan pasaport yerine geçen izin belgelerini alırlar. Ardından Şam'a, oradan Halep'e geçer Abdülselam ile buluşurlar. Yaşargün, Antep'in, Savaş Al ve Yusuf Aslan ise Ankara'nın yolunu tutar. Yaşargün, Antep'te TİP binasına uğrayıp Ercan Kanar'ın akıbetini sorar. Oysa Ercan Kanar bir grupla çoktan geçiş yapmıştır. Önce Adana'ya, sonra da Malatya'da, Süleyman Kırteke ile buluşmaya gider. Süleyman Kırteke başta kardeşi Kâzım olmak üzere, arkadaşı Aziz, Kürt Memet, Hacı Tonak, teyze çocukları Mehmet ve İbrahim Kaygusuz ve arkadaşının iki oğlunu Filistin'e gönderdiğini söyler.

Süleyman Kırteke

Filistin, TİP'in çözülmesinden sonra gelişen gençlik hareketiyle birlikte gündeme gelmişti. Ben TİP'in Aybar'dan önceki üyesiyim. TİP'in Adana Ceyhan örgütlenmesini '62 Eylül'ünde ilk defa biz yaptık. Daha sonra Malatya'ya taşındık. Malatya'da aktif bir TİP örgütlenmesi içinde olduk. O günlerde TİP Malatya'da iyi bir noktaya gelmiş, epeyce bir kesimi kucaklamayı başarmıştı. Şehirde gündem TİP'ti. 67 yılında TİP yöneticisi olduğum dönemde, *Haşhaş* diye bir gazete çıkarmaya başladım. *Haşhaş*'ın yasaklandığı dönemdi. O güne kadar TİP bile kendisine sosyalist demiyor, "toplumcu" diyordu. Çıkardığımız gazetenin logosu haşhaş, alt başlığı da "Sosyalist Köy Eylem Gazetesi"ydi. Toprak işgalleri yaşandı, sendikal çalışmalar gerçekleşti. TİP etrafında yine çevremizde o günlerde önemli bir olu-

şum gerçekleşti. Bizi, THKO'ya iten, THKO'ya da silahlı mücadeleyi cazip gösteren Keban Barajı olayı gerçekleşti. Keban'da operasyonu yürüten Malatya jandarma komutanı da bu sol cuntanın içindeydi. Keban Barajı inşaatını gerçekleştiren işveren İtalyan'dı. Keban inşaatında o zamanlar Suat Şükrü Kundakçı'nın başını çektiği Yapı İş Sendikası örgütlüydü. İtalyan işveren sendikal örgütlenmeyi kırmak ve işveren sendikasını oraya yerleştirmek için bir tasfiye girişiminde bulununca bölgede silahlı isyan başladı. İlk komando birliği orada devreye girdi. Albay Yılmaz Erkekoğlu, Amerika'da komando eğitimi alan bir komutan olarak bölgeye jandarma komutanı olarak atandı ve ilk komando birliği de Keban'a yerleştirildi. Uzun süre dağlardaki işçiler ile sarı sendika ve yerel faşistler arasında silahlı kavga devam etti. Sonunda Yapı İş Sendikası'nı tasfiye ettiler. Suat Şükrü Kundakçı'lar, "Malatya'da örgütlü olduğumuz için bize geldiler, biz burada bittik, Malatya TİP olarak siz sahip çıkın" dediler. Her ne kadar TİP örgütlenmemiz varsa da bir taraftan da THKO'yu oluşturacak üniversite gençliği ve onların da içinde yer aldığı gençlik hareketi vardı.

Ankara'da Hüseyinlerle yakın ilişkimiz vardı. Bu arada silahlı mücadele de başlamıştı. Aynı dönemde biz Ankara'ya gidiyorduk, onlar da bazen bu taraflara geliyordu. Henüz Teslim yoktu işin içinde. Çok cazip geldi Suatların bu önerisi. Biz zaten silahlı mücadeleye inanıyorduk. Kafamızda dağ fikri vardı. Biz "Silah bulacağız, dağa çıkacağız, köylüleri, işçi sınıfını örgütleyeceğiz" derken silaha sarılmış, dağa çıkmış işçi sınıfının öncüleri ayağımıza kadar gelmişti. İşçilerin içerisinde Tunceli yöresinden gelen Kürt kökenli işçiler de vardı. Büyük mücadele veriyorlardı. Bunun üzerine tasfiye sürecini tamamlamak için Keban'ın inşaatını kapattılar. Fakat silahlı örgütlülüğü kıramadılar. Komutan da hep bize geliyordu. Keban'da gelişen bu eylemi Ankara'da Hüseyin İnanların etrafında öbeklenmiş olan o günkü oluşuma getirdik. Henüz ortada THKO diye bir isim yoktu ama bunu aramızda konuşuyorduk. İttifaklar aranıyordu. Mahirler ve Hüseyinler arasında bu tartışmalar sürerken İbrahim Kaypakkaya bunlardan ayrıldı. Herkes Dev-Genç'in kongresini bekliyor. Biz de kongreyi izlemek

için Malatya'dan geldik. Dev-Genç kongresi bitti, Mahirler o ünlü broşürlerini de yayınladılar. Biz o kongreden sonra bu Keban olayını gündeme getirdik. Aramızda uzun uzun tartıştık. Hüseyin çok net bir tavır koydu. O günlerde henüz net, kesinleşmiş bir hiyerarşi yoktu aralarında ama doğal bir liderlik durumu yaşanıyordu. Hüseyin'in ağzının içine bakıyorlardı. Hüseyin de çok genç, çok az konuşan biriydi, Deniz ise tam tersiydi, Sinan çok birikimliydi. Toplantıda Hüseyin, "Bu sendika revizyonistlerin işi, biz bu işlerden uzak duralım" dedi ve o olay kapandı. Hiç kimse itiraz etmedi, sesini çıkarmadı.

Bunun üzerine Hüseyin'e karşı müthiş bir hayal kırıklığı yaşadım. Fakat hepimizin duygusal yanı ağır bastı. Hüseyin'e karşı hiçbir şey söyleyemedik. Gündeme Filistin'de askerî eğitim konusu geldi. Malatya'da, Filistin'e gitme işini tartışmaya başladık. Bizim gündemimize bunu ilk getiren, Mustafa Kemal isminde Antepli bir arkadaş oldu. O daha önce gitmişti. Biz sık sık Antep'e gidiyor, Ercan Kanarlarla görüşüyorduk. O günlerde hâlâ TİP içindeydik. Döndüğünde de Abdülkadir bölge bölge dolaşıp bir örgütlülük yaratmaya çalışmış. İlk gönüllü grup on beş kişi olarak bizim Malatya'dan çıktı. O grubun içinde Teslim Töre, Aziz Göçmen, Mehmet Kaygusuz, İbrahim Kaygusuz, ben, Arabacılar Derneği'nde kumar oynarken örgütlediğimiz 15 yaşında bir çocuk, Hasan Basri Aydın vardı. Bu arada Yusuf, Malatya'ya sık sık gelip nabız yokluyordu.

1969 yılının sonbaharıydı, Kadirler "TİP'i bozmamakla birlikte, yakında başlayacak bir halk savaşı için askerî eğitim gerekir, ön hazırlık yapacağız" diyerek geldiler. Ayrıca Hüseyinler de Ankara'da bir grup örgütlüyorlardı. Bu arada biz lojistik destek amacıyla Antep'te tam sınır noktasında bir üzüm bağı satın aldık.

Üzüm bağının tapusunu almak için Suruç'a bir dayıyı göndereceğiz. Suruç'ta arkadaşlarımız var. Geçişler kolay olsun diye tapulu bir arazi alıyoruz. Dayı, Antep Hali'nde bir tuvalette bekçilik yapıyordu. İşini bitirip gelinceye kadar bir gün ben, bir gün kardeşim, bir gün Ahmet Erdoğan, bir gün ilaççı Fako Mehmet bekliyor.

Son gün Hüseyinlerin getirdiği grupla Antep'te buluşulacak. Mehmet Kaygusuz, Hüseyin, ben, Suruç'ta buluşacağız ancak Hüseyin o zamanlar aranıyor. ODTÜ'de bir olay sebebiyle arandığı ortaya çıkmış. Hüseyin'le buluştuk. Bir evde kaldık, o grubu da ayarlamışlar. İlk gidişleri. Ben, Mehmet Kaygusuz, Yusuf Aslan, Hüseyin, dördümüz Suruç'tayız. Ön hazırlıkları yaptık, diğerlerini Antep'de otelde bıraktık. Suruç'ta sorguya çekilirsek, "TİP'in Suruç'ta o gün kongresi var, TİP'liyiz, kongreye geldik" diyeceğiz.

Onlar Antep'te trene binecek, biz de Suruç'ta aynı trene bineceğiz. Suruç'ta benzincide oturuyoruz. Benzincide şarap içip yemek yerken yanımızda bir jip durdu. Jipten bir polis, bir de ağa kılıklı bir adam indi. Lokantaya doğru yöneldiler. O polis benim yeğendi, orada polismiş.

"Dayım, nereden çıktın?" deyince, "TİP'in kongresine geldik" dedim. "Kongre ne zaman?" dedi, "Yarın" dedim, "Yarına kadar sizi davetli olduğumuz bir köy var, oraya götürelim, oradan gidersiniz" dedi. Bizim arayıp bulamadığımız bir fırsat oldu. Polisle birlikte ağayı da yanımıza alıp tam sınırdaki bir köye düğüne geldik. Geceyi orada geçirip sabahleyin döndük. Tren geldi. Başka gruplar kalmış, benim orada dönmem istendi, birinci grupta da dönen bir arkadaş vardı. Giden grupta hatırladığım kadarıyla Aziz Göçmen, kardeşim Kâzım Kırteke, Hasan Basri Aydın, Mehmet Kaygusuz, İbrahim Kaygusuz, Atilla Keskin, Ahmet Erdoğan, Ercan Enç vardı. Bunlar THKO örgütünden gittiğimiz gruptu.

Antep grubu ile bizimkiler arasında ihtilaf çıktığına dair bize haber geliyor. "Bunlar talebe" diyerek küçümsüyorlar. Eyleme gitmediklerini, birbirleriyle ideolojik tartışmalar yaptıklarını duyuyoruz.

Diyarbakır'da bir grup yakalandı.[23] Malatya grubu ola-

23. Aynı dönemde birbirinden bağımsız birçok devrimci üniversite öğrencisinin Filistin kamplarına gidip silahlı eğitim almak istediği biliniyor. Bu girişimlerin bir kısmı ise daha yarı yolda operasyonlarla kesintiye uğramış ve yarıda kalmıştır. Bunlardan biri: Elazığ (THA) 11 Eylül 1971 *Akşam*: "El Fetih'e katılarak gerilla eğitimi görmek istedikleri bildirilen 7 kişi, Elazığ'da yakalanmıştır. Ankara Fen Fakültesi son sınıf öğrencisi İsmail Yılmaz'ın başkanlığında toplanan, Ali Kaya (lise mezunu), Ramiz Çelik (Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nden çıkarılmış), Sevinç Akdere (Ankara Fen Fakültesi

rak Sinan, ben, Gülay, bir de avukatın kızıyla Diyarbakır sürecini üstlendik. Bizimkiler orada kaldı. Sonradan tek tek geldiler. Onlar uzunca bir süre kaldılar. Döndüklerinde hiçbir şey konuşulmadı.

Bizimkilerin Antep grubuyla, Mustafa Kemallerle ayrıştıklarını öğrendik. Bunlar sonradan Samandağ grubu olarak yakalandıklarında Adana Cezaevi'nde karşılaştık. Diyarbakır'da oldukları dönemde Sinan'la birlikte hep ilgilendik. O günlerde koşullar çok rahattı. Fakat bu sorunların hiçbiri konuşulmadı. O koşullarda oldukça duygusal yaklaşıyor insanlar. O pratik değerlendirilmediği gibi eleştirel dersler de çıkarılmadı.

Aziz Göçmen

Biz Süleyman Kırteke vasıtasıyla devrimci adımı attık. '69 yılında Malatya'ya Mustafa Yalçıner, Hüseyin İnan gibi tanınmış isimler geliyordu. Teslim, Süleyman bu bölgenin öne çıkan isimleriydi. Süleyman bu bölgede bir gerilla birimi kurmak istedi. Herkesin rütbesini bile vermişti. Mesela ben, "bölge komiseri"ydim. Çevremizdeki Mustafa Çubuk, Hasan Kırteke, Hacı Tonak, Kâzım Kırteke, Mehmet Kaygusuz gibi gençler, gerilla grubunda yer alacaklardı. Temel fikir, dağa çıkıp silahlı mücadeleyi başlatmaktı. Bir taraftan TİP'te çalışıyorduk, bir taraftan kendimizce halk savaşını nasıl başlatırız diye gerilla grupları oluşturmaya yelteniyorduk.

Süleyman, "ODTÜ'de bizim gibi düşünen, Filistin'e gerilla eğitimi için gitmek isteyen gençler var, biz de gerilla savaşını öğrenir, bu arada da hem anti-emperyalist mücadele veren Filistin halkıyla dayanışma içinde oluruz, yetkinleşiriz" dedi. Nitekim gittiğimizde, Filistin kamplarında, Kore'den Avrupa ülkelerine kadar birçok devrimcinin gelip savaştığını gördük. Orada uluslararası ilişki kurulabilece-

son sınıf öğrencisi), Ahmet Zeki Okçuoğlu (İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi), Osman Aydın (Stajyer Avukat), Malatya'da gömlekçilik yapan Kâzım Kırteke'nin rehberliğinde Suriye'ye geçmek isterlerken Elazığ polisi tarafından yakalanmışlardır. El Fetih Örgütü'ne geçmek için grubun başkanlığını yapan İsmail Yılmaz, 'El Fetih'te gerilla eğitimi gördükten sonra Türkiye'ye dönecektik. Ceal dağlarında kuracağımız kampta arkadaşlara gerilla eğitimi yaptıracaktık' demiştir."

ği de düşünüldü. Ben, Memet ve Hasan Basrilerle, Ercan Kanar'ın yanına gittik.

Antep'ten trene binenlerden şüphelenip tutukladıkları için Narlı'dan trene binip Antep'e öyle geçtik. Türkiye ile Suriye'nin sınırının birleştiği yerde bir rampa var, tren orada yavaşlıyor. Orada trenden atlarken arkamızdan bağırdılar ama ciddiye almadık. Ercan Kanar yolu bildiği için bizi yönlendiriyordu. Ahmet Erdoğan, Ercan Enç, Atilla Keskin, Mehmet Kaygusuz, Hasan Basri, ben, Antep'ten de Ercan Kanar, Bekir Reyhan, iki üç kişi daha vardı, 11 kişiydik. Halep'e gittiğimizde iki taksiyle Şam'a götürdüler. Şam'da bizi Yusuf karşıladı.

Bekir Reyhan

1969'da Filistin'e gittik. Hüseyin İnan'la Ercan, Filistin kamplarından Türkiye'ye geldiler. Birkaç gün sonra buluştuk. "Bir halk savaşı başlatmayı düşünüyoruz, öncü müfrezeyi çıkartırsak, halk bizi destekler, gitmemiz gerekiyor" dediler. Biz de kabul ettik.

Değişik kentlerden gelen 16 kişi, önce Halep'e, Halep'ten Şam'a, Şam'dan da Ürdün'e gittik. Orada bizi oldukça desteklediler. Yaser Arafat'ın ikinci adamı Ebu Cihad bizden sorumluydu. O dönemlerde Filistinliler, Ürdün'ün yönetiminde oldukça söz sahibiydi. Kalaşnikofu ilk defa orada sınırı geçerken Suriyeli askerlerin elinde gördük. Gor Çukuru'nda on ay kaldık. Birçok bölgede Ürdün ile Filistinliler arasında çatışma başlamıştı.

Kral Hüseyin'in sarayı, kaldığımız yere 500 metre uzaklıktaydı, zaten boşaltılmış bir kasabaydı. O kasabada bütün halk çekilmiş, orada malları mülkleri olduğu için gelip gidiyorlardı. Karemeh kuşatılmış bir kasabaydı. Oraya İsrail 3.500 kişilik ordusuyla çıkarma yapmış. Ancak Filistinliler 27 ölü vererek 3.500 kişiyi püskürtmüşler. O direniş kasabanın adıyla Karemeh Direnişi olarak anılıyordu. En büyük katılım o çatışmalardan sonra olmuş.

İç savaş çıkınca gelip bizimle bir toplantı yaptılar. "Siz gereklisiniz, ülkeniz bizden önce devrimi gerçekleştirir. Siz gidin, orada mücadelenizi verin, burada ölmeyin" dediler.

Bu öneriyi kabul etmedik. "Herkes nasıl savaşacaksa biz de öyle savaşırız. Öleceksek birlikte ölürüz" dedik. Öneriyi kabul etmeyince Ebu Cihad geldi, bizi ikna etti. Döndükten sonra FKF'nin Dev-Genç'e dönüştüğünü gördük. Antep'te Dev-Genç Derneği'ni biz açtık. 1970 yılında Dev-Genç'in birinci kurultayı oldu. Kurultaydan iki gün önce ODTÜ'de Deniz, Yusuf, Hüseyin'le bir araya geldik. "Ne yapabiliriz?" diye bir çıkış arıyoruz. Hüseyin, Dev-Genç kurultayına müdahale etmeyeceğimizi, yönetime girmeyeceğimizi söyledi. Kırlardan şehirlerin kuşatılmasını savunan THKO'nun kurulması o döneme rastlar. Mahirler şehirlerden kırların kuşatılmasını savunuyor, Latin Amerika ülkelerini model olarak alıyorlardı.

Gerilla savaşı yapmak isteniyordu. Bence bu doğru değildi. Bugün yaptıklarımızı değerlendirdiğimde doğru şeyler yaptığımızı ve savunduğumuzu söyleyemem. Savunduğumuz, Kemalizm düşüncesine paralel bir düşünceydi ama biz sosyalisttik. Tam olarak meseleyi kavrayamamıştık. Yani oraya giden herkes sosyalistti ama savundukları düşüncenin sosyalizmle pek alakası yoktu. Mihri ağabey, MDD teorisinde, Ulusal Kurtuluş Savaşı, Amerika'ya bağımlılığımız sebebiyle yarım kalmış, bağımsız olmamız için yarım kalan kurtuluş savaşını bizim tamamlamamız gerektiğini söylüyordu. Filistin'e giderken de, THKO'yu kurarken de, gerilla oluşturmaya karar verirken de, kırlardan şehirleri kuşatma teorisini savunurken de bizi etkileyen o kitaptaki düşünceler olmuştur.

Hasan Kırteke

Malatya'da, çok detaylı hatırlamamakla birlikte bu işin içinde esas olarak Süleyman Kırteke vardı. Grubumuz Süleyman'ın önerisiyle şekillendi, zaten içimde gitme yönünde bir istek de vardı. İkinci olarak da Nurhak'taki dağılmadan sonra bir müddet yine memlekette kaldıktan sonra Filistin'deki arkadaşların vasıtasıyla yeniden Filistin'e gittim.

Hacı Tonak

O yıllarda bizde heyecan uyandıran odaklardan bir tanesi Filistin'di. Filistin halkının mazlum olduğunu ve sürdürülen kurtuluş mücadelesinin yanında olmak gerektiğini düşünüyorduk. Ben TİP'liydim ama aynı zamanda bölgesel Dev-Genç'in başkanıydım. Ayrıca gazeteciliğim vardı. Parti içinde MDD grubuyla birlikte davranıyordum ama partinin de bir militanı olarak üzerime düşen her şeyi yapıyordum.

Filistin'e gitme fikri sanırım Küpeli'nin düşüncesiydi. Bana Filistin'le ilgili düşüncelerini ilk defa Küpeli açtı. DC'ye gittiler. Yusuf oradan döndüğünde, *Aydınlık* dergisine 20 sayfalık bir yazı yazdı, hâlâ aklımdadır. DC'yi seviyordu ancak biraz da yaşadıklarından dolayı Filistin'i önemli bulmuyordu. Oradan bir şey çıkmaz kanaatindeydi. Vietnam'a gitmek istiyordu. Asker kökenli olduğu için, bu işin eğitimini daha akademik, okul düzeyinde alma fikrini benimsemişti.

Vietnam'a gideceklerden oluşan bir grup örgütlüyorduk. SBF'den Mustafa Kemal Çamkıran, ODTÜ'den İrfan Uçar, ben, Küpeli ve birkaç kişi daha ilave edilecekti ama çok kalabalık olmayacaktı. Daha ziyade çekirdek bir grup olacaktık.

FKF başkanıyken benim de gidip geldiğim bir ev vardı, Yusuf o evde tutuklandı. Sanırım ev, Aydın Karagözoğlu'nun eviydi. Eve dinleme cihazı koymuşlar, kayıt yapılmış. Dinleme cihazlarına ilk defa orada tanık olduk. Oraya karakol kurdular, gireni aldılar. Yusuf da tutuklanınca doğal olarak Filistin işi yattı. Yusuf özellikle El Fetih'i hiç onaylamıyordu. Filistin'in ajan kaynadığını söyleyerek oraya gidilmesini istemiyordu. Sanırım El Fetih'in, Amerika bağlantılı bir hareket olduğunu düşünüyordu. Aslında bu Filistin'deki örgütlerin kendi ideolojik kavgalarının da bir yansımasıydı. Küpeli cezaevindeydi, görüşüne gitmiştim, "Filistin'e gideceğim" dedim, "Sakın" dedi, o da El Fetih'in lafını ettirmiyordu.

Daha sonra Malatya'ya, Hüseyin İnan geldi. Filistin'e gitmekten söz etti. Hüseyin daha önce gitmiş ve yeni bir grubu örgütlemek için geri dönmüştü. Süleyman Kırteke'nin evinde Hüseyin ve Kadir Manga ile sabaha kadar konuştuk.

Sabah ben yataktan kalkamadım. Hekim Hacı Hasanoğlu aracılığıyla hastaneye gittim. Sarılık olduğum gerekçesiyle beni hastaneye yatırdılar. Bu sebeple treni kaçırdım.

Hastaneden çıktığımda Abdülkadir Yaşargün ile tanıştık. Kadir ve Hüseyin, Filistin'den dönmüşlerdi. Daha önce söz verdiğim için her halükârda gideceğim. Hatırladığım kadarıyla beni Abdülkadir'le Süleyman tanıştırdı. Antep ekibini tanırdım.

Bu arada, Süleyman Kırteke gruba Hasan'ı ve Örenli gençlerden İbrahim ve kardeşi Kâzım'ı aldı. O sırada Hasan'ın abisi, "Kardeşimi tehdit edip bir işlere karıştırıyorsunuz" diye karakola gidiyor. Ağzı kalabalık, iyi konuşan Mehmet diye bir arkadaş vardı. Mehmet aceleyle gelip Hasan'ı alıp götürdü. İbrahim, Kâzım, Ercan, Caner Güçal ve ben, Nizip'ten trene bindik. Elimize bir çuval kitap aldığımızdan tren yavaşlayınca kitap çuvalını atıp önce benim atlamam gerekiyordu. Orada uzun kalacağımızı düşünerek yanımıza okuyabileceğimiz kitaplar almıştık. Sonuncu kişi, bir müdahale olursa, hazır bulunacaktı. Silahı var mıydı yok muydu, hatırlamıyorum. Atlayacağımız sırada "Bir adam nereye gidiyorsunuz?" diye yaygara çıkarıp engel olmaya çalıştı. O karmaşada sıra şaştı. Ben onu engellemek için kaldım, arkadaşlar neredeyse birbirini itekleyerek atladılar. Adama silahım varmış havası yaratarak ben de atladım. Ben atladığımda tren hızlanmıştı. Bir önceki gidişlerinde arkadaşlarımıza ateş açmışlardı, o sebeple tren geçip gidene kadar ateş edebilirler diye kalkmadım.

Bir şevden aşağı inildiği için hiçbir taraftan görünmüyorsun. Dimdik, 45 derecelik bir şevden, aşağı yukarı 50 metre bir dere yatağına iniyorsun. Doğal olarak o dere yatağının içinden 200-300 metre yürüdükten sonra sınırdan görülebilir duruma geliyorsun. O anda da başkalarının toprağında olduğundan iş işten geçiyor.

Dere yatağından ilerleyip bir yerde buluştuk. Arkadaşlar kitapları almamışlar. Bunun üzerine kitapları almak için geri döndüm. Karşıdan jandarma, göstere göstere diz çökmüş, nişan almış, bana bakıyor. Yine de kitapları alıp geldim. Asker ateş etmedi.

"Karakola giderseniz size yardımcı olur" söylemlerine karşın Suriye makamlarıyla bağlantı kurmamak, kendimizi deklare etmemek gibi kararlar almıştık. Fırat'ı solumuzda bırakıp yürüyerek Mumbuç kasabasına, oradan da ilkel bir salla karşıya geçip Halep'e gidecek ve Absülsamet'i bulacaktık. Abdülsamet, El Fetih'in Halep temsilcisiydi. Yanılmıyorsam, İbrahim trenden atlarken yaralanmış, ayağı burkulmuştu. "Köylü çocuğudur, dayanıklıdır" diye İbrahim'i en çok bana taşıttılar. Oraya kadar kimseye görünmeden, bir aksilik yaşamadan gittik.

Giderken sanırım Adıyamanlı, büyük olasılıkla Kürt bir vatandaşın dikkatini çektik. Yolda bizimle Türkçe konuşsa da Arapça ve Kürtçe de biliyordu. Halep'e giderken bir polis yolumuzu kesti. Herkesten kimlik istiyor. Bizim vatandaş çıkarttı, kimliğini arasında parayla polise uzattı. Bu yöntem hiçbir yerde değişmiyor. Böylelikle polis bizim kimliklerimize bakmadı. Suriye polisinin bizi bilmesini, tanımasını, ileride yürüteceğimiz siyasal çalışmalarda isimlerimizin devletlerarası istihbarat birimlerine bir hesabın parçası olarak verilmesini istemiyorduk. Kısaca, Türkiye'de devlete karşı ne kadar dikkatliysek, Suriye'de de aynı şekilde dikkat ediyorduk. Devlet bizi kullanamasın, devletin hesapları içinde yer almayalım istiyorduk. Suriye'de de polis ya da ordu buraya giden gelen Türkler bir gün lazım olur diyebilir, diye düşünüyorduk. Bir de ideolojimizde çok güçlü olan anti-emperyalist duygu ve düşünceden dolayı, ajan suçlamasına maruz kalmaktan korkuyorduk.

Yolda bize yardımcı olan Adıyamanlı'ya, "El Fetih'e gitmek istiyoruz, sorup araştır ama sakın polise gitme, El Fetih mektebinde Abdülsamet var, onu bulmamız gerek" dedik. Bir süre sonra, buldum diye geldi. Bir arabaya atlayıp gittik.

Bizi karşılayıp çıplak bir odaya aldılar. Kitaplarımız dışarıda kaldı. Kimlik istediler. Sanırım arkadaş bizi yanlışlıkla FHKC'nin ofisine götürmüştü. Filistin örgütünü ararken onları bulmuş, bir anlamda bizi tutukladılar. Önceleri bize soğuk davranıyorlardı ancak bir süre sonra mırra ikram ettiler. Konuştuk, tanıştık. "El Fetih ajan örgütüdür, biz de kalın" dediler. Sanırım Karl Marx, Engels, Lenin'e ait kitaplarımızı görmüşlerdi. Bizim Caner Güçal, Fransızcayı

ve İngilizceyi iyi biliyordu. Caner'le konuşmaları onları çok etkiledi. "Mutlaka bizde kalın, gitmeyin" diyerek bizi bırakmak istemiyorlardı. "Biz Marksistiz, mücadelenize destek olmaya, katkıda bulunmaya geldik, kim Marksist kim değil onu öğrenmeye gelmedik. Onların tam anlamıyla Marksist Leninist olmadığını bildiğimiz gibi sizleri de biliyoruz. Havatme'yi de biliyoruz, arkadaşlarımız daha önce onlara da gelmişti ama biz El Fetih'e gideceğiz" dedik. Böylelikle bizi El Fetih'e gönderdiler. Kimlik bilgilerini açıklayan bir belge verdiler, onunla Ürdün'e kadar gittik. Şam'da ikinci bir belge almak için durakladık. Şam'daki belgemiz pasaport yerine de geçiyordu, yani sınırı kontrolsüz geçebildik. Hac mevsimi olduğu için otobüslerde şoför mahallinin hemen yanında mikrofon vardı. Halep'te her otobüse bindim, Türkiye üzerinde emperyalizmin etkisi ve Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığı üzerine konuştum.

Ürdün'de Salt kentine yakın bir yerde bir Filistin ofisinde kaldık. Salt, Amman'dan sonra gelen bir Ürdün şehridir. Gor Çukuru'na inmeden tepelerde bir yerlerdedir. Büro, çatışmalarda yaralanmış, sakat kalmış bir komutanın yönetimindeydi.

Gece birini "bitmeyen" bir nöbete dikmişlerdi. Sanırım bu, çaylak gördükleri birinin sırtına ne kadar çok iş yıkarsam, o kadar iyi diye düşünen, şark kurnazlığından beslenen bir bürokrasinin sonucuydu. En kötüsü arka kademelerde bu bürokrasi çok daha çabuk gelişiyordu.

Nöbet sırasında, Hüseyin, yanında Müfit Özdeş ile geldi. Onlar da Amman'a gelmişler, dönüyorlardı. Bizim orada olduğumuzu öğrenince yanımıza uğramak istemişler. Sonradan tanıdığım Ebu Halid de onları bekliyordu. Hüseyinler dönmek istiyordu. Ebu Halid dönmelerini istemiyordu. Kadirlerle sorunları vardı. "Hüseyin'e söz verdiğim için geldim, siz dönüyorsunuz, ben de sizinle döneyim mi?" dedim. Hüseyin, "Buraya kadar gelmişsin, niçin döneceksin. Kal, bir havasını al, izlenimlerin olsun" dedi. "Ben size söz verdiğim için geldim. Siz dönelim arkadaş diyorsanız, ben de dönerim" dedim. Bir hoşnutsuzluğun olduğu açıktı. Benim anladığım, Ebu Halid gönüllerini almaya, münasebetlerini canlı, yapıcı kılmaya, düzeltmeye çalışıyordu. Ka-

dirlerin yanında bir tutum alıyordu ama Hüseyinlerin grubunu da boşlamamak gerektiğini düşünüyordu. Onlar gitti.

Sabah aşağıya indik. Bulunduğumuz kaidede hiç tanımadığım insanlar vardı. Sanırım Mehmet Ali'ydi, "Bizi buraya gönderdiniz, ne olduğunu bilmiyor musunuz?" diyerek bana kızdı. Kimseyi bir yere göndermiş değildim. Demek ki Süleyman Kırteke'nin rolü vardı. Zaten gruplaşmalar da vardı. Muhtemelen gidenlerden bir tanesi, benim de onlarla birlikte olduğumu söylemişti. Dolayısıyla o da beni orada gördüğü zaman, "Bizi gönderdiniz buraya, peki nasıl bir yere gönderdiğinizi biliyor muydunuz, rezalet bu" dedi. Kampa yeni adım atmıştım. Gor Çukuru'nda basınç çok yüksekti. Zaten başım dönüyordu, sersemlemiştim, duvara yaslanmak gereği duyuyordum. Sesleri, konuşmaları bile net bir şekilde duyamıyordum, alışmak için biraz zaman geçmesi gerekiyordu. O günün sabahı Hüseyinler tası tarağı toplayıp ayrıldılar fakat biz orada kaldık. Hüseyin İnan'ın oluşturduğu grubun, bir iki kişi hariç sanırım tamamı döndü.

Yaşargün, Malatya'dan sonra Ankara'ya geçer. Fehmi Erbaş, Yaşargün'ü Mahir Çayan'la tanıştırır. Mahir Çayan, önce demir disiplinli bir proletarya partisinin kurulması düşüncesinden yanadır. Siyasal'ın kantininde Antep'ten tanıdığı Ahmet Kınacılar'la görüşür. Filistin'e gitmeye sıcak bakan Basın Yayın Yüksek Okulu'nun Öğrenci Derneği Başkanı Feyyaz Eliçin'in aracılığıyla Sarp Kuray'la tanışır. SBF'nin büyük amfisinde yapılan Dev-Genç kongresi öncesi tanıştığı herkesle Filistin üzerine sohbet eder. Birden Recep Alpay'la göz göze gelir. Recep Alpay, Yaşargün'e kamptakilerin ikiye bölündüğünü söyler.

El Fetih kamplarından dönen Hüseyin İnan görüştüğü bazı arkadaşlarına ne düşündüğünü anlatır. El Fetih kamplarına katılmak isteyen Atilla Keskin, Ahmet Müfit Özdeş, Ercan Enç, Hamid Yakup, Kâzım Kırteke, Teoman Ermete, Bahtiyar Emanet, Ali Tenk, Hüseyin Elmacı, Halis Özkan ve Yavuz Kaçar ile Adana'da buluşup birkaç gün burada kal-

dıktan sonra, trene binen grup, sınırı geçtikten sonra trenden atlayarak Suriye'ye geçer. İkinci grup 1970 yılbaşısında Amman'a ulaşır.

Atilla Keskin

1969 yılı Türkiye'deki siyasal ve sosyal olayların, işçi eylemlerinin, '68'de üniversitelerde yoğunlaşan öğrenci hareketlerinin çok geliştiği bir dönemdi ve bizim grubun daha adı sanı yoktu. Bir arkadaş grubuyduk, çoğumuz TİP'liydik. Çekoslavakya olaylarından sonra TİP'ten ayrıldık. Hüseyin İnan, Sinan Cemgil, ben, ODTÜ'deki arkadaşlar bir aradaydık.

Sovyetler, Çekoslavakya'yı işgal etti. Biz esas olarak Türkiye'de, Amerikan emperyalizmine karşı mücadeleyi sürdürürken, sosyalizmin korunması için yapıldığını düşündüğümüz bir işgali savunuyorduk. Aybar, "Böyle şey olmaz, yanlıştır" deyince bir grup arkadaş TİP'den koptuk. Latin Amerika'da, Che'nin önderliğinde gerçekleşen Küba Devrimi'nin bir benzeri Türkiye'de neden olmasın, diye düşünüyorduk. Türkiye'de işgaller, işçi hareketleri gibi çok hızlı gelişmeler oluyordu. Üniversiteler kaynıyordu. Türkiye'nin o güne kadar hiç yaşamadığı bir ortam vardı. Böylesi bir ortamda gerilla mücadelesi verilebileceğine inanıyorduk.

Bu işi bizim aramızda kotaran Hüseyin İnan'dır. Hüseyin İnan bizden daha genç olmasına karşın, biz hem ders hem devrim diye uğraşırken, o kapanmış, sadece kitap okuyor, hemen hemen her hareketin önünde yer alıyor ama ismini hiç kimse bilmiyordu. Yani öne çıkmayan bir insandı. Her tür eylemin önünde olduğu gibi grup içinde de tartışılmaz bir otoritesi vardı. İnsanlarla tek tek çok sağlam ilişki kurar, güven verir, söylediğini yapardı. İnsan ilişkilerinde sekter değildi. Örneğin, grupta sosyal faaliyetlerde görmediğim sürekli ders çalışan Ahmet Erdoğan diye bir arkadaş vardı. Hüseyin ona, "Gel, El Fetih'e gidiyoruz" deyince, "Tamam" diyerek dersini bırakıp Filistin'e gelmiş. Okula yeni gelen Mustafa Yalçıner'e "El Fetih'e gidiyoruz" demiş, hiç ikirciklenmeden gelmiş.

Gitmeden önce Hüseyin'le uzun uzun konuştuk. Siyasi olmasa da kafamda ciddi soru işaretleri vardı. Açıkça söy-

lemek gerekirse, ben son sınıftaydım. Hatta tezimi bile vermiştim. Çok güzel bir sevgilim vardı. Kısaca ya onu ya bunu seçmek zorundaydım. Tercihimi devrim yolunda yaptım, öteki türlü belki daha çok param, kariyerim vs olacaktı ama mutlu olmayacaktım.

ODTÜ SFK, Dev-Genç'in içinde Siyasal'la birlikte en etkin gruptu. Hüseyin, "Biz bir grup gidelim sen kal. Seni SFK'nin başkanı yapalım, biraz daha ilişki gelişsin, ikinci ekiple gelirsin" dedi. Kabul ettim. SFK'nın belki 200 üyesi vardı. Seçimde Hüseyin'le Sinan beni önerdiler, başka bir aday da çıkmadı. Onların önerdiği ismin dışındaki birinin seçilemeyeceğini herkes biliyordu. El Fetih'e gidinceye kadar, aşağı yukarı iki ay kadar bir süre SFK'nin başkanlığını yaptım. Kars'tan, Erzurum'dan yeni arkadaşlar buldum. İkinci grupta hatırlayabildiğim kadarıyla bizimle gelen Ercan Enç, daha sonra Aydınlıkçı oldu, şimdi profesör olan Müfit Özdeş, Kadir Manga, Erzurum Üniversitesi'nden Ahmet Erdoğan vardı. Bazıları son randevuya gelmediler.

İlk grupla gittikten sonra Hüseyin geri gelerek, "İkinci grubu da götürelim" dedi. Gidişimiz son derede basitti. Sınırdan geçen bir trene binip yavaşlayınca atlamak. Tren, çok yavaşlıyordu. Şimdi gülerek anlatıyorum ama biz atlarken bir tane adam en ön vagonda, ayaklarını sallayarak oturuyordu. Belki kondüktör belki de sivil polisti, bilmiyorum. Biz atladıkça, o havaya bir el kurşun sıkıyordu. "Aha bi dene daha, aha bi dene daha!" diye de bağırıyordu arkamızdan. Ben de filmlerde olduğu gibi takla atarak atladım, millet gülüyordu halime. Çünkü şimdikinden de şişmandım. Yuvarlana yuvarlana geçtik öteki tarafa.

İlişkileri Hüseyin biliyordu. Dil bilmiyorduk ama Arapça, "Türk fedaileriyiz" deyince adamlar, "Hoş geldiniz" diyorlardı.

Şam'a gittik, orada birer tane kimlik verdiler. Kimliğe Arap isimleri yazıyorlardı. Daha sonra Lut Gölü'nün kenarındaki bir kaideye götürdüler. Lut Gölü'nün bir tarafı yanılmıyorsam Ürdün'dü, daha savaş olmamış, Kara Eylül yaşanmamıştı. Ama çok savaş olduğu için köyler boşalmıştı. O boşalmış köylerin içinde "kaide" dedikleri yerlerde kalıp eğitim yapacaktık. Beraber kalıyorduk. Karşımızda Libyalı

fedailerin toplu namaz kılmasını hiç unutmuyorum. Önce Anteplilerle beraberdik fakat onlarla gittikten sonra çok az beraber olduk.

Müfit Özdeş

Hüseyin İnan, ilk grupla giriş yapmış, sonra yeni gruplar oluşturmak için bazı kişilerle görüşmek üzere ODTÜ'ye gelmişti. Birçok arkadaş gibi bana da Filistin'e gitmeyi teklif etti. Doğrusunu istersen, gitmemizin esas amacı, Filistin devrimiyle dayanışmak değildi. Onu daha önce giden bazı arkadaşlar yapmıştı. Biz orada konuştuk, tartıştık, baskınlara gittik, silah taşıdık. Yeri gelse, savaşıp ölecektik. Bizim gitme amacımız, Türkiye'de emperyalizme karşı benzer bir devrimi gerçekleştirmeye çalışanlar olarak, Filistin Devrimi nasıl oluyor, ne yapıyorlar, hareketin askerî yönü nedir, o yönden eğitim yardımı alabilir miyiz sorularına yanıt bulma isteğiydi.

Bu arayışların bir sonucu olarak, uzak olmasa Vietnam'a gitmek söz konusu olabilirdi. Filistin çok yakın olduğu için tercih edilmişti. Hüseyin İnan'ın teklif götürdüğü ilk isimler dönemin gençlik hareketi içinde bir araya gelmiş, daha önce yakından tanıdığı insanlardı. Hüseyin'in yanı sıra Teoman Ermete, Atilla Keskin gibi isimlerin de olduğu bir grupla Suriye'ye giriş yaptık. "Fedai!" deyince akan sular duruyordu. Şam'da oyalanmadan Amman'a gittik. Bir iki gün Amman'da kaldık sonra, Amman'ın batısına doğru, Salt'a, oradan da köy sayılabilecek Şune diye bir yere gittik. Sonra da o ünlü vadiye, Gor Çukuru'na indik.

Hüseyin İnan'la birlikte 14 kişiyle gelen ODTÜlülerle Celal Özcan'ın başını çektiği Gaziantep ve Malatyalılardan oluşan otuz kişilik grup ayrılmışlardır.

Bu dönem Antep'ten gruba katılanlardan biri de Bektaş Avşar'dır. Aynı zamanda Antep Dev-Genç başkanı olan Avşar, birkaç kez Filistin kamplarına giden, o günlerde Ercan Kanar'ın çevresinde yer alan isimlerdendir.

Bektaş Avşar

'67 yılında TİP'nin gençlik kollarında bulundum. Biz TİP'in içindeyken '68 hareketi; ODTÜ'de, İstanbul'da gençlik hareketleri başlamıştı. Mozambik'te, Laos'ta, Kamboçya'da, Vietnam'da, Filistin'de ulusal kurtuluş hareketleri vardı. İster istemez bu ulusal kurtuluş hareketleri bizi etkiledi. Dev-Gençli olmakla birlikte Filistin'deki ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemek için bazı arkadaşlarla birlikte Filistin'e gittik. O güne kadar Filistin hakkında kulaktan dolma bilgilerimiz vardı. Fakat hareketi de takip ediyorduk. Filistin'de verilen ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemek amacıyla bizden önce Antep'ten giden bazı gruplar olmuştu.

Biz, Abdülkadirlerin grubundan bağımsız gitmiştik. Onlarla herhangi bir ilişkimiz olmadı. Burada bir birliktelik vardı fakat oraya gidince onlardan ayrıldık. Biz ayrı bir ekiptik, onlar farklı bir ekipti. Farklı kamplarda kaldık. Ankara ve diğer illerden gelen arkadaşlarla yola düştük. Şeria'nın orada, El Fetih'e bağlı bir kampta kaldık. O zaman ulusal kurtuluş savaşı veren yönetim kadrosu, ilerici, demokrat, sosyalist düşünceyi de savunan insanlardan oluşuyordu. O kadrolar sosyalist kamp tarafından da destekleniyordu. Her ne kadar El Fetih'in içinde oruç tutan, namaz kılan insanlar varsa da en azından "El iştirakiye", yani "Ben sosyalistim" diyebiliyorlardı.

Türkiye'deki gibi komünist ya da sosyalist olmak dinsizlik, imansızlık olarak algılanmıyordu. Sosyalizm, ulusal kurtuluş hareketlerini destekleyen bir akım olarak görülüyordu. Bunun nedeni de sosyalist ülkelerin verdiği yakın destekti.

Oraya gittiğimizde İsrail ordusu ile Filistin fedailerinin arasında geçen sıcak çatışmalarının içerisinde olacağımızı sanıyorduk. Karşılaştığımız durum ise çok farklıydı. Bize genel olarak silah kullanma, bomba yapımı, gerilla hareketine dönük vurkaç, sızma türü eğitimler verildi. Pek sıcak diyebileceğimiz çatışmalar olmadı. Çünkü İsrail askeri o Şeria denen nehrin öte tarafında pek görülmüyordu. Mümkün mertebe El Fetih'in keskin nişancıları, Şeria'nın etrafın-

da mevzilenmiş İsrail askerlerinė karşı atışlar yapıyorlardı. Gördükleri İsrail askerlerini vuruyorlardı.

Amman'a 60 kilometre daha güneyde, Şeria Nehri'ne yakın Bilheme denen bölgede kaldık. Askerî eğitimi gördükten sonra İsrail tarafına geçip bir çatışma, vurkaç hareketine katıldık. Gittiğimiz grubun tamamı bu eylemlere katıldı. İçinde Filistinlilerin de olduğu 60-70 kişilik bir gruptuk. Şeria Nehri'nden geçiş çok tehlikeliydi, suyu azgın akardı. O nehir birçok Filistinli'nin canını aldı.

Gittiğimizde İsrail'in işgal ettiği topraklarda epey bir dolaştık. Mangalara bölünmüştük. Her grup ayrı bir bölgeye dağıldı ancak herhangi bir çatışma olmadı. Filistin hareketi, Ürdün askeriyle de irtibatlıydı. Karşılıklı top atışı yapılıyordu. İsrail askeri çok çekindiği için hiçbir yerde karşımıza çıkmadı. Dolaştığımız o arazideki karakollar dahi boştu. Akşam sekiz-dokuz gibi gittik, gece üçe kadar arazide dolaştık fakat hiçbir askerle karşılaşmadan geri geldik. Bazı arkadaşlar, "Gidip çatıştık" derler ama bu gerçeği yansıtmıyor. Bu arada akşamları bazen gerek Filistinli gerillaların gerek Ürdün'ün karşılıklı top atışı olurdu. Bu arada bizim olduğumuz kampı da tespit etmişlerdi. İsrail uçakları orayı bombalarla tahrip etti. O bombardımandan sığınaklara geçerek hayatımızı kurtardık. Orada altı ay kaldık.

İstekleri üzerine Yaşargün, Kozan'ın tanınmış külhanbeylerinden Çarpık Abdullah'la birlikte iki arkadaşını Filistin kamplarına götürür.

Yaşargün kampa ulaştığında yaşanan ayrışmayı görür. Konuştuğu Celal Özcan, ayrılan grubun, öğrencilikten kalma alışkanlıklarını aşamadıklarını, disiplinsizlik ettiklerini, ayrıca Hüseyin İnan'ın kendisini ağır bir dille suçladığını, kendilerinden değil gerilla, eşkıya bile olamayacağını söylediğini aktarır. O da altta kalmamış, aynı sertlikle yanıt vermiştir. Celal Özcan'a göre bütün sorunların temelinde Hüseyin İnan'ın lider olmak istemesi yatmaktadır.

Atilla Keskin

Bu Antepli grupla, daha çok günlük işlerin paylaşımı konusunda sorunlar yaşadık. Onlar bize burun kıvırarak, bunlar öğrenci, diye küçümsüyordu ama biz çok daha disiplinliydik. Onların içinde, herhalde Abdülkadir başta olmak üzere, ben mutfak işini yapmam, ben bilmem ne işini yapmam, diye tavır alanlar vardı. Biz komutanız havasında olanlar vardı. Hüseyin direkt konuşan bir arkadaşımız, yoldaşımızdı. Tartışmaların birinde, "Sizden eşkıya bile olmaz, hadi ayrılıyoruz" dedi ve ayrıldık.

Müfit Özdeş

Orada, Hüseyin bizi almaya geldiğinde, Abdülkadir'le aralarında tartışma çıktığını ve onların ayrılmış olduğunu öğrendik. Anladığım kadarıyla aralarında uzun boylu bir siyasi tartışma da yaşanmamış. Biraz mizaç, daha doğrusu sosyolojik farklılardan dolayı oluşmuş bir ayrılık yaşamışlar. Kadirlerin grubu daha köylü diyebileceğimiz bir gruptu. Biz her ne kadar kendimizi işçilerle, köylülerle kaynaşmış diye saysak da gerçek öyle değildi. Aslında Hüseyin de köylü değildi.

Hacı Tonak

Kampta Kadirlerin grubu içinden, Tahsin'i ve Celal Özcan'ı tanıyordum. Bu arada Kadir'i de tanımış oldum. Kısaca Antep grubunu az çok Dev-Genç faaliyetlerinden tanıyordum. Hepimiz bir yere toplandık. Neden aralarında husumet çıktığını anlamaya çalışıyoruz. Neden anlaşamadılar? Antepli arkadaşlara göre, onlar bu işlere yabancı insanlar, talebe oldukları içinde her şeyi bildiklerini sanan insanlar ama aslında bilmiyorlar. Doğrusu Kadir de her şeyi bilen bir insandı. Eğer talebelik buysa, o da daha az talebe değildi. Kadir daha da talebeydi ve her şeyi biliyordu. Öyle bir özelliği vardı. Biz kitap falan götürmüşüz, ağzımız da laf yapıyor, tartışıyoruz. O zaman şu da anlaşıldı ki, arkadaşlar, orada tartıştığı insanların dünyadan daha haberli, daha okumuş yazmış, daha mürekkep yalamış insanlar olmasından rahatsızdılar. Oysa kalan arkadaşların böyle bir

derdi yoktu. Onlar bunu gevezelik olarak görüyordu. Çünkü herkes bu işin pratiğinde ne olduğunu göreceğiz diye düşünüyordu. Salonlarda tartışırken birbirimizi sınamış olmayız. Kimin gerçekten de sosyalist olup olmadığına karar vermek anlamsız. Tartışabiliriz, görüşlerimizi söyleyebiliriz ama bunu temel bir ayrılık sebebi olarak göremeyiz. Onların yaklaşımı böyleydi. Filistin'de de öyleydi. Ben, temel noktalarda bir ortaklık gerekir, diye düşünüyordum. Ne yapacağımıza karar verirken öncelikler tartışılır, kavranılır. Farkımız olabilir ama mümkün olduğunca genel bir ortaklık kurulur. Kadirlerin oradaki tavrı biraz oturmuştu. Filistinliler tarafından önemsenmiş ve kabul görmüştü. Ebu Cihad'la ilişkiler kurulmuştu. Ebu Halid zaten bulunduğumuz cephenin siyasal sorumlusuydu ve bizim de çok iyi dostumuzdu. Ebu Halid tamamen Kadirci'ydi. Kadir orada çok seviliyordu. Zaman geçince biz de kaynaştık, sevildik. Onlar için eğitimden ziyade eylem ve operasyona katılmak önem taşıyordu. Bizden de hiç kimse "Katılmak istemiyorum" diye yan çizmedi, herkes gönüllü oluyordu.

Ercan Kanar

Yarı esprili yarı ciddi Celal Özcan'la Kadir, devrim Hıyam'dan başlayacak gibi laflar ediyorlardı. Belki de inanarak söylüyorlardı. Bu tür konuşmalara ODTÜlü öğrencilerin canı çok sıkılırdı. Üniversite alışkanlığı devam ettiği için kolektivizm gelişmemişti. Ayrıca üniversiteli olduklarından, bizim yöreden gidenlere karşı kendilerini üstün görme tavrı içindeydiler. Bu türden ciddiyeti olmayan sıkıntılar yaşanmıştı, bunlar güvensizlik yaratıyordu. Sonra Kadir'in ekibi ile benim ekibim arasında da ihtilaflar başladı. Bektaş da dahil benimle birlikte hareket eden birkaç arkadaş daha vardı. Biz birkaç defa Hüseyin'le yeni adamlar getirmek için Türkiye'ye gidip geldik. Böylelikle, neredeyse üç başlı bir gruplaşma oldu.

Tuncer Sümer

Onlara hiçbir zaman olumsuz bakmadım. Hepsi de ortak bir mücadele için oraya gelmişlerdi. Sen başka bir şey

savunuyorsun, onlar başka bir şey savunuyor. Onları eleştirecek, suçlayacak bir şey söylemiyorum, söylemek istemem de. Ama şunu söyleyeyim; onlar ahbap-çavuş ilişkileri içinden geldikleri için, arkadaşlıklarında feodal değerler daha baskındı. Biz ahbap-çavuş ilişkilerinden çok silahlı mücadele verme ilkesi ışığında birlikteydik. Henüz yazılı bir birliğe dönüştürülmemiş olsa da aramızda ideolojik bir birlik vardı. Sınırları netleşmese de, Filistin'e, kâğıt üzerinde üç aşağı beş yukarı belli bir ideolojiyle gitmiştik. Kamptayken "Ben Rusya'ya gitmek, Sovyetler'de eğitim almak istiyorum" diyerek ilk ayrılan İbrahim Seven oldu, Arapları beğenmiyordu. Bizim koşullarımızla onların koşulları aynı değildi. Onlar çöl ortamında yaşıyorlardı. Bizim ülkemizin coğrafyasıyla alakası olmayan bir coğrafyada yaşayan, mücadele veren bir halktı. Bizim için orada önemli olan, en azından silahı kullanmak, savaş taktiği öğrenmek, bizzat savaş pratiği yaşamaktı ki ileriki günlerde operasyonlara da katıldık. İbrahim Seven'in dışında bir de Halil Çelimli ayrıldı. Filipinler'de gerillaların başarısızlığa uğramasını, yenilgisini anlatan bir kitap getirmişti. Sanırım Halil bunlardan derin etkilendi. Gelinceye kadar da sıkı ilişkimizin olduğu bir arkadaşımızdı. Hüseyin'le o konuda bir tartışması oldu.

"Madem böyle düşünüyordun niye geldin?" diye kızdığında "Ne bileyim ben, belki buradan bir şeyler öğrenebilirim" diyerek cevap verdi ve ayrılmak istedi. Giderken 7 kişi bizden, 6 kişi Antepliler'den toplam 13 kişiydik. İki ay askerî eğitim aldıktan sonra operasyonlara katılmak, o ortamı yaşamak istiyorduk. Olayı yaşayarak görmek istiyorduk. Gor Çukuru'nda Şune kasabasına götürüldük. Orada kaide dedikleri bir eve yerleştirdiler. Orada da Anteplilerle ufak tefek anlaşmazlıklarımız başladı. Biz bir an önce eğitim alıp Türkiye'de silahlı mücadeleyi başlatma taraftarıydık, onlar ise erken olduğunu düşünüyor, biraz daha kalıp eğitim almak istiyorlardı.

Talebe olmamız bizim için önemli değildi ki, düşün üniversiteyi son sınıfta bırakmışsın, hayatını ortaya koymuşsun. Belki de ilk çatışmada öleceksin. Nitekim çatışmalarda yoldaşlarımız öldü. Orada "Öğrenci bunlar" suçlaması doğru bir eleştiri olamazdı. Daha doğrusu, bunu kavrayamadı-

lar diyeyim. Aynı kamplarda kalıyorduk. Fakat yeni ekipler geldikten sonra ayrışma kesinleşti. Onlar daha yukarıda bir kampa geçtiler, biz daha aşağıda bir kampta kaldık. Ebu Cihad'la görüştük. Onlar, "Ayrılmayın, kamplarınızı ayırmayın" tavsiyesinde bulundu. Biraz daha bekledik. "En azından eğitimimiz için bazı iyileştirmeler yapalım" dedik. Akşamları operasyonlar oluyordu. Komutanımız Faysal vardı. O belirlerdi, "Sen sen gideceksin" derdi. Biz, "İlla biz de, biz de gidelim!" diye atılırdık. Orada öğreneceğimiz fazla bir şey yoktu. Biraz da Ebu Cihad ağırdan aldı. Onun üzerine kamptan çıkmaya, ayrılmaya karar verdik. O zamanlar Ebu Halid diye bir komutanımız vardı. O geldi, uzun uzun konuştuk. "Tamam" dediler, o şekilde de Türkiye'ye döndük zaten.

Yaşargün'ün, Hüseyin İnan'la ayrışmaya neden olan sorunların çözümü üzerine gerçekleştirdiği girişimlerden olumlu bir sonuç çıkmaz. Hüseyin İnan, yakın zamanda kampı terk edip ülkeye döneceklerini söyler. Yaşargün durumu Ebu Cihad'a bildirir. Ayrılık nedenlerini sorduğunda ise yanıt tek kelimeyle sınırlıdır: İdeolojik!

Seçtikleri yönetim kurulu, askerî işleri yürütmek için Yaşargün'ü görevlendirir. Ancak sonradan Ercan Kanar ve Bektaş Avşar bu yönetimi onaylamaz. Yaşargün, birkaç gün sonra gelişmeleri Ebu Cihad'la paylaşır. Bu arada gazeteci Yılmaz Çetiner kamplara uğrar ve röportaj yapar. Üsse döndüğünde Celal Özcan'ın iki arkadaşını askerî kurallara uymadığı için hapsettiğini öğrenir.

El Fetih kamplarında yaptıkları eğitimden sonra Hüseyin İnan ve 15 arkadaşı, kaçakçılar tarafından 1 Şubat 1970 Pazar günü, Suriye sınırından Türkiye'ye geçirilir.

Tuncer Sümer

Biz bir ara sadece Alpaslan, Mustafa ve ben kaldık. Sonra Hüseyin tekrar ekiplerle döndü. Kalabalıklaştık ama ayrılmıştık. O zaman da Antepli ekiple ayrı bir kaidede kalmaya başlamıştık.

Yeni gelen ekiple biz, iyi bir eğitim daha görmek istiyorduk. Ebu Cihad da bu eğitimi bize verebileceğini söyledi ama ağırdan aldılar, nedenini bilemem. En azından gelen arkadaşların eğitimi için bir imkân sağlansın diye, bir ay kadar ekiple birlikte bekledik. Ama öyle bir imkân sağlanmayınca düşündük. Kendi aramızda çok demokratik tartışmalar yapıyorduk. O toplantılardan dönme kararı aldık. "Gidelim, eğitimimizi dağda yapalım" dedik. O şekilde Türkiye'ye dönmeye karar verdik.

Mustafa Yalçıner

Oraya savaşı, askerlik bilimini öğrenmeye gittik. Öğrenebileceğimiz kadarını öğrendik düşüncesi içindeydik. Şimdi de öyle düşünüyorum. Alp'le beni Vietnam'a pilot eğitimine göndermeyi önerdiler. "Teşekkür ettik, biz döneceğiz, bizi zora koşmayın" dedik. "O zaman hiç olmazsa Filistin kamplarında teğmen olarak kalın, size rütbe verelim" dediler. O önerilerini de kabul etmedik. Bu teklif neden özellikle bize getirildi? Yani herhalde daha "deliydik", belki askerî olarak daha yatkın olduğumuz içindi. Muhtemelen raporlar gidiyordur. Onu kaçırılmayacak bir fırsat olarak da görmedik. Vietnam'ı da o zamanlar revizyonist olarak falan görmüyoruz. Emperyalizme karşı savaşıyor adamlar ama bizim işimiz var. Şimdi en kutsal dava orada sürdürülecek olan savaştır. "Oraya eğitime gideceğiz ama artık biz olduk, artık fırına girecek safhaya geldik" diyorduk. Bu tür tekliflere sıcak bakmadık.

Eğitim alan grup üyelerinden on üçü Filistin kamplarından ayrılarak Diyarbakır'a gelir. Yanlarında az sayıda, El Fetih tarafından alınmış silah ve cephane de vardır. Bu silah ve cephanelerle dolaşmalarının sağlıklı olmayacağını düşünerek Tıp Fakültesi yakınlarında, tarihî surların yıkıntıları arasında uygun bir yer bularak askerî malzemeleri gömerler. Fakat şansları yaver gitmez. El Fetih kıyafetleriyle grup halinde dolaşmalarından şüphelenenler tarafından yapılan ih-

bar nedeniyle Tıp Fakültesi'nde asistan olan Turgay Budak'a ulaşamadan yakalanırlar. Değişik noktalarda yakalanan Hüseyin İnan, Atilla Keskin, Teoman Ermete, Müfit Özdeş, Ercan Enç, Alpaslan Özdoğan, Hamit Yakup, Ahmet Tuncer Sümer, Kadir Manga, Ali Tenk, Bahtiyar Emanet tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne gönderilir. Operasyon sonucu Fis Kayası mevkinde yapılan arama sonucunda 4 Thompson, 461 mermi, 15 savunma ve tahrip tipi bomba ile 15 parça dinamit ve fitil bulunur.

Filistin kamplarına götürmek için yeni gruplar ayarlamak üzere harekete geçen Savaş Al ve Yusuf Aslan ise 4 Şubat 1970 tarihinde Karkamış Tren İstasyonu'ndan hareket ettikten birkaç saat sonra yakalanır. Savaş Al ve Yusuf Aslan ağır işkence gördükten sonra grubun diğer üyelerinin de yattığı Diyarbakır Cezaevi'ne sevk edilir. Dönemin burjuva gazeteleri, halkı galeyana getirmek için grubun Diyarbakır şebeke sularına zehir kattığı şeklinde haberler yayınlar. Diyarbakır günlerce bu dedikodularla çalkanır. 12 Mart sonrası çıkan Beyaz Kitap'ta gruba ait olduğu söylenen çok sayıda gerçekle ilgisi olmayan abartılı rakamlar verilir. Devrimcilere ait olduğu iddia edilen sayısız silah ve askerî malzemelerin fotoğrafları basılır. El Fetih'in verdiği silah ve mühimmata ilişkin aşağıda okuyacağınız Müfit Özdeş ve Atilla Keskin'e ait olan anlatımlar basında dile getirilen bilgilerin ne kadar abartılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Savaş Al

Türkiye'ye adam göndereceklerdi. Bunun üzerine ben de Türkiye'de bu işi yapacak, eğitim alacakları kendi aramızda konuştuğumuz çerçevede gidip getireyim, diye fırsat bu fırsat dedim. "Ben de gideyim" deyince Yusuf Aslan'la gitmeme karar verildi. Hatay tarafından geçtik. Gelirken 50 lira verdik. Yusuf Aslan, Ankara'da kaldı, ben İzmir'e geldim.

Buradaki çalışmalara başladım. İnsanları tek tek topluyorum ama bir handikapım var; verilen karar sosyalist eğitim kararı ama bunun bütün şartlarını hazırlayamamışım. Sovyetler'e geçişin şartlarını hazırlayamamışım. Gerilla eğitimi alınıyor, bu bize ilerde lazım olabilir ama esas

Sovyetler'e gitmek önemli, belirleyici; bunların şartları bende hazır değil, diyorum. Bunu açık açık söylüyorum. TİP yönetiminin bu hazırlıklardan ve çabamdan haberi yok. Ama TİP benim gittiğimi biliyor. Fakat o kadar insanla konuşulan bir şeyin gizli kalması mümkün değildir. Yeni gruplar ayarlamak için ikinci kez Yusuf'la geldim. Geçiş için Yusuf'la yeni bir güzergâh ayarlamamız gerekiyordu. Esat Balım'a, TİP'ten istifa ettiğime dair tarihsiz bir yazı bıraktım. İmzalı boş bir kâğıt. Bu anlamda Esat ağabeyin haberi var. Benim gözümde de Esat ağabey devrimci. Önemli ölçüde insan hazırlandı. Mesela gidecek olanlardan birisi Tekirdağ'da askerlik yapan Ercan Aksürek. Oraya kadar gittim ama adamın terhisine iki ay kalmış. Nevcivan Erdine vardı, karısı Tokat Zile'deydi. Çocuğu olacaktı. Ben de atladım, Tokat Zile'ye gittim. Ahmet Hamdi Sabancılar buradaydı. O zaman siyasal öğrenciydi. ODTÜ'den bir kızla evlenmek üzereydi. İhsan Sav'ın okulunun bitmesine çok az vardı. Cengiz Gürsel vardı. Sonuçta baştan konuşup "okey" dediğimiz arkadaşları ben götüremedim. Meğer iş konuşurken başka, yaparken başkaymış. Bunun yanında başka yürekli insanlar çıktı. Bazıları sadece işin gerilla eğitimi tarafındaydı, bu da benim işime geliyordu. "Gerilla eğitimi almak isteyenleri El Fetih'te bırakırım, böylece askerî eğitim almış olurlar. Ayrıca başka gelenler olursa, onları da götürürüm" diyordum.

8-10 kişilik bir grup topladım. Bu arada belirlediğimiz tarihte Yusuf'la ODTÜ'de randevumuz vardı. Bir gün önce çocuğu olan Sinan'da oradaydı. Yusuf'la konuşup anlaştık. Ben İzmir'e dönecektim. Yusuf'la birlikte iki ya da üç gün içinde gidip kaçak geçme yollarını araştıracaktık. Çünkü vagonların kapılarını kilitlemeye başladıklarından tren yolu tehlikeye girmişti. Ben, tarih belirleyerek ayarladığım grupla Ankara'da buluşacaktım. Yusuf'la beraber Antep'ten gelecektik. Yollar hazır olacak ve hep birlikte gidecektik. Buluştuğumuzda sağa sola bakmaya ve çözüm bulmaya çalışırken Yusuf, "Gel, şu tren istasyonuna gidelim, tren yoluna da bir bakalım" dedi. Suriye'ye grupları geçirdikten sonra toplama zorluğu olacağı için Yusuf, "Tren yolunda bir tehlike yoksa karşıda toparlanmamız kolay olur" diyerek

tren yoluna bakmak istedi. Antep'tren istasyonuna gittik. Dünyanın en pis tesadüfü, o saatte Antep istasyonunda memurdan başka kimse yok. İkimiz de dikkat çektik. İstasyon görevlisinin dik dik bize baktığını fark ettik. Yusuf'la bunu da konuştuk. Çünkü gidip gelmelerde Emniyetin birtakım duyumlar almaması imkânsızdı.

Kadir, insan almaya geldiğinde Siyasal'a gitmiş, orada bir toplantıya girmiş. Kadir, Arapça devrimci marşlar söylediğini ifade etmişti. Sümer, tren hattının özelliğini söylemişti. Yusuf'la ikimiz trene Antep'ten bindik, trenin Suriye hududuna girdiğinde nerede yavaşladığını kontrol etmeye gidiyorduk. Oraya vardık. Tren istasyonda durdu. Daha önceden bildirilmiş olmalı ki, istasyon görevlileri nereye, hangi istikamete, kaç kişi gideceğimizi biliyorlardı. Yusuf'la aynı vagonda iki sıra arayla oturuyorduk. Bilerek yan yana oturmamıştık. Yusuf'un bir torbası vardı. Yukarıya koymuştu. Birden içeriye uzun boylu, babayiğitçe bir jandarma asteğmeni, yanında iki üç tane askerle birlikte girdi. Hüviyetlerimizi istedi. "Siz benimle gelin" dedi. Bu arada Yusuf torbasını aldı. Jandarma karakoluna gittik. Hava soğuk, nezarethanede ısınmak için mangal vardı. Önce beni sorguya aldılar. Onu tanımadığımı söyledim. Bunun üzerine "Nasıl tanımıyorsun, senin biletin onda çıktı!" dediler. "'Biletleri verin' deyince ben biletimi ona uzattım, o ikimizin biletini birlikte verdi, ben onu tanımıyorum" diye itiraz ettim. Oysa ikimizin bileti de Yusuf'taydı. Benim sorgum en fazla on dakika sürdü.

Sorguda benim üzerimden hiçbir şey çıkmamıştı. Bir süre sonra Yusuf, jandarmayla geldi. O asteğmen beni çağırdı. Kartları açık oynayıp "Ne yapıyorsun bununla, hani tanımıyordun, El Fetih'ten geliyordunuz..." Ağzımızı yoklamaya başladı. "Ne El Fetih'i?" diye itiraz ettim. Meğer Yusuf'u soyunca elbiselerinin altından El Fetih'teyken giydiğimiz iççamaşırları çıkmış. "Haberim yok" dedim. Ayrıca Yusuf'un üzerinden El Fetih tarafından verilmiş üç dört adet izin kâğıdı çıkmış. İkinci konuşmadan sonra nezarethaneye attılar.

Yusuf'a bu durumu sorunca "Hiç aklıma gelmedi" diye cevap verdi. Yusuf ve arkadaşları dünya temizi insanlardı.

Yusuf'un böyle basit bir hata yapacağını hiç aklımdan geçirmemiştim. Bu arada birbirimizin Çerkes olduğunu öğrendik. Birbirimizi çok sevmeye başladık. "İfadeleri ayarlayalım, elbiseler ve üzerinden çıkan izin kâğıtları için ne diyeceğiz?" dedim. Atleti nezarethanede torbada kalmıştı. Jandarma da tecrübesiz. Yusuf, kendinin olduğunu inkâr edeceğini söyledi. O inkâr edince, ben de inkâr edecektim. Yusuf'a, "Nasıl inkâr edelim?" diye sorunca, "'O torbayı da al' dediler, ben de aldım diyeceğim" dedi. Bunun üzerine delil olmasın diye, "Gel bunları mangalda yakalım" dedim. Ama torbayı yakarsak, bütün karakolu kokuturuz diye inkâr edilmesine de aklım yatmadı.

Bizim durdurulmamızın nedeni jandarmanın Antep polisine telefon edip "Gelin alın bunları" demesiymiş. O asteğmen geldi, Yusuf'a birkaç tokat vurdular. Bana, "Bunlar, bunun elbisesinin altından çıktı, biz çıkarmamışız torbayı, sözde torba onun değilmiş" deyince, "O ne diyorsa doğrudur" dedim. "Torba oradaydı, sen de oradaydın, zaten bilette de bana hikâye anlattın" dedi. Bir iki tokat da bana attı. Henüz köklü işkence diyeceğimiz bir muamele görmemiştik.

Antep'ten gelen polisler bizi bir taksinin içine koyup götürdüler. Ayrılmadan önce jandarma asteğmeni, "Bunlar sırtlarından çıkan elbiseyi bile inkâr ediyorlar" deyince, polis, "Sen hiç merak etme. Elbiseyi de, arkadaş olduklarını da kabul ederler, neler olur neler bu gece" dedi.

Antep Emniyet Müdürlüğü'nün bodrum katında "Allahsız Sami" diye anılan, ne konumda olduğunu hatırlayamadığım bir müdür, resmen, "Bunları s...n" dedi. O sırada yüzüne karşı küfrettim. Vahap'ın, *Aydınlık*'ta benim sözde polis olduğumu ima eden yazısı çıktığında Yusuf, Vahap'a, "Sen ne diyorsun, emniyet müdürüne gözümün önünde küfür eden adamdı Savaş Al" dediğini anlatmıştı. O gece bizi işkenceye aldılar. Ben hayatımda böyle bir işkence görmedim. Tahta sandalyeyi çevirip yere sırtüstü yatırıyorlar, ayaklarını sandalyenin katlarından geçiriyorlar, ayakkabılarını çıkarıp basıyorlar sopayı. Nasıl anlatılabilir, bilmiyorum...

İkimiz de birbirimize işkence yapıldığını, buna karşın suçlamaları kabul etmediğimizi de görüyorduk. Yukarıya

ifadeye götürülüp getirilirken birbirimize sinyal de verebiliyorduk. İfademde, "Hakkımda yedi buçuk sene isteniyordu, fırsat bulsaydım, yurtdışına kaçardım" dedim. Yusuf da, "Ben ODTÜ talebesiyim, araştırma yapıyorum. Bu araştırma sırasında buradan geçildiğini gördüm, geçtim" dedi. Orada ne kadar kaldığımızı hatırlamıyorum. "Hadi toplanın, sizi başla bir yere götürüyoruz" dediler.

Başka bir karakolun nezarethanesine götürdüler. İçeride adli suçlular vardı. Biz perişanız, yiyecek halimiz yok, dilimiz şişmiş, ağzımız burnumuz yara. Gittiğimiz karakoldaki adi suçlular çorba getirttiler. Acılı ezo gelin çorbasından bir kaşık aldım, ağzımız yara, acı beynimize vurduğundan yiyemedik.

Benim derdim, Suriye'ye geçiş için Ankara'da bekleyen arkadaşlara haber verebilmekti. Bekir isminde Antepli bir kaçakçının tahliye olan adamı aracılığıyla Ankara'daki arkadaşlara telgraf çektirdik. Ankara'dakiler haberi alır almaz dağılmışlar.

Birkaç gün sonra Kamışlı'da alındığımız için bizi Urfa'da mahkemeye çıkarmak üzere götürdüler. Saçlarımızı yolarak işkence yapan o polis, "Siz gerçekten geri zekâlısınız" dedi. Meğer bizim hakkımızdaki tek suç, pasaportsuz seyahat etmekmiş, cezası da yirmi günmüş. Biz kaçtık vs demesek, işkenceyi görmeyecekmişiz. Yalnız söylediklerinden tek doğru olanı pasaportsuz seyahatin cezasının yirmi gün olmasıydı. Mahkemeye sevk edilmek üzere Urfa Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler.

Çetin Altan'ı seven başkomiser o gece nöbetçiymiş. Bizi odasına çağırttı. Önünde bir *Hürriyet* gazetesi, "Bunlar yalan, değil mi?" dedi.[24] Bizim hiçbir şeyden haberimiz yok.

24. O günlerde 4 Şubat 1970 tarihli *Akşam* gazetesinin haberi şöyledir: "Diyarbakır Tıp Fakültesi'ne sabotaj hazırlama iddiasıyla altısı Diyarbakır Tıp Fakültesi çevresinde üçü de Malatya'da yakalanan dokuz genç için Diyarbakır Emniyet Müdürü Nedim Sinan, 'Bunlar El Fetih teşkilatında eğitim gördükten sonra Türkiye'ye dönen yüksek tahsil gençleridir' demiştir. Diyarbakır Tıp Fakültesi yakınındaki bir sabahçı kahvesinde önceki gece yakalanan Kadir Manga, Ali Tenk, Tuncer Sümer, Ercan Enç ve İranlı Bahtiyar Emanet [O. Duman: Gruptan İranlı tek kişi Hamit Yakup'tur] ile Hamit Yakup'tan sonra Malatya'da ele geçirilen Müfit Özdemir [O. Duman: Özdeş olmalı], Atilla Keskin ve Teoman Ermete adlı gençler de dün sabaha karşı Diyarbakır'a getirilerek nezarete alınmışlardır. Polis tarafından yapılan so-

Bu silahlar, tüfekler, mermiler, el bombaları... "Ne silahı?" diye itiraz edince, "Yok sizden değil, Diyarbakır'da sizden bir grup yakalanmış, kalaşnikof, sten, el bombası çıkmış" dedi. Yusufların grubunun dönme ihtimalini biliyorduk. İsimler de söyledi. Sözde bunlarla ilişki içindeymişiz. Gazeteciler, aynı gruptan daha önce iki kişi yakalanmış, diye haber yapmış olabilirler. Pide ikram ettiler, "Acı olmasın yiyemiyoruz" dedik. Konulduğumuz nezarethanenin üstü tenekeyle kaplıydı. Yusuf, "İntihar edelim, bunları bize soracaklar" dedim. Ama intihar etmeyi korkudan dolayı düşünmüyordum. TSH'ne vereceğimiz zarardan dolayı, inancımız o kadar sağlamdı.

Elimizde bir şey olmadığından "Nasıl yapacağız?" dedik. Nezarethanede daha önce saklanmıştır düşüncesiyle jilet aradık. Ancak bulamadık. Tenekelerin uçları meydandaydı. "Yusuf, uçlarından bir parça koparabilirsek, bunların ucu bilekleri keser" dedim. Yusuf her ne kadar ikna olmadıysa da birlikte kafa yormaya devam ettik. İkimizin de hayatımızdan yana bir kaygısı yoktu.

Orada, Mustafa'nın da kaçtığını öğrendik. "Yarın burada mahkemeye çıkacaksınız, oradan Diyarbakır'a göndereceğiz" dediler. Yusuf'la kaçma planı kurduk, fırsat var ama cebimizde hem paramız hem de Urfa ile yerel ilişkimiz yok.

Mahkeme tahliyemize karar verdi. Buradan bizi alıp, Diyarbakır'a götürdüler. Bizimkiler, bizi görünce korkudan irkildiler. Vücudumuzda, yüzlerimiz de dahil morarmadık bir yer kalmamıştı. Onlar doğru dürüst bir işkence görmemişlerdi. Bizi tedavi etmek için polisten, ufak tefek şeyler istiyorlardı. Diyarbakır Emniyeti'nin alt katında tek kişilik, iki kişilik odalar varmış. Bu arada işkence durup biraz da kendimize bakınca toparlandık. Ertesi gün Ankara'dan,

---

ruşturma ve araştırmada Tıp Fakültesi'nden otuz metre uzaklıkta, Fis Kayası mevkiinde saklanmış dört Thompson, 461 mermi, on beş savunma bombası ile bin [O. Duman: "bir"] sandık tahrip bombası bulunmuştur. Ayrıca on beş parça dinamit ile fitil ele geçirildiği de bildirilmektedir. El Fetih komando teşkilatındaki eğitimini iyi derece ile bitiren ODTÜ öğrencisi Ercan Enç, siyasi polise yaptığı itirafta, dünyanın bütün memleketlerinden gelen komandolara eğitimleri sırasında ülkelerinde bulunan Amerikan ve İsrail elçilikleri ile üsleri sabote etmeleri için devamlı telkinlerde bulunulduğunu söylemiştir."

Önemli İşler Dairesi'nden sanırım üç kişi geldi. İzmir'den gitmiş bir polis benim tanıdığım çıktı. İfadeye girdiğimizde, kim olduğumuzu, sınırda ne yaptığımızı sordular. "Ne anlatırsan anlat, serbestsin" deyince havadan sudan konuşmaya başladım. Savaş Al, "Bırak bu köylü kurnazlığını, sen bugüne kadar her gittiğin yerde milleti uyutmuşsun, yatıp çıkmışsın. Sen şimdi esasını söyle" deyince, "Kaçacaktım" dedim.

Hepimizi tutuklayıp beni ayrı bir koğuşa verdiler.[25] Ta-

25. O günleri, Doğan Özgüden, *Vatansız Gazeteci* kitabında şöyle anlatıyor: "Bir süre önce Faruk Pekin'in bir yazısında ilk kez ortaya attığı Ortadoğu Devrimci Çemberi oluşturma çağrısı da, derginin enternasyonalist plandaki önemli bir açılımıydı. Öz olarak, Türkiye de dahil Ortadoğu'daki ülkelerin tamamı emperyalizmin hegemonyasından kurtulmadıkça bölgedeki halkların hiçbirinin tam özgürlüğe kavuşamayacağı vurgulanıyor, emperyalizme karşı ortak mücadele vermek için Kürt, Türk, Arap, Filistin, İran ve Kıbrıs halklarına bir devrimci çember oluşturma çağrısı yapılıyordu. O günlerde hapisten kurtulan Deniz Gezmiş de dahil bazı devrimci gençler, deneyimlerini güçlendirmek için Filistin'e geçerek oradaki gerilla kamplarında eğitim görmüşlerdi. Deniz, Filistin'e gidişini olduğu gibi dönüşünü de polisin fark edemeyeceği biçimde gerçekleştirmişti. Filistin'den dönüş yapan gençlerden Yusuf Aslan ise 1 Şubat 1970'te Karkamış istasyonunda tutuklandı, Gaziantep'teki jandarma ve polis karakollarında dört gün süreyle ağır işkenceden geçirildi. Ardından, yine Filistin'den dönen 11 genç Diyarbakır'da Tıp Fakültesi'ne suikast yapmaya hazırlandıkları gerekçesiyle tutuklanarak 150 saatten fazla işkence altında sorguya çekildiler. Babıâli medyası ve TRT, polisin ortaya attığı bu uydurma 'suikast girişimi' iddiasını kullanarak bu gençlere 'Filistin'de eğitilmiş teröristler suçüstü yakalandı' yaygarasıyla saldırıyordu. Bunun üzerine *Ant*'ta devrimci gençleri savunan bir başyazı yazarak sordum: '1950'lerde Amerikan emperyalizminin Uzakdoğu'daki çıkarlarını savunmak için Kore halkına karşı savaşmak üzere binlerce kilometre öteye onbinlerce asker gönderenlerin yeyüzünün en haklı savaşlarından birini veren Arap halkına yandaş çıkanları suçlama hakları var mıdır?' İki yıl sonra Deniz Gezmiş'le birlikte 12 Mart Cuntası tarafından idam edilecek olan Yusuf Aslan da serbest bırakıldıktan sonra *Ant*'ta 'El Fetih'e Niye Gittim?' başlıklı bir yazı gönderdi. Yazısında kendisine yapılan işkenceleri açıkladıktan sonra şöyle diyordu: 'Günümüz koşullarında, özellikle emperyalizmin bir sıcak bölgesi haline getirdiği Ortadoğu'da da bütün halkların, Türkiye, İran, Arap, Kıbrıs, Kürt halklarının bir anti-emperyalist cephe kurmaları, Ortadoğu şartlarından biridir. Bu yüzden Ortadoğu'da senelerden beri verilmekte olan devrimci kavganın pratiğinden geçmek ve ezilen Arap halklarının kurtuluş mücadelesine bir nefer olarak katkıda bulunmak için El Fetih'e gittim.' İki hafta sonra da tutuklanan 11 devrimci gencin Türkiye halklarına bildirisini de tam metin yayınladık. Tıp Fakültesi'ne sabotaj yapacakları iddiasına şu yanıtı veriyorlardı: 'Biz devrimciyiz. Hepimizin parasıyla, emeğiyle, çilekeş Doğu Anadolu halkına binbir güçlükle açılan bir üniversiteyi bombalamak hiçbir devrimcinin düşünebileceği bir şey değil-

lebe kökenli olanlar için ayrı bir koğuş ayarlamışlar. Diyarbakır Cezaevi surların içindeydi. Koğuşlar çok kalabalıktı, yeterli yatak yoktu. Gariban lümpenlerden birisi, "Biraz para verebilirsen, şurda yat" dedi. Onun yanında belli bir miktar para vererek yattım. Bir iki gün sonra beni arkadaşların devreye girmesiyle yukarı koğuşlara aldılar. Kardeşleri avukat olan Tarık Ziya Ekinci'ye haber yollattık. Davam İzmir'de olduğu için avukatlarım naklimi İzmir'e çıkardılar. İzmir'e geldik. Ercan Aksürek bu arada terhis olmuştu. Beni Hatay'da oturan annemin yanına götürürken Ercan da bizimle beraber geldi. Girdiğim mahkemeye 5 bin lira vererek tahliye oldum. Bu arada Mustafa Yalçınerler evde beklemişler. Duruma göre beni kaçıracaklarmış. Ama gerek kalmadı.

Atilla Keskin

"Biz gidip kendi kampımızı kuracağız" dedik. Başka bir kaideye gidip ev değiştirdik. Ama istediğimiz eğitimi alamıyorduk. İlk giden arkadaşlar ciddi bir eğitim görmüşler, askerî kamplara gitmişler ama biz o kaidelerin olduğu yerdeydik. Yani bir taraftan arada bir bombalar geliyordu. Zaten orada ciddi bir askerî eğitim görme olanağına sahip olamazdık. Konum olarak da askerî bir eğitim olanağına müsait değildi. O nedenle, daha ciddi bir eğitim görmek için DC'ye gidelim, onlara başvuralım, dedik. El Fetih'te eğitim yaparken egallerinden ve kıyafetlerinden belli olan bazı Arap zenginleri geliyorlardı. Bize, cihadımıza hoş geldiniz, İslam yolundaki savaşımızda bize yardımcı olmanız bizi sevindiriyor, içeriğinde konuşmalar yapıyorlardı, biz buna çok bozuluyorduk. "Bize ne İslamiyetten, biz buraya eğitim görmeye ve ezilen bir halkla dayanışmaya geldik. Asıl amacımız eğitim almak" dedik. Bunun üzerine yeni bir arayış içine girdik. Cepheye gittik. Hatta yanlış hatırlamıyorsam, benle Müfit gitmiştik. Müfit benden daha iyi İngi-

---

dir. Bu yalanlar, bu oyunlar Türk-Kürt halklarının kardeşliğini, dostluğunu ve devrimci dayanışmasını bozmak içindir. İsnad edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, zulüm ne kadar artarsa artsın, devrimci kavgamızdan asla dönmeyeceğiz.' İmzalayan gençler arasında, yine iki yıl sonra Deniz Gezmiş'le birlikte idam edilecek olan Hüseyin İnan da vardı."

lizce bilir. Oraya gittiğimizde biz çarpıldık. Çünkü herkesin elinde Mao'nun *Kızıl Kitap*'ı, yakalarında, alınlarında kızıl yıldızlar, üstelik kitap okuyan, sosyalist bir jargonla konuşan, ideolojik olarak daha nitelikli bir insan topluluğuyla karşılaştık. Ondan sonra döndük, aramızda kısa bir tartıştıktan sonra, "Bu iş böyle olmayacak, biz gidelim, yeterince eğitim aldık, eksik eğitimlerimizi Türkiye'de kendimiz tamamlarız, daha fazla vakit geçirmeyelim" dedik ve döndük. Aslında bugünden geriye doğru eleştirel baktığımda dönüş biçimimizin de özensiz ve yöntem hatalarıyla dolu olduğunu, çok amatör hareket ettiğimizi söylemeliyim. Hatta bazı yönleriyle o günlerde de Hüseyin'e uyarılarımı dile getirmiştim. "Kılık kıyafet isteyelim, doğru dürüst kıyafetimiz yok. Herkesin üzerinde gerilla elbisesi, üstünde ceketler. Garip pantolonlar, lastik ayakkabılar üstelik kışın dönüyoruz. Hüseyin, şunlardan uygun bir şeyler isteyelim" dedim ama Hüseyin dikkate almadı. Uyarı ve önerilerimin üzerinde yeterince durmadı. "Çok yük olduk adamlara" dedi. "Kendimiz hallederiz" diyerek, teklif ettikleri parayı dahi geri çevirmiştik. Üzerimizde sadece bizi Ankara'ya götürecek kadar bir para vardı. Kamplarda kaldığımız süre içinde aylık verdikleri için bir miktar biriktirmiştik. Bu arada yiyecekler çok iyiydi. Kaliteliydi. Dünyanın her tarafından konserve etler geliyordu. O açıdan herhangi bir sorun yaşamadık.

Belirli bir noktaya geldikten sonra El Fetih'in sınırda ilişkide olduğu kaçakçılara teslim ettiler. Teşkilat, kaçakçılık orada oturmuş işlerdi. Şoför, "Niye kaçak geçiyorsunuz?" diye sorunca, daha sonra Bahtiyar'la birlikte Aydınlıkçı olan ve bizimle birlikte Diyarbakır'da yakalanmayan İstanbul'dan Yavuz, "Biz amatör futbol kulübüyüz, arkadaşları kaçırdık. Pasaport onlardaydı. Onun için kaçak geçiyoruz" deyince, "Öyle mi, ben götürürüm" dedi şöfor ve aldı bizi sınırdan arabasıyla geçirdi. Geçirdikten sonra öbür tarafta birilerine teslim etti. Onlarla da kaçakçıların cipiyle farklı yerlere dağıldık. Fakat adamlar bizi garip karşılamışlardı. Tam olarak ne kaçakçıya benziyorduk ne de futbolcuya. Ne Kürtçe biliyoruz ne Arapça. Bizden şüphelenmişlerdi ama belirli bir ilişki ağları olduğu için ses çı-

karmadan götürdüler. Diyarbakır'da daha önceki dağılım planına bağlı olarak arkadaşlarımızdan ayrıldık.[26] Planları-

26. Tuncer Sümer, *Erikler Çiçek Açınca* kitabında konuyla ilgili şunları ifade etmektedir: "Urfa'ya geldik. Oradan da Diyarbakır'a devam etmelerini istedik bizi getiren şoförlerden. Çünkü Diyarbakır'dan daha kolay vasıta bulabileceğimizi düşünüyoruz, tren, otobüs... Belli bir fiyatta anlaştık. Aynı jiplerle arka arkaya Diyarbakır'a doğru yola çıktık. Yolda jandarmalar durdurdu bizi. Aramada silahlar, bombalar ortaya çıkınca askerler şok oldu, ne yapacaklarını şaşırdılar. Bunun üzerine jiplerin şoförleri, bir de sahibi devreye girdi. Bir kenarda jandarmalar konuştular, rüşvet karşılığı bırakıldık. Diyarbakır'a geldik. Şoförlerden biri bizden hediye olarak bir bomba istedi, verdik. Adamlar bizden bombayı aldı, gitti. Elimizde silahlarla, bombalarla dolaşamayacağımız için bütün o malzemeyi Diyarbakır surlarının yıkıntıları arasına sakladık. Diyarbakır'ı bilen bir Kadir (Manga) bir de ben... O, bir kere gelmiş, 1968 anayasa mitingine, ben de 1966'da... Hatırladığım, Dicle kıyısında Eğitim Enstitüsü vardı. İki gruba ayrıldık ve enstitüde buluşmaya karar verdik; bir grupta Kadir, diğerinde ben, Diyarbakır'ı bilenler olarak! Eğitim Enstitüsü olarak konuştuk ama meğer yeri değişmiş, Tıp Fakültesi olmuş bina. Eğitim Enstitüsü de tren istasyonuna yakın bir binaya taşınmış. Kadir yeni yerini biliyor, ben farkında değilim. Malzemelerimizi sakladık ama biz silahlıyız; Alpaslan, Mustafa, Hüseyin, Ercan, Hamit. Kadir'in olduğu ekipse silahsız... Onlar tren, otobüs biletlerini alacaklar ve Eğitim Enstitüsü'nün önünde buluşacağız. Biz gittik tabii Eğitim Enstitüsü diye Tıp Fakültesi'ne. Baktık ki değişmiş. Sordum, yeni taşındı dediler. Öyle olunca Kadir de burayı Eğitim Enstitüsü olarak biliyordur diye başladık beklemeye. Fakat ne Kadir ne de ekipten kimse bir türlü gelmiyor. Tıp Fakültesi'nde Erzurum'dan tanıdığım bir arkadaşım vardı. Turgay Budak, asistan. Dikkat çekmemek için fakülteye girdik, onu kütüphanede ders çalışan öğrencilere sorduk, 'Tanıyoruz ama evini bilmiyoruz' dediler. Hâsılı bulamadık. Koridorlarda dolaşıyoruz. İçeri girip çıkıyoruz vakit geçirmek için, gelen giden yok. Dedik ki 'Bizimkilerin başına bir iş geldi.' Bunun üzerine Hüseyin bizim de üzerimizdeki silahları saklamamızı önerdi. Arkadaşların üzerindeki silahları aldık saklayacak yer aramaya başladık. Dicle'ye doğru inen bir patika var. Duvarlarına ev gibi yerler yapmışlar. İçlerinde küçük bahçeler. Biz o karanlıkta el yordamıyla bir yere girdik, baktık yıkıldı yıkılacak bir duvar. O duvarın içine silahlarımızı yerleştirdik, üzerini de taşlarla örttük. Döndük Tıp Fakültesi'nin önüne, bir baktık polisler. Saklandık. İzlemeye başladık. Hamit (Yakup), Ercan (Enç), Ali (Tenk)... Onları almış götürüyorlar. Biz de uzaktan takip ettik. Merkez karakola gittiklerini gördük. Bunun üzerine Hüseyin, Alpaslan, Mustafa ve ben vedalaştık, daha sonra nasıl haberleşeceğimizi kararlaştırdık, ben kaldım, onlar gitti. Acaba neredeler derken yolda Kadir ve onunla olan grupla karşılaştım. Kadir'le tartıştık. O beni suçladı, ben onu suçladım. Neyse... En iyisi yeniden gruplara ayrılalım dedik. Ben, Kadir (Manga) bir de Ali'nin dayısı olduğu için Bahtiyar, Diyarbakır'dan ayrılmaya karar verdik, diğer arkadaşların ise şehirden uzaklaşmasına... Hüseyin (Elmacı), Halis Özkan ve Yavuz (Kaçar) da otobüse binip gitmişler, onlar yakalanmadı; zaten Hüseyin ve Halis'ten bir daha hiç haber alamadık. Müfit (Özdeş), Atilla (Keskin) ve Teoman (Ermete) trendeler... Biz merkezde bir kahveye geldik oturduk. Vakit gece yarısını geçmiş. Çay içiyoruz. Kukumav

mıza göre Ankara'da buluşacak, belli irtibatları sağlayacak, para, silah vs temin ettikten sonra dağa çıkacaktık. Fakat bu arada El Fetih bize silahla, bir miktar dinamit de vermişti. Malzemeleri egallerle sarmıştık, o kadar acemiydik ki. Silahlar neredeyse ortalıktaydı. Sonradan öğrendiğimize göre Diyarbakır'da buluşması gereken iki grup buluşamamış.

Biz bindik otobüse. Üç arkadaş Malatya'ya doğru trenle yola çıktık. Üniversitenin kenarında garip kıyafetleriyle beklerken üniversite öğrencileri, kim bunlar acaba diye şüphelenmişler. Sözde, gitmişler, üniversitede öğrencilere propaganda yaparken yakalanmışlar, ihbar yemişler. Bunlar tamamen efsane, öyle şey mi olur? O kıyafetle, tanımadığın bir yerde kitle çalışması mı yapılır, üzerinde dinamitlerle, silahlarla. Sadece bildikleri yer orası olduğu için Tıp Fakültesi'ne gitmişler. Ondan sonra mühimmatları saklamışlar. Bütün malzemeler Diyarbakır'da kalan gruptaydı. Mustafa Yalçıner ve bir iki arkadaş da otobüsle gidiyor. Ahmet Erdoğan ayrı, Alpaslan da o otobüste sanırım. Arama oluyor, o kadar laubali bir arama ki, yan yana olanları alıyorlar, Mustafa arkalarında tek olduğu için onu ıskalıyorlar. Öyle garip ki, ayrılmadan önce komutan, "Gazanız mübarek olsun" diye, bize birer tane Kalaşnikof mermisi hediye etti. Birçok arkadaş o kurşun hediye edildi diye saklamış, bazıları da o kurşundan yakalanmış. Bana "Mr. Garanti" derlerdi. Bende o tür şeyler çıkmadı. Ama kıyafetler aynıydı, bakınca belli oluyor bir grup olduğumuz.

Müfit Özdeş

O bir aylık dönemde yakın dövüş dersi almayı çok istiyordum. En çok işime yarayabilecek oydu ama ona da sıra

kuşu gibi düşünüyoruz ne yapacağız diye. Derken önlerinde Ali'yle polisler kahveden içeri daldılar. Girdiklerini görünce ben sobanın etrafında toplanmış şoförlerin arasına karıştım. Üzerimde deri ceket var, şoför zannederler diye. Ali girer girmez dayısını gösterdi. 'Aha bu Bahtiyar!' 'Bu da Kadir'. Onları aldılar, tam gidecekleri sırada polisin biri 'Lan bak başka var mı?' diye sordu. Ali bakındı, 'Aha o da var, Tuncer!' Hadi bakalım beni de aldılar, gittik karakola. Ali, on altı yaşında bir çocuk. 'Biz Filistin'den geliyoruz' demiş. 'Ne işiniz vardı sizin Tıp Fakültesi'nde?' 'Bilmiyorum, ağabeylerim bilir; halk savaşı, bomba momba diyorlardı!' bunun üzerine aramalar başlamış. Yollar tutulmuş, trenler durdurulmuş, Ankara, Urfa, Elazığ arasında kontroller..."

gelmedi. Silah kullanmayı, söküp takmayı öğrendik. Çok lazımmış gibi Doçka-uçaksavar kullanmayı öğrendim. Tamam, iyi bir şey de, dağa çıksak bile bizim öyle silahımız olmayacaktı.

Dönmeye karar verdiğimiz zaman önce Ebu Cihad, sonra da Ebu Halid gelip bizimle konuştu. Dönerken bize biraz malzeme vermelerini istemiştik. Yanılmıyorsam beş tane Uzi, biraz Çin yapımı el bombaları, biraz da mermi almıştık. Kalaşnikof götürmediğimizi net anımsıyorum. Herkese de, atacağınız ilk kurşun bu olsun diye verilen sembolik birer mermi aldık. Bazılarımız yakalandığında, o mermilerden, helaya atarak kurtulduk.

Malzemeleri aldıktan sonra çıktık. Sınırdan, sanırım Fetih'in anlaştığı kaçakçılar aracılığıyla geçtik. Gayet rahat, bir terslik yaşamadan Diyarbakır'a gittik. Gecenin köründe Diyarbakır'a vardık. 10-15 kişi birlikte gezmek olmaz diyerek, kavilleşerek üçerli dörderli gruplar şeklinde hemen birbirimizden ayrıldık. Ben, Atilla ve Teoman Ermete birlikteydik. Trenle Ankara'ya gidecektik.

Biz de saf saf trene binmiş, "Tamam artık, Ankara'ya kadar gideriz" diyoruz. Derken Malatya'da tren duruyor. Tren durmuşken Teoman simit almak için indi, üçümüz de açtık. O istasyonda tren zaten normalde yarım saat falan durur. Onu beklerken sivil birileri geldi ama belli ki polis. Fazla telaşlanmadık. Ne olmuş olabilir ki? Yanımızda normal kimliklerimiz var, biletlerimizi de almışız. Hadi bakalım, dedik. Geldiler, kimlik sordular. Atilla kimliğini gösterdi. Ben gayet kendimden emin davranarak, ODTÜ kimliğimi çıkardığımı zannederek kimliğimi polisin eline verdim. Polisin elindeyken fark ettim ki, üstünde Kalaşnikof resmi olan El Fetih kimliğini vermişim. Allahtan soğukkanlıyım, "Pardon pardon" dedim, kaptım elinden El Fetih kimliğini, ODTÜ kimliğimi verdim. Sonra bizi Malatya Emniyeti'ne götürdüklerinde, "Tuvalete gitmem lazım" dedim. İşte orada hem hatıra mermisini kubura attım hem de El Fetih kimliğimi yırtıp attım. Biz hâlâ bozuntuya vermiyoruz, trenimiz kaçacak, diye sözümona telaşlanıyoruz. Bütün gün Malatya'da alıkoydular bizi. Sonra bir trafik ekibine teslim edip Elazığ'a gönderdiler. Oradan da başka

bir ekiple Diyarbakır'a götürdüler. Biz oraya vardığımızda, arkadaşlar yakalanalı iki günü bulmuştu. Güle oynaya gittik ama bir baktık ki Diyarbakır'a vardığımızda, durum felaket. Arkadaşların gözleri yuvalarından fırlamış, kimse yürüyemiyor. Başa gelen çekilir diyoruz. Biri Hüseyin'di galiba, arkadaşlar, "Her şey çözüldü, boşuna dayak yemeyin" diye tüyo verdiler, "Tamam" dedik. Bizim de usulen bir ifademizi aldılar. Sille tokat bile yemedik.

Sorgulardan sonra bizi karakollara dağıttılar. Orada çarşı karakoluna Ercan'la beni koydular. Ercan da hep yanında bir kitap taşıyor, Karl Marx bilmem ne, İngilizce bir kitap. Oradaki bir mahalle bekçisi taktı o kitaba. "Ne biçim adamsınız, Kral Marx da kim, biz cumhuriyetiz, bu sakallı kralla ne işiniz var?" diyor. Ondan sonra Ercan'ı başka bir yere götürdüler, çarşı karakolunda o gece yalnız kaldım. Başımda sadece bu bekçiyi bıraktılar. O da çıktı dışarı, ben tek başıma kaldım. Gittim kapıya. Sağa sola bakındım, yakınlarda görünür kimse yok. Şöyle bir tarttım, biçtim. Diyarbakır'ı bilmem, karakol nerede bilmem. "Bu tuzak galiba, bütün arkadaşlar yakalandı, ben kaçsam ne olacak. Burada bir puştluk var" dedim ve oturdum. Biraz sonra geldiler ama gerçekten beni vurmak için bir tuzak mı kurmuşlardı, doğrusu onu da bilmiyorum.

Hacı Tonak

Hüseyinler Diyarbakır'da yakalanınca silahların Filistinlilerden alındığı yazıldı çizildi. Benim hatırladığım, Ebu Halid geldi, çok kızmıştı.[27] Biz de ona kızdık. "Biz geliriz buraya, burada işe yararız yaramayız gideriz. O sınırı geçtikten sonra siz bizim hakkımızda bir şey söyleyemezsiniz. Yani sen iyisin, filanca böyle oldu demeye hakkınız yok" dedik. Bayağı sert bir tartışma oldu.

En azından bize yansıyan buydu. Ebu Halid, "Biz silah verdik kardeşim, sizin kullandığınız RPG roketlerinin mermilerini, roketatarları Türkiye veriyor. Yani benim Türk

27. El Fetih, 11 Şubat 1970 günü şu açıklamayı yaptı: "Teşkilatımız, Türkiye'de sabotaj yapması için kimseyi eğitimden geçirmemiştir. Ancak aramızda Arap kardeşleriyle düşmana karşı omuz omuza çarpışan Türk kardeşlerimiz vardır."

Hükümeti'yle böyle münasebetlerim var" dedi. Kendisi de Ebu Cihad'tan sonraki en önemli adamdı. "Türkiye'yle münasebetlerimi söylemek zorundayım, Türkiye benim bu şekilde altını oyduğumu görürse ne anlama gelir?" Tabii orada Yusuf Küpeli'nin söylediği, "Aman aman El Fetih'ten uzak durun" sözü aklıma gelmişti. Yine FHKC'de kitaplarımızı gördükleri için, "Aman aman bizimle kalın, onlar milliyetçi İslamcı" demişler, biz de "Hayır" demiştik. Ebu Halid'le bu tartışmadan sonra ben ve Caner, net bir tavır koyduk. "Arkadaşlarımız hakkında böyle konuşma hakkına sahip değilsiniz ve konuşamazsınız. Bunun, benim ülkeye gidip büyük medyada, El Fetih diye bir örgüt var, orada Ebu Halid diye bir adam var diye başlayıp sonu gelmez söylevler vermemden hiçbir farkı yok. Siz bilmiyorsunuz, biz de orada ne olup bittiğini bilmiyoruz. Bilmeden konuşuyorsunuz, buna hakkınız yok" dedik. Aramızda bir gerilim oldu. Bunun üzerine biz, başka yere gidelim, diye imkânlar araştırdık. Yakınlarımızda bir yerde Arap cephesi vardı, onlardan rica ettik. Onlar araçlarıyla bizi Lut Gölü'nün kıyısındaki DC'ye götürdüler. Oradakilerle konuştuk. Aramızda şöyle bir karara vardığımızı anımsıyorum. Bütün dünyada Maocular aynı galiba. Bitmez tükenmez bir söylev aşkı, iştahla, tutkuyla konuşma ama somut pratik işlere gelince yan çizme, ağırdan alma ya da hiçbir şey yapmama. Bu kadar konuşmaya gerek yok. Biz de Marksistiz, biz de Mao'yu tanıyoruz, biz de devrimciyiz. El Fetih'teyiz ama haberimiz var bu dünyadan, sen bizi bir yetkiliye götür, yok ki öyle bir ofis. Adamın gücü yok ama gücünün olmadığını söylemek istemiyor. Gerçekten de El Fetih orada çok güçlüydü. Ana kitlenin yüzde doksanı El Fetih etrafında toplanmıştı. Dolayısıyla kamplardan herhangi bir sonuç alamadan, kös kös geri döndük. FHKC'lileri aradık, bulamadık. Fehmi Erbaş'lar gelmiş, bizi bulamamışlar. Biz onları arıyorduk, onlar bizim kendilerini aradığımızı duymuşlar, kalkmış bizim oraya gelmişler. Çok yakından tanımasak da arkadaşları, orada devrimci bir grubun varlığı bizim El Fetih'le girdiğimiz hesaplaşmada bir dayanak noktasıydı.

Yaşargünlerin kampı yeni fireler vermeye devam etmektedir. Malatyalı Hasan Basri Hoca, M. Ali Emre ve "Barzani", Türkiye'ye dönmek ister. İlerleyen günlerde herkesin kafasına göre kamptan ayrılmasını engellemek için aralarında Ercan Kanar, Hacı Tonak ve Malatyalı Kürt Memet'in olduğu bir komite oluşturulur.

Sonunda Türkiye'ye dönüş hikâyeleri tartışılmaya başlandı. Kadirlerle anlaşma olanağımız yoktu. Bu arada o tartışma esnasında Kadirlerin arkadaşlarının bir kısmı da bizim doğru, haklı olduğumuzu söyledi. Sanırım Kadirler altı kişiydi. Geri kalan bütün Antep grubu bizimle kaldı. Gelenlerden daha fazlasıydı kalanlar. Ercan Kanar, Bektaş Avşar, Recep Alpay, Hüseyin, Nizipli Mustafa, Bekir Reyhan vardı. Bekir mesela, çok sevgili arkadaşlarıydı Kadirlerin. Üstelik "Aman bunları dağıtalım, adam alalım, içlerinden birilerini koparalım" diye bir derdimiz yoktu. Biz sadece makul, mantıklı olmaya çalışıyorduk. Açık davranıyoruz, düşüncemizi de eylemlerimizi de saklamıyoruz. Sanırım sorunun temeli El Fetih'le tartışmamızla başladı. Bu arada El Fetih, Ebu Halid bizi çok ciddiye almaya başladı. Bize sık gidip gelmeye, bizimle olan münasebetlerini çok canlı tutmaya çalıştı. Sevdik adamı. Hatta biz dönerken bizimle gelmek istediğini söyledi. Kimseye söylememişti o zaman ama bize söyledi. Herkesin gönlünde bir Che Guevera olmak yatıyor tabii. Ebu Halid de birikimli, yüksek duyarlılığı olan bir insandı. Olaylara, sosyalist, Marksizme yakın bir pencereden bakıyordu. Ona kalırsa, Ebu Cihad da Marksist'ti. Ona bağlı olarak Ebu Cihad'ın da tutumu bize karşı çok dostça, arkadaşça olmuştu.

Bu arada aramızda kopanlar, "Gideceğiz" diyenler oluyordu. Kadirler mesela, "Nereye gidiyorlar?" diyerek bazı arkadaşlarını tutuklamışlardı. Tatsız durumlardı. O tutuklamalara karşı ikna edebilir miyim diye, benim gitmem uygun görülmüştü. Görüştüm, konuştum ama ikna edemedim. Sonuçta buraya savaşmaya gelmişsin, kimsenin sana savaşma dediği yok. Kamptasın, koşullar kötü de değil,

üstelik tutuklanmışsın fakat bundan utanmıyorsun. Hatta gayet rahatsın, böylesi birine ne söylenebilir ki. Bunun üzerine bu arkadaşlar bizimle kalmak isteseler bile onaylamamak gerektiğine karar verdik. "Madem memleketlerine gitmek istiyorlar, bırakalım gitsinler. Neden tutukluyoruz ki bu adamları?" diye eleştirdik. Düşünün yanlarında İsrail ajanı diye tutuklanmış kişiler var. Bıyıklarının yarısını kesmişler. Onlarla kaldıkları halde, "Ben tutuklu değilim" havasındaydılar. Belki Türklere tutukluluk koşulları hissettirilmiyordu. Ama yanlarında ajan diye tutuklanmış insanlar vardı. Bunlar hakaret görüyorlardı. Bunun üzerine, "Bu çocukları tutmayalım, El Fetih'e bildirelim, bir an önce göndersinler çocukları" önerisini getirdim. Gitsinler mi gitmesinler mi, bizi söylerler gibi tartışmalar oldu. Ebu Halid'e söyledik olanları ve sonuçta gönderdi. Onlar da güle oynaya Türkiye'ye döndüler.

Kamptakiler yer yer operasyonlara katılmaya devam etmektedir. Operasyonların grup için risk doğurmaya başladığını düşünen Yaşargün, kamp komutanı Ebu Halid'le görüşerek yakın zamanda ölen arkadaşı Ali Ahmet'in (Mustafa Çelik) ailesinin, ölümünden kendisini sorumlu tuttuğunu, bundan dolayı da böylesine risk taşıyan operasyonlara katılmalarını istemediğini dile getirir. Ardından Ebu Cihad'la görüşerek arkadaşlarının dönmek istediğini bildirir.

Hacı Tonak

Ben kampta kaldığım dönem boyunca iki tane operasyona katıldım. Birinde nehrin bu tarafında kaldım, öbür tarafa geçmedim. Geçtiğimde hiçbir çatışma olmadan geri döndüm. Ama arkadaşlarım çok katıldılar. Ben niçin katılmadım, doğrusu onu da bilmiyorum. O an istiyoruz, talep ediyoruz, onlar da sen gel sen gel, diye seçiyor. Yalnız katıldığım bu iki eylemden bir tanesi çok büyük bir eylemdi. Hiç öyle bir eylem görmemiştim. Yaklaşık dört yüz kişi katılmıştı. Fakat bir çatışma olmadı. Bu yüzden bizim kaidenin

Arap komutanları, sorumluları, eylemin başarısızlığından dolayı tutuklandı, hapse atıldı. Düşün dört yüz kişiyi eyleme sokuyorsun. Bir risk alıyorsun ama nereye götüreceğini bilmiyorsun. Nerede, ne olacak bilmiyorsun. "Tuzağa mı götürüyorsunuz?" diye sorgulandılar, El Fetih'in Şune'de bulunan hapishanesinde iki üç kez ziyaretlerine gittim. İçlerinde beğendiğim Mutasım isminde genç bir teğmen vardı.

Abdülkadir Yaşargün yanına güvenlikten dolayı beş kişiyi alabileceğini söyler. Diğerleri de gidecekleri bölgeye göre gruplara ayrılır. Ayrılmadan önce kişi başı birer tane silah ve yeterli mermi isterler. Ebu Cihad'tan önümüzdeki günlerde El Fetih'in uluslararası dayanışma içinde bulunduğu Çin, Küba, Cezayir, Mısır gibi kamplarda eğitebilecekleri sözünü alırlar. Hacı Tonak'ların grubundan önce Yaşargünler Gaziantep'e gelirler. Tahsin Akpek, Recep Alpay, Nizip'in yolunu tutar, kendisi Antep'te kalır. Birkaç gün sonra Yaşargün bir ihbar üzerine tutuklanarak Birecik Cezaevi'ne atılır.

Hacı Tonak

Dönüş sırasında sanırım Kadirler rica etmişlerdi, bizden bir gün önce çıktılar yola. Ebu Cihad, bize, "Silah ister misiniz?" demişti, biz de "Hayır istemiyoruz, Türkiye'de kışlalar, karakollar silah dolu" demiştik. Dört tane tabancayla, Takarof Sovyet silahını kişisel hediyesi olarak vermişti. Onlardan sadece bir tanesi Türkiye'ye kadar benimle birlikte gelmişti. Çok da akıllıca değildi ama bırakmadım. '69'un sonu gibi gidip aşağı yukarı '70'in Mart'ı, Nisan'ı gibi döndük. Kadirler yakalandıklarında Bekir'in ismi hariç hepimizin isimlerini vermişlerdi. Caner'in, benim, Kürt Memet'in, Tekin'in, Cemal Bağcı'nın (Adıyamanlı), Bektaş'ın, Ercan'ın, Recep'in, ayrıca yine Bektaş'ın hemşehrilerinden genç ama sağlam bir çocuk olan Yusuf'un ismini vermişlerdi.

Karkamış'a geldik, gece geçeceğiz. Şu an hatırlamıyorum, ben olabilirim. Gidip tel örgülerdeki askere, "Kaçakçıyız, karşıya geçeceğiz, akrabalarımız var karşı tarafta.

Ufak tefek bir şey aldık döneceğiz. Görmemezlikten gelir misin?" dedik. Zaten orada bu işin belli miktarda bir rayiçi var, onu veriyorsun. O da gidip arkadaşlarıyla konuşuyor. Biraz sonra geldi, "Tamam gidin" diyerek yer gösterdi. Tel örgüde açıklık var. Giriyorsun dere yatağı, sular mayınlı bölgeyi aşındırmış. Mayın kalmamış ama hiç yok değil, o da şansına. Buradan tepeyi aşınca düzlüğe çıkıyorsun. Verdik paramızı, oradan tek tek geçtik. Geçtikten sonra Suruç'un güneybatısı diye biliyorum, bataklık bir alana geldik ve orada oturup konuştuk, "Suruç'a yaklaştık, ne yapalım?" diye. Planımıza göre Suruç'a girmeyeceğiz, o bataklığı geçip karayoluna geçeceğiz. Karayoluna çıktığımızda da ilk gelen araca biri, sonra gelene başka biri, sırasıyla değişik araçlara binerek uzaklaşacağız. Ama Antepli arkadaşlar tuhaf davrandılar. Bindim araca, bir baktım herkes araçta. Sanırım Anteplilerin de şöyle bir kaygıları vardı: "Bunlar bizi keleğe getiriyor." Taşraya, köylüye doğru gittikçe bu tür şeyler artıyor. Yani bir adam o zaman sürecinde seni tanıyor. İkincisi, Kadir'in o çok vurguladığı, "İşte talebe havası, konuşurlar, okurlar, tartışırlar. En azından kendisi birçok şeyi bildiğini düşünüyor. Dolayısıyla bunlar, ilk arabayla gidecek, biz kalacağız burada ya da yakalandıkları zaman gider söylerlerse" diye bir kaygıya kapıldılar herhalde. Ben aracı durdurduğumda herkes araca binmişti. Filistin'den gelmiş bir grup var. Bir kişide silah var, o da bende. Ve 96 mermisi var Takarofa ait olan. Ayrıca ağzına kadar mermi dolu. Bindik gidiyoruz, çok hoşnut olmadım ama ne yapabilirim, ilk binen ben olmalıyım, binmişim de.

Geldik, Nizip'i geçtik. Jandarma durdurdu aracı. "İnin aşağı" dedi, hepimizi aşağı indirdi. Üst baş araması yaptı. Benim silahım üzerimde. Mermiler, bir ayakkabı var, çizme gibi içine tıka basa doldurmuşum. Onu bir poşetin içine koymuşum, galiba hangimizin konuşacağını yolda kararlaştırmıştık. "Düğünden geliyoruz, gece düğün vardı arkadaşımızın, içtik, eğlendik, şimdi dönüyoruz Antep'e" diyeceğiz. Sormadılar bile, ayrıca adamların bir acelesi vardı, zaten bizi bekliyorlardı. Bir kişiden kimlik istediler. Bekir'in kimliği vardı üzerinde, çıkardı verdi. Tek "sağlam" kimlik Bekir'in kimliği. "Binin" dediler ve arama yapmadılar. Çün-

kü birilerini bekliyorlardı ve muhtemelen bekledikleri kişiler silahlı külahlı diye tasavvur ettikleri insanlardı. Bir kez, "Tamam, onlar olabilir" dediler ama baktılar silah milah yok, kimlik sağlam. Böylelikle o vartayı atlattık. Antep'e geldik. Antep'te Caner, Tekin, ben bir eve gittik. Üçümüz bir evde kalıyoruz. Bir tantana koptu, "Ahmet Bozkurt o evin birindeymiş" dediler. Komşu bir evde kalıyormuş. Komşudaki bir kızla konuşurken görülmüş, tantana o yüzden kopmuş. Apar topar orayı terk etmek zorunda kaldık. Bektaş Avşar'ın Kilis yöresindeki köyüne gittik. Silahımı o âna kadar bırakmamıştım, Bektaş'ın köyünde bıraktım. Oradan dağıldık, sen şuraya, sen buraya, diyerek bir dağıtım yaptık. Mehmet, Antep'te akrabalarının yanında kaldı. Ben Caner'le Adana'ya doğru gittim. Adana'da bir arkadaşımın evine gittim, hocam yaşlı başlı biri. Sabahleyin *Hürriyet* gazetesiyle geldi. Birinci sayfasında haberdi. "Filistin'den gelen grup Antep'te yakalanmadan atlattı. İkisinin Adana'ya geçtiği tahmin ediliyor" diye bir haber.

Filistin kamplarına giden ve daha sonra bir kısmı THKO'nun kurucusu olarak adı geçenlerin tanıklıkları çok önemliydi. Yalçıner'in deyimiyle THKO'nun gelişim ve oluşumunda, "özel bir moment" olan bu sürece olumlu ve olumsuz gözlemlerle dönülmüştür. Hatta bir kısmının hayal kırıklığına uğradığını söylemek abartı olmayacaktır. Filistin hareketini ve mülteci yaşama mahkûm edilmiş bir halkın dramını yakından gözlemleyip yaşadıklarını soğukkanlı ve nesnel olarak irdeleyenler olmuştur. Filistin kamplarına 1969 yılının değişik aylarında üç ayrı grup olarak giden Hüseyin İnan-Abdülkadir Yaşargün-Ercan Kanar'a ait gruplardan bazı isimlerle konuştum.

Atilla Keskin

Bizim bütün derdimiz, bir an önce sıkı bir eğitim görmek, biraz silah kullanmasını öğrenmek, fiziki olarak kondüsyonumuzu geliştirmek ve dönmekti. Bizim "ikin-

ci ekipte" enternasyonal dayanışma biçiminde somut bir adım olmadı, vakit de olmadı. İlk gidenler çok katılıyor bu tür operasyona, hatta yanlarında ölenler oluyor. Bazı İsrail mevzilerini gidip basıyorlar. Ama bizim ekip hiçbir zaman gitmedi bu tür bir operasyona, zaten sanırım bir ay kadar kaldık. Gider gitmez kampta eğitime başladık. Hiç unutmam, saçları oldukça beyazlamış, yiğit bir insan vardı. El Fetihli'ydi. Yakalandıktan sonra çok işkence görmüş, tankın arkasına bağlamışlar, yerlerde sürüklemişler. Cezaevinden kaçmış. Sonra iyi bir eğitim görmüş. O bizim eğitmenimizdi. Kamp komutanımız vardı. O biraz daha laubali bir herifti. İstanbul'un kızlarını bize sorardı, meğer İstanbul'da kalmış. Yani gırgır bir herifti. Eğitmenimiz hem insan olarak çok iyi bir insandı hem de ciddi, disiplinli biriydi. Çok kondüsyonluydu, sabahları 10 kilometrelik koşu yapardık, o bir öne kadar koşar bir arkaya doğru koşar, sonra tekrar başa geçerdi. Ondan sonra yakın dövüş üzerine hareketler gösterirlerdi ama hikâyeydi. Aslında "yat, kalk, koş" ve esas silah eğitim verdiler. Silah eğitimi adına daha çok Kalaşnikofun sökülmesi takılması gibi eğitimler verirlerdi. Kalaşnikoftan daha büyük silahlar da gördük, Smirnof vb. Daha uzun menzilli silahlar vardı fakat en azından bizim ekip o silahlardan kullanmadı. Kaldığımız kampın yanında uçaksavar vardı. O uçaksavarın nasıl kullanılacağını da gösterdiler ama kullanmadık. İsrail askerleri gelip bombalıyorlardı. Bombaladıklarında köy evlerinden çıkıp kaidelere, orada kazılmış siperlere giriyorduk. Bombanın düştüğünü falan görüyorduk. Orada gerilla kamplarının olduğunu biliyorduk. Lut Gölü'nün yakınındaydık. Yakınlarımızda muz bahçeleri vardı. Deniz seviyesinin altında olduğu için verimli yerlerdi ama savaş olduğu için köylüler topraklarını, evlerini bırakıp gitmişti, çok mümbit bir araziydi. Yakında Kral'ın bir sarayı vardı. İstanbul'da Kıvılcımlı'nın "Emek ve Toprak" diye bir grubu vardı, oradan bir iki tane lümpen arkadaş vardı. Bahtiyar onlardan biriydi. Bombardıman başlayınca biz hep birlikte koşmaya başlardık, Bahtiyar ise sarayın duvarının dibine sığınırdı. "Bahtiyar, manyak mısın oğlum, niye oraya gidiyorsun?" derdim. "Her taraf bombalanmış ama Kral'ın sarayında bir tane kurşun izi yok, de-

mek ki en emniyetli yer orası" derdi. İlginç bir gruptu bizim grup. Başlangıçta, ayrılmadan önce bizle beraber kan davası olan Laz bir çocuk vardı. 14-15 yaşlarındaydı, ismi Ali Tek'ti. O da Bahtiyar'ın ilişkisiymiş, nasıl olsa kaçak aranıyor diye onu da yanına almış ve oraya getirmişti. Hoş bir çocuktu.

El Fetihliler emperyalizme karşı bir cephe daha açılmasını son derece yararlı görüyorlardı. Haklılardı. "Böylesi bir cephe açılırsa, tabii ki Siyonizm'i zayıflatır bu" diye düşünüyorlardı ama gerçekten de El Fetih ile Türkiye devletinin o zaman ilişkileri iyiydi. Mesela, bizim sekiz ay sonra, o kadar silahla tahliye olmamız mümkün değildi. Gerçi ortada eylem yoktu ama çok sayıda silah ve bomba yakalanmıştı. Örgüt adı yoktu ama malzemeler vardı. Hatta mahkemede bütün silah ve malzemeleri dizip gösteriyorlardı. Avukatlarımız başta Halit Bey ve Niyazi Çelenk'ti (senatördü). O güne kadar Diyarbakır Adliyesi'nde görülmemiş türden bir dava açılmıştı. Avukatlar geliyor Ankara'dan, Diyarbakır'dan alışık oldukları bir durum değil, kamuoyu oluşuyor. Onlar da bir çözüm arıyorlardı ama silahlar ortada. Sonunda avukatlar bir belge getirdiler, Türkiye ile El Fetih dost iki örgüttür bu çocuklar da bu dost güçlerin saflarında eğitim almışlardır. Türkiye de Siyonizm'e karşı Filistin halkının yanındadır, içeriğinde bir savunma yapınca beraat etmedik ama tahliyemize ve davanın dışarıdan devam etmesine diye karar verdiler.

Bizim ekip gerçekten çok kararlıydı. Zaten bir an önce dağa çıkmak istiyorduk. Yusuf, Mustafa Yalçıner ve Sinan yakalanmamıştı. Cezaevine görüşe gelip giden çok sayıda arkadaş vardı. Adeta bir merkez gibiydi ve girmek çıkmak çok serbestti. Hatta bazen Yusuf gelir, konuşma bitmemişse geceyi bizde geçirirdi. Tabii biz, cezaevinde olduğumuz sürede, hem kişisel hem de grup olarak çok sıkı bir eleştiri, özeleştiri süreci de yaşadık. O süreçte birkaç arkadaş bizden ayrıldı. Müfit, Ercan Enç, bir de Ortadoğu'dan İranlı Hamit vardı. Bahtiyar ve Yavuz da o beş altı kişiyle birlikte bizden ayrıldı.

Müfit Özdeş

Sekiz ay cezaevinde yattık. Muhasebeyi boşaltıp bize güzel bir oda da tahsis ettiler. O cezaevi şartlarında gayet ferah diyebileceğimiz bir olanağa kavuştuk. Orada başka yapacak işimiz olmadığından bol bol tartıştık. Biz cezaevine girdiğimiz sırada bir yanda Mihri Belli, Münir Aktolga, Mahir Çayan'ın içinde yer aldığı Kırmızı Aydınlık, öbür yanda da Doğu ve avenesinin başını çektiği Beyaz Aydınlık bölünmesi gerçekleşti. Beyaz Aydınlık çok etkileyiciydi. Arkadaşlar nasıl DC'ye gittiklerinde "İşte böyle olmalı" diye etkilendilerse, Beyaz Aydınlık da öylesine etkileyiciydi. Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao... Ondan sonra içinde Çin kaynaklarından çevrilmiş birbirinden keskin makaleler... Ercan'la ikimiz çok etkilendik ve cezaevindeyken Beyaz Aydınlık'la yazışmaya başladık. Hatta Doğu bunu orada, üç arkadaş bize katıldı, diye kullanmaya kalkıştı. Biri de Atilla Keskin, sebebi Atilla'nın karşı tavır almaması. Bunun üzerine biz tekzip gönderdik. Onu da bir dahaki sayıda basmak zorunda kaldılar. Ama Ercan'la ikimiz çıktıktan sonra onlara katıldık.

O dönemde THKO kuruluyordu. Hüseyin TDY makalesini yazdı. O manifestoda, ayrılıp başka bir harekete gitmiş olmamıza rağmen, fikrimizi söyleyerek bizim de katkımız vardı. Sınıf tahliliyle ilgili bazı bölümleri Ercan Enç yazdı. Yani THKO böyleydi, sekter bir örgütlenme hiç olmadı. Sonradan hiyerarşik bir yapı oluştu mu, bilmiyorum. Benim bildiğim sonuna kadar onların arasında kimse kimsenin üssü assı olmadı. O dönem şu çok önemliydi: Durmadan ziyaretçiler geliyordu. Bazen koğuşta gece de yatarlardı. Yönetim itiraz etmezdi. Dışarıdan gelenler daha ziyade Hüseyin'le konuşurlardı.

Atilla Keskin

İkinci grup olarak zaten az kaldık. Çok az silahlı eğitim aldık, fiziki olarak eğitimimiz yeterli ve doyurucu olmamıştı. Biz, süreç içinde her şey şekillenir, hallederiz, diye düşünüyorduk. Ne partimiz vardı ne örgütümüz. Her şeyden önce gerilla mücadelesi gibi sağlam bir ütopyamız vardı. "Türkiye halkı birleşecek, ateş yakacak" diyorduk. Öyle çok

ciddi bir gerilla deneyimi falan yoktu. Yani bir grup arkadaş ilk dağa çıktığımızda, iyi ki Filistin kamplarına gitmişiz ve oradan şunları öğrenmişiz, dediğim bir deneyim anımsamıyorum. Niye çünkü bazı şeyleri dağda, kendi pratiğimizden öğrendik. Çıktığımızda dağlar karlıydı. Karda nasıl yürüneceğini bilmek çok önemliydi. Çünkü dağda karda yürümek tehlikelidir; karlar yumuşaksa bastığında çöker, çöktüğü zaman ayağın bir kayaya çarpıp kırılabilir. Biz deneyimimizle sabaha karşı kar donduktan sonra yürümek gerektiğini öğrenmiştik. Bir de Filistin'de gittiğimiz, kaldığımız yerlerde kar yoktu. Dediğim gibi Lut Gölü'nün çevresindeydik, öyle dağ falan da yoktu. Mesela ben şişmandım ama cezaevindeki idmanlarda zayıfladım. Esas eğitimimizi dağda doğayla savaşarak yaptık diyebilirim. Zaten elimizde çok kötü, hiç denenmemiş, II. Dünya Savaşı'ndan kalma silahlar vardı. Teslim'e banka paralarından bulup vermiştik, o bize, kaçakçılardan almıştı. Bir tane Kalaşnikofumuz, bir tane Stenimiz vardı. Donanım olarak çok kötüydük ama süreç içinde bunları aşarız, diye düşünüyorduk.

Biz hiçbir şey beklemiyorduk, bütün samimiyetimle söylüyorum. Silahlı ve fiziki eğitim görüp hemen Türkiye'ye dönmek istiyorduk. Onun ötesinde, örneğin PKK gibi oralarda üslenmek, aylarca kalmak, gruplar eğitmek gibi bir niyetimiz hiç olmadı. Biz hemen Türkiye'ye dönüp buradan devam ettiririz, diye bakıyorduk, zaten öyle de yaptık. Banka soygunlarıyla hemen para temin ettik ama silah temin edemedik doğru dürüst.

Başlarda biz şehirde işçi sınıfı içinde örgütlenmeyi, sonra da kırlarda köylüler içinde örgütlenmeyi temel alan bir yöntem düşünüyorduk. Silahlı mücadele, gerilla savaşı, dağ mı şehir mi meselesi bizim için '77-'78 gibi teorik olarak bitmişti. Öyle bir örgütlenmeye gitmedik. Kırsal alanda da Tunceli'de vb ciddi bağlarımız vardı. Başlangıçta kafamızda net değildi. Zamanla ideolojik olarak saflar netleşti ve ana gövde olarak TDKP şehirlerde, işçi sınıfı içinde örgütlenmeye vurgu yaptı ve giderek işçi sınıf partisi vurgusu ağır bastı. El Fetih, 12 Eylül döneminde barınamayanlar için bir kapı oldu ama bizim onlarla hiçbir zaman o dönemde diplomatik bir ilişkimiz gelişmedi.

Hacı Tonak

Orada görüş birliği yapan, merkezinde benim ve Caner'in olduğu 10'dan fazla kişi, Filistin kamplarında yaptığımız hazırlığın Türkiye'de silahlı eylem başlatmak için gerekli olanak ve koşulları sağladığını hiçbir zaman düşünmedik. "Silahlı mücadeleye başlarız ya da başlamayız, buna karar verebiliriz ama henüz o pozisyonda değiliz. Buraya gelmiş olmamız, bize o yetkiyi vermez" diyorduk. İkincisi, silah alma verme konusuydu ki, oradan silah almaya ihtiyacımız yok. "Eğer biz Türkiye'de silahlanacaksak, silah alacak çok yer var. Türkiye'de silah mı yok? Basarız bir kışlayı, alırız silahları" diye düşündüğümüzü, bu konuları tartıştığımızı hatırlıyorum. Üçüncüsü, biz Türkiye'de, "Mihri Belli ne söyler, Doktor Kıvılcımlı ne söyler, parti ne söyler" diyen, kendimizi onların yörüngesinde gören insanlardık. Ayrılmadık, bir anlamda gittiğimiz yerde durduk, Kadirler daha çok ayrıldı. O kafayla geldik Türkiye'ye. Belki tutumumuzu da açıklayan bir özelliğimizdir bu; hem mütavazı, hem ilkeli olmak hem de o ilkelerde ısrar etmek ama aynı zamanda kimseyi kırıp dökmemek. Onu açıklayan şey, bu iddiasızlığımız. Biz oraya bir örgüt olarak gittik, bir örgüt olarak geleceğiz, silahlı eylemi başlatacağız, devrimin öncüsü olacağız, diye bir iddiamız olmadığındandı diyebilirim.

Giden gruplardan birçoğunun programatik hareket ettikleri, oradan bir fayda sağlarız, diye baktıkları çok açık. Hüseyinlerin, Kadirlerin dönüşlerinde de bunu görüyoruz. Hatta Kadirlerin ikinci kez Samandağı'na çıkmalarında da aynı şeyi görüyoruz. Bu gerçekten de doğru değildi. Belki Denizlerin, Yusuf Küpelilerin grubunun gidişinde böyle bir yan yoktu. Onlar gerçekten de görmeye, tanımaya, anlamaya ve omuz vermeye gitmişlerdi. Ama onlar da iyi izlenimlerle dönmemişlerdi. Benim de içinde bulunduğum grubun yaklaşımları farklı olmuştu. Faydacılıktan uzak durmuştuk. Bu yüzden de Filistinlilerle hem kavga etmiştik hem de hakikaten samimi ayrılmıştık. Ebu Halid'in, "Ben size katılmak istiyorum, siz Türkiye'de bir şey yapacaksanız, bilin ki yanınızdayım ve sizinle birlikte çalışırım, siz Türkiye'de savaşırsanız, ben de sizinle savaşırım, burada da bir dostunuzun arkadaşınızın olduğunu her zaman bilin"

dediğini başka hiç kimseye söylediğini sanmıyorum. Yani FKÖ de böyle bakıyordu. Tek yanlı değildi, geçerken onu da belirtmek gerekir. Birbirini destekliyordu. Filistinlilerin benimsemediğim tutumlarından biridir; onlar da bizi bir vitrin gibi değerlendirdiler. Bir propaganda malzemesi olarak, "Bakın yalnız değiliz, enternasyonalistiz ve işte gördüğünüz gibi salt bir Yahudi düşmanlığı değil bizim meselemiz" mesajını bizim üzerimizden vermek istediler. Çok tartıştığımız konulardan biriydi; onlar hep Siyonizmi vurgularlardı, biz emperyalizmi. Onlara "Mesele sadece Siyonizm değildir" derdik. Onlar da, asıl meselenin Siyonizm, olduğunda ısrarcı olurlardı. Bu hiç anlaşamadığımız konulardan biriydi. Kadirler için aynı şeyi diyemeyeceğim. Onlar bu konularda El Fetihlilerle anlaşıyorlardı. Bu bakış açısı aklımıza hiç yatmamıştı. "Siyonizm, tamam ama bir de emperyalizm diye bir hadise var" tutumundaydık. Bu karşılıklıydı biraz.

Filistinlilerde bir Arap tarzı, bir Doğu tarzı gördüğümü söylemeliyim. Yani demogojiye biraz yatkınlık, popülizme çok fazla yatkınlık, ilkelerden ziyade duruma göre, o anki mevcut koşullara göre davranma eğilimi. Bende, bunun siyaset tarzlarına yansıdığı görüşü oluşmuştu. Kuram çok önemsenmiyordu. Fakat gerek Ebu Cihad gerek batarya yönetirken Lübnan'daki bir saldırıda İsrail uçaklarının bombardımanıyla hayatını kaybettiğini öğrendiğim Ebu Halid, entelektüel kapasitesi olan yönetici iki kadroydu. Ama onda dahi bariz olarak bu tür eğilimler vardı. Ebu Cihad ile Ebu Halid onların en nitelikli adamlarıydı. Geri kalanlarından hiç söz etmiyorum bile. Basit bir şey söyleyeceğim. Türkiye'ye geldim, Siyasal'dayım. Galiba bu Kara Eylül denen katliam başlamıştı. Zaten biz oradayken ön çatışmaları başlamıştı. Biz ayrıldıktan sonra alevlendi. Herkes radyo dinliyor. Neredeyse radyoya gömülecekler. Filistin bizim için önemliydi. Arkadaşlar dinliyorlar, gördükleri şu: Suriye müdahale etti edecek, Irak zaten müdahale etmiş olmalı, Lübnan desen zaten kapılarını sonuna kadar Filistinlilere açmış. Ben arkadaşlara, "Bunların hiçbiri doğru olmayabilir, ne Suriye müdahale eder ne de Irak, tam tersine Filistinlilerin ezilmesine seyirci kalır, yüz derece ateşle konuşurlar ama sakın ciddiye almayın, benim orada gördüğüm, yaşa-

dığım şey bu" dedim. Hakikaten öyle olduğunu biliyoruz. O yaşta benim kafamda şekillenmişse, orada kokladığım havanın bu olduğundandır. Yine bizim askerî komutanlarımızdan cephenin komutanı Müslüman Kardeşler'dendi. Onu yadırgamamıştım. Filistin gibi bir ülkede güçlü bir düşmanla savaşıyorsan, evet, kapıyı kapatmamalısın. O Marksistti, bu İslamcıydı, bu milliyetçiydi, dememelisin. FKÖ bu açıdan bana bir ders vermişti. Bir genel mücadele söz konusuysa, dar yapıcı, grupçu olmama ve herkesle ittifak kurmanın yollarını bulma. Zaten FKÖ, Filistin'de uzun zaman öyle gitti.

Yine kendime iyi bir şey dediğim, model aldığım gösterilerdi. Kara Eylül'e giderken, Ürdün'le aralarının açıldığı dönemde bir gösteriye tanık olmuştum. İnsanlar bir sokaktan hareketleniyorlar ama yüz sokaktan birden aynı anda hareketlilik başlıyor, on kişi elli, yüz binler oluyor ve birden yüzlerce sokaktan insanlar caddelere akıyordu. Alanda sel haline geliyordu. Meydana geldiklerinde artık baş edilmez bir güç oluyorlar. Ve o kitleyi korumakla yükümlü, silahlı insanlar vardı. Onlar kendilerini saklamıyorlardı, kitlenin içindelerdi. Eğer herhangi bir şey olursa, bunlar çarpışacaktı. Yani bir provokasyona da yol açılabilir bu ama demek ki en güvenilir insanlar silahlandırılıyor ve onlar koruyucu oluyordu. FKÖ'nün beni cezbeden başarısı, her Filistinli FKÖ'nün örgütlü bir üyesiydi ve her Filistinli FKÖ'ye aidat öderdi. Taksi şoförü de böyle, Amman'da terzilik yapan biri de böyle, bakkal dükkânı açmış göçmen de. FKÖ kendi içindeki bütün çeşitliliğe rağmen demokratik bir yönetim kurmayı başarmıştı. Muazzam bir şeydi, hakikaten şaşılacak bir şeydi. Diğer Arap toplumlarında böylesi bir örgütlenme becerisine rastlanmamıştır. Ben örneğini bilmiyorum.

Filistin hareketiyle kurulan en samimi ilişki bizim ilişkimizdi. Bizim '68'lilerin kurduğu ilişki, ayrım yapmaksızın söylemek gerekirse, içten bir ilişkiydi. Bunun bir başka örneğinin olduğunu sanmıyorum. Filistinliler tarafından bakılırsa, Mısırlılar, Lübnanlılar, Suriyeliler, Iraklılar ve başka yerlerden gelenler de vardı. Ama hiçbirinin bizimkisi kadar içten bir yaklaşımı söz konusu olmamıştı. Çünkü hepsi de

devletlerini temsil ediyorlardı. Dolayısıyla Filistin Hareketi içindeki konumunu kendi ülkesinin çıkarlarına göre ya da liderlerinin çizdiği pozisyon içinde değerlendirme eğilimi içindeydiler. Bu bizde yoktu. Bu kurulan ilişkinin sağlam zeminde olmasını sağlıyordu.

FKÖ zayıf düşürüldü. FKÖ'nün içindeki İslamcı gruplar bizim pek de hazzetmediğimiz gruplardandı. Onlar da bizden pek hazzetmezdi ama o Mısır ordusunda generallik yapmış cephe komutanıyla tartıştığımda, adamın FKÖ terbiyesi aldığını görmüştüm. Benim onun herhangi bir rutinine saygısızlık etmem mümkün değildi. Filistin için savaşıyorsam, o önemli. Sahilde roketatar, Katyuşa kurulmuş. Adam biraz sonra Katyuşa ile ateş edecek, namaz kılıyor ve ben de onunla kafa buluyorum. Arap ellerini açıyor, ben sesleniyorum, "Orada mı, burada mı, nerede?" diyorum. O da bana "Şeytan, lanet, bilmem ne" deyip, sövüp sayıyor, söylemediğini bırakmıyor. Peki, sonra ne oluyor? O adam namazdan kalkıyor, o suyu botuyla yüzerek karşıya geçiyor. Ama yâd ellerdeyim, bana bir şey olmasın, diye üzerime titriyor. Kendisinden, FKÖ terbiyesi almış izlenimini edinmiştim. Bunun da soğukluğu olabilir. Bizim tanımadığımız bir dünyanın eline geçti Filistin.

İbrahim Seven

Filistin'de iki toplumun birbirini tanımaması, objektif bir durum. Türkiye solu başlangıçta biraz naif, romantik bir devrimci, öbürleri ise kurt. Arafat, Kuveyt'te mühendislik yapmış, Müslüman Kardeşler örgütünden gelmiş, siyaseti biliyor, realist. En büyük özelliklerinden biri o. Dolayısıyla bu iki güç birbiriyle karşılaştıkları zaman, açık, net ve dürüst bir ilişkinin olmayacağı bellidir.

Mustafa Yalçıner

Türkiye devrimine bakışta farklılıklar vardı. THKO'da oluşum esnasında eylem gerilla çizgisi baştan itibaren çok netti, tartışmasızdı. Herkes, 1969-1970'te THKO'yu oluşturacak bu gruba "Fokocular" ya da "Dağcılar" derdi. Hani bunlar dağa çıkarlar mı çıkmazlar mı, dalga mı geçiyorlar,

şaka mı yapıyorlar diye düşünülmezdi. Bunlar dağa çıkacak, bu çok netti. Yani hem bir güvensizlik yoktu hem de başka bir şey yaparlar mı acaba diye bir düşünceleri de yoktu. Ne zaman, "Erikler Çiçek Açtığında"; bunlar belirli şeylerdi. Bu yaklaşım içinde Filistin'e gitmek bir yere oturuyordu. Filistin'deki gerilla hareketi sonuçta bir kır gerillasıdır, çöldür vs'dir; bunun askerî yöntemleri, coğrafyası değişiktir ama silahlı mücadele kırlarda birtakım yerlerle bağlantılı yürütülmektedir. Sonuçta THKO'nun yaklaşımında buraya gitmenin, burada öğrenilecek şeyleri oradan alınabileceklerle birlikte kendi yolunda yürümenin bir mantığı vardı. Bu yanıyla en azından THKP-C'de bu tarzda çok mantıklı bir silsile kolay kolay kurulamaz. Mahir'in ya da THKP-C'nin dilinde biz, "Fokocuyuz." Foko, yani çekirdek, silahlı örgütlenmeci. Onlarda işçi sınıfı örgütlenmesi var ama biz de yok.

Bugün bakıldığında bunu, iyidir, kötüdür diye, farklı bir tartışmaya girmek açısından söylemiyorum. Hatta "revizyonizm" dediğimiz bu eğilimler THKP-C'de var. Bunu da olumsuz anlamda söylemiyorum, o günün siyasi algısı buydu, onu vurgulamaya çalışıyorum. Çok net söyleyebilirim ki, Mahirlerde hemen silaha sarılmak diye bir şey yoktu ve THKO silah kullanmaya başlamasa, Mahirler kullanmayacaklardı. Bu çok tartışmasızdı. Dolayısıyla Filistin, THKO'daki gibi bir yerlere oturmuyordu ve hatta onların öngördükleri işleri bozabilirdi. Polisi üzerlerine çekebilirdi. O nedenle Mahirler, Filistin'e gitme yönelimine hiç girmediler.

İlk giden kuşak, oraya gidip savaşmak, orada savaşarak savaşı öğrenme çizgisi izledi, diğeri burada ne yaptıysa yaptı, neyi uyguladıysa uyguladı, bunları yapamadığında sığınacak bir yer olarak orayı gördü; ikisi arasında böylesi bir farklılık var.

Kamplarda Filistinliler ve Araplarla elbette birtakım uyum sorunları yaşıyorduk. Bir gün bir tane Yemenli, bağırıp duruyor. "Vıyk vıyk" diye de bir ses geliyor. Adam bel kemerini çıkarmış, elinde bir köpek, köpeği idam ediyor. İnancında nereye oturuyorsa, adam artık hangi mezhep ya da tarikatındaysa, onun gözünde köpek çok kötü bir şey,

"Mekruh, mekruh!" diyor. Adamın elinden köpeği zor aldık. Ama buradan yola çıkarak Yemen halkına dönük bir genelleme hiçbir zaman yapmadım. Kimi arkadaşlarımız bu gibi örneklerden yola çıkarak bu tür genellemeler yapılıyorsa, doğrusu ayıplarım. En fazla bu tür şeylerden genellemeler yapılmıştır. Sadece Filistinliler de değil, Ürdün'de de Türkleri pek sevmediklerine tanık oldum. Sevmemesi de normal çünkü adamların enselerinde dört yüzyıl boza pişirmişiz. Sömürgecilik yapmışız. Türklerle ilk defa karşılaştıklarında Arapların tepkisi de bu oluyor. Biz sömürgecilik yapmayı bırak, o sömürgeciye karşı onunla birlikte savaşmaya giden, enternasyonal devrimci olarak karşılarına çıktığımız için bizi bir yere koyamıyor. Böyle olunca algıları değişiyor ve birlikte eyleme gidiyoruz.

Bu anlamda bize karşı Osmanlı muamelesi yapan hiçbir zaman olmadı. Değişik yerlerden gelen Araplarla birlikte yan yana geldik. Eğitim gördük, operasyona gittik, birlikte yaşadık. Onlardan da ters bir tepki gelmedi, tam tersine onlar da bizi bağırlarına bastılar. İşte, davaları uğruna onlarla omuz omuza savaşa katılmaya gelmiş birine nasıl davranılırsa, öyle davrandılar. Oldukça sıcak bir karşılama ve dostça bir ilişki, misafirperverlik gördük.

* * *

Yalçıner, Filistin ulusal kurtuluş hareketinin sunmuş olduğu askerî olanakların, THKO'nun doğumu açısından yerli yerinde değerlendirildiğini, zayi de edilmediğini, düşünen isimlerden. Ama sonrasında, ilişkilerin çok iyi devam ettirilemediğine inanıyor.

Mustafa Yalçıner

Biz El Fetih'ten, kişisel güvenliğimizi sağlamanın dışında silah istemedik. Bunu prensip meselesi olarak görüyorduk. "Biz dağa çıkacağız, kendi silahımızı kendimiz temin ederiz" diyorduk. Kendimiz paramızı pulumuzu, olanaklarımızı yaratırız, zaten bunu yaratamayan bir hareketin, bir adamın devrimden, savaştan söz etmesinin de bir cid-

diyeti, inandırıcılığı olamaz, kanaatindeydik. O nedenle gerçekten de bir iki tane yarı otomatik silah dışında bir şey almadık, istemedik. Üstelik "Ne istiyorsanız alın götürün" dediler. O günlerde bu belki de ıskalanmaması, üzerinden atlanılması gereken bir olanaktı. Sonradan THKO adına ilişki sürdürülerek Teslim Töre'ler adına böyle bir şey yapıldı ama buradan bir şey de çıkmadı. Yani biz oradan almadığımız silahları kendimiz var ederek, o silahları kullanmaya soyunduk ama önemli miktarda silah Teslimler tarafından alındı ama yakalandı ve bir işe yaramadı. Ben bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Diyarbakır sürecinde birkaç tane küçük silah yakalandı, bunun El Fetih'le aramızda büyük bir soruna dönüştüğünü düşünmüyorum ama sonrasında yakalanan silahların sayısı çok fazla. Biz sonradan, ölenler, yakalananlar yüzünden baştaki ilişkiyi o prensipler çerçevesinde yürütemedik. İlişkiler çok farklı mecralardan sürdürülünce de problemler çıktı. Sonra da öyle kendi halinde kaldı.

Sonraki yıllarda Filistin hareketiyle stratejik, kurumsal, kalıcı bir ilişkinin kurulamamış olmasını sadece Filistin ile ilişkimiz açısından tek başına yorumlamak ve ele almak hem yeterli hem de doğru olmaz. Bu ilişkinin seyrini Türkiye'deki mücadele koşullarıyla bağlantısı içinde ele almak gerekir. Mesela, o ilişkileri düzenleyebilecek ya da belli bir raya sokabilecek biriyim. Ben 1979 yılına kadar cezaevinde yattım. Oraya ilk gidip gelenlerden biriydim, yine Hacı da benimle birlikte yatıyordu. Çıktığımızda bir buçuk sene geçmeden darbe oldu. Daha kendimizi kurtarmaya uğraşırken, ondan öncesinde 200-300 ölü vermiş bir örgütün üyesiyim. Türkiye'de o günlerde örgütlerin kendi gündemleri çok yoğundu. Dolayısıyla, neden Filistin'le kalıcı ilişkiler geliştirilmedi, derken koşullarla birlikte ele almak gerekir. Bir kendi derdimizle uğraşmak durumundaydık, ikincisi Filistin zamanında, ondan öğrenmek gerekir, tayin edici düşüncesi etkisini yitirmişti. Artık oradan öğrenilecek olan öğrenilmişti, burada ciddi bir savaş vardı ve günde beş-on devrimci katlediliyor ve insanlar silahlanıyordu. Geriye de Filistin davasına destek kalıyordu ki, o da işte kendi işimizin başımızdan aşkın olması nedeniyle ikinci planda kaldı.

Bu deneyim bana çok şey kazandırdı. Filistin'in THKO'nun kuruluşunda özel bir yeri olduğunu unutmamak gerekir.

Tuncer Sümer

Biz Filistin'e giderken örgütlenmek amacıyla gittik ancak esas örgütlenmemizi Diyarbakır Cezaevi'nde yaptık. Filistin'de de cezaevinde de ideolojik tartışmalar yapıyorduk çok yapıyorduk. Filistin deneyimi, birbirimizi yakından tanımada, ideolojik bazı çerçevelerin çizilmesinde, THKO'nun oluşumunun kilometre taşlarından biridir.

Biz Diyarbakır'da yakalandık. Cezaevindeyken bir kısmı Dev-Genç çevresinden olan devrimci arkadaşlardan, "Biz Filistin'e gitmek istiyoruz, nasıl gideriz?" diye soranlar oldu. Hüseyin başta olmak üzere hepimiz, "Kardeşim Filistin'e gitmeyin, TDH'nin, Filistin'e gitmesinin hiçbir yararı yok, orada silah sökme takma, bir iki atış yapma, kondüsyon, baskına girmeyi öğretiyorlar" dedik. Türkiye koşullarında da uygun değil. Filistin'den gelirken bu sonuçla gelmiştik. Oradaki konuşmalarımızda da bu vardı. O dönem yanımıza gelip Filistin'e gitmek istediğini söyleyen gençlerden biri de Fehmi Erbaş'tır. Israrla "Gitme" dedik, "Gideceğim" dedi. Gitti ve döndü. Ama herkese bunu söyledik. Bizi dinleyenler, gitmeyenler de oldu, dinlemeyip gidenler de. Ne oldu, sonuç ne, var mı bir sonuç gidenlerden bizden sonra? Hiçbir sonuç yok.

Ercan Kanar, Filistin deneyimini, "Gayet olumlu ve onur duyduğu, enternasyonal anlamda Türkiyeli devrimcilerinin seslerinin duyulmasını sağlayan çok önemli bir deney olarak" görenlerden. "El Fetih'in henüz uzlaşmadığı, en olumlu ve şaşalı döneminde o süreçte yer aldıklarını" dile getiren Kanar, bu deneyimin sunduğu olanaklardan neden yeterince devrimci bir tarzda yararlanılamadığı sorusunun yanıtının, "sadece kadroların kifayetsiz olmasında" aranamayacağını dile getirerek, "objektif şartların yetersizliğini de iyi görmek gerektiğini" düşünenlerden.

Ercan Kanar

Biz, "Kırlar tutuşmaya hazır" tespitini yapmamıza karşın sonradan bu tespitin doğru olmadığını yaşanan süreçle gördük. Kuşkusuz bir başka neden, gruplaşmaların, bölünmelerin çok yoğun olması, bu olanakların kullanılmamasında önemli bir etkendi. Filistin'e gidiş nedenimizdeki düşünsel ortaklık bile kalmamıştı. Çünkü Türkiye'deki soldaki teorik ihtilaflar çok derinleşmişti. Toplamdan bakıldığında Filistin hareketi ile TDH'nin stratejik bir ilişki kuramamalarında karşılıklı olumsuz etkileşimlerinin önemli payı olduğunu düşünüyorum.

El Fetih, giderek sola yakınlığını kaybetmiştir. Özellikle Ebu Cihad öldürüldükten sonra Arafat ile onun başını çektiği yönetim, El Fetih'i sağa doğru götürmüştür. Giderek büyük devletlerle uzlaşma sağlanmıştır. Ebu Cihad'ın zamanındaki El Fetih değildir. Bu, Türkiye sol hareketinin El Fetih'e olan sempatisini önemli ölçüde azaltmıştır. Sadece onlar değil, aynı şekilde bizim dönemimizdeki DC ile HC'nin eski radikalliği, devrimciliği kalmamıştır. Kısaca Türkiye solu açısından Filistin örgütleri bir şemsiye, bir umut, bir ışık olma özeliğini yitirmiştir. Bir de artık koşullar çok değişmiştir. Artık coğrafyada Kürtlerin yürüttüğü aktif bir mücadele var. Onun sıcaklığı yavaş yavaş Filistin'in sıcaklığını yakalamış, hatta kimi yönleriyle de geçmeye başlamıştır.

1980'lerden sonra devrimci hareketin görece güçlenmeye başladığı zamanlarda dahi Filistin hareketiyle dayanışma inisiyatifini İslami hareketlere kaptırılmasının nedenlerinden biri Filistin hareketinin sol yanının zayıflamasıdır. Diğer nedeni ise her ne kadar Filistin'e şu ya da bu nedenle çok sayıda insan gitse de Türkiye solunun enternasyonalizm açısından zayıflığıdır.

Doğmadan Ölen Bir Gerilla Deneyimi: İkinci Kuva-i Milliye

12 Mart öncesi ülkede başını Dev-Genç'in çektiği gençlik hareketi ile demokratik bir karakterde gelişen köylü hareketleri hızla büyümektedir. Bu çerçevede önce Antep'te, 5 Ağustos 1970'de fıstık mitingi düzenlenir. Değişik kentlerden Antep'e gelen Dev-Gençlilerin de katılımıyla 20 bine yakın bir kitle İstasyon Meydanı'nda toplanır. Kısa zaman sonra bu mitinge sırasıyla Malatya'da haşhaş, Samsun'da fındık, İzmir'de üzüm mitingi eklenir.

O günlerin siyasal eylemleri içinde dikkat çekici bir başka eylem ise Antep'in Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Şahinbey'in mezarına yapılan uzun yürüyüştür. Bu yürüyüş, Antep'te o güne kadar yapılan en kitlesel eylem olma özelliği taşır. Bir pazar sabahı şehri bir uçtan bir uca aşarak 30 kilometrelik bir yolu yürüyerek mezarlığa ulaşılır. Belki de bu eylem Nail Özkaya ile Bektaş Avşar'ın kentte dolaştığını söyledikleri Kuva-i Milli'ye ruhunun en tipik yansımalarından biridir.

Antep'te gerek köylü çalışmalarında gerek Şahinbey yürüyüşünde, sonradan İkinci Kuva-i Milliye örgütü çatısı altında bir araya gelecek olan gençlerin hepsi aktif yer almakla birlikte Abdülkadir Yaşargün, Celal Doğan, Ercan Kanar, Bektaş Avşar ve Ahmet Kınacılar bu eylemin öne çıkardığı isimlerdir. Bu isimlerin bir kısmını sonradan Filistin kamplarında bir araya getirecek koşullar bu eylemlerin sıcak atmosferi içinde oluşmuştur. Bu sıcak atmosfer içinde bir halk savaşına hazırlık yapmak için gençlerin silahlı eğitim alma arayışları devam etmektedir.

Antep'te gelişen devrimci hareketin ayrı bir damarı olarak, merkezinde Abdülkadir Yaşargün, Celal Özcan ve

Dev-Gençlilerin yer aldığı geniş bir çevre oluşmuştur. Halk savaşı için koşulların olgunlaştığı görüşü, birçok devrimci genç gibi Antep'teki devrimci gençler arasında da kabul görmüştür. Bir ayağını Antep'teki çevre köylerle, diğer ayağını şehirdeki gençliğin oluşturduğu bu hareketin sübjektif şartlarını olgunlaştırmak için bir an önce silahlı hazırlığa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla Yaşargün, Mehmet Satan'ı da yanına alarak Ebu Cihad'la görüşmeye gider. Şam'da görüştükleri Ebu Cihad'dan, Sovyet yapımı iki yüz Kalaşnikof, iki yüz adet büyük pala, Cezayir yapımı iki yüz bot, iki yüz adet kamuflaj elbisesi, uygun miktarda iç çamaşırı, ayrıca beş bin adet 7.65'lik mermi, yüz kilo çeşitli patlayıcı madde... ister. Ebu Cihad hepsini bir seferde götürmelerinin mümkün olmadığını, şimdilik yirmi beş kişilik silah vs malzeme vereceğini söyler.

Bu arada THKO'nun ilk kamulaştırma eylemi gerçekleşmiş ve basın, eylemi yapan gençlerin haberlerini manşetlerine çıkarmışlardır. Artık Filistin kamplarında gördükleri eğitimi ve üniversite yurtlarında kaleme aldıkları, günlerce tartıştıkları devrim teorilerini hayata geçirmek için hareket etmeye başlamışlardır.

Hüseyin İnan ve arkadaşları finans sorununu çözmek için banka soygunu gerçekleştirirler. O günlerde Antep'te yer alan ve gelişmeleri kaygıyla izleyen Yaşargün, radyodan dinlediği haberler üzerine Ankara'ya giderek yakın zamanda El Fetih kamplarında bir arada yer aldığı arkadaşlarının ne düşündüğünü öğrenmek ister. Ankara'da birçok kişi yakında sol bir darbenin gerçekleşeceğini söylemektedir.

Antep'e döner dönmez çevresindekileri toparlar ve gelişmeleri anlatır. Kısa zaman sonra Antep merkezde bir eylem gerçekleştirmeye karar verirler. 5 Mart'ta İstasyon Meydanı'nda düzenlenen mitingle emperyalizm ve sömürü düzeni teşhir edilir. Akıllarınca yaklaşan sol cuntayı bir eylemle karşılamak istemişlerdir. Fakat gelen 12 Mart askerî faşist darbesidir. Radyodan askerin yönetime el koyduğu anonslarının yükselmesi üzerine hemen bir toplantı yaparak darbenin olası sonuçlarını değerlendirirler ve askerî cuntaya karşı silahlı direniş kararı alırlar. Ne yapabileceklerini ise zaman gösterecektir.

12 Mart'ın Ayak Sesleri

Yükselen gençlik ve halk hareketini bastırmak için ordu yönetime el koyar. Sürek avı başlatılır. Darbecilerin temel hedefleri, radikal güçler, gençliğin önderleridir. Listeler oluşturulur, aranıyor ilanları duvarlara asılır. 9 Mart'ta beklenen ilerici subaylara ait darbe gerçekleşmez. 12 Mart kanlı eldivenleriyle işbaşındayken devrimci hareketin diri güçleri yeni arayışlar içindedir. Bunların bir tanesi de yerel kadroların dağa çıkıp güçlerini oralarda korumak ve yakın zamanda bir halk savaşını başlatmak fikridir.

Kitabın başında da belirttiğim gibi o yıllarda Filistin Hareketi, devrimci gençlerin gözünde bir efsanedir. Birçok genç birbirinden habersiz Filistin kamplarına gidip eğitim alarak dönmüştür. Bu gençlerden biri de Mehmet Satan'dır.[28]

Mehmet Satan

12 Mart öncesinde biz kendi bölgemizde, Dev-Gençli olan sağımızda solumuzda çalışanlarla, Filistin'e gidenlerle gitmeyenler hep birlikte dağa çıkalım diye bir düşünce içindeydik. Sinanların Nurhak'a çıktığı dönemde Antep'ten bir grup da dağa çıkmış oldu. Kel Mahmut da içinde olmak kaydıyla karma bir gruptu. Abdülkadir Yaşargün, Bektaş Avşar, Celal Özcan vardı. Karadağ denen bir bölge vardı. Arazisi de müsaitti. Tam çatışmaların başlayacağı dönem-

28. Nizipli, 17 yaşında bir genç olan Satan, eğitim sonrası Antep'e dönerken, Halep temsilcisi Abdülselam üzerinde bulunan kişisel silaha el koymuş, eğer Mustafa Kemal isterse silahını kendisine iade edebileceğini belirtmiştir. Abdülkadir Yaşargün, ismini Abdülselam'a söylemesini, ayrıca gitmişken kendilerine bir adet Kalaşnikof ile bir adet Miltz 36 el yapımı bomba getirmesini söyler. Satan, kısa zaman sonra elinde bu malzemelerle birlikte Yaşargün'ün karşısına çıkar.

de, "Yeterli hazırlık yok" diyerek tekrar şehre indiler. Ben oradaydım. Sanıyorum iki üç hafta dağda kaldılar. Sonra peyderpey şehre indiler, parça parça yakalandılar. Yakalanmayanların bir kısmı ise Filistin kamplarına geçtiler.

Nail Özkaya

Bana göre o günün koşullarında gençleri Filistin'e, yani silahlı mücadeleye iten siyasal iklimin oluşmasında, Sovyetler Birliği'nin çok ciddi etkisi olmuştur. Zaten Sovyetler Birliği, Suriye'deki BAAS'ın dostuydu. Suriye'de, Komünist Partisi'nin başında Halid Bektaş diye biri vardı, ileri yaşta öldü. Komintern zamanından kalan bir kadrodur. Suriye Komünist Partisi'ni, BAAS'a entegre ettiler. Sovyetler, bu gelişmeleri, gençlerin oraya gittiğini çok iyi biliyordu. Bu istenilen bir şeydi. Türkiye'de solcu bir askerî darbe yapılma beklentisi vardı. Türkiye'deki ve Antep'teki birtakım güçler, Dev-Genç'i bir askerî darbenin fitilini tutuşturmak için kullanmak istediler. Bizi de kullanmak istediler. Biz bu hevesle halk savaşının ne olduğunu öğrenmek, anlamak ve Türkiye'ye dönüp bunu uygulamak amacıyla Suriye'ye gittik. Filistin'e gitme fikri kendiliğinden oluşmuştu. Burada bir komplo aramaya gerek yok, doğru olmaz. Bizim için buna uygun bir atmosfer yaratılmıştı. Bu atmosfer, bizi kendiliğinden, doğal olarak oraya doğru yönlendiriyordu.

Celal Özcan'ı bulup "Suriye'ye gitmek istiyorum" dedim. Celal Özcan, Türkiye'deydi ve kamuoyunda "Samandağ Grubu" diye bilinen bir örgüt kurmuşlardı. Onun başını çekenlerdendi. Bizim oraya gitmemizin doğru olmadığını söylese de biz Celal Özcan'ı dinlemedik. Sanırım heder olursunuz diye düşünüyor, gençliğimize kıyamıyordu. Bizi Suriye'ye Bektaş Avşar geçirdi. Antep'in meşhur bir köyü var, Mazmahor. Burası kaçakçıların geçiş için yoğun olarak kullandığı bir köydü.

Sonun Başlangıcı

22 Haziran 1972 yılında bir operasyonla arkasında hiçbir belge bırakmadan tarihe gömülen İkinci Kuva-i Milliye örgütünün ön adımları 12 Mart sonrası koşullarda Antep

ve çevresindeki yerel devrimci kàdrolar tarafından atılmıştır. Başını Abdülkadir Yaşargün ile Samandağ'da yakalanacak olan isimlerin oluşturduğu grup üyelerinin çoğu, Balyoz Harekâtı'yla aranmaya başlanır. 12 Mart faşizminin bütün ülkede kasırga gibi estiği ve henüz Antep gibi yerel alanlara yumruğunu indirmediği o günlerde bir araya gelen 14 devrimci, 12 Mart faşizmine karşı direnme kararı alırlar. Bu direnişin nasıl gerçekleşeceği, hangi hedefleri içereceği, Tahsin Akpek ve Bektaş Avşar tarafından, El Fetih'ten getirileceği beklenen silahların hangi biçimlerde kullanılacağı konusunda grup üyelerinin net görüşleri yoktur. İnekli Köyü baskını gerçekleşmiş, Sinan Cemgil, Alpaslan Özdoğan ve Kadir Manga öldürülmüş, Filistin kamplarında birlikte askerî eğitim aldıkları ve yakından tanıdıkları Hacı Tonak, Mustafa Yalçıner gibi isimler ise tutuklanmışlardır.[29]

12 Mart sonrası yakalanmayanların önemli bir kısmı soluğu Filistin kamplarında almıştır.[30] Gidenlerin arasında daha öncesinden Filistin kamplarında askerî eğitim alanların olması ilişki kurmalarını kolaylaştırır.[31]

Kampa gidenlerden biri de 12 Mart sıkıyönetimi tarafından aranan Mihri Belli'dir. Mihri Belli'yle olan sorunların kaynağı hakkında grup üyeleri farklı görüşler ortaya atmaktadırlar.

---

29. Grup, Sinan Cemgillerin öldürülmelerine benzer bir akıbet yaşamamak için geceleri köy yollarını kullanmakta ve sürekli yer değiştirmektedirler. Belirsizlik ve hedefsizlik daha işin başında ilişkilerini çatırdatmaya başlamıştır.

30. O koşullarda Antep'te bir şey yapamayacaklarını anlayan Yaşargün, bir grup arkadaşıyla El Fetih'e katılmak için sınırın öte yakasına geçer. Yine Gaziantep'te arananlardan Ahmet Kınacılar ise Bekir Reyhan, Tayfun Köse ile birlikte Filistin kamplarına aynı zamanlarda ulaşır. 12 Mart sürecinde birlikte hareket edecekleri konusunda beyanda bulunan Celal Doğan ve Bektaş Avşar ise gruptan ayrılarak bağımsız davranmaya karar verirler.

31. Abdülkadir Yaşargün ve arkadaşları El Hemey'e geldiklerinde Teslim Töre ile Mustafa Karadağ da kamptadır. Yaşargün darbeye karşı Türkiyeli devrimcilerin, bir cephe gibi birlikte hareket edebileceklerini düşünmektedir ancak Teslim Töre, THKO'nun temsilcisi olduğunu ifade eder. Bu koşullarda Ebu Cihad'la görüşürler ve gerekli desteği alırlar. Yaşargün'ün Filistin kamplarına gittiğini duyan Celal Özcan da El Hemey'e gelmiştir. Patlayıcı eğitimi almak üzere Lübnan'ın kuzeyinde Trablus'ta deniz kenarında bir kampa yerleştirilirler. Yaşargün'e Antep'te ulaşmaya çalışan Mihri Belli de aynı kampa gelir ve kamptaki gençlerle ortak bir çalışma geliştirilebileceği düşüncesindedir. Ancak Filistin kamplarında başlayan yolculukları kötü bir sonla bitecek ve ortak bir eylem dahi yapamadan yollarını ayıracaklardır.

Nail Özkaya

1971'in Şubat ayında Mihri Belli'yle karşılaştık. Tabii çocuktuk. Darbeyle birlikte güvenlik için Şam'a geçmiştik. Orada Abdülkadirlerle buluştuk. Türkiye'de bir gerilla savaşı için program, bir plan yapmıştı. Mihri'nin kalitesi ve derinliği ile Abdülkadir'in derinliği bir değildi. Mihri sonuçta dünya görmüş bir adamdı. Abdülkadir ise bir köylüydü. Bunlar orada kendilerince Mihri'ye başkaldırıp "Seni istemiyoruz" diyorlar. Onlar ise sekter insan oldukları için kabul etmiyorlar. Saf köylü kafasıyla bir köylü savaşının yapılamayacağını dahi bilmiyorlardı. Aramızda aydın insanların olması lazımdı, onlar ise aydınları reddediyorlardı. Mihri Belli'yle konuştuk. Bize gülümseyerek bakıyordu. Bizi öyle yönlendirmeye de kalkmıyordu. Bizim daha çocuk olduğumuzu da gördü. Bizden kendince iş çıkmayacağını biliyordu. Biraz da ciddiye almadı.

Ahmet Kınacılar

Mihri Belli, Celal Özcan, Abdülkadir Yaşargün, Türkiye'ye dönerken çok silahla yakalanıyorlar. Suriye bunları Şam'da bulunan Mezze Cezaevi'ne atıyor. Mezze Cezaevi bir kayanın üzerinde, kuş kafesi, kartal yuvası gibi bir yer. Biz gittiğimizde Kadir hâlâ oradaydı. Mihri'yle bir ayrışma yaşamışlardı. Mihri Belli donanımı çok iyi olan ama kendisini çok beğenen, her şeyde benim, diyen bir yapıya sahipti. O cezaevi sürecinden sonra ayrıştılar.

Kampta, patlayıcı üzerine eğitim almaya başlarlar. İtalya Milano Üniversitesi'nden gelen 17 kişilik bir öğrenci grubu aralarına katılır. Bu arada başını Mihri Belli ve Abdülkadir Yaşargün'ün çektiği teorik tartışmalar ışığında bazı ilkeler belirlemeye başlarlar. Mihri Belli, ABD üslerine karşı bir eylem düzenlemek istemektedir ve Katyuşa roketleriyle Adana İncirlik Üssü'nün vurulmasını önerir.

Grup üyeleri, İncirlik Üssü'nün vurulmasına karar verir. Amaç, üsse kimsenin olmadığı bir saatte füze atarak dünya ve Türkiye kamuoyunun dikkatini çekmektir. Katyuşaların alınması için görüşme yapmak üzere Celal Özcan, Mehmet

Satan, Mihri Belli ve Yaşargün, Ebu Cihad'ın bürosuna giderler. Ebu Cihad, böyle bir eylemin sonuçlarının ağır olacağını söyler. Lazkiye'de, Katyuşa eğitimi alırlar ve başarılı denemeden sonra harekete geçerler. Fırsat buldukça da Beyrut'a gidip Mihri Belli'nin denetiminde gerillalara malzeme alırlar. Mihri Belli eylemlerinin amacını anlatan bir bildiri yazar. Eyleme Yaşargün, Mihri Belli, Celal Özcan, Mehmet Satan, Tahsin Akpek ve Bektaş Avşar katılacaktır. Son olarak Ebu Cihad'la görüşüp Filistin Kızılay aracının altına saklanmış roket ve makineli tabancılarla yola çıkarlar. Babelfaraç'a gelirler. Sınırdan silahları geçirmek için Tahsin Akpek ve Bektaş Avşar görevlendirilir. Tahsin Akpek birkaç gün sonra Bektaş Avşar'ın gelemeyeceğini belirterek, akrabalarına "İncirlik üssünü vuracağını" söylediğini ifade eder. Mihri Belli, Yaşargün'ü yanına alarak Kürt Dağı'nda tanıdıklarından yardım istemeye gider ve olumlu sonuç alarak Halep'e dönerler. Abdülselam'a durumu bildirirler. Akşam saatlerinde Celal Özcan, Mehmet Satan ve Mihri Belli'yle yola çıkarlar. Halep'i arkada bıraktıklarında iki muhaberat aracı önlerini keser. Halep'teki sorgularında İsrail'e karşı bir eylem hazırlığı içinde olduklarını söyleseler de inandırıcı olmaz. Sorguda Mihri Belli, hem gerçek kimliğini ve TKP genel sekreteri olduğunu açıklayarak daha önce alınan kararlara uymaz. Celal Özcan yaptığı ilkesizliği ağır biçimde eleştirir. Cezaevinde önceki kamptan tanıdıkları Müfit Özdeş ve Sivaslı Esad'la karşılaşırlar. Mezze Cezaevi'nde katıldıkları felsefi ve ekonomi politik seminerleri esnasında Mihri Belli'yle süren çelişkiler daha da derinleşir ve gruptan kopmasıyla sonuçlanır.

Kuva-i Milli'ye hareketinin özgün yanlarından biri Antep merkezli olması, yöresel ilişkilerin güçlü etkisini üzerinde taşımasıdır. Bu nedenle Yaşargün o günlerde karşısına çıkan ve birlikte hareket etmeyi önerdiği Ankara'dan Feyyaz Eliçin, Hüseyin Onur, Ergun Adaklı, Nurettin Demir, Mustafa Karadağ ve Teslim Töre'den olumlu yanıt alamamıştır. Dummar'a, kendileriyle birlikte hareket etmeye gelen ve umudun kapısını aralayan Ahmet Kınacılar, Tayfur Köse de Antepli'dir. Kısa zaman sonra bir araya gelen grup, örgütlerinin adını koyar: Kuva-i Milliye. Örgütün isim babası da, amblemini çizen de Ahmet Kınacılar'dır.

Bu arada Suriye'de hükümet, bölgede yaşayan Kürtler'in iktidara karşı bir ayaklanma hazırlığı içinde olduğunu düşünmektedir. Ebu Cihad, Yaşargünlerin bir an önce bölgeden çıkmak zorunda olduklarını belirtir. Kamptaki devrimciler Türkiye'de başlatacakları gerilla eylemi için fikirlerini anlatacakları bir gazete çıkarmayı kararlaştırırlar. Ağırlıklı olarak Yaşargün'ün yazılardan oluşan gazete El Fetih'in olanaklarıyla beş bin adet çıkarılacaktır.

Mehmet Satan

12 Mart sonrası, Mihri Belli, Dev-Genç çevresi aracılığıyla bölgeye geliyor. Şam'da bizim olduğumuz grupla karşılaşınca, bizimle birlikte kalıyor. THKO da THKP-C de yeni oluşmuş. Mihri ağabey, "Anti-emperyalist eylemler yapalım, öyle bir anti-emperyalist eylem yapalım ki, hem Türk Solu'nu birleştirsin hem de emperyalizme karşı ses getirebilsin" dedi. Bir süre o eylemin eğitimini yaptık. Roket eğitimi aldık. Nasıl sızıp yaklaşırız, eylemi hangi noktada gerçekleştiririz, nasıl vururuz, hangi nokta uygundur, diye keşif yapmak gerekti. Mihri Belli'nin söylediği gibi bu eylem, dağınık olan devrimci hareketi birleştirecek, yan yana getirecek, bununla birlikte emperyalizme karşı ses getirecek bir eylem olmalıydı. Hazırlık yaptık ama eylemi bir türlü gerçekleştiremedik. Tecrübesizdik her şeyden önemlisi ve örgüt değildik. Türkiye'de devrim yapmak istiyoruz. Ama ne bir hazırlık, ne kitle çalışması ne de altyapı var. Sadece kuru ama doğru bir isteğimiz var.

O zamanlar yapacağın eylemin birçok şeyi değiştirebileceğine inanıyorsun. Oysa orta yerde bir örgüt yok. Ne kadar organize olsan da, ya sınırı geçemiyorsun ya götüreceğin askerî malzemeyi saklayabileceğin bir depon, ilişkin yok. Ya yeterince keşif yapamamışsın, ya başka bir imkânsızlıkla karşılaşmışsın ya da yeterince insan yok.

Bir akşam Tahsin Akpek'in kardeşinin sakladıkları silahları sattığı haberi gelir. Moralleri bozulur. Dummar'da

günler geçmektedir. Bir gün Ebu Cihad kendisine haber salar, acil görüşmek istemektedir. Ebu Cihad odasında kabul ettiği Yaşargün'e, bir an önce Suriye'yi terk etmek zorunda olduklarını söyler. Suriye hükümeti Suriye'de yaşayan Kürtleri iktidara karşı bir ayaklanma için kışkırttığından şüphelenmektedir.

Ahmet Kınacılar

Kamp Trablus'ta mahallenin ortasındaydı. Muhayyem Nahr el Bared'te de öyleydi. Hamburiye'deki kamp da dışarıdaydı. Dummar'da ev kiraladık. Teslimlerin evi de bizden 200 metre ilerideydi. Mihri Belli de oradaydı. Bir yıl kadar kamplarda kaldık. Türk olduğumuz için MİT ve İsrail istihbaratı tarafından sürekli takipteydik. Suriye hükümeti üzerinde, Filistinlilerin oradaki varlığı ve pozisyonundan dolayı baskı vardı. Zaman zaman El Fetih'le baskılardan dolayı çatışmalar olduğundan, bu durumdan etkileniyorduk. Birlikte hareket ederek Türkiye'ye gireceğimiz grupla iletişim halindeydik. Denizlerin idamıyla birlikte Türkiye'ye dönüşümüz biraz daha hızlandı. "Ne yapabiliriz?" diye düşünüyorduk. Kendi aramızda, idamdan önce bir yapılanmaya gitmemizin zorunlu olduğunu konuşuyorduk. Bu yapılanmanın tamamen anti-emperyalist bir içerik taşıması gerektiğini düşünüyorduk. Bunun üzerine bir gazete çıkarmaya karar verdik. Türkiye'ye o gazeteyle birlikte dönecektik. Gazetenin adı aynı zamanda bizim grubun da ismi olacaktı. *Yeniden Kuva-i Milliye* isminde bir gazete çıkardık. Amblemimiz silah çatılmış Türkiye haritasıydı. Amblemini de ben yapmıştım. Küba dahil birçok ülkenin devrimci örgütünün amblemlerini incelemiştik. Bu çalışmalara aktif olarak katıldım. Özellikle Celal Özcan'ın çok katkısı oldu. Anti-emperyalist bir yapımız vardı.

Askerî sorumlu Mustafa Kemal'di, yani Abdülkadir Yaşargün, siyasi sorumlu ise Celal Özcan'dı. Mehmet Satan askerî sorumlunun yardımcısıydı.

Yerleştikleri Badawi kampına kısa zaman sonra Hüseyin Onur, Nurettin ve Ergun Adaklı da gelir. Yaşargün, onlara birlikte hareket etme önerisinde bulunur ama bu öneriye grup sıcak bakmaz.

Başka bir gün Ebu Cihad, Türkiyeli sekiz-on kişilik bir grubu yanlarına göndereceğini söyler. İslahiyeli bir grup genç, Mehmet Telli, Mehmet Ali Çapan, Kamil Uçar, İsmail Hazar ve Ramel ile Nail Özkaya, M. Ali Arıca, Enver Kurt ile bir arkadaşından oluşan Antepli bir grup gelir. Bunlardan Mehmet Telli, Kamil Uçar, Mehmet Ali Çapan, Nail Özkaya ile M. Ali Arıca örgütlerinin ilke ve amaçlarını kabul edip kendilerine katılırlar.

Ozan Telli

O günlerde ülkemizde solun bellibaşlı temsilcisi TİP'ti. Yatılı okula girdiğimde, 18 yaşını doldurmuştum ancak yasal olmamasına karşın, "Ölürsem, komünist bir partinin üyesi olarak öleyim" diye TİP'e üye oldum.

Bir süre sonra TİP içinde ayrılıklar, kanatlar oluştu. Strateji tartışmaları ortaya çıktı. MDD stratejisinin baş savunucularından biri Mihri Belli'ydi. Süreç içinde biz de MDD stratejisini benimsedik. Bu stratejiyi benimsememde, Kızıldere'de şehit düşen sevgili yoldaşım Hüdai Arıkan'ın payı oldu.

Belli bir süre geçti aradan *Aydınlık* dergisi, Beyaz Aydınlık ve Kırmızı Aydınlık olmak üzere ikiye ayrıldı. Biz Kırmızı Aydınlık'ta yer aldık. TİP'den istifa etmedim. Daha sonra Kırmızı Aydınlık'tan, Mahir Çayan ve ekibi koptu. *Kurtuluş* gazetesi bizim elimizde kaldı. Kırmızı Aydınlık'ı Mihri Belli sahiplendi. Ben bir ekip oluşturarak *Kurtuluş* gazetesinin temsilciliğini üslendim. O ekiple ilk kez İslahiye'de kitle çalışmasını, hücre çalışmasını başlattım. Görevime tarım teknisyeni olarak başladım. Trabzon'a atandım. İslahiye Devrimci Gençlik örgütlenmesini örgütlemek için geri planda durarak girişimde bulundum.

12 Mart Muhtırası henüz verilmemişti ama 12 Mart Muhtırası'na çanak tutacak provokasyonlar tezgâhlanıyordu.

Dev-Genç için bir büro kiraladım. İslahiye bürosunun açılış töreninde, Atatürk'ün heykeline çelenk bıraktıktan sonra irticai bir grubun saldırısına uğradık. Hastaneden izinsiz çıkıp yola çıktığımda Gâvur Dağları'nda yakalandım. Yedi-sekiz karakol dolaştırıldıktan sonra Ankara Emniyet Sarayı'nda serbest bırakıldım. Siyasal'a giderek Hüdai Arıkan'ı gördüm ve kendisine Karadeniz'e geçip görevime yeniden başlayacağımı söyledim. "Gitme, iyi şeyler olacak" dedi, daha açık bir eyleme yöneleceklerini söyleseydi, görevimin başına da dönmezdim. Hüdai ile beraber kalmayı, onunla beraber ölmeyi yeğ tutardım. Bu, Hüdai'yi son görüşüm oldu.

Bir süre kalarak Karadeniz'de çay üreticilerini örgütlemeye başladım. Bu sırada 12 Mart Muhtırası verildi. Birkaç meslektaşımı da yanıma alarak faşist muhtıraya karşı kışkırtmaya çalıştım. Bu örgütlenmeleri yaparken ani bir yol kesme aramasında silah yakalattım. Birikmiş olayların birbirine eklenmesiyle gözaltına alındım. On gün Rize'deki bir zindanda alıkonulup sorgulandım ve Mamak'a gönderildim. Albay Muzaffer Kucur'un verdiği olumlu bir raporla kapıdan salıverildim. Yeniden Gâvur Dağları'na geldim. Bir süre gündüzleri yatıp geceleri siyasal çalışmalar yaptım. Yılgınlığa kapılmış çevreleri harekete geçirme gayretine düşerek dostlarla bağlar kurdum. Dar bir çevrede olduğumdan çeşitli provokasyonlar ve tehlikelerle karşı karşıyaydım. Son olarak oluşturduğum grupla El Fetih'e geçmeye karar verdim. Kamil Uçar, Mehmet Çapan, Kırıkhan'dan İsmail Hazar ve ismini hatırlayamadığım bir arkadaşla sınırı geçtik.

"12 Mart faşizminden kurtulalım, bu arada El Fetih'te Filistin halkıyla dayanışırız, emperyalizme ve Siyonizme karşı savaşırken ölürsek ölürüz, sağ kalırsak ülkemize geri döneriz" diyorduk. "Hiç olmazsa, devrim için mücadele edip kıyıma uğrayan, işkenceden geçirilen yoldaşlarımızın, emekçi halkımızın faşizmden öcünü almış oluruz" diye duygusallıkla yollara revan olduk. Kimi yoldaşlarımızın, dostlarımızın daha önce gidip geldiğini, orada mücadele verdiğini, daha donanımlı olarak devrimci harekete katkı sunduğunu izliyorduk.

İçimizden İsmail Hazar, önceden Filistin kamplarına geldiği için El Fetih'in Şam'daki bürosunu biliyordu. Onun rehberliğinde oraya vardık. Bizi hemen Mızda ve Yanta yöresindeki cepheye yolladılar. Oysa biz cepheden ziyade kampa giderek çok iyi bir eğitim almak amacındaydık.

Kampta hem cephedeki savaş koşullarında kaldık hem de kendimize göre eğitim aldık. Fakat gördüğümüz eğitim yeterli değildi. "Eğitimimizi alalım, silahlarımızı versinler" diye düşünüyordum. Türkiye'deki kimi devrimcileri kurtarmak için uçak kaçırmayı hayal ediyordum. O dönem bu tür eylemler çok yaygındı. Bu düşünceyi kaide başkanına anlatmışlar, o da onay vermişti.

O sırada "Altı Gün Savaşları" başladı. İsrail, bizim kamplarımızı Mihraç (Mirage) ve Fantomlarla bombaladı.

Geçici kimlik vermişlerdi. Cephedeyken, hareketin yetkilileri bize sorduğunda, şartlar elverirse ülkeme gömülmeyi tercih ettiğimi, mümkün olmazsa fark etmeyeceğini söyledim. Eğer ölürsem, tazminatı kabul etmeyeceğimi, aileme gönderilmesini de istemediğimi ifade ettim. Verilen maaşa, sigara parasına el sürmedim, harekete bağışladım. Vasiyetimi de bu şekilde oluşturdum.

Kampta bir tane Doçka vardı. Ebu Hişşam, çevirmen yardımıyla, "Sen bu çocukların liderisin, birikimlisin, teknik elemansın, bu kaidede, Doçkayı kullanmaya seni layık görüyorum. Savaş koşullarında bunu sen kullanacaksın" dedi. Beni onore etti ancak ben buna layık olmadığımı söyledim.

Mahirler öldürülmüştü, büyük bir acıyla kıvranıyorduk. Mahirleri, Denizleri tanıyan bir Filistinli'yle karşılaştık. "Bir defada on seçkin insan nasıl öldürüldü?" dedi. Gerçekten de çok önemli kadrolardı. Mahirlerin öldürülmesi bizim için bir hüzün, sendrom, hayıflanma, bir hınç oldu. Ancak Abdülkadir Yaşargün'de, Celal Özcan'da ve etrafında bu acıma, bu hınç duygusunu görmedik. "Bunlara nasıl uyduk, ayrı gelemez miydik, farklı bir yol ve yöntem geliştiremez miydik?" diye çok üzüldüm. İsmail Hazar'ın para, mal mülk, lüks peşinde koşanlara uyması, maddi beklentilerle hareket etmesi, "Onunla geri dönemeyiz" kanısını uyandırdı bizde. Oysa o bizi daha kolay yerlerden geçirebilirdi.

"Her şeye karşın onları ıslah edebiliriz, dönüştürebiliriz, köylülükten gelen halkla yakın bağları ve özellikleri olan insanlar" diye düşünüyorduk.

Öyle ki iyi donanımlı bir kampa göndermezler, iyi bir eğitim vermezlerse, başka bir örgütün saflarına gideceğimizi, hatta açık açık George Habaş'ın kamplarına gitmek istediğimizi kendilerine bildirdik. Sosyalist bir insan olarak ben, George Habaş'ın örgütüne gitmeyi umuyordum. Daha önce El Fetih'e giden arkadaş bize rehberlik yaptığı için El Fetih'e gitmiş olduk. Gördüğümüz eğitim bizim düşlediğimiz eğitim değildi. Değişik silahları kullanmayı, değişik savaş taktiklerini, stratejilerini öğrenmeyi umuyorduk. Ancak teorik olarak onlardan çok daha ileride idik. Kuramsal olarak gerilla savaşını, halk savaşını biliyorduk, Mao'nun askerî yazılarını okumuştuk.

Onların emekleri, başarıları, katettikleri mesafeler, kazanımları vardı. Ancak dışarıdan gelen yoldaşlara verdikleri eğitimler yetersizdi. Sıkı bir disiplin göremedik. Dağdaki yürüyüşümüzün başarısız olmasının önemli bir sebebi de buydu.

Israrlarımız sonucu El Fetih yetkilileri bizi Lübnan'a geçirdi. Tripoli kentinin Muhayem El Badawi denen kampında günlerce kaldık. Oraya gittiğimizde Antep grubu denen çevreyle karşılaştık. Kendi grubumuzda beraberliğimiz o zamana kadar bozulmamış, bir arada kalmayı başarmıştık.

Ben, Mahir Çayan çizgisinde olduğumu, onun görüşlerini savunduğumu bir şekilde vurguladım. Normalde İslahiye'deyken Hüdai Arıkan'la devam eden ilişkimiz kopmuştu. Ben, bir şekilde onlarla da buluşuruz, diye umut ediyordum. Bu yaklaşımımı ifade edince Celal Özcan ile Abdülkadir Yaşargün, grup olarak ileride Mahirlerle de birleşebileceğimizi anlattı. Beraber dönebileceğimizi, ortak bir siyasal mücadele verebileceğimizi, onları da kendilerinden ayrı görmediklerini, ilerde altyapısını hazırladıktan, kitle tabanını oluşturup tabanın desteğini kazandıktan sonra, birlikte silahlı mücadeleye girişebileceğimizi konuştuk. Fakat ayrıntılı, ilkelerde buluşabilen sonuçlara varabilmiş değildik. "Biz birlikten yanayız" diyorlardı ama yerel anlamda dar grupçu bir yaklaşımları vardı. Oranın koşullarının bir

araya getirdiği duygusal bir yaklaşımdı, biraz da zorunluluktu. Onların kendi aralarındaki birlik de bizimkini andırıyordu. Aramızda henüz motivasyonunu yapamamış, siyasal bilincini oturtamamış, sempatizan düzeyde, serüven için oraya gelmiş, yakınlarımız, yoldaşlarımız, arkadaşlarımız, kardeşlerimiz de vardı.

Mehmet Çapan

Biz İslahiye'de kendi ölçeği içinde solculuk yapmaya çalışan bireylerdik. Filistin'e gitme düşüncesi Ozan Telli'den çıktı. "El Fetih hareketine omuz verelim ayrıca kendimizi de geliştirmiş oluruz" dedi. O şekilde kararlaştırdık. Ozan'ın daha çok, özellikle de Ankara üzerinden devrimci hareketle organik ilişkileri vardı. Biz Cephe'ye sempati duyan gençlerdik ama organik bağımız yoktu. Bu öneri bize cazip geldi. Genç olduğumuz için macerayı seviyoruz. Bu da bizim için macera olacaktı. Beş arkadaş, İsmail Hazar'ın öncülüğünde, 12 Mart sonrası bir sonbahar günü, Kırıkhan'da mayınsız bir alandan yurtdışına çıktık. O bizi Şam'daki Filistin bürosuna götürdü. Filistin bürosu da bizi aldı, El Fetih kampına gönderdi.

Filistin hareketiyle omuz omuza savaşmak için geldiğimizi söyledik. İyi karşıladılar, bizi bir jipe bindirip Muhayyem Badawi denen, yeni kurulmuş bir kampa götürdüler. Hüviyetlerimiz orada çıktı. Arapçayla ilk orada tanıştık. Kampta silah ile bomba-mayın eğitimi aldık. Sporcu olduğum için onlara kıyasla daha avantajlıydım. Sabah sporlarını ben yaptırırdım. Ama silah eğitimi ve kullanılması konusunda onlar uçan kuşu gözünden vurur misali çok uzmanlardı. O derece gelişkin eğitmenlerimiz vardı.

Bizi bir başka kampa vermelerini istiyorduk. Hatta aklımızdan "George Habaş'a gidelim, onların hepsi sosyalist, onlarla anlaşmamız daha kolay olur" diye geçiriyorduk. Kaide mümessili, kampın bizim için yeni kurulduğunu, İsrailliler tarafından henüz keşfedilmediğini ancak Türkiye'den gelen savaşçıların hepsinin İsrail ajanları tarafından tespit edildiğini söyledi. Kendi deneyimlerinden yola çıkarak bu sonuca varmışlardı. Kampta bizimle birlikte kalan Araplar vardı.

Anlamasalar bile bizim Marksizmden, Leninizmden söz etmemizden rahatsızdılar. Kamp sorumlusuna bizi şikâyet etmişlerdi. Kamp sorumlusu bizi çağırarak, "Bu, Filistin El Fetih hareketidir, bizim içimizde dinlisi, dinsizi, her kesimden insan var. Ancak bizim İsrail'i yenip kendi devletimize, topraklarımıza kavuşmak gibi tek amacımız var, konuşma ihtiyacı hissediyorsanız, gelin, benim çadırda konuşalım" dedi. Yani "Ben de sosyalistim ama böyle bir yapının olduğunu da bilin, temkinli davranın" diyerek bizi uyarmıştı.

Bir süre sonra bizi önce Beyrut'a, sonra Lazkiye'deki Filistin kampına götürdüler. Kampta Filistinliler, Sudanlılar, yine İstanbul'dan gelen herhangi bir eğilimleri olmayan Türkiyeliler vardı. Orada çok tehlikeli işler yaptıran deli bir eğitmenimiz vardı. El bombasını beş metre ileride gösterdiği hedefe atıp patlatıyoruz. El bombasının parçaları patlama esnasında şemsiye gibi açılır. Biz de attığımız bombanın hedefi oluyorduk. Biri ayağını, biri burnunu, biri kolunu tutuyordu. Bu sebeple şikâyet etmiştik. Hem de bunlar eğitim esnasında yaşandı. Zaten kendisinin söylediği doğru ise eğitim firesi yüzde seksen oluyormuş. Yetkililer, bu eğitmenle ilgili Ürdün İç Savaşı'nda çok çile çektiklerini, psikolojik sorunları olduğunu, akli dengesini yitirdiğini, bu sebeple eğitimlerde acımasız davrandığını ifade ettiler.

Bu arada dönme hazırlıkları başlamıştı. Abdülkadirler, bize, "Siz Gâvur Dağları'nda, biz Antep'in dağlarında olacağız, bizimle gelir misiniz?" dediler. "İkinci Kuva-i Milliye hareketi olarak çıkacağız" dedikleri için kafamıza yatmıştı. Hatta örgütün çıkışını anlatan tek sayılı bir dergiyi, Lübnan'daki El Fetih olanakları üzerinden basmışlardı, girişte o sayı da yanımızda olacaktı.

Nail Özkaya

Bir minibüsle Lübnan'a geçtik. Daha sonra Trablusşam'a götürdüler. Orada bizi Celal Özcan karşıladı. O bizden önce geçmiş. Kadir'le de karşılaştık. Orada iki arkadaş nereden çıkardılarsa, "Biz George Habaş'ın kampına gideceğiz" diye tutturdular. Biz, "Buradakiler hemşehrilerimiz, tanıdıklarımız, aşina olduğumuz insanlar" deyip kalacağızımızı bil-

dirdik. Diğer iki kişi gruba katılmadılar. Katılırlarsa eğer, büyük riskler alacaklarını hemen anladılar. Onlar yıllar sonra ulusalcı oldular zaten. Orada bir gruba katılıp hafif silahlı eğitim aldık. Bombanın nasıl kullanılacağını, nasıl atılacağını gördük. Hatta bizimle birlikte İranlı gruplar da vardı. Efraim Elrom'un infazına katılan Yüzbaşı İlyas'ın, Teslim Töre grubu tarafından öldürüldüğünü duyduk...

Bir gün bizim kampımıza Sadık diye bir arkadaşıyla birlikte Cengiz Çandar geldi. Popülerdi, kendisine yakın ilgi ve alaka gösterdiler. Sadık, irice, Cengiz'le aynı yaşlarda biriydi. Belki de kod ismi öyleydi, bilmiyorum. Ebu Cihad da Cengiz'i görmeye geldi, sanırım merak ediyordu. Cengiz hiçbir kampta kalmazdı. Filistinlilerle yakın ilişkileri vardı, onlara kendini kabul ettirmişti. Sonra biz Bora Gözenlerin öldürüldüğü Nahr el Bared Kampı'na geldik. Orada bir müddet silahlı eğitim gördük. Bu arada İkinci Kuva-i Milliye örgütü kuruldu. İsmi ilginçti. Biz daha çocuktuk, onlar ise grubun büyükleri, ağabeylerimizdi. Grubun başını Celal Özcan ile Abdülkadir Yaşargün çekiyordu.

Gideli dört ay olmuştu. Eski püskü silahlar aldık. Suriye'nin Tartus kenti vardır, yürüyerek, hiçbir engelle karşılaşmadan gittik, 15-20 gün kaldık. Sonra Lazkiye'ye geldik. Samandağ'ın oradan dağlara avdet ettik.

Daha Suriye'ye geçmeden El Fetih'e gideceğimizi netleştirmiştik. El Fetih orada ana damardı. Sabahları sürekli askerî eğitim yapıp halk savaşıyla ilgili kitaplar okuyorduk.

Orada İngilizce basılmış *Intercontinental* isminde bir dergi vardı. Küba'ya bağlı bir grup tarafından çıkarılıyordu. Yine Kuzey Korelilerin, Çinlilerin çıkardığı dergiler vardı, onlara bakıyorduk. Onlar FKÖ içinde kendilerine sempati yaratma uğraşısındaydılar. Lenin'in *Kitle İçinde Parti Çalışması* kitabını okuduğumuzu hatırlıyorum. Kendi aramızda tartışma yapmıyorduk. Celal'in ve Kadir'in vaazlarını dinliyorduk. Kendilerine göre bizi şekillendiriyorlardı. Onlar, Amerikan üslerini basıp halkı etkilemek ve Türkiye'de bir köylü ayaklanması başlatmak istiyorlardı. Gerçekleri abartıyor, orada bizim bir karşılığımızın olduğunu söylüyorlardı ancak doğru olmadığını tecrübemizle gördük. Yalnız bizim varlığımızdan Türkiye'nin haberi vardı.

Nurhak'taki kayıplardan sonra Kızıldere'de Mahir Çayan ve arkadaşları öldürülmüş, kısa zaman sonra da Hüseyin İnan, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan idam edilmiştir.

Bu haberlerin üzerine Badawi kampındakiler dağlara çıkma ve direnişi başlatma kararı alırlar. Türkiye'deki gelişmeleri yakından izleyen Ebu Cihad, alınan bu kararı henüz erken bulmaktadır. Öte yandan sınırların iyi korunduğunu, güvenlikli olmadığını düşünmekte ve denizyolunun daha güvenli olabileceğini ifade etmektedir. Görece olarak daha güvenlikli olan deniz kenarında kurulan ve iyi kamufle edilen Nahr el Bared Kampı'na taşınırlar. Kampın deniz tarafında yaşanan hareketlilik, bir akşam nöbetçi olan Ahmet Kınacılar'ın dikkatini çeker ve Yaşargün'ü, "Galiba bir gemi burayı, bizi gözetliyor" diye uyarır. Birkaç mil açıklarda demirlemiş bir tekne ya da küçük bir geminin ışıkları görünmektedir. Ahmet Kınacılar'ın aktardığına göre, kampın gözetlendiği hemen Lübnan Hava Kuvvetleri'ne bildirilir. Ancak Lübnan'dan radarda böyle bir hareketliliğin görülmediği yanıtını alırlar. Nihayet hareket günü gelir. Tarih 12 Haziran'dır. Kamp sorumlusu Ebu Muhammet[32] 12 kişilik, kalorisi yüksek gıdalarla takviye edilmiş, üç günlük kumanya hazırlamıştır. Silahlar ise geçiş yapacakları Tartus kentinde kendilerine teslim edilecektir. Kısa bir süre sonra grubun bütün üyeleri Tartus kampında buluşur. Silahlar ve kumanyalar dağıtılır. Yükleri, kişi başı 35 kilodur. Kılavuzlarıyla birlikte yola çıkıp öğleden sonra sınıra varırlar. Ebu Muhammet, Lazkiye yakınlarında kıyıda kendileri için bekleyen tekneyi gösterir ve ertesi gün yolculuk başlar. O andan itibaren hava koşulları dahil birçok terslik ve engelle karşılaşırlar. Denizin çok dalgalı olduğunu görerek o gün harekete geçmemeye karar verirler. Sırtlarındaki yük ve ellerinde silahlarıyla orman içlerinde saklanırlar. Ertesi gün bindikleri tekne Kıbrıs yönüne doğru dalgaları yararak ilerlemeye başlar. Amatörlüğün ve hazırlıksızlığın sonucu olarak, 6. Kolordu'ya bağlı 20 bin

32. Nahr el Bared Kampı'nın sorumlusu Ebu Muhammet'in, İsrail için çalıştığı, kampla ilgili düzenli bilgi verdiği, Filistin istihbaratının, hesabındaki yüklü paranın kaynağıyla ilgili kendisini sorgulandığında açığa çıkar.

kişilik jandarma birliği tarafından kuşatıldıklarından habersiz çıktıkları Samandağ'da tek bir kurşun dahi sıkamadan, amaçlarını anlatmaya fırsat bulamadan, 22 Haziran günü, köylülerin de aktif olarak katıldığı operasyonla, İkinci Kuva-i Milliye örgütünün bütün üyeleri tutuklanır.

Nail Özkaya

Denizyoluyla Samandağı'na çıktık. Daha çıkışta sorun yaşamaya başladık. Arkadaşların köylü damarı daha ilk adımda kendisini gösterdi. Bu bizim güven duygumuzu zedeledi. Grubun askerî lideri Abdülkadir, siyasi lideri ise Celal Özcan'dı. Silahlıydık fakat adına layık bir gerilla grubu değildik. Kervan yolda düzülür bakış açısıyla hareket ediliyor, bir yerden başlayalım, deniyordu. Yeterli eğitimi de almamıştık. Aslında bizim aracılığımızla FKÖ, Türkiye'ye, "İsrail'le işbirliği içindesiniz. İşbirliği yapmaya devam ederseniz, biz de bunları sizlere göndeririz" şeklinde uyarı da bulunuyordu.

15-20 gün kadar dağda kaldık. Bu arada devletin dağa çıktığımızdan haberi olmuştu. Tepemizde helikopterle aramalar ve operasyon başlamıştı. Bulunduğumuz noktada askerî cipler dolaşıyordu. Sıkışmıştık ve ne yapacağımızı bilmiyorduk. Orada ciddi bir yağmur yedik. Her şeyimiz ıslanınca yükümüz ağırlaştı, bu sebeple yükümüzün bir kısmını dağda uygun bir yerlere sakladık. Grup çok disiplinsizdi. Örneğin, vitamin ilaçları vardı. İlk beş günde bütün vitaminler bizim haberimiz olmadan tüketilmişti. Yiyecek kısmı hiç düşünülmemişti, açlık sorunu başladı. Tahsin Akpek, yanılmıyorsam, gidip köylülerden biraz ekmek getirmişti. Ardından köylüler bizi ihbar etmişlerdi. Daha sonra gruplar üçerli dörderli bölündü. Ve grupları tek tek yakaladılar. Silahlar da bırakılmıştı. M. Ali Arıca'yla epey yürüdük. Ayaklarımız kabardığından yürüyemez hale geldik. Dört ayak üzerinde yürümeye başlamıştık ki, etrafımızı köylüler ve askerler çevirmiş, orada yakalandık. Diğerlerinin yakalandıklarından haberimiz yoktu...

Mehmet Çapan

Yola çıktık. Önce jiplerle Lazkiye'ye gittik. Tekne ayarlanacaktı fakat hava muhalefeti bizi orada bir haftadan fazla tuttu. Biz Suriye'nin dağlarında barınırken, radyoda, Adana 6. Kolordu Komutanlığı'nın orduyu teyakkuz durumuna geçirdiği söyleniyordu.[33] Fakat bizim oradan çıkarabileceğimiz hiçbir şey olmadı, sanki bu anonsların bizimle ilgisi yokmuş gibi dinliyorduk. "Sıkıyönetimin normal, rutin uygulamaları, anonsları" diye düşünüyorduk.

Hava muhalefeti geçtikten sonra tekneye bindik fakat buraya gelmeden önce, çıkacağımız yerde bizi bir kılavuzun karşılayacağı ve en az Kırıkhan'a kadar eşlik edeceği, ondan sonrasının bize ait olacağını konuştuk. Yola çıkmadan önce El Fetih bize hem biraz para hem de askerî teçhizat vermişti. Tekneyi de onlar ayarlamıştı. Birkaç saatlik yolculuktan sonra atladık denize ama indiğimiz yer çok

33. Konuyla ilgili 4 Temmuz 1972 tarihli *Akşam* gazetesinde yayımlanan Kenan Gedikoğlu'nun haberi şöyledir: "El Fetih'te eğitim görmüş on dört silahlı anarşistin güvenlik kuvvetlerimizce Samandağ ilçesinde ele geçirilmesinden sonra, Adana Hatay Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından sıkıyönetim bölgesinde özelikle liman ve iskelelerdeki güvenlik tedbirleri artırılmıştır. Adana-Hatay Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Vecihi Akın imzasıyla yayımlanan 43 numaralı bildiri ile 'Adana, Hatay illerine bağlı karasuları içerisinde bulunan ve Adana-Hatay illerinin liman ve iskelelerine bağlı olsun olmasın, bu yerlere gelen ve giden bütün özel ve resmi olmayan müesseselere ait deniz araçları liman ve iskelelerden ayrılışlarında liman muhafaza ve takibata yapmaya yetkili zabıta makamlarına limandan ayrılış sebeplerini teknelerinin cins ve numaralarını kaydettirmeleri, herhangi bir şekilde başka yerden Adana-Hatay illeri liman ve iskelelerine gelerek yanaştıklarında aynı makamlarına müracaatlarla; deniz araçlarında canlı ve cansız bulunan malları ile taşıdıkları yolcunun isim ve adresleri hakkında geniş bilgi ihtiva eden raporlarını yazılı ve imzalı olarak bildirmeleri' istenmiştir. Adana-Hatay Sıkıyönetim Komutanlığı bildirisinde, ayrıca Adana-Hatay illeri içerisinde bulunan valiler, kaymakamlar, nahiye müdürleri ve bilumum zabıta ve jandarma teşkilatının bu bildiri esaslarını uygulamaya geçmeleri de bildirilmiştir. Adana-Hatay Sıkıyönetim Komutanlığı'nın aldığı güvenlik tedbirlerine paralel olarak, İçel sahil şeridinde de gerekli güvenlik tedbirleri artırılmıştır. El Fetih örgütüne mensup anarşistlerin İsrail Havaalanı'nda giriştikleri katliam olayından sonra Ürdün ve Lübnan Hükümetleri'nin El Fetih yöneticilerine birer ültimaton vererek özelikle yabancı anarşistlerin kısa sürede topraklarını terk etmelerini istedikleri, bu nedenle El Fetih'te eğitim görmekte olan anarşistlerin Arap topraklarını terk etmeye başladıkları ve bu anarşistlerden bazılarının Akdeniz kıyılarına da çıkabilecekleri dikkate alınarak kıyılarımızdaki güvenlik tedbirlerinin artırıldığı öne sürülmektedir."

rampa, kumlu, çakıllı bir noktaydı. Adım attığımızda iki metre aşağıya kayıyorduk. Velhasıl, çıktık bir tepeye, oraya yerleştik. "Klavuz nerede dedik?" olmadığını söylediler. Böyle bir olumsuzluğu yaşadıktan sonra kafanda, "Ne oluyor?" diye kırk tilki dolaşıyor. Biz Samandağ'ın yolunu, patikasını, inini bilmeyiz. Zaten iki gece yürüyünce kılavuzun gerekliliğini daha iyi anladık. Gidiyor gidiyor fakat denizden uzaklaşamıyorduk. Hesaplarımıza göre azami beş günlük süre içinde Kırıkhan'ı geçmemiz gerekti. Kumanyamız ona göre hazırlanmıştı. Fakat daha dördüncü, beşinci günde biz denizden yeni uzaklaşmışken kumanyalarımız bitti. Bir de gökten boşalırcasına Haziran yağmurları başladı. "Kumanya ihtiyacımızı nasıl karşılayacağız?" diye kara kara düşünmeye başladık. İki kişinin gidip almasına karar verildi. Dürbünle, erzak almaya giden kişileri köye kadar takip ediyoruz. Köye girer girmez hemen etrafları çevriliyor, askerler geliyor, jipe bindirip götürüyorlar, biz de bunu tepeden izliyoruz. Sonra Kamil Uçar'la ben gittim. Köylüler hemen etrafımızı sardı.[34] Köylülerin her şeyden haberi vardı. Üstelik askerin de kılavuzluğunu yapıyorlardı. Hemen etrafın askerle çevriliyor. Ondan sonra periyodik olarak iki kişi iki kişi on dördümüz de bu şekilde üstelik çatışmaya girmeden yakalandık. Çatışmaya niyetimiz olsa, "Çoktan çok, azdan az gider" diyerek girerdik. Sonuçta dağdayken havada helikopterleri, yanından "Gelini Gelini Kürdün Gelini"ni söyleyerek geçen tek sıra dizilmiş askerleri görüyoruz. Üçbeş metre yanından geçiyor bunlar. Bizim niyetimiz askerle çatışmak falan olmadığı için biz yolumuza devam ediyoruz.

34. Konuyla ilgili 6 Ağustos 1972 tarihli *Akşam* gazetesindeki haber şöyledir: "Anarşistlerin yakalanmasında üstün gayret gösteren köylülere dün 30. Tümen Komutanlığı'nda düzenlenen bir törenle takdirname ve mükâfatları verilmiştir. Konuyla ilgili olarak 6. Kolordu ve Adana-Hatay İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 27 numaralı açıklaması şöyledir: 'El Fetih gerilla kamplarında eğitim gördükten sonra 13 Haziran 1972 günü, Samandağ kıyılarında kaçak olarak yurda giren anarşistlerin yakalanmasında kıymetli ve doğru haberler getiren ve yağışlı havalarda, ormanlık bölgede kaçakların takibinde hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen ve iz takibinden birliklere isabetli hedeflere yönelten fedakâr köylülere, 5 Ağustos 1972 günü 30. Tümen Komutanlığı'nda düzenlenen bir törenle takdirnameleri ve mükâfatları tevzi edilmiştir. Bu vatandaşlarıma bir kere daha teşekkür eder, huzurumuzun sağlanmasında aynı şekilde yardımcı olmalarını bütün bölge halkından rica ederim. Cemal Öcal - Tümgeneral Altıncı Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanı.' "

On dördümüz de periyodik bir şekilde yakalandık. Sonra sorgu süreci başladı.

Ozan Telli

Nahr el Bared'e geçtik. İsrail hücumbotları tarafından zaman zaman gözlemlendiği söylenen, deniz kıyısında bir kamptı. Orada eğitim gördük. Bu tür tehlikelere karşı önlemlerimiz yetersizdi. Biz ayrıldıktan bir süre sonra İsrail oraya bir çıkarma yaptı ve sekiz devrimciyi katletti. Onlar bizden sonra gelmişlerdi. Ben Bora Gözen'lerle karşılaşamadım. Gittiğimde Hüseyin Onur, Ergun Aydınoğlu, Müfit Özdeşler vardı. Orada da epey bir eğitim gördükten sonra Tartus'a geçtik. Tartus'ta da şato gibi eski, görkemli bir konak içinde barındık. Kendimize göre eğitim yaptık. Artık hareket zamanımızın geldiğine karar verdik. Zaten bu konaklamalarımız, yolculuklarımız ülkeye dönmek içindi. Bu arada Kızıldere oldu. Biz bunun acısını çok yoğun bir şekilde yaşadık. Bir an önce Türkiye'ye dönüp Kızıldere'nin, Denizlerin öcünü alsak, silahlı mücadeleyi geliştirsek, emperyalizmle, faşizmle hesaplaşmak amacı ve duyguları içinde biraz da erken dönüş yaptık. Aslında ben oraya gidişin de örgütlü olmasına, ne kadar kalınacağından ne zaman dönüleceğine kadar örgütlü ve bilinçli bir şekilde karar verilmesinden yanaydım. Ancak bu iş o zaman biraz duygusal, biraz paldır kültür, biraz da rastgele oldu.

Yurda dönmek için Lazkiye Dağları'nda sekiz gün konakladık. El Fetih'in bizi bu yöreye geçirmek için sağladığı eleman motorun bozuk olduğunu söylemiş. Büyük ihtimalle o motorcu iki taraflı bir ajan olabilir. Sekiz günlük erzağımızı, yiyeceğimizi Lazkiye dağlarında boşu boşuna tükettik. Bu arada transistörlü radyodan 6. Kolordu Sıkıyönetim ve Kolordu Komutanlığı'nın teyakkuza geçtiğini öğrendik. Böyle bir durum karşısında normalde bizim El Fetih'e dönmemiz, Türkiye'ye geçişi ertelememiz gerekirdi. Ancak biz, bu haberi hiç önemsemeden, sekiz gün sonra, denizin dalgalı olduğu fırtınalı bir havada, gece, yola revan olduk. Tekneyi kullanan dahil on beş kişinin içine sıkıştığı, sırtlarımızda roketlerimiz, belimizde el bombalarımız,

silahlarımız, fişekliklerimizden oluşan; ağır bir yükle, güvensiz, tekin olmayan bir tekneyle Akdeniz'in dalgalı sularında yola koyulduk. Dalgalara kapılmadan, alabora olmadan kıyıya çıkabilmemiz bir mucizedir. Kıyıya çıkınca ben, Abdülkadir'e, "Amanoslar, İslahiye'ye yakın ama oraları bilmiyoruz. Bize bir kılavuz gerek" dedim. Bize kılavuzluk yapacak bir elemanın olduğunu söylemişti. Kılavuzun nerede olduğunu sorduğumda, Kıbrıs'a gittiğini söylediler.

Kılavuz, Kıbrıs'a gitmişse, sekiz gün erzağımızı Lazkiye'nin dağlarında boşu boşuna tüketmişsek, 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı teyakkuza geçmişse, kuşku bulutları başımızda dolanıyorsa, karanlık bir motor sürücüsünün kılavuzluğuna ve kaptanlığına muhtaç duruma düşürülmüşsek, işin içinde anormallikler vardır. Bu durum ve kuşkularla ilgili, gerekli inisiyatifi ve refleksi gösterip önlem alamadık.

Sınırı geçince sarp dağlara, fundalıklara, sık ormanlıklara vurduk. Canhıraş bir şekilde yürümeye başladık. Bu yürüyüşte Lübnan dağlarının koşulları ile Türkiye dağlarının koşulları arasında çok önemli farklar olduğunu saptadık. Oradaki eğitim, Türkiye dağlarında rahat yürüyebilmek ve davranabilmek için yeterli değil. Bizimki daha çetin bir coğrafya, daha zor bir dağ; sarp, dik, ormanlıkla, çalılıklarla kaplı. Bu yürüyüşümüz sırasında çocuk bir çobana ve sürüye rastladık ama çocuk bizi görmedi. Çalılıkların arasında saklandık, temkinli bir şekilde yolumuzu değiştirerek yürüyüşümüzü sürdürebilirdik ama yorgunduk, orada konakladık. Arkadaşlarımızdan biri gürültü yaptı ve çoban çocuk bizi gördü. Çocuk korkarak yakınımızdan kaçtı, gitti. Muhtemelen köylülere söylemiştir. Köylü de orduya bildirmiştir. Zaten bir gün sonra başımızda keşif uçaklarının dolandığını gördük. Yerimizin saptandığını, hangi yörede bulunduğumuzu resmî güçlerin öğrendiğini anladık.

Tayfur Köse, dağ koşullarında yürümeye uygun bir kondüsyona sahip olmadığı için izin istedi, ayrıldı. Bir süre sonra yakalanmış olduğunu öğrendik. Yoldaki patikaları, bilmediğimizden, kendimizi sarpa ve zora vurduğumuzdan, uçurumlarla, büyük yarlarla, derelerle karşılaştığımızdan, harcadığımız emeğin karşılığı olabilecek bir mesafe kate-

demedik. Dağda giderken bir ara Celaller, "Sen önden git" dediler. Ormanlık alandayız, zifirî karanlık. Amanoslar'ın uçurumları var. Sırtımda sırt çantası, içinde roketler, elimde Smirnof tüfek, bir baktım boşluktayım, uçuyorum. Sağ elimle bir dala tutundum. Çevredeki askerler duymasın diye bağırmadım. Celal Özcan, "Kastro gitti" dedi. "Susun, bir dalı yakaladım, yavaş yavaş el ele tutuşun, beni buradan alın" dedim. El fenerini aşağıya doğru tuttular ki uçsuz bucaksız, dipsiz bir uçurum. İçgüdüsel olarak o dalı tutmasaydım, uçurumun dibini boylamıştım.

Yemeğimiz, ekmeğimiz tükendi. Tahsin Akpek, köye gidip birkaç kuru ekmek, birkaç yufka üzüm getirdi. Cebimizdeki şekerlerle idare ettik. Zaman zaman ot yedik. Aslında gerilla eğitiminin bize öğretmesi gerekirken, ben, çam kabuğuyla bedeni arasındaki yumuşak tabakanın yenebileceğini milli güvenlik kitabından öğrenmiştim. Kimi zaman elimize geçen ekmek ortaya kondu; herkes eşit yiyemiyordu. Yemek sınırlı olduğundan "Arkadaşlara eşit ve kardeşçe paylaştırın" dedim. Bol olsa zaten paylaşmaya gerek yoktu. Ancak buna bile tepki gösterdiler.

Ben kuşatıldığımızı, izlendiğimizi, ihbar edildiğimizi anladığım için, sırtımızdaki ağır yükleri bırakarak, hızla bölgeden uzaklaşmamız gerektiğini söyledim. Günlerce önerimi kabul etmediler. Çok çaresiz ve sıkıntılı duruma düşünce silahları bir yere gömdük. Bir arkadaş silahları gömdüğümüz yerin krokisini aldı. Akşamın alacakaranlığında bir köy yolundan karşı tarafa geçecektik.

Temkinsiz bir geçiş oldu. Bizimkilerden biri hâkim bir tepeye çıkıp etrafı kolaçan ettikten sonra geçecektik. Biz geçerken katırlı bir köylü denk geldi. Adamın önünden resmigeçit yapar gibi tek tek geçtik. Oysa yorgunduk, katır yüklerimizi taşıyabilirdi. Aslında adama ve katıra müdahalede bulunup değerlendirebilirdik. Adamı kılavuz olarak kullanabilirdik. Üşümemize, yağmurdan sırılsıklam olmamıza karşın bir köye inemedik. Bir köye inip propaganda yapabilir, amacımızı, sevdamızı anlatabilirdik. Yardım isteyip ekmek, yemek alabilir, kendimizi daha güçlü kılabilirdik. Oysa jandarmadan kaçtığımız kadar köylüden de kaçıyorduk. İşin içinde çaprazlık, paradoksal bir durum vardı.

Acemiydik, toyduk, bunun için savunmamda kendimizi Bremen Mızıkacılarına benzetmiştim.

Mehmet Çapan

O zaman, şimdi ismini anımsamadığım bir dergide, bizim sınırdan geçip geldiğimizi İsrail ajanlarının MİT'le paylaştığı haberi yayınlanıyor. Bizim karaya indiğimiz yerin 100 metre sağında ve solunda pusu kurmuşlar. Bizim iki pusunun ortasına düştüğümüz sorgu sürecinde ortaya çıktı. Ancak bizim tam kıyıda değil de açıkta tekneden ineceğimizin hesabını yapmamışlar. Sonuçta biz, düz yerler varken sarp, çıkılması zor bir yerden çıktık. Bizi kılavuzun götüreceğine o kadar inanmıştık ki, gerçeğin öyle olmadığını yaşayarak gördük. Daha öncesinden kurgulanmış, bizim de onlarla birlikte gitmemiz için gerçeği bizden gizlemişler. Filistin'e giderken kılavuz kullanmışız, dönerken kılavuz olsun istemez miyiz? Zaten, "Bizi kılavuz karşılayacak, Kırıkhan'a kadar götürecek" diye söylemişlerdi. Olmadı ve hepimiz yakalandık.

* * *

MİT'in sorgusunda öğrendiği gerçekler oldukça düşündürücü ve şaşırtıcıdır. MİT, gelen grubun kimlik bilgilerine hiç de yabancı değildir. İfadelerde Bora Gözen'lerin kaldıkları ve tutuklanmalarının üzerinden altı ay geçtikten sonra imha edildikleri kampla ilgili detaylı bilgiler verilmiştir. Çapan'ın bu beyanlarını Ozan Telli de doğruladı.

Mehmet Çapan

MİT her şeyi, hatta homojen bir grup olmadığımızı bizden daha iyi biliyordu. Sorgu süreci başladı ve tutuklanmayla bitti. Prensip gereği herkes birbirini kod adıyla tanır. Sorguda bana, Bora Gözen'lere dönük doğrudan bir şey sorulmadı. Tek tek sorguya alındık. Nerelerde, nasıl eğitim gördünüz, kimler vardı, kampın özelliği nedir, şeklinde neredeyse kampın krokisini çizdiriyorlardı. Zaten yakalanmamızdan hemen sonra İsrail bir kampı bombaladı ve bir

Türk kaçırılıp İsrail'e götürüldü. O zaman anladık ki, MİT ile MOSSAD birlikte çalışıyor ve kod adlarımızı biliyor. Bu bilgiler kamptayken bir biçimde MİT'e aktarılmış. Yakalanırsak nasıl bir ifade vereceğimiz, nasıl tavır alacağımız konuşulmadığı gibi yakalanacağımızın dahi bir hesabı yapılmıyordu. Filistinlilerin ajanlara karşı bir deneyimleri vardı ama bizim yoktu. Bu MİT ajanı Türkiye'den giden biri de olabilir ya da gerçekten bizim gibi iyi niyetle gitmiş, oraya katkıda bulunmak isteyen biri de olabilir. Giden herkesi sorgusuz sualsiz, ciddi bir sorgulamadan geçirmeden kendi içlerine alması, barındırması, eğitmesi, yani kimin MİT ajanı, kimin MOSSAD ajanı olduğunu bilmek mümkün değil. Kılavuzumuz İsmail Hazar onlar tarafından tanınıyordu. Ama nasıl tanınıyordu, orası hâlâ muamma. İçeride bunun muhasebesini çok yaptık. Elimizde somut bir veri olmasa da bazı kuşkularımız vardı. Gittiğimizde bizimle birlikte kalacaktı, bizi oraya bırakır bırakmaz hemen döndü. Yakalandığımızda, onunla ilgili bir şeyimiz olmamasına karşın o da gözaltına alındı. Fakat bir süre sonra tekrar bırakıldı. Onlarla nasıl iletişim kurdunuz, nasıl buldunuz, şeklinde bizim ifadelerimizden sonra gözaltına alınıyor. Sorguda toyluğun getirdiği birçok hata yaptık. Suçüstü yakalanmışız. Suçumuz belgesi, bilgisi, silahıyla sabit, yani inkâr etme, şununla benim bir ilgim yok deme şansımız yok. 14 kişi yakalanmışız, biri de gitmiş silahların yerini göstermiş. Silahın biri benim değil desem, ne olur? Silahları sakladığımız yerin krokisini bulmuş. İnenler silahlarını bırakmışlardı. Son kalanlar, silahlarını bir yere saklayalım, ileride dönüp tekrar alabiliriz hesabıyla, yeri unutmayalım diye bir kroki çizmişler.

Ozan Telli'nin söylediği gibi Bora'ların öldürülmesinde, yerlerinin detaylı bilinmesinde, bizim sorumluluğumuz olabilir. Biz iki kampta kaldık, bu kampların krokisini çizdirdiler. On dördümüz de aynı kampta kalmışız. Krokilerde bir yeri atlama şansın yok. Zaten "Burada şu var, onu niye söylemedin?" diye hemen başına dikilip soruyorlar. Nöbetçi noktasından yatılan barakalara, poligonundan mutfağına kadar her şeyi çizdik. Orada kaldığımız yerlerin krokilerini çizmekte mimarları mühendisleri geçtik. MİT ile MOSSAD

ortak çalışıyorsa, bu mutlaka MOSSAD'a ulaştırılmıştır. Son kampın İsrail tarafından basılması, birinin kaçırılıp İsrail'e götürülmesi, yazdıklarımızdan çizdiklerimizden olabilir. Yani bizim sorguda verdiğimiz somut bilgilerden yararlanılmıştır.

Benim dava dosyasında sadece kim nerede kalmış, ne zaman gelmiş, onların açıklamaları var. Peki, çizdiğimiz krokiler nerede? Yine silahlarla ilgili çizdiğimiz krokiler de yok, dava dosyasına konulmamıştı. Suçumuz somut diye, belki de MOSSAD ile paylaştıkları için gerek görmediler.

Ozan Telli

Bu işte hepimizin vebali var. Bana, "Bak şurada şurada kalmışsın" demişlerdi. Arkadaşlar her şeyi tarif etmişler, kaldığımız kampların krokilerini çizip adamların ellerine vermişler. Böyle olunca "Arkadaşların kabul ettiği şeyleri inkâr etmemin bir anlamı yok" diye düşündüm. Aslında ne olursa olsun, sen kendi onurunu koru...

Mihri Belli'ye sorguda, "Arkadaşların her şeyi söyledi, susman, reddetmen bir şeyi değiştirmeyecek, her şey ortaya çıktı, herkes yakalandı" diyorlar. "Ben çocuklarıma kötü miras bırakmam" diye cevap veriyor. Yıllar önce okumuştum. Arkadaşlar öyle demiş olsalar bile, "Ben orada kalmadım" demem gerekirdi.

MİT, MOSSAD ve CIA ile beraber çalışıyordu, "Verdiğimiz bu bilgiler kullanılır, bize kucak açan Filistinlilere, yoldaşlara zarar veririz" dedim. Türkiye'de birçok devrimci bu konularda duyarlı davranamadı. Ben ilk gittiğim yerleri söylemedim. İlk tavrım çok iyiydi. El yazısıyla verdiğim ifade var. MİT'te, "Telli, şu adamlarla Karatepe Köyü'nden geçmişsin" dediler. O zamana kadar, beni geçiren köylü zor durumda kalmasın diye, duyduklarımdan yola çıkarak, "Karkamış'tan trenle geçtim, trenin yavaşladığında sınırın orada atladım" demiştim. Birlikte geçtiğim çocuklar, kendilerini organize eden, götüren kişinin ben olduğumu söyleyip üstüne de nasıl geçtiğimizi, nerelerde kaldığımızı anlatınca, her şey ortaya çıktı. Bütün devrimci yaşamım boyunca destek veren halka hiçbir zaman zarar vermemeye

özen gösterdim. Cezaevinde arkadaşlarla bir araya gelince, "Bu ayrıntıları vermişsiniz, bunlar MOSSAD ile birlikte çalışıyor, bu bilgileri onlara vermişlerdir" dedim. Sorguda, "Nasıl olsa Türkiyeli devrimcilere doğrudan zarar vermiyorum" diye anlatırken, o rehaveti yaşarken aslında kardeş bir halka zarar veriyorsun. Oraya enternasyonal dayanışma için gittik, eğitim gördük, savaş ortamında bulunduk ama sakınamadık, bu duyarlılığı gösteremedik. Bora Gözen'lerin katliamıyla sonuçlanan operasyon, bizim gibi insanların MİT'e verdikleri bilgi sebebiyle olabilir. Dolayısıyla bizim bu tavrımız onaylanacak, namuslu, direngen bir tavır değildir. Türkiye'ye ilişkin sırları saklama özeni gösterirken, oraya ilişkin bilgi verirken cömert davranılıyor, ben bunu gözlemledim. "Siz cömert davranıyorsunuz, ben de sonradan size uymak zorunda kaldım. Başlangıç ifademde orayla ilgili hiçbir ifade vermemişim, mekânları, sakıncalı yerleri anlatmamışım ama siz söylemişsiniz" diye eleştirdim. İkinci sorguda, "Şurada eksik bilgi vermişsin, anlatmamışsın, sen de şuraları doğrula" demeye başladılar. Yani sen onaylamasan da onlar alacaklarını almışlar ama yine doğru olan tavır onaylamamaktır. "Bizimki tam çakışmamış, bilgilerimiz bire bir örtüşmemiş olabilir, oraya ilişkin bilgi vermişsiniz" dedim. Hepsi olmasa da El Fetih'e ilişkin bilgi verirken cömert davranıyorlardı, kendilerini pek sıkıntıya sokmuyorlardı. Sağduyulu, sakınan isimler de çıktı.

Mehmet Çapan

Bu süreci, ancak cezaevinde aklı başında bir şekilde değerlendirme şansı buldum. Ozan da dahil bazen yan yana geldiğimiz arkadaşlarımızla "Nerede hata yaptık, ne yapsaydık daha doğru olurdu?" diye konuşuruz, değerlendiririz.

Ozan Telli'nin söylediği gibi "Erken gelen bahara kandık / Ateşte yandık biz".

İşçi sınıfı nedir, bilmiyorsun, işçi sınıfının Türkiye'de varlığından haberdar değilsin. Köylü nedir, köylüyü tanımıyorsun. Emekçi nedir, ondan habersizsin. Kitap gibisin. Hani Nâzım diyor ya, "Koyun gibisin kardeşim"; koyun gibi, biz de kitap gibi olduk. Lenin'i, Marx'ı okuduk ama

anladık anlamadık. Elimize silah alıp dağa çıkarsak, bu ülkede devrim yaparız sandık. Cezaevinde bu işin hiç de öyle olmadığının farkına vardık. Biz bazı şeylerin farkına cezaevinde vardık. Kendi ülkemizdeki emekçi sınıfları, katmanları irdeleme, tanıma, bu mücadelenin neresinde olurlar, olabilirler, nasıl oldurabiliriz sorularının muhasebesini cezaevinde yapma şansı bulduk. Benim savunmam kısa bir savunmaydı; orada da maceraperest olduğum için bunları yaşadığımı, sosyalizmi yeni tanıdığımı, sosyalist olmaya çalıştığımı söylemiştim. Bizi sorgulayan kontrgerilla, "Mao, Çin'de devrimi arkasına köylüyü alarak yaptı. Ama sizi köylü yakalattı. Bunlarla mı devrim yapacaksınız, kimle devrim yapacaksınız?" dedi. Bu söylemler benim sonraki siyasi hayatımda çok büyük iz bıraktı. Kimdir köylü, kimdir işçi, kimdir bu işin önünde yürüyecekler? Cezaevinde öğrendik ya da öğrenme şansı yakaladık. Bunlar unutulmuyor, bana göre yapmasak hiç iyi olmazdı. Bu olayı yaşamamız çok büyük dersler verdi. Sonuç olarak, o günleri iyi ki de yaşamışım diyorum.

Ozan Telli

Bu eksiklerimizi, aksaklıklarımızı vurgulamaya çalışırken her şeye karşın işin soylu ve takdire değen yanları da var. Sonuçta anti-emperyalist, anti-siyonist amaçlarla dağa çıkmak bile anlamlı bir davranıştır, atılımdır, bir eylemdir fakat eylemin hakkını veremediğimiz için hayıflanıyor ve yakınıyorum. Biz emeklemeseydik, sürünmeseydik, tökezlemeseydik, düşmeseydik, bugün öteki gerilla hareketleri, özellikle PKK hareketi bu kadar rahvan koşamazdı, bu kadar başarılı hedeflere varamazdı, bu kadar dünyaya nam salamazdı. İşte, biz tökezledik düştük, Sinanlar tökezledi düştü, başka yoldaşlar böyle başarısız oldu. Bedeller ödedi ama bunların da doğrudan etkisi ve eseriyle Kürt ulusal ve devrimci mücadelesi kök saldı, başarılı oldu. Dolayısıyla bizde biraz sönümlenen ve gerileyen mücadele orada yükseldi, boy verdi. Onunla avunabiliriz, kıvanç duyabiliriz, o da bizimdir. Dolayısıyla bu bağlamda hepsi önemsenecek atılımlardır, girişimlerdir, devrimci çabalardır.

Bütün olumsuzluklarının yanında işin özverisi, erdemi, başarısı da vardı. Tümüyle de olumsuz ve başarısız bir yürüyüş sayılmazdı. Birçok kuşatmadan, çemberden de sızma, sıyrılma becerisi gösterdik. Böylece bir on gün kadar sürdü bu yolculuk. Daha çok açlık ve yağışlar, sığınak ve barınağın olmaması bizi yorgun düşürdü. Ben on günün sonunda biraz daha direnip bizim tanıdığımız bölgeye ulaşmayı önerdim, öngördüm. Fakat arkadaşlar, "Silahları tamamen saklayalım, düze inelim, karayolundan çekip gidelim" dediler. Bunun yakalanmak ve teslim olmak anlamına geldiğini söyledim. Son olarak dağda ben kalmıştım, ben de direnemedim. Bu sebeple kendimi hiç bağışlamadım. "Esir düşme, sağ ele geçme" diyen babamla da bu sebeple tartıştık, ona karşı mahcubum.

Bir Kürt atasözü, "Her ağaç kendi kökü üzerinde büyür" der. Enternasyonal dayanışma için El Fetih'e gitmek, oradaki mücadeleye katkı sunmak, onların deneyimlerinden yararlanmak güzel bir şey fakat kendi ülkenin, toplumunun, toprağının özgül koşulları her zaman için önce gelir ve çok önemlidir. Kendi değerlerinle iyice donanmadan doğru bir strateji ve ona uygun taktikler geliştirmenin, mücadele vermenin olanağı yoktur. Biz El Fetih'in koşullarıyla Türkiye'nin koşullarını eğitim süreci içerisinde biraz karıştırdık. Benzer şeyler yaparız, yaşarız sandık. Oysa öyle olmadığını dağa çıkınca algıladık, anladık, içselleştirdik. Bunu anladığımızda iş işten geçmişti. Onun bedelini de ödedik. Önemli olan bu ödenen bedelin ortaya çıkardığı dersleri ve deneyimleri gelecek kuşaklara aktarmak. Sözgelimi, El Fetih, bir karakolun nasıl basılabileceğinin eğitimi vermiyordu. Operasyonlara katılan, gece taciz atışlarında bulunan, tam sipere yatıp kendince deneyim ve inisiyatif kazanan insanlarımız yok değildi. Savaşlara katılan, yara alan, şehit düşen insanlarımız oldu fakat El Fetih'in, Filistin Kurtuluş Hareketi'nin, Filistin halkının ülkesinin coğrafi konumunun, doğal kaynaklarının, insan psikolojisinin, örgütlenme anlayışının, askerî yapısının bizim sosyalist kültürümüzden çok derin farklılıkları vardı.

Ben oraya ideolojik olarak da beslenebileceğimizi umarak gitmiştim, oysa düş kırıklığına uğradım. Teorik ve

pratik olarak askerî eğitimin çok yetersiz kaldığını gözlemledim. Teorik eğitim önemsenmiyordu. Zaman zaman Filistin tarihi ve mücadelesinin haklılığı vurgulanıyordu. Zaten El Fetih, Marksist-Leninist bir örgüt değildi. Yine de doğasında ML örgütlere, insanlara bir hoşgörü ve yakınlık vardı. Ancak bizi tatmin edecek bir kuramsal ve eylemsel yapı göremedim.

Yalnız bizim kamplarda kalıp daha önce farklı Filistinli örgütlerde mücadele eden, eğitim gören arkadaşlar vardı. Onlar, diğer örgütlerin biraz daha çok belirgin olmamakla birlikte farklılıklar taşıdığını vurguluyorlardı. O örgütlerde eğitim görmek bize nasip olmadı. Biz biraz bilinçsiz, biraz yanlış, biraz tökezleyen bir yürüyüşle ülkemize dönmek zorunda kaldık. Yürüyüşümüz, doğmadan ölen bir gerilla deneyimi olarak kaldı. Tarihe öyle geçti. Ama o zaman devrimci kamuoyunda bir heyecan yarattı. 14 genç insanın silahlı bir biçimde, askerî giysilerle dağlarda yakalanmaları, dağlarda yürümeleri...

Yurtdışı koşullarında çok iyi sınav veren biri, yurtiçi koşullarında çok iyi bir sınav veremiyor. Düzde çok iyi bir devrimci olan insan dağda tökezleyebiliyor, dağda çok iyi sınav veren bir insan cezaevi koşullarında farklı olabiliyor. O yüzden dost ve yoldaş edinirken insanı farklı koşullarda tanıyacaksın ve o tanımanın ışığında çok kararlı, güvendiğin, çok saygı ve sevgiyle içtenlikle bağlanacaksın, kabulleneceksin. Yoksa insan hep düş kırıklığına uğruyor. Yoldaşlık babında düş kırıklıklarına uğradık ama çok güzel, sevgi dolu Mahir Çayanları, Sinanları, Nail Karaçam, Hüdai Arıkan gibi insanları gördük, tanıdık.

Mehmet Satan ilk defa 17 yaşında Filistin kamplarına gitmiş ve Ürdün'deki iç savaşı yaşamış, yaralanmış, ardından İkinci Kuva-i Milliye ile hareket etmiş devrimcilerden. Satan, 12 Eylül sonrası, içinde yer aldığı TKP/B'nin Filistin hareketiyle kurduğu ilişkilerin kilometre taşlarından biri.

Mehmet Satan

Filistinliler, Osmanlı'dan başlayarak İngiltere'de yayınlanan Balfour Deklarasyonu'yla, Yahudilerin, topraklarını satın alıp yerleşmesine karşı mücadele ediyorlar. Bu mücadele birdenbire ortaya çıkmış değil. Tarihsel kökleri var. 1968-1969 yıllarında özellikle İsrail'in 1967 yılındaki işgalinden sonra Filistin halkı parça parça da olsa örgütlemişti. Mısır-Sina, Ürdün'ün önemli bir bölümü, '67 savaşlarında İsrail tarafından ele geçirildi.

Suriye'de Golan Tepeleri işgal altında. FDHKC, Ebu Nidal, Saika, El Fetih gibi örgütler kuruluyor. Dünyadaki '68 hareketiyle açığa çıkan ilerici kamuoyuyla bir şekilde kendilerini buluşturuyorlar. Türkiye'den, İtalya'dan gelen üniversite öğrencilerine çok ağır kıstaslar koymuyorlar. İstersen gelirsin, çalışırsın, savaşabilirsin sonra memleketine gidebilirsin. Bildiğimiz klasik komünist bir partinin normlarıyla eşleştirebileceğin yapıları yoktu. Biraz da senin üzerinden Filistin davasını uluslararası kamuoyuna taşımış oluyorlardı. Mesela, "Filistin'e gidip gelenler, Diyarbakır'da yakalandı", "Dev-Gençliler, Filistin'de askerî eğitim alıp savaştılar" diye haberler manşete çıkıyordu. Filistin meselesi nedir, diye kamuoyu tartışıyordu. Kısaca bunlar, sorunlarını dünya kamuoyuna taşımada çok önemli bir işlevi yerine getiriyordu. Sadece Türkiye'den değil, Avrupa'nın çok değişik yerlerinden gelenler vardı. O zamanlar kutuplu bir dünya vardı. Sovyetler ve Çin vb kutbun bir tarafıydı ve onlar kendine, Avrupa'daki sol kendine göre destekliyordu.

Buradan giderken hem emperyalizme, Siyonizme karşı bir savaş hem de silahlı mücadele deneyimi kazanarak koşullar olgunlaştığında ülkemizde uygulama düşüncesindeydim.

Üzerinden atlamadan bazı değerlendirmeleri yapmak gerekir. Bizim aramızda çok kesinleşmiş bir şekilde, dönünce şunları yaparız, şuradan başlarız, ilkelerimiz, programımız şudur gibi düşüncemiz yoktu. Onların bir kısmı mutlu ve memnun olmadıkları gibi aynı zamanda orayı beğenmiyorlardı. Kendi ölçüleri ve bakış açılarına göre oradaki örgütleri yeterli görmüyorlar. Teorik düzeylerini düşük buluyorlar. Vietnam, Çin, Latin, Sovyet devriminin

özelliklerini tartışırken benzer tartışmaları, derinliği ve tartışma ortamını orada göremeyince, bizden geriler demeye başlıyorsun. Bu tür düşünceler, o dönem ve daha sonraki yıllarda Türkiye'den giden devrimcilerde çokça kendisini göstermiştir.

Tahsin Akpek

Biz daha ziyade Filistin kamplarına kendimiz odaklı gittik. Temel amacımız, ülkemizde devrim yapmaktı. O zamanlar Filistin kampları uluslararası bir devrim merkezi gibiydi. Japonya'dan İtalya'ya kadar kendini devrimci sayan, sisteme karşı mücadele eden insanlar, bir ön karakol gibi oraya gidip bir çeşit alışverişte bulunuyordu. Sen onlara, onlar da sana bir şey veriyor. O dönemde Filistin mücadelesinin devrimci bir karakteri vardı. Giderek bölündüler, gericileştiler. Sovyetler devreden çıktı. Büyük katliamlardan geçtiler. Kara Eylül'ü yaşadılar. Sabra Şatilla katliamını yaşadılar. Lübnan katliamları oldu. Tunus'a sürüldüler. Mülteci kamplarında yaşamak zorunda kaldılar. Bireysel sabotajlar, suikastlar oldu. Bu yüzden, sanki emperyalizm bir kuşatma altına aldı ve Filistin devrimci hareketini boğdu.

Mehmet Satan

El yordamıyla hareket ediyorduk. Önceden örgütlenmiş, kararlaştırılmış, detaylandırılmış bir hazırlığımız yoktu. Kimin nereye gideceği belirlenmiş değildi. 17 yaşında ilk gittiğimde üç ay kaldım. Sanırım 1969 yılıydı. Yanımda iki arkadaş daha vardı ancak onları hiçbir gerekçe göstermeden geri gönderdiler. O zamanlar birçok genç oraya gitmek istiyordu. Cazibe merkezi olmuştu. Sonrasında ben tek gittim. Oraya gidince başka bir dünyaya girmiştik. Kafamızdakileri orada hayata geçiriyorduk, askerî bir düzen vardı. Bambaşka bir kültürün ortasındaydım. Askere gitmemiştim ama askerliğin ne olduğunu öğrenmiştim. Silahlı eğitimden koşmaya, nöbete, nasıl baskın yapılacağından nasıl geri çekilmek gerektiğine kadar askerî eğitimin ne olduğunu orada öğrendim.

İsrail'e karşı savaşan gruplar, vurkaç tarzında gidip geliyordu. Şehirle bir ilişkimiz yoktu, dağda yaşıyorduk. Çevre köylere gidip kitle çalışması yürütülüyordu. Şehirle ilişkimiz komutanla görevli gittiğimizde oluyordu. Arapça bilmediğimiz için bize daha toleranslı davranıyorlardı. Dili öğrendikçe daha iyi tanıyor, ne için savaşıyorlar, İsrail'in durumu, uluslararası koşullar, Filistin'in konumu, Batı'nın yaklaşımı nedir vs kafamızda daha da şekilleniyordu.

Yakın çevremiz Filistin'e gittiğimizi, askerî eğitim aldığımızı biliyordu. Kampta yaralandığımda Cerrahpaşa'ya gidip tedavi olmuştum. Kişisel yaşamımda da birçok şey değişmişti. Okulu bırakmış, aile ilişkilerini askıya almıştım. Ailem uzun bir süre benden haber alamamıştı. O süreci yaşayan birçok arkadaşım da benzer durumdaydı. Döndüğümde devrimci olanlar, Filistin'e gitmiş, mücadele etmiş, yaralanmış vs diyerek gıptayla karşılamışlardı. Silah nasıl kullanmışız, nasıl operasyona gitmişiz, ne yiyip içtiğimizden nerede yaşadığımıza kadar her şey, merak edilip soruluyordu. Sempatiyle bakılıyordu.

O günkü siyasal birikimimizle, "Bu revizyonisttir", "Bu oportünisttir" veya "Ondan bir şey çıkmaz" gibi değerlendirmeler yapıyor, "Türkiye işgal edilmiş, işgalcileri kovmak lazım" diyorduk. İşgalcileri kovmanın tek yolu silahlı mücadele etmek. Yani silahlanıp örgütlenecek, dağa çıkıp kurtuluş savaşı yapacaksın. Küba, Vietnam, Çin devrimi gibi halk savaşı gerçekleştireceksin. Durum böyle olunca bir başkasının silahlı mücadeleyi empoze etmesine gerek kalmıyordu. Filistin'e gitmemizdeki temel amaçlardan biri de bu mücadeleyi orada öğrenmek, kendimizi geliştirmekti.

Abdülkadir Yaşargün bir referanstı. İlk o gitmiş, arkadaşı şehit olmuştu. Bu da gidişleri, ilişkilerin kurulmasını kolaylaştırıyordu.

Filistin halkını yakından tanıyınca düşüncelerinin ne kadar haklı olduğunu görüyorsun. Çok kötü koşullarda yaşayan, memleketinden, yurdundan edilmiş insanlarla dayanışarak, onların mücadelesine katkıda bulunuyorsun. Arada duygusal bağ oluşuyor. Namaz, bayram gibi toplumsal özellikler açısından da benzeşiyorsun. Kendi memleketindeymişçesine bayramlaşıyorsun. Dolayısıyla kendimizi

o ortama hiç yabancı hissetmedik. Aynı coğrafyanın insanı olmak düzleminde bir yakınlık kuruyorduk. Bir de o toplumun içinde bulunduğu koşulları görünce, verdikleri mücadelenin haklılığına daha çok inanıyordum. O tablo savunduğumuz düşünceleri daha da pekiştiriyordu. "Devrimcilik de böyle bir şeymiş" diyorduk. Orada ezilen, hakları gaspedilen bir toplumun haklarını arama mücadelesinin en somut silahlı biçimlerini görüyorduk ve anlatılanların, okuduklarımızın bir hayal olmadığını görüyorduk.

Bu arada yeme içmeden tut askerî yaşama adapte olmaya kadar bir dizi uyumsuzluklar yaşanıyordu. Örneğin, onlar sabahları kahvaltı için humus yiyorlardı. Biz buna alışık değildik. Çayı dağdaki usule, koşullara uygun bir şekilde koca bir kazanın içinde kaynatıyorlardı ama sen çayı çaydanlıkta demlemeye ve içmeye alışmışsın. Her şeyden önce dağda yaşamak ile şehirde yaşamak arasında derin farklar vardı. Alışkın olmadığımız bir durumla karşı karşıya kaldık. Toplumu yakından tanımıyorduk. Ancak yan yana olduğumuz insanları, askerî ortamda, o koşullarda tanıyabiliyorduk. Kentte olunca sorun olmuyordu fakat dağda, mağarada, çadırda kalırken bir dizi sorunla mücadele etmek, hayata uyum sağlamak zorunda kalıyorduk. Dağdaki koşullara Türkiye'den gelenlerin, özellikle de şehir kökenli olanların uyum sağladıklarını söyleyebilmek mümkün değildi. Gelenlerin ağırlıklı bölümü kamplarda yaşıyordu. Doğal olarak yemek içmek gibi konularda yaşanan uyum sorunları bir yana, dil bilmemekten dolayı karşındakini tanımakla ilgili sorunlar yaşanıyordu.

Üç aylık eğitim devresinden yaklaşık beş ay sonra küçük bir gerilla grubunun komutanı olmuştum. Ürdün savaşı olduğunda bütün Filistinlileri bir bölgeye topladılar. Kara Eylül dedikleri büyük çatışmalar oldu. O toplandığımız bölgede savaş esnasında yaralanan, bir iki yıldır evine gidemeyenler evlerine gideceklerdi. Bütün örgütlerin toplandığı bir ormanlık bölge vardı. Biz de oradaydık. İzine gideceği için gruptan birinin mühimmatını, silahlarını teslim etmemiz gerekiyordu. Ben de ona refakat ediyordum. Nasıl olduysa bombasının pimi açıkmış. Biz depoda malzemeleri bırakırken bomba infilak etti. Mağaradan çıkamadım. Ma-

ğara cephanelikle doluydu. Hepimiz orada havaya uçabilirdik. Gözümü açtığımda, hastanedeydim. Böylece o bölgede bulunma olanağım ortadan kalktı. İzne gidecektim ya da bir büroda çalışacaktım. Ben de ülkeye gidip patlama esnasında vücudumda isabet eden şarapnel parçalarını aldırırım, yaralarımı tedavi ettiririm, diye düşündüm. Devrimci öğrenciler, ilerici doktorlar sayesinde Çapa'da ameliyat oldum.

Filistinlilerin elli yıldır verdikleri silahlı mücadele ve buna uygun şekillenmiş toplumsal bir hayatları vardı. Altyapıdan Kızılaya, kamplardan hastaneye kadar her şey bu koşullarda şekillenmişti. Biz savaş ortamında büyümeyip şekillenmediğimiz için bunun getirdiği doğal bir farklılık oluyordu. Bu sebeple senin onlarda beğenmediğin yanlar olduğu gibi onların da sende beğenmediği yanlar oluyordu.

Filistinli cepheler, bizden, en azından onların seviyesinde bir örgütlülük düzeyine ulaşarak, daha yetkin, daha düzenli, günlük programı olan, bunu gerçekleştiren, planlı programlı bir yaşamımızın olmasını istiyorlardı. Fakat bize de aşırı müdahaleci olmamaya özen gösteriyorlardı.

Diğer yerli gruplardan özerk de diyebileceğimiz bir yanımız oluyordu. Aşırılıklar olduğu zaman "Öyle değil, şöyle yapın, özerkliğin sınırlarını genişletip şekilsiz hale sokmayın" diye uyarıyorlardı. Ancak bizim bir örgüt olarak kendimize göre bir disiplin ve hiyerarşi içinde bulunduğumuzu düşünüyorlardı. Bu yanıyla, bizi gözlerinde daha çok büyütüyorlardı.

Onlar, askerî eğitim de dahil, askerî yaşam tarzını elli yıldan bu yana doğal bir biçimde sürdüren insanlardı. Bu bile aramızda birtakım farklıkların oluşması için yeterli bir nedendi.

Ahmet Kınacılar

Filistinli gençler, bir tabaka tütüne ülkelerini sattıklarını, atalarının hain olduğunu söyleyerek, büyüklerini şikâyet ederlerdi. Yeni yetişen Filistinliler çok tutarlıydılar. Filistinli bir ailenin üç çocuğu varsa ve çocuklar 7 yaşını geçmişse, o evde beş tane silah olurdu. Yaz tatillerinde 7 ya-

şındaki çocuklar silahlı eğitim yapıyorlardı. Sürünüyorlar, ateş çemberinden geçiyorlar, bütün eğitimlerde fedakârca yer alıyorlardı. Arafat'ın tanımladığı biçimiyle "Çocuk Generaller" ismini sonuna kadar hak eden bir pratik sergiliyorlardı.

İslami etkilerden kurtulamamış, cihat için gelmiş olanlar da vardı. Filistin'in kurtuluşu önemli değildi. Onlar için İsrail'e karşı savaşılması önemliydi. Biz, "İsrail halkı farklı, Siyonizm farklıdır. İsrail halkına düşman değiliz, Siyonizme düşmanız" diyorduk. Onlar ise Yahudilerin tümünü reddediyorlardı. Tutumları garibimize giderdi. Bir yılımız sırf eğitimle geçti. Fakat Filistinli komutanlar, "Daha biz bitmedik ki size sıra gelsin" derlerdi. Bizi koruyan, kollayan bir tutum içindeydiler. Onlar daha ziyade Filistin davasının uluslararası alana taşınması için gelen güçlere kucak açıyorlardı. Zaten Filistin davası dünyanın birçok yerinde sahiplenilmiş, halklar sempatiyle bakmışsa bunda o kamplarda eğitim alan uluslararası güçlerin çok büyük bir fonksiyonu olmuştur. Yoksa bizden askerî bir güç olarak yararlanma gibi bir eğilimleri hiç olmadı.

Filistinliler topraklarından kovulmuşlardı. En çok Suriye, Ürdün ve Lübnan'da yerleşmişlerdir. Suriye halkı, Filistin'den bihaberdi, ilgisizlerdi, onları yük olarak görüyorlardı. Kendi hayatlarının sorunlarıyla meşguldü. Beyrut'ta Hamra'ya gittiğimizde bize tuhaf gözlerle, yadırgayarak bakarlardı. Sabra'da bir yanda gökdelenler var, havaalanına jumbo jetler iniyor ama bir tarafta lağımlar açıktan akıyordu. Kendi kendimize ne acayip bir çelişki diyorduk. Filistin mahallelerindeki muhayem denilen yerleşim birimlerinde Filistinlilerin yönetici olarak kendi askerî güçleri oradaki her tür olayla ilgileniyor, zaman zaman gerek Suriye'de gerek Lübnan'da asker ve polisin müdahaleleriyle karşı karşıya geliyor, karşılıklı çok sert, çatışmaya varan olaylar yaşıyorlardı.

Bektaş Avşar

Filistinlilerin çektiği çile bir yana ama onca yokluk içinde verdikleri mücadele ve bu mücadeleye inançlarını tak-

dirle karşılıyordum. Arada tartışmalarımız da oluyordu. Adam, "En el iştirakiye" diyor ama beş vakit namazını da kılıyordu. O zamanlar her ne kadar oraya dayanışma için gitsek de yakından görsek de nedense bir Vietnam gibi Filistin hareketinin başarılı olacağına bir inancım yoktu.

Savaş ekonomik bir güçle olur. Filistin hareketinin ekonomik gücü yoktu. Sosyalist sistemden belli destekler alıyorlardı. Bazı Arap ülkeleri de sırf kendilerine dokunulmasın, kendilerine zul gelmesin diye ekonomik anlamda katkılar sunuyorlardı. Ürdün ve Lübnan'da, bu hareketi canı gönülden destekleyip başarıya taşıyacak intiba yoktu. Ürdün'de, Filistin hareketi arasında müthiş bir kopukluk vardı, Fetih hareketinden korktuğu için göz yumuyordu. Sosyalist sistem dağıldıktan sonra El Fetih'in gücü kalmadı ve barış anlaşmalarına gitmek zorunda kaldılar. Fetih'in o başarısızlıkları Hizbullah'ın, HAMAS'ın güçlenmesini sağladı.

Bekir Reyhan

İlk gittiğimde Filistinliler çok önemli işler yapıyorlardı. 15 yaşındaki çocuk İsrail askeri karşısında elinde silahıyla "Allah Allah" diye savaşıyor, korkmuyorlardı. Herkes bu savaşa inanmıştı. Türkiye'deki devrim için siz gereklisiniz diyerek bize çok ilgi gösterip korumaya çalıştılar. İkinci kez gittiğimde savaştan çıkmışlardı zor durumdaydılar. Hem Ürdün'de hem de Şam'da üzerlerinde yoğun bir baskı vardır. Türkiye'de sıkıştığımız için Filistin kamplarına gittik ancak geri dönüp başladığımız mücadeleye devam etmeyi kararlaştırmıştık. Diğer arkadaşlarımızı yanımızda götürmemizin nedeni de buydu. Hatta birkaç kez gidip geldik. İlişkileri koparmadık. '82 Lübnan Savaşı çıkınca da çok sıkıştık. Türkiye'ye dönemedik. Birçok arkadaşımız Beyrut'ta esir kaldı. Sonra Suriye devreye girdi, esir değişim programları devreye sokuldu. Filistinliler de savaş sonrası zor durumda kaldıklarından kendilerini dağıttılar. Filistin hareketi, Amerika'ya bağlı bir hareket haline dönüştü, o sebeple bizim diplomatik siyasi ilişkiler kurmamız mümkün değildi. Ulusal hareketler 1964 yılından sonra bitti. 1959

Küba devriminden sonra yapılan ulusal hareketlerin hepsi kapitalizmle bütünleşmiştir. Ulusal olarak iki hareketten bahsedebiliriz, biri Filistin biri de PKK hareketidir. Nereye evrileceğini bilemiyoruz. Eğer hareket sınıfsal harekete dönüşmezse, masa başında uzlaşacağı açık. '68'lerde bizim sosyalizm konusunda hiçbir tereddütümüz yoktu. Benim bugün de yok. Fakat bizim 1968-1970'lerde sosyalist olmak iddiasıyla savunduğumuz düşüncelerin bilimsel anlamda sosyalizmle ilgisi yoktu.

Filistin sürecinden birçok şey öğrendim. Silahlı eğitim olanakları verdi, malzeme, yiyecek vs birçok destekleri oldu. Türkiye'deki silahlı mücadeleye destek olacaklarını ifade ettiler. Bugün savunduğum düşünceyi yarattı. Oralarda olmasaydı, belki bu düşünceleri savunmayacaktım. O kadroların nasıl bittiğine içimiz sızlayarak şahit olduk.

Filistin Kamplarına Giden İlk Üniversiteliler

Abdülkadir Yaşargün'lerin kamplarda eğitim gördükleri zaman diliminde DC kamplarına silahlı eğitim almak için gelen Türkiyeli bir grup daha vardır. Bunlar Filistin hareketiyle doğrudan diyalog kurup kamplarda eğitim alan ilk üniversiteli gruptur. Filistin'e 1969 Haziran'ının sonunda giderler ancak Yusuf Küpeli hariç grubun bütün üyeleri Ağustos sonlarına doğru geri dönerler. Grup üyelerinin ifadeleri, başta Deniz Gezmiş olmak üzere bugüne kadar değişik yayın ve haber kaynaklarında konuyla ilgili dile getirilen sayısız şehir efsanesini de ortadan kaldırmakta, aynı zamanda nesnel tarih algısına somut katkılar sunmaktadır.

Yusuf Küpeli'yle e-postayla iletişim kurdum. Röportaj için İsveç'e gelmeme gerek olmadığını, konuyla ilgili gönderdiği metinden yararlanabileceğimi belirtti. Gönderdiği metin bu çalışmanın içeriğine uygun düşmeyen ya da katkıda bulunmayacak detaylar içeriyordu. Görüştüğüm bir başka kişi ise Selahattin Okur'du.

Grubun üyeleri İstanbul DÖB'ün başını çeken Deniz Gezmiş, Ömer Erim Süerkan,[35] Selahattin Okur, Ci-

35. Ömer Erim Süerkan, Turhan Feyizoğlu'nun *Deniz* kitabında şöyle anlatıyor: "9-10 Haziran olayları çok önemli bir hareketti. Hemen hemen bütün üniversite öğrencileri, o mıntıkada bulunan esnaf, işçi vb yekvücut halinde polise karşı çatıştı ve galip geldi. Olaylar sırasında üniversiteyi tatil ettiler. Haziran sınavları Eylül ayına kaydırıldı. Öğrenci gençliğin liderleri için aranma durumu çıktı. O sıralar Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin Türkiye Devrimci Gençliği ile ilişki kurma girişimleri ve Filistin'e davet olanağı vardı. Bu durumu değerlendirelim dedik. Haziran ayı sonlarında Ankara ve İstanbul öğrenci hareketinin liderleri olarak bir araya geldik. Bu sırada Yusuf Küpeli ve Mahir Çayan'la da yakın ilişki içindeyiz. Filistin'e öğrenci hareketi içinden ilk gidenler biz olduk. Ben, Deniz, Cihan,

han Alptekin ve Ankara'dan dönemin FKF Başkanı Yusuf Küpeli'dir. Grup üyeleri Filistin deneyimiyle birlikte, kökleri Türkiye'ye uzanan nedenlere bağlı olarak bir dizi siyasal kırılmaya uğrayarak dönmüşlerdir. Öyle ki, Deniz Gezmiş ile Cihan Alptekin'in dışında, diğerlerinin yolu bir daha kesişmemek üzere ayrılmıştır.

Selahattin Okur

Bizim bulunduğumuz dönemde, Filistin'de emperyalizme ve Siyonizme karşı, El Fetih, DC ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin liderliğinde parçalı da olsa bir kurtuluş hareketi ve halk savaşı yürütülmekteydi. O zamanki değerlendirmelerimize göre Naif Havatme'nin önderliğindeki DC, Filistinli örgütler içerisinde Marksist bir örgüt olarak biliniyordu. Marksist olarak DC'den sonra HC geliyor; onlardan ideolojik olarak bize en uzak örgüt ise El Fetih biliniyordu. Onu Marksist olarak kabul etmemekle birlikte FKÖ olarak görüyorduk. Ancak kitlesi diğer örgütlere kıyasla daha kalabalıktı. Biz eğilimlerimize göre gideceğimiz örgütü seçtik.

1970'lere doğru gelirken Türkiye'deki sosyalist gençlik hareketi, sol hareket çok bölündü, parçalandı. Bir kısmı Mihri Belli'nin bir kısmı Kıvılcımlı'nın kontrolüne girdi. Gençliğin bir kısmı FKF'den bu yana TİP'in kontrolündeydi ama tam bir dağınıklık söz konusuydu. Aslında sosyalist gençlik bir otorite arıyordu. Yani kendisini bilgi bakımından teslim edeceği, yol gösterdiğinde peşinden gideceği bir lider arıyordu. Mihri Belli, *Türk Solu* dergisini çıkarıyordu ancak gençlik üzerindeki kontrolünü kaybetmeye başlamıştı. Gençlik çok okuyordu. O dönemdeki sol yayın organları, para kazanmak için Marksist içerikten ve bilimsellikten uzak birçok berbat kitap yayınladığından, ortamda bilgi karmaşası ve kirliliği vardı. Latin Amerika'nın her türlü şehir gerillacılığından Carlos Marigela'ya, Fokoculuğa kadar ne buldularsa Türkçeye çevirdiler. Genç olduğumuz için her çıkan kitaba saldırdık. Her ateşli söze, yazıya kandık. Dolayısıyla böyle bir heyecan içerisinde, bu işi kim bi-

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencisi Kıbrıslı Fadıl Hasan, Monşer takma isimli diğer Kıbrıslı arkadaş ve Yusuf Küpeli birlikte gittik. Mahir Çayan da bizimle gelecekti. Fakat Mahir gelmedi."

lir, bu işin ilki, eskisi kim, diyerek sorgulamaya başladım.

MDD hareketi çok kısa zamanda benim gibi birçok arkadaşta tatminsizlik ve yetersizlik hissi yarattı. Mihri, kişisel ilişkilerinde gençliği okşayan bir tipti. Bir dönem gençleri etkiledi ama onları yönlendiremedi. Gençliğin coşkusu, bilgiye açlığı, arayışı, gücü karşısında yetersiz kaldı. 1969 yılında benim bulunduğum grup Kıvılcımlı'yı, Türkiye sosyalizminin eski lideri ve bilgesi olarak kabul ettik. Boş bir kabul değildi bu; herkes, "O kafayı tırlatmış, kendi kendiyle konuşan bir adam" derken, özellikle de TİP'liler böyle bir propaganda yaparken, ben onun kitaplarını okumaya başlamıştım. Mihri Belli ve çevresindekiler, Kıvılcımlı'ya karşı bir tecrit politikası izliyorlardı. "Teorisi, bilgisi yerinde ama eylemde, örgütte, pratikte işe yaramaz" diyerek propaganda yapıyorlardı. Kıvılcımlı hem TİP'ten hem de MDD'den ve diğer sosyalist gruplardan, gençlikten de tamamen tecrit edilmişti.

Kıvılcımlı'nın katıldığı bir dizi konferanslar örgütleyerek bu konferansları broşürler, kitapçıklar halinde bastırdık. DÖB içerisindeki, İÜ'deki arkadaşlarımızın birçoğuna Kıvılcımlı'nın görüşlerini duyurduk. DÖB'den Deniz Gezmişler, Mustafa Gürkanlar, Mustafa Kıyıcılar hâlâ Mihri Belli'ye çok bağlı arkadaşlardı. Deniz Gezmiş, Kıvılcımlı'yı tanıyordu; görüp konuşmuştu ama Kıvılcımlı, Deniz'e göre değildi. Onlar Mihri'deki o heyecanı, coşkuyu, kafa kol ilişkilerini, samimi ilişkileri Kıvılcımlı'da göremediler, bulamadılar. Ben gençlik içindeki bütün olayları hem ona raporlardım hem de detaylı olarak geç saatlere kadar anlatırdım. Kıvılcımlı'nın, *Halk Savaşının Planları*, *Oportünizm Nedir* ve *Devrim Zorlaması* isimli üç kitabını peş peşe yayınladık. O günlerde gençlik arasında strateji nedir, taktik nedir, oportünizm nedir diye öylesine bir kaos vardı ve arkadaşlar birbirlerini öylesine acımasızca suçluyorlardı ki, hepsine bu kavramların ne olduğunu anlatmak, kavramlara netlik kazandırmak gerekiyordu. Gençlik hareketinde kaçınılmaz olarak yarılma başlamıştı. Bir tarafta kontrolünü kaybeden Doğu Perinçek ve onun etrafında bir araya gelen Beyaz Aydınlıkçılar, diğer tarafta daha keskin olan Mahir Çayanlar, bir tarafta Deniz Gezmişler...

Bu siyasal gelişmeler ve atmosfer içinde biz, "Bu öğrenci hareketi nereye kadar gider, bu hareketi daha profesyonel, daha devrimci, ihtilalci bir harekete nasıl dönüştürebiliriz?" diye düşünüyorduk. Hepimiz öğrenciydik fakat devrimci öğrenci olarak kalmak istemiyorduk. İhtilalci bir hareket olma arayışını TİP'in içinde göremiyor ve TİP'in bu devrimci hareketi yöneteceğine inanmıyorduk. TİP'in içindeki kavgalar da belli bir noktaya gelmiş; Aybarcılar, Borancılar, Arenciler gibi çatlaklar ortaya çıkmıştı.

Gençliğin kafası çıkan yayınlar sebebiyle oldukça karışıktı. En yakınımızda Filistin Kurtuluş Hareketi, emperyalizme karşı silahlı bir mücadele yürütüyordu. Vietnam Kurtuluş Hareketi, ABD emperyalizmine karşı silahlı bir hareket içindeydi. Latin Amerika fokur fokur kaynıyordu. Paris öğrenci hareketleriyle çalkalanmıştı. Böyle bir ortamda gençlik, devrimin, daha çok klasik işçi partileriyle değil de silahla, silahlı kurtuluş hareketleriyle başarılacağı yönünde etkilenmeye, şartlanmaya başlamıştı.

"ABD emperyalizmine karşı Türkiye'de milli bir kurtuluş savaşı başlatmak gerekir" diye düşünüyor, "Amerikan emperyalizmi Türkiye'den silahsız külahsız defedilemez" diyorduk. Bu sebeple "Silahlı kurtuluş savaşını örgütlemek, örgütünü kurmak, onun deneyimine sahip olmak gerekir" diyor ve "Silahlı mücadele deneyimini en yakın hangi bölgelerde kazanabiliriz?" diye düşünüyorduk. Bunun üzerine gözlerimizi hemen yanı başımızdaki Ortadoğu'da silahlı mücadele veren Filistin'e çevirdik. Filistin'deki devrimci örgütlerle işbirliği içinde olursak, en azından silahlı mücadele konusunda bir tecrübeden, eğitimden geçebileceğimiz konusunda hemfikir olduk. O günlerde Vietnam Kurtuluş Savaşı, Türkiye'de ve dünyada bir numaralı gündemdi. Filistin Kurtuluş Hareketi ise ikinci sıradaydı ama pratik bakımdan bize en yakın; gidip işbirliği yapılabilecek, eğitim olanaklarından faydalanılabilecek bir hareketti. Birçok arkadaşımızın kafasından geçtiği halde Vietnam'a gitmedik. Gidemezdik, zaten Vietnam'ın da bize ihtiyacı yoktu. Çok büyük, kahraman insanlardı, büyük bir mücadele veriyorlardı ve çocuk avutacak halde değillerdi. Bazı arkadaşları-

mız Suriye'de, Şam'da, Vietnam elçiliğini ziyaret ettiklerinde de benzer yanıtlar almışlardır.

Bildiğim kadarıyla Yusuf Küpeli önce Vietnam'a, sonra Çin'e, hatta Kore'ye gitmek için başvuruda bulunmuş ancak olumlu cevap alamamıştır. Bizim, Vietnam Kurtuluş Cephesi'ne, Kuzey Vietnam Elçiliği'ne gitme gibi bir adımımız olmadı. Ama Vietnam Kurtuluş Hareketi'ne hiç toz kondurmazdık.

Filistin'e gidiş amacımız, eğitim aldıktan sonra dönüp Türkiye'de Amerikan emperyalizmine karşı anti-emperyalist bir kurtuluş hareketi örgütlemekti. Bunun yolunun şehirlerde örgütlenmekten geçmediğini düşünüyorduk. Fidel Castro ve Che'nin önderliğindeki devrimci hareket daha cazip geliyordu. Biz, "Ortadoğu'ya gideriz, biraz eğitim alırız, örgüt kurarız, geliriz ama Ankara, İstanbul'a değil Türkiye'nin dağlarında Amerikan emperyalizmine karşı Amerikan üslerine, tesislerine karşı falan bir dizi eylem, organizasyon içine gireriz" diye kurgulamıştık. Beş kişiydik. İstanbul ekibinden Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, Erim Süerkan, ben ve Ankara'dan Yusuf Küpeli.[36]

Biz her ne kadar DÖB isek de DÖB, İÜ'de lokal bir örgüttü. Filistin ve Suriye'ye giderken bize Türkiye'de daha ulusal bir gençlik örgütünün simgesi lazımdı. O günlerde tek gençlik örgütü olan FKF'nin başkanı olduğu için Yusuf Küpeli'yi, yanımıza temsili gücümüzü artırsın diye aldık. Beni, Deniz'i ve diğerlerini kimse tanımaz ama biz onu Şam'da ya da Ürdün'de olsun, görüşmelerde öne çıkarmayı planlıyorduk. Ankara'da onunla konuşmamızın, onu da getirmek isteyişimizin nedeni oydu. Gençlik içinde, "Biz Filistin'e askerî eğitim yapmak üzere gidiyoruz" deseydik arkamıza bir ordu toplanırdı. Onun için Yusuf Küpeli'yi götürdük, götürdüğümüze de pişman olduk.

Ben Yusuf'u tanımıyordum, Deniz, Yusuf'u, Ankara'dan tanıyordu. Deniz, o referans olacak, düşüncesiyle birtakım

36. Selahattin Okur'un belirttiği isimler ile Ömer Erim Süerkan'ın verdiği liste arasında farklar vardır. Konuyla ilgili Selahattin Okur bilgilerini teyit etmiştir. Yusuf Küpeli'nin verdiği listeyle Selahattin Okur'un verdiği liste eşleşmiştir. İsimlerdeki karışıklığı Ömer Erim Süerkan'a ulaşamadığım için soramadım.

kusurlarını görmedi. Belki de Ankara'da bulunduğu süre içinde Yusuf'u yakından tanıyacak kadar zamanı olmadı.

Yusuf Küpeli

Filistin kamplarına gitmeye karar verince Gaziantep'te buluşacağımız otele gece yarısı ulaşıp kılavuzumuz Ebu Süleyman'la buluştuk. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci olan Ebu Süleyman, Naif Havatme önderliğinde 1969'da kurulan FDHKC'nin üyesi olduğunu söylemişti.

Ebu Süleyman bizi, Nizip'in güneyinde, Fırat'ın batı taraflarında, akrabalarının olduğu yoksul bir sınır köyüne götürdü. Sınır boyunca doğu istikametine giden bir trene binip, Fırat'ın doğu tarafındaki bir istasyonda trenden inip sınırı geçecektik. Fırat Nehri'nin kıyısında, küçük tahta bir iskelenin önünde 5-6 kişi bekliyordu. Karşıdan karşıya kalın bir halat gerilmişti ve insanlar bu halata asılarak salı kıyıya çekiyorlardı. Sala binerek karşı yakaya geçtik. Oradan bir yokuşu tırmanarak, Şam'a giden bir taksiye bindik. Bir süre gittikten sonra yolu "Milis" denilen Suriye polisleri kesti. Milisler bagajdaki bavulu açtırınca kitaplar ve müzeden kaldırılma eski silahlar ortaya döküldü. Ben de belimdeki tabancayı çıkarıp milislere verdim. Sanırım bizi ihbar etmişlerdi. Milisler bizi, arkası tenteyle örtülmüş resmî bir pikaba bindirip Halep'e doğru götürdüler. Ebu Süleyman, FDHKC örgütünü illegal sandığı için nereye gittiğimizi açıklamamış, pasaportunu da göstermemişti. Bizim herhangi bir kimlik kartımız yoktu. Bavuldan silahlar çıktığı için şüpheliydik. Deniz, terslenmeye çalışacaksa da Arapça bilmediği için, dedikleri anlaşılmıyordu. Halep'te bir karakolun alt katında, geniş hücrelerden birine kapatıldık. Burada bir gece geçirdikten sonra, bizi, yanımızda muhafızlarla bir yolcu otobüsüyle Şam'a gönderdiler. Şam'da önce askerî bir binaya, sonra da kışlaya götürüldük. Bir hafta bu kışlada kaldık. Bir süre sonra Ebu Süleyman, askerlere, hangi örgüte neden geldiğimizi ve kendisinin Suriye vatandaşı olduğunu açıkladıktan sonra FDHKC örgütünün Şam bürosundan bir görevli gelip bizi aldı. Önce askerî birliğe gidip el konan silahları ve kitapları teslim aldık. Örgütün

Şam bürosunda iki gün kaldık; bize kimlik verdiler. Bu kimlikler Ürdün ile Suriye arasında pasaport işlevi de görüyordu. Şam'da, iki günlüğüne üçüncü sınıf bir otele yerleştik. Deniz'de para vardı.

Ebu Süleyman'la birlikte, Ürdün'ün başkenti Amman'a bir taksiyle gittik. DC'nin Amman bürosu, kentin kenar mahallerinden birindeydi. Bizi, Fransız bir Cephe görevlisine teslim ettiler. Bu Fransız görevli, büronun yanındaki büyük bir çadırdan sorumluydu ve bizi oraya götürdü. Bize İngilizce, yatış kalkış saatlerini, yemek saatlerini vs anlattı. Ben ve Deniz anlıyorduk. Ama Deniz birden sinirlenip bağırmaya başlamıştı. Sanırım yabancı birinden talimat almak hoşuna gitmemişti.

Amman'a geldiğimizin ertesi günü Deniz, Ebu Süleyman'a, Naif Havatme ile görüşmek istediğimizi söyledi. Aslında benim böyle bir talebim yoktu. Deniz, "Ne olur sen de bizle gel, birlikte görünelim" diye ısrar edince ben de gruba katıldım. Yine Deniz, görüşme sırasında Havatme'ye, buraya çok büyük ve güçlü bir örgütü temsilen geldiğimizi söyleyeceğini, benim bunu tersi bir şey ifade etmememi rica etti. Aynı gün Deniz'in ısrarıyla Naif Havatme ile ofisinde buluştuk. Çevirmenliğimizi Ebu Süleyman yapıyordu.

Deniz, bana söylediklerini Naif Havatme'ye ifade etti. Havatme, olumlu veya olumsuz herhangi bir tepki vermedi. Sadece, "Hoş geldiniz, ileride, yabancı gönüllülerden oluşan bir tugay kurmayı düşünüyoruz. Gelişiniz bizi sevindirdi" dedi. Deniz, birden, "Che Guevara der ki" diye başlayarak adama heyecanlı heyecanlı gerilla dersi vermeye başlamıştı. Sanırım henüz eline silah almamış biri olarak hiç de boş olmadığını, bu işlerden anladığını göstermek istemişti. Ebu Süleyman'ın canı sıkılmıştı, Havatme'ye saygısızlık olarak algıladığı bu sözleri çevirmek istemiyordu. Deniz, öfkeyle elini uzatarak, Ebu Süleyman'a, çeviri yapması için bağırıyordu. Sonunda Ebu Süleyman, Deniz'in dediklerini çevirdi. Havatme, işi geçiştirmeye çalıştı ve sürenin dolduğunu söyleyerek yanımızdan ayrıldı. Bu, Ebu Süleyman'ı son görüşümüz oldu. Ayrıca bu onların Naif Havatme ile ilk ve son karşılaşmalarıydı.

İkinci gün Amman yakınlarında, suyu ve kanalizasyonu olmayan, ağaçsız, tozlu, çölü andıran dümdüz bir araziye kurulmuş, döküntü teneke barakalardan oluşan bir mülteci kampına götürüldük. Kampta yeni gelmiş Filistinli göçmenler yaşamaktaydı. Kampta Cezayirli bir aydın konferans verdi. Konuşmacının ne dediğini anlamıyorduk ama Stalin sözcüğü geçince dikkatimizi çekti. Konuşmacının Stalin'i eleştirdiğini anlayınca Deniz'le birlikte kalkıp salonu terk ettik. Amman'da üçüncü günümüzde bir öğrenci kampına yerleştirildikten sonra eğitime çıktık. Yaklaşık 15-20 kişilik grubu, FKÖ'nden yollanmış bir gerilla eğitiyordu. Grubu biraz koşturduktan sonra, yat emri verip herkesi tozlu toprakta süründürmeye başladı. Kafayı kaldırmadan sürünenlerin 25-30 santimetre kadar yakınlarına, elindeki silahla toprağa ateş etmeye başladı. Deniz birden fırlayıp adama bağırıp çağırdı. Deniz'in ardından, Okur ve diğerleri eğitimi bırakıp kenara çekildiler. Eğitimci, gruptakilerin aynı yerdeki kirli bir gölete dalış yapmalarını istedi. Deniz'in üzerinde, Şam'dan aldığı parlak gri pantolonu ve beyaz gömleği olduğundan kirli suya dalış yapmadı. Deniz girmeyince yanındakiler de girmedi ama ben o kirli suya girdim. Aynı gün taş, diken ve otun kapladığı eğimli bir alandan yuvarlanmamız istendi.

Ertesi gün bu öğrenci kampından alınıp Amman ile İrbid arasında, çam ağaçlarıyla kaplı tepelik bir arazideki eğitim kampına götürüldük. Kampta, karargâh çadırı, mutfak çadırı ve ufak bir cephanelik çadırı bulunuyordu. Ben Arapların arasına karışıp hızla biraz dil öğrenmek istiyordum. Deniz'in onlarla birlikte kalmam için ısrarlarına dayanamayıp onlardan ayrılmadım. Kampa en geç katılan kişilerdik. O gün bize birer Kalaşnikof ile otuz mermi verilecekti. Daha eğitim görmemiş birilerine bu silahları neden vermişlerdi, doğrusu anlamamıştım. Nöbet çizelgesinde Deniz'e 23.00-1.00 nöbeti düşmüştü. Yaklaşık 00.00 sularında, devriye nöbetçisi geldi, henüz uyumamıştık. Parolayı da veren bu gencin bizden biri olduğu, devriye nöbetçisi olduğu belliydi. Fakat Deniz, elindeki silahı bu gencin üzerine doğrultarak bağırmaya başladı. Sanki bir düşmanı esir almaktaydı. Kafası önde ve belini hafif bükmüş saldırı

pozisyonundaydı. İleriye doğru uzatmış olduğu tüfeğinin namlusunu yukarıya doğru hareket ettirerek, karşısında şaşkın duran devriyeye ellerini havaya kaldırmasını anlatıyordu. Deniz çok ciddiydi. Araya Araplar girip ellerini kaldıran devriye nöbetçisini Deniz'den kurtardılar. Deniz'e neden böyle yaptığını sormadık. Ancak ertesi gün Türklere verdikleri silahları geri aldılar. Üstelik kriminoloji müzesinden alıp getirdikleri silahları da istediler.

Eğitim, sabah saat altıda yapılan 3-4 kilometrelik bir koşuyla başlıyordu. Sonra çok az kahvaltı veriliyordu. Ne kahvaltıyla ne de diğer öğünlerdeki tek çeşit yemekle doyabilmek olanaksızdı. Hepimiz açtık ama bu işten en çok şikâyetçi olan Cihan'dı. DC o günlerde yoksuldu, ekonomik sorunları vardı ama bu aç bırakma işinin bilinçli olduğu belliydi. Aynı günlerde Deniz ile Erim Süerkan'ın arası açıldı. Bir süre konuşmadılar. Deniz, onunla ahbaplık etmemem, verilen cezaya yardımcı olmam için ricada bulundu. Bir süre sonra Deniz'in, Selahattin Okur'la da arası açıldı ve onunla konuşmadı. Ne Erim ne de Selahattin Okur, Deniz'e bir tepki göstermediler. Ancak yollarının ayrıldığı belli olmuştu. Türkiye'ye döndüklerinde yolları tamamen ayrılmıştı.

Filistin'in Kurtuluşu İçin DC örgütü, yeni kurulduğu için oldukça yoksuldu. İnsanlar bu örgüte, herhangi ekonomik bir çıkar beklemeden sadece inançları nedeniyle gelmişlerdi. İdeolojik ve askerî eğitim dışında örgütün, üyelerinden tiryaki olanlara günde en ucuzundan on adet filtreli sigaradan başka verebilecek bir şeyi yoktu. Kimseye maaş ödenmiyordu.

Kampta geçen bir ay içinde sabah koşuları, yanaşık düzen, 25 kilometrelik yürüyüş ve yapılan ev baskını eğitimleri gördük. Bunların dışında taşlık arazi, toprak, çöl, orman arazisinin yapısına uyumlu olarak nasıl mevzilenilecek, hava saldırıları karşısında nasıl saklanılacak gibi eğitimlerle, silahlar ve patlayıcılar üzerine ders verdiler. Ancak silah ve patlayıcılarla ilgili eğitim verseler de tatbikat yaptırılmıyor, sadece beş el ateş ettiriliyordu. Sonuçta, gösterilenlerin asıl ağırlıklı kısmı, açlığa ve zor koşullara, uzun yürüyüşlere dayanıklılığı artıracak eğitimlerdi. Kamp boyunca sivil elbiseler giydik.

Bir akşam eğitim gören bütün grup, silahlarımızı ve battaniyelerimizi alıp asfalt yola çıkarak ve sırtımızda yaklaşık 20-25 kilo yükle, kuzeye doğru yürümeye başladık. Sanırım kampımız, Amman ile İrbid arasındaki anayola oldukça yakındı ve biz İrbid'e doğru yürümekteydik. Bu "cebri yürüyüşten" de ağır bir yürüme tarzıydı. Deniz topuğundan sakatlandığı için yürüyüşe katılmayıp araçla götürüldü. Deniz katılmayınca, diğerleri de katılmadı. Bu yürüyüşün, unutulmayacak olmasının nedeni, o gece 60 kilometre yürümemizdir. Bu 60 kilometrelik yürüyüşü, tam sekiz buçuk saatte, gün doğarken tamamladım. Yürüyüşü benden 20-25 dakika önce tamamlayanlar olduğu gibi, yarım saat sonra tamamlayanlar da oldu. Dönüşü araçlarla gerçekleştirdik. Kamp yerine döndüğümüzde, bizden 5-6 yaş büyük iki Kıbrıslı gençle karşılaştık. Bu, kamptaki son eğitimimiz, son günümüzdü. Ertesi gün, yeniden Şam'da gidip üçüncü sınıf bir otele yerleştik.

Deniz'in kafası karışıktı. Bir yandan Çin'e gitmek istiyor bir yandan da Türkiye'ye dönüp dağa çıkmaktan söz ediyordu. Yeni tanıştığımız Kıbrıslı gençler dahil toplam yedi kişi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Şam Elçiliği'ne gittik. İki genç diplomat bizi kabul etti. Çinli diplomatlar, son derece mesafeli ve soğuk bir şekilde ne istediğimizi, neden elçiliğe geldiğimizi sordular. Kıbrıslı gençler ve ben İngilizce konuşarak Çin'de okumak istediğimizi belirttik. Diplomatlar, Çin'de "Kültür Devrimi" olduğunu bu nedenle yabancı öğrenci kabul edemediklerini söylediler. Kültür Devrimi adını verdikleri olaylar hakkında ciddi bir bilgimiz olmadığı için, "Siz devriminize devam edin, biz okuruz" diyerek talebimizi sürdürdük. Bu defa da "Ne okumak istiyorsunuz? diye sordular. "Whampoa Askerî Akademisinde okumak istiyorum" dedim. Adamlar şaşkın suratıma baktılar. Whampoa Askerî Akademisi ile ilgili bildiğim tek şey, iç savaşın ve Japonlarla yapılan savaşın generallerinden Mao'nun yerini alacak kişi olarak ilan edilen Maraşal Lin Biao'nun orada okuduğuydu. Diplomatlar kibarca bizi gönderdiler.

Tüm kamp boyunca sivil elbiseler ve iskarpinlerle dolaşmış olan Deniz Gezmiş ve diğerleri, Türkiye'ye dönerken, DC yöneticilerinden askerî giysi ve bot istediler. DC'nin

olanakları sınırlı olduğundan ellerindeki malzemeleri kendi saflarında savaşacak fedaileri için kullanıyorlardı. Deniz'in ve diğerlerinin ısrarları sonunda Cephe yöneticileri, suratları asılarak da olsa bunları depoya götürerek istediklerini verdiler. Orada kaldığımız süre, gözaltı günlerimiz, Şam'da ve Amman'da geçen 3-5 günümüzü hesaba katarsak, kesinlikle bir buçuk aydan fazla değildi. Fakat Deniz, hapishanede karşılaştığı Erdal Öz'e, yaşamından söz ederken, Filistin'de üç buçuk ay kaldığını söyleyecekti. Bu çocukça bir abartmaydı ve onun Türkiye'de göründüğü tarihler ciddiyetle incelenirse, gerçeğin bu olmadığı kolayca anlaşılabilirdi. Bu ve benzer konularda birçok yalan yanlış bilgiler var. İşin doğrusu, buna Filistin'e gitmek denemez. Çünkü gittiğimiz yer, Suriye ve Ürdün'dü. "Filistin örgütüne gittik" demek, gerçeğin ifadesi olur.

Deniz ve diğerleri, Ağustos ayının ilk haftasının son günleri veya ikinci haftasının ilk günleri içinde, Türkiye'ye dönmek üzere Şam'ı terk ettiler. Giderken sarılıp öpüştüğüm Deniz, beni kenara çekip cüzdanını çıkarttı ve bana 1.500 TL (bin beş yüz) verdi. Altı aylık öğrenci bursuna denk gelen bu para, benim için çok büyüktü ve yararlıydı. Duygulu, iyi bir insan olan Deniz, beş parasız olduğumu anlamıştı ve cömertçe bir ikramda bulunmuştu. İleride çok işime yarayacak olan bu parayı alıp teşekkür ettim. Deniz benden bazı adresler istedi. Hatalı bir yargı olsa da o yıllarda Malatya ve Antep, devrimci kentler olarak tanınıyordu. Deniz'e, Malatya'dan bazı Alevi köylülerin ve kent merkezinden bazı kişilerin adlarını ve adreslerini verdim. Bir daha görüşüp görüşmeyeceğimizi bilmeden kucaklaşıp ayrıldık. Deniz Gezmiş ve yanındakilerin Filistin serüveni son bulmuştu ama benimki daha sürecekti. Artık savaş kampına gidecektim. Orada tek Türkiyeli olarak Filistinlilerle kaynaşma ve birkaç Arapça kelime öğrenmeye çalışacaktım.

Artık üzerimde sivil elbiseler ve iskarpinler yoktu. Savaş kampına gönderirken, askerî giysi ve üstleri branda bezinden hafif Fransız botlarından verdiler. Yollandığım ilk yer, İrbid'in kuzeybatısında, Golan Tepeleri'nin Ürdün sınırı içine sarkan eteklerinde, Şeria'yı besleyen kaynaklardan birine yakın, ormanlık, ıssız bir alandı. Çam ormanlarıyla

kaplı alçak tepelerden birinin içine uzanan oldukça büyük bir mağaraya yerleştik. Sekiz-on kişiydik. Böceklerden, haşarattan korunabilmek amacıyla, mağaranın içini önceden yakmışlardı. Söz konusu yerde bir hafta kaldıktan sonra, daha güneyde bir kampa yollanacaktım. Yeni kampım, iki tarafında tepeler yükselen bir vadide üç çadırdan oluşuyordu.

Filistinli komutan ve Che Guevara kod adlı arkadaşımla birlikte Ürdün mevzilerini terk ederek Şeria kıyısında üç gün keşif yapıp "Kızıl Hat Operasyonu" için bilgi topladık.

2 Eylül 1969 günü, Vietnam halkının ve dünya sosyalist hareketinin lideri Ho Chi Minh'in[37] ölüm haberi geldi. DC, onun anısına bir operasyon düzenleme kararı alarak Golan Tepeleri'nde bir İsrail yerleşim merkezine saldırdı. Operasyona, diğer savaş kamplarından fedailer de katıldı. Bu operasyona katılabilmek için kamp komutanımıza yalvardım. Ancak kamp komutanı ve diğer yetkililer, "Buradaki tek Türk'sün, sağ kalmalısın, bu çok tehlikeli bir operasyon" diyerek operasyona katılmama izin vermediler.

23 Eylül 1969 tarihinde radyodan Taylan Özgür'ün İstanbul'da vurulup öldürüldüğünü öğrendim. Ekim ayının ortalarında Türkiye'den gazete dergi gelişini, haber akışını örgütlemek amacıyla DC'den bir aylık izin alarak Halep'e geçtim. Kılavuzum Halep'te kayboldu. Kilis sınır kapısında görevliye 150 TL verip Şam'da din eğitimi aldığımı, pasaportum olmadığını söyleyerek sınırı geçerek Antep'e ulaştım. Gazete'de Atilla Sarp'ın "Yusuf Küpeli'ye bir şey olursa, karşılığında en az on kişi öldürürüz" şeklindeki haberini okudum. Geri dönmeye çalışırken yanlış ilişkiler kurarak 8 veya 9 Kasım 1969 tarihinde yakalanıp içeriye atıldım.

---

37. Cengiz Çandar, *Mezopotamya Ekspresi* kitabında konuyla ilgili şunları anlatmaktadır: "O dönem devrimci gençlikte her birimiz için 'idol' olan Vietnam Cumhurbaşkanı Ho Chi Minh'in ölümü üzerine, okulun büyük anfisinde düzenlediğim anma töreninde yaptığım açış konuşmasının ardından, kürsüye üzerinde gerilla giysileriyle -değiştirmesi için yaptığım uyarıya kulak asmadan- çıkmış ve fotoğrafları ertesi günün gazetelerinde boy boy yayımlanmış ve böylece Deniz Gezmiş'in nerede, nasıl saklandığı, kamuoyu tarafından da bilinir olmuştu."

Selahattin Okur

Öğleden önceydi sanırım, sanırım ihbar edildiğimiz için aracımız durduruldu. Suriye polisi, bizi aldı, Halep'e götürdü. Askerî bir tesiste on gün kaldık. Bizi anlayan yoktu, açlık grevi yaptık. O tepki üzerine bizi Şam'a gönderdiler. Şam'da askerî bir garnizonda tuğgenerale, Filistin'e fedai olmaya gittiğimizi, Filistin'in demokratik savaşı ve hakları için gönüllü olduğumuzu, kendileriyle alakamızın olmadığını söyledim. Bunun üzerine bizi serbest bıraktılar. Önce Şam'ın kenar mahallelerinde bir otelde kaldık, sonra FDHKC'nin bürosuna gittik. Orada gerekli haberler verildi ve biz bir taksiyle Şam'dan Amman'a geçtik. Amman'da bizi Ankara Siyasal Bilgiler'den tanıyan Ürdünlü bir arkadaşımız vardı. Onun evinde misafir olduktan sonra DC'nin karargâhına gittik.

Amman'da Naif Havatme'yle karşılaştık. Yumuşak, sessiz, sakin bir mizacı vardı. Ondan önce, başka birileriyle görüşüldü, konuşuldu mu, çok net hatırlamıyorum. Aklımda kaldığı kadarıyla Naif Havatme'ye; açık bir şekilde, orada kalıcı olmadığımızı, DC içerisinde uzun süre kalıp İsrail'e karşı savaşmayacağımızı, amacımızın belli bir süre örgütlerinde ya da kamplarında eğitim aldıktan sonra Türkiye'de emperyalizme karşı savaşmak olduğunu söyledik. Söylediklerimizi olgunlukla karşılayarak, "Kamplarımız size açıktır, bir süre eğitim görebilirsiniz, bizim için sorun yok" dedi. Aramızda soğukluğa yol açacak bir atışma veya konuşma olmadı. Bize, "Siz kimsiniz peki?" dediğinde Türkiye'deki gençlik hareketi FKF'nin başkanı olduğunu ifade ederek Yusuf Küpeli'yi öne çıkaran bir çizgi izledik. Bizim de o örgütün üyeleri olduğumuzu belirttik. Naif Havatme'nin bizi kontrol etmek, tahkik gibi bir ihtiyacı olmadı. Ancak biz daha Türkiye'deyken Naif Havatme ve DC ile görüşüp onay almıştık. Dolayısıyla referanslı gitmiştik.

Bizi önce Amman'ın 15-20 kilometre dışında bir derenin içinde, ilk defa giden acemilerin yerleştirildiği bir kampa verdiler. Neredeyse her tarafı açık, sadece üstü güneşe karşı korunaklı turistik, yazlık çadırlar vardı. Kampta Avrupa'dan gelen, içinde kızların da olduğu gençler vardı. Bir çeşit enternasyonal bir kamptı. Bize, "Bir hafta, on gün

kalacaksınız" dediler ama gördüklerimizin ciddi bir gerilla eğitimiyle alakası yoktu. Sanırım henüz bizi nereye koyacaklarını, hangi kampa göndereceklerini netleştiremedikleri için geçici olarak bir hafta, on gün orada tutmayı düşünmüşlerdi. Eğitimi silahsız yapıyorduk, daha çok açlığa, susuzluğa katlanma, sürünme, yuvarlanma, atlama gibi dayanıklılık içeren eğitimlerdi. Bunun gerilla eğitimi olmadığını ifade ettiğimizde tez canlı davranmamamız gerektiğini hissettirerek, bir süre sonra gideceğimizi söylediler, sonra da bizi Amman'a göre kuzeybatıda, top seslerini duyduğumuz bir kampa gönderdiler.

Kamp, İsrail sınırına uzakta, etrafında yer yer çam ağaçları olan bir tepedeydi. Bir-bir buçuk ay kaldık. Her sabah henüz güneş çıkmadan koşu, yürüyüş, dayanıklılık idmanları yapıyorduk. Sonra geliyor, kahvaltı olarak çay içiyor, peksimet tarzı yiyeceklerle karnımızı doyuruyorduk. Daha çok Avrupa'dan ya da herhangi bir ülkeden dayanışma amacıyla gönderilmiş konserve gibi yiyeceklerle besleniyorduk. Saat on gibi teorik eğitime başlıyorduk. Ayrıca öğleden önce pusu kurmak, baskın yapmak, yakın dövüş vb taktik eğitimler oluyordu. Öğlen çorbayla karnımızı doyurup öğleden sonra da yürüyüş benzeri eğitimler alıyorduk.

Küpeli'nin iddialarına göre aralarında ne yaşandı ise ilerleyen günlerde Deniz ile Erim Süerkan arasında soğuk rüzgârlar eser. Bir süre Erim ile konuşmaz. Kısa bir süre sonra benzer bir olay, Selahattin Okur'a karşı da gerçekleşir. Yine Küpeli'nin iddialarına bakılırsa, "Erim ile Selahattin Okur, Deniz'e karşı açık bir tepki göstermezler ama yavaş yavaş yollarının ayrıldığı" belli olmaktadır. Nitekim Türkiye'ye döndükten sonra grup içinde Deniz'e karşı sert eleştiriler yöneltecekler, Filistin kamplarından döndükten sonra, "aldıkları karara uymayarak Deniz'in kuralsızca hareket edip Filistin kamplarına gittiklerini deşifre ettiği için" eleştireceklerdir.

Cihan, Erim, Deniz ve ben aramızda hiçbir zaman sert tartışma yapmadık. Erim suratsız, biraz geçimsiz bir çocuktu. Mizacı öyleydi, ciddi, somurtkan biriydi. Ona, "Troçki" diyorduk. Cihan şen şakrak bir çocuktu.

Ben, Deniz'in, onu yakından tanıyan biri olarak, bizim aleyhimizde ya da Erim aleyhinde o tür sözler kullandığını hiç zannetmiyorum. Ayrıca ne buna yol açacak bir olay yaşadık ne de bu tür şeylere tenezzül eder. Cihan'la, Erim'le tartışmamız oldu.

Bu eğitimlerde uzun iki tane zorlu yürüyüş yaptık. Birincisinde kamptan çıkıp, 30 kilometrelik dik yolu bir derenin yatağına doğru inerek aştık. Derede küçük bir su çanağı bulduk, orada biraz dinlendik. Öğleden sonra dönüş yoluna girdik. Yokuş çıkarken tepemizdeki güneş sıkıntı yaşatıyordu. Erim geride kalıyordu, Cihan önden gidiyordu, ben ise ortadaydım. Ortamında sinirler gerildi. O koşullarda olabilecek küçük atışmalar oldu ama bu sonradan küskünlüğe, birilerine tavır almaya yol açacak, bir noktaya taşınmadı. Deniz ayağını burktuğu için eğitimlere pek katılamadı. Onun havalı davranışları, bazı havalı çıkışları hoşumuza gitmiyordu, eleştiriyorduk. Bizim mizacımıza uymuyordu ama ne yapalım. O çocuk da öyleydi.

İkinci yürüyüşümüz ise aynı günün akşamı sabahki yürüyüşten yorgun, bitkin, herkes kendisini bir yere atmışken 50 km'lik bir gece yürüyüşü olacak demeleriyle başladı. Buna silahlarını atıp sert tepki gösteren Filistinli fedailer oldu. Çocuklardan birkaçının küçük bir mağaraya atılarak cezalandırıldığını söylediler. Gece boyunca, grup halinde Ürdün'ün güneyinde İrbid'e doğru bir otoyolu takip ederek yürüdük. Ben, Cihan ve Erim sekiz saate yakın yürürken Deniz sakatlığı nedeniyle araçtan faydalandı. Yusuf'u da orada gördük. Yusuf, her ne kadar 50-60 kilometre yürüdüm dese de, ben yürürken kendisini görmedim. Kampta diğer fedailerle yola çıkmıştık. Yol uzun olduğu için yorulan gruptan kopup geride kalıyordu. Yürüdüm diyorsa yürümüştür ama onun, o yolu yürüyecek fiziksel yapıya sa-

hip olmadığını iyi biliyorum. Ben, Erim, Cihan ve Deniz ince, pire gibiydik, Yusuf ise son derece hantal, kendisini çekemeyen bir adamdı. Yusuf'u karalamak için de söylemiyorum. Yusuf Ankara'dayken de kilolu, şişman bir adam haline gelmişti. Yusuf'la özel bir sorunum olmadı.

Cihan, Deniz'e mutlak itaat eden bir çocuktu. Çok severdi Deniz'i. Deniz'in her söylediğini doğru olarak değerlendirirdi. Öl dese ölürdü, sormazdı, nitekim öyle de oldu. Ankara'da bir tek o Deniz'in yanında kaldı. Gerek Denizlerin, gerek Cihan'ın gerek sonradan Mahirlerin yaptıklarının İkinci Kurtuluş Savaşı başlatmakla bir ilgisi yok.

Biz her ne kadar, "Amerikan emperyalizmine karşı ulusal bir kurtuluş savaşı başlatalım" diye düşünerek gittiysek de halkın Amerikan emperyalizmine karşı bir çatışkısının, çelişkisinin olmadığını, ordu güçlerinin Türkiye'deki ağırlığını, yenilebilir olmamasını görmek gerekiyordu. Ben bugün bunu itiraf ediyorum. Bunları itiraf etmeksizin Deniz'in tuttuğu yol tamamen gösteriye yönelikti. O stratejilerde kararlıysak, Ankara'ya döndüğümüzde Filistin'de gerilla eğitimi aldık, gerilla hareketini başlatacağız. Siyasal'dan, ODTÜ'den, İstanbul'dan kimler geliyor diye adam kaydetmemiz gerekirdi. Bu doğrultuda Ankara'dan yirmi kişi, kırk kişi İstanbul'dan al bir o kadar adam toplayacaksın. Ayrıca bu hareketi gerçekleştirmek için mesela Hakkâri'nin dağları gibi bir bölge seçmek gerekir. Yani "Diyarbakır üssünü basmak için şurada konumlanacağım" diyeceksin. Olağan koşullarda böyle olması gerekmez miydi? Ben bunu söyledim ama çocukluk işte. Deniz ne yaptı? Deniz giydi botunu, giydi elbisesini, Siyasal'da caka sattı. ODTÜ'de ata bindi. Elektrik direklerine kurşun sıktı. Bu yaptıklarının gerillacılıkla, ciddiyetle, Amerikan emperyalizmine karşı mücadele etmekle ne alakası var? Sonra ilişkilerimiz zımmen koptu. O orada kalıyor, sen İstanbul'da kalıyorsun. Filistin'e gittik geldik ama herkesin yolu ayrıldı. Erim de İstanbul'da kaldı. Eğer Deniz'le aynı fikirde olsaydı, Ankara'da kalırdı. Erim Süerkan da Deniz'in davranışlarını onaylamıyordu. Çünkü Deniz'in yaptıkları çok çocukça hareketlerdi. Gidişimiz bir sırdı bizim. Gelişimiz de sır olarak kalmalıydı. Adam gidiyor orada, ODTÜ'de, Siyasal'da gösteri yapıyor, hava atıyor.

Herkes ayrıldı, kendi yolundan gitti. Kendiliğinden koptu. Onların hareketlerini biz tasvip etmedik. Her ne kadar Filistin'e gidip böyle bir tecrübe yaşadıysak da bu türden silahlı bir mücadelenin çıkmaz yol olduğunu sorgulamamız gerekirdi. Amerikan emperyalizmine karşı mücadele için yola çıktık, çocukça şeyler yaptık ama devrimci olacaksak, Belli ya da Kıvılcımlı'yla konuşup bir çözüm bulmayı düşünmeliydik, bu imkânı yakalayamadık. Zaten Deniz bir ölçüde başıbozuk, başına buyruk, biraz da anarşik yapıda bir arkadaşımızdı. Daha öncesinde de uyardık ama Deniz'in doğası buydu. Sevdiğimiz bir arkadaşımızdı, anca beraber kanca beraber, diyorduk ama havasından geçilmezdi. Bazı şeyleri şan olsun diye yapardı. Öyle devrimci romantik bir arkadaşımızdı. Eleştirsek de o yine bildiğini yapardı.

Ankara'da bir süre kaldı ve o gösterilerden sonra iki üç arkadaşla birlikte Halk Kurtuluş Ordusu diye çocukça bir yönelime girdi. Amerikan askeri kaçırmak, nöbet kulesini taramak gibi eylemlere yöneldiler. Deniz'in bu arayış döneminde İstanbul'daki grubundan Mustafa Gürkan, Kıyıcı gibi yakın arkadaşları ona katılmadı. Deniz, İstanbul'da tükenmişti, kredisini tükettiği için Ankara'yı seçti. Bunlar çok acı gerçekler ama bilinmesi gereken gerçekler çünkü hepimizin gözünde bu budur. Aslında gerek Süerkan, gerek Kıyıcı gerek Gürkan olsun, biz, Deniz'le birlikte olduğumuz zaman, bunların hepsi Deniz'e karşı çok ciddi eleştiri yapabilecek kişilikte, sözünü sakınmayan çocuklardı. Her birisi kendisine göre gençliğin lideriydi. Ama popüler lider Deniz'di. Onun için Deniz, bizim yanımızda aramızda eskisi gibi rahatça davranamazdı, aklımıza aykırı işlerde bizi sürükleyemezdi. Onun için yeni bir ortam bulması gerekiyordu, o da Ankara'yı seçti. Ondan sonra düşündüğümüz, konuştuğumuz şeylerle hiç ilgisi olmayan çocukça şeyler yaptı. Ho Chi Minh'in anmasında giydiği giysi,[38] gösteriler,

38. Ho Chi Minh'in anılmasıyla ilgili 8 Eylül 1969 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde çıkan haber şöyledir: "Kuzey Vietnam Lideri Ho Chi Minh'in ölümü üzerine düzenlenen anma töreni, dün Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yapılmıştır. Anma töreninde öğrenci liderleri, SBF öğretim üyesi Türkkaya Ataöv ile Yazar İlhan Selçuk da birer konuşma yapmışlardır. İlk konuşmayı Öğrenci Derneği Başkanı Cengiz Çandar yapmış, onu Devrimci Öğrenci Birliği Başkanı Deniz Gezmiş izlemiştir. Her iki konuşmacı da, Ho'nun kişiliği üze-

Amerikan askeri kaçırmak, polis kulübesi taramak bunların hepsi çocukça şeylerdi.

Deniz'in gayriciddiliği karşısında organik bağlarımızı, düşünsel ortaklığın ötesinde tamamen kopardık. Amerikan emperyalizmine karşı ikinci bir kurtuluş savaşı cephesi açmaya niyeti olan bir insan ODTÜ'de ata binip de elektrik direklerine ateş eder mi? Siyasal'daki bir konferansta, sahneye üzerinde fedai gömleği, altında Filistin botuyla artistlik yapar mı? Kurtuluş savaşları böyle mi yapılıyor? Biz zaten bunları görünce, kendi adıma ben Deniz'den iyice koptum. Kendi değerlendirmeme göre Küba gibi, Vietnam gibi bir devrimin Türkiye'de geçerli olmadığı sonucuna vardım. Bu tür şeyleri görünce Doktor'un yanındaki pozisyonumu, ilişkimi güçlendirdim. Halkı örgütlemeden, parti olmadan ne yapabileceksin? Henüz 12 Mart gelmeden önce bu deneyimden yol çıkarak kesin birtakım ideolojik sonuçlara ulaşmıştım.

Filistin kamplarında eğitim dahil, gördüklerim benim de Deniz'in de kısaca bizden giden hiç kimsenin işine yaramadı. Çünkü biz öyle bir mücadele alanı ve yöntemi izlemedik. Ben bir buçuk ay eğitim aldım. Orada verilen eğitimin karakteriyle gidip polis kulübesini taramanın, adam kaçırmanın ne ilgisi vardı? Bunu sıradan insanlar da yapıyor. Bunun için illaki Filistin'e gidip eğitim görmek gerekmez.

Amerikan üsleri var ama halkın gözünden uzak, mesela dağ başında askerî tesis durumunda. Amerikan emperyalizmi, Vietnam'da olduğu gibi sokakta, çarşıda herkesin gözüne batmıyordu. Amerikan üslerine saldıracağız ama halkı Amerikan emperyalizmine karşı savaşa çekebilmek için halkta da özel bir tepkinin olması gerekir. O yıllarda henüz böyle sokağa yansıyan bir tepki yoktu. Türkiye'nin normal şartlarda 500 bin kişilik bir ordusu var. Silahlı kuvvetler yenilebilecek, devrilebilecek bir silahlı güç değil, bunu bu-

---

rinde durmuşlardır. İlhan Selçuk, Ho'nun Türk devrimcileri için örnek alınması gereken bir insan olduğunu belirtmiştir. Dinleyicilerin bir kısmının Ho Chi Minh'ten 'Ho Amca' şeklinde bahsetmeleri üzerine, "Türkiye'nin başka amcaları da vardır. Bunları karıştırmamak gerekir" demiştir. Törende FKF Genel Sekreteri Ruhi Koç ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği Genel Sekreteri Oral Çalışlar da konuşmuşlardır."

günden daha iyi anlıyorsun. O zamanlar bu argümanları hiç değerlendirmiyorduk.

Bir kısım arkadaşımızın yaptığı gibi Nurhak Dağları'na çıkarız, sonra köylü ihbar eder. On kişilik jandarma grubu vurdu Sinanları be, bu iş bitti. Halk nerde, yok. Peki, insan gücünü nereden bulacağız? Filistin kamplarından dönünce ve bu işin Fokoculukla, Gueveracılıkla ya da Castroculukla olmayacağını çok çabuk fark ettim.

Kamplardan dönünce Kıvılcımlı'ya, Filistin'i, orada yaşadıklarımı anlattım. O ekibin içinde bir tek ben Kıvılcımlı'ya bağlı, sorumlu olarak hareket ediyordum. Giderken Kıvılcımlı'ya, gidiyorum demedim. Döndüğümde gittiğim o arkadaşlarla ilişkimi tamamen kestim.

Filistin Yolunda Dört Devrimci

Filistin kamplarına giden devrimcilerin en büyük özellikleri henüz üzerinde etraflıca düşünülmüş örgütsel, politik bir çerçeveye ve hareket planına sahip olmamalarıdır. Öyle ki, birlikte gittikleri kamplardan derli toplu, bölünmeden ve parçalanmadan gelen bir gruptan söz etmek dahi mümkün değildir. Böyle olunca dönemin devrimci romantizm rüzgârına kapılan birçok devrimci birlikte gittiği kamplardan kişisel çatışma ve siyasi görüş ayrılıklarıyla dönmüştür. Filistin deneyiminin, siyasi görüş ayrılıklarının önemli dönüm noktalarından biri olduğu rahatlıkla söylenebilir. Aşağıda söyleşilerine yer verdiğim dört devrimci; İbrahim Seven, Zihni Çetiner, Demir Küçükaydın ve Fehmi Erbaş da bu süreci yaşayan devrimcilerdendir. Grup döndükten sonraki siyasal yaşamlarında çok farklı kulvarlarda yürümüşler ve yolları siyasi olarak bir daha kesişmemiştir. Yine İbrahim Seven gibi öncesinden olumsuz bir gözlemle dönen bazı devrimcilerin bir kez daha kendilerini aynı kamplarda bulmaları ise bir başka özgün durumdur.

İbrahim Seven'in daha önceki bölümlerde Hüseyin İnanlarla birlikte gittiği ODTÜ grubundan ayrılarak, Fevzi Yaşar'la birlikte geri döndüğünü belirtmiştik.

İbrahim Seven

Ben Feyzo'yla geri döndüm. O günlerde Hüseyinlerin savundukları devrim teorisini kendi açımdan fantastik, aslında çocukça bulmamdı. Cesur olabilirler ama ne o zaman ne de sonrasında böyle bir devrim anlayışının başarıya ulaşamayacağını görmek çok zor bir iş değildi.

O dönem tanıştığımız Demir Küçükaydın da, o tarihlerde Hikmet Kıvılcımlı'nın etkisi altında işçi sınıfıyla ilgileniyor, işçileri örgütlemeye çalışıyordu. İşin doğrusu ben olaylara her zaman çok daha teorik bakan, meselelere derin bakan birisiydim. Bir kere benim Türk çocuklarından farklı olarak şöyle bir avantajım var: Ben multi kulti büyüdüm. Birkaç dil biliyorum. Birkaç dini biliyorum. Bu senin ufkunu genişletiyor, görece olarak meselelere daha geniş bir açıdan bakmanı sağlıyor. Dolayısıyla o günlerde birçoğunu etkisi altına alan Kemalizm palavraları bir kulağımdan giriyor diğerinden çıkıyordu. İlkokulda bile bunlar benim için gerçek değil dogmaydı, yalandı. Arapça da bildiğim için bu adamların ne düşündüğünü diğerlerinden daha önce kestirebiliyordum.

Liseli Fehmi de (Fehmi Erbaş) gelmek istedi. Demir, işçi sınıfını örgütlemeye çalışsa da "Gideyim, silahlı eğitim göreyim" diyor. Bunun üzerine ben, tekrar o grupla gittim. Kırıkhan'da sınırda karakola gidip "Kaçakçıyız, karşı tarafa gitmek istiyoruz" dedik, parayı verip karşıya geçtik. Gidişlerimizin gayriciddi bir yanı olduğundan bu yaptığımızı hiç eleştirmedik. Devrimci olarak bu yaptığımızı anlatabilirsin ancak bunu devrimci adım olarak görmeyebilirler ama ben öyle düşünmüyorum. Benim için hududu geçmek, memleketim hududa yakın olduğu için, vakai adliyeden. Gidince BAAS teşkilatı bizi yakaladı.

El Fetih'i, gördüklerimizin de etkisiyle, burjuva bir örgüt görüyorduk. Oysa biz düşüncelerimizden dolayı Marksist Leninist bir örgütün yanına gitmeliydik. Bu sebeple Marksist Leninist bir örgüt aradık. FDHKC'yi bulduk. FHKC'den ayrılalı beş altı ay olmuş ama o zaman biz onların neden ayrıldıklarını bilmiyorduk.

Otuz tane askeri var, bir de Serseri Zihni (Çetiner) denilen bir adam var; o da "Ben askerim, bu işin kralıyım, 21 Mayısçıyım, Türküm" diyor.

Zihni Çetiner

1968 Haziran işgalleriyle birlikte Türkiye'deki devrimci öğrenci hareketi, kendi içinde nitelik değiştirdi. Öğrenci

hareketinin, Türkiye'nin sorunlarının bir parçası olduğunu kabul ederek, Türkiye kurtulmadan, kendi sorunlarının çözülemeyeceği fikrinde birleşti. Bu gelişmelerin sonucunda Türkiye devrimci hareketi MDD çizgisi etrafında toplanmaya başladı. O yıllarda Küba devrimciliği, Che Guevera'nın evrensel bir gerilla liderliği, Vietnam'da Vietkongluların anti-emperyalist direnişi, Türkiye'deki gençliğin anti-emperyalist çizgisini güçlendirdi. Filistin hareketi, Leyla Halid'in uçak kaçırmasıyla birlikte Türkiye'deki devrimci öğrenci gençlik arasında popülaritesini buldu. O günlerde dünyada Küba'dan başlayıp Latin Amerika'yı saran gerilla hareketlerinden yanımızdaki Filistin hareketine kadar değişik anti-emperyalist mücadelelerden derinden etkilendik. Bu deneyimlerden beslenerek dönemin devrimci gençlik hareketi olarak emperyalizme karşı çıkmadan Türkiye'de sosyalist bir devrimin yapılamayacağını kabul ettik. Bu süreç içerisinde TDH'nin dünya devrimci hareketinden ayrılamayacağını algıladığımız için FKH'ne uluslararası destek verilmesi gerektiği fikri aramızda ivme kazandı.

İspanya İç Savaşı'ndaki enternasyonal birlik, uluslararası enternasyonalist tugay çağrılarıyla beslenmiş ve bazı arkadaşlarımız kısa dönemler içinde arka arkaya Filistin'e gidip gelmişlerdi. ODTÜ'den gidip gelen arkadaşlarımız vardı. Deniz Gezmiş de bunlardan biridir. Bu kısa gidişler gerilla eğitimi almak için yeterli değildi. Biz de FKH'ne giderek hem mücadele yöntemlerini öğrenmek hem de Türkiye'de anti-faşist bir direniş başladığında elde edeceğimiz deneyimler ışığında bu hareketi örgütlemeyi düşündük.

TİP çizgisinde olan sosyalist devrimciler, Kırmızı Aydınlık safında olan Mihri Belli grubu, Beyaz Aydınlık'ta olan Doğu Perinçek grubu derken Türkiye devrimci gençlik hareketi üçe bölünmüş durumdaydı. Ben o günün koşullarında yalnız da olsam gitmeye karar vermiştim. Ama nasıl gideceğimi bilmiyordum. Oradaki savaşan örgütlerin ideolojik yapılarını yeteri kadar bilmiyorduk. Asıl olan Filistin'e gidip gerilla savaşının içinde bulunmak, onun özelliklerini öğrenmek, şartlar uygun olduğunda ülkemizde de devrimci bir cephe kurarak savaşı başlatmaktı.

Yurdun çeşitli yerlerinden dağınık ve bir örgüte bağlı olmaksızın birçok kişinin Filistin'e gittiklerini işitiyorduk. Ülkenin bağımsızlığı için herkes kendine göre mücadelenin bir tarafında yer alıyordu. İki ay kadar kısa bir sürede gidecekler belirlenecek ve 1969 sonuna kadar sınır geçilecekti. İşler bu şekli alınca ben tekrar Ankara'ya gittim. Antepli lise öğrencisi Fehmi Erbaş'a, "Biz Filistin'e gideceğiz, gelir misin?" dedim. O hiç tereddüt etmeden "Gelirim" cevabını verdi. Sen Antepli'sin, iyi kötü kaçakçıları tanırsın değil mi?" dediğimde ne demek istediğimi hemen anladı. "Yani sınırı geçmeyi kastediyorsun" dedi. "Evet, öte tarafa bizi onlar geçirir" dedim. Fehmi'nin beyninde şimşek çakmış gibi, "Onlara ne gerek var, ODTÜ'lü İbrahim Seven daha yeni geldi. Onunla konuşur, birlikte döneriz" dedi. "Geri mi dönecek?" diye sorduğumda, "Dönmeyip de burada kalıp hapse mi girsin?" diye kestirip attı.

Ertesi gün ODTÜ'ye giderek İbrahim'i bulduk. Kendisine bir grup İstanbullu arkadaşın Filistin'e gitmek istediğini, yardımcı olup olamayacağını sorduk. İbrahim Seven ilk görüşmemizde olumsuz yanıt verdi. Gerekçesi de okulu olduğu, derslere devam etmek isteği gibi sudan bahanelerdi. Komer davasından hüküm giyerse ancak, Filistin'e gidebileceğini söyledi. İbrahim Seven, Mardinli bir Süryaniydi. Çok iyi de Arapça biliyordu. Suriye'de akrabaları vardı. Bir de Filistin'e gidip gelmişti. Filistin'deki örgütlerin içinde en iyisinin Naif Havatme'nin FDHKC'si olduğunu, gidilecek tek yerin bu olduğunu söyledi. El Fetih'ten ayrılan bu grubun Marksist-Leninist tek örgüt olduğunu anlattı.

Demir Küçükaydın'a, 1969 Ağustos'unun sonunda Ankara'ya, Aralık başında da Filistin'e gitmeyi düşündüğümü söyleyince, "Benim için önemli değil, ne zaman olsa giderim" dedi. İbrahim Kaypakkaya ise önce istekli olduğu halde çok ağırdan alıyor ve kesin bir şey söylemiyordu. O günlerde Perinçek grubuyla sıkı fıkı ilişkilere girmişti.

Kasım sonunda Ankara'ya giderek Fehmi Erbaş ve İbrahim Seven'le buluştum. 30 Kasım'da Ankara'dan hareket edip sınırı Kırıkhan ile Reyhanlı arasında bir yerden geçecektik. İbrahim'in o günlerde Komer'in arabasını yakmak sebebiyle cezası vardı. Cezaevine girmek istemediği için

Filistin'e sığınmayı düşünüyor, ayrıca eğitimini tamamlamak istiyordu. Dil bilmesinden ve oradaki ilişkilerinden yararlanarak onun öncülüğünde gitmeyi zorladık.

İsrail'i, ABD'nin ve emperyalizmin Ortadoğu'daki işbirlikçisi ve karakolu olarak algılıyor ve onunla mücadele etmek istiyorduk. Bu mücadelede Filistin halkının mülteci olarak yaşamasının önüne geçmenin yolu, Amerikan emperyalizmiyle İsrail'in Filistin halkını tanımaları, bir devlet olarak kurulmasıydı. Biz bu düşünce üzerinden hareket ediyorduk. El Fetih'in küçük burjuva bağımsızlıkçı bir hareket, DC'nin ise Marksist Leninist bir kurtuluş hareketi olduğu ifade edilmişti. Biz kendimizi Marksist gördüğümüz için sosyalist bir devrimden yana tavır almak için oraya gitmek istedik.

Bu arada Zihni Çetiner'in yakından tanıdığı ve sevdiği Mustafa Kuseyri, Filistin kamplarına gitmekten vazgeçmiş, Mustafa Gürkan kendisinin belirleyeceği isimlerle yakın zamanda gidebileceklerini belirtmiştir. Bir miktar maddi olanak yaratmak için yakın çevrelerinden ve Yılmaz Güney'den yeteri kadar para temin ederler.

İbrahim Seven, Fehmi Erbaş ve Şermin Gürgünoğlu ile birlikte işgal edilen Hacettepe'ye giderek Mustafa Gürkan ve Demir Küçükaydın'ı çağırmalarını söyledik. Demir bizimle gelirken bizi heveslendiren Mustafa Gürkan, "Siz gidin ben gelmeyeceğim, siz bakın oralarda neler oluyor" dedi. Son anda vazgeçmesine bir anlam veremedim. Sonra otobüse binip Adana'ya, oradan da Kırıkhan'a gittik.

Demir Küçükaydın'la, Hamburg'ta, gittiği grup içinde yaşanan çelişkilere, kişiliklerden kaynaklı ayrımlara, tartışmalara girmediği, zengin, verimli bir söyleşi gerçekleştirdim.

Demir Küçükaydın

Biraz aileden sosyalistim diyebilirim. Soma'da TİP'in kurucularından olan babam bana daha küçükken Çetin Altan okumamı önermişti. Ben 1965'lerdeki seçim konuşmalarından beri TİP sempatizanıydım. Daha eski tarihten beri Çetin Altan okuyucusuydum. O dönemde taşrada sosyalizm demek, Çetin Altan demekti.

İstanbul Üniversitesi'ndeyken sosyalist gençlerin örgütü FKF ile bağlantı kurmaya çalışsam da başarılı olamadım. Bir süre sonra, DÖB'ü oluşturan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarıyla tanıştığımda, "Biz Samsun'dan Ankara'ya yürüyeceğiz, gelir misin?" dediler, ben de kabul ettim. Yürüyüşteki disiplinim, kritik noktalardaki tutumum ve tavırlarım DÖB'ün çekirdeğini oluşturan Deniz Gezmiş, Mustafa Gürkan, Cihan Alptekin, M. Lütfü Kıyıcı gibi arkadaşların tavırlarıyla denk düşmüştü. Kısa zamanda arkadaşların güvenini kazanmıştım. Arkadaşlardan tek farkım kendimi hâlâ TİP'li görüyordum ve ilgi alanımın merkezinde işçi sınıfı bulunuyordu. Birçok arkadaş TİP'ten gelmesine karşın kendilerini artık TİP'li görmedikleri gibi TİP'i engel görüyorlardı.

Sosyalist devrim için önce demokratik devrim yapmayı, bunun için de gerilla savaşına dayanan halk savaşı başlatmak gerektiğini benimsemiştim. Vietnam bunun başarılı olduğunu gösteriyordu. Afrika'da özellikle Portekiz sömürgelerinde benzer hareketlerin başarıları vardı ama esas önemlisi Latin Amerika'ydı. Her ne kadar Che öldüyse de Douglas Bravo, Inti Peredo vs savaşı sürdürüyorlar ve bütün Latin Amerika'da ismini bile bilmediğimiz gerilla grupları savaşıyordu.

Bu durumda bize düşen görev, yeni bir Vietnam yaratmaktı. Böylece hem uluslararası görevimizi yapar, Vietnam halkının sırtındaki yükü azaltır hem de kendi ülkemizde sosyalizmi getirmek için doğru bir hamle yapmış olurduk. Çoğumuzun görüşleri aşağı yukarı böyleydi.

DÖB olarak 1968-69 döneminde İstanbul Üniversitesi'ni faşistlerden temizlemiştik. Bu hareketlerin zirvesi 1968 Haziran olaylarıdır. O gün neredeyse Saraçhane'den, Sultanahmet ve Cağaloğlu'na kadar geniş bir alanda, polisle saatler

süren çatışmalar yaşandı. İnsanlar bize evlerini açıp polisten gizledi. Bize karşı olan esnaf bile o gün sempatiyle davranıp taş taşıdılar.

Bu olaylardan sonra, Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, Selahattin Okur, Erim Süerkan ve Ankara'dan Yusuf Küpeli başkalarıyla birlikte Filistin'e gitmişler. Ben uzun süredir planlayıp hazırlıklarını yaptığım projeye uygun olarak İsmet Demir ile birlikte İzmir Aliağa'ya gittim ve bütün yazı örgütlenme faaliyetleriyle geçirdim. Çünkü inşaat işçilerinin işçi olmanın yanı sıra köylülükle sıkı bağları vardı, hem de gerilla savaşına uygun olan Doğu bölgelerinden gelmişlerdi. Bu arada sendikal örgütlenme çabalarıyla sık sık İstanbul ve Ankara'ya gidip geldiğimizden, arkadaşlardan da haberim oluyordu. Deniz'le birlikte Filistin'e gitmiş olan Selahattin Okur ve Erim Süerkan, Deniz'in Ankara'da benimle görüşmek istediğini söylediler. O sırada Deniz hâlâ arandığından Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin yurdunda kalıyordu ve neredeyse bütün gün Taylan Özgür'le beraberdi. Deli dolu bir insan olan Deniz bazen kafası bozuluyor, bir lambaya ateş ediyor ve böyle disiplinsiz davranışlarından dolayı sosyalistleri zor durumda bıraktığı gibi eleştiri oklarının da hedefi oluyordu. Aynı zamanda çok sevimli bir insandı, o sebeple bu kızmalar çok ciddi olmuyordu. Her şey biraz da bir oyun gibiydi.

Deniz, Filistin'e, DC'ye gittiklerinden söz etti. Ayağındaki botlar bu anlama geliyordu ve herkesin bildiği bir sırdı. Gerilla savaşını başlatmak gerekiyordu. Uçaklar geldiğinde nasıl yapacağız gibi sorular sorduğumda, üzerindeki haki renkli elbiseyi göstererek bununla uzanınca göremiyorlar gibi şeyler söylüyordu. Kafama yatmıyordu ama o Filistin'e gidip geldiği ve askerî eğitim gördüğü için bir şey diyemiyordum.

Savaşı başlatmak için silah ve para gerekiyordu. Para için ODTÜ'deki banka şubesini soymayı düşünüyordu. Bana bir de İsmet Demir'in, satabilirse sendikayı satmasını ve para sağlayıp aktarmasını önermişti. "Ben öyle şey olmaz" diye itiraz ettim ancak daha sonra önerisini İsmet Demir'e ilettim. İsmet Demir kabul etmeyince Deniz, "Ben zaten öylesine söylemiştim" dedi.

Silahları ve uluslararası desteği Arnavutluk üzerinden alabileceğini ifade ediyordu. Kendisiyle ilgili gazete kupürlerinin derlenerek, Arnavutluk'a referans gösterip destek istenebileceğini düşünüyordu. Hatta bunun için, *Günaydın*'da, eski 21 Mayısçı Ergin Konuksever ile güya gizlendiği yerden bir söyleşi yapmıştı. Bu Konuksever'in gazetecilik başarısıydı. Resimlerde Siyasal'ın battaniyeleri göründüğünden, herkes Deniz'in Siyasal'da olduğunu öğrenmişti. Ben o zaman bunları biraz çocuksu olarak görmüştüm ve işin ciddiyetine denk bulmadım. Ama "Belki bir bildikleri vardır, her şeyi benimle paylaşmıyor olabilirler" diyordum.

Ancak İstanbul'a döndüğümde Erim Süerkan ve Selahattin Okur'un, Deniz'den uzaklaştığını gördüm. Deniz'in gayriciddi olduğunu söylüyorlardı. Ben de pek ciddi bulmuyordum ama yine de denemeye değer diye düşünüyordum. Deniz'in yanında bir Cihan kalmıştı. Cihan da, onların uzaklaşmasından duyduğu hayal kırıklığını ve kızgınlığını gizlememişti. Belki ben, Deniz ve Cihan'ı insan ve karakter olarak kendime daha yakın bulduğumdan, onların yanını seçmiş olabilirim. Deniz ve Cihan'da beni çeken bir içtenlik vardı. Erim ve Selahattin çok içine kapalı ve soğuk insanlardı. Bunun da bir rolü olabilir. Benim için bu, çok düşünülüp taşınılmış siyasi veya teorik bir ayrılık değildi.

Bunun yanı sıra, DÖB'den Mustafa Gürkanların da Filistin'e gitmek için bir girişimi vardı. İbrahim Kaypakkaya da bu işin içindeydi. O zamanlar bir ayrılık yoktu. Bir süre sonra İbrahim bu girişimden uzak durdu ve gelmeyeceğini söyledi. Bu tam Aydınlık'la ayrılıkların başladığı dönemlere denk gelmişti. Bizden uzaklaşıp Doğu'ya yaklaşmıştı. Sürekli okuduğunu hatırlıyorum. Okumaya yazmaya yönelmişti. İşin doğrusu biz okumaya yazmaya yönelenlere de pek iyi bakmazdık, bunu militanlıktan uzaklaşma, sağa kaymanın bir başlangıcı gibi görürdük. Sonra Gürkanların da vazgeçtiğini öğrendim. Biz Cihan'la aynı zamanda bu girişimle de bağlantılıydık.

İstanbul'da Deniz'le birlikte davranan sadece Cihan ve ben kalmıştık. Hatta Taylan'ı da Deniz'le birlikte sayabilirdik. Bu dönem, benim Deniz ve Cihan'la en sıkı ilişkide olduğum dönemdir. İşte bu dönemde Doğu Perinçek'in bize

anarşist diyen tutumu şekillenmeye başladı. *Aydınlık* ve *Türk Solu*'nda bunu ifade eden yazılar çıktı. Buna İstanbul'da ilk tepki gösterenlerden biriydim, konuşmalarımdan Cihan da etkilendi. Biz Kırmızı Aydınlık olan tarafta yer aldık.

Arkadaşlar benim Dev-Genç'te İstanbul Bölge Yürütme'ye girmemi istedi. Aslında bunu Cihan'la düşünmüş ve planlamıştık. Cihan, İstanbul Bölge Yürütme Başkanı olacaktı. Ben de Bölge Yürütme'de olunca hem eski DÖBlü hem de dağcı ekip olarak Bölge Yürütme'yi elde bulundurmuş olacaktık. Böylece gerilla hazırlıkları için daha elverişli konum ve imkânımız olacaktı.

Bu sırada Mehmet Cantekin öldürüldü. Devrimciler olarak Cantekin'i anmak için İstanbul Üniversitesi'ne gitmiştik. Ankara'dan Deniz ve diğer arkadaşlar da gelmişti. Birdenbire kendimizi, Beyazıt Cami'nde sabah namazı kılmış, bizi parçalamaya hazır bir cemaat ve polis tarafından kuşatılmış bulmuştuk. Sabah Deniz'i, Orhan Aldıkaçtı'nın odasında polislerin tutuklama veya öldürme girişimi olmuş ve zor kurtarmıştık. Teslim etmezsek, hepimiz tutuklanabilirdik veya kanımıza susamış olan cemaat saldırabilirdi. Yani Deniz'i teslim etmemiz, aksi takdirde daha kötüsünün bizi beklediği mesajı verilmişti. Sanırım Deniz'i teslim etme karşılığında Cantekin'i anmamız ve tutuklanmamamız konusunda anlaşılmış. Meğer planda Taylan'ın öldürülmesi de varmış.

Deniz tutuklanıp Taylan da öldürülünce bizim dağ projesi biraz ertelenmiş görünüyordu. Bunlar bize gerilla savaşını bir an önce başlatmanın ne kadar doğru olduğunu gösteriyordu. O zamanki değerlendirmemize göre işte artık şehirlerde yaşama imkânı kalmamıştı.

Benim hâlâ Filistin'e gidip gerilla savaşını öğrenmek gibi bir amacım vardı. Ama gitme ekipleri vazgeçtiğinden, nasıl gideceğimi bilmiyordum. Zihni Çetiner'in de gitmek istediğini biliyordum. Onun geniş bir ilişkiler ağı vardı. Ona "Gidersen, ben de gelmeye niyetliyim" demiştim. "En azından eğitimli bir insan olsun" diye Cihan da benim Filistin'e gitmemi istiyordu.

Bir gün Ankara'dayken, Zihni'yi gördüm, "Hazır ol, gidebiliriz" dedi. Aynı gün Deniz'le Siyasal'da karşılaştım. Ha-

pisten çıkmış, Ankara'ya gelmişti. Deniz'e o gece gideceğimi söyleyince, "Gitme, boşver. Orada Türk ordusunun yakın düzen piyade eğitiminden başka bir şey yok. Zaten Halep'i geçemez, yakalanırsınız. Burada kal, daha yararlı olursun" dedi. Ben gidip görmek, yaşamak istediğimi söyledim. Deniz, "Ben ne dersem diyeyim, şimdi sen gidersin, aklına girmiş bir kere" dedi. Birbirimize şans diledik, vedalaştık.

O gün akşamı Zihni Çetiner (Serseri Zihni), Fehmi Erbaş (Liseli Fehmi) ve İbrahim Seven (Deli İbo) ile birlikte otobüsle yola çıktık. Fehmi, Ankara Cezaevi'nden çıkmıştı ve içerde Yusuf Küpeli'den DC'nin adresini almıştı. İbrahim Seven, daha önce ODTÜ ekibiyle El Fetih'e gitmiş, orayı beğenmemiş, geri dönmüştü. "El Fetih lejyoner örgütü gibi" diyordu. Bizim yol, dil bilmediğimizi, bize acıdığı için yardım etmek istediğini ve DC'yi görmek için geldiğini söylüyordu. Aramızda DC'nin tek Marksist Leninist örgüt olduğu fikri yaygındı.

Adana üzerinden Kırıkhan'a, oradan da Reyhanlı'ya gittik. Adını bilmediğim bir karakolda alışık askerler, bizimle pazarlık ettiler. Halep'e şeriat okumaya gideceğimizi söyledik. Bize ineklerin otladığı bir tarlayı gösterip mayın olmadığını, oradan Suriye'ye geçebileceğimizi söylediler.

Fehmi Erbaş

1969'a kadar kaydımı koruyarak askerliği ertelemeye çalıştım. Bu dönemlerde üniversitelerde pek fazla işgal, boykot yoktu. Ben liseli olduğum halde bütün üniversitelerde dolaşıyordum. TİP'nin birçok yürüyüşünde, mitinginde, kavgalarda öne çıkıyordum. '68'de TİP'den tamamen koptum, sürekli FKF'daydım. Orada da sürekli öne çıkıyordum.

Kafamda bir süre sonra devrimcilikten başka bir şey yapmamak gibi bir anlayış gelişmişti. Ege'de, Karadeniz'de, İç Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da müthiş bir pratiğin içine girdik. O dönem Antepli Abdülkadir Yaşargün, Filistin'e gidip gelmiş ve oraları bize anlatmıştı. Biz de gitmeyi düşünüyorduk.

Filistin'e gitmeden önce, birtakım soygunlar planlayıp silahlanmaya başlamıştık. Hüseyin İnan ile Tahsin Alpek, Antep'ten silah getirirken Tahsin yakalanıyor, Hüseyin bir

yolunu bulup kaçıyor. Tahsin sorguda, "Nereye gidecektiniz?" sorusuna "Fehmi Erbaş'ın evine gidecektik" diyor. Bunun üzerine sabaha doğru evimi polisler bastı, yakalandım. Ankara Kapalı Cezaevi'nde yattım. Kendi aramızda, "Eğer Filistin'e gitmezsek, erikler çiçek açınca Toroslar'a gideceğiz" diyorduk.[39]

Bizim şekillenmemizde Mihri ağabeyin büyük katkısı vardır ama Küba, Latin Amerika, Vietnam ve Çin'den etkilendik. Ancak pratik olarak oradan uzaktık. Kendi Anadolu gerçekliğimiz ve köylü hareketiyle ilgili mücadele tecrübeleri konusunda uzaktık.

Cezaevinden çıktıktan sonra Mihri ağabeyin yanına gittim. '69'da Filistin'e gidinceye kadar Mihrici'ydim. Giderken de Mihri ağabeyle konuşup, Filistin'de gerilla eğitimi almak istediğimi söyledim. Dinlemeye karşı radyoyu açıp paraları birbirine sürterek, "Geçmiş olsun, sana gitme desem, sen niye gittin, diyeceksin. Sen git Fehmi" dedi.

Paraya ihtiyacım olup olmadığını, nereye gideceğimi sordu. Paraya ihtiyacım olmadığını, FDHKO'na gideceğimi söyledim. Genç ve dinamik olmamızdan dolayı kendimizi büyük savaşçılar olarak görüyorduk. Filistin'e ilk gittiğimde herkes agiv sarardı boynuna, ben bere aldım, yıldız yaptım. "Ben Ortadoğu'nun Che'si olacağım" diye iddia ediyordum.

Hatay'dan hep beraber, Hamam Köyü sınırından geçtik. Nihayet, DC'ye ulaştığımızda bize birer tane hüviyet verdiler. Hüviyetteki ismim Abbas Safhad'tı.

---

39. Konuyla ilgili 5 Ekim 1969 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde çıkan haber: "Ankara Emniyet Müdürü İbrahim Ural dün bir basın toplantısı düzenleyerek ODTÜ'teki öğrencilere silah temin ettikleri öne sürülen biri lise öğrencisi diğer ikisi de ODTÜ'de öğrenci olan üç genç hakkında bilgi vermiş ve sanıklardan ikisinin yakalanışını anlatmıştır. Emniyet Müdürünce yapılan açıklamaya göre Hüseyin İnan ve Tahsin Akpek adındaki ODTÜ öğrencileri Gaziantep'ten Ankara'ya gelmişler ve garajlarda otobüsten inerken beraberindeki mavi bir çantayı unutmuşlardır. Otobüs içinde temizlik yapan muavin Hüseyin Esmeray çantayı bulmuş ve çok ağır olmasından şüphelenerek açmıştır. Çantada üç adet tabanca ile çok sayıda mermi bulunduğunu gören muavin, polise haber vermek istemiş ancak bu sırada çantayı unuttuklarını fark eden Hüseyin İnan ve Tahsin Akpek adındaki öğrenciler geri gelerek çantayı istemişlerdir. Tartışma sırasında öğrencilerden Hüseyin İnan çantayı da alarak firar etmiş, Tahsin Akpek olay yerine gelen polis memurları tarafından yakalanmıştır. Lise öğrencisi Fehmi Erbaş ile Tahsin Akpek akşamüzeri tutuklanmışlardır."

Zihni Çetiner

Suriye'de bize, Moskova'da Lumumba Üniversitesi'ne göndermekten tutun da birçok başka vaatte bulunarak El Saika'da kalmamız için çok ısrar ettiler ancak biz dikkate almadık. Suriye bizden kendilerinde kalmamızın dışında hiçbir şey istemedi. 15 gün hem gözaltında tutuklu gibi hem de misafir gibi davrandılar. O süreçte bütün harcamaları genel olarak kendi paramızla yaptık. Ben Suriye'nin o 15 gün boyunca Türkiye'deki ajanları vasıtasıyla kimler olduğumuzu araştırdıklarını düşünüyorum.

Bizi, Suriye'de Askerî Hava Üssü'nün kuzeyinde, derme çatma yapılan Filistin mülteci evlerine götürdüler. Onların muhayem dedikleri bu yer, tavuk kümesi gibiydi, battaniyeler kokuyordu. Biz, kalanların orayı temizlemek yerine sabahtan akşama kadar kirli battaniyeleri üzerlerine çekip uyumalarına şaşırdık. Sonra bizi oradan alarak Suriye ile Ürdün arasında, sınıra yakın bir kasaba olan İrbid'e götürdüler. Orada daha çok Filistinliler kalıyordu. Bizi İrbid'den alarak Ceraş'ta bir mağaraya teslim ettiler. Bu süre zarfında bize sadece pasaport yerine de geçen kimlik verdiler, hiçbir askerî eğitim görmedik. Mesela benim adım Filistin kimliğinde Muhammet Türk olarak geçti.

Ölürsek, cesetlerimizin teslimi için Türkiye'deki ev adreslerimizi istediler. Ev adreslerinin yerine Türkiye'den cenazelerimizin gideceği bir adresi verdik. DC'ye gittiğimizde bize 37 dinar maaş vermek istediklerinde, "Buraya parayla dövüşmeye gelmedik" diyerek maaşların hepsini reddettik. DC'de disiplinli bir yapı görmedim, beklediğim ve umduğum gibi bir gerilla disiplini yoktu.

Demir Küçükaydın

Bizi, Filistinlilerin yaşadığı bir göçmen kampındaki DC bürosuna götürdüler. Duvarlarında Che'nin, Ho Chi Minh'in fotoğrafları olan odada kendimizi evimizde hissettik. Oraya geldiğimizden birkaç saat sonra Ürdün'e yola çıkıp üsse teslim edileceğimiz söylendi. Bize birer takma isim verildi. Benimki Cafer Hüseyin, Fehmi'ninki Abbas Seffah, İbo'nunki Yusuf, Zihni'ninki Muhammet'ti. Arap yoldaşların çoğunun Lenin, Mao, Giap gibi isimleri vardı.

Uzun bir yolculuktan sonra bizi bir mağaraya getirdiler. Mağarada bir gerilla birliği toplantı yapıyordu. Herkesin elinde Kalaşnikof, battaniyeler ve sırt çantaları dizilmiş. Nöbet tutanlar vs. Nihayet biz de gerilla olup birliğimize katılmıştık. Tam hayallerimizdeki gibi olmasa da devrimci bir orduda olduğumuzu hissediyorduk. İbo daha önce El Fetih'de de bulunduğundan, "Orada böyle şeyler yoktu" şeklinde kıyaslama yapıyor ve buranın devrimci ve sosyalist bir yer olduğunu delillendirmeye çalışıyordu. Ertesi gün mağaraların Ceraş'ın yanındaki tepelerde olduğunu gördük. Muhayemde[40] Filistinli mülteciler yaşıyordu. Oluklu çinko veya tahta levhalardan yapılmış, gündüz sıcak gece soğuk birçok ev vardı. İnsanlar, Birleşmiş Milletler'in vereceği birkaç kilo un, şeker vs sayesinde yaşıyordu.

Gençler için fedai olmak tek yoldu. Hem savaşıp fedai maaşıyla ailesine yardım eder hem de ailesinin belli bir itibarı ve şerefi olurdu. El Fetih'te fedailik bir işti. Her Arap devletinin desteklediği bir fedai örgütü vardı. Kimi örgütlerde bürokratlaşma ve yozlaşma da vardı. Ahmet Cibril'in fedai örgütünün kaçakçılıktan para kazandığı söyleniyordu.

DC, tipik devrimci ve sosyalist bir örgüttü. Fedailerin çoğu diğer fedai örgütlerinden kaçmış veya adi suçlar işlemiş, kaçmak için fedai olmuş insanlardı. DC, "Belki bunları eğitir, disipline edebiliriz" diye yaklaşıyordu.

Biz aramızda Dev-Genç'in elinde böyle Kalaşnikoflar olsa çok daha büyük, etkili ve güçlü bir örgüt olacağını konuşurduk. Bu bakımdan tam bir hayal kırıklığı olmuştu.

Zihni Çetiner

Henüz yeni oluşmaya başlayan DC'nin silahlı insanları vardı ama savaşçı değillerdi. O günlerde DC sık sık operasyonlara giden bir örgüt değildi. "Bizde insan kıymetlidir, sık sık operasyon yapmayız. Kesin vuracağımız zaman operasyon yaparız" diyorlardı. Örgütleri yeni ayrılmış, kuruluş sancısı çekiyordu. Nitekim Naif Havatme, FHKC'den ayrıldığı zaman 4 kişiyle ayrılmış, ikisi örgüt içi çekişmeden

40. Tenekelerden, yer yer kerpiç evlerden yapılma mülteci kamplarının genel adı.

dolayı vurulmuştu. O günlerde görüp haklı olarak tepkisel yaklaştığımız birçok yetersizliğin, ilkelliğin, acemiliğin, başıbozukluğun böyle bir arka planı olduğunu sonradan öğrendik. Örneğin, hepimizin silahı vardı, gece nöbet tutuyorduk ama dişe dokunur bir eğitim yoktu. Bizi yöneten beş altı kişi küçük bir mağarada kalıyordu.

Onlar her türlü olanaktan yararlanıyordu. Mesela onlar günde iki paket sigara içerken, bize 5 ya da 6 tane sigara veriyorlardı. Onlar istedikleri yemeği, eti yerken bize istihkak verilmesine, yine biz eğitim yaparken onların sadece seyretmelerine karşı çktık. Bu tepkilerimiz Çeraş'ta bulunan DC'nin Süleyman ismindeki yöneticisi tarafından algılanarak bizi Ajlun bölgesinde, yaklaşık 500 metrekare büyüklüğünde bir mağaraya, enternasyonal birliğe götürdü. Orada dünyanın değişik yerlerinden gelmiş, çoğu Troçkist eğilimli, içinde İranlı, Iraklı, Yunan, Fransız, İtalyan, İngiliz olan bir grup vardı. İbrahim Seven sayesinde her gün onlarla siyasi tartışmalar yapıyorduk. Ancak bunların çoğunun DC'yi tanıyıp propaganda ve yardım toplamak için yurtdışından gelen gazeteciler olduğunu öğrendik.

Bu enternasyonal birlik gittikten on gün sonra nöbet tutarken gece saat 23.00 civarında bir jip geldi ve o dağda bulunan arkadaşlarla birlikte bizi İrbid'e götürdüler. İbrid'de bize, "Filistin devletini ilan edeceğiz" dediler. Bu bize moral oldu. Bağımsızlık ilan edilecek diye üç gün Zarka'dan gelecek Ürdün Kralı'nın tanklarını bekledik. Ne olduysa kralla yine bir barış görüşmeleri yapıldı. Filistin devleti yine ilan edilmedi. 12 Şubat 1970 tarihiydi, üç gün hiç uyumadan bir avcı çukurunda sadece gelecek tanklara doğru bazukalarla, Kalaşnikofla nöbet tuttum. Sonrasında gerilim devam ettiğinden yine Kral Hüseyin'le bir çatışma oldu. Bizi alıp Cebel Amman denilen dağdaki mağarada, eski, birer kişilik odaları olan DC'nin karargâhına götürdüler. Mart ayında Kral Hüseyin'e karşı yeniden 15 gün direnişe geçtik. Oradan yeniden Ajlun'la Ceraş arasındaki kampa geldik. Demir'le oradaki Halid ismindeki bir komutanın yaşam biçiminden rahatsız olunca ayrılacağımızı söyledik. Bizi, Naif Havatme ile görüştürmeyip karargâha götürdüler. De-

mir Küçükaydın'la birlikte eleştirilerimizi yazıp kendilerine verdik ama buna cevap vermediler.

"Siz üssünüze dönün, kavaidlerinize; yakında partileşme süreci tamamlanınca isteklerinizin hepsi tam olarak uygulanacak" dediler. Biz vefa borcu öder gibi Demir'le geri döndük. Ancak 15 gün sonra Refik (Yoldaş) Halid dediğimiz komutan, mağarada Türkçe haber dinlememi engelleyince, o bana, ben ona silah çektim. Artık bulunduğum birimdeki komutana güvenmediğim için onlarla birlikte kalamayacağımı belirterek Demir'e, "Gidelim" dedim, Demir gelmedi.

Demir Küçükaydın'la ben, "Ya Türkiye'ye dönelim ya da Şam'a gidip El Saika'ya katılmanın yolunu arayalım" diyorduk. İbrahim, "Benim cezam var, dönersem cezaevine girerim" dedi. Fehmi Erbaş ise okulu bıraktığı için askere alınacağını ileri sürerek buradan ayrılmayı düşünmediğini belirtti. Ben, "Türkiye'ye gidiyorum" diye ayrıldım. Şam'a geldim. Ancak Muhaberat'ı buldum ve El Saika'ya katıldım. Ben ayrıldığım dönemde üç arkadaşım halen aynı mağarada kalıyorlardı. Fakat ben ayrıldıktan bir süre sonra Halid devrimci ahlaka yakışmayan bir tavır sergilediği için üç arkadaşımın kamptan ayrıldığını ve sınırdan geçerken yakalandıklarını, çok sonra kendilerinden dinledim.

İbrahim Seven

DC'nin iki kampı vardı. Doğru düzgün silahları da paraları da yoktu. Paralarının olmamasını DC'nin proleterliğine, El Fetih'in çok parasının olmasını ise burjuvalıklarına yorduk. Liderleri Yasir Abdul Rabbo, her gün kampa geliyor, herkesi tanıyordu. Kamp komutanı da biz yaşlarda bir çocuktu. DC daha şehirli ve Hıristiyanların içinde yer aldığı bir örgüttü. DC de HC de o günlerde Maoculuğun etkisi altındaydı.

Arapça bildiğimi öğrenince, "Seni siyasi çalışmalara götürelim, milleti örgütleyelim" dediler, ben de gittim. Köy-

lüler arasında ajitasyon propaganda çalışması yürüttüm. Zaten bizim kaldığımız kamp Filistinlilerin yaşadığı mülteci kamplarının yanındaydı. İkinci gidişimizde daha uzun kaldık. Bu sefer kampta eğitim gördükten sonra savaşmak için Ürdün Nehri'nin kenarına, Gor Çukuru'na indik ve orada bir ağanın evini işgal ettik. Adamı zorlamadık, gittik, "Biz fedaiyiz" dedik. Manolya ağaçlarının arasında kaldık. Domates bahçelerini geçip nehir kenarındaki setlere ulaşıyor, setin bir tarafından İsrail'e ya havanla ya da Kalaşnikofla ateş ediyorduk. Geri döndüğümüzde DC, "Kahraman örgütümüz, gerillalarımız İsrail'e saldırdı. Beş ambulansın ölü ve yaralıları götürdüğü görülmüştür" diye bildiri yayınlıyordu. Bu çukurdaki saldırılarda Filistinliler ile Suriyeliler vardı. Bu arada DC'deyken Şişko Bekir (Reyhan) ve arkadaşlarıyla karşılaştık ama beraber değildik. "Burada kitle içinde siyasi çalışma yapacaksam, gider Türkiye'de çok daha iyisini yaparım" diye geçiriyordum içimden.

Bu arada '68 hareketi Avrupa'da yaygınlaşmış ve Fransa'da Nanterre Üniversitesi'nin içinden ayaklanmanın önemli simgesi ve öncüsü Kızıl Dany'ler (*Dany le Rouge*; Daniel Cohn-Bendit) çıkmıştı. O hareketin içinden Filistinli gerillalara yardım için bir ekip geldi. Kamp komutanı kadınlara, "Gel, benimle yat, biz devrimciyiz" diyor. Kadınlar serbest ama bu kişiliksiz bir şey olduğundan beni itti. Kadınlar, bana, "Bu adamları buradan kovala" dediler, adam komutan, elinde silah var. Komutan sanırım, gider anlatır diye, bana, "Gel, seni cepheye götüreyim" dedi. Bu adam beni bir yerde öldürür, diye düşündüm. Kadın serbest ise herkesle yatar, gibi bir anlayışla yaklaşılıyordu. Buna tanık olunca, "Buradan gidelim, işçi sınıfını örgütleyelim" diye düşündük. Zihni, "Ben burada kalacağım" dedi.

Zihni Çetiner

Dört arkadaş izin alarak Amman'a gitmiştik. Her taraf Ürdün ve Türk bayraklarıyla donatılmıştı. Duvarlara Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Kral Hüseyin'in yan yana posterleri yapıştırılmıştı. O günlerde Sunay, Ürdün'ü ziyaret

edecekti.[41] İbrahim, bu fırsatı değerlendirerek, suikast yapmayı önerdi.

Cevdet Sunay, Genelkurmay Başkanlığı sırasında 22 Şubat 1962'de ve 1963'de Talat Aydemir ve Kara Harp Okulu'na ihanet etmişti. Önce ihtilal protokollerini ve planlarını desteklemiş, sonra da karşı çıkarak bizi oyuna getirmişti. Bize ödenecek kan borcu vardı. "Bunu düşünelim ama buradaki Filistinli kumandanlara bizi saklayıp saklayamayacaklarını soralım" dedim. Yabancı bir ülkede bir devlet başkanına yapılacak suikastın doğuracağı sonucu önceden kestirmeliydik. Kampa dönünce Refik Halid'e konuyu açtık. "Böyle bir şey hem bizim için hem de Araplar için çok kötü sonuçlar verir. Türkiye yirmi dört saat içinde ordularını buraya kadar getirir" diye cevap vererek korkusunu dile getirdi. Bu cevap üzerine Sunay konusu kendi aramızda bile bir daha asla konuşulmadı.

Fehmi Erbaş

Yaşadıklarım, askerî eğitim ve sosyal alanda gördüklerim, bende biraz hayal kırıklığı yarattı. Biz arabayla oradan oraya gitme şeklinde bir gerillacılığı hayal etmiyorduk. Buradaki askerî eğitim, bizim klasik Türk ordusunun verdiği askerî eğitimden daha basit bir eğitimdi. Sabah altı civarında erkenden kalkıp en az 4-5 kilometre koşuyor ardından kültürfizik yapıyorduk. Kahvaltıda, nohut ezmesi ya da zeytinyağıyla içine susam konulmuş zahter denilen bir ota ekmeği batırıp yiyorduk. Hurma çoktu. Özellikle Çin, Sovyetler ve İngiltere'den gelen et konserveleri vardı. Mantar konservesini ilk defa orada yedim. Ekmek köylerden para karşılığı temin ediliyordu.

Patlayıcı madde eğitimleri veriliyordu. Çok basit geldiğinden hayret etmiştim. Türkiyeli olduğumuz için ölmemiz istenmiyordu, biraz korunuyorduk. Örneğin, eğitimde silah sıktırılırken bize birkaç mermi daha fazla sıktırıyorlar-

41. 16 Aralık 1969 tarihli *Akşam* gazetesinin haberi: "Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, dün sabah 10'da Türk Hava Yolları'na ait bir uçakla Ürdün'ün başkenti Amman'a gitmiştir. Amman'da iki gün kalacak olan Sunay, daha sonra Habeşistan İmparatoru Haile Selasiye'nin davetlisi olarak Adis Ababa'ya geçecektir."

dı. Onlar savaşarak öleceklerdi ama biz öğrenmeye gelmişiz. Bize müsamahalı davranıyorlardı.

Kamplardaki varlığımızı propaganda amaçlı değerlendiriyorlardı. Sanırım, kamplarda, başka uluslardan insanlar var, görebilirsiniz tarzında bir düşünceleri vardı. Biz de öğrenip ülkemizde uygulayacağız. "Adana'daki İncirlik Hava Üssü'nü vuracağız, sizi bir beladan kurtaracağız ya da anti-Amerikan eylemler koyacağız" diyorduk. DC yetkilileri bizi kastederek Türkiyeli bir grubun da olduğunu söylemişlerdi. Bizim orada olmamız onlara cazip geliyordu. Fransa'daki solcuların çıkardığı *Asya Afrika* dergisinin muhabiri, neden burada bulunduğumu sorunca, Enternasyonalist olduğumu, yardım amacıyla bulunduğumu, eğitim aldıktan sonra ülkeme gideceğimi söyledim.

Filistin kamplarında klasik bir ordunun üslubu vardı. Kampta sabotaj eğitimi de alıyorduk. Ahşap ya da betonarme bir evin, tren raylarının, ağaçların uçurulması için ölçüler nedir, ne kadar patlayıcı kullanmak gerekir, patlayıcıları rayın neresine koymak gerekir, bunları öğretiyorlardı. Zaten eğitimlerde Almanların yetiştirdiği Fevzi Elkavukçu'nun kitaplarından yararlanıyorlardı. Eğitim sıradandı. Balçıklı sudan geçiriliyor, yerde sürünüyor, yanan bir tekerleğin içinden atlıyorduk. 19-20, bilemedin 21 yaşında çocuklardık. Bunlar ortalama her gencin yapabileceği hareketlerdi. Silah sıkıyor, gerçek el bombası atıyor, gerçekten savaşa giriyorduk. İlk önce havan topunun yanında kalıyorduk. Daha sonra Doçka denen uçaksavarların, sonra Diktiriyof sıkanların yanında kalıyorduk. Yani geleni kendi başına savaşa göndermiyorlardı. Çünkü önce kulaklarımızı mermi, bomba seslerine alıştırmak istiyorlardı.

Biz gider gitmez Ürdün'deki bürodan direkt dağa götürdüler. Filistinli örgütlerin çok illegal bir yapıya sahip olduklarını ve dağa çıkarak kurtuluş savaşı verdiklerini düşünüyorduk. Vietnam ve Latin Amerika'daki devrimleri anlatan kitapları okuduktan sonra hayal dünyamda yarattığım bir gerilla mücadelesi göremedim. Köylere yakın yerlerdeki mağaralarda kalıyorduk. Altımızda jip vardı. Kaldığımız yerler askerler tarafından biliniyor ya da tahmin edilebiliyordu fakat bir saldırı yoktu. Eylem ya-

pacağımız zaman biraz daha iç kısımlara, Şeria Nehri'ne gidiyorduk. Şeria Nehri'nin bu yakasından ya taciz atışları yapıyorduk ya da karşıya geçiyorduk. İsrail o toprakları almış ama Şeria Nehri'nden öte tarafa geçmemişti. Nehirde borular içinde mayınlar bulunuyordu. Bir şekilde ayağın değdiğinde bölge olduğu gibi havaya uçuyordu. Akıntısı güçlü olduğu için bir makara sistemiyle karşıya geçiriliyordu. Karşıya ilk geçen arkasından geleni iple çekiyordu. Karşıya geçildiğinde artık İsrail'in işgal ettiği topraklara girmiş oluyorduk. Taciz atışları Şeria Nehri'ni geçmeden gerçekleşiyordu. Karşı tarafta İsrailli askerlerin kullandığı küçük karakollar vardı. Saldırılar daha ziyade askerlerin ihtiyaçları için çıktıkları zamanlarda gerçekleşiyordu. Eğer karakolun karşısında iyi bir nişancıyla bulunursan, askeri vurabiliyordun. George diye bir arkadaşla iki kez bu şekilde operasyona gittim.

Hıristiyan bir Arap olan George'un ailesi İsrail askerleri tarafından gözünün önünde katledilmiş, sadece George kurtulmayı başarmıştı. Kurtulduktan sonra cepheye katılmıştı. Dürbünlü tüfeği çok iyi kullanıyordu. Ben Diktiriyofla eşlik ediyordum. Askerler arada bir karakollardan ya da kaldıkları askerî binalardan dışarı çıkıyorlardı. George, "Ben, bir-iki-üç der demez sıktığım an, sen taramaya başla" diyordu.

Biz sadece eleştiri-özeleştiri toplantılarına katılıyorduk. Mısır'dan, Irak'tan, Eritre'den gelenler vardı. Kampta kırka yakın kişi kalıyorduk. Hepsinin müşterek kullandığı dil Arapçaydı. Biz yalnızca İbrahim'in tercümeleriyle yetiniyorduk. Bazı Arapça kelimeleri öğrenmiştik. Küfür etmek yasaktı. Ortak kullanılan mallar vardı. Herkesin iki tane battaniyesi vardı. Gece nokta ve mutfak nöbetleri oluyordu. Yaşanan aksaklıklar tartışılıyordu. Eyleme gitme konusunda gönüllü isteniyordu.

Yaşam ve siyasal duruştaki eksiklikleri askerî ve güncel boyutlarıyla tartışıyorduk. Siyasi eğitimleri ise çok düşük olduğu için katılmıyorduk. Komutanlarından daha donanımlıydık. Naif Havatme'nin kendisiyle tartıştık. Havatme ve komuta kadrosu sosyalistti fakat namaz kılan gerillalar da vardı. İlk gördüğümde şaşırmıştım.

Topraklarından sürülmüş bu insanlar Birleşmiş Milletler'in verdikleriyle geçiniyorlardı. Yaşamlarını bu şekilde sürdürme yolunu benimsemişlerdi. Bu tür katılımların silah, üst baş sahibi olmak, şehre ya da köye indiğinde itibar görmek gibi sebepleri vardı. Milliyetçi duygularla katılanlar da vardı. El Fetih, fedailerine 15 Ürdün dinarı veriyordu. DC'de ise ancak izinli çıkana 5-10 dinar veriyorlardı.

Demir Küçükaydın

Ürdün'de nerdeyse yerli halkın nüfusu kadar Filistinli mülteci vardı. Silahlı fedailer sebebiyle ülkede sanki ikili bir iktidar vardı. O zaman DC, "Amman'ı Hanoi yapmak" gibi bir stratejiyi savunuyordu. Yani bu, Ürdün'de devrimci iktidarı kurup oradan İsrail'deki devrime destek vermeyi ifade ediyordu. Fedailer demokratik bir karşı iktidar kurmayı başarsalardı, tüm Ürdün halkını arkalarına alabilirlerdi. Ancak bunun teorik ve ideolojik hazırlığı olmadığından başaramadılar. Biz de 1970'lerde Türkiye tarihindeki en büyük politikleşme ve radikalleşme dalgasını çarçur edecektik. İkili iktidar geçici denge durumudur, ebediyen sürmez. Ya fedailer Kral Hüseyin'i ya da Hüseyin onları temizleyecekti.

Kral Hüseyin, fedaileri temizlemek için saldırıya geçse de Nasırcı veya genç Arap Milliyetçisi subayları yanına almayı başaramadığı ve Ürdün halkı içindeki desteğin belli ölçüde sürmesi nedeniyle fedaileri tasfiye edemedi. Bu ilk güç denemesinde savaşın soluğunu ensemizde hissederek gerçek bir mevzilenme durumu yaşadık. Benim bulunduğum birliğe Amman'a giden yolda bir tepeyi tutma görevi verilmişti. Gidişimizde birkaç kez çatışmanın eşiğinden döndük. Ürdün Kuvvetleri bizi kontrol etmek ve geçirmek istemiyordu. İki taraf da henüz ateşe hazır değildi. Belirleyici olan bizim silahlarımız değil, ülkedeki dengelerdi. Fedailerin kaybedeceği orada belliydi. Fedailer hücum yapacağı yerde savunmaya geçmişti. Birkaç badireden geçerek, Amman'a giden yoldaki tepeyi tutup oradaki mağaralara yerleştik. Ama karşı tepede iki üç tank bize karşı mevzideydi, biz de mevzilendik. Bir Doçkamız, bir 81'lik ve bir de 60'lık havanımız vardı. Savaş başlasaydı, bizim bulun-

duğumuz tepe çıplak ve taşlı olduğundan tanklar ateşe başladığında hepimiz ölürdük. Stratejik olarak tanklar hâkim bir noktada bulunduğundan, hem ateş güçleri çok fazlaydı hem de menzilleri daha uzundu.

Anlaşmadan sonra tekrar eski üssümüze döndük. Ama işin ciddi olduğu anlaşılmıştı ve eğitime ve disipline daha fazla önem verilmeye başlandı. Sırtımızda 35 kilo yükle nehirlerden, dağlardan geçerek yaptığımız 200 kilometrelik üç gün süren cebri yürüyüş, hayatımın en ağır denemesi oldu. Bu başarılı yürüyüşten sonra Arap arkadaşlar bana daha saygılı davranmaya başladı. Bu kitaplarda okuduğumuz türden bir gerilla deneyimiydi. Yürüyüş sonunda köylerde toplantılar yapıp amaçlarımızı anlatıyorduk. Bir iki köyde, yarım Arapçamla klişe sözlerle propaganda yaptım.

DC diğer fedai örgütlerinden atılanları eğiterek birkaç kişiyi kazanabiliriz diye insanları kendi içlerine kabul ediyordu. Üs komutanı örgütte bulunan bir kızı korkutup rahatsız ettiğinden bize sığındı. Böyle şeyler de yaşanıyordu. Bir yandan da daha önce El Fetih'e gelmiş arkadaşlarla iletişim kurmaya çalışıyorduk. Onlar da bizimle irtibat kurmak için DC bürosuna uğramışlar. Biz bunu duyduğumuzda yakalanmışlardı. Onları kurtarmak için Türkiye'nin Ürdün Büyükelçiliği'ni basıp oradakileri rehin almayı önerdik ama DC buna yanaşmadı.

Sonunda Şeria Vadisi'ndeki üsse de gittim. Orada bir ameliyeye de katıldım. Biz ameliye yaparken Fransız televizyonu da filmimizi çekiyordu. Aslında tehlikesiz bir eylemdi. Buradan ateş edilince ışıkları kapıyorlar, havaya bir aydınlatma fişeği atıyorlar ve bu tarafı tarayıp birkaç bomba sallıyorlar. Biz kenarları yüksek ama artık kurumuş bir kanalın içinde bulunduğumuzdan, bir havan mermisi başımıza düşmediği sürece, bir tehlike içinde olmuyorduk. Bu eylemde, karşı tarafın kayıplarına ilişkin söylenenler çok abartılıydı. Bunu üs komutanımız Halid'e sorduğumda, moralleri yüksek tutmak için böyle yapmak zorunda olduklarını söyledi. Ameliye esnasında Havah'ın tamburunu tutan gerilla, ilk havan mermisinin atılışından sonra korkuyla kenara büzülünce onun yerini aldım.

İkinci saldırı sonbaharda yapılacak ve buna Kara Eylül denecekti. Aradaki zamanda Ürdün Kralı, Nasırcı veya genç Arap milliyetçisi subayları yanına çekti ya da başka şeyler oldu. Böylece Ürdün'den fedailer temizlenecekti. Bundan sonra fedai hareketinin ağırlık merkezi Lübnan'a kayacak, fedailerin eline aynı olanak Lübnan'da da geçecek ama yine kullanılamayacak ve oradan da sürüleceklerdi.

Fehmi Erbaş

Bir gün keşif kolu olarak nehrin öte tarafına gidip dürbünle etrafı gözetliyoruz. Bizim alt gurubumuzdan bir cephe, İsrail konvoyuna pusu kurmuş. Saldırı bizim dürbünle görebildiğimiz bir noktada oldu. Ebu Nidal, George ve ben olmak üzere üç kişiydik, komutanımız, "Çekilin!" dedi. Geriye doğru çekilirken silahım elimden düştü. Yamaçtan inmeye başladık. Uzun bir tepede ters yönden aşağıya hızla iniyorum. Mermi tepeyi geçemeyeceğine göre bana zaten bir şey olmaz. Saldırı ve silahımı düşürmenin paniğiyle el bombasını çıkarıp pimini çekmişim. Şimdi gelecekler ve üzerlerine atacağım duygusu içindeydim. Komutan elimde pimi çekilmiş bombayı görünce, "Kıpırdama, elini açma!" dedi. İlk defa uçakların, havanların, uçaksavarların kullanıldığı bir çatışmanın içinde kalmıştım. Helikopterler yukarıdan taramaya başladılar. Tepeden indikten sonra başlayan açık bir arazi var, orası çok tehlikeliydi. İsrailliler dağın bir yamacında, biz de öteki yamacındaydık ve bizi görmüşlerdi. Komutanım, bombayı kastederek "Elindekini at!" dedi. Şaşkın bir halde bombayı attım. "Araziden değil kanaldan yürüyeceğiz" dedi. Kanal dediği, İngilizlerin yaptığı, iki kişinin el ele tutuşup rahatlıkla yürüyebileceği genişlikte bir su kanalıydı.

Filistin'e, "Che olacağım" diye gitmiştim ama savaşın ortasında kalınca kendimi bambaşka duyguların içinde buldum. Birkaç kez eyleme katılınca silah seslerine de çatışmalara da alıştım.

Demir Küçükaydın

Türkiye'ye dönüp işçi sınıfı içinde uzun vadeli çalışmak gibi bir noktaya gelmiştim. Ama gelmişken gerilla savaşını da iyice öğrenmeden dönmemek gerektiğini düşünüyordum. Ancak yaşadıklarım ve tecrübelerim çok fazla öğrenecek bir şey olmadığını göstermişti.

Bu dönem boyunca biz aynı üste ama farklı birliklerdeydik. Birbirimizi nadir görüyorduk. İçimizden İbrahim Seven disiplinsizliği nedeniyle tekrar eğitime yollanmıştı. Zihni bir ara Lübnan'a gitmişti, sonra da kendisine daha uygun olan El Saika'ya katıldı. O Harp Okulundan ayrılmaydı ve BAAS'ın gerillaları ona daha denk düşüyordu.

Sonunda tekrar üçümüz karşılaştık. Artık orada öğrenecek bir şey olmadığı sonucuna varıp dönmeye karar verdik. DC, gerçek durumun yaratılan imaja denk olmadığını bildiğimiz için, aleyhlerine konuşacağımızdan çekiniyordu. Haklarında iyi konuşmamızı istiyorlardı. Bizim de zaten kötü konuşmak gibi bir niyetimiz yoktu. Evet, bir sürü şey çok kötüydü ama yine de olanların en iyisi oydu. En azından ideolojik ve politik olarak bize daha yakındı. Marksistti, diğerleri kadar milliyetçi değildi.

Bu arada FKÖ, Moskova'da ağırlanmıştı. Sovyetlerden silah gelmeye başlamıştı. İrbid'te Cephe'den ayrılacağımız gün bir kamyon yeni Kalaşnikof gelmişti. DC'nin o kadar üye ve sempatizanı yoktu. Sovyet yardımları gelmeye başlayınca DC de Avrupa'daki Maocu ve Troçkistlerden yüz çevirdi. "Sovyetler Birliği ile yakın ilişkiler bizi sapmalardan koruyacaktır" türünden yazılar yazmaya başlamışlardı. Aslında biz DC'de henüz bürokratlaşmanın başlamadığı, kuruluş döneminde bulunmuştuk.

Fehmi Erbaş

Filistin'e ilk gidişimizde altı-yedi ay kaldıktan sonra cepheden ayrılarak Türkiye'ye dönmeye karar verdik. Bize bir miktar para verdiler. Üstümüzde yarı sivil yarı resmî elbiseler vardı. Ürdün'den Suriye'ye geçip Şam'a geldik. Şam pazarından sivil elbiseler alıp, bir otelde banyo yapıp giysilerimizi değiştirdik.

Moskova Elçiliği'ne gittik. Duvarlarda orijinal tablolar vardı. Bize birçok kitap verdiler. "Biz Türkiyeliyiz, bunun için geldik, dönüyoruz, kitapları Muzaffer Erdost'a verip çevirteceğiz" dedik. Oradan Küba Büyükelçiliğine gittik. "Günde sizin gibi yüz tane maceraperest geliyor, defolun gidin" diye bizi içeriye almadılar. Çok ağrıma gitti, "Biz komünistiz!" diye bağırdım çağırdım ama yine de içeriye almadılar. Sonra Çin Büyükelçiliği'ne gittik. Çok resmilerdi. Kapıdaki Mao'nun heykelini öptüm, İbrahimler bir gören olur diye güldüler. Ne derece biliyorsak, ben onlara göre biraz daha Maocu'ydum. "Ne istiyorsanız onu söyleyin" deyip bize kitap verdiler ama ciddiye alıp bizimle konuşmadılar. Kuzey Kore Büyükelçiliği'ne girdik, birinci derecede devlet memuru gibi karşılayıp makam odasına aldılar. İçinde kök olan bir içki sundular. Kim İl Sung'un kitaplarını istedik. Sonra neden orada olduğumuzu anlattık. Hoşlarına gitti. Kitapları verip para teklif ettiler. Parayı almayacağımızı söyleyince, "Bu kitapları neyle çevirtecek, neyle bastıracaksınız?" dediler. "Kitapları Sol Yayınları'nın sahibi arkadaşımız Muzaffer Erdost'a götürüp tercüme ettireceğiz" dedik. Büyükelçi, "Gerilla eğitimi almak istiyorsanız, bizim ülkemizde görün, size bu olanağı tanıyalım" deyince, "Düşünüp cevap verelim" dedik. Bundan on yıl sonra dünyadaki en gelişmiş gerilla eğitiminin Kuzey Kore'de olduğunu, gerillacılık yapacağın ülkenin coğrafi yapısına uygun alanlar yaratarak eğitim verdiklerini öğrendim. Sonraları, keşke gitseydim, keşke beş-on arkadaşımızı götürseydik, diye düşündüm. Suriye'de kalıp orada konumlanmadığımız, orayı askerî bir üs haline dönüştürmediğimiz için ve başkaları ne der duygusunun üzerimde yarattığı baskıdan kurtulup kendi istediğim gibi davranamadığım için çok pişman oldum.

Hüseyinler Diyarbakır'da yakalandıktan sonra Demir, İbrahim, ben, ayrı ayrı şeyler düşünüyorduk. Üçümüzün arasında çelişki vardı. Cezaevinde de, çıktıktan sonra da anlaşamadık, düşünce olarak ayrıldık. İbrahim, Doktorların bir kesimine gitti; Demir, Doktorcu oldu. Aramızda hiçbir zaman ideolojik bir beraberlik olmadı. İbrahim, "Ben

burada eyleme falan girmem. Gelip, biraz kalıp gideceğim" diyordu. Demir girmek istiyordu ancak biraz İbrahim'in etkisi altındaydı. Sınırdan Türkiye'ye gece geçecektik. "Geçerken, DC'den olduğunuzu söylemeyin, El Fetih'ten olduğunuzu söyleyin" diye bizi tembih ettiler. Üzerimizde DC'nin kimlikleri vardı. Sınırda geceyi beklerken İbrahim, "Gece bizi öldürürler, ben gündüz geçerim" deyince Demir de ona uydu. Kamışlı'da kömürlerin olduğu bir tepeden Antep'e geçecektik.

O gece bir çocuk, "Ağabeyim gelecek, bizde kalın" diye evine davet etti. "Ağabeyin kim, nerede?" dedik, "Suriye Komünist Partisi'nde, Lenin'in 100. yıl münasebetiyle kutlama yapıyor" dedi. Adam geldi. Nâzım'la tanışmıştı, onun şiirinden Türkçe bir bölüm okudu. Silahlı mücadelenin yanlışlığını, bu yollarla bu işlerin gitmeyeceğini, Sovyetlere yakın durmak gerektiğini söyledi. İbrahim'le Demir biraz adamın etkisinde kaldılar.

İbrahim ve Demir'le sınırdan geçerken yakalandık. MİT'ten gelip ifademizi aldılar. Fotoğraflarımız, kimliklerimiz, bir de benim günlüğüm ellerine geçti. Şam'da da takip edildiğimiz ortaya çıktı. İşkenceden geçtik ancak İbrahim, Süryani olduğu için, polis ona daha ağır işkence yaptığı gibi hakarete de uğradı. Tutuklanıp Nizip Cezaevi'ne götürüldük. İçine düştüğümüz duruma sebebiyet verdiğim için arkadaşlarıma karşı mahcubiyetim serbest bırakılıncaya kadar devam etti. Bu arada cezaevinde bize Filistin'e gidip gelmemizden dolayı çok saygı gösteriyorlardı. Yakalanmamız gazetelere yansımıştı. Bir gün "Ziyaretçiniz var" dediler. Üç tane gencecik çocuk geldi. "Niye geldiniz?" diye sorduğumuzda, "Biz de devrimciyiz. Dev-Gençliyiz. *Cumhuriyet* gazetesinde İlhan Selçuk'tan okuduk, sizi yazmış, memleketimizden böyle yiğit devrimciler varmış, ağabeylerimiz buradaymış diye geldik" deyince duygulandık. İbrahim, okuyun diye tavsiyelerde bulundu, ben "Deli olmayın, hepiniz Filistin'e gidin, eğitimi, savaşmayı öğrenip, gelip savaşacaksınız. Dağa çıkacağız" diyerek o arkadaşları Filistin'e gönderdim. Gidip kalıp geldiler. Onlardan biri Mehmet Satan diğeri ise Celal Alagöz idi.

Nizip'te kaldıkları iki aylık süre içinde bol bol kitap okurlar. Sinan Cemgil İspanyolcadan çevirdiği Granada dergisini getirir. İÜ'nde okuyan Nizipli gençler, ayrıca demokratik devrim tartışmaları çerçevesinde partiden kopmalarına vesile olduğu Dev-Gençli gençler bir gün olsun yalnız bırakmazlar. Her gün düzenli olarak dışarıdan yemekler gönderilir, aralarında topladıkları parayı kendilerine ulaştırırlar. Ve nihayet mahkemeye çıkarılırlar.

Fehmi Erbaş

O zamanki mevcut teorik birikimimizle, üçümüz de yaptığımızın bilincinde, önce siyasi savunmamızı yapacağımızı söyledik. Sorunlarımız, karakterlerimizden kaynaklıydı. Bir de İbrahim'le Demir artık silahlı mücadeleyi savunmuyordu. Anti-emperyalist olduğumuzu, Siyonizmle savaşmamız gerektiğini, Siyonizmin ABD'den ayrı olmadığını, Filistin halkının kurtuluşunun Türkiye halkının kurtuluşu olduğunu, Ortadoğu'nun özgürleşeceğini, çok açık, net ifade ettik.

Zihni Çetiner

El Saika ile ilişkiye geçmediğim bir dönemde FHKC, onlara katılmamı istedi. "Neden?" diye sorduğumda, aldığım yanıttan, "Saflarımızda savaşan Türkler de var" diyerek propaganda yapmak istediklerini çıkardım. "Madem savaşmayacağım, oturacağım, gider ülkemde kalır, keyfime bakardım" diye tepki gösterdim. Arkadaşlarımdan ayrılıp El Saika'ya geçince yetkililer beni gayet sıcak ve dostça karşıladılar.

"Keşke daha önce gitmeseydiniz, biz size söyledik, şimdi doğru yere geldiniz" dediler. Bir hafta içerisinde Süleyman isminde bir mutemetle Şebaa çiftliklerine gönderdiler. Şebaa kasabası İsrail'le sıfır noktasındaydı. İçinde her tür meyvenin olduğu cennet gibi bir vadiydi. Orada bir binbaşı, I. Dünya Savaşı'nda, Osmanlı'nın Cemal Paşa'sının Araplara yaptığı zulümden dolayı Türkleri hiç sevmiyor-

du. Bu sebeple benimle çalışamayacağını, yapamayacağını söyleyerek beni iki defa geri gönderdi. Ben de, El Saika'nın merkezinde, "Türkiye'ye dönerim, Filistin hareketi devrimci bir niteliğe sahip değil. Faşist, milliyetçi bir nitelik taşıyorlar, gönüllü gittiğim ve hiçbir şey talep etmediğim halde beni istememekle, Osmanlı döneminden kalan bir önyargıyla hareket ediyorlar derim" dedim. Lübnan'da, şimdi Hizbullah'ın hâkim olduğu, Alevilerin yoğun yaşadığı bir bölgeydi. En güzel günlerimi de orada geçirdim.

El Saika'da bana, "Türkiye'de subay okulunu bitirmişsin, ayrıca eğitime gerek yok" diyerek hep ayrıcalıklı davrandılar. Lisan bilmemem benim orada bazı şeyleri yapmama engel oluyordu. Tek başıma olmam beni zorluyordu. Şebaa çiftliklerinde Fransızca bilen bir doktor vardı. Ben çat pat Fransızcamla ondan derdimi anlatabilecek kadar Arapça öğrendim. Orada bir buçuk-iki ay kaldıktan sonra beni tekrar Şam'a, 14-15 kilometre mesafede bulunan, Kuneytra yolu üzerindeki Tartus kentine getirdiler. Binlerce dönüm bir meyve bahçesi içerisinde, yine güzel bir çadırda kaldım.

El Saika, doğrudan BAAS Partisi'ne bağlı olduğu için toplantılara siyasi komiser Refik Adil geliyordu. Yanımda BAAS Partisi'nin eğitimli üyeleri oluyordu. Zaman zaman 45 günlüğüne eğitime getiriliyorlardı. Onlarla ilişkim çok iyiydi. Entelektüel seviyesi yüksek insanlardı.

Maaş verme önerisini, "İsteseydim, TC'de bana maaş verecek bir devlet memurluğu bulunurdu. Buraya Filistin halkının mücadelesine, bağımsızlık savaşına geldim. Sizden sadece hafta sonları sigaramı ve cep harçlığımı isterim, o bana yeter" diyerek reddetmiştim. Bugünkü cumhurbaşkanı Beşar Esad'ın amcası Rıfat Esad, o zaman yarbay komutandı. Ondan sigaramı ve harçlığımı alır, Şam'a gider, rakımı içerdim.

Bir operasyon için 15 günlüğüne gittiğimde bir köprünün uçurulmasına katılmıştım. Dinamitleri gömüp 1 kilometre içeriye çekildik. Dönerken bir müstahkem mevkide yarısı kanlı bir çanta bulup aldığımda takım komutanı geri bıraktırmıştı. İki gün sonra tek başıma sınırı geçip 2-3 kilometre İsrail topraklarında olan o çantayı aldım, yıkadım, başucuma astım. Takım komutanı başucumda görüp nere-

den çıktı deyince, "Gittim, aldım, geldim" dedim. "Disiplinsiz davrandın, bir daha tekerrür etmesin" dedi. "Disiplinsiz davrandığımı, tek başıma sınırı geçip o bölgeye girmenin ne anlama geldiğini biliyorum" dedim.

Dinamitler patlamadığından o eylem başarısız oldu. Büyük ihtimalle İsrail, yüksek askerî teknolojileri sayesinde, dedaktörlerle mayınları keşfedip etkisiz hale getiriyorlar. Biz, 1-1,5 kilometre uzaktan gözlüyorduk. Başka bir sefer, bir keşif hareketi için Şeria Nehri'ni geçtik. Bir karakolda hangi saatlerde nöbet değişimi yapıldığını, askerlerin giriş çıkışlarını gözledik. Fakat keşiften sonra operasyona gidileceği zaman beni nehirden geçirmediler. Karakolun karşı tepesinde bir makineli tüfeğin başında bıraktılar. Esas nedeni de dil bilmemem ve eylem esnasında bunun ciddi bir riske dönüşecek olmasıydı. Hatta daha öncekilerde de ben dil bilmediğim için bölgenin topografisini çiziyordum. Eğitimini askerî okuldan almıştım. 15 gün boyunca o haritayı çıkarmak için uğraşmıştım. Yanımda Nâzım Hikmet'i Moskova'da tanımış emekli bir yüzbaşı vardı. Beni çok seviyor, yanından ayırmıyordu, yaveri gibi olmuştum. Operasyona gitmek için bir gece, bir jip ve bir araba, sınıra 15 kilometre kadar kala, ışıkları kapatarak yaklaştık. Jipten indik. Yanımda üç tane fedai vardı. Tam vedalaşırken, "Seni istemiyoruz" dediler. Çok zoruma gitti, sinirlendim. Yanımdaki emekli yüzbaşı, "Lisan bilmiyorsun, içeride seninle anlaşmaları zor. Çocuklar seni onun için yanında istemiyorlar" dedi. O arkadaşlarımız iki saat sonra İsrail askerlerinin çapraz ateşi sonucu öldürüldüler. Bunlardan birisi yaralı şekilde sürünerek hastaneye sığınmıştı ancak sonradan o arkadaş da öldü.

Sovyet Büyükelçiliği'ne gidip kendimi tanıtarak, askerî ve siyasi eğitim almak için Lumumba Üniversitesi'ne gitmek istediğimi söyledim. Başvuruyu Türkiye üzerinden yapmadığım için olumsuz yanıt verdiler.

Orada sürekli kalmayı kabullenmiştim. Uzun süre Türkiye'ye gelmeye hiç niyetim yoktu. Bir sefer niyetlendim, onda da Mustafa Kuseyri öldürülmüştü. Anayasa Mahkemesi üyeleri yürüyüş yapmıştı. Radyodan Türkiye haberlerini dinliyordum. Devrim başlıyor sandım. Musta-

fa Kuseyri'yi de çok seviyordum. Filistin'e götürmeye ikna etmek için üç gün boyunca kendisinden ayrılmamış ama ikna edememiştim. İkna ettiğimde de Aydınlıkçılar izin vermemişti.

Bu gelişmeler üzerine El Saika'nın karargâhına giderek ülkeye dönmek istediğimi bildirdim. İki ay sonra nihayet karar çıktı. Sınırdan geçişte sorun yaşamamak için gerekli kolaylığın sağlanmasını isteyen imzalı bir kâğıt, İdlib Valiliği'ne verilmişti. 1970 Temmuz ayında yanımıza beş kişi alarak sınıra geldik. Geçeceğim yeri detaylı bir şekilde tarif ederek gösterdiler. Sorunsuz bir şekilde tel örgüleri aşarak bir haftalığına ülkeme geldim. Olağan koşullarda Filistin'de uzun yıllar kalmak istiyordum. O zaman Küba devriminin ve Che Guevera'nın evrensel enternasyonal devrimci karakteri bizi etkilemişti. Ben Suriye'de, Filistin devletinin kuruluşunu görmek ümidiyle orada kalmak istedim. Çünkü o zaman Filistin hareketi bugünkü gibi dışlanmış bir hareket değildi. Dünyadaki bütün devrimci örgütler, komünist partiler ve devletler tarafından kabul gören bir örgüttü.

Fehmi Erbaş

Cezaevinden çıkınca biraz daha ayrışmış ve netleşmiş bir politik atmosferde Ankara'ya geldik. Herkes, Filistin'i, benimle ilgili ölüm haberini ve orada kalabilme ve üs olarak kullanma koşullarının olup olmadığını soruyordu. DC'nin bu imkânı sunacağını, kapılarının bize her zaman açık olacağını söyledim. Henüz 12 Mart Muhtırası verilmemişti. Ben, "Nasıl olsa silahlı mücadele başlayacak, faşizm gelmeden, bir an önce o bölgeye yerleşelim, kesin olarak Filistin'e bir ekiple dönmeliyim" diye düşünüyordum.

Bu arada Diyarbakır'a gidip Hüseyin İnan ve arkadaşlarıyla görüşerek, uzun vadeli halk savaşını düşündüğümü söyledim. "Biz de aynısını düşünüyoruz, birlikte çalışabiliriz, bizden Ahmet Erdoğan, Yusuf Aslan dışarda bir şeyler yapıyor, onlarla bir arada olursun" dediler. Zaten onlarla daha önce Filistin'e çıkmazdan önce köy çalışmalarında, mitinglerde, Keban Barajı çalışmalarında birlikteydim. Bu

yapıyla, öğrencilerle bu iş olmayacak diye düşünüyor, birşeyleri netleştirmek, belirlemek istiyordum. Yapılanlar beni tatmin etmiyordu.

Mustafa Çamkıran, sınırdan Suriye'ye geçip bir süre kaldıktan sonra isimlerini saydığı bazı arkadaşları eğitim için götürelim, dedi. İlk etapta çok iyi Kürtçe ve Arapça bilen Cemil isminde bir karayolu işçisi, Mustafa Çamkıran ve ben sınırı geçmek için Antep'e geldik. Bırakılmamızın üzerinden üç-dört ay geçmişti. Ben tekrar Filistin kamplarına dönmek istiyordum. Çamkıran'ın bu teklifi, bir grupla birlikte gitme fikri, bir örgüt aradığım için bana daha cazip geldi. Ben dönüşte yakalanma ihtimali olan ancak gidişte hiç yakalanma ihtimali olmayan, emin olduğum yolu söyledim. "Oradan, Amanoslar'dan, dağdan da geçip yürüyerek Lazkiye'ye gideriz" dedim. Onlar, Kamışlı'da daha kestirme bir yol olduğunu, Cemil'in tanıdıkları aracılığıyla sınırdan daha çabuk geçeceğimizi söylediler. Babamın otelinde kaldığımız için babam bütün yaşananları biliyordu. Bizi karşıya geçirecek bir adam buldu. Adam bizden para isteyince Çamkıranlar, "Bizden para alır geçirir, karşı taraf para verir yakalatır" diyerek vermediler. Babam kızarak, "Ben de bineyim arabaya, birlikte gidelim, sonra geri dönerim" deyince, arkadaşlar gururlarına yediremediler. Bunun üzerine Mardin sınırına gelerek Cemil'in akrabaları vasıtasıyla sınırı geçtik. Ben "Karakola gidip teslim olalım" deyince şaşırdılar. İşin böyle yürüdüğünü anlatırken askerler etrafımızı çevirdi. Arapça, "Cephe'nin fedaisiyim, geri geldim, Halep ve Şam'a gidip orada kalacağız. Şam'daki büroyla ilişkiye geçin, bizi gelip alsınlar" dedim. Çamkıran'la Cemil, "Bu adam razı olmuyor, bizi Türkiye'ye gönderecekler" dediler. "İlk defa geçmiyoruz, yüzlerce Türkiyeli böyle geçti, bir şey olmaz" dedim. Askerler kabul etmedi. "Yarın sizi karşı tarafa geçireceğiz, geri döneceksiniz" deyince ben de şaşırdım. Geçmeyi kabul etmeyince "Seni cezaevine atarım" dedi. Cemil akrabalarıyla gidip konuşup geldi. Kürtler yirmi beş katliama uğramışlar. Oradaki ailelerin çoğunluğu bu katliamlardan kaçıp oraya yerleşmiş Kürtlerden oluşuyordu. Çamkıran'la Cemil, Türkiye'ye dönmeyi böyle bir psikolojiyle kabul etti. İki tane Suriye askeri, elimizi arka-

dan kelepçeleyip sınıra getirdiler. Sınırdaki Türk askerlerine, "Bunları karakola teslim edip döneceğiz" dedilerse de sınırı geçince, "Şurada araba garajı var, binin gidin" diyerek bizi bıraktılar. Oradan Mardin'e gittik. İkinci gidişimiz de böyle oldu.

Dönmüştük dönmesine ama çok sinirliydim. Tek başıma tekrar gitmeye karar verdim. Bu arada siyasal saflaşmalar hızlandı. Örgütlerin henüz isimleri konmamış olsa da gruplaşmalar belirginleşti, siyasal ideolojik çizgiler netleşmeye başladı. Ben Filistin kamplarına gitmek için hazırlık yapıyorum. Babam beni geçireceğini söyledi. 12 Mart Muhtırası verildi, aranır durumdayız. Gidecek gruplarla ilişkimi kestim, "Nasılsa ben onları orada bulurum" diye düşünüyordum. Bir gece öğrenci yurdunda Hüseyin Onur'la konyak içerken nöbetçilerden biri eşimin (Sabiha) geldiğini söyledi. Sabiha, "Gel biraz konuşalım" dedi. Köşeye geçince, "Sen benimle hâlâ evlenmek istiyor musun?" deyince, "Sen madem istemiyorsun, seninle bu işi bitirdik, niye soruyorsun?" dedim. Ben evlenmek istiyordum ama Sabiha istemiyordu. Aslında bütün mesele bundan kaynaklanıyordu. "Ben Filistin'e gidiyorum, sen bana ben sana tabi olmayayım" dedim. Herkes kendi yoluna gitsin diye düşünüyordum. Sabiha, "Herkes burada, sen gidip yalnız başına ne yapacaksın?" diyerek gitmemi istemiyordu. "Ben buradan haz almıyorum" diyordum. Bir okulu faşistler basıyor, gidip çatışıyorsun, küçümsemiyorum ama bunlarla tatmin olmuyordum. Sabiha, yine, "Sen hâlâ benimle evlenmeyi düşünüyor musun?" diye sorunca, "Evet" dedim. "Ama sen gideceksin" dedi. "Eğer benimle evlenirsen, söz veriyorum gitmem" deyince, "O zaman yarın yüzükleri al gel, evlenelim" dedi. "Dalga geçmiyorsun değil mi, gecenin bu saatinde niye geldin?" dedim, "Bunu söylemek için geldim" dedi. Biz, Cebeci'de, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, o Küçükesat'ta, yurtta kalıyordu, hastaydı. O arada Hüseyin Onur geldi, "Ne oldu?" dedi, "Sabiha, bana evlenme teklif etti, ben de kabul ettim" dedim. "O zaman bu Filistin işi yatar" dedi, "Ben de herhalde yatar" dedim.

Zihni Çetiner

Yedi sekiz askerin koruması altında bir hafta kaldıktan sonra 1970 Ağustos'unun sonunda yine aynı yoldan döndüm. Mustafa Gürkan, Mustafa Zulkadiroğlu, Nahit Töre, Taner Kutlay, Kürşat İstanbullu, İktisatlı Fuat, Dinamit Kemal, Süleyman Aslan, Tarhan Özgür (Taylan Özgür'ün kardeşi), Ahmet Çetiner (kardeşim), Ankara Tıp'tan Ahmet Zafer Ergün (Sarı Ahmet) olmak üzere toplam 14 kişiydik. Çoğunlukla İstanbul'dan olsak da Ankara'dan da isimler vardı. Mustafa Gürkan liderimizdi, bu arkadaşları o topladı.

Avukat İbrahim Özden, gece bizi Mardin Nusaybin üzerinden Kamilova'ya geçirdi. Bizi orada on gün misafir ettiler. El Saika'nın merkezinde bizden sorularla bir rapor istediler. Raporda, "Yakında Türkiye'de askerî bir darbe olacak. Bu darbe bizim lehimize de aleyhimize de olabilir. Lehimize olursa sorun yok. Aleyhimize olursa, biz sizden yardım bekliyoruz. Bizi burada saklar, barındırır mısınız?" diye yazdık. "Öyle bir şey olursa, memnuniyetle ama Ekim ayının başlarında BAAS Partisi'nin kongresi var. Askerler bizi tasfiye edecek. Siz ülkenize dönün, kendinizi ülkenizde koruyun" dediler. "Bu kararınız beni de ilgilendiriyor mu?" diye sorunca, "Hayır, senin bizde kimliğin var, sana git diyemeyem, ancak arkadaşların dönsün, bana kalırsa sen de dön, yaşama garantisi veremeyiz" dediler.

Bunun üzerine dört beş koldan yeniden Türkiye'ye geldik. Ben, Mustafa Gürkan ve Tarhan Özgür'le birlikte İdlip üzerinden döndük. Biz geldikten bir ay sonra BAAS Partisi'nin kongresinde Hafız Esad, benim tanıdığım sivil kanattaki adamları darbeyle tasfiye etti. Benim komutanım Rıfat Esad, genelkurmay başkanı oldu. Hafız Esad, cumhurbaşkanı oldu. Böylece bizim Filistin maceramız bitmiş oldu.

Fehmi Erbaş

Biz Ürdün'deki Filistin kamplarından döndükten sonra 7 Eylül 1970 tarihinde, Kara Eylül denen büyük bir katliam oldu. Bu katliamda Ürdün Kralı'na bağlı Bedevi askerler tarafından, çoğunluğu El Fetih'ten olmak üzere değişik

örgütlerden 7 bine yakın fedai öldürüldü. Katliam sonrası İngiltere'de özel olarak eğitilen Bedevi askerleri iç kıyım başlattılar. Radyodan acil ilaca ihtiyaç duyduklarını öğrendik. Dev-Genç'in organizasyonunda Suriye Elçiliği'nde sorumlu kadın bir görevliyle birlikle Atilla Sarp, Sinan, Ergun Aydınoğlu ve ben, Ankara Tıp, Hacettepe gibi yerlerden ilaç topladık. Göndermek için uçak gerekiyordu, bu sebeple ilaçları Hacettepe'ye koyduk. Kan da göndermek istedik ama o koşullarda mümkün değildi. Kadınla birlikte gelip, bütün malzemeleri arabaya yükleyip havaalanına gittik. Onun dokunulmazlığı olduğu için arka kapıdan geçip malzemeleri uçağa yükleyerek önce Suriye'ye, oradan El Fetih ve diğerlerine ulaştırdık.

Orada "Kifaye Musalla" diye bütün Filistin fraksiyonlarını kucaklayan üst bir çatı örgüt vardı. Malzeme buraya gelince bu örgüt dağıtımı gerçekleştiriyor. İlaçlar yerine ulaştığında El Fetih radyosu, Türkiyeli devrimcilere teşekkür etti.

Demir Küçükaydın

Bazı arkadaşlarımız oranın olanaklarını kullanabildi, bazıları kullanamadı. Biz, devrim hep gerilla ile olacak diye düşünüyorduk. 12 Mart'ta yenilgiye uğrayınca herkes, gerilla yanlıştır sonucunu çıkardı. Bizim ilk düşüncemizin doğruluğunu PKK başarılı olarak bize gösterdi. Çünkü biz "Kürdistan dağları, uygun koşullar, yoksulluk, gerilla için bir maddi temel olur" diyorduk. '80 sonrası devrimci hareket yenilerek gerileme sürecine girdi. Kürt hareketi yükselmeye başladı. PKK, kendi içinde de dışında da birçok adam öldürerek hata yaptı. Ancak kitle hareketi yükseldiği için hatalar pek görünmedi ve hareket, birçok şeyin önderliğini yapar duruma geldi. Yıllar önce ekoloji, kadın hareketi falan desen herkes bir kulp takardı. Kürt hareketinin kendisi zaman içinde muazzam bir değişim geçirdi. Bunda Öcalan'ın çok uzak bir öngörüşlülüğü, başından itibaren bir vizyonu var.

Zihni Çetiner

Her şeyden önce Filistin hareketinin yardıma muhtaç olduğunun görülmesi gerekir. Teknolojinin bu kadar hızlı geliştiği bir çağda Filistin hareketi Türkiyeli devrimcilere, ancak hafif silah ve barınma konusunda yardım edebilirdi. Türkiye'de şehir gerillası yoktur, yani bir Tupamaro hareketi gelişmemiştir. Üç-beş banka soygunuyla gerillacılık olmaz. Gangsterler de banka soygunu yapıyor. Bunu dışında Filistin hareketi, Türkiye'deki devrimci harekete neyle yardım yapacak? Silah fabrikaları yok ki silah versinler, kendileri de silahı dışarıdan alıyor zaten.

Filistin silah üretemediği için bir kısmını hibe yoluyla bir kısmını da parayla satın alıyor. FKÖ'nün elinde Saddam'ın tankları vardı. Saddam, FKÖ'ye destek olmak için bir tank taburunu göndermişti. Bu durumda, FKÖ, Türkiye'deki herhangi bir devrimci ayaklanmaya nasıl yardım edebilir? Hangi maddi olanağıyla yardım edebilir?

İsrail, Mısır ve Kara Eylül olayından kısa bir süre önce de Ürdün'le anlaştı. Anlaşmadığı bir tek Suriye kaldı. Kara Eylül ile birlikte Filistin gerillaları, Ürdün'de barınamadı. Bir tek Güney Lübnan'da vardılar. Zaman içinde onlara da Hizbullah hâkim oldu. Amerikan emperyalizmi, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü geriletmek için HAMAS'ı kurdurunca İsrail de el altından destekledi. Laik Filistin hareketi ile şeriatçı İslamcı Filistin hareketi çatışınca, hâkimiyeti İslamcı şeriat hareketi aldı ya da medya öyle yansıttı.

Dolayısıyla dünyadaki yükselen değer Filistin Kurtuluş Örgütü, terörizm olarak yansıdı. Devrimci harekette, terör şiddete dayalı olarak propaganda aracıdır. Bu eğer devletin kolluk güçlerine karşı yapılırsa başka bir anlamı vardır, halka yapılırsa başka bir anlam taşır. Maalesef sivil halka karşı bu tür eylemler yapılmıştır. Filistin hareketi, Yaser Arafat'ın, Taş Generalleri ile bir daha yükseldi. Uluslararası alanda yeniden bir meşruiyet kazansa da zamanla bunu yitirdi. HAMAS, bu yükselen değeri de yitirdi.

Böylesi bir Filistin hareketinin dün de bugün de Türk devrimcilerine barınma dışında bir destek sağlaması mümkün değildir. Nitekim PKK'yi de Bekaa'da ancak barındırdı, Suriye devlet olarak barındırdı. Bekaa'dan gelip Türkiye'de

gerillacılık yapmakla Kandil'den gelmek çok farklıdır. Türk devrimcileri o günlerde ancak Bekaa'da barınabilirdi.

Fehmi Erbaş

Biz orayı değerlendiremedik. O dönemde giden bütün arkadaşlar iyi ya da kötü bir eğitim gördü, içsel eğitimini yaptı. Örgütlenme oluşturup bir gerilla için gerekli olan silah ve cephaneyi aldı. Geri geldik ama orada bize tanınan hakları kullanamadık. Orada bir üs kurabilirdik. Devrimci harekette bunu gerçekleştiren bir tek PKK oldu. Bu olanakları biraz Teslim Töre, biraz Acilciler kullandı ama onlar da Lazkiye'de sıkışıp kaldılar. Savaş içinde bir örgüt oluşturup aslanlar gibi savaştığımız zaman devrimi yapacaktık.

Che ve Castro'nun öğretmeni Alberto Boyan, "Sağlam iyi bir botunuz, koptuğunda bağlayacağınız iki tane sağlam ipiniz, üstünüzde bol, hareket edeceğiniz bir elbise, elinizde iyi bir silah ve 15 tane güçlü, kuvvetli, inatçı ve kararlı gerillanız oldu mu savaşırsınız" diyor. Kısacası çok basit koşullar ve önermeler söylüyor. Belki bu Latin Amerika için yeterli olabilir ama kendi pratiğimizden çıkardığımız, PKK gerillasının o botlarla bir gün bile Türkiye dağlarında gezemeyeceğidir. Çünkü o botlar Türkiye dağlarına uygun değildir.

Bir de o deneyimden tabancanın ötesinde silahlar tanıdık. Bazı çatışmalara girdik. Kulaklarımız silah, bomba seslerine alıştı. Başka bir ulusun mücadelesini, örgütlerini tanıdık. Yüzlerce arkadaş az önce anlattığım süreci yaşadılar. Bu küçümsenecek bir şey değil.

Toparlayacak olursak, adamlar bize topraklarını açtılar, eğitebildikleri kadar eğittiler, birçok şey, silah ve patlayıcılar verdiler, orada üslenebileceğimiz alanlar gösterdiler. Onların vasıtasıyla Fransa'dan gelen Troçkistlerle, Hollanda'dan gelen sosyalistlerle, Kuzey Kore'den, Yemen'den, Eritre'den gelenlerle tanıştık ve tartıştık.

Zihni Çetiner

Bir gerilla hareketinin kurtarılmış bir bölgesi yoksa o gerilla hareketi çağımızda başarıya ulaşamaz. Kitle içinde

gelişmezse, kitleyi yanına almazsa, dağda barınamaz. Nitekim THKO'lular da, bizim Maraş'a çıkışımız da öyle oldu. Teknoloji, gerillanın Foko hareketiyle Küba'daki devrimini yeniden tekrarlatmaz. Filistin'de kurtarılmış üç bölge vardı. Güney Lübnan, Ürdün'ün Şeria kesimi, Suriye'nin Kuneytra ve Golan Tepeleri. Bu üç bölgede gerilla olduğu için Filistin hareketi buralara kadar gelebildi. Kendi topraklarında olsaydı, Filistin hareketi çoktan boğulur, biterdi. Zaten Türkiye'ye geldiğim zaman bu hareketlere karşı çıkmamın nedeni buydu. Bizim kurtarılmış bölgemiz yok.

PKK, Türkiye topraklarında kurtarılmış bölge henüz elde edememiştir. 10-15 sene öncesine kadar Kuzey Irak'ta da kurtarılmış bölgesi yoktu. Bekaa'dan yönetiyordu. Eğer Amerika, Irak'a müdahale edip Kuzey Irak'ta Kandil'e PKK'yi yerleştirmeseydi, hareket bugünkü ivmeye sahip olamazdı. Vietnam da böyle, eğer Kuzey Vietnam olmasaydı, Vietkong, Güney Vietnam'ı düşüremezdi. Bugünkü koşullarda, işgal edilmiş toprakta yaşamadığın sürece silahlı mücadeleyle devrim yapmak olanaksız. Bu halka emperyalizmi soyut olarak anlatamazsın. Ancak Vietnam'da olduğu gibi işgal kuvveti olursa, emperyalizmi görüyorlar. Hatta İsrail, Filistin'de olduğu gibi; o zaman Filistin hareketi gibi halkı yanına alırsın. Filistin'den sonra silahlı mücadelenin ancak açık bir emperyalist işgal koşullarında geçerli ve gerekli olduğuna inanıyorum.

Demir Küçükaydın

Filistin'deki sefalet çok kötüydü. BM'nin verdiği un ve şekerle doymaya çalışan, geceleri soğuk gündüzleri de sıcak tenekeden bozma evlerde ya da muhayemlerde, çadır kamplarda barınmak zorunda bırakılan, çamurlu yollarda yaşayan yüz binlerce insan vardı. Aileden biri fedai olduğu takdirde karnı doyuyor, şeref ve para kazanıyor. Ayda 10 dinar, o zaman bayağı bir paraydı ve aileler de bunu sahipleniyordu. Üç ayda on gün tatilini yapıyorlardı. Hem parasını ailesine götürüyor, hem ailesini görüyor; kısaca fedailik bir meslek olmuştu.

Arkadaşlarımızın dediği gibi bir çeşit lejyonerlik sistemi kurulmuştu. Ayrıca her Arap ülkesinin kendi çıkarları için finanse ettiği bir fedai örgütü vardı. Bunlar sanki devletlerin ücretli ordusu gibiydi. Hiçbir üretime dayanmayan, sınıfla bağlantısı olmayan, dejenere olmuş bir toplumdu. Hiçbir çıkışları olmadığı için modern toplumsal bir hareket yaratma şansları yoktu. İntihar bombacılarının ailesi maddi ve manevi iyi bir pozisyonda yaşıyordu. Ailesinin hayatını garantiye almak için bunu kabul edenler çıkıyordu.

Bir Darbenin İçinde Var Olma Savaşı: Yeniden Filistin

12 Mart darbesinden en yoğun etkilenen hareketlerden biri THKO'dur. Sinan Cemgil ve arkadaşları Nurhak'ta katledilir. Darbeyle birlikte büyük oranda merkez kadroları ve militanları yakalanır. Yakalanmayan kadroların bir kısmı yaptıkları eylemlerle Hüseyin İnan ve arkadaşlarının idamlarını engellemeye çalışırlar. Bir kısmı ise toparlanmak ve bir dönem soluklanmak için Ortadoğu'ya geçerler.

Teslim Töre, Nurhak'tan hemen sonra Filistin hareketiyle bağ kuran dönemin önde gelen isimlerindendir. Bugüne kadar etrafında sayısız efsane ve öykünün anlatıldığı Töre, THKO temsilcisi olarak gittiği Ortadoğu'da kısa zaman sonra Türkiye'den gelen diğer THKO'lu kadrolarla buluşur. Gerek Teslim Töre gerek THKO'nun Filistin kamplarına ulaşan kadroları, Ortadoğu'ya adım attıkları andan itibaren Filistin hareketinin önemli isimlerinden özel bir ilgi ve destek görürler.

THKO hareketinin 12 Mart sonrası Filistin hareketiyle kurduğu ilişkilerin daha zengin ve nesnel bir fotoğrafının ortaya çıkması için Töre dışında, aynı dönemde Filistin kamplarında yer almış, Suriye'ye geçmiş Tuncer Sümer, Hasan Ataol, Hasan Kırteke ve Mustafa Karadağ'a ulaştım. Andığım isimler, kendi kronolojisi içinde THKO-El Fetih/Filistin ilişkisinin nasıl evirildiğinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmakla kalmadılar, aynı zamanda 12 Mart sonrası toparlanmaya çalışırken THKO içinde Töre ile Ortadoğu sürecinde uç veren sorunların aydınlatılmasına da ışık tuttular.

Teslim Töre

Denizlerin, Hüseyinlerin gittikleri zamandan beri Filistin'e ilgim vardı. Düşüp dizkapağımdan yaralanınca Hüseyin'in ekibiyle gidemedim. Türkiye'de silahlı mücadeleyi başlatıp radar üssünden Amerikalıları kaçırmaya karar verdiğimiz zaman Filistin'e gitmem için referans verdiler. Kaçıracağımız generalleri oraya götürüp pazarlıkları Filistin'de yapacağımız için, o ilişkileri kurmak üzere referansları almıştım.

Karahan Gediği'ndeki Amerikan radar üssünün keşfi için Kürecik'e gitmiştim. Türk ve ABD askerinin nerede konuşlandığını, rütbelerinin ne olduğunu öğrenecektim. Kürecikli olduğum için oranın inşaatında çalışan Kürecikililerle, işçilerle tek tek görüşerek bilgi topladım.

Biz, o zamanlar henüz Türk askeriyle çatışmayı göze almıyorduk. Çatışmaya niyetimiz yoktu. Doğrudan Amerikan askerleriyle yüz yüze gelip karşılaşmayı planlıyorduk. Sinanlar Nurhak Dağları'nda vurulunca darbe yedik. Nurhak bizim için felaket oldu. Ondan sonra ne eylem yapabildik ne de arkadaşlarımızı kurtarabildik. Yenildik. Tek başına kalınca Filistin'e gitmek zorunda kaldım. O zaman verilen El Fetih referanslarını kullandım.

THKO'nun Nurhak sonrası dönemde El Fetih ile kurduğu ilişkinin arka planını iyi bilen isimlerden biri de Tuncer Sümer. Sümer o yıllarda, Sinanlar vurulduktan sonra tekrar El Fetih'e gider.

Tuncer Sümer

Ben gitmeden önce, Teslim Töre'ye görev verip Filistin'e gönderdik. Filistinlilerle bizim aramızdaki irtibatı o kuracaktı. Hatta referanslarını da ben vermiştim. Hacı Tonak da bilir, referans verenlerden biri de oydu. Teslim gitti, irtibatı kurdu, ben arkasından gittim.

Biz Diyarbakır Cezaevi'ndeyken, Malatya'da haşhaş mitingi olmuştu. Mustafa Yalçıner, Ahmet Erdoğan kitle çalışması için Teslim'le bazı köyleri dolaşıyorlar. Bu çalışmada

Teslim, silahlı mücadeleden söz ediyor. Mustafa ile Ahmet kısa bir tereddütten sonra açılıyorlar. Teslim, "Arkadaşlar Filistin'e gittiler, şimdi cezaevinde yatıyorlar. Madem siz de silahlı mücadeleyi savunuyorsunuz, ben de sizinle beraber olayım" diyor. Bu haber bize gelince, Teslim'le doğrudan ilişki kurduk.

Teslim'in bize katılması ve bizimle hareket etmesi tamamen haşhaş mitinginden ve bizim tahliyemizden sonradır. Bunu Mustafa da Ahmet de teyit eder çünkü getirip bizimle tanıştıran bu arkadaşlardır.

Kendisini "Ben THKO'nun kurucusuyum" diye lanse ederek yalan söylüyor. Teslim'den gitmesini de, Ebu Cihad'ın referansını da biz istedik. Ancak Teslim Filistin'e gitmeden önce biz onu durdurmak istedik. O esnada bizim dağda dağılma durumumuz yaşandı. Bunun üzerine Teslim'e, Filistin'e gitmemesi ve geri gelmesi gerektiği yönündeki yeni kararımızı iletemedik. Dolayısıyla bu yeni kararımızdan habersiz gitti. Gittikten sonra Ebu Cihad'la görüşüp önemli bir miktarda silah istiyor. Ebu Cihad, "Örgüt nerede?" diye sorunca, "Malatya, Maraş, Adıyaman, Antep, Diyarbakır'a kadar örgütlüyüz" diyor ve Urfa'ya kadar sayıyor. O da bu söze güvenerek önemli miktarda silah veriyor.

Teslim Töre

Malatya'dan Urfa sınırına kadar yürüyerek gittik. Sinanların vurulmasından sonra Mustafa Yalçıner'in günlüğü, devletin eline geçti. Söz konusu günlükte benim için "mucize" diye yazmıştı. O nedenle devlet söz konusu bölgeye çok yüklendi. Zorunlu olarak Filistin'e geçtim. Yanımda daha önceden tanıdığımız bir kaçakçı vardı. Bu kaçakçı önceleri tarlalarımızda tütün ekiyordu. Fakat daha sonra kaçakçılıkla uğraşmaya başladı. Tek başıma kalınca ona haber gönderdim ama kaçakçılara da güvenmiyordum. Gelir gelmez, "Şimdi gideceğiz, bir daha da dönmeyeceksin" dedim. Hemen yola çıktık. O yolları çok iyi biliyordu.

Daha önce o güzergâhları bilmiyordum. Dördüncü gün oraya vardık. Konaklamak için sınırın dibindeki bir şeyhin evine gittik ama ona yalan söyledik. Yanımda THKP-C'li

Mustafa Karadağ vardı. Onlar da darbe yemiş ve dağılmışlardı. Kamuflaj için ona deli muamelesi yaptırdık. Şeyhe, "Senin ocağına getirdik, dua et, iyileştir" dedik. Şeyh bizi babasının türbesine götürdü. Derdine derman olsun, diye babasının mezarından toprak çıkartıp Mustafa'ya verdi.

Sonra dayanamayıp şeyhe, "Bu adam hasta değil, ben de değilim, Suriye'ye gitmek istiyoruz, biz Kürt (Efrin) Dağı'ndanız. Buraya geldik, eşya getirmiştik, eşyaları sattık fakat paralara el koydular. Bize kötü davrandılar. Dönmek istiyoruz, bizi sınırdan geçir" dedim. Şeyh deşifre olmamak için bizi cipine bindirdi, gündüz gözü sınıra götürdü. Başçavuşu çağırdı, "Bunlar benim arkadaşım, bunları geçireceksin" dedi. Adam bir ara, "Şeyhim biliyorsun, anarşistler falan var" dedi. Henüz terörist demiyorlardı. "Sus ulan, bunlar benim akrabalarım, hısımlarım, terbiyeli konuş" diye askeri azarladı. Bunun üzerine aldılar, askerin gözetiminde bizi karşıya geçirdiler. Karşıya geçtikten sonra bize evinin kapılarını açan kişiyle anlaştık.

Mustafa Karadağ

Ankara'da Ticari İlimler Fakültesi öğrencisiydim. O bölgede, köyümüzde üniversiteye ilk gidenlerden biriydim. Ankara'da gençlik hareketleri içinde yer almakla birlikte asıl olarak Cephe çevresinden arkadaşlarla ilişkim vardı. Siyasal mücadelenin yükselmesiyle birlikte faşizmin saldırıları da tırmanıyordu. Buna bağlı olarak kentlerde işçi ve öğrenci hareketleri, kırlarda ise köylü hareketleri birbiri ardına gelişmeye başlamıştı. 12 Mart faşizminin baskıları bizi o günlerde köşeye sıkıştırmıştı.

Aslında bu baskıların sonucu olarak, Filistin'e bir anlamda kaçmak zorunda kaldık. Koşullar dayatmasaydı, daha uzun soluklu, daha planlı bir şekilde gitmeyi düşünebilirdik. Ancak o dönemin siyasi saldırıları daha erken adım atmamıza neden oldu.

O şartlar altında Malatya'dayken, yakın köylüm Teslim, bizim köye, yanıma geldi. Kendisini yakından tanıyordum. Ben o günlerde THKO'lu değildim. Mahir Çayan grubunda, onlarla hareket ediyordum. Onlarla öğrenci hareketle-

rinde daha çok yan yana gelmiştik. THKO çevresinde de Teslim aracılığıyla birçok akrabam olmuştu, bizim köylüler üzerinde etkinliği vardı. Daha önce benim ortak mücadele ettiğim arkadaşlar vardı. Aynı kulvarda olduğumu görünce birleşme eğilimine girdim. Bunun üzerine Malatya'da kendi köyümde buluşup birlikte Filistin'e gittik. Kısa bir süre önce Nurhak'ta Sinanlar öldürülmüştü. Gitme önerisi kesin hatırlamamakla birlikte ondan gelmiş olabilir. Ben o dönem Sıkıyönetim Komutanlığı'nın arananlar listesindeydim. Belli bir süre köylerimizin yakınlarında barındık. Mağaralarda kaldık. Ancak barınma imkânı kalmayınca uzaklaşmaya karar verdik.

Teslim'in Adıyaman yöresinden tanıdığı bazı arkadaşları yardımcı olmayı kabullendiler. Suruç yakınlarında Şeyh Salih isminde biri vardı. O yardımcı oldu. Onda kaldık. Onun da karşı tarafta tanıdıkları varmış. Bizim devrimci olduğumuzu bilmiyorlardı. Sadece karşıya geçmek zorunda olan insanlar olarak biliyorlardı.

Teslim Töre

Tuncer Sümer, Hüseyin İnan ve Alpaslan'ın orada diyalogları olduğundan, onların verdiği isimler üzerinden Şam'da El Fetihlilere ulaştık.

"Filistin'e gitmek istiyoruz" deyince ev sahibimiz pikabı olan bir adam çağırdı. 60 lira verdik, Halep'e kadar götürüp Şam'a giden bir otobüse bindirdi. Fakat Şam'da hiçbir yeri bilmiyorduk. Şoför, bize, bazı adamları gösterip "El Fetih'in bürosunu kime sorsanız gösterirler" dedi. Adamların yanına gidince polis olduklarını anladık. Bizi karakola teslim ettiler. Kimsiniz, niye geldiniz, nasıl geldiniz gibi sorular sordular. Bir gece karakolda kaldık. Yanımda, isimlerimizin olduğu gazeteleri götürmüştüm. Hakkımızda çıkan haberleri görünce ikna oldular ve bizi alıp doğrudan Arafat'ın bürosuna götürdüler. İstanbul'da okuyan Filistinli bir öğrenci bize tercümanlık yaptı. Yanımda götürdüğüm gazeteleri onlara da gösterdim. "Sizi tanıyorum, Denizlerin arkadaşısınız, rahatsız olmayın" dedi ve bizi Ebu Cihad'la görüştürdü. Ebu Cihad, "Neden geldiniz?" dedi. "Darbe

yedik, yenildik ama mücadeleden vazgeçmedik" diyerek durumu anlattım. "Askerî eğitim alarak Türkiye'ye silah götürmek için geldik, faşizme esir düşen arkadaşlarımızı bırakmayacağız, kurtarmaya çalışacağız" dedim. Bakış açımızı, tavrımızı beğenerek bize kamp verdi. Oradaki bazı Türklerle tanıştık. İçlerinden bazıları ajan çıktı.

Sonra bana, bizim Avni Gökoğlu'ndan bir pusula geldi. Bizden daha önce geçmiş, sınırdan geçerken onun köylerine uğramıştık. El Muhaberat tarafından gözaltına alındığını, ağır işkenceler gördüğünü öğrendik. Oradan çıkan El Fetihli bir Filistinli'ye, "Bu pusulayı Teslim Töre'ye ver" demiş. O Filistinli, El Fetih'e, "Bu pusulada adı geçen kişi buralarda mı?" diye sormuş. Ebu Cihad'a kimliğimi verdiğim için hemen tanımış ve "Evet böyle biri var" demiş. Oradaki ismim Haydar'dı ama gerçek ismimin Teslim Töre olduğunu biliyordu.

Pusulada, "Teslim yoldaş, beni Halep'te Muhaberat yakaladı, mutlaka bana ulaş" yazıyordu. Bunun üzerine pusulayı getiren Arafat'ın şoförüne bizi Halep'e götürmesi gerektiğini, yoldaşımızın orada hapiste olduğunu söyledik. Oysa defalarca gitmiş, sormuş, takip etmeye çalışmış fakat izine rastlayamamıştım. "Böyle bir adam yok" deyip baştan savmışlardı. Şoför, Ebu Cihad'a telefon etti. O da izin verdi.

Halep'te Muhaberat'ın kapısında nöbetçi vardı. Nöbetçi, "Giremezsin" deyince kimliğimi verip "THKO'nun buradaki temsilcisiyim, Muhaberat başkanıyla görüşmek istiyorum" dedim. Muhaberat başkanı, Türkçe bilen, Çerkes kökenli biriydi, telefonda, "Yoldaş, şimdi bir şey söyleyemem, sen Viktorya Oteli'nde kal, gelip seninle görüşürüm" dedi. Viktorya Oteli'nde oturuyorken, birkaç tane sivil giyimli insanla içeriye girdiler. Karşımdakinin Avni olduğunu hemen anladım. Kucaklaştık. Getirenler, "Yoldaşın sana emanet" deyip çekip gittiler. Avni de bize katıldı.

Urfalı bir aşiret reisinin oğlu olan Avni, bizim için önemli bir kadroydu. İşin gerçeği Kürtleri örgütlemek aklımıza gelmiyor ama nokta örgütlenmesi yapıyorduk. İllegal ilişki kurduğumuz stratejik evlerimiz vardı. Bunları silah ve kitap geçirirken bölgede kalmak zorunda olduğumuzda kullanıyorduk. Yenilmişliğin acısıyla kitaplara dalmıştık, nedenini

öğrenmeye çalışıyorduk. Muhaberat, bizi, oradaki Kürtleri örgütler miyiz, diye yakından takip ediyordu.

Avni, her zamanki gibi aşiretlerinin olduğu sınır köylerinden geçerken 1973 yılında sınırda vuruldu. Bu defa, "Ben geçerim" diyerek akrabalarının geçirmesine izin vermemiş. Gözlükleri vardı, gece iyi göremiyordu. Pusunun üzerine düşmüş, ateş etmişler. İlk kurşun başına isabet etmiş, hayatını orada, Türkiye tarafında kaybetmiş.

Mustafa Karadağ, öldürülmeden Avni Gökoğlu'yla birlikte önce hazırlığını yaptıkları eylem için ülkeye giriş yapan ve kısa zaman sonra eylemi gerçekleştiremeden yakalanır.

Mustafa Karadağ

1973 Mayıs ayında gerçekleştireceğimiz eylem için peşimden peyder peyder gelecek iki arkadaştan biriydi Avni, ancak sınırda vuruldu. Arkamdan gelecek arkadaşlarla buluşup Denizlerin idamının yıldönümü gerekçesiyle Türkiye'de eylem koyacaktık. Kürecik'teki radar üssüne yönelik bir eylem düşünüyorduk ancak eylemi gerçekleştiremeden yakalandım. Avni de bu eylemin hazırlığındayken sınırda vuruldu. Avni, Cihan Alptekinlerin İstanbul grubundan arkadaşlarıydı. Çok sevdiğim, değer verdiğim, kişiliğinden etkilendiğim, üzerimde iz bırakmış, çok da güvendiğim arkadaşlardan biriydi. Yakalanmamdan bir gün önce sınırdaki bir çatışmada Avni'nin vurulduğunu duymuştum. Çünkü sorguda Avni'yi sordular. Biz peyderpey giriş yapıp Malatya yöresinde buluşacaktık. Arka arkaya yaşanan infazlar, katliamlar; bunlar, eksikliklere bakmadan bir şeyler yapmamız gerek psikolojisine girmemize yol açmıştı. Filistin kamplarında sadece eğitim görmekle yetinemeyeceğimizi, devrimci sorumluluğumuzun gereğini Türkiye'de yerine getirmemiz gerektiğini düşünmüştük. Onun için gelmiştik ama beceremedik.

Teslim Töre

El Fetih, bize, Şam'ın dışında bir kamp alanı verdi. Kampın komutanı da bizdendi. Askerî eğitimi de kendimiz yaptırıyorduk. Kampımızın ilk komutanı şu an İsveç'te yaşayan Hüseyin Onur'du. Sonra 1983 yılında Filistin'de bir çatışmada ölen Yusuf Çelen (Teğmen Ali) oldu. Simko dedikleri biri vardı, kayboldu, neydi çözemedik. "Romero" kod adlı biri vardı, ajan olduğunu açığa çıkarıp, "Başkasının eline geçsen seni dakikasında öldürürler, defol git" deyip kamptan kovduk. Ergun Adaklı ile Kemalettin Eken eylemine katılan Hasan Ataol geldi.

Hasan Kırteke

Gittiğimde Mustafa Karadağ ile Teslim oradaydı. Ben, Hasan Ataol, Ergun Adaklı, Kirkor Aluç'la birlikte toplamda 17-18 kişi vardı. Ergun ve Hasan benden sonra gelmişlerdi. Antep'ten İnco Memet isminde bir arkadaş vardı. O günlerde kampımız ayrıydı ve hepsi THKO grubu diye tanımlanıyordu. Dummar kasabasında, "Kamp 94" adıyla bilinen bir kamptı. El Fetih'in kampları adeta elçilik gibi bir statüdeydi. Suriye hükümeti daha toleranslı davranıyor, doğrudan müdahale etmiyordu. Kamp komutanının izni olmadan Suriyeli yetkililer kampa alınmazdı. O eğitim alanını da bize tesis etmişlerdi. Bizden önce Filistinli bir grup vardı. Kampta esas eğitimi ben veriyordum. Atış, kondüsyon, dayanıklılık antremanları, personel silahlarının tanıtımı ve kullanımı, hafif makineli silahların kullanımı, tabancalar, ayrıca roket ve uçaksavarların, Doçkaların kullanımı, yine eğitim kapsamında öğrendiğimiz silahlardı. RPG2 ve RPG7'nin kullanımını öğrendik. Ağır makineli tüfekleri gördük. Silah eğitimini başlangıçta Filistinli komutanlardan almıştık. Öğrendikten sonra bağımsız olarak, kendi eğitimimizi yapar, yaptırır hale gelmiştik. O günlerde kampımıza Hüseyin Onur ile Karadenizli Nurettin isminde, Doktorcu, iki arkadaş gelmişti. Daha sonra Nurettin faili meçhule gitti. Tuncer Sümer benden önce gitmiş ve yakalanmıştı. Nurhak dağıldıktan sonra Filistinlilerle ilk ilişkiyi kuranlar Teslim ve Tuncer Sümer'di.

Hasan Ataol

İlk gittiğimiz kamp, Şam'a yarım saat uzaklıkta, doğa hayranlarının gideceği türden doğa harikası bir yerdi. Bir dere vardı. Etrafında yemyeşil, kocaman kocaman dalları birbirinin üzerine sarkmış ağaçlar vardı. Bu kampta bizimkiler bağımsız yaşıyorlardı. 150 metrekare bir alan düşün, bir yerde Türkler, bir yerde İranlılar, bir yerde Tunuslular vardı. Gizliliğe en çok önem veren biz ve İranlılardı. İran Şahı o zaman iktidardaydı. SAVAK peşlerindeydi ve olağanüstü tehlikeliydi.

Kampta ortak yemek çıkıyordu. Kamptakilerin sayısı kayıtlı olduğu için çıkacak yemek miktarı belliydi. Yemek saati olunca herkes gidip yemeğini alırdı. Tepsi götürüyorduk. Sayımız kadar yemek koyuyorlardı. Yine kamptaki adam sayısı kadar şeker, tuz, çay, sigara, konserve gibi aylık iaşemizi veriyorlardı.

Kampta en disiplinli grup bizimkiydi. Diğerleri çoğunlukla yatıyordu. Biz erkenden kalkar, spor yapardık. Kahvaltı sonunda toplantı yapılırdı. Radyomuz vardı. Siyasi konuşmalar yapar, günlük değerlendirmelerde bulunurduk.

Hasan Kırteke oraya daha önce gitmişti. Hüseyin Onur ile Hasan standart eğitim yaptırıyordu. Çok özel askerî bir eğitim almadık. Silah talimi, mermi atışı yapardık. Sonra herkes kitabını alır bir ağacın altına çekilirdi. Öğlen yemeğinden sonra yine kitap okunurdu. Kampta benim zamanımda en fazla 12-13 kişi oldu. Teslim ve Mustafa Karadağ genellikle evde kalıyorlardı. Ben, Hasan Kırteke, Ergun, Sevinç, Hüseyin Onur, Nurettin Öztürk, Ergun Aydınoğlu, son üç isim zaten ayrı bir gelenekten gelen arkadaşlarımızdı. Bir banka soygununa karışmışlardı. Daha sonra Teslim'le ilişkiye geçip kabul görmüşlerdi.

Teslim Töre

Kamplara yerleştiğimiz dönemde Denizlerin idamını önlemeye çalışıyorduk. Eşzamanlı iki eylem planlanmıştı. Hasan Ataol, Ergun Adaklı ve Niyazi Yoldaşlar, Kemalettin Eken'i, Sefer Şimşek de ekibiyle birlikte uçak kaçırmaya gittiler. Kemalettin Eken'i kaçırmaya çalışırken çatışma çıktı.

Niyazi vurulup Hasan Ataol da yaralanınca eylem başarısız oldu. Sefer Şimşek'in öncülüğündeki uçak kaçırma eylemi gerçekleştirildi ve uçak Bulgaristan'a götürüldü. O arada Hasan Ataol'u, Ergun Adaklı'yla birlikte Suriye'ye getirdik.

Bunun üzerine Bulgaristan'a gittim. Bulgar yöneticiler, "Türk Devleti bizi kandırdı" derken, Türk Devleti ise "Onlarla hiç pazarlık yapmadık" dedi. O gece Denizleri astılar.

Hasan Ataol

Denizleri kurtarmak amacıyla Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'in kaçırılması girişiminde yaralanıp aranır duruma düşünce yakalanmamak için Filistin kamplarına geri döndük. Ülkede ilişkilerimiz daralmış, barınma olanaklarımız kalmamıştı. 12 Mart darbesinde sol büyük bir darbe yemişti. Benim de içinde yer aldığım THKO'nun önder kadroları içeriye düşmüş, bir kısmı öldürülmüş, dışarıda çok sınırlı kadroları kalmıştı. Cephe, Kızıldere'de büyük darbe yemişti.

Kısacası, o günlerde devrimci hareketin barınma koşullarını yaratıp soluklanmak gerekiyordu. Ergun Adaklı'yla birlikte yola çıktık. İsmen birbirimizi tanımakla beraber o güne kadar Teslim'le doğrudan bir ilişkim olmamıştı. Malatya'da Teslim'in kaldığı bir köy vardı. Oradaki devrimcilerle irtibat halindeydiler ama hepsi de öldü. Kilise Köyü'nden Hasan Bakır vardı. İçerde yattı, onun eniştesine "Bıyıklı" derdik, o da öldü. O köyle benim Kızıldere öncesi firardan sonra bir ilişkim olmuştu. Malatya'da bir örgütlenme vardı. Mahirler, "Biz oraya geleceğiz, sen gidip ön hazırlığını yap" dediler. Ben de gittim, bölgede 15 gün kadar kaldım. Köyde yanında kaldığım ailenin 10 ve 11 yaşlarında ilkokula giden çocukları vardı. Bunları sabaha kadar yolun başında gözcü olarak bekletiyordum. Malatya'dan gelen ana bir yol vardı. Kilise Köyü, Akçadağ bölgesindeydi. Tam bizim köyün karşısında da Teslim'in köyü vardı. Gündüzleri köylüler görmesin diye bir odada duruyordum.

O günlerde günlük gazete alma, televizyon izleme olanağımız olmadığından radyo dinliyorduk. Bir akşam radyoda İngiliz teknisyenlerin kaçırıldığı haberi verildi. O

zaman "İngiliz teknisyenleri Malatya'ya getirecekler" diye düşündüm. İki gün sonrada Kızıldere Katliamı oldu.

Ertesi gün, Mustafa Karadağ'ın Filistin'den getirdiği silahların Kilise Köyü'nde olduğunu söylediler. Köyde bizi barındırıp yardımcı olanlara, "Ankara'ya gideyim, bir ayarlama yapayım, ihtiyaç olduğunda bize silah verir misiniz?" deyince "Veririz" dediler. Ankara'ya gelip araba ayarladım. Gittim oradan silah aldım, geldim ve Kemalettin Eken'i kaçırmaya kalkıştık. Kızıldere Katliamı'ndan bir ay sonraydı.

Bize verilen silahlar Schmeisser'di. O eylemden sonra bütün ülkede aranmaya başladım. Günün koşullarında önemli bir eylemdi ve olağanüstü bir etki yarattı. Artık bütün gazeteler isimlerimizi yayınlamıştı. Bizim şansımız, bulunduğumuz çevrenin tamamen dışına çıkmış olmamızdı. Polis de bu düzeyde bir eylem beklemiyordu. Her tarafı basıyor ama bizi bulamıyorlardı. Bir şekilde Ankara'dan çıkıp Mersin'e gittik. 15 gün Mersin'de bir arkadaşımızın evinde kaldık. Birkaç gün sonra arkadaşımız, "İki üç gün sonra Sunay Mersin'e geliyor, olağanüstü denetim, hareketlilik olur, giderseniz sizin için iyi olur" dedi. Korktuğundan değil, bizim güvenliğimizi düşünüyordu. Oradan da tedbirimizi alarak Kilise Köyü'ne gittik. Yirmi gün kadar orada kaldık.

Oradakiler Hasan Bakır ve eniştesi üzerinden Teslim'le sürekli haberleşiyorlardı. Teslim geçişimizi organize etmek üzere Suriye tarafında oturan ama Türkiye tarafını da iyi bilen, Türkçe de konuşan bir kaçakçı Kürt gönderdi. Teslim'in çevresinde devrime sempati duymakla birlikte kaçakçılıkla geçimini sağlayan insanlar bulunurdu. Bu adam da öyle biriydi. Ankara'dan temin ettiğimiz bir arabamız vardı. Şoförü, taksi şoförü bir devrimciydi. Şam'a giderken önümüzde ve arkamızda bizi takip eden birer arabayla yol çıkmıştık. Hatay'a kadar bu şekilde gayet güvenlikli bir şekilde gittik. Mersin'e de, Mersin'den Malatya'ya, Malatya'dan Hatay'a da aynı yöntemle, güvenlikli bir şekilde gittik. Önden giden araçla görüş mesafesini kaybetmeden, olası durumlarda bize sinyal verecek şekilde ilerleyip anlaşıyorduk. O günlerde Mersin-Malatya ya da Malatya-Hatay yolunda yoğun bir araç trafiği yoktu. Bizi almaya gelen o Kürt arkadaşla

Hatay'ın yakınlarında gece arabadan inip yürümeye başladık. Bir süre yürüdükten sonra, "Sınırı geçtik" dedi.

Kaçakçı bizi Halep'te bir otele bıraktı. Ertesi gün El Fetih hüviyetlerimizi getirdi. Halep'ten Şam'a geldik. Şehir dışındaki kampta bizi bekliyorlardı.

Teslim Töre

Yeni bir ideolojik eğitim süreci başlattık. Aramızda ideolojik polemiğe girdik. Bu bizi yeni bir bölünmeyle yüz yüze getirdi. Bunun üzerine ayrılmalar başladı. Sonra da birbirimizden iyice koptuk. Bir kısmı, "Türkiye'de silahlı mücadeleyi başlatmak için geçeceğiz" dediler.

TDY broşürünü benimsemediğim için ona dönük eleştiriler getirip yazılar yazdım. "Partisiz olmaz, parti kurmak gerekir" dedim. Silahlı mücadeleyi savunanlar ile partili mücadeleyi savunanlar arasında yeniden bir ayrışma oldu. Hasan Ataollar Türkiye'ye döndü ve bir süre sonra yakalandılar. Sayımız epeyce azaldı. Bu arada biz partileşme sürecine girdik. Yazdığım bir broşürü bastırıp sırtlayarak 1974'te Türkiye'ye döndüm.

Hasan Kırteke

Zaman içinde Teslim ile ayrıştık. O, kalıp orada örgütlenmekten yanaydı, biz de bir an önce Türkiye'ye dönmekten yanaydık. Örgütlenmek için ülkeye dönmek zorundaydık. Eğitimimizi tamamladıktan sonra kalmanın anlamı yoktu. Sonra kendisi ayrı bir grup olarak çıktı.

Hasan Ataol

Aradan bir yıl geçtikten sonra biz artık, turistik bir ziyaret ya da tatil için gelmediğimizi, belirtip itiraz etmeye başladık. Teslim'le düşünsel olarak ayrılmamızın sebebi buydu. Son tahlilde amacımız burada savaşa katılmasak da Türkiye'de o deneyimi yaşamak ve bu sebeple mücadeleyi Ankara'dan tekrar devam ettirmek istiyorduk. Ancak kısmet olmadı, yakalandık. Cezaevine girdikten sonra ayrışmalar daha da derinleşti. Benim içinde yer aldığım THKO ya da TDKP, silahlı mücadele yerine işçi sınıfı içinde ça-

lışıp, kentlerde örgütlenme kararı verip bu yönde hareket etti.

Ayrıca o yıllarda Filistin kamplarına gitme eğilimi gündemden düşmüştü. Silahlı mücadeleden vazgeçince Filistin kamplarının bir anlamı kalmamıştı. Sonraki ilgisizliğin arka planı bence buydu. Yasal zeminde mücadele için Avrupa daha cazipti. Devrimciler olarak bize, Avrupa ülkeleri, Beyrut ve Şam'dan daha yakındı.

Bu arada, kampta kaldığı bir gün haber gelir. Hasan Ataol'un bir an önce kampı terk etmesi gerekmektedir.

Hasan Ataol

Türkiye ile Suriye arasında bir kültür antlaşması yapmak için taraflar arasında görüşmeler yapılmış. İmzadan önce heyetler arası üç dört günlük konuşmalar olmuş. Son gün Türk hükümeti, "Siz, bizimle kültür antlaşması imzalamak istiyorsunuz, kardeş, dost ülkeyiz diyorsunuz. Ancak bizim ülkemizden kaçan vatan haini bir anarşisti burada saklıyorsunuz" diyerek imzayı atmamış. Suriye hükümeti inkâr edince, buradaki ad, kaldığı kamp vs deyince Ebu Cihad'a sormuşlar. Ebu Cihad, "Öyle biri yok" deyince Arafat'a gitmişler; Arafat, "Biz bu adamı tanımıyoruz" demiş. Ama hemen, "Bu adamı yok edin" diye haber gönderdiler. Beni kamptan alıp El Fetih'in olanaklarıyla kiraladıkları bir eve yerleştirerek, dışarı çıkmamamı, yemeğimin eve getirileceğini söylediler. Orada epey kaldım.

Tuncer Sümer

1972 Haziran'ının sonunda Filistin'e tekrar gittim. O günlerde THKO'nun dışarıda kalan önemli kadrolarından biriydim. Gittiğimde Teslim, doğal olarak geri çekildi. Teslim oradaki gelişmeleri, bütün yetkilerini kendi isteğiyle bana bıraktı. İranlı Hamit (Yakup) ile Mustafa Karadağ buna tanıktırlar. Sonra Mustafa Karadağ, Türkiye'ye geldi. Benimle birlikte ismini veremeyeceğim bir arkadaşla orada

kaldık. Bir süre sonra 18 idam kararı çıkınca, yanıma bir miktar silah alıp Türkiye'ye giriş yaptım. Bu sırada Teslim, "Yoldaşlar aralarında seni değil, beni sorumlu, temsilci olarak görmek istiyorlar" dedi. Tuhaf ama zaten üç dört kişiyiz, yoldaşlar dediği de oradaki öbür arkadaş. Yıllar sonra, kendisini eleştirip neden Teslim'i desteklediğini sorduğumda, "O zamanlar Teslim benim gözümde çok büyüktü, sen bana tırı vırı geliyordun" dedi.

Bir gün Şam'da o arkadaşla birlikte gezerken bir adam "Tuncer, Tuncer" diye bağırdı. Sese doğru bakınca Dev-Genç'ten Tahsin Akpek, Hüseyin Onur ve Nurettin isimli bir arkadaşı gördüm. Nurettin'le Hüseyin, bana, "Neden ayrı gayrı, ne oluyoruz, her şeyi, güçleri birleştirelim, birlikte hareket edelim. Türkiye'dekiler yakalanmış, hiç değilse burada biz birleşelim" dediler. Ben de ayrılırken onlara, "İmkânımız olursa haberleşelim, Türkiye'ye gidince tekrar sizinle irtibat kuralım, görüşelim" diye mesaj bıraktım. Sonrasında ne oldu, bilmiyorum. Yalnız Teslim, beni başından atmak ve tek yetkili olmak gibi bir yaklaşım içindeydi.

İkinci gidişimde iki buçuk ay kaldım. Yanımda Hasan Dalkılıç ile Besnili bir arkadaşla birlikte Ebu Cihad'la görüştüm, Dalkılıç'a, "Ben yakalanırsam, başıma bir iş gelirse, Filistin'e git, Teslim'i bul" demiştim. Nitekim ben yakalandıktan sonra gidiyor ve Teslimci oluyor.

Mustafa Yalçıner

Biz, El Fetih'ten kişisel güvenliğimizi sağlamanın dışında silah istemedik. Bu bizim için prensip meselesiydi. "Biz dağa çıkıp kendi olanaklarımızı yaratır, silahımızı kendimiz temin ederiz" diyorduk. "Zaten bunu yaratamayan bir hareketin, devrimden, savaştan söz etmesinin de bir ciddiyeti, inandırıcılığı olamaz" kanaatindeydik. O sebeple kendilerinden, bir iki tane yarı otomatik silah dışında bir şey istemedik ve almadık. Üstelik bize, "Ne istiyorsanız alın, götürün" demişlerdi. Bu belki de ıskalanmaması, üzerinden atlanılmaması gereken bir olanaktı. Sonradan THKO adına

ilişki sürdürülerek Teslim Töreler adına böyle bir şey yapıldı ama ondan da bir şey de çıkmadı. Teslimler, önemli miktarda silah aldılar ama yakalandılar, bir işe yaramadı. Diyarbakır sürecinde birkaç tane küçük silah yakalandı, bu El Fetih'le aramızda büyük bir soruna dönüşmedi ancak sonrasında yakalanan silahların sayısı çok fazlaydı. Sonradan ölenler, yakalananlar yüzünden baştaki ilişkiyi o prensipler çerçevesinde yürütemedik. İlişki çok farklı mecralardan sürdürülünce problemler çıktı. Sonra da öyle kendi halinde kaldı.

Hasan Kırteke

Filistin hareketinin sunduğu olanakların yeterince değerlendirildiğine inanmıyorum. Kalıcı ilişkiler kurabilmek için önce burada kalıcı olabilmen gerek. Her on senede bir darbe oluyor, on senede bir tasfiye oluyor. Kalıcı olmayan bir örgütle sen nasıl ilişki kuracaksın. PKK niye diplomaside, eğitimde, değişik alanlarda başarılı? Çünkü kalıcı, süreklileşmiş, kitlesel bir örgüt haline gelmiş.

O yıllarda Filistinliler, cesaret edip Osmanlı'dan kökünü alan bir devlete kafa tuttuğumuz için bize hayrandı. Zihinsel arka planda Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyıllar süren sömürgeciliği vardı.

Kalıcı ilişkilerin kurulamaması, siyasal öngörüsüzlüğün de bir sonucuydu. Bir örgüt kuruyorsun, dağıtılıyor, bölünüyor, onu yeniden kurmaya çalışıyorsun. Eski tecrübeler ne oldu, eski ilişkiler ne oldu, yok, yeni gelen yeni bir şey kuruyor. Kuşaklar arasında bir kez ilişki kopuyor. Cezaevinden çıktığımda toplumla iç içe olmama karşın yeni kuşaklarla ilişki kurmakta zorluk çektim. Şimdi bu sorunu daha yoğun yaşıyorum. Siyasal ve örgütsel çalışmayı süreklileştiremeyip PKK gibi kurumlaşmazsan, doğal olarak Filistin gibi tarihî siyasal bağların olduğu bir hareketle diplomatik, kalıcı kurumlaşmalar yaratamazsın. Böyle olunca da ilişkimiz süreklileşemez.

* * *

Mustafa Karadağ

O günkü koşullarda bizim Filistin kamplarından başka rahatça silahlı eğitim yapma olanağımız yoktu. O günlerde bırak silahlı gerilla eğitimi olanaklarını Türkiye'de yaratmayı, silah bulmak bile zordu. Birilerinin piyade eğitimi diye küçümsediği o eğitimi nasıl, hangi alanda hangi olanaklarla yaptırabilecektin ki.

Teslim Töre

İsrail'e karşı Suriye'nin, Mısır'ın ve Ürdün'ün, Kara Eylül'de başlattıkları savaş sonrası İsrail karşı savaşı başlattı. Biz o savaşta, savaşın içerisinde, Şam'ın dışındaki mevzilerde kalıyorduk. Kaldığımız yerlere İsrail bomba yağdırıyordu. İsrail uçaklarından atılan uçaksavar mermileri kaldığımız evin beton katlarını delip yanımızdan geçiyordu. Öyle güçlü mermilerdi, onları hep savaşın içinde gördük. İsrail uçakları gelip mevzileri bombalıyordu. Ben uçağı havaya uçuran SAM7 füzelerini ilk kez orada gördüm.

İsrail askerleri Şam'a 25 km kadar yaklaşmıştı. Moşe Dayan, "Ben gidip kahvaltımı Şam'da yapacağım" diye gazetelere beyanat veriyordu. Bu sebeple sosyalist ülkeler oraya asker gönderdiler. Yani SB'nin, Çin'in, Küba'nın Şam'da birçok askeri vardı. Savaşıp epeyce şehit vererek, İsrail'i, Golan Tepeleri'nde durdurdular. O gün bugündür '76 sınırları diye tanımlanan şey odur.

Hasan Ataol

'73 Savaşı'nda biz oradaydık, savaşı bizzat yaşadık. Gündüz sürekli bombardıman altındaydık. İranlı bir arkadaşımın İngiliz bir kız arkadaşı vardı, doktordu. Filistin halkı için gelmiş, Beyrut'ta Filistinlilere tahsis edilmiş bir hastanenin acil servisinde gönüllü çalışıyordu. Beyrut-Şam arası 45 dakikalık bir mesafeydi. Günübirlik gelip gidiyordu. Cepheden sürekli askerler getiriliyordu. '73 Savaşı patlak verdiğinde, Hasan Kırteke savaşa katılmak gerektiğini savunuyordu. Ben ise "Bunların bize ihtiyacı yok" diyerek karşı çıkıyordum. Ebu Cihadlar da bizi savaşa sokmaktan yana değildi. "Bir şey yapabileceksek, kendi ülkemizde ya-

palım, iki üç tane adamımızı burada öldürmeyelim" diye düşünüyordum. Bu mesele ciddi tartışıldı. Hasan Kırteke yalnız kaldı. Ben itiraz edince kimse ondan yana tavır da almadı.

Kamptakilerin görüşü, "Burada hazırlanalım, koşullar elverdiğinde de ülkeye giriş yapıp savaşa kaldığımız yerden devam edelim" yönündeydi. Bizim dışımızda Hüseyin Onur, Nurettin Öztürk, Ergun Aydınoğlu, kendilerine ait bir dünyaları vardı. Onlar bu tartışmalara katılmıyorlardı.

Savaştan biraz önce bana Gülten Çayan'dan, "Seni Paris'e götürelim" önerisi gelmişti. Buna imkânları ve ilişkileri vardı. Paris'te yaşıyorlardı. Nasıl gidilir gelinir, bu konular hakkında bilgiliydi. "Benim hedefim Türkiye'ye dönmek" dedim ve Türkiye'ye döndükten bir süre yakalandım.

Teslim Töre, Ortadoğu'da kaldığı dönemde Filistin sorununu yakından takip eder. İzleyebildiği ve görebildiği kadarıyla, Filistin'in verdiği mücadeleyle Filistin'in kurtulacağına inanmamaktadır.

Teslim Töre

Herkes Filistin toprakları dışında örgütleniyordu. Halkın yaşadığı Filistin yerleşim bölgelerinde bir örgütlenme ve mücadele yoktu. İsrail bölgeyi tümden denetliyordu. Dışarıda birtakım eylemlerle Filistin'in kurtulamayacağını içeren, "Filistin Nasıl Kurtulur?" diye bir yazı yazmıştım. O yazıda mücadelenin İsrail ve Filistin halkının birlikte hareket edip Filistin'i ortak vatan yaparak başarılacağını savundum. Arafat bu görüşlerimize çok kızıyordu. İsraillilerin hepsinin Siyonist olduğunu söylüyordu. Programlarında hepsini denize dökeceklerini yazıyorlardı. Bunlar bizim açımızdan olmayacak şeylerdi. Ben sosyalist bir insanım, bir halkı denize dökeceğiz diye yazmak, bana pek sağlıklı gelmiyordu ve ideolojime tersti.

Ancak Filistinlilerin de "Filistin'i kurtaracağız, devrim yapacağız" diye bir dertleri yoktu. Hepsi paralı askerdi,

yani maaşla askerlik yapıp evlerini geçindirmeye çalışıyorlardı. Liderlerinden, merkez komite ve yürütme üyelerine kadar herkes maaşa bağlanmıştı. Dava adamı kavramımızla, orada gördüklerimiz birbirine uymuyordu. Suudilerin, Mısır'ın parası ve olanaklarıyla devrimcilik yapıp denetleniyorsun. Suriye'nin tanıdığı birtakım imtiyazlarla gidip devrimcilik yapıyorsun, seni denetliyor. Böyle bir devrim olmaz, yapamazsın. Bu ancak paralı askerliği getiriyor ve yozlaşmaya sebep oluyordu. Onun için onların da bizim de bir umudumuz yoktu.

İntifada benim açımdan bir halk devrimiydi ve çok önemliydi. Filistin'i kurtaracak olan oydu. Ama intifada hareketinin gelişimi üzerine Amerika, Suudi Arabistan, Katar, Dubai gibi Körfez ülkeleri panikledi ler ve Arafat'ı gönderip imha ettiler. Eskiden MOSSAD'ın köşe bucak öldürmek için aradığı Arafat, o topraklara uçaktan inerek geldi. Sonrasında başına gelenleri herkes biliyor. Uçaktan iner inmez, "Ben Filistin devlet başkanıyım" dedi. Bütün devletler bunu onayladı ve bu saatten sonra intifada bitti. "Biz bir devletiz, ben de sizin başkanınızım, komite dönemi kapandı" dedi. İntifadayı, İsrail hükümeti yenemiyordu. İsrail, intifadayı yok etmek için çok farklı taktiklere yöneldi ama başaramadı. Arafat geldikten sonra Gazze bir başka Filistin, Batı Şeria başka bir Filistin oldu. Düşman kardeşler olup Filistin hareketini bitirdiler.

Kalıcı bir ilişki o devrimci damar üzerinden sağlanabilirdi ama yapılamadı. Filistin siyasetinin İslami gerici kanadı HAMAS'la zaten ilişki kurulamazdı.

Bir Dramın Perde Arkası: Yüzbaşı İlyas Aydın

TDH'de Yüzbaşı İlyas olayı aradan geçen 43 yıla karşın hâlâ aydınlatılabilmiş değildir. Yüzbaşı İlyas'ın ajan olduğuna inanan devrimciler olduğu gibi inanmayan devrimcilerin sayısı da az değildir. Burada esas amacım Yüzbaşı İlyas'ın ajan olduğu iddiasının kronolojik bir sırayla etraflıca tartışılması ve incelenmesi değildir. Bu mutlaka üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Yüzbaşı İlyas'ın Filistinlilerin elinden alınarak, işkenceyle sorgulanıp öldürüldüğü genel kabul görmektedir. Bu bölümde Yüzbaşı İlyas'ın Malatya'da başlayıp Ortadoğu'da sona eren yaşamına tanıklık edenlerin ve sorgulama sırasında yapılan kayıtları dinleyenlerin yorum ve düşüncelerini okuyacaksınız.

İsviçre'de görüştüğüm Teslim Töre'ye Yüzbaşı İlyas hakkındaki iddiaları ve bu sorunun kendilerine hangi biçimde yansıdığını sordum. Zira görüştüğüm birçok kişi bu konuda Töre'nin tanıklardan biri olduğunu, gerçeğe en yakın anlatımın Töre'ye ait olabileceğini salık verdiler. Konuyla ilgili sorularımı içtenlikle yanıtladı Töre. Fakat konuyla bir şekilde yakından ilgilenmiş herkesin fark edeceği gibi Teslim Töre'nin bu konuda yaptığı açıklama kendisinden önce THKP-C geleneğinden gelen birçok kadronun anlatımıyla yer yer önemli farklılıklar içeriyordu. Kendisine röportaj kaydının dizgisini gönderip teyit etmesini istedim. Konuyla ilgili değişik kaynaklarda verilen bilgiler üzerine sorduğum sorulara, "İlyas konusu beni ilgilendiren bir konu değil. Kimin ne itirazı varsa, benimle değil birbirleriyle tartışsınlar. Ben duyduklarımı, bildiklerimi söyledim. Kimin ne dediği beni ilgilendirmiyor. Ondan fazlası ile de ilgilenmiyorum" diyerek sorularımı yanıtsız bıraktı.

Teslim Töre

Aslında İlyas'tan[42] hiç haberdar değildik. Bizim kampta

42. Teslim Töre'nin 1982 yılında Avrupa'da yayın yapan *Demokrat* dergisinden Ömer Polat'a verdiği röportajda Yüzbaşı İlyas'la ilgili verdiği bilgiler ile 10 Eylül 2013 tarihinde İsviçre'de yaptığımız röportajda bana verdiği bilgiler arasında birçok çarpıcı maddi hata ve tutarsızlık var. Bu hata ve tutarsızlıkları okurun takdirine bırakıyorum. Teslim Töre'nin *Demokrat* dergisindeki röportajı şöyle: "[...] Şimdi bu İlyas Aydın. Mahir'in ifadesinden sonra, şu mahkemedeki ifadesinden sonra, hani mahkemede; 'Elrom'u İlyas öldürdü' biçimindeki ifadesinden sonra, bizim kafalarımızda bir sürü soru işareti doğmuştu. Şöyle ki, biz Mahir'i biliriz. Mahir bir arkadaşını böyle laf ederek mahkemede ele veremez. Yani kendisini idamdan kurtarmak için, 'Bu işi ben yapmadım da filan adam yaptı' diye bir şeye tenezzül edemez. Onun için de düşündük. Acaba Mahir neden böyle söyledi. Daha sonra kulaktan kulağa gelen birtakım fısıltılarla biz, İlyas'ın ajan olduğunu duymaya başladık. Başladık ama elimizde kesin bir ipucu, kesin bir belge yok. Bir gün, Türkiye'den buraya bir yoldaş geldi. O arkadaş bize, Ankara'dan bir adamın geldiğini, 'Ben büyük devrimciyim, yalnız konuşsam konuşsam bir Teslim Töre ile konuşurum' diye konuştuğunu anlattı. Ben, 'Bu adam kimse gidin takip edin çünkü bu adam ajandır' dedim. Çünkü bir devrimci her şeyden önce böyle serserilik etmez, öyle şunla görüşürüm, bunla görüşmem demez. Devrimciyse bir görevi vardır, görevini yapmaya gelmiştir. Biz bu sözler ve şüphemiz üzerine buradan Türkiye'ye bir adam gönderdik, araştırma yaptırdık. Aldığımız bilgiler şunlardı: Adam Ören'de üç ay şoförlük yapmış ve daha sonra Kilise Köyü'ne gelmiş. Hani o bizim silahların yakalandığı köy, silah deposunun bulunduğu köy yok mu... Hani muhtarın 'Bunlar boruydu' diye iddia ettiği, öyle inandılar. İşte o köye gelmiş. O köyde de traktör şoförlüğü yapmış. İşte bu bilgilerden sonra biz bu adamı yakalamak için harekete geçtik. Araştırıyorduk. Gene bir gün Türkiye'den buraya birkaç devrimci geldi. O zaman bizim bir kampımız vardı. THKO'ya ait. Türkiye'den kim gelirse oraya gelirdi. Nöbetçisi de, sorumlusu da bizdik. O zaman bizde askerî bir nizam vardı. Dışarıya çıkacaksan, kamp komutanından mutlaka izin alacaksın, nereye gittiğini, ne iş yaptığını söyleyeceksin. Yani sıkı bir disiplinimiz var. Tabii bu THKO oluşumuzdan, yani ordu oluşumuzdan gelen bir şey. Vaziyetler de biraz sıkı o zaman. Türkiye'den gelen o son gruptan iki kişi bir gün kaytarıp gitmişler kamptan. Habersiz. Bunlar akşam dönünce kamp sorumlusu sıkıştırmış, 'Neredeydiniz, nereye gittiniz?' diye. Biraz geveleyince, kamp komutanı ciddiye almış, bunları sorguya çekmişler, 'Söyleyin bakalım neredeydiniz ulan!' diye. Biraz sıkıştırınca, 'Biz' demişler, 'gittik İlyas'la görüştük.' 'E, nerede İlyas?' 'Valla burada bir yerde kalıyor.' Tabii benim olaydan haberim yok. Ben o gün sınırdan geldim, evde hiç durmadan kampa gittim. Kampta bir de çadır vardı o zaman. Baktım yoldaşlardan biri elinde silah çadırın dibinde. Ben, 'Hayrola, boş çadırı niye bekliyorsun?' diye sorunca, 'Boş değil' dedi. Eğildim, çadırın kapısından baktım ki, içerde o son gelenlerden biri. Neyse, girdim yanlarına. Hoş beş ettik, öpüştük. O demeye kalmadı nöbetçi birden bana, 'Kalk' dedi, 'kalk ordan.' Nöbetçi Antepli'ydi. Daha ben, 'Ya ne oldu, ne var demeden' baktım tüfeği düzeltmiş üstüme. 'Sana ordan kalk' diyorum dedi yeniden. Baktım iş ciddi, kalktım. 'Ne oldu?' diye sorunca da, 'Git komutana sor' dedi. Gittim, sordum. Anlat-

tılar hikâyeyi: Bu adamlar böyle kaytardılar, sıkıştırınca, 'İlyas'ın yanındaydık' diye söylediler. 'Peki, neredeymiş İlyas?' diye sordum. 'Valla yeri söylemiyorlar, biz de dayak mayak atmadık, ayıptır, olmaz.' 'İyi etmişsiniz' dedim. Devrimciyseler söylerler yerini. İlyas'ı devrimci biliyorlarsa, biz de devrimciyiz. Sonra çocukları çektim, konuştum. 'Gizlemenize gerek yok, ayıptır bu' dedim. 'Benim yerimi söylediniz mi İlyas'a?' 'Söyledik' dediler. 'Peki, onun yerini söylemiyorsunuz? Bu yaptığınız ayıp değil mi? O devrimci de, biz değil miyiz?' diye sordum. Sonunda söylediler. DC'nin bir evinde kalıyormuş. Biz doğru DC'ye gittik. Müracaat ettik, 'Yanınızda böyle bir Türk varmış, bizim onunla konuşmamız, görüşmemiz gerekir, biz o adamı istiyoruz' dedik. DC durumu İlyas'a bildirmiş, o da hemen, 'Beni buradan götürün!' demiş. Onlar da almış Beyrut'a götürmüşler. Ama biz DC'yi sıkıştırıyoruz, 'Bu adamı bize verin' diye. Sonunda Beyrut'a götürdüklerini açıkladılar, hemen bir jipe atladık, kaçak yoldan doğruca Beyrut'a gittik. Beyrut'ta, DC'nin önünden geçerken gördük onu balkonda. Yanında da bizim öğretmen Ali Güllü. Bizim oralı. Doğanşehirli. Topraktepe köyünden. Çocukluğundan tanıdığım biri... Biz İlyas'ı istemek için DC'nin binasına girdik. Dev-Gençliler de orada, o zamanın THKP-Clileri. Arkadaşlar, Demokratik Cephe'nin ikinci sekreteriyle konuşuyorlar. Adı Yasir olan kişiyle. Biz, hemen orada arkadaşlarla tanıştık. 'Biz THKO'luyuz' dedik, onlar da, 'Biz de THKP-Cli'yiz!' dediler. Neye geldiklerini sorduk. 'İlyas bunların yanında. Ben de Mahir'in el yazması mektubu var. Karısı Gülay'a (Gülten Çayan) gönderdiği mektup. İlyas'ın ajan olduğunu yazıyor bu mektupta. İstiyoruz, vermiyorlar' dedi birisi. 'Valla biz sadece şüpheleniyorduk. Götürüp sorguya çekecektik. Ama elinizde yazılı belge varsa onu alırız' dedik. Bu sefer ben gittim Yasir'le görüşmeye. 'Biz THKO'luyuz' dedim, tanıştık. 'Böyle bir adam var sizde ve arkadaşların elinde yazılı belge de var. Bu herif birçok devrimci arkadaşımızın kanına girdi. Bizim bu adamın ifadesini almamız gerekiyor. Bu adamı bize teslim etmeniz gerekiyor.' 'Onu biz biliriz' dedi, 'bizim sorunumuz o. Gerekeni soracağız. Biz de bir örgütüz burada.' Şimdi, adam böyle söyleyince kan beynime sıçradı. O zaman biraz da THKO'luluk var serde, tabancayı çıkardık, masasına koyduk. 'Biz bu adamı almaya geldik. Bu adam bizim yoldaşlarımızı katletmiş bir insandır. Bunun hesabını siz değil, biz soracağız.' 'Bu ne biçim bir tavır? Biz de komünistiz' dedi. 'Böyle şey olur mu kardeşim?' Biz burada sizinle düello yaparız ve alırız sizden. Eğer siz de komünistseniz, buyurun arkadaş, bu ortak bir iş derseniz ve siz de yanında olmak kaydıyla adamla görüşürüz. Ben bir saat sonra yeniden geleceğim. Karar verin. Eğer vermezseniz biz onu alırız' dedim. Uzatmayalım, oradan El Fetih'e gittik. Durumu anlattık ve bu sefer onlar araya girdi ve bir saat içinde meseleyi hallettik, 'Gelin alın!' dediler sonunda. Gittik, biz bir odada beklerken DC'nin askerleri onu getirdiler. İçeri girer girmez, 'Sen Teslim Töre'sin' dedi bana. 'Ben Teslim Töre falan değilim ulan' dedim. 'Yok, sensin ama gizleyebilirsiniz!' dedi. 'Peki, nereden biliyorsun benim Teslim Töre olduğumu?' diye sorunca, 'Ben resimlerini görüyordum' dedi. 'Nerede gördün? Kimin elindeydi resimler?' diye sordum. Yalan söylüyordu. Öyle bir şey yoktu. Bu sefer, 'Tarif ettiler' dedi. 'Kim tarif etti? Hangi teşkilat tarif etti sana?' diye sordum. 'Söyle bakalım, hangi teşkilatta çalışıyorsun?' 'Ben THKP-C'nin askerî kanadındanım. Sorumluyum, şerefim vardır.' 'Bırak o palavraları şimdi. Hangi ajanlık teşkilatındansın, onu soruyoruz. Hangi polis teşkilatındansın?' dedim. O zaman, 'O senin

İlyas'ı bilen Kâzım vardı. Başka bir arkadaşla gidip İlyas'la görüşmüş. "Şu zaman geleceğiz" demelerine karşın söyledikleri zaman gelmeyip kampa daha geç geldiler. Kampın komutanı Hüseyin Onur, "Neden geç geldiniz, şu saatte neden burada olmadınız, kimle görüyorsun, ne yapıyor-

---

baban' falan dedi. 'Nasıl bana böyle söylersin? Bak biz böyle eli-kolu bağlı adam dövmeyiz' dedim. Çıkardım tabancayı arkadaşa verdim, 'Kalk dövüşeceksen dövüşelim' dedim. 'Yok, ben dövüşmem!' dedi. 'O zaman konuş' dedim. Bu sırada THKP-C'li arkadaş girdi araya. 'Senin Mahir'e güvenin var mı?' diye sordu. 'Sonuna kadar güvenim var' dedi. 'Onun söylediği her şey doğru mudur?' 'Her şey doğrudur!' 'Sen Mahir'in yazısını tanır mısın?' diye sordu bu sefer THKP-C'li arkadaş. 'Tanırım!' dedi. Arkadaş elindeki mektubun bir kısmını gösterdi ve 'Bu kimin yazısı?' 'Mahir'in yazısı' dedi. 'Öyleyse al oku' dedi arkadaş, mektubu eline verdi. Okumaya başladı ve mektup bir yerinde kaydı, düştü elinden. 'Mahir söylemişse doğrudur' dedi, zor duyacağımız bir sesle. 'Bırak kaypaklığı. Bu doğru mu? Sen bir ajan mısın, değil misin?' dedim. 'Ben ajanım!' dedi. Artık eli ayağı titriyor, dudağı seğiriyordu. 'Anlat dedik o zaman. Bu işi niye yaptın, nasıl yaptın?' Anlattı. 'Çok mutaassıp bir ailem vardı' diye başladı söze. 'Komünizm düşmanı olarak yetiştirildim. Sonra Harp Okulu ve askerlik... Düşmandım komünistlere. Hemen göze girdim ve MİT'e alındım. Üsteğmendim o zaman. Bu hareketi çökertmem görevi verildi bana. Severek kabullendim. Orhan Savaşçı'nın yardımıyla girdim Mahirlerin arasına. Olup biten her şeyi ya telefonla, olmazsa şifreyle bildiriyordum MİT'e. Yüzbaşı oldum. Mahirler tartışınca Mahir benim neden katılmadığımı soruyordu. Ben de biz askeriz, siz karar alır bize bildirirsiniz, biz ise uygularız, diye geçiştiriyordum. Oysa bilmiyordum kendimi. Bir başlasam kusacaktım Marksizme. Tutamayacaktım kendimi. Ama zamanla onları tanıdıkça bu düşmanlık soğumaya başladı. Başladım ama görevimi de yürütüyor, günü gününe rapor veriyordum merkeze. Elrom kaçırıldığı zaman evi ben tuttum ve sonra da ihbar ettim. Olayda sonra kaçtım. Bir zaman İzmir'de kaldım. Orada da iki avukatı ihbar ettim. Benden MİT hüviyetini aldılar ve "Senin burada işin bitti. Şimdi THKO ile uğraşacaksın. Teslim Töre'nin işini bitireceksin" dediler. "Gerek diri gerek ölü, önemli değil." Önceden İsrail İstihbarat Örgütü'nde kurs görmüştüm. Bana yeni parolalar verdiler ve yola düştüm. Malatya'ya geldim. Kürecik'te giderken ayağıma kurşun sıktım ve köylülere polisle çatışırken yaralandığımı söyledim. O köylüler aylarca baktılar bana. Kadınlar ayağımı temizlediler, sırtımı kesiyorlardı. Ama ne o köylüleri ne de o kadınları MİT'e bildirmedim. Artık sizin devrim yapacağınıza inanıyorum. O köylüleri, o insanları gördükten beri, beni yakalayabilmenizden sonra inandım buna. İsterseniz bundan sonra size çalışırım.' Artık dökülüyordu. Konuşan bir insan değil de cesetti sanki. Ne istesek yapmaya hazırdı. 'Bize insan gerek. Bize senin gibi ölmüş insan gerek değil' dedik. Bir yandan acıyor, bir yandan nefret ediyorduk. Karşımızda duran, bunca insanın katili bir cani, bir zavallıydı. Artık yalvarıyordu. 'Beni öldürün. Ben ölümü haketmiş bir insanım. Benim gibi bir insanın yaşaması doğru değil. Bıraksanız bile yaşayamam. Gücüm yok. Kurtarın beni, öldürün.' Yaptık dediğini. Akdeniz'e doğru bakan bir yamaca gömdük. Oradan Akdeniz gözüküyordu. Ak köpükleriyle."

sun?" diyerek bunları sorguluyor. Komutan sıkıştırınca İlyas Aydın'la görüştüklerini söylüyorlar. İlyas Aydın gelmiş, bazı arkadaşlar gidip görüşmüşler diye bize haber geldi. Kamp komutanımız ve diğer yetkililer bu arkadaşların silahlarını alarak, bir çadıra hapsedip başlarında beklediler.

Biz önce anlamadık. İlyas ajan mı, değil mi, onu da bilmiyoruz. THKP-C'yi Kızıldere'den sonra kendimize yakın hissettik. Ben o zaman özellikle Mahir'i, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük devrimci liderlerinden biri olarak görüyordum. Mahir'in emperyalizmin "iç olgu" tespiti benim açımdan çok önemliydi. Hem de Kızıldere eylemiyle sosyalizme insani bir değer kattığını düşünüyordum. Sadece kendi örgütünün değil aynı zamanda başka bir örgütün lider kadroları için hayatını ortaya koydu. Bu benim üzerimde büyük bir manevi etki yapmıştı. Bundan dolayı çok yakındık birbirimize.

Kendi içimizde İlyas olayını tartışırken, "THKP-C'liler sizinle görüşmek istiyor" dediler. Bizimle Gülten muhatap oldu. Yanında Flip ismine düzenlenmiş bir pasaport taşıyan yoldaşı da vardı. Bize, "İlyas ajan" dediler. Biz, bir insana hemen ajan denilmez. İyice bir kontrol etmek, incelemek gerekir, diye temkinli yaklaştık. Mahir'in konuyla ilgili Gülten'e yazdığı mektubunu gösterdiler. Mahir'in yazısını tanımıyorum ama altında, "Mahir" diye yazıyor. Mahir, İlyas'ın ajan olduğunu yazmış. Mahir yazınca bizim bir kuşkumuz olamazdı. "Peki, bizden ne istiyorsunuz?" deyince, "DC, İlyas'ı bize vermiyor" dediler. Durumu Ebu Cihad'a anlattım. Şoförünü hemen çağırıp bizi Lübnan'a gönderdi. Konuyu daha önceden duyduğu için arabasını bize verdi. Gidip Naif Havatme ile görüşecektik. Bürosunda "Yaser Ebu Rabbo" adında bir politbüro üyesi vardı.

Mahir'in eşini ve yoldaşını tanıtıp İlyas'ın ajan olduğuna dair mektup geldiğini, arkadaşların İlyas'ı sorgulamalarına izin vermelerini söyledim. Kimsenin zor kullanmayacağını ve durduk yere kimseyi öldürmeyeceğini, İlyas'ı saklamamalarını belirttim. "Yoldaş, o bir devrimci, Ankara'nın İsrail Büyükelçisi Elrom'u[43] öldürmüş, biz onun devrimci

43. Gazete arşivini tararken konuyla ilgili Vedat Gevrek isminin geçtiği bir habere rastladım. Konuyla ilgili ön araştırma yaparken bu isim ilk defa Tur-

olduğuna inanıyoruz. Kimse bizi aksine inandıramaz, sanırım bunu Arafat körüklüyor. Aksilik etmeyin, devrimci tavır gösterin, yoksa onu sizden alırız" dediler. Devrimci bir örgütün üyelerinin burada olduğunu belirtip onlara "Saygısızlık etmeyin" dedim. Biraz tartıştıktan sonra oradan çıkıp El Fetih'in bürosuna gittim. Lübnan'ın askerî komutanına, "Arkadaşlarımı getirip bürodan İlyas'ı alacağım" dedim. "Yoldaş sakin olun, yarım saat sonra burada olacak, bana güvenin" dedi. Oranın sorumlusuna telefon edip "Yarım saat içinde o namussuzu buraya getirin, yoksa gelir ben alırım. Sizi de beraberinde getiririm" dedi.

Yarım saat sonra oranın sorumlusuyla birlikte İlyas'ı getirdiler. Bizi alıp sorgulama yerine götürdüler. DC'nin adamları da doğru mu yanlış mı diye peşimizden geldiler. İlk sorgulama başladığında yanlarındaydım, hiçbir şey bilmiyordum. Konuya vâkıf değildim. Sen, bodrum katında Elrom'un konduğu evden neden kaçtın, evden çıkıp ihbar etmişsin, niye şunu yaptın, bunu yaptın, soruları peş peşe

---

han Feyizoğlu tarafından dile getirilmiş ve o kuşaktan Filistin kamplarında olan kişilerin kendisi hakkında bilgi sahibi olabileceğini söylemişti. Sorduğum birçok kişi Vedat Gevrek hakkında bilgi sahibi değildi, tanımıyorlardı kendisini. Haberin Yüzbaşı İlyas'ı da içerecek şekilde kaleme alınmış ve ölüm biçiminin düşündürücü olması nedeniyle her ne kadar bariz maddi hatalar içerse de taşıdığı önemden dolayı 29 Haziran 1972 yılında *Akşam* gazetesinde çıkmış olan haberi okuyucuyla paylaşmak istedim: Lübnan polisi tarafından yakalanarak, Türkiye'ye iade edilen ve evvelki gün Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 6. katından atlayarak intihar eden Vedat Gevrek'in, İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Elrom'u kaçıran anarşistlerden olduğu tespit edilmiştir. THA muhabirinin edindiği bilgiye göre, İsrail'in İstanbul başkonsolosu Efraim Elrom, Cihan Alptekin, Hüseyin Cevahir, İlyas Aydın, Ömer Ayna ve Vedat Gevrek tarafından kaçırılmış ve Mahir Çayan'ın saklandığı eve götürülmüştür. Elrom'un öldürülmesinden sonra Vedat Gevrek, beraberinde bir arkadaşı olduğu halde El Fetih'e gitmiş ve burada gerilla eğitimi görmüştür. El Fetih'e eğitim gördükten sonra beraberinde bol miktarda silah ve cephane ile Samandağ hududunu geçerek Türkiye'ye gitmek isterlerken, güvenlik kuvvetleri tarafından sıkıştırılmışlar, bu arada anarşistlerden Vedat Gevrek ve bir başka arkadaşı olay yerinden kaçmayı başarmışlardır. Daha sonra Lübnan'a geçen iki anarşist burada Lübnan polisi tarafından yakalanmış ve Türk makamlarına teslim edilmişlerdir. Üç gün önce Beyrut'a giden siyasi polisler tarafından uçakla Ankara'ya getirilen iki anarşist, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde sorguya çekilmeye başlanmışlardır. Vedat Gevrek sorgusu sırasında yüznumaraya gitmek istemiş bu arada elleri kelepçeli olduğu halde altıncı katta koridorun penceresinden atlayarak intihar etmiştir.

geliyordu. Bu soruları Mahir'in mektubundan okuyarak soruyorlardı. İlyas itiraz ederek, "bodrumda Elrom'un kaldığı evden kaçmadım. Beni ekmek almaya gönderdiler, ekmek aldım, döndüğümde ev kuşatılmıştı, içeri giremedim" dedi. "Mahir'e inanır mısın?" diye sorunca "Kesinlikle evet" dedi. "Mahir'in yazısını tanıyor musun?" diye sorunca, "Tanıyorum" dedi. Mahir'in mektubunu verdiler, okudu. "Ben MİT'in onurlu bir üyesiyim, onları Kızıldere'de geberttik. Elrom olayını ben ihbar ettim. Bana, 'Askeri kimliğin var, sana bir şey demezler, git bize ekmek al' dediklerinde çıktım, en yakın posta kutusuna not bırakıp ekmek almaya gittim. Biri, "Neden posta kutusu?" diye sordu. "Bütün ihbarları posta kutuları yoluyla yapıyordum. Telefon kesinlikle yasaktı" dedi.

Oysa İlyas, mektubu okuduğu âna kadar, "Yanılıyorsunuz, tarihî bir hata işliyorsunuz" diyordu. Sonrasında Mahir'e küfür edip sövünce sinirlerim gerildi, dışarıya çıktım. Yapacağım bir şey kalmamıştı. Ondan sonra DC'liler, "İlyas gerçekten ajanmış, biz de sorgulayacağız, ne diyorsun?" dediler. "Beni ilgilendirmez, sizinle onlar arasındaki sorun, biz o kadarına karışamayız" dedim. Sonra onlar sorgulama yerine götürdüler, biraz sonra da "Öldü" dediler. Fakat El Fetih'in kamp komutanı inanmadığı için gidip cesedine baktı, "Ölmüş" dedi.

Filistinlilere göre İlyas'ın dişinin arasında zehir varmış. Ne kadar doğru bilmiyorum ama önemli ajanların dişini oyup içine zehir koyuyorlarmış. Düzgün bir biçimde sıkıldığında zehir kapsül patlayıp öldürüyormuş. Çünkü komutan bize, "Kazık gibi olmuş, herhalde zehirlenmiş, kurşun izi yok, kimse vurmamış" dedi. Yine bize söylediklerine göre Şam'da bir köprünün başında bir yere işaret bırakıp MOSSAD ajanıyla görüşmüş. MOSSAD ajanına bir notla Filistinliler hakkında da bilgi vermiş. Bir ajanın doğru söyleyip söylemediğine inanamıyorsun. Söylediğine göre MOSSAD'a ajan olduğunu ispatlamak için MİT'in kendisine özel olarak verdiği parolayı iletmiş. Ne kadar doğru bilemiyoruz, orada MİT'in kimliğini elinden alıp Suriye'ye öyle gönderdiğini, buraya gelinceye kadar MİT kimliği taşıdığını söyledi.

Yüzbaşı İlyas, Malatya'ya yaralı olarak geldiğinde onu alıp bir buçuk yıla yakın bir süre köyünde barındıran ve hareketlerini yakından kontrol eden, ardından da Ortadoğu'ya gönderen Süleyman Kırteke'yle konunun doğrudan tanıklarından biri olarak ölümü öncesi süreçteki tanıklığına başvurdum. O günleri ve ardından yıllar sonra Gülten Çayanlarla konuyla ilgili yaptıkları tartışmayı aktardı. Yüzbaşı İlyas hakkında taraflar birbirinden farklı anlatılara sahiptir. Daha objektif bir resmin çıkarılabilmesi için olabildiğince farklı açılara kapı araladım, farklı tarafların görüşlerine başvurdum.

Süleyman Kırteke

Filistin'e gidişler gelişler o günlerde de devam ediyordu. 12 Mart'tan sonra Mihriler, Doğu Perinçek'in adamları, Bora Gözenler, İbrahim Kaypakkaya, Oral Çalışlar, kısaca 12 Mart'ta yakalanmamış olanların önemli bir kısmı Malatya'ya geldiler. Malatya'daki aktif kadrolar olarak bunların barınmalarına, yerleştirilmesine çalışıyorduk. Böyle bir telaş içinde Hayrettin Abacı, bana ve Nedim ağabeye ulaşmaya çalışmış ve beni çağırmıştı. İçimizde silahlı mücadeleye karşı çıkan tek kişi olduğu için Hayrettin Abacı'dan pek hoşlanmazdık. 12 Mart'ın üzerinden aylar geçmiş, Eylül ya da Ekim ayındaydık. İl başkanlığı döneminde başkanlıktan düşürdüğümüz için aramız açıktı. Hayrettin Abacı'nın yanına gittiğimde yanında kasketli, şalvarlı, üstelik yaralı bir adam oturuyordu. Beni arkaya çağırarak, "Bu Yüzbaşı İlyas" deyince, "Ne olacak" dedim. Biz adını gazetelerden duyduk, hakkındaki tartışmalara vâkıfız. Elrom'u öldüren adam deniyor. Mahir'in ifadeleri var ama Biz Mahir'e o ifadeleri yakıştıramıyoruz. Bu devrimci mi ajan mı bilmiyoruz." Hayrettin Abacı, "Adam yaralı, saklanıp gizlenmek için bizden yardım istiyor" dedi.

Ne yapacağız, diye düşünürken, Kürt Memet'e (Tekin) götürdük. Nedim ağabeyle buluşup "İlyas diye biri var, üstelik sizin hareketten" dedik. Bu arada İlyas'tan hikâyesini dinledik. Elrom da dahil her şeyi anlattı. Buzdolabı kamyonuyla Ankara'ya gelmişler. Nuri Çolakoğlu'yla saklandıkla-

rı Garanti Tamirevi'nde baskın yemişler ve kendisi dizinden yaralanmış. Dizi morarmış, aksıyordu. Bunun üzerine hemen İlyas'ı güvenli bir yere götürdük. Mulla Hoca'nın evinde üç ay kaldı. "Keyhanlı Köyü'nde en güvenli ev burası" dedik. Dağınık bir köydü. Tenha yerde bir evi vardı. İlk etapta bunun güvenliğini düşündük.

İlyas'ın ölüm korkusu vardı. Hepimiz İlyas'ı kirpiklerinin oynamasına kadar yakından takip ediyorduk. Bir ajanın kirpikleri nasıl oynar, nasıl refleks verir, konuşması nasıldır... Kendi aramızda onlarca soru soruyorduk. İlyas gayet düzgün, o güne kadar görebildiğim, beraber olduğum devrimcilerden daha nitelikli biri profili çiziyordu. Ayrıldığımız güne kadar bizde bıraktığı intiba buydu. Üç ay Mulla Hoca, İlyas'ı denetimine aldı. Orada bir okulda müdürdü. Ondan günlük olarak haber alıyorduk. "Ne yapıyorsunuz, ne konuşuyorsunuz?" diye sorular sorup Mulla Hoca'dan sürekli istihbarat alıyorduk, ayrıca doktorları gönderip tedavisini yaptırmıştık. Bahar geldi, tedavi oldu. İyileşti. Baharla birliklikte İlyas'ı bizim köye aldık.

İlyas'ın bu üç ay içinde adını andığım kişilerden başka kimseyle diyalogu olmadı. Üç ayın bitiminde kendisine bir traktör aldık ve "traktörcü" diye getirdik. Teyzemin salaş, boş bir evi vardı, o eve yerleştirdik. O zamanlar traktör yoktu, orada kirayla çit sürülüyordu. İki kere Suriye'ye, Filistin kamplarına götürmeye çalıştık ama olmadı. Birinci seferde Ali, Hasan Kırteke, Bayram Durmuş götürmeye çalıştı, başaramadılar ve yine traktörüyle çit sürmeye devam etti. Kiraya gidiyordu. Hiç kimse farkına varmadı. Bu bir yıllık süre içerisinde sürekli Halit Çelenk vasıtasıyla o davadan yargılanan arkadaşlara haber ulaştırmaya çalıştık. Hasan Kıyafet'le Ertuğrul Kürkçü'ye ulaşmaya çalıştık. Buradan Mahir çevresinden ulaşabildiğimiz herkese ulaştık. Gelişinden itibaren yaşadıklarımızı detaylı anlattık.

"Devrimciyse de, ajansa da buna karşı bir sorumluluğumuz var, ne yapmamız lazım, ikisini de yapabiliriz?" diyoruz. Kürt Memet'ten Ertuğrul'a kadar hepsinin haberi vardı. Hepsi, "Ajan değildir" dedi. Bir tek insan bile karşımıza çıkıp "Bu adam ajandır" demedi. Bir yılı geçkin kaldı.

En son gittiğimde Arafat'a, "İlyas'ı getireceğiz, artık barındıramıyoruz" diye söyledim, "Onurla kabul ederiz" dedi. Aynen de öyle olmuş. İlyas bir kez o başarısız sonuçlanan götürülme denemesi esnasında köyün dışına çıktı. Fakat hiç yalnız kalmadı. Orada da yanında arkadaşlarımız vardı. Üçüncüsünde de ben Arafat'a haber verdikten sonra çıktı ve ulaştırıldı. Bütün o süre içinde kimseyle bir tek saat, bir yere telefon edecek, iletişim kuracak bir olanağı, fırsatı olmadı. Sadece traktör sürdü, tarlaya gitti, çalıştı, evine döndü, hep beraberdik. O süre içinde İstanbul'dan, Ankara Garanti Tamirevi'ne kasaların içinde geldiğini, Elrom olayını, Elrom'un ne dediğini, olayların hepsini detaylı anlattı. O günkü konuşulanları, efsaneleri kendi ağzından dinliyorduk. Çok az, tane tane konuşan, sormadıkça da söylemeyen bir tavır içerisindeydi. Benimle, kardeşimle ve Nedim ağabeyle çok özel konuşuyordu.

İlyas'ın yanımızda olduğu süre zarfında bende bıraktığı intiba, o güne kadar gördüklerim içerisinde, nitelikli devrimcilerden biri olduğu yönündeydi. Gittiğimde Arafat'a, Teslim'e, Mustafa Karadağ'a söylediğim de buydu. İlk haberi Mustafa Karadağ'la birlikte gönderdik, böyle böyle, bugüne kadar İlyas'ı tespit edemedik. Kendisi ısrarla gitmek istiyor, "Gülten'le görüşeceğim, Habaş'ın cephesinde Gülten'le görüşeceğiz" diyordu. Fakat gittiğimde onlara ulaşamadık. Karadağ'dan bize gelen haber, Teslim'in de ısrarla, "Gelsin, çok onurla, şerefle kabul ederiz" dediği yönündeydi. İsrail'in en önemli bürokratlarından birini cezalandırdığı için yüzlerce Kalaşnikofla havaya ateş açılarak karşılanıyor. Biz bildiğimiz yollardan bir organizasyon yaptık. Ali, daha önce Bayram Durmuşları götürmüştü. Ben gittiğimde, sözde disiplinsizlik yaptığı gerekçesiyle Teslimler, Ali'ye çadır hapsi cezası kesmişler. Hasan Kırteke ile Bayram Durmuş, Ali'nin başında nöbetçiydi. Komik tarafı, Hasan'ı kampa götüren de Ali'ydi. Durumu görünce "Seni bu getirdi buraya" diyerek Hasan'a kızdım. Sonuçta yaptıkları çocukça bir davranıştı. "Hadi giyin, gidiyoruz" dedim. Bayram Durmuş kaygılandı, "Bunlarla bir görüş, ellerinde silahlar var, şimdi bir densizlik ederler, Teslim beni kaç gün hapsetti, ben karşı çıktım" dedi. Ali'yi aldık, kimseye bir şey demeden geldik.

Ali'yi alıp döndükten sonra İlyas'ı tekrar Ali'yle gönderdim. Ali sonuçta o organizasyonları iyi biliyordu. Kardeşim Kâzım Kırteke, amcaoğlum Hasan Kırteke, Ali ve Avni Gökoğlu oradaydı. Bir araya geldiğimizde oradaki bazı gelişmeleri anlatıyorlardı. Gittiğimde Avni Gökoğlu, çok rahatsız ve huzursuzdu, ısrarla bana, "Süleyman sen hemen dönme, gitme" dedi. Fakat biz bu İlyas organizasyonundan dolayı hemen dönecektik. Kampı ve Teslim'i kastederek, "Burada olağanüstü boktan bir durum var" dedi. Bilmiyorum ama sonradan tam da Avni'nin dediği gibi oldu. Avni kendi tarlasında ölü bulundu. Hasan, "Hepimizin kampta Teslim'e tepkisi vardı ama hiçbirimiz yüzüne vuramadık" diyordu.

Yine geldim, Adana Askerî Cezaevi'ndeyim. Kardeşim bir şekilde cezaevine gelip "İlyas'ı öldürdüler" dedi. Ben o an yıkıldım. Bu kadar ölen arkadaşımız olmasına karşın, onun ölümü kadar bana koyan bir ölüm olmadı. Çünkü çok pis ve gariban, sorgusuz sualsiz bir ölümdü. Bana göre müthiş bir cinayet. Cinayet olduğunu daha sonra Teslim'in röportajını okuduğumda da anladım. Kardeşim, Ali, Adana'da İsmail anlattı, biz oradayken Teslimler böyle şımarıkça bir karar aldılar. Gülten de geldi. Gülten, şımarıkça kararlar alıyor, ya ne yapıyorsunuz İlyas bu kadar çabayla buraya getirilmiş, diyerek bizim çabamızı anlatıyor. Kardeşimin yanında yaşadı bir sene. Buraya kadar getirilmiş, kendisi de gelmiş. Niye alelacele kararlar alıyorsunuz? Kâzım'la Ali, bunlardan habersiz İlyas'ın bulunduğu yere gidip "İlyas, bunlar senin hakkında çok kötü şeyler düşünüyorlar" demiş. Henüz ne Gülten ne Teslim, İlyas'la hiç görüşmemiş. "Ne düşünüyorlar?" diye sorunca Kâzımlar genel kanaati paylaşmış, o da, "Beni öldürecekse devrimciler öldürsün, faşizmin elinden kurtuldum geldim. Öldürsünler, ne yapıyorlarsa yapsınlar, sorgulasınlar" demiş. Kâzım ile İsmail, Teslim'in bir gün adamlarıyla beraber, Gülten'den habersiz (Teslim'in yazdığı onu doğruluyor ama Gülten'in bana anlattığı tam tersi) İlyas'a gidip onunla tartıştıklarını söyledi.

"Ne yapalım, güvenliğinizi alalım" diyorlar ama iş bu arada iyice alevlendi, diyor. Ondan sonra yaşananları hem Ali hem de kardeşim anlattı. Onların bana anlattıklarına

bakılırsa, İlyas'ı alıp getiriyorlar. Teslim'in orada bir fırının üzerinde karargâhı var. Ali, "Bunların adamları, bize çuval giydirip ikimizi de yatırdılar. Teslim, sopayla ayağımıza, kafamıza vurarak, 'Sen ajan mısın değil misin' diye sorgu yaptı. İlyas orada öldü. Zaten adamın nefes darlığı ve kalbi vardı. Benim yanımda öldürdüler" dedi. İlyas'ı getirenlerin biri de Ali olduğu için onun da başına çuval geçirip dayakla sorguluyorlar. Yan yana geldiğimizde Ali'nin de, kardeşimin de anlattığı buydu.

Gülten'in bana anlattığı ise tam tersiydi. Gülten'le Ziya Yılmaz'ın amcasının oğlu Paris'teydi. Teslim'in röportajlarında anlattıkları da, size söyledikleri de yalan. "Biz sorguladık ve infaz ettik" diyordu. Gülten bunu bana, bizzat evimde, yanımızda Doktor Bilal ve Ziya Yılmaz'ın amcasının oğlu varken, üçü birlikte anlattı. Doktor Bilal, Almanya'da Braunschweig'te, hâlâ yaşıyor. "Biz yargıladık ve infaz ettik, Teslim yalan söylüyor" dedi. "Teslim'in röportajını okuyunca, üçüncü sayısında atladım gittim, Dursun Akçam'ı gördüm, 'Ayıptır' dedim, yayını durdurttum. Palavra, desteksiz, alakasız, görsen iğrenç bir röportaj. Bu bir yargısız infaz, bir de övüne övüne anlatmıyor mu, şimdi Akdeniz'in sularını gören bir tepede yatıyor" diyor. Röportajın diğer bölümünü yayınlatmadım. Ondan sonra Gülten geldi yanıma, o da tam tersini söylüyor. O da okumuş, baştan sona yalan, iğrenç. "Biz yargıladık, biz yaptık bu işi, biz infaz ettik" diyordu.

Kardeşim ve Ali, "Çuvalın içinde öldürdüler ve bir çuvalın içinde aldılar götürdüler" dedi. Ali, "İlyas çuvalın içindeyken kriz geçirince panikleyip beni de bıraktılar" diyordu, kardeşim de aynı şeyi söylüyordu. "İşkenceyle öldürdüler onu ama görmedim" diyordu. Ali gelir gelmez Adana Cezaevi'nde söyledi. Fakat çıktıktan sonra gittiğim Paris'te, Gülten tam tersini söylemişti.

Gülten, röportajın dergide çıktığı aynı gün röportaj veriyor. Ayrıca görgü tanıkları var; kardeşim orada, Ali daha yaşıyor. "Bizi çuvala beraber koydular. Teslim, İlyas'a daha ağır olmak kaydıyla, ikimize de işkence yaptı" diyor. Teslim'in, beni duyması, benim oraya gitmem, gidip orada söylemem, İlyas'ın orada kalmasının üzerinden çok zaman

geçmiyor. İlyas'ın orada böyle bir muameleyle karşılaşması birkaç günlük bir iş. Önce İlyas'ın gelişini kutlamak için kamplarda havaya silahlarla ateş ediyorlar, sonra da karşımıza böyle bir durum çıkıyor.

İlyas, Malatya'da hava ikmal merkezinde üsteğmenmiş. O dönemden bir tek isim biliyor; Hayrettin Abacı, Malatya TİP il başkanı olduğu için. Hiçbir ilişkiyle gelmemiş ki. Referans Hayrettin Abacı, avukatlık bürosu var. Yoksa özel bir örgütlülükle gelmiyor. O zamanlar Malatya'da birçok örgütlenme, her gruptan insan var, hem de örgütlü insanlar.

Niye Hayrettin Abacı'ya geliyor, sonuçta o günlerde adı solcuya çıkmış, milliyetçi, sıradan bir adam. Niye orada hiçbir kontağı olmadan, neredeyse bir buçuk sene bekliyor? Mulla Hoca'nın evinde üç ay dışarıya çıkmadan, kimseyi görmeden nasıl durdu? İlyas'ın kaldığı evler Teslim Töre'nin yakın akrabaları; referansları oradan almış olabilir, Teslim hakkında çok şey bilir. Ayrıca biz gözlerimizle gördük, dizinden aşağıya kadar mosmor olmuş, neredeyse kangrene dönüşmüştü. Bir ondörtlü tabancası vardı, onu da Ergün Adaklı'ya gönderdim. Kısaca bizim Malatya'da daha ilk tanışmamızdan itibaren Yüzbaşı İlyas konusunda gösterdiğimiz titizliği Teslim zerre kadar göstermedi.

Halid Özkul

O kaseti, Manisalı, Sadık, Nâzım, Berrin Ş., Ercan ve Gülten'le birlikte dinledik. Hatta Almanya'daki arkadaşlar, büyük ihtimalle Gürcü 'Güzel' Osman da, Paris'teki yakın arkadaşlar da dinlemiştir. Bir kopyası Türkiye'ye gönderildi mi, bilmiyorum...

Gülten'le Ercan, Ebu Cihad'a, "Biz THKP-C örgütü olarak FKÖ'üne destek için İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'u kaçırdık ve öldürdük" diyorlar. Kimin öldürdüğü de şüpheli. "Biz, Yüzbaşı İlyas Aydın'ın MİT ajanı olmasından şüpheleniyoruz, eğer buraya gelirse enterne edilsin ama dokunulmasın, biz geleceğiz ve kendisini sorgulayacağız" diyerek devam ediyorlar. Ama "MİT ajanıdır" demiyorlar, "Biz MİT ajanı olmasından şüpheleniyoruz" diyorlar. Ebu Cihad da, tamam, deyince gidiyorlar. Daha

sonra o geldiği zaman, yine olaylar oluyor, bize aktarılıyor. Yine Paris'e haber geliyor, bizimkiler dönüyorlar. Oradayken öldü diye haber gelince, sinirlenip Ebu Cihad'a gidiyorlar.

Ebu Cihad, gerçek ismini kullanarak, Teslim Töre'nin lideri olduğu THKO'nun Efraim Elrom'u kaçırdığını, söylüyor. Teslim Töre'nin kendisinin de liderlerinden olduğu THKO'nun, kaçırdığını, bu gelen şahsı da sorguya çektiklerini, infaz ettiklerini söyleyince bizimkilerin nevri dönüyor. O zaman bizimkiler, "Gelsin buraya, yüzleşelim" diyor. Teslim oraya gelince kıvırarak, "Yanlış anlaşılma oldu" diyerek "THKP-C kaçırdı, hastaymış, kendisi eceliyle ölmüş, kasette zaten kayıtlı, ne olduğunu anlatıyor" diyor. Sahiden de biz kaseti dinledik, bir zorlama var. Teslim Töre'nin sesi çok netti, bir iki ses daha duyuluyordu.

Ben, Teslim Töre ile yüz yüze de konuştum. Bana birkaç kere, "Gel birlikte çalışalım" diyerek THKO'ya katılmamı teklif etti, ben kabul etmedim. Bunlara şahit olanların önemli bir kısmı yaşıyor. Benim anlattıklarım ciddi olarak birinci elden, dedikodu olmadan, belgelere dayanan tartışmalar. Teslim Töre'nin yaptığı birinci hata, örgütsel olarak bu işi üzerine almaya çalışması. Ondan sonra Ebu Cihad'la tartışırken kıvırtıyor, iş tatlıya bağlanıyor çünkü Ercan biraz sinirliydi ama Gülten yumuşaktı, fazla kavga gürültü istemezdi. Kasette iki ses var. Birinci ses, yani Yüzbaşı İlyas Aydın anlatıyor. Diğer ses de, "Döverim ulan, şerefsiz" diyor, bu Teslim Töre'nin sesi, tanıyoruz. Arada, "Ne diyorsun?" diyen başka sesler de var. Sorular var, sorulara cevaplar var. En sonunda da, "Nasıl, nasıl oldu?" diye üzerine gelen sorular karşısında gitgide sesi kısılan biri var. Astımı olduğunu söylüyor ama Teslim Töre, "Numara yapma ulan!" diyerek inanmıyor...

Sesi, kasette önce sağlıklı geliyordu, sonra gittikçe nefes alamadığı belliydi. Olayı kabul ederek, "Efraim Elrom'u ben öldürdüm" dediğini duyduk. Kendisi MİT ve ÖHD tarafından işkenceden geçirilmiş, Türkiye'de kontrgerillayı ilk defa deşifre etmiş ve bu konularda onlarca araştırma kitabı yazmış Emekli Kurmay Yarbay Talat Turhan, isim vermeden, "Efraim Elrom'un nerede olduğunu bana istihbarattan bir

arkadaşım söyledi, MİT'ten zaten biliyorlarmış" diyor. İlyas Aydın da "MİT'e ben telefon ettim, bana 'Sana ne emir verildiyse onu yap' dediler. Mahirler bana Elrom'u öldürmemi söylemişlerdi, ben de öldürdüm" diyor. Kasette aynen böyle geçiyor. Talat Turhan'ın aldığı bilgiler, aşağı yukarı bu. "MİT'le nasıl temas ediyordun, şimdi temas ettiğin, daha önce bizim bildiğimiz MİT nasıl çalışır, bilgi ver" şeklinde sorgu devam ediyor. "Demirbank üzerinden" diye cevap veriyor. Gerçekten de Demirbank bir MİT irtibat kuruluşuydu ve MİT ajanlarının teması buradan sağlanıyordu. Türkiye'deki MİT, ajan ve muhbirleri, Demirbank'tan hesap açıyorlarmış, paraları oraya yatıyormuş, bu yanıyla doğru söylüyor.

Bende İlyas Aydın'a ait bazı bilgiler var. Yıllar sonra askerî istihbarattan olduğunu öğrendim. Askerî istihbarata dair meselede karacı, Gülten'in ağabeyi, yani Mahir'in kayınbiraderi Yüzbaşı Orhan Savaşçı bu kişi hakkında gerekli araştırmayı yapmamış. Kimse gelip İlyas Aydın'ı aklamaya çalışmasın. Kendini istihbarat uzmanı zannedip, bilmediği konuları kurcalayıp hâlâ onu aklayanlar var. Kasette, "Ben Malatya'ya gittim, Malatya'yı örgütledim, MİT bölgesine ispiyon ettim, hepsini yakalattım" diyor. "Antep'e gittim, sınırda görevli jandarma assubay şu çocuk vardı, o da devrimci sempatizanıydı, onu da örgütleyip yakalattım" diyor. Bire bir kasetten duyduk, grup halinde dinliyorduk. Sonra, "Halep'teki konsoloslukta hüviyetimi MİT'e bağlı askerî ataşeye teslim edip kimi bulacağım diye sorunca 'Teslim Töre'yi bul, o kariyeristtir, ona yanaş, ondan faydalanabiliriz' dediler, buraya geldim" diyor. Burada Teslim'in sesi, "Vay eşşoğlu eşek, sen bana nasıl bunu dersin, sen bana iftira mı ediyorsun!" diye araya giriyor, bilmem neyin çocuğu, bilmem ne diyerek pat küt sesler duyuluyor. Kasette biz bunları dinledik kardeşim. Ondan sonra sana, "Böyle bir adam gelecek, buna dokunma" deniyor.

Sen niye sorguya çekiyorsun? İlyas'ın zaten enfarktüsü var. Hepimizin kaldığı iki katlı, dışardan yapılan merdivenin altında kömürlüğü olan standart küçük evler vardı. İlyas'ı kömürlüğe kapatıyorlar. Şam'da El Fetih'in evlerinde kalınıyordu. Enfarktüsü, nefes darlığı olan bir adamı, öyle

bir yere kapatıp, bir taraftan dövüp bir taraftan sorguya çekersen, stresten ölür.

Kasetin sonuna doğru, ölmeden önce söylediklerinin dezenformasyon olduğu anlaşılıyor. Belki de işkenceden kurtulmak için buna ihtiyaç duymuş olabilir. Kaset tek taraflı bir kayıttı. Sanırım 15-20 dakika kadar vardı. Teslim Töre külliyen yalan söylüyor. İlyas'ın ifadesinde o kariyeristtir, ondan faydalanarak, kendini kamufle edebilirsin, denildiği için parlayıp sinirleniyor ve İlyas'a girişiyor, küfürleri havada uçuşuyor. İlyas'ın bağırtısından işkence gördüğü belli oluyor.

Teslim Töre, hakkımda bildiği bir şeyleri söyleyebilir mi diye korkup etrafa çok radikal gözükmek, sağlam laflar edip İlyas'ı bir an önce susturmak istemiş olabilir mi? Ben onu da düşünüp beyin jimnastiği yaparım. İnsanın hayatı, bir iki değil böyle entrikalarla, hatalarla, yalanlarla doluysa, ben, o insan hakkında her şeyi somutlaştırmaya çalışırım. Çünkü insanı insan yapan sorudur, doğruları ancak öyle bulabilirsin. Denizlerin, Mahirlerin mahkemesi var, vakur insanlar. Şarlatanlık, radikallik yok. Ağırbaşlı devrimciler var. Bir de birilerinin mahkemelerdeki şovu var. Hepsi fotoğraflanmış. Önüne koyacaksın. Katledilenlerin faturasını yanına koyacaksın. Psikanaliz yapacaksın. Bedavaya masal anlatmak yok. Arşiv, bellek demektir. Bir devrimci örgütün veya hareketin belleği yoksa akıl oyunlarının kurbanı olması kaçınılmazdır. Bellek, kendini sorgulamakla başlar...

Bizim kasette dinlediğimiz kadarıyla süreç böyle gelişti ve Teslim Töre dürüst davranmadı. Partinin Paris toplantısında, Yüzbaşı İlyas'ın, her ne kadar işkence yapılsa da kendi eceliyle öldüğü kanısı oluştu. Daha sonra utanmadan, *Hürriyet* gazetesinde, "Kurşuna dizdik, Şam çöplüğüne gömdük" diye bildiri yayınlayıp, örgüt propagandası yaptılar. Gerçekten Şam çöplüğüne gömmüş olabilirler. Fakat bana göre İlyas Aydın, MİT ajanı değildi. Yüzbaşı İlyas Aydın da işte bir asker olmasına rağmen Türkiye'deki NATO Stay-Behind, orijinal adıyla "Ergenekon" olan örgütün elemanı.[44]

44. 1992 yılına kadar NATO Stay-Behind örgütlenmesinden haberimiz yoktu. 1992'de Doğu İtalya'da açığa çıkan Gladio'nun İtalya'daki Mason loca-

Yüzbaşı İlyas Aydın, bizim elimize geçse, biz ne yapacaktık, sorguya çekip itiraflarını videoya alacak ve dünyaya yayınlayacaktık. Kızıldere gibi olaylar yaşadık. Kızıldere olayında İngiltere hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin darbe hükümetine karşı cephe aldı. Otopsi sonucunda İngiliz teknisyenlerin, Ertuğrul Kürkçü'nün iddia ettiği gibi öldürülmediği, daha sonra aynı silahtan çıkmış mermilerle öldürüldüğü tespit edildi. Kafasına sıkıldığı görüldü. Ondan önce şarapnel parçaları var. Bunlar otopside ortaya çıkıyor. Şarapnel parçaları, attıkları havan mermisinden. Sonra ortaya çıkan başka bir olay var; Mehmet Eymür, "Biz zaten yaralıydık" diye bunu kabul etmeyerek, "Fotoğraf çektik" diyor. Bizim Saffet Alp üsteğmenin otopsisi var. O otopside de Saffet Alp üsteğmenin yaralı olarak olaydan çıktığı fakat kafasına sıkılan kurşunun yaralanmasındaki kurşundan çok daha sonra atıldığı zapta geçirilmiş. İngiliz gizli istihbarat çalışanları kendi yaptıkları otopsilerle karşılaştırdıkları zaman Saffet Alp'i öldüren kurşun ve yara izleriyle, İngiliz teknisyenleri öldüren kurşun ve yara izlerinin aynı olduğunu tespit ediyorlar. Bunu İngiliz Konsolosluğu da teyit etti. Ertuğrul Kürkçü'nün iddia ettiği gibi ise o zaman kalkıp Saffet Alp'i de mi biz öldürdük? Aynı adam mı öldürdü? Orada bir infazcı var. Aynı namludan çıkan kurşunlarla ölüm gerçekleşiyor. Basit bir şey bu, balistikte çok rahat çıkar. Yara izinden de çıkar. Adamlar zaten bu işin uzmanı. Cesetler verilirken mermiler çıkarılmamış, cesetler ilaçlanmış ve öyle verilmiş. Bizim savcılığın da incelemesi var.

Bunları sonradan analiz edebiliyorum. Paris komitesinin niyeti katil olayında Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ajanı olduğunu dünyaya açıklamaktı. Bunu açıklamak müthiş bir olay olurdu. Devlet bunu bildiğinden İlyas Aydın'ı harca-

sının bilinçli ispiyonu olduğunun altını çizelim. Soğuk Savaş sonrasında Batı'da da böyle hesaplaşmalar oldu. Bu nedenle biz, gizli servislerin de dışında, burjuva diktatörlüğü dediğimiz esas devletin; sosyolojik olarak devletin, bir gizli örgütlenmesi, devrimci mücadele verenlere, kesinlikle illegal, yasadışı bir örgütlenmelerinin olduğunu öğrendik. Bu örgütlenmelerin NATO, Brüksel bağlantılı olduğunu gördük. Araştırmalarımız sonucunda bu darbeleri yapan askerlerin esasında birer kukla olduğunu, bunları yönetenlerin aynen ABD'de olduğu gibi devlet yapılanmasında; en üstte sivillerin ancak ondan sonra askerlere, tetikçilere kadar varan illegal bir yapılanmanın olduğunu açığa çıkardık.

maya karar verdiler. Teslim Töre verdiği ifadede yalan söylüyor.

Gülten'le Ercan iki kere gitti, birincisinde bilgilendirildi; ikincisinde de Teslim yalan söylüyor. İlk gittiğinde Ebu Cihad'a, "Efraim Elrom'u THKO kaçırdı, ben liderlerindenim" diyor, onlar da inanıyorlar. Halbuki THKO'nun THKP-C'ye verdiği bilgiye göre o sadece parayla silah alıp dönmesi için görevlendirilmiş eski bir kaçakçı. Gültenlerin ilk gidişinde, "Sizin burada sorumlunuz var" diyorlar. "Biz Paris'ten geldik, burada sorumlumuz yok" deyince, "Nasıl olur, adamı tanımıyor musunuz, onu buraya getirin" diyor. Teslim geldiğinde, Gülten Çayan ve Ercan Erciyas'ı görünce "Yanlış anlaşılma oldu" diyor. Beni, Paris'e 1972 Ekim ayında aldıklarına göre, sanırım bu olay 1973'te oldu. Adam durmadan yalan söylüyor.

Halid Özkul ile kaseti Paris'te dinleyen ve hayatta kalan az sayıdaki kişilerden biri de Nâzım Güvenç'tir.

Nâzım Güvenç

Gülten, Paris'te kalıyordu, Türkiyeli öğrenciler ve işçiler arasında çalışma yürütmekle birlikte asıl merkez olan Almanya'yla da ilişkileri vardı, onlarla ilgileniyordu. Soyadından dolayı Gülten'in belli bir ağırlığı vardı ama aktif, toparlayıcı, koordine eden Ercan'dı. Zamanla kaynaştık, tanıştık ama yapılanlar arasında aman aman bir şey yoktu. Ağırlıkla siyasi eğitim çalışmaları yapıyorduk. Aramızda Süleyman Sadık Öge de vardı. Gülten ve Ercan'ın, Filistinli devrimcilerle gizli kapaklı ilişkileri vardı. O günlerde Vadii Hattat ile ilişki içindeydiler.

Bir gün bir kaset geldi. İlyas Aydın'ın konuşmasından bir bölüm dinledik. Daha öncesinden bir duyumumuz olmamıştı. Sözü dahi edilmiyordu. Çünkü ben oraya gittiğimde Mahir çoktan öldürülmüştü. O günlerde Gülten'in acısını depreştirmemek adına Mahir'den, Kızıldere'den ve diğer olaylardan söz etmemeye dikkat ediyorduk.

Bir ara Ercan ortadan kaybolunca "Almanya'ya gitti" dediler. Normalde Ercan, Almanya'ya arada bir gider gelirdi. Döndükten bir gün, sonra Sadık vs hepimiz oradaydık, "Toplanacağız, size söyleyeceğim önemli şeyler var" dedi. İlk defa böyle bir konu açtı. "Bilirsiniz, İlyas Aydın'la ilgili şöyle şöyle iddialar vardı. Yakalandı, sorgulandı" dedi. Sanki kendi güçlerinden ziyade sanırım Teslim'i kastederek "THKO'lular ele geçirmişler, sorgulamışlar gibi bir izlenim yaratarak haberimiz oldu, ben de bilgi almak üzere gittim" diyerek olayı anlattı. Ercan gittiğinde de İlyas Aydn'ın öldüğünü anlatmışlar, "Bir kaset var, bir kopyasını alıp getirdim" dedi ve kaseti birlikte dinledik.

Ercan'a, elini arkadan bir direğe bağlayıp sorguya çektiklerini söylemişler. Bire bir tanık olmamış, olay bittikten sonra öğreniyor. İşkence dedikleri polisin yaptığı tarzda bir işkence değil ama anladığım kadarıyla madden ve manen psikolojik olarak yıpranmış. Sorguda, konuş, şöyle yap, böyle yap, diyorlar, sanırım tokat da atıyorlar. Kasette, konuştuğu sırada çok yorgun olduğu ve nefes almakta zorlandığı ilk anda hemen fark ediliyordu. Hep içini çeken, derin derin nefes alma gereği duyan, bitkin bir şekilde konuşan birinin sesini duyuyorduk. Yani fiziki işkenceden ziyade psikolojik işkenceye maruz kalmış. Bir kez elleri bağlı olarak sorgulanması bile kendisine zayıf da olsa uygulanan şiddetin bir göstergesi. Tam olarak ne dediğini net anımsamıyorum ama birtakım sorular soruluyordu. Daha çok Filistin'deyken orada bulunulan bir kampta ne yaptığı soruluyordu çünkü orada ajanlık yaptığı bahsi de vardı. Yalnız sadece, "Sen nereden geldin, kimleri tanıyordun?" diye soruluyordu. O da birtakım isimler veriyordu ama şimdi onları hatırlamıyorum. Sadece en çok dikkatimi çeken konuşma tarzıydı. Nefes almakta zorlanması derken, onu hiç unutmuyorum. Birisi bir şey söylüyor, cevap verirken birden nefesi kesiliyordu. Zorlanıyor ve hık diye bir ses ve öyle kalıyor. O esnada artık kalp sektesi mi geçiriyor, onu bilmiyorum ama artık orada devam edemiyor. Yani orada konuşan kişi İlyas Aydın ise, ben öldüğüne net tanık oldum diyebilirim. Yalnız sorguya çeken iki kişi vardı fakat üç kişinin sesi duyuluyordu.

Kaseti dinledikten sonra aramızda birtakım değerlendirmeler yapıldı. Kızgındılar, sorguya çekenleri beceriksiz olmakla itham ediyorduk. Yani adam gibi sorgulamak varken, işkence yaparak sorgulamaya, ölüme kadar götürmeye itiraz edip kızdık. Sorgulamanın beceriksizliğine dönük bir öfkemiz vardı. "Bize haber vermiyorlar" diye bir öfke vardı. Ayrıca ölünce, Ercan'ın, "Onların yapacağı bu kadar olur, yüzlerine gözlerine bulaştırdılar" diye bir öfkesi vardı. Bir de Gülten, "Niye daha önce bize haber vermediler?" diye kızıyordu. "Onlar yakalamış olabilir de bizimle birlikte sorgulasınlar, Gülten'i niye çağırmıyorlar?" deniyordu.

Gülten'in ağabeyi Orhan Savaşçı Silahlı Kuvvetlerden, İlyas Aydın da Silahlı Kuvvetlerden olduğu için ona haber vermek gerekiyordu. Özellikle yakalayanlar, onların beceriksizliği, köylü komünistliği, dar kafalılığı, en çok ona kızıyorlardı. İlyas Aydın'ın ajan olduğu konusunda bir itiraz yoktu sanki ona inanılmış gibiydi. Bu konuda aramızda çatlak bir ses çıkmadı. En sağlıklısı belgelere dayanmak. Bizde şöyle bir kültür de var: Bir şey oldu mu, hemen bu ajandır diye üstüne atlanılır. Bir de muhalif olanı hemen ajanlıkla suçlamak çokça rastladığımız bir durumdur. Bir analizden ziyade bir reflekse, önyargıya, iftira atmaya dayanan ajanlık iddiası sağlıklı değil. Ama üstüne atıp bilmeden de olsa doğruyu isabet ettirmek de mümkün. Dolayısıyla kesin olarak ajandır demek mümkün değil. Ancak kişisel kanaatim yanılma payı bırakarak yüzde 60-80 ajan olduğuna inanıyorum.

Hasan Kırteke

Yüzbaşı İlyas'ın sorgulandığı dönemde biz kamptaydık. O kamp dönemindeyken bunlar İlyas Aydın'ı alıyorlar. Teslim de orada, yanlarında başka kimler var, bilmiyorum. Ben Yüzbaşı İlyas'ı hiç görmedim. Fakat daha sonra kasetini dinledim. Detayları hatırlamıyorum ama kasetteki seslerden ağır işkence gördüğü anlaşılıyordu. İşkenceyle sorgulandığı çok açıktı. Çok kötü bir şiddet uygulamışlar. İşkence bölümünü dinledim. O esnada, "Beni öldürün" diye yalvarıyordu, o aklımda çok net kaldı. İşkenceden kurtul-

mak için yalvarıyordu sanırım. Mert olsa, yaptım ulan, der ya da farklı bir tavır sergiler. Bize de mektuptan, oradaki iddialardan söz ettiler ama ben inanmıyorum. Yakalandığım zaman polis, "İlyas Aydın olayı ne?" diye sordu. "Ben onu tanımam" deyince, alelacele üstünü kapattılar. Niye sordular, niye üzerinde durmadılar, bir anlam veremedim.

Hasan Ataol

Yüzbaşı İlyas'ın orada olduğu bana yansımıştı. Hatta sorgusuna ben de katılmak istemiştim. Oradakilerin hiçbiri bilmez ama ben en azından Ankara'da olduğum için konuya daha hâkimdim. Gülten bana o zaman, "Ben sorguya katılmadım" demişti ama başkaları katıldığını söylüyordu.

Kaseti ilk dinleyenlerden biriyim. Gülten kaseti ısrarla istedi, Paris'e gidip geldi. Önce vermek istemedim. Gülten'in bu talebi üzerine kendi aramızda toplantı yaptık. Toplantıda vermeyelim kararı çıktı. Ben, verelim, dedim ama azınlıkta kaldım. Bir hafta sonra Gülten tekrar geldi. "Hasan ne diyorsun?" deyince "Oylama yaptık, bu arkadaşlar vermiyorlar ama benim gönlüm vermekten yana" dedim.

Bir hafta sonra arkadaşlara, "Verelim bu kaseti" diyerek bir oylama daha yaptım yine, hayır, dediler. "Ben bütün sorumluluğu alıyorum, her şeyiyle hesap vermek gerekiyorsa veririm" dedim, verdim. Kimse de itiraz etmedi. Dört beş kişiydik. Vermeyelim diyen Hasan Kırteke, Sevinç oradaydı. Dört ay önce buluştuğumda da Sevinç, "Ben katılmadım" dedi. O kuşaktan başka biri de geçenlerde bana, "Yok, katıldı" dedi.

İlyas'a, "Niye bu işleri yaptın, ajanlık yaptın?" diye soruyorlardı. Yüzbaşı İlyas'ta elinizi ayağınızı öpeyim havası yoktu. Ağzından bu anlama gelecek sözler çıkmıyordu. Kendinden gayet emindi ya da sanırım MİT ile kurduğu ilişkiyi kastederek "Mahir biliyordu" diyordu. Kasetten algıladığım, konuşma tonu ve biçiminden, bende dayak yediği gibi bir kanı hâsıl olmuştu. Öyle anladım, defalarca dinledim. Bir de kaseti çözüp deftere yazmışlar. Hepsini Gülten'e verdim. Şimdi de Gülten, "Ben onları almadım" diyor. Ben hem kaseti hem de konuşmaların tape edilmiş halini verdim.

Ben oraya gittiğimde iki kişi tutukluydu. Biri Kâzım Kırteke'ydi, diğerinin ismini anımsamıyorum ama benim yaşlarımda, öğretmen kökenli, kaçak, aranan biriydi. En fazla 67-68 yaşlarında biriydi. Sonra onlara ne oldu, doğrusu hatırlamıyorum.

Kaseti ilk dinlediğimde eğilimim ajan olabilir yönündeydi. Beni sorguya neden götürmediklerine aklım ermemişti. Doğrusu kimler sorguladı, onu da bilmiyorum. O ara kamptaydık. Nerede sorgulandığını bilmiyorum, Beyrut'ta da sorgulanmış olabilir, Şam'da da. O sorgulanırken biz Şam'daydık.

Benim de kasetten çıkardığım izlenim, elleri arkadan bağlıydı, vuruyorlardı. Ben nedense efektlerden hortum gibi bir cisimle dövüldüğü sonucunu çıkarmış, bu izlenimi edinmiştim. "Çişim geldi" diyordu ama duyduklarımdan, şikâyetlerini kimsenin ciddiye almadığı sonucunu çıkardım. Benim bildiğim kalp krizinden ölüyor. Geçenlerde başka biri, "Yok kurşunla öldürüldü" dedi. Şimdi herkes başka şey söylüyor. Doğrusu kim neye göre bu iddiaları ortaya atıyor, anlamış değilim. Nasıl oldu, hâlâ muammadır. Aradan o kadar zaman geçti, iki üç senede bir bana böyle bir soru gelir. Bunu en iyi bilen yine Teslim'dir.

Hacı Tonak

Niğde Cezaevi'ndeydim. *Birlik* daha çıkmamıştı. Ondan önce *Özeleştiri* diye bir kitap yayınlamıştık. Ben o grubu ciddiye alan bir insandım. Ayrılmalarına da sonuna kadar karşı çıktım. Anlamaya çalıştım, bir yanlışlık olmasın istedim. Grup olarak hareket edip ayrılmış olabilirler ancak tüm gemiler yakılmamışsa, bir tane tekne kaldıysa bile, onu bilelim ve koruyalım diye düşünüyordum ama çok da etkin olamamıştım.

Yüzbaşı İlyas'la ilgili olarak onlara, "Şiddet kullanıldı mı?" diye sordum, "Evet" dediler. "O zaman, 'Ajanlığını kabul etti, MİT ajanıydı! gibi bu söylediklerinizin hiçbir anlamı yok" dedim. Görüşe gelen kişi, "Aldık, sorguladık, ajan olduğunu onayladı, ondan sonra infaz edildi" dedi. Hiç konuşma gereği duymamıştım, diğer söylediklerini de dikkate almadığımı söylemiştim. Hapishanede işkence gören

arkadaşlarımız gittiler ve her biri; her birimiz hakkında en olmadık şeyler de dahil söyleyebildiler ama ajan değillerdi.

Ergun Aydınoğlu yakalanıp Niğde Cezaevi'ne gelmişti. Bana hiç kimse tek bir şey söylemedi. "İlyas diye bir adam vardı orada, duydun mu, bir alakan var mı, yok mu? Böyle bir soruyla karşılaşmadım" dedi. "Anam, babam, dedem, yedi sülalem soruldu ama kimse bu adam hakkında bir şey sormadı. Sana bu kadarını söyleyeyim" diye çok ilginç şeyler söylemişti. O zamanlar THKP-C'den Necmi Demir, Kamil Dede, İrfan Uçar, İlkay Demir vardı. Ben o günlerde, haberinin olması gerektiğini düşündüğüm için, İlyas meselesini Necmi'ye gidip anlattım. Necmi çok temkinli bir adamdır, o tür hassas meselelerde rengini belli etmek istemez.

Necmi, "Sen ne diyorsun?" deyince "Ben hiçbir geçerlilik görmüyorum, 'İlyas ajandı ve bedelini de böyle ödedi' demeye kimsenin hakkı olamaz. Bir grup, İlyas Aydın'ı alıp yargılayıp üstelik bir de dayak atarak sorgulayıp, sonra da ajandır diye öldüremez, hiç kimse bu hakka sahip olamaz" dedim. Siz orada evde kalıyorsunuz, o dışarı çıkıyor ve ihbar ediyor. Polis gelip basıyor. Necmi, "Bundan emin olamam ama büyük ihtimalle değil. Adam evden dışarı çıkıyor, dönüp geldiğinde ev sarılmış. Eve girmekten imtina edip kaçıyor. Bu doğru olabilir de olmayabilir de" dedi.

İlyas'ın MİT'le bu tür bağlantıları var. Bu, ne Mahir ne de başkası için sır değil. Sanırım o günlerde yüzde doksanımızın bu işe aklı yatmadı. Ayrıca Necmi bile o eve İlyas'ın polis getirdiğinden emin olamıyorsa, ben nasıl emin olabilirim. İsterse adam on kez söylesin. Üstelik adama dayakla söyletmek olur mu? Dolayısıyla bizim ortak kanaatimiz burada iyi bir şey yapılmadı, kötü, yanlış bir şey yapıldı. Hele işkence, kabul edilebilir, devrimcilere yakıştırılabilir bir şey değil.

Gülten Savaşçı'nın (Çayan) İlyas Aydın'la İlgili Gönderdiği Mektup[45]

Gönderdiğiniz Oktay Duman'ın, *Devrimcilerin Filistin Günlüğü, 1968-1975* ve Orhan Savaşçı'nın *Cepheden Anılar*'ını okudum. İkisinde de dokunulan İlyas Aydın olayının bizler için ne kadar üzücü olduğunu, kişilere yapılan haksız muamelenin ne denli isyan ettirici olduğunu burada belirtmeden devam edemeyeceğim. Ayrıca bana yönelik gerçekle alakası olmayan spekülasyonlar bataklığına girmeye de gerek görmüyorum. Çünkü bunların gerçek olmamaları nedeniyle bizi olumlu veya yapıcı hiçbir yöne götüremeyeceklerini düşünüyorum.

Okuduklarımda yukarıda da belirttiğim gibi bizler için son derece üzücü olan bu olayın aynı kişi tarafından değişik versiyonlarla anlatıldığını gördüm. Kardeşim Orhan Savaşçı hapisten çıktıktan sonra ona ve daha sonra da Türkiye'de bulunma olanağım olduğunda da örgütümüzden olan diğer asker kökenli arkadaşlarımıza bildiklerimi anlatmıştım.

Şöyle ki; o zamanlar biz (ben ve bizim görüşümüzde olan bir grup yoldaş) Paris'teydik. Bir gün FDHKÖ'nün (Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Örgütü) Fransa temsilcisi bana Şam'dan geldiğini söyleyerek bir mektup verdi. Benim gerek FDHKÖ'nün gerekse Fetih ve FKÖ'nün Fransa'da, o zamanki resmî temsilcilerini kişisel olarak tanıdığımı da bu arada belirteyim. Bunu söylemenin nedeni, gerektiğinde onların beni kolaylıkla bulabileceklerini belirtmek açısın-

45. İlbay Kahraman, *Cepheden Anılar: Orhan Savaşçı'nın THKP-C Anıları*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2015, s. 137.

dandır. Bu arkadaşlardan ikisinin o yıllarda Mossad tarafından öldürüldüklerini de bu arada belirteyim.

Gelelim mektuba: Mektup İlyas Aydın'dan geliyordu. FDHKC'nin yanında olduğunu ve benimle görüşmek istediğini yazıyordu. Ben onu hiç görmemiştim. Şu anda da mektubun içeriğini bu kadar zaman sonra satır satır tabii ki hatırlayamıyorum.

Yalnız şu var ki bu mektuptan evvel Kızıldere öncesinde Mahir'den (Çayan) çok kısa bir mektup almıştım. O mektuptan hatırladığım İlyas Aydın'ı ajan olarak tanımlamasıydı. Hatırladığım kadarıyla diyorum çünkü bu kadar yıldan sonra şu anda, belgeler de elimde olmadığına göre, tüm ayrıntılarıyla hatırlayamayacağım açıktır. Ancak içeriklerindeki önemli olanları söyleyebiliyorum.

Mektubu aldığımızda benim hemen Şam'a hareket etme olanağım yoktu. Bu işi ancak bir hafta, on gün sonra yapabilecektim. O zamanlar ben Ercan Erciyes ve Almanya'dan bir arkadaş THKP-C'nin yurtdışı temsilciliğini yapıyorduk. Bu görevin kişiler olarak bize verildiği yazılı olarak örgüt tarafından bana iletilmişti.

Ben ve Ercan Erciyes bir durum değerlendirmesi yaptık. Ercan'ın hemen Şam'a İlyas'ın yanına gitmesine, ben gelene kadar onun yanında kalmasına, İlyas'la konuştuktan sonra durumu yurtiçindeki arkadaşlarımıza iletip ne yapılacağının sorulmasına karar verdik. Şunu da ilave etmek gerekir ki o zamanlar THKP-C'nin tüm yetkilileri hapisteydi ve idam isteğiyle yargılanıyorlardı. Ben ve Ercan Erciyes birlikte çalışıyorduk. Görevimiz örgütün bizden istediklerini yerine getirmek, kurulan yurtdışı ilişkilerinin değerlendirmesini içeriye iletmekti. Bunların dışında kendi başımıza örgütü bağlayıcı karar vermek, bunları uygulamak gibi yetkilerimiz yoktu. Bağımsız olarak girdiğimiz ilişkilerde genel olarak yurtiçinden gelen istekler doğrultusunda gerçekleştirilmesi için girişimlerimiz olmuştur.

Bu çerçevede Ercan Lübnan'a hareket etti. Şam'a oradan geçecekti. Tabii ki benim ne gün Beyrut Havalimanı'nda olacağımı da kararlaştırmıştık. Bunun nedeni o zamanki haberleşme olanaklarının sınırlılığı, bugünkü cep telefonu vs olanakların bulunmayışı yanında bizim Filistin örgütle-

rinin bürolarının dinlendiğini düşünmemizden de kaynaklanıyordu.

Ben (Gülten Çayan) ve yoldaşımız Osman Tokcan kararlaştırdığımız günde Beyrut Havalimanı'na indik. Ercan bizi karşıladı ama beti benzi atmıştı ve yüzü bembeyazdı. Bize boş gözlerle bakıyordu. Ne var, ne oldu diye endişeyle sorduğumuzda "öldü" dedi. Kim? İlyas. Niye? Sorguya alınmıştı, kalbi dayanmadı dedi. Kim sorguya aldı diye sorduğumuzda bize olayı orada, havalimanında hızla anlattı. Ercan'ın (Erciyes) anlattıkları mealen şöyle: "FDHKÖ'ne gittim. Onlar İlyas'la görüşmeme izin vermediler. Sonra Şam'daki THKO'lularla görüştüm, onlara yanımda getirdiğim Mahir'in mektubunu gösterdim ve birlikte Fetih'e gittik. Fetih aracılığıyla İlyas'ı Demokratik Cephe'den aldık, ben (Ercan Erciyes), Teslim Töre ve Töre'nin iki arkadaşıyla birlikte İlyas'ı sorguya aldık. İlyas'ı bir sandalyeye bağlamıştık ve kımıldama olanağı yoktu."

Bu anlatılanları duyunca ben (Gülten Çayan) ve Osman Tokcan şaşırıp kaldık. Peki, şimdi ne olacak dediğimizde Ercan sorgunun kaydedildiğini söyledi. O zaman kayıt bandı nerede dediğimizde bandın diğerleri tarafından alındığını, ona vermeyi reddettiklerini, bu olayı örgütlerinin bir eylemi olarak gördüklerini söylediler.

Biz bandın ileride olacak açıklamalar için bize gerektiğini, bu konunun bizi ilgilendirdiğini düşündük. Şam'a gidilip kayıt yapılan kasetin alınmasını ve Osman Tokcan'ın bizi Beyrut'ta beklemesini kararlaştırdık.

Suriye'ye geçişi FHKC'nin verdiği bir rehberle Lübnan'daki Baalbek şehri yakınlarından Lübnan-Suriye arasındaki dağlık bölgeden yürüyerek yaptık. O zamanlar FHKC'nin Suriye'de resmen bulunmasını Suriye yasaklamıştı. Dolayısıyla Şam'da resmî büroları yoktu. Biz bu geçişi ne Fetih yolundan ne de normal hudut kontrolünden geçerek yapmadık. Olayın vahametinin farkındaydık.

Ercan'la Şam'da Abu Cihad'ın koruması altında yaşayan yabancı uyruklu bir arkadaşın evine gittik.

Ercan, Teslim Töre ve arkadaşlarının kaldığı evi biliyordu. Şam'a ulaştığımız aynı gün akşama doğru şehrin dışında yer alan o eve gittik. Evde on, on beş civarında kişi

vardı. Benim hatırladığım o anda. Teslim Töre'nin evde olmadığı, beklememizi ve geleceğini söylediklerdir. Biz de hiç kimseyle bir kelime bile konuşmadan beklemeye başladık. Akşam olmak üzereydi. Evdekiler akşam yemeği hazırlığına giriştiler. Hep birlikte yere oturup yemeğimizi yedik. Teslim Töre yemeği bizle mi yedi hatırlayamıyorum, oraya yanında bir arkadaşla geldiğini iyi hatırlıyorum. Yemekten sonra konuşacaklarımızı orada değil kendilerinin kaldığı başka bir evde yapabileceğimizi söylediler ve bizi (Gülten Çayan ve Ercan Erciyes) söylenen eve götürdüler. Orada İlyas'ın sorgusu denilen kaseti bana dinlettiler. Ercan ve Teslim Töre zaten içinde ne olduğunu biliyorlardı. Ben bu kaydın bize verilmesi gerektiğini belirttim. Onların da vermeyeceklerini, sanki kendi örgütleri adına bir eylem yapmış gibi bandın onlara ait olduğunu vurguladıklarını kesinlikle hatırlıyorum.

Teslim Töre'nin yanındaki diğer THKO'lunun ismini bilmiyorum, bilmek de istemedim, Teslim Töre onu bana kişisel olarak tanıştırma gereksinmesini bile duymadı. Sorguda bulunup bulunmadığını da bilmiyorum. Kim idiyse olayı çok iyi biliyor, hayret edilen şimdiye kadar bu konuda bir kelime bile söylememesidir. Teslim Töre yıllar geçtikçe versiyonları değişen anlatımlarda hiç arkadaşlarından bahsetmiyor. En azından benim okuduğum anlatımlarda, bu devrimciliğe sığmayan olayda yer alan arkadaşlarına hiç dokunulmuyor.

Biz o gece bir evden diğerine gitmekle, kasetin dinlenmesi ve yapılan konuşmalarla (şu anda ayrıntılı hatırlamıyorum ama mutlaka kaset konusunda olmuştur) gecenin geç saatine gelmiştik. O saatlerde Şam'ın dış mahallerinden araç bulup merkeze gitmeyi güvenlik açısından sakıncalı bulduk. Orada sabahı beklemeyi düşündük, onlar da kalabileceğimizi söylediler. Sabah, yoldaş ve arkadaş olarak gördüğüm Hasan Ataol'un geldiğini gördüm. Hasan bize Şam'ın merkezindeki dolmuş duraklarına kadar refakat etti. Ben kendisine bizim Şam'da bir gece daha kalacağımızı, ertesi gün onları orada bekleyeceğimizi, bu randevuda kasetin bize teslim edilmesi gerektiğini söyledim.

Ertesi gün randevuya Hasan Ataol arkadaş bizzat geldi, kaseti de getirmişti. Kendisiyle bu konuyu bir iki yıl önce İstanbul'da konuştuğumuzda kasetle birlikte deşifre edilmiş yazılı sayfaları da verdiğini söyledi. Ben bu kısmı hatırlayamıyorum. Ama onunla Suriye'deki durumu konuştuğumuzu, kendisinin herhangi bir sıkıntısı varsa bizim onu bizle birlikte götürebileceğimizi, paylaşabildiğimiz kadar sorunlarını paylaşacağımızı söylediğimi hatırlıyorum. O ise Türkiye'ye dönmek istediğini orada bize belirtmişti. Biz daha sonra geldiğimiz yoldan Şam'dan ayrıldık, Beyrut'a döndük. Daha sonra kaset bizle ilişkisi olan arkadaşlar tarafından dinlendi. Kasette kadın sesi olmadığını onların da hatırlaması gerekir.

Bu olaya bizden Ercan Erciyes katılmıştır. Biz bunu hiçbir zaman kimseden saklamadık. THKO'yu temsil ettiklerini söyleyenler ise üç kişidirler. Biri Teslim Töre'dir, diğerlerini kişisel olarak tanımıyorum. Teslim Töre'nin gazeteci ve yazarlarla yaptığı görüşmelerde olay değişik biçimlerde anlatılıyor. Ya bu yazar ve gazeteciler olayı tahrif ediyorlar ki böyleyse Teslim Töre'nin onları resmen tekzip etmesi gerekir, yok etmiyorsa olayları kendisi tahrif etmektedir.

Benim Teslim Töre'yi görmem Şam'daki ilk evlerinde buluştuktan ikinci eve geçilmesi, kasetin dinlenmesi (bu arada neler konuşulduğunu hatırlamıyorum), kasetin dinlenmesi esnasındaki duyguları kelimelerle anlatmanın zorluğunu sanırım herkes kabul eder. Bizim orada bulunmamızın nedeni sadece ve sadece İlyas Aydın arkadaş içindir ve bir iki kelime konuşulması ile sınırlıdır. Vaktin çok geç olması nedeniyle oradan hemen ayrılamadık. Onların evinde geçirdiğimiz zaman beş altı saatle sınırlıdır. Bunun dışında onlardan hiçbir şey istenmemiş ve onlardan hiçbir şey yapmaları da beklenmemiştir. Bunun dışında benim Teslim Töre ile ne Şam şehrinin sokaklarında, ne de Lübnan'ın hiçbir yerinde bir ilişkim olmamıştır. Benim insanları tanımak için Teslim Töre'nin aracılığını gerektiren hiçbir yerli, yabancı ilişkiler de olmamıştır. Kim söylüyorsa yalan söylüyordur ve nedenini de ancak kendisi biliyordur.

Biz, Avrupa, Ortadoğu ve Türkiye'de kımıldamak için gerekli ilişkileri ve maddi olanakları zaten kendimiz yarat-

mıştık. Ayrıca Filistin örgütleriyle de karşılıklı dayanışma ve saygın ilişkilerimiz vardı.

Dolayısıyla Ercan Erciyes arkadaşımızın kendisinin de kabul ettiği bir hata nedeniyle içine girilen bu ilişki dışında onlarla hiçbir şekilde bir kontağımız olmamıştır.

Kasete gelince; Aralık 1973'te Fransa'da FHKC ile olan bir dayanışma çerçevesinde tutuklanıp yargılandığımızda Fransız polisi diğer belgelerimizle birlikte bu kasete de el koymuştur. Biz ise hapisten çıkınca Ortadoğu'ya gittik. Yeri gelmişken orada yaşadığımız sürede bizle ekmeğini paylaşan, bize kalacak ev veren, dini bayramlarda bizi hatırlayıp özel bayram yemeklerini bile bizle paylaşan, kendileri sağlık koşulları dışındaki mülteci kamplarında yarı aç yarı tok yaşayan Filistin halkına ve o halkı temsil eden örgütlere bir gönül borcumuz olduğunu da söylemeden geçemiyorum.

Bizler 70'li yıllardaki siyasi mücadeleden yenik çıktık ama o mücadelede idam edilen, vurularak öldürülen, işkence altında inletilip, hapishane hücrelerinde çürümeye bırakılan, hapisten çıkabildiklerinde ise sağlıklarına yeniden kavuşamayan yoldaşlarımız bize o dönemin polisinin, işkencecisinin bizden alamayacağı bir miras bırakmışlardır. O da dostluk, arkadaşlık, karşılıklı inanç ve güvenç, destek, saygı (özellikle insana saygı, işkence değil) dürüstlük gibi moral ve etik değerlerdir.

Onlardan tek beklediğim hiç olmazsa bu değerlere saygı göstermeleridir.

Dostluk ve Sevgiyle,

Gülten Savaşçı (Çayan)

Not: Gerek Şam'daki birinci gittiğim evde yediğimiz yemekten, gerekse de ikinci evde sabahı bekleyerek kalmamızdan dolayı yukarıda adı geçen kişilere karşı en ufak bir borç hissetmiyorum. Çünkü onlara bu olanakları veren Filistin halkı ihtiyacım olduğunda bunu bana severek vermiştir.

Aydınlık Hareketi'nin Filistin Günleri

12 Mart darbesinin olduğu günlerde Filistin cepheleriyle bağlantı kuran hareketlerden biri de Aydınlık çevresidir.[46] İlişki kurmak için görevli olarak bölgeye gönderilen kadroların başında Şahin Alpay, Atıl Ant ve Cengiz Çandar[47] gelmektedir. 12 Mart darbesi sonucu yeraltına çekilmek zorunda kalan Çandar, askerî yönetim tarafından arandığı için Türkiye sınırlarını terk ederek 1971 Haziran'ında Suriye'ye geçer.

Cengiz Çandar, DC ile diplomatik ilişki kurmak için Ortadoğu'ya geçer. Bu arada 12 Mart cuntası tarafından aranan lar listesinin başında Doğu Perinçek, Nuri Çolakoğlu, Halil Berktay, Bora Gözen, Melek Ulagay gibi isimler vardır. Aynı dönemde Aydınlık hareketi, merkeze başkaldırarak TİKKO ismini alan ve başını eski Doğu Anadolu sorumlusu İbrahim Kaypakkaya'nın çektiği ayrılıktan en az şekilde etkilenmeye çalışmaktadır. 12 Mart sonrası ayrılı-

46. Filistin cepheleriyle ilişki kurmak için gönderilen Cengiz Çandar, *Mezopotamya Ekspresi* isimli kitabında amaçlarının, hem 'Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi' adını verdikleri gizli örgütlerinin Ortadoğu'da siyasi temsilciliğini üstlenmek, hem de gerilla eğitimi gördükten sonra Türkiye'ye dönerek ilk gerilla kadrolarını eğitmek olduğunu ifade etmektedir. Bu arada konuyla ilgili olarak kendisini aramama karşın Cengiz Çandar, randevu talebime yanıt vermemiştir.

47. "12 Mart darbesinin hemen ertesinde hem hukuken mahkûm durumuna düştüğüm, hem bizim örgütte dış politikayla en ilgili kişi sayıldığım hem de silahlı mücadeleyi başlatmak için bunun yöntemini öğrenecek ve diğerlerine öğretecek ilk kadrolara ihtiyaç duyulduğu için, yanı başımızdaki Filistin silahlı kurtuluş mücadelesine gönderilecek ilk üç kişi arasında belirlenmiştim", Cengiz Çandar, *Mezopotamya Ekspresi*, s. 191.

ğın yankıları 1971 Temmuz'undan itibaren Filistin kamplarına giden grup içinde de etkili olur.[48]

Yine o dönemde İstanbul'da çıkartılan *Türk Solu* dergisinin başındaki Bora Gözen, dağınık ilişkileri toparlamaya çalışır. Bir taraftan da Melek Ulagay gibi kadrolar ile merkez komite arasındaki irtibatı sağlar. Malatya o günlerde, birçok aranan sosyalistin olduğu kadar onların da sığınma yeri olur. Kürecik bölgesinde yer alan Kürt Alevi köyleri aranan devrimcilere kapısını açar, aylarca barınmalarını sağlar.

Kürecik'te kalınan dönemde bölünme gerçekleşmiştir. Bölünmede aranan kadroların bir kısmı, merkezinde Doğu Perinçek, Hasan Yalçın, Oral Çalışlar, Halil Berktay ve Nuri Çolakoğlu'nun olduğu ekiple hareket ederken, diğerleri de başını İbrahim Kaypakkaya'nın çektiği grupla birlikte hareket eder. Şehirde kalma olanakları daraldıkça kırsal bölgelere çekilirler. Buralar Söke'nin Beşparmak Dağları ile Kürecik bölgesidir. Jandarmanın aldığı ihbar üzerine Beşparmak Dağları'nda başlattığı operasyonla bazı kadrolar şehirlere iner, Malatya'dan kaçakçılar aracılığıyla maceralı ve zorlu bir yolculukla önce Halep'e, sonra Şam'a ulaşır ve Cengiz Çandarlarla, DC saflarında buluşurlar.

Melek Ulagay

Filistin hareketini bilerek, tanıyarak, o hareketle birlikte olmak istediğim için değil, olaylar beni tamamen oraya sürüklediği için gittim. Üniversitedeyken FKF üyeliği ile başlayan süreçte bir siyasi harekete girmiş, sonra da Kürecik bölgesine yollanmıştım. Böylece İstanbul ve Ankara gibi kentlerde kalıp yakalanan kadın arkadaşlarımdan farklı olarak hem yakalanmaktan kurtuldum hem de şehirlerin gecekondu mahallelerinden başka bir dünyanın içine girmiştim. Orada da Kürt gerçeğini yakından görme olanağım

48. "Askeri eğitim için gitmiş olan ilk giden grupta yer alanların bir kısmı örgütten koparak muhalefete geçmiş unsurları bulmak ve daha önce örgüt içi muhalefete geçmiş olan İbrahim Kaypakkaya ile buluşmak ve muhalefeti birlikte yürütmek amacıyla Türkiye'ye dönmüşlerdir. Bu arada Hüseyin İnan, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan idam edilmiş, Mahir Çayan ve arkadaşları öldürülmüş, geri kalan sol örgütlerin hemen hepsi çökertilmiş, hapishaneler dolmuştur", Çandar, *Mezopotamya Ekspresi*, s. 200.

oldu. 23 yaşında şehirden gelmiş bir kadın olarak teoride anlatılanlar ile gerçekte yaşananlar arasındaki farkı görünce tam bir kültürel, sosyolojik şok yaşadım. Daha sonra Türkiye sol hareketinin birçok kesiminden gelen arkadaşlar yakalandılar, yakalanmayan bir avuç insan kaldı. Biz o zaman Filistin hareketine katılmak için imkânlar aramaya başladık.

Esas motivasyonumuz, şu fırtına bir dinsin, hayatımızı kurtarıp oradaki arkadaşlarla buluşalım duygusuydu. Yani o anda kimsenin Filistin hareketiyle enternasyonal dayanışmayı düşündüğünü sanmıyorum. Herkes ait olduğumuz hareketin bir bölümünün Filistin'de olduğunu biliyordu. Bora Gözen hareketin yönetici kadrolarından biri olduğu için onun daha özel bir konumu vardı. Onun açısından bakıldığında, öncelikle Filistin'deki arkadaşlarla bir araya gelip oradan belki Almanya'ya giderek "Bundan sonra hareket ve biz ne olacağız" diye dışarıda kalan son kadrolarla konuşmak çok önemliydi. İbrahim Kaypakkaya ayrışması o sıralarda olmuştu. Ama askerî darbe dönemindeyiz. İnsanların bir araya gelip derin teorik tartışmalar yapabilecekleri bir durum yoktu. Yurtdışında olanların, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumları tam olarak tahlil etmeleri de olanaksızdı. Hapse girmemiş bir ekip var. Bunlar Şahin Alpay, Cengiz Çandar, Ömer Özerturgut ve benim adlarını tam bilemeyeceğim kişiler.

Cengiz Çandar'ın DC ile ilişki kurmasının ardından Türkiye'den gelişler başlar. Bunlar ağırlıklı olarak Urfa Siverek bölgesinde o günlerde kitle çalışması yapması için TİİKP tarafından görevlendirilmiş Muzaffer Oruçoğlu, Kabil Kocatürk ve Ali Turan'dır. İlk diplomatik ilişkileri kurmak için parti tarafından görevli olarak gönderilmiş olan Şahin Alpay, Atıl Ant ve Cengiz Çandar'ın ardından arka arkaya kırka yakın ismin kamplara gitmesi sağlanır.[49]

49. Bunlardan bazıları: "Ayhan Özer, Ali Mercan, Abdülahat Muhittin Cem Somel, Ali Turan, Ankara Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı İsmet Tufan Yazıcı, Sabetay Varol, Fuat Karasu, Mümtaz Çeltik, İrfan Çelik, Mu-

Bu isimlerden Muzaffer Oruçoğlu'yla e-posta aracılığıyla diyalog kurdum. Kendisine '71 yılı içinde parti görevlisi olarak gittiği Lübnan'daki izlenimlerini sordum. Muzaffer Oruçoğlu yazısına Cengiz Çandar'a dönük iddialara (Faik Bulut'un iddialarını ilişkin sorumu kastederek) yanıt vererek başlıyor. "Cengiz'le ilgili iddialara katılmıyorum. O zamanki duruşu sağlamdı ve güven veriyordu."

Muzaffer Oruçoğlu

1971'de üç kişilik, Doğu Anadolu Bölge Komitesi'nin (DABK) üyesiydim. Diğer iki üye, Kaypakkaya ile Bora Gözen'di. Bir ara TİİKP Merkez Komitesi beni Ankara'ya çağırdı. Şalvarımı kasketimi çıkarıp pantolonla otobüse bindim. Komite adına Doğu Perinçek benimle Küçükesat'ta, bir apartman katında bir görüşme yaptı. Perinçek, parti müfettişi olarak Lübnan'a gitmemi, FDHKC'de bulunan yirmiye yakın parti taraftarını teftiş etmemi, rapor düzenleyip getirmemi önerdi. Öneriyi kabul ettim. Zaten onların bir bölümünü sınırdan ben geçirmiştim. Siverek'e geldim, bölge sorumluluğunu bir arkadaşa teslim edip Ceylanpınar'a gittim.

Sınırda yakalandım. Şalvarlı, pejmürde, fakir bir köylü delikanlısı görünümündeydim. Beni sınırdan geçirmeyi üstlenen kaçakçı muhtarın kefil olmasıyla serbest bırakıldım. Ertesi gece, köylüler, atlar ve ineklerle birlikte tespih dizisi düzeninde mayın tarlasını katedip Suriye'ye geçtim.

Arapkazanı, Halep ve derken Şam'da Cengiz Çandar'la buluştum. O gece, Hafız Esat'ın tüm DC üyelerini tutuklama kararından dolayı apar topar Beyrut'a kaçtık. 12 Mart karanlığından gelen, şalvarlı bir müfettiş olarak bu durumu yadırgamadım. Cengiz, dil bilen, ciddi ve seviyeli ilişkiler kuran bir insandı. Parti malı konusunda iğneden ipliğe hesap soran; ben paranın nerden geldiğini, suyun nerden nereye aktığını bile sormadım. Batıdan, DC'ye gelen güzel

---

zaffer Oruçoğlu, Hasan Sakarya ile *Şafak* dergisi dağıttığı için tutuklu bulunan ve 13 Kasım 1971'de Mamak Askeri Cezaevi'nden başka birisinin kimliğiyle tahliye edilen Kerim Öztürk'tür. Bunlardan Eyüp Cüneyt Akalın Filistin kamplarına giderken, 14 Aralık 1971'de, Viranşehir'de jandarmalar tarafından yakalanmıştır", Turhan Feyizoğlu, *Denizler ve Filistin*, s. 43.

kadınların, Cephe militanlarıyla masalarda gruplaşıp tartışmalarını dikkatle seyrettim. Beyrut'ta, sonradan görme bir partilinin iktidar olduğunda kolayca bürokratlaşıp halktan kopabileceğini hissettim ve korktum.

Birkaç gün sonra Cengiz'le beraber Sur ve Sayda kentlerindeki askerî kamplara gittik. Akdeniz'in kıyısında, kazılmış siperler, çadırları, tuzun, barutun ve güneşin esmerleştirdiği komutanlar, fedailer, havan topları, makineli tüfekler, roketatarlar, Rus, Çek ve Çin malı cins cins tüfekler, tabancalar, bombalar, mayınlar. Şahin Alpay, Atıl Ant gibi bazı arkadaşları önceden tanıyordum. Bu kampta bir ay kalıp, askerî eğitime katılmaya karar verdim. Elbiselerimi çıkarıp askerî elbise giydim.

Ertesi gün, çadırda kendi kadrolarımızdan oluşan bir toplantı düzenledik. Geliş amacımı açıklayarak ülkenin ve partinin son durumu hakkında bilgi verdim. DC'nin, kampın ve kendi kadrolarımızın durumu hakkında da bilgi aldım. Bir ay tüfek takırtıları, bombalar, emirler, bağırtılar, yat kalklar, sürünmeler, dikenli teller, atlamalar, tüneller, baskın tatbikatları arasında, çöp gibi zayıfladım, esmerleştim, kum ve barut kokusuyla haşır neşir oldum. İsrail baskınında çevremizdeki kampların yoğun bir şekilde bombalanması ve kampımızda disiplini ihlal eden bir Arap gencinin boğazına kadar kuma gömülerek cezalandırılmasını unutamadım.

Cengiz'in girişimiyle, Beyrut'ta, DC'nin ileri kadrolarıyla tanıştım. Halep'te Kürtlerin büyük şairi, Cigerxwîn'in evine gittik. Sınırdaki kasabalarda, Şeyh Sait İsyanı'ndan bu yana kaçıp Suriye'ye sığınan Kürt aydınlarıyla tanıştım. O zamanlar büyük bir sorumluluk bilinciyle hareket ediyorduk. Sorumluluk bilinci zayıf olan bir insanın, özgürlük bilincinin de zayıf olacağı inancındaydık. Faaliyet yürüttüğümüz bölgenin her türlü sorununu hesaba katarak örgütlenme ve çalışma anlayışındaydık.

Bir gece, tütün kaçakçılarıyla birlikte, sırtıma yüklenen koca bir tütün çuvalıyla sınırı geçip Kilis'e geldim. Bir aylık parti müfettişliğini partiye teslim etmek için otobüse binip Ankara'ya gittim.

Melek Ulagay, Bora Gözen ile sınırı kaçakçılarla geçtikten sonra, ilk uğrak yerleri ve iletişim kurdukları yer, Şam'daki DC'in ofisi olur. Her ne kadar başlangıçta dil sorunundan dolayı iletişim kuramasalar da Filistin meselesini ilk kez Şam'ın yakınındaki bir Filistin kampında en çıplak haliyle göreceklerdir.

Melek Ulagay

Şam'da bulunan çok büyük bir mülteci kampına gittik. Kampa ilk gittiğimde büyük bir insan kitlesinin olağanüstü yoksul ve tecrit altında yaşadığını görmenin şaşkınlığını yaşamıştık. Filistinlilerin yaralanıp öldürüldüklerini kampta bir doktor arkadaşı beklerken fark ettim ve kendi kendime "Burada başka bir şey oluyor" dedim. Burada insanların kolu bacağı kopuyor. Sanırım savaşın ciddi bir şey olduğunu orada kavradım.

Arka yollardan Şam'dan Beyrut'a, bizim arkadaşların da kaldığı büyük kamplarından biri olan Burj el Barajneh'e, gittik. Kamp, havaalanı yoluna giden bir güzergâhta kurulmuştu.[50] Arkadaşlar kampta, DC'nin askerî birimi ola-

50. "Burj el barajneh, Beyrut, havaalanı yolunu kontrol eden, batı yönünde havaalanı yolunun kendine bakan yanında savunma siperleri kazılmasına imkân sağlayabilen kum tepeleri, yolun öte tarafında ise daha sonra isimleri bir katliamla ünlenecek Şatilla ve Sabra Filistin mülteci kamplarına kadar bir ormanlık alandan geçilerek ulaşılabilen, şehir savaşları bakımından stratejik bir konumda idi. Türkiye'ye dönüşlerle sayısı iyice azalan biz Türklerden oluşan grubu, üyelik kartını taşıdığımız DC, Burj el Barajneh'in göbeğinde bir cephaneliğe yerleştirmişti. Yer yataklarında yatıp kalkıyor, yirmi dört saat nöbet tutuyorduk. Bir İsrail hava saldırısında, bizim koruduğumuz cephane isabet alsa, herhalde yüzlerce kişi havaya uçardı... DC'de gerilla eğitimi gördüğümüz ilk ay, Filistin hareketinin felaket dönemlerinden birine denk gelmişti. 1970 Eylülü'nde Ürdün'ün başkenti Amman'ı kavuran Filistin-Ürdün çatışmalarının, Kara Eylül'ün son demleri yaşanıyordu. Bu kez, Amman'ın kuzeyinde Ajlun ve Ceraş'ta başlayan çatışmalarda Ürdün ile İsrail arasında kıskaca alınan Filistin kuvvetleri, Ürdün'ü boşaltıyor, Suriye'ye giriyorlar, oradan da Lübnan'a geçiyorlardı. Filistin hareketi ağır bir askerî darbe yemişti. Golan Tepeleri'nde Filistin gerillalarının İsrail'e karşı hiçbir hareketine izin verilmiyordu. Suriye ile İsrail arasında savaş hali sürmesine karşın, gayet katı bir ateşkes uygulanmaktaydı ve bunun Filistin örgütleri tarafından bozulmasına Suriye tarafından izin yoktu. Golan Tepeleri'ndeki gerilla üssünde geçirdiğimiz bir aylık süreyi, genellikle DC'nin niçin doğru çizgide olduğuna ilişkin ve sağcı Fetih'e karşı polemiklerini din-

rak kalıyordu. Önce Müfit Özdeş, Cengiz Çandar, Yücel Özbek, Ahmet Özdemir'le karşılaştık. Yücel Özbek ve Ahmet Özdemir, daha sonra Bora ile birlikte Nahr el Bared Kampı'nda öldürülecekti. Biz gittiğimizde onlar yaklaşık dokuz kişilerdi. Daha önceden askerî eğitim aldıklarından DC'nin kamp içindeki askerî milisleri olarak görevliydiler. O grup içindeki tek kadın ben olduğumdan Filistinli bir ailenin yanına yerleştirildim. Arkadaşlarımızın kaldığı yer, tek odalı irice bir barakaydı. Herkes bu koşullarda mütevazı olanaklar içinde yaşıyordu.

Müfit Özdeş

İkinci kez 12 Mart sonrası gittim. Tahliye olduktan sonra Aydınlık hareketinin görevlerini yerine getirmeye başladım ama hiçbir zaman TİİKP'nin üyesi olmadım. Çünkü Doğu, Ercan'ı çağırıp onu üye yaparak bunu Cengiz'e anlatmış.

---

lemekle geçirdik. Ürdün'ün kaybının DC'deki izdüşümü böyleydi. Gerilla üssümüz, Akdeniz kıyısında, büyük bir Filistin mülteci kampının dibindeydi. Orada Filistin halkını, yaşam koşullarını birinci elden görme imkânı bulduk. Üsteki komutanlarımız elimize makbuz koçanları verip, sık sık mülteci kampına teberru toplamaya gönderiyorlardı. Kapısını çaldığımız birçok ev, ya teberrularını Fetih'e veren veya bir Fetih şehidinin evi çıkıyordu. Kafamız karışmaya başladı. Sağcı ve gerici Fetih, nasıl oluyor da, halkın içinde bu kadar kök salmış ve mücadelenin en önünde gözüküyordu? Bizim DC ise, keskin sloganlarla duvar afişlemekte ve bildiri dağıtmakta çok becerikliydi ama silahlı mücadele konusunda dikkat çeker bir varlık sahibi değildi. DC ile Fetih arasında arada bir patlak veren gerilim nedeniyle, birkaç kez, ellerimizde kalaşnikoflarla, Reşidiye Kampı'ndaki damlarda mevzilendik. Neyse ki, çatışma önlendi... Yaklaşık yirmi kilometre ötede, deniz ufkundan gördüğümüz İsrail'e karşı eylem de yapılmıyordu. Zaten, Filistinliler, Lübnan'a ve dolayısıyla Güney Lübnan'a yeni yerleşiyor, yeni konuşlanıyorlardı. Askerî anlamda bir durgunluk dönemiydi. Filistin mücadelesi, sesini duyurmak için Lübnan sınırlarından aşarak İsrail'e eylem yapmak yerine, Kara Eylül adlı gizemli örgütün Kahire'de Ürdün Başbakanı'na karşı giriştiği suikast türü eylemlere başvuruyordu. 'Kara Eylül'ün en spektaküler eylemi, 1972 Münih Olimpiyatları'nda İsrailli sporculara karşı giriştiği kanlı eylem oldu. Reşidiye'de kaldığımız süre içinde, İsrail ile tek bir karşılaşmamız oldu. İsrail kara sularına girdiği saptanan ve Filistin fedaileriyle dolu bir zodiac botunu, İsrail hücumbotlarının kovaladığı ve fedailerin Reşidiye'den karaya çıkacakları haberi geldi. Onları korumak ve karaya sağ salim çıkmalarını sağlamak için mevzilendik. Denizdeki kovalamaca bir süre devam etti. İsrail helikopterlerinden fırlatılan aydınlatma fişekleri bir süre sonra kesildi. Fedailer, anlaşılan, karaya ulaşamadan yakalanmışlardı. Böylece, bizim İsrail'le çatışmaya girme ihtimalimiz de ortadan kalktı", *Mezopotamya Ekspresi*, Cengiz Çandar, İletişim Yayınları, 2012, s.194.

Cengiz o dönem TİİKP Merkez Komitesinde'ydi. Cengiz de "Keşke yapmasaydın, Ercan'la Müfit hâlâ THKO'lularla çok sıkı fıkı" demiş. Birinin bir hareketi eleştirerek ayrılması ancak dost kalması, o zamanlar THKO dışında kimsenin anlayabileceği bir şey değildi. O günlerde THKO'nun öne çıkan isimlerinden birisi, eşim Gülay Özdeş'ti ve boşanıyorduk. Doğu, "THKO onları istihbarat için aramıza göndermiş olabilir, biz olsak öyle yapardık, Ercan'ı üye yaptık ama hiç değilse Müfit'i biraz bekletelim" demiş. Bu sebeple üye olmadım.

12 Mart'tan önce Aydınlık hareketi, DC ile ilişki kurmak için Atıl Ant'ı ardından Şahin Alpay'ı, sonradan da Cengiz Çandar'ı göndermiş. Ben aranırken, bana Filistin hareketini ve o bölgeyi biliyorum diye Esat (Ümit Ağca) isminde bir arkadaşı götürme görevi verildi. Biz daha yoldayken Suriye hükümetinin DC ile ilişkisi bozulmuş. Bizim bu olanlardan haberimiz yoktu. Suriyeliler Karkamış'ta, DC'ye gittiğimizi öğrenince bizi derdest edip tutuklayarak Şam'a götürdüler. Bir tutukevinde beş buçuk ay tutuklu kaldık. Çoğu Müslüman Kardeşler'den olmak üzere çeşitli örgütlerden tutuklular vardı. Oradan Mezze'ye götürdüler ve seksen-yüz kişilik koğuşlarda iki ay kaldık.

Mezze'de, kimler gelmiş diye tanıdık bir ses duyup, dönüp baktığımda Mihri Belli'yi gördüm. Kadir Yaşargün, Celal Özcan ve Mehmet Satan'ı orada tanıdım. Nasıl yakalandıklarını anlattılar. Neye güvendilerse, bir kamyon dolusu silah ve cephaneyle yola çıkıyorlar. Onlarla Mihri Belli daha önce ne yaşadılar, nasıl ilişkilendiler, bilmiyorum ama hapishanedeki hallerinden aralarında ciddi sıkıntılar olduğunu görüyordum. Zaten Mihri Belli'nin de nereden katıldım bunlara, der gibi bir havası vardı. Hakikaten aralarında sosyolojik bir farklılık vardı. Mihri Belli neticede bir burjuvaydı. Çok fedakâr olabilir, ideolojisi başka türlü olabilir ama hayat tecrübesi, görgüsü, yaşadıkları itibariyle onlardan farklıydı. Mesela benim yanımdaki Ümit arkadaş, "İkimiz için bir tane diş fırçası alalım, söyleyelim kantinden getirsinler" dedi. Mihri Belli şaşırarak, "Aynı diş fırçasını mı kullanacaksınız?" diye sormuştu. Onun açısından insanlar aynı diş fırçasını kullanmazlar. Ama bizim açımızdan ola-

biliyordu. Kadirler ise daha da farklı. Hepsini de sevdim, samimi insanlar. Bir şeyler yapmak istiyorlar. Lakin bir saflık içindeydiler. Bir kamyon dolusu silahı Muhaberat'ın izni olmadan çıkarabilir misin? Kadirler tahliye olup Lübnan'a geçtikten sonra Nahr el Bared'e, El Fetih'in deniz üssündeki kampına yerleşmişler. Türkiye'ye gitmeye hazırlanıyorlar ancak nasıl, nereden gideceklerini herkese anlatmışlar. Mesela biz 100 kilometre ötede Filistinli arkadaşlardan öğrendik. Türkiye'ye dönüş hazırlıkları, gemi kiralayıp, silahları yükleyeceğiz gidip Samandağ'ın orada çıkarma yapacağıza kadar alenileşmiş, dillere düşmüştü. Filistin kamplarının yüzde doksan dokuzu fedakâr devrimcidir ama aynı zamanda ajan kaynar, İsrail casusu olduğu gibi Türk ajanlar da olabilir. Sonunda bunu yaptılar ama kısa sürede yakalandılar. O kamp da zaten bu sebeple mimlendi.

Ümit'le birlikte bir ay tutukevinde, iki ay da Mezze'de kaldığımız dönemde Suriye'nin siyasi gerçeklerine tanık olduk. Mezze'de, Suriyeli komünist parti üyeleri vardı. Özellikle komünist subaylar vardı. Suriye ilginç bir ülkeydi. Muhaberat'ın Mezze'deki hapishanesinde bir üst kat, bir de bizi tuttukları alt kat vardı. Ayrıca, tahminimce bitişik bir binada veya bodrum katta, bir koğuş daha vardı. Halk koğuşu gibiydi. Müslüman Kardeşleri tutuyorlardı. En üst katta Hafız Esad'ın darbe yaptığında tutukladığı BAAS Partisi yetkilileri vardı, biz gittiğimizde tutuklanalı yedi sekiz sene olmuştu. Biz onlarla hiç görüşmedik. Bir talebimiz de olmadı. Bizim bulunduğumuz yerde siyasi tutuklu Filistinliler ve siyasi tutuklu komünistler vardı. Aşağıdaki Müslüman Kardeşler çok kötü koşullarda yaşıyorlardı. Onları da hiç görmedik ancak gece sürekli falaka sesi ve feryatlar işitiliyordu. Anlaşılan bunları falakaya yatırıyorlardı. Oysa bize karşı davranışları gayet medeniydi. Mesela açlık grevi yapmıştık, açlık grevi esnasında bize asla kötü davranmadılar.

15-16 yaşlarında on beş çocuk, kaçak olarak Suriye sınırını geçip El Fetih'e fedai yazılmak istemişler. Kaçak girince yakalanmış, araştırana kadar elimizin altında bulunsunlar diye tutuklayarak Mezze'deki tutukevine getirmişlerdi. Soruşturmaları bitince Irak'a iade edileceklerdi. Çocuklar, Irak'a teslim ederlerse bize ne yaparlar, diye korkuyorlardı.

BAAS Partisi'nin sol kanadı Suriye'de, sağ kanadı Irak'ta. Aralarında hiç fark olmasa da birbirleriyle dost değiller. Bunun üzerine biz, açlık grevine katılıyoruz, deyince sorguya çekildik. Sorguda Ümit'in anlatacağı bir şey yoktu, sadece devrimciyim, dedi. Ben, "Daha önce de gelmiştim, bu ikinci gelişim. Sakın bizi cuntaya vermeyin, cunta bizi asar" dedim. Mahkeme, ülkeye pasaportsuz girmekten iki ay ceza ile sınırdışı edilmemize karar verdi.

Cezamızı çekmek için, hırsızların, uğursuzların yattığı Şam'daki sivil bir cezaevine gönderdiler. İşte orada biraz Arapça öğrenmeye, insanlarla kaynaşmaya ve bazılarını yakından tanımaya başladım. Oradan Demokrat Cephe'ye, "Bizi Türkiye'ye geri verecekler" diye haber saldık. Bizi sorguya çeken Muhaberat görevlisi Türkiye'de okumuştu. Ona da haber gönderdim ama aramadı.

İkinci ayın sonunda bizi Türkiye'ye göndermek için Halep'e doğru yola çıkardılar. O sırada, Ömer isminde Demokrat Cephe görevlisi, içişleri bakanına ulaşarak kararı engelleyince, bizi Halep'ten geri çevirdiler. Filistinliler masasında görevli Suriye polisi, bizi DC'ye teslim etti. Cephe, bizi arka dağ yollarından Lübnan'a geçirdi ve böylece Beyrut'ta Sabra ve Şatilla kamplarına ulaştık.

Orada birkaç gün kalıp Beyrut'un güneyinde Burj el Barajneh isimli göçmen kampına gönderildik. Şii mahallesine bitişik, havaalanına da yakın bir kamp alanıydı. Kampta DC'nin cephaneliğini korumakla görevliydik. El Fetih ve diğer örgütlerden, ayrıca sıradan halktan birçok arkadaş edindik.

Cengiz Çandar'ın Mezopotamya Ekspresi *kitabında, "Sabahın erken saatinde radyodan İsrail'in Nahr el Bared Kampı'na bir baskın düzenlediğini ve iki yaralı, biri esir düşen Türkiyeliler dışında ondan fazla kişinin hayatını kaybettiğini"* (s. 203) *yazdığı bahiste, "esir düşen" diye geçen ve yine aynı kitabın hiçbir yerinde adı geçmeyen kişi Faik Bulut'tan başkası değildir.*

Faik Bulut

Genel olarak o dönemde Filistin, siyasal romantizmle karışık anlatılıyordu. Gençlikteki değişik çevrelerden duyduklarımız vardı. Deniz Gezmişler ve bir grup arkadaşımız gidip gelmişti. Biz Filistin'i halk savaşı olarak biliyorduk. Özellikle Vietnam savaşı, Çin'de devrimci halk savaşı, önemsediğimiz ve bizi etkileyen tarihsel örneklerdi. O romantik düşünce ortamında her taraf yanıyor, her taraf ayağa kalkmış şeklinde bir algıyla hareket ediyorduk. Filistin'e gidenler oralardan getirdikleri parkalarını, botlarını giyiyorlardı. İster istemez etkileniyorduk çünkü Filistin'e giden öncü gruplar, bizim gözümüzde birer kahramandı ve Türkiye geleceğinin gerilla liderleri, fedaileri olarak görülüyordu.

Onun dışında Filistin'i daha çok uçak kaçırma haberleriyle radyodan duyardık. Yine Filistinli devrimcilerin fedai eylemlerini zaman zaman gazetelerden okuyorduk. Bunlar, uçak kaçırma, 1972 Münih Olimpiyatları sırasında İsrailli sporcuların rehin alınıp öldürülmeleri gibi eylemlerdi. Henüz bireyler düzeyinde organik bir ilişki kuramamıştık. Daha çok Ankara ODTÜ ve SBF üzerinden tanıştığımız Filistinli öğrenciler vardı. En somut, fiilî olarak tanışmamız Kara Eylül denilen katliam üzerinden oldu. ABD ve İsrail'in kışkırttığı Ürdün ile Filistin örgütleri arasında büyük kapışma yaşandı, bir iç savaş vardı. Ürdün ve Amerika'yı protesto için herkes kendiliğinden SBF'de toplandı ve Kara Eylül'ü protesto etti. İşte, orada sanıyorum, Dev-Genç'ten Ertuğrul Kürkçü, Mahir Çayan, sanırım bir de Filistinli Muhammed isminde doktor konuşma yapmışlardı. O Arapça bir konuşma yaptığından ânında Türkçeye tercüme edildi. Ancak bizim Filistin'le ilgili bir literatür çalışmamız ve özel bir okumamız yoktu, zaten materyal sıkıntısı vardı. En fazla sol gazetelerde çıkan makaleleri okurduk. Okuduklarımız, o dönemin *Kurtuluş* gazetesi, *İleri* gazetesi, *Kırmızı Aydınlık* ve *Beyaz Aydınlık* dergilerindeki çeviriler olabilir.

Diğer Filistin yolcuları gibi oraya gidip okuyunca eksiklerimi gördüm ve konuyla ilgili ayrıntılı bilgilere ulaştım. FKDC lideri Naif Havatme'nin *Ortadoğu'nun Devrimci Çemberi* isimli kitabı, çevrilmiş tek kitaptı. Yıllar sonra ki-

tabı tekrar okuyunca, dünya kamuoyunu bilgilendirmekten ziyade ajitasyon ve propaganda ağırlıklı olduğunu fark ettim. Gidenleri duyduğumuz için kendimize göre bir irtibat noktası arıyorduk ancak zaten mevcut hareketlerin irtibatları varmış. PDA'nın, Dev-Genç'in ilişkileri olduğunu çok sonra öğreniyoruz. Türkiyeli ve Filistinli örgütler arasında dayanışma, birlik, kardeşleşme, ortak mücadele anlaşmaları olduğunu, Suriye ve Lübnan'a geçince fark ettik.

İki defa Antep, Maraş, Pazarcık tarafına gittim, siyasi kitle çalışması nedeniyle Kürecik tarafına da gitmiştim. Antep'e gidince oradaki TİP çevresinde yer alan ama henüz tanışmadığım Bektaş Avşar'ın babasıyla tanıştım. Kaypakkaya ile Perinçek grubunun ayrılmalarına aklım ermediği için iki tarafı da tutmadım ve kişisel ilişkiler kurarak kaçakçıların yardımıyla Kilis üzerinden Ortadoğu'ya geçtim. Bu arada 12 Mart yönetimi çelik yumruğunu halkın tepesine daha sıkıca indiriyordu. Emniyet, istihbarat ve jandarma güçleri kırsal alanda faaliyet gösteren bizim gibi grupların kokusunu almıştı. Arama tarama, köy kuşatmaları gibi yöntemlerle bizi sıkıştırıyorlardı. Halkımızı bilinçlendirelim diye kitle çalışmasına öncelik veriyorduk. "Komiteler kurup Filistin'e giderek silah eğitimi alalım, halk savaşına başlayalım" fikrindeydik. O zamanlar Teslim Töre halk arasında adeta bir efsaneydi.

Suriye'nin Azez yakınındaki bir köyünde beni misafir eden aileye Filistin'e gitmek istediğimi açıkladım. Ailenin, Suriye ordusundan izne gelen oğlu beni Şam'a götürüp bir Filistin irtibat bürosuna teslim etti. Orası en büyük Filistin örgütü sayılan El Fetih'in bürosuymuş. Kimi tanıyorsun, neden geldin, ne yapmak istiyorsun gibi sorulara yarım yamalak konuşabildiğim Fransızca'yla, Bektaş'ın çevresinden isimler verdim. "Uzun uzun size bir şey anlatamam ama gelsinler konuşalım, anlaşamazsak geri giderim, karar sizin, ne yapmak isterseniz, onu yaparsınız" dedim. Ertesi gün Bektaş geldi, bir süre sohbet ettikten sonra beni evine götürdü. Yanında, dönemin *İleri* gazetesinin yayın yönetmeni, Kemal kod adlı bir arkadaş ve Nizip'de zeytinyağı fabrikası olan birinin Sait kod adlı oğlu vardı. Askerî eğitimlerini aldıktan sonra El Fetih'le ilişkileri olduğu için evlere

taşınmışlar, büyük ihtimalle masrafları onlar tarafından karşılanıyordu. Daha önce Mihri Belli de onlara konuk olarak gelmiş. Adıma kimlik çıkartıp beni kampa gönderdiler.

Filistin halk savaşını bir hayal üzerinden değerlendirdiğimiz için sınırı geçtiğimizde herkes ayağa kalkmış, alarmda sanıyoruz. Biz, henüz savaşın ne olduğunu da doğru düzgün bilmiyorduk. Mesela, Suriye sınırını geçince köylülerin işinde gücünde olduğunu gördük. Hiçbir olağanüstü durum yokmuş gibi herkesin günlük hayatını sürdürdüğünü görünce şaşırdım. Sadece Arapça radyolar, haber ve propaganda saatlerinde bangır bangır bağırıyor; arada bir marşlar çalıyor. Bu arada bombalar patlıyor haberleri de geliyordu. Radyo haberlerini dinlerken Arapça bilmediğim için köylülere, "Ne oluyor?" sorduğumda, onlar, "Yine Filistin kamplarını bombaladılar" diye tercüme ediyorlardı. Cepheye en yakın şehir Şam'da da normal hayat devam ediyordu. BAAS'ın erkek-kadın milisleri de vardı. Günümüzdeki iç savaşta "Şebbiha" diye ünlenen milisler, paramiliter, yani güçlerin öncülleriydi. Onları ordunun bir parçası olarak görüyorduk. Orduyu, milisleri, siyasileri, örgütleri ve sıradan halkı bire bir alarmda, seferberlik halinde yaşıyorlar gibi algılıyorduk. O tür hayal kırıklıkları oldu.

El Fetih örgütüne gidemeyen Türkiyeli bir devrimci, başka Marksist örgütlerle irtibatı yoksa ortalıkta kalmış sayılırdı. Genellikle itibar edilen örgüt, Filistin ulusal kurtuluşçular sayılan El Fetih örgütüydü. Aslında Türkiyeli devrimcilerin gönlünde yatan daha radikal ve Marksist sayılan Halk Cephesi ya da DC'ydi. Fakat bu örgütler daha disiplinliydiler; saflarına militan/partizan alma konusunda daha titizdiler. Eğer Türkiye'de tanınmış bir örgütten tavsiye ve referans yoksa her şeyi en ince noktasına kadar araştırıp soruşturuyorlardı.

Kampa giderken yanımda Hatay'dan gelenler vardı. Onlar da bağımsızdılar ya da genel devrimcilerdi. İşte Semih Dinç'i orada gördüm ama o zamanlar Semih Dinç olduğunu bilmiyorum. Semih, Arapça biliyordu; eğitimde bize tercümanlık yapıyordu. Semih, iftira ve haksız dedikodulara maruz kaldığından sanki biraz tecrit edilmişti. Bu konuda beni de uyarmışlardı ama o karalamalara ve iftiralara bir

türlü ikna olmadım. Semih'le iyi anlaştık. Dediğim gibi Hatay'dan gelen birkaç kişiyle de iyi geçindik. Kamp hayatı başladı. Arada bir kamptan çıkıyorduk, maaş veriyorlardı fakat biz kabul etmiyorduk ya da zorunlu masraflarımızı karşılayacak kadar para alıyorduk. Kampta eğitim görüyorduk. Özellikle uçak operasyonlarına karşı güvenlik alınıyordu. Belli bir saatten sonra çevreye yayılıyorduk. Şubat'a kadar bu kamplarda kaldık.

Eğitim tamamlanınca, yeniden Bektaşların evine konuk olduk. Fakat onlarla Çin-Sovyet anlayışı, sosyalizm ve devrim yöntemleri konusunda görüş ayrılığına düştüm. Aynı evde Hasan Şensoy ile Kirkor Aluç isimli Ermeni bir arkadaş daha vardı. Teslim'le uzunca bir sohbetimiz olmadı çünkü o THKO'luların evindeydi. Sözünü ettiğim kişilerle ve diğer rastlaştığımız devrimcilerle tartışmalarımız, Türkiye devrim ve mücadele stratejileri, halk savaşının yolu, yöntemi ve zamanı, sosyalizmin sorunları, Sovyet-Çin anlaşmazlığı, Kültür Devrimi, Şili'de solcu Allende çizgisi, Arap komünist partilerinin doğruları ve yanlışları, Filistin devrim mücadelesinin hata ve sevapları gibi noktalarda yoğunlaşıyordu.

Sonra birlikte kaldığım Türkiyeli devrimciler arasında derin ideolojik ve fikirsel ayrılıklar yaşandı. İnsan ilişkilerimiz çok iyiydi ama o tür tartışmalardan rahatsız olduğum için başka bir kampa gitmek istediğimi ifade ettim. Güya kendi grubumla ilişkiye geçeyim, İbrahim Kaypakkaya ve grubu olmadığına göre eski örgüt arkadaşlarıma gideyim, dedim. En azından eski arkadaşlarımla bir arada olurum diye düşündüm. Cengiz'i uzaktan tanıyordum. Bir samimiyetim yoktu.

Filistin kimliğimiz olduğu için arada bir El Fetih'in bürolarına uğruyorduk. O arada Cengiz Çandar'la ilişkiye geçmeye çalıştım. Cengiz, hareketimiz adına çok önceden irtibat adamı olarak gönderilmişti. Bu sebeple Filistin DC'sinin bürosuna gidip oradaki görevliye, "Cengiz gelsin ya da ben onun istediği bir yere gideyim. Biz anlaşamazsak ve o beni tanıyamazsa, siz beni öldürebilirsiniz" diyerek Cengiz ile görüşmek istediğimi söylemiştim. Birkaç gün sonra büroya uğradığımda görevli, "Çandar sizinle görüş-

mek istemiyor. Çünkü size güvenmiyor ve hatta sizin derhal defedilmenizi istiyor" dedi. Ben ve yanımdaki arkadaşım, El Fetih kimliklerimizi göstererek, "Bize bir şey olursa, arkamızda Arafat'ın koskoca örgütü var. Ama o Çandar denen korkağın alacağı olsun, bizi ortalıkta bıraktığı yetmezmiş gibi korkusundan bizim ölüm fermanımızı verme gücünü nereden alıyor? Bunun hesabını, gördüğümde kendisinden sorarım" diye cevapladık.

Cengiz o zaman sadece beni hedef göstermedi. Aydınlık örgütünden koptuğundan, buna bağlı olarak Aydınlık grubu ile Filistin DC'nin irtibatını da kesmiş. Kendisi, ulusalcı pan-arabist El Fetih örgütüne sığınmış. Bora Gözenlere de yardım etmemiş. Deyim yerindeyse o günden itibaren ikbal peşinde koşmuş, bir arayış içinde olmuş. Eğer Cengiz, Filistinli Marksist DC örgütüne zeminimizi hazırlamış olsaydı, sonuçta hedefteki o kampa değil başka bir kampa gitmiş olacaktık ve o olay olmamış olacaktı. Cengiz'in vebali budur.

Ama bu Aydınlık grubunun "Cengiz zaten o zamandan beri ajandı" falan iddiası beni aşar ki, bu tespiti doğru bulmuyorum. MİT müsteşarı ve 1980'lerin başbakanı Turgut Özal'ın has adamı Hiram Abas'la olan ilişkileri çok sonra gelişmiştir. Benim bildiğim, 1974'e doğru Cengiz, Almanya'dan dönmüş ve eski çevresine, bir araya gelelim, diye haber salmış yolundaki rivayetler çıkmıştı. Yani Aydınlıkçılarla bir şekilde yeniden irtibatlanmak, belki kendisini affettirmek istiyordu. Aydınlıkçılar, Cengiz'in teklifini reddetmişler. Filistin'deki arkadaşlarını böylesine yüzüstü bırakmış olması, o kamptaki sekiz arkadaşımızın hayatına sebep olması nedeniyle reddetmiş olmalılar. Özetle Cengiz'i affetmediler.

Cengiz hakkında, Aydınlık çevresinin değişik yayınları vasıtasıyla, gerek kendilerinin sözlü olarak gerek *Filistin Rüyası* kitabımda yazdıklarımdan dolayı beni kaynak göstererek, "Cengiz Çandar başından beri ajandı; MİT ile irtibatlıydı" yolundaki tespitlerini kabul etmem imkânsızdır. Çünkü ben, böyle peşin bir suçlamada bulunmadım. Benim söylediğim tamı tamına şuydu: Örgüt temsilcimiz ve Filistin'deki bağlantımız Cengiz, bizimle ilgilenmedi, bizi yüzüstü bıraktı. Fikirsel dönekliği ve korkaklığından ötürü,

benim gibilere sahip çıkmamak için, "Ajan olabilir, öldürün" talimatını verdi. Bu bakımdan davaya ve bize ihanet etti, örgütün görevlerini yerine getirmedi, kaçtı. Benimle ilgili şüpheleri, kişisel bir şeydir. Onu, Cengiz'in dönekliğine ve korkaklığına veriyorum ancak "Başından beri Cengiz ajanmış" diyemiyorum. Cengiz'in, *Mezopotamya Ekspresi* isimli kitabını okuduğunuzda o örgütten nasıl diğer örgüte geçtiğini, vefasızlığının çok tipik örneklerini görürsünüz. Anlatmasa bile oradan çıkarırsınız. Cengiz'in bu anlamda ajan olduğunu söylemem asla mümkün değil.

Cengiz bir ara, "Faik, kitabında bana iftira etmiş" demişse de sonradan Merdan Yanardağ'la olan sohbetinde sorulan bir soru üzerine, "Faik Bulut'un kitabında anlattığı olay doğrudur" demiştir. Bundan sonrası benim Cengiz'le siyasi ama kişisel bir meselemdir.

Bir vefasızlığı da şudur: Duyduğum kadarıyla Lübnan'da bulunduğumuz günlerde, Lübnan ordusu ile Filistinliler arasında çatışması vardı. DC yetkilileri, "Cengiz, Türkiyeli bir örgütün temsilcisidir; bize emanet edilen yoldaşımızdır" diyerek kendisini sıkı koruyup savunmuşlar. O koruma sürecinde bazı fedailer hayatlarını kaybetmişler. Sonuç olarak Cengiz'in bizi ortalıkta bırakması ve ondan bundan şüphelenip gizlenmesi, meğerse El Fetih örgütüne[51] geçiş arayışının hazırlıklarıymış.

51. Birçok Filistin örgütü vardı. Hangisiyle temasa geçecektik? Hangisiyle geçmeliydik? Bunun araştırmasını yapmak bana düştü. O dönemdeki düşünce kalıplarım beni DC adresine yönlendirdi. Filistin mücadelesinin, Yaser Arafat önderliğindeki en büyük örgüt olan Fetih'in "İslamcı" tonlar taşıyan "sağcı" bir örgüt olduğuna hükmetmiştim. George Habaş'ın Halk Cephesi ise, Marksist olduğunu iddia etmekle birlikte Arap Milliyetçi Hareketi'nden türemişti. Üstelik, bizim grubun karşı olduğu "bireysel terör" kategorisinde addettiğimiz uçak kaçırmalar gibi spektaküler, sansasyonel eylemlere başvuruyordu. El Saika, solcu görünüyordu ama Suriye rejimine bağlıydı. DC ise Halk Cephesi'nden, onun "sol kanadı" olarak kopmuş, rozetine kızıl yıldız yerleştirmiş, sembollerinde orak çekiçe yer veren bir örgüttü. Bizim ideolojik pozisyonumuza görüntüde en yakın duran oydu. Türkiye'deki gençlik hareketinin liderlerinden biri olarak, Ankara üniversitelerinde okuyan birçok Filistinli öğrenciyi de tanıyordum. Aralarından Demokratik Cephe'nin temsilcilerini bulmam zor olmadı. Demokratik Cephe'nin ilgili merkezlerini haberdar etmek üzere Halep ve Şam'a gönderdim... Bir raslantı sonucu girdiğim kitapçının, hayatımda önemli izler bırakacak ilişkilere yol açtığını söyleyebilirim. Kitapçı, Lübnan Komünist Partisi-Marksist Leninist adlı örgütün üyeleri tarafından işletiliyordu. He-

Cengiz olayından çıkarılması gereken ders şu olmalıdır: Bir, yeterli kanıt olmadan suçlamak, devrimci dürüstlüğe ve ahlaka aykırıdır. İki, suçlama için kanıt neyi gösteriyorsa o sıfatı takmak lazım. Sözgelimi, siyaseten dönmüş insana, dönek, denmeli; ihbarcılık yapana, muhbir; basbayağı casusluk suçu işleyene de ajan denmelidir. Dönek birine, ajan, demek siyaseten doğru olmadığı gibi tersi bir suçlama, yani ajan olana dönek demek de yanlıştır.

* * *

Henüz bir kopuşun olmadığı zamanlarda yurtdışından sorumlu olan Ömer Özerturgut, Bora Gözen'le birlikte dışarıda yakalanmamış az sayıdaki merkez komite üyelerinden biridir. Yurtdışına çıktığında Ömer Özerturgut'la yolu kesişenlerden biri de Aziz Göçmen'dir. Tanışmalarını ve oradan tekrar Filistin kamplarına gidiş serüvenini anlattı. Göçmen'in kısa anlatımı, önemli olduğu kadar da çarpıcı gözlemleri içeriyor.

Aziz Göçmen

Kırmızı-Beyaz Aydınlık saflaşması olduğu dönemde benim Almanya'ya işçi olarak çıkmam gündeme gelmişti.

men ilişkiye geçtik. Onlar da bizi arıyorlarmış. Demokratik Cephe'de "bir grup yoldaşları" olduğunu bir yerlerden duymuşlar. Bu karşılaşma ve tanışma üzerine, Reşidiye'ye dönüp Şahin Alpay'ı aldım ve birlikte Beyrut'a geldik. Michel Naufal'ın evinde buluştuk. Michel, Parti'nin politbüro üyesiydi ve Arnavutluk Emek Partisi'nin Tiran'daki kongresinden henüz dönmüştü. Evinin duvarına, Enver Hoca'nın partiyi kurduğu evin gravürünü asmıştı. Türkiye'ye "Maoculuğu" ithal etmiş ve bir dönem başlıca ideoloğu olmuş olan Şahin'in bu temasta yer almasını zorunlu saymıştım. 1971 Sonbaharı'nda Beyrut'taki evinde buluştuğumuz Michel Naufal, sonradan hayatıma, kendisinin farkında bile olmadığı çok önemli katkılarda bulunacaktı. Lübnanlı yoldaşlarımız, DC'de ne işimiz olduğunu sordular. Filistin hareketini 100 kabul etsek, bunun 75-80'i El Fetih'ti. El Fetih'i anlamadan Filistin hareketini anlamak mümkün olamazdı. Kaldı ki, Fetih'in kocaman ve etkili bir "sol kanadı" da vardı ve orada Ürdün Komünist Partisi'nin yıllarını hapiste bırakmış eski kadroları yer alıyordu. Batı Şeria'nın ve Doğu Kudüs'ün 1967 Haziran (Altı Gün) Savaşı'na dek Ürdün egemenliğinde bulunduğu hesaplanırsa, Ürdün Komünist Partisi, esas olarak, Filistinlilerden oluşuyordu ve onun kadrolarının çok büyük bölümü şimdi El Fetih'deydi. Michel Naufal Fetih'e geçmemiz için temaslara başladı; hem de en tepeden. *Mezopotamya Ekspresi*, Cengiz Çandar, İletişim Yayınları, 2012, s. 193.

O zamanlar *İşçi Köylü dergisi* çıkıyordu. İşçi Köylücüler, TKP'nin elindeki birçok derneği almışlardı. Ömer Özerturgut bizi orada örgütledi. Henüz Süleymanlar gelmemişti, Ömerler, bana, "Gel seni Filistin'e gönderelim" dediler.

Ayrışmanın olduğunu duyduğumuzda Bora Gözenler daha katledilmemişti. Çok iyi Kürtçe bilmiyorum ama "Kürt Komünist Partisi'yle ilişki kuracağız, git orada arkadaşlarla konuş, tartış, ne yapabilirsiniz, öğren" dediler.

Üç kişi Lübnan'a geldik, havaalanında Araplar bizi alıp bir otele götürdüler. Geceyi otelde geçirdik, sabah da gelip yine otelden aldılar. O zaman hiçbirini tanımıyordum, sonradan Cengiz Çandar'ı, Faik Bulut'u tanıdım. Orada 14-15 kişiydik. DC'de çok sert davranıyorlardı, iki ay eğitim almadan kaldık. Sorumlumuz Cengiz Çandar ayakkabısını bile çekemiyordu. Perişan bir görüntüsü vardı. İngilizcesi vardı, biraz Arapça da öğrenmişti. Teoriyi iyi biliyordu ama diğer alanlar çok yetersizdi. Her gün teorik eğitim yapıyorduk. İki ay boyunca bize yeraltından çıkarılmış paslı tüfekleri temizlettiler. Biz oradayken aralarına nifak girmiş ve İbrahim ayrılmış. 14-15 kişinin arasında da nifak var ama bizim olanlardan haberimiz yok. Bir gün, "Herkes istediği yere gitsin" dediler, ben de Almanya'ya döndüm.

* * *

Bu arada Ömer Özerturgut, Beyrut'a gelip ayrılık sonrası hem güçlerin durumunu yerinden denetlemek ve görmek hem de yurtdışına çıkarılacak olan kadroların durumunu yerinde görüşmek için Almanya'dan Beyrut'a gelir.

Melek Ulagay

Bizim arkadaşların Nahr el Bared Kampı'nda öldürülmeleri ile Kara Eylül arasında doğrudan bir ilişki var. FKÖ'nün Lübnan, Trablusşam'da bulunan Nahr el Bared ve Badawi kamplarında yabancı ülkelerden gelen ve Filistin hareketine katılan pek çok militan vardı. Bu nedenle denetim, güvenlik vb sorunları daha fazlaydı. O dönemde El

Fetih içinde Cengiz Çandar'ın da tanıdığı, Arafat ve diğer El Fetih yöneticilerine yakın bir arkadaşımız, bize açıkça, "Badawi ve Nahr el Bared'e gitmeyin, arkadaşlarınız bu kamplara gitmesin" demişti. Çok sayıda Kara Eylül örgütü militanının o kamplarda eğitim aldığı biliniyordu. Kamplar denize yakın oldukları için korunması zor bir konumdaydı. Bize bu bilgileri veren sıradan biri değil, koşulları iyi bilen bir yöneticiydi.

Cengiz Çandar, Müfit Özdeş ve benim İngilizcem iyiydi. Bora Gözen ve kampta bulunan arkadaşlar Arapça da İngilizce de bilmiyorlardı. Biz yaptığımız tüm görüşmelerde söylenenleri olduğu gibi arkadaşlara aktardık. Arkadaşlarımızı uyarıp bu kamplara gitmelerine karşı çıktık. Bu kamplara gitmenin sakıncalarını anlatıp ısrarla, gidilmesin dedik. Ayrıca bu arkadaşları neden güvenliği olmayan kamplara gönderiyor ve orada askerî eğitim almaları isteniyordu? Bu arkadaşlar Filistin devrimine hizmet etmek için orada bulunmuyorlardı. Almanya'ya gidip oradan Türkiye'deki siyasi gelişmeleri değerlendirmek isteyen arkadaşların silahlı eğitim almaları anlaşılabilir değildi. Türkiye'den gelenler olduğu gibi, bir de Almanya'dan Ömer Özerturgut'un askerî eğitim almaları için gönderdiği kişiler vardı. Sanırım sonra Nahr el Bared baskınında yakalanıp İsrail'de uzun yıllar hapis yatan gazeteci Faik Bulut da bu ekibin içindeydi. Bana göre bu askerî eğitimin mantığını anlamak mümkün değildi, ayrıca korkunç bir sorumsuzluktu. Hareket içinde benim çelişkim ve büyük kavgam, hep Ömer Özerturgut'la olmuştur.

Ömer geldiğinde bu kamplara gidip gitmemek konusunda aramızdaki tartışmalar sürüyordu. Aslında benim ve Cengiz'in, "Niye silahlı eğitime gidiyorsunuz, burada kalıp mücadele mi edeceksiniz?" eleştirilerini Bora da açıkça dile getiriyordu. Bizden sonra gelen '78 kuşağının orada Filistin için çarpışmasını anlayabiliyorum ancak bizim durumumuz bu değildi. Birçok önemli kadronun yakalandığı zamanlarda Türkiye'den kaçmayı başaranlardan biri olarak ben, "Söke Dağları'ndan Malatya'ya, Antep'ten Urfa'ya kadar gezdim, Türkiye'de silahlı mücadele diye bir şey olamayacağını anladım" diyordum. Ben o yaşımda bu fikre

varmıştım ve "Türkiye'de silahlı mücadeleyi bir tek Kürtler verebilecektir" diye söylemiştim. Bu durumda, "Niye silahlı eğitim alıyorsun, Türkiye'ye gidip mücadele mi vereceksin, kiminle ve kime karşı? Peki, Filistinliler için mi savaşacaksın? Almanya'da ne yapacaksın?" Bu soruların yanıtları verilmeden bir adım atılamazdı.

Ömer Özerturgut geldiğinde ilk görüşmelerimiz bu sorunlar üzerine oldu ve herkes bir hayli gerildi. Ömer, bizim kampta kalmıyordu. Bu kavgalar, iç mücadeleler devam ederken bir gün Ömer Özerturgut, Beyrut'ta birileriyle buluştuğunu, Bora ile birlikte yapacağı bir görüşmeye benim de tercüman olarak gelmemi söyledi. Hiçbir zaman açık bilgiler verilmediği için hangi amaçla, nereye gittiğimizi bilmiyordum. Bora Gözen, ben ve Ömer, Batı Beyrut'ta yüksek bir binanın bilmem kaçıncı katındaki bu görüşmeye gittik. Görüştüğümüz adamlar, El Fetihli de DCli de değildi. Ama İngilizce konuşuyorlardı ve ben tercüme ediyordum. Söylediklerinden karşımızda Kara Eylül'ün eylemleri için çalışan bir ekip olduğunu anladım. Konu kampta eğitim alan arkadaşlarımızın daha sonra Almanya'ya gidip orada Kara Eylül adına çeşitli silahlı eylemlerde bulunmalarıydı. Açıkça Almanya'da bizim arkadaşları nasıl kullanacaklarını tartışıyorlardı.

Konuşulanları tercüme ettikten sonra Bora'ya, Türkçe, "Ben mi yanlış anlıyorum, bunlar bize, silahlı eğitim aldıktan sonra Almanya'ya gidip terör eylemi yapmayı teklif ediyor, adamların söyledikleri bu, siz buna mı evet diyorsunuz?" dedim. Ömer Özerturgut bana dönerek, "Kapa çeneni, bu işlere karışma, sen çeviriyi yap" dedi. Orada aramızda büyük bir kavga çıktı. "Bu şekilde davrandığın ve beni hiçe saydığın için yapmam, ayrıca ben bu pazarlığın bir parçası da olmam. Bu harekete, bu tür pazarlıklara alet olmak için girmedim" dedim. Ömer, "Yapmazsan yapma" dedi. Kara Eylül ekibi bir sorun olduğunu anladı, "Ne oluyor?" diye sordular. Ben de İngilizce açıkça, "Ben bu tür eylemler için buraya gelmedim. Bu sizin meseleniz olabilir ama ben bunu yapmam ve siz beni aşağıya indireceksiniz, ben gidiyorum" dedim. Ben bunları söyleyince Arap arkadaş hiç üstelemedi, çok ilginç bir şekilde, "Tamam, anladım ben sizin dü-

şüncenizi" dedi ve beni indirdi. Kapıda vedalaştık. Ömer ve Bora orada kaldılar. Beyrut'un ortasında hüviyetim, param hiçbir şeyim olmadan öylece kaldım.

* * *

"Bora Gözen'in bütün uyarı ve eleştirilere rağmen o kamptaki ısrarcı duruşunun nedeni nedir? 'Ömer'le arayı gerersek biraz burada çakılır kalırız, başka yurtdışına çıkış olanağımız da yok' durumu mu?" sorusunu sordum Ulagay'a. Ulagay tereddüt etmeden "Evet, aynen böyle" diyerek devam etti konuşmasına.

Melek Ulagay

Bora Gözenlerin durumu çaresizlikti. Bana yazdığı mektuplarda, Ömer'in, o kampa gitmezseniz hüviyet vermem, pasaport vermem, para vermem, diyerek şantaj yaptığını, yazıyor. Beyrut'un ortasında 11 kişi, para yok, pul yok, lisan yok, pasaport yok, ne yapacaksınız? Ben de aynı konumdayım ama lisan biliyorum, mükemmel İngilizce konuşuyorum ve kendime bir yol bulurum, diye düşünüyorum. Nitekim El Fetihliler hemen, "Gel sana FKÖ araştırma merkezinde iş verelim, git bir kurumda çalış" dediler.

O zamanlar Cengiz de var ve İngilizceyi konuşuyor, belli oranda da Arapçayı öğrenmişti. Çok girişken, çok sosyal biriydi. Dolayısıyla Cengiz orada gerçekten her yere girip çıkan, birçok şeyi bilen, Filistin olayını kavramış biriydi. Ancak aramızda Cengiz ağzını açtığında, Ömer bağırıp çağırıp hakaret etmeye başlıyordu. Cengiz'i dinlemek gibi bir arayışa hiç girmedi. Cengiz benden daha çok, "Bu kamplara gitmeyin, bu kamplar tehlikeli" deyip nedenlerini anlattı. Çünkü Cengiz aynı zamanda Filistin hareketini her cephesiyle en iyi bilenlerden biriydi.

Az önce konuştuğumuz yere tekrar geliyoruz; Bu tehlikeli kamplara neden gidilecekti? Bora arada kaldı ve bana, "Kampa gitmeyip ne yapayım, bu 11 kişiyi nerede tutacağım, nasıl yaşatacağım? Ömer Özerturgut'la bütün ilişki ve bağlarımı koparırsam nereden para, pasaport bulup, nasıl

buradan çıkacağım?" dedi. Bu belli bir biçimde davranmaya zorlandığınız bir çıkmaz. İnsanlar, yaşamlarına dair önemli kararları, bağımsız bireyler olarak kendileri almalı. Ben kendi adıma böyle düşünüyordum. Ya Filistin halkının yanında olur savaşır ve ölürsün ya da ülkeye döner silahlı gerilla mücadelesine başlarsın. Ne onu yapıyorsun ne başka bir şey. Bir de gidip Filistinliler arasında bile çok tartışılan Kara Eylül gibi ne olduğu belirsiz bir örgüt içinde niteliği belli olmayan başka bir belirsizlikle ilişkilenme arayışına giriyorsun. Daha sonra Kara Eylül hakkında birçok iddia ortaya çıktı. Bunlar ortadayken, sen bu kadar insanı niye bu kampa yolluyorsun?

Bora'nın oradan bana yazdığı mektuplar duruyor. O dönemki tartışmalara ilişkin Bora'nın görüşleri ve yaşadığı sıkışmışlığı gönderdiği mektuplardan anlamak mümkündü. Türkiye'ye döndükten sonra bu mektupları, "Örgütün malıdır" gibi bir açıklamayla benden istediler. Ama onlar bana yazılmış şahsi mektuplar olduğu için vermedim.

Cengiz sorumlu olmaktan çıkarılmıştı. Örgüt adına konuşan, karar alan Ömer Özerturgut olduğu için Bora Gözen onun yanında durmak zorunda kaldı. Cengiz kaç kere hepimizin olduğu toplantılarda bu kamplara gidilmemesini söyledi ama Ömer onu dikkate almadığı gibi dönek ve hain ilan etti. "Örgüt karar verir, örgüt de benim" dedi kısaca. Bu "benim" sözcüğünün açılımı da para ve pasaport. Siz olsanız, bu durumda ne yapardınız? Arkadaşlarınızı bir anlamda bile bile tehlikeye atıyorsunuz. Bütün bu konuşmalardan sonra Ömer Özerturgut gidip Kara Eylül ile anlaştı. Cengiz ne yapsındı? Arkadaşlarımızın şehit olmasından sonra ben Beyrut'a geri döndüm, yapılması gereken her şeyi Cengiz'le birlikte yaptık. Ona bu anlamda haksızlık edemem. Cengiz orada elinden geleni yaptı.

Ben ailemin olanaklarıyla İsviçre'ye gittikten sonra, kampta kalan arkadaşlara pasaportları bulalım ve Almanya'ya getirebilelim diye Ömer Özerturgut'la yazışmaya devam ettim.

Bora mektuplarında hep örgüt içi sıkıntıları, içine sindiremediği durumları paylaşıyordu. Öyle bir olası saldırı riski, iması falan mektuplarında yoktu. En son mektup

bize İsviçre'deyken geldi. Müfit Özdeş, Cenevre'de yanımda, Cengiz ise Beyrut'taydı. Biz artık Boraların gelmesini bekliyorduk. Gelmelerine iki üç gün kalmıştı. Bora'dan gelen son mektup, "Yakında görüşmek üzere" diye bitiyordu. Asla böyle bir şeyin olacağını düşünmediler.

Müfit Özdeş

Bora ile Melek geldiler. Bora, "Hareketin önderliğini tek başına Ömer Özerturgut temsil ediyor" diyordu, biz, "Olmaz öyle şey" diyerek, asi durumuna düşmüş olduk. Melek de bizim gibi düşünüyordu ama Bora kafasındaki örgütsel disipline takılmıştı. Oysa öyle bir örgüt kalmamış, darmadağın olmuşuz. Orada Almanya'dan gelecek pasaportları bekliyoruz. Paramız yok, yardım istemişiz, Türkiye'yle bağ kuramıyoruz.

O günlerde düzenli olarak Ermeni Mahallesi'ne gidip bir iki gün gecikmeli gelen *Milliyet* gazetesi alıyorduk. Orada babamın yurtdışında bir kongreye katılmak üzere Cenevre'ye gittiğini okudum. Babam, Emniyet Sandığı Genel Müdürü, Dünya Tasarruf Sandıkları Birliği'nin de yönetim kurulu üyesiydi. Onun toplantısına katılmak için Cenevre'ye gidiyor. Amerikan Kütüphanesi'ne gidip oradaki bir referans kitabından o kuruluşun adına ve telefon numarasına ulaştık. Resmî kimliğimiz olmadığı için Filistinli bir arkadaşla postaneye gidip telefon etmek için müracat ettik. Sonuçta o kuruluşu bulup babamın kalacağı otelin adını, oda numarasını aldım. Zaman farkını hesaplayarak babamı aradım. Babam aylardan beri haber alamadığı için beni öldü sandığından çok sevindi. Ne eziyetler çektirdim, diye biraz utandım. Nerede olduğumu sorup bulunduğu yere gelmemi istedi. "Beyrut'tayım, gelemem" dediğimde, "Para lazım mı?" diye sordu. Ancak sigaramıza yetecek kadar bir harçlığımız var. Ekstradan tek kuruş yok. O günün parasıyla iki bin dolar gönderdi.

Boralara da Almanya'dan pasaport gelecekti, Ömer gelirken birkaç pasaport, birkaç bavul da giysi getirmişti. Oradaki arkadaşlardan toplanmış, kullanılmış ama temiz giysilerdi bunlar. Üstümüzdeki elbiseler yırtık pırtık oldu-

ğundan, o halimizle polisin dikkatini çekip alınacağız diye korkuyorduk.

Ben, Cengiz, Kerim Öztürk, Almanya'dan İsviçre'den gelen bazı arkadaşlarımız ve aynı ismi taşıyan iki Ahmet Özdemir, Ömer Özerturgut'la tartıştık. Ömer, "Mademki siz bayrak kaldırdınız, size pasaport vermiyorum" dedi. "O zaman biraz giysi ver, yeter" deyince "Hayır, giysi de vermem, size vereceğime Almanya'ya geri götürürüm hepsini" dedi. Dediği gibi de yaptı. O tartışmada yer alan Ahmet Özdemir dahil altı yedi arkadaşımız ülkeye girip İbrahim Kaypakkaya'ya katılmaya karar verdiler. Orada Ömer'in otoritesini kabul edip Bora'ya bağlı kalan bir grup kaldı. Bora'ya, "Ömer politbüroda ama sen de merkez komite üyesisin, sana örgütsel açıdan hiyerarşik bir üstünlüğü yok" dedim. Bizden, Beyrut'tan ayrıldılar. Nereye gittiklerini söylemediler ama Filistinli tanıdığımız insanlardan Nahr el Bared'e gittiklerini öğrenince, eyvah dedik. O kamp Kadirlerin de ayrılıp yakalandıkları, deşifre olmuş bir kamptı.

"Bu kamptan çıkın" demek için deniz kenarındaki o kampa gittim. Orada bir basiret bağlanması yaşadım. Normalde kampın kapısında nöbetçi bulundurulması, içerde de görevlilerin olması lazımdı. Hiç kimse yoktu, metruk bir yerdi. Duvar dibinde kulübe gibi bir şey ve kayık ya da motorlu bir tekneyi indirmek için bir kızak vardı. Başka yerdeki bir El Fetih görevlisine kendimi tanıtarak, "Orada Türk arkadaşlar vardı, bulamadım, ne oldu?" dedim. "Buralara birileri geldi ama gittiler mi kaldılar mı, haberimiz yok" dediler. Böylece Bora'ları uyaramadan döndüm. Meğer o kulübenin içindeymişler. Askerî bir tesiste nöbetçinin olmamasını aklım almadı. Çok kızıyorum kendime. Gidip orada bir kapıyı çalıp kapıyı açsam, ses duysam, yine yapardım. Öylece döndüm.

O baskın olmadan önce Avrupa'ya gitmeye karar vermiştik. "Türkiye işçi sınıfının bir bölümünü orada bulacağız" diyorduk. Yani Türkiye'ye dönüp dağa çıkma fikri bize pek gerçekçi gelmedi ve sınıf içinde çalışmak fikri ağırlık kazandı. Hatta bunun için, "Oraya sığınabilir miyiz, olmazsa Fransa'ya geçebiliriz" diye İsviçre'ye yoklamaya gittim.

Nitekim Fransa'ya gittiğimde kamp baskını haberini aldım. Bunun üzerine Lübnan'a döndüm.

Faik Bulut'un Cengiz Çandar için dile getirdiği iddialara katılmıyorum. Bu vebal Cengiz'in değil, adamları ısrarla peşine takıp kampa götüren Bora Gözen'in vebalidir. Cengiz de ben de Bora'ya, yapma, diye dil döktük. Kaldı ki o kampa gittiğini de bilmiyorduk. Oraya giden arkadaşların da Bora'nın da basiretsizliği, değişen durumu kavrayamayıp olmayan bir örgütün disiplinine kendisini bağlı hissederek onun talimatlarına göre hareket etmesidir. Bora bizim eleştirilerimizi duyunca diyalogunu kesti. Arkadaşları alıp gidiyor ama nereye gittiği belli değil. O sırada hangi kampa gittiklerini Cengiz de bilmiyordu. Öğrenince uyarmaya, müdahale etmeye çalıştık fakat benim basiretsizliğim yüzünden başaramadık. Nitekim Faik'in kuşkulu olay diye bahsettiği, bir öğlen kampa giren ve oyalanmadan çıkan kişi de muhtemelen bendim. Basiretsizlik diyorum ama askerî bir tesiste orayı burayı kurcalayıp girip çıkmaya haliyle insan çekiniyor. Askerî tesiste kapıları açarken biri, hop nereye deyip çekip vurabilir.

Beyrut'tayken Bora, bizi, "Ne öyle herkesle konuşuyorsunuz? Kimdir onlar, ajan mıdır, casus mudur bilmeden ahbaplık ediyorsunuz" diye eleştiriyordu. Oysa onlar dediği insanlar can ciğer ahbaplık kurduğumuz, evlerine yemeğe gittiğimiz, komşumuz olan insanlardı. Kopuk değildik, mümkün olduğu kadar Filistinlilerle konuşuyor, kaynaşıyorduk. Öğreteceğimiz şey varsa öğretiyorduk, öğreneceğimiz şey varsa öğreniyorduk.

Kara Eylül, Ürdün İç Savaşı'ndan sonra kurulmuştu, daha çok yeniydi. İki yıl sonra da Boraların olayı oldu. Belleğe o Münih Olimpiyatları kazınmış, ortada dikkat dağıtacak başka bir olgu da yok. Ben İsviçre'de babamın sorguya çekilmesinden biliyorum. Babamın tek bağlantısı bize ulaşmak için aradığı El Fetih bürosuydu. Demek ki orası dinleniyormuş ve Kara Eylül bürosu sanıldığı için takip başlamış. Ondan sonra herkes bir yerlere gitmeye karar verdi. Ümit, Belçika'ya; Cengiz, Hollanda'ya gitti. Melek, İsviçre'de kaldı. Tülay ve ben, Norveç'e gittik. Norveç bağlantısını da yine Beyrut'tan tanıyorduk. Çünkü Norveç İşçi Komünist

Partisi (Marksist Leninist), El Fetih'le çok yakın ilişki içindeydi. Norveç'e onlarla temas halinde gittik

Faik Bulut

1973 Şubat'ının başlarında Perinçek ekibinden Bora Gözen ile arkadaşı, Suriye'ye geçtiğimi duyup, sorup soruşturmuşlar. Ayrılıklara rağmen her örgütün diğeriyle bir şekilde irtibatı vardı. Bora Gözenlerin Beyrut'ta olduklarını öğrendik. Yanında kaldığım ama fikri ayrılığa düştüğüm Bektaş Avşar ile arkadaşları, "Beyrut'a, Aydınlıkçı grubun yanına gitmek istiyorsan araba var" deyince apar topar, akşamüstü yola çıktım. Ülkenin kuzey liman şehri Trablusşam'ın birkaç kilometre ötesindeki Nahr el Bared Kampı'na geçtim. Bora Gözen ve arkadaşları vardı. Onlarla da siyasi ve askerî konularda tartışmalarımız devam etti. Biz burada yeniden askerî eğitim almayı kararlaştırdık. O âna kadar kırsal alan, askerî-savaş taktikleri temelinde eğitilmiştik. Halbuki şehirde sokak savaşları denilen yakın çatışma tekniklerinde yetkinleşip denizyoluyla İtalya'ya, ardından Almanya'ya geçmeyi düşünüyorduk. Almanya'da işçi hareketi içinde biraz çalıştıktan sonra da Türkiye'ye dönecektik. Halk savaşının gerek duyduğu askerî tecrübeyi edinmiştik. Sıra, Almanya'daki işçi hareketi içinde pişmek ve deneyim kazanmaktaydı.

Gidiş hazırlıkları için bize elbiseler, pasaportlar geldi. Almanya'dan biri gelmişti. Ertesi gün hareket edecekken, 21-22 Şubat 1973 gecesi, kampımıza İsrail askerî baskını oldu. Sekiz arkadaşım hayatını kaybetti, ağır yaralanan ikisi öldü sanılarak kampta terk edilmiş halde bulunmuşlar, ertesi gün hastaneye kaldırılmışlar. Uzun süre tedavi edilip iyileştirildikten sonra Almanya'ya gönderilmiş, oradan Türkiye'ye dönmüşler. Bu iki arkadaştan biri, 12 Eylül 1980 döneminde, içinde yer aldığı Aydınlık grubu hakkında Prof. Aydın Yalçın'ın çıkardığı liberal sağcı ve Amerikancı *Forum* dergisine bazı ifşaatlarda bulundu. İslamcı bir çizgiyi benimsedi; diğeri ise yükselen dinci akıma kapılıp gitti. Bana gelince, İsrail askerleriyle süren birkaç saatlik çatışma sonucunda beş yerimden yaralandım ve kurşunu biten

silahıma yenisini bulmaya giderken tutsak alındım. Uluslararası sözleşmelere aykırı biçimde, İsrail'e kaçırıldım. 22 gün boyunca işkenceli sorgudan geçirildim. Nihayetinde, üstümdeki gerilla üniformasından ötürü Filistin Kurtuluş Örgütü üyesi olmak suçlamasıyla yedi yıl hapis cezasına çarptırıldım.

Kamplardaki askerî eğitimin biraz daha ciddi ve nitelikli olmasını bekliyorduk. Süre olarak yeterliydi. Semih Dinç gibi çok önceden gidenler, daha nitelikli bir eğitim almışlardır. Eğitimler bizde hayal kırıklığı yaratıyordu. İlk planda sıradan acemi bir askerin eğitimiyle başlanıyordu. Bu doğaldı belki. Ancak bizim düşündüğümüz anlamda fedai hareketinin karakteri, beklentilerimizi karşılamıyordu. Yetersizlikleri eleştiriyorduk. Bir an önce özel kuvvetler gibi olmak istiyorduk. Bu yanıyla ilk eğitim devresi hayal kırıklığına uğrattı. Fakat sonraki eğitimler tatmin ediciydi. Zamanla her tür eğitimi de aldık. Ebu Cihad'tan bize, kır gerillası, sokak çatışmaları ve şehir gerillası konusunda eğitim vermesini istedik. Buralarda da genelde tabanca gibi silahlar kullanmak lazımdı. Onun da sözünü verdiler ama hem İsrail baskını oldu hem de Avrupa'ya gitmek üzereydik, bugün, yarın derken öylece kaldı. Buna karşın kendimi eğitimde başarı göstermiş sayıyordum.

Eğer uzun süre kamplarda kalmış ve devreler halinde peş peşe eğitim almış olsaydık, büyük ihtimalle bizi daha üst düzey eğitim için Cezayir'e ve ardından Kuzey Kore'ye göndereceklerdi. Filistin örgütleri, eğitim düzeyine önem vererek, kendilerine göre geleceğe ilişkin kadro yatırımı yapıyorlardı. Filistin halkı bizi büyük bir coşkuyla ve sevgiyle kucaklıyor ve sahipleniyordu. Lübnan ordusu ile Filistinliler arasında çatışmalar yaşanıyordu. Vaziyeti doğru düzgün anlamadığımız için "Filistin, Arap; Lübnan ordusu da Arap, bunlar İsrail'e karşı ortak savaşacaklarına, neden birbirlerini vurup duruyorlar?" diye şaşırıyor, bir anlam veremiyorduk. Demek ki Arap yönetimleri ve rejimleri hakkında yeterli bilgimiz yokmuş. O girift, karmaşık ilişkileri çok sonradan öğrendik.

Avrupa'ya gitmeden önce eğitim gördüğümüz, daha doğrusu barındığımız askerî kamp, deniz kıyısında bir bas-

ketbol sahası büyüklüğünde daracık bir şeride sıkıştırılmış ve terk edilmiş bir kamptı. Tutsaklık dönemimde hapishanede o kampın denizden çıkış üssü olduğunu, oradan hızlı botlarla gidilerek İsrail sahillerine eylem yapıldığını ve orada epeyce yabancı askerî uzman bulunduğunu ve yurtdışından birçok kişinin eğitim almaya geldiğini öğrendim. Hepsinin enternasyonalist olduğunu söyleyemem. Mesela Doğu Almanya'nın askerî uzmanları ya da istihbaratçılar gelip oralarda eğitim vermiş. Vietnam'da parayla savaşmış bir Fransız'ı duyunca şaşırıp kendi kendime, "Paralı bir asker, El Fetih içinde ne arıyor?" diye sormuştum. Adamın parayla eğitim vermesini anlamakta, kabullenmekte zorluk çekmiştim. Birileri para alarak mücadele ediyordu, biz ise enternasyonal dayanışma adına oralardaydık. Sözün özü, o kamp belalı bir kampmış fakat işlevi bitince ve deşifre olunca boşaltılmış. Orada fazla kalmayacağımız için, kampa gönderilmeden önce meğer uyarılmışız.

Melek Ulagay'ın anılarında Ebu Cihad'ın, Bora Gözen'i, "Bu kamp belalı bir kamptır, biz o kampı boşalttık, başınıza bir şey gelebilir, baskına uğrayabilirsiniz, İsrail'e yakındır, her an vurabilirler, iki de bir gelip vurabilirler, geçici kalsanız bile, elinizi çabuk tutup bir an önce kamptan gidin" diyerek uyardığını okudum. Zaten Bora Gözen de yapılan uyarıyı bize söylemişti. Meğer Bora Gözen, "Nasıl olsa son günlerimiz, kısa zamanda yola çıkacağız" diye önce kendini, ardından Ebu Cihad'ı ikna etmiş olmalı ki, kampa geçici ve misafir gibi yerleştik.

Filistinlilere karşı amansız ve kuralsız kirli bir savaş yürüten İsrail, dünya kamuoyu tarafından çok sıkıştırılmıştı. Filmlerdeki aratmayacak derecede komploları, suikastları ve savaş yöntemleri herkes tarafından eleştiriliyordu. İsrail kendini haklı çıkarmak amacıyla yeni iddialar, kandırmacalar ve ikna yöntemleri icat etmek zorunda hissediyordu. Sözgelimi, Yahudi'nin Yahudi'den başka dostu yoktur, bütün dünya Yahudilere düşman, İsrail devletine karşı uluslararası örgütler işbirliği içinde, antisemitizm dünyada kol geziyor, gibi malum hikâye ve mavallara başvurmuştu. Bunu ispat edebilmek amacıyla bizim bulunduğumuz o kampa baskın yapacaklarmış. Dediğim gibi, İsrail'in gözünde eskiden beri

kamp belalı, lanetli bir yermiş. Ancak İsrail'in bilmediği şey, orasının terk edildiği gerçeğiydi. Belki biliyorlardı ama bizim orada bulunmamızı, geçici bir barınma değil, sanki yeniden eylem hazırlığı olarak algılamışlardı.

Baskın yapıp o kamptan alıp birilerini canlı kaçıracak ya da cesetleri götürüp dünyaya teşhir edecekler, sonra da "Bütün dünya örgütleri bize karşı birleşmişler, işte yakaladıklarımız arasında Fransız, Türk, Ermeni, Rum, Arjantinli, Almanlar var. Kendimizi savunmak için başta Filistinliler olmak üzere uluslararası teröristlerle amansızca mücadele ediyoruz" demek istiyorlarmış. Böyle bir planları varmış. Hapishanede anladığım kadarıyla, kampa baskın yapmanın özü buymuş.

Biz de yakın tehlikeyi görmüştük. Diğer arkadaşlar nasıl bir değerlendirme yaptılar, bilmiyorum. Ama kamp sahilinin 50 metre yakınında kayıkla dolaşıyormuş gibi yapan insanları gözdağı vererek kovduğumuzu hatırlıyorum. Kamp denize açılıyordu ve denizin karşısında balıkçıların barınağı, sandalları, tekneleri vardı. Kimi zaman kıyıdan kamp noktasında yaklaştıklarında balıkçıları, gidin, yaklaşmayın, diyerek kovuyorduk. Muhtemelen İsrail ajanları, o kıyılardan, kampta kimin olduğunu, kaç kişi kaldığımızı, uzun bir gözlem ve istihbarat sonucu açığa çıkarmıştı. Yani operasyona geldiklerinde nasıl bir tabloyla karşılaşacaklarını biliyorlardı. Bizim alacak karşı tedbirimiz yoktu. Örneğin sahilden 5 kilometre uzaktan geçeceksin gibi bir güvenlik tedbiri bulunmuyordu. 50-100 metre yakınımıza gelenleri sadece kovmakla yetiniyorduk. Zaten kamp içinden de bilgi almışlar. Muhammet isminde birinin çok sonradan ajan olduğu, kamp hakkında İsraillilere bilgi verdiği tespit edildiğinden idam edilmiş.

Günlük rutin tempomuz neyse onu yapıyorduk, gece nöbetteydik. Gündüz pek nöbet tutulmuyor ama usulen kapıda biri duruyordu. 40 metrekarelik bir odada Filistinlilerin yeri ayrı, bizim yerimiz ayrıydı. İsteyen soyunarak isteyen üniformalarıyla yatıyordu. Her an bir şey olabilir diye alarm durumunda yatıyorduk. Gece, herkes sırayla ikişer saat nöbete kalkıyordu. Arapların durduğu yer, bizden 15-20 metre kadar ilerideydi. Kaldıkları yer kulübe

şeklindeydi. Sayısını tam hatırlayamıyorum ama iki ya da beş Arap kalmıştı. Bir tarafımızda klinik, diğer tarafta okul vardı. Kamp adeta bir plaj görünümündeydi. Uzunluğu da 70 metreyi geçmiyordu. Eni de 35 metre bir kamp ve bunun etrafı briketlerle örülü, önü ise kumsaldı. İçtimamızı, eğitimimizi rutin bir şekilde yapmıştık. Depoda silahlarımız vardı, gerekirse alıyorduk. Elimizde silah bulunmuyordu. Çoğu silahlar boşaltılmıştı. İstesek bile yeterince silah bulamazdık.

Bu arada Ulagay'ın Cenevre'de, BM'de çalışan eşi, gerekli teknik hazırlıkları yapmış ve Cenevre'ye gidişini ayarlamıştır. Çıkacağı güne kadar da içinde hep bir gerilim ve korkuyla yaşar çünkü gittikleri kampta onları bekleyen tehlike hakkında El Fetih yetkilileri tarafından yeterince uyarılmışlardır. El Fetih'ten dostları Ebu Halid, Ulagay'a, bu kampın Kara Eylül ve benzeri örgütlerin etkisi altında olduğunu, güvenilir bir yer olmadığını söylemiştir. Bir ay boyunca haftada bir, bazen iki hafta da bir olmak üzere Bora Gözen'le mektuplaşmaları devam eder. Bu arada bir yolunu bulan Müfit Özdeş Cenevre'ye gelmeyi başarır. Anlattıkları sıkıntı vericidir. Satır aralarında Bora Gözen'in anlattıkları, durumlarının pek de parlak olmadığı yönündedir. Bu endişelerini daha da artırır. 16 Şubat tarihli gönderdiği mektupta, "Şu sıralarda buradan ayrılma hazırlıkları içindeyim. Sana bunu bildirmek için dün gece telefon ettim. Saat sekizden ona kadar aradım ama telefondan cevap alamadım, herhalde evde yoktunuz. Bugün telgraf çekeceğim. Şartları şimdiden kestirmek mümkün değil fakat en kısa zamanda seni tekrar arayacağım. Benden tekrar haber alana kadar bekle ve merak etme yavrum" diye yazar. Arkasından telgraf gelir, 22 Şubat'ta kamptan ayrılacaklardır.

Melek Ulagay

22 Şubat'ta, Cenevre'de, televizyonda haberleri dinlerken spiker, "Trablusşam'da on bir Türk, Nahr el Bared'te

öldürüldü"[52] deyince hemen aklımıza Boralar geldi. O ânı hiç unutmadım. Psikolojik olarak o kadar zor bir şey ki, yüzde yüz doğru diyorsun, biliyorsun ama kabul etmek istemiyorsun.

Ertesi gün Müfit'le postaneye giderek El Fetih'e ulaşmaya çalıştık. Cengiz'i arıyorduk. Ne olur ne olmaz diye, merkez postanesinden aradık. Postaneden çıktığımızda

52. "1973 yılının başında örgütün Almanya'daki yöneticileri bizimle temasa geçerek, terk ettiğimiz örgüt ile bağlarımızı tekrar kurmaya çalıştılar. Benimle birlikte bu öneriye direnen üç kişi dışındakileri, pasaport sağlayarak Almanya'ya götürmek vaadi ile bizden ayırdılar. Bizden ayrılan arkadaşlar, Almanya'ya gidişi beklemek üzere, Kuzey Lübnan'a bir yıl önce bizim de kalmış olduğumuz Nahr el Bared Kampı'na gittiler. Üç kişiye inmiştik. Kampta tek göz bir gecekondu kiraladık. Bizden ayrılıp, Kuzey Lübnan'da Almanya'ya gidişi bekleyenlerden üç arkadaşımız, Bora Gözen, Ahmet Özdemir ve Yücel Özbek, 20 Şubat'ta ansızın benimle görüşmeye geldiler. Ertesi gün Beyrut Limanı'ndan gemiyle Almanya'ya gideceklerini, pasaportlarının temin edildiğini söylediler. Benim de Avrupa'ya geçmem halinde, ilişkimizi devam ettirmek amacıyla irtibat noktalarını bildirmeye gelmişlerdi. Ahmet ve Yücel'le kucaklaşarak vedalaştık. Bora'ya gece bizim tek gözlü odada kalması için ısrar ettim. Çünkü uzun süre görüşemeyeceğimiz belli olmuştu. Ertesi sabah erkenden Trablus'a, oradan Nahr el Bared'e gidebilirdi. Topu topu bir buçuk saatlik bir yoldu. Kalırsa şerefine bulgur pilavı ziyafeti verecektim. Beyrut'ta birkaç işini halledip, akşam geleceğini söyledi. Beyrut merkezindeki çarşıdan Bora'ya vereceğimiz 'ziyafet' için gerekli alışverişi yapıp döndüm. Bora gelmedi. Fikir değiştirip döndüğüne hükmettik. Sabahın erken saatinde radyodan İsrail'in Nahr el Bared Kampı'na bir baskın düzenlendiğini ve iki yaralı, biri esir düşen Türkiyeliler dışında ondan fazla kişinin hayatını kaybettiğini öğrendik. Hayatını kaybedenlerin sekizi, başta Bora Gözen, kimileriyle yıllardır birlikte olduğum, aylar boyu Filistin mülteci kampında ekmeğimizi paylaştığımız yoldaşlarımdı. Üzüntüden kahrolmuştum. İlk şoku atlatır atlatmaz Ebu Halid'e koştum. Bir araba verdi ve Burj el Barajneh'te aynı evi paylaştığım arkadaşlarımla birlikte yoldaşlarımızın cenaze törenine katılmak için Badawi Mülteci Kampı'na ve sonra İsrail saldırısının gerçekleştiği Nahr el Bared'e gittik. Yanımızda kısa bir süre önce bir suikast sonucu Paris'te İsrail'in öldürdüğü FKÖ'nün Paris Temsilcisi Mahmud el Hemşeri'nin Fransız eşi de vardı. İsrail saldırısından iki kişi yaralı kurtulmuştu, biri Trablus'ta hastaneye kaldırılmıştı. Nahr el Bared dönüşü, Trablus'ta hastaneye kaldırılmış olan yaralı arkadaşımızı ziyaret ettik. Yaralandığını öğrendiğimiz diğer Türk ayaktaydı. İsrail baskını sırasındaki patlamaların basıncından kulak zarları hasar görmüştü. Onu daha öncesinden tanımıyorduk. Nahr el Bared Kampı'na gittiğimizde karşılaştık. Yanımıza aldık, tedavisi için Beyrut'a getirdik. Bora'yı ve diğer arkadaşlarımı bu şekilde kaybetmek, ağır bir travmaydı. Filistin hareketinde en uzun süreyle bulunan bendim ve hangi kamptan ayrıldıysam, bir süre sonra orası İsrail saldırısına uğramıştı. Kıl payı yaşadığıma hükmederek ve niçin yaşıyor olduğuma anlam veremeden, Beyrut sokaklarında günlerce avare biçimde dolaştım" Çandar, *Mezopotamya Ekspresi*, s. 203-204.

iki sivil polis bizi durdurdu. Oradan bizi takip etmeye başlamışlar. Sonra Cengiz'den, "Bora Gözen ve arkadaşlarımız öldü" diye telgraf gelince ilk uçakla Beyrut'a geri gittim. İki arkadaş yaralanmıştı. İsrail komandoları yaşadıklarını fark etmeyip, bunlar ölü diye bırakıp çıkmışlar. Saldırıdan sonra Filistinliler yardıma gelmiş. Küçük Ali dediğimiz arkadaş ağır yaralanmıştı. Kurşun yarası vardı.[53] Sonra ameliyat oldu ve kurtuldu. Ali'yi daha sonra sınırdan Avrupa'ya ben geçirdim. Diğeriyle Malatya'da aynı evde saklanmıştık. Kayserili bir arkadaştı. Onun sadece kulak zarı patlamış, kamptan yürüyerek çıkmış. O şekilde kurtulmayı başarmış. Faik'in de İsrail tarafından alınıp götürüldüğünü biliyorduk.[54] *Mezopotamya Ekspresi*'nde

53. Katliamda yaralı kurtulan Ali'nin saldırı gecesi yaşananlara ilişkin anlatımı şöyledir: "İlk nöbetçi bendim. Akşam altıdan sekize kadar nöbet tuttum. Bitirdim nöbeti, barakaya döndüm ve yattım. Bir gürültü oldu. Hepimiz uyandık. Patlamalar sürekliydi. Bu durumda herkes ayağa kalkar, ne olup bittiğini anladıktan sonra yeniden yatılırdı. Kural buydu. Gürültüyle birlikte yerimizden fırlamıştık ki, arkadan başka patlamalar geldi. Ara vermiyordu hiç. Çevreye ışıklar saçılıyordu. Bizim biraz üst tarafımızda Filistinlilerin polis teşkilatı vardı. Onlar ateş ediyorlardı. Karşılıklı ateş sesleri geliyordu. Biraz düşündük, ne yapalım diye. Dışarı çıkıp çıkmama konusunda karar veremiyorduk. Çünkü tam bizim bulunduğumuz yeri havan topuyla dövüyorlardı. Çevreye şarapneller sıçrıyordu. Kararsızlık içinde kıvranırken, bir yandan da bize bırakılan destek mitralyözü kurmaya çalışıyorduk. Küçük silah nöbetçideydi. Mitralyözü kurmaya çalışırken kapıdan ateş etmeye başladılar. Bacağımdan yaralandım. Arkadaşlar yanlara attılar kendilerini sürekli ateş altında, kapıdan yana çekilirken karnımdan da yaralandım. O anda yapacak bir şey yoktu. Arkadaşların üzerine düştüm. Birtakım gölgeler girdi içeri. Ne yaptıklarını izleyemedim. Çıktılar dışarı. Yeniden bir patlama oldu. Bayılmışım. Ondan sonra arkadaşları öldürmüşler. Son patlama ile birlikte baraka çökmüş, duvarlar dışarıya doğru yıkılmış. Patlama temelden almış götürmüş duvarları. Kendime geldiğimde kafam temele sarkıyordu. Ben daha yüksekte kalmışım. Aradan ne kadar zaman geçtiğini çıkarmak çok güç. Birbirinden kopuk değişik görüntüler. O sırada bizim arkadaşlara saldırıyorlarmış. Benim her tarafım kan içindeydi. Gözlerim, saçlarım yanmıştı. Öldüğümden emin olmak için karnımdan bir kere daha süngülemişler. Duyduğum acı bundan ötürüymüş. Kendime geldiğimde ortalık durulmuştu. Yavaşça doğruldum. Çevremde kimseyi göremedim. Biraz uzağımda ateş yanıyordu. Düşe kalka yürümeye çalıştım. Üst taraftaki mahalleye ulaştım. Sesim çıktığı kadar bağırdım. Bir süre sonra birileri geldi. İlk önce İsrailli sandım. Aralarında konuştular. Filistinli olduklarını anladım. Beni bir arabaya koyarak hastaneye götürdüler", Faik Bulut, *Filistin Rüyası*, Berfin Yayınları, 1998, s. 92-93.

54. Faik Bulut'un yaralı olarak esir alınıp götürüldüğü kampta Bora Sabri Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu, Ahmet Özdemir, Yücel Özbek, Ali Kiraz,

dikkat etmedim ama yaralı diye adı geçmeyen kişi Faik'tir. Adının tabii ki geçmesi gerekirdi.

Ne olursa olsun, bu durumda kalmış insanları, o durumda kalmamış insanların anlaması mümkün değildir. Yabancı bir ülkedesiniz, cebinizde beş kuruşunuz yok, hüviyetiniz yok ve kimsesizsiniz. Beyrut'ta, hepimiz orada öldürülsek, kim olduğumuz bile açığa çıkmayacak bir durumdaydık. Böyle bir psikoloji içindeki insanlara, siz hüviyet ve para üzerinden şantaj yaparak siyaset yapamazsınız. Benim için önce bu önemli ve bu kadar net; bu siyaset olamaz. Sen o imkânları sağlarsın, güvenlikli bir şekilde getirirsin, onlara özgürce seçim yapmasını sağlarsın, sonra adam tercihini yapar. Seçim hakkı tanımadan olur mu?

Biz gittikten sonra Beyrut'ta kalan Müfit, Cengiz, Ömer Özerturgut ve Bora arasında sanki ideolojik bir ayrılık varmış gibi ifade ediliyor. Ben de ortada ideolojik bir ayrılık bile yoktu, diyorum. İdeolojik ayrılık derseniz, iş büsbütün tuhaf bir yere geliyor. Orada hangi ideolojiyi savunduğunuz belli değil. "O sırada Bora Gözen ve Ömer Özerturgut parti çizgisini savunuyorlar" derseniz, öyleyse Kara Eylül ile Almanya'da terörist eylem yapmak niye? Kampa gitmek niye?

Ömer Özerturgut'a göre Müfit ya da Cengiz veya onlar gibi düşünenler, örgüte ihanet ettiler. Peki, ihanet ettilerse neyi savundular? İdeolojik ayrım nerde, o da belli değil. Cengiz ve Müfit gibi daha önceden Filistin'de ve askerî kampta kalan arkadaşların yaşadıkları deneyimler, onları böyle bir örgüt olmaz noktasına getirmişti. Onların bana anlattıkları, burada detaylarına girmeyeyim ama dehşetengiz şeylerdi. Onların vardıkları o noktaya, ben ayrı serüvenden gelen bir insan olarak, benzer noktalar üzerinden, böyle örgüt olmaz, diyerek varmıştım. Ortada öncelikle bu örgütün yapısıyla ilgili bir sorun vardı. Bu sorunları, "Onlar sağ oportünistlerdi" gibi abuk sabuk şeylerle dile getirmenin gerçekle hiçbir alakası yok. Orada ideolojik bir ayrım meselesi yoktu. Orada ille ideolojik bir ayrım söyleyeceksen, altını doldurman ve Ömer Özerturgut'un hangi ideo-

Şükrü Öktü ve Gürol İlban öldürülmüş, Cin Ali lakaplı Ali Ergün ağır olmak kaydıyla, iki kişi yaralı olarak kurtulmayı başarmıştır.

lojiyle gidip Kara Eylül'le anlaşma yaptığını da açıklamak gerekiyor.

İnsan hayattan çok şey öğreniyor. 1972 yılında Beyrut'ta iç savaşa doğru gidilen bir durum yaşanıyor. O ara MOSSAD, Filistinlileri tek tek avlayıp öldürüyor. Bunlar biz Beyrut'tayken yaşanıyor. Cengiz Çandar'a, hiç değilse içinde bulunduğu ortamı tanıyıp orada ne olup bittiğini anlamaya çalıştığı için, çok saygı duydum. Sen Filistin hareketinin içinde bulunuyorsun ama hareketin sorunlarını, hangi konjonktürde durduğunu, ne yapmak istediğini bile doğru dürüst bilmek ve öğrenmek çabasına girmiyorsun. Böyle siyaset olur mu?

Cengiz'e kızıyorlar ama onların içinde, hiç değilse Arapçayı öğrenerek, Beyrut'ta FKÖ'nün ve bütün örgütlerin neler yaşadığının bilincine varmış. Cengiz olmasaydı, ben de onları öğrenemezdim. Onun sayesinde tanıştırıldığım ve İngilizce bildiğim için öğrendim. Şimdi sen siyasi hareket iddiasında olup içinde yer aldığın hareketin siyasi çizgisini bile bilmeden, anlamadan, hâkim olmadan hareket ediyorsan, başınıza böyle şeyler gelir. Sonra da MOSSAD yaptı dersiniz, olur. O fırsatı verirseniz, adamlar bu fırsatı kaçırmaz, kampı da basar, niye basmasın? Hiram Abas'ın anılarını okuyan bunu anlıyor. MOSSAD ve Türk istihbaratı ortak çalışmış olabilir. Bunun şaşılacak hiçbir yanı yok.

Faik Bulut

21 Şubat akşamı herkes yattı. Bora Gözen nöbetteydi. Gece yarısı saat 2.00-3.00 sularında gelip beni nöbete kaldırdı. Üniformamla yatıp sadece botlarımı çözmüştüm. Botları bağlayıp kapıya çıktığımda kızılca kıyamet kopuyordu.

Çok bilinen şekliyle bomba, mitralyöz kurşunu, taramalar, ellerindeki bütün ateşli silahlarıyla üzerime ölüm kusmaya başladılar. Sağdan soldan kurşunlar yağıyordu. İlk bomba, sanırım Arapların bulunduğu kulübeye düştü. Boraların olduğu yer okula yakındı, habire oraya bombalar düşüyordu. Ardından bizim yattığımız yer, üst üste bombalandı. Atışlar çok bilinçli ve isabetliydi. Sanki ellerinde bir

kroki var da ona bakarak nereyi bombalayacaklarına karar veriyorlarmış gibiydi. Nöbete kalkarken üstümde silah yoktu. Nöbet yerindeki Bora ile aramızda ancak 50 metre vardı. Hemen kendimi bir su arkına attım. Suyla karışık pislik akıyordu. Arktan süzüldüm. Kampın etrafını dolaştım. Sağlık ocağına doğru çıktım. Betonarme dökülmüş dalgakıranlar vardı. Oradan gözlemlemeye başladım. Bütün Filistin kamplarından, sivil mülteciler dahil sağdan soldan karşıya ateş açılıyor. Karşıdan da ateş geliyor. Daha önce kampın okul tarafına bir paraşüt indirme birlikleri olmuştu. Buradan ateş açılıyor, bombalar yağıyordu.

Gecenin bu karanlığında namludan çıkan her kurşunun ateşi-alevi belli oluyor. Sonuçta Kalaşnikof tüfeğinin vuruş menzili 2.500 metreyi geçmez. 1.500 metrede vuruş etkisi ölümcül olabilir. Hadi, güdümlü mermi taşıyorsa, ölümcül etkisi 2.000-2.500 metreyi ancak bulur. Mitralyözün mesafesi daha uzundur ama bir topun etkisi kadar değildir. Buna karşılık düşmanın torpidosu vardır. 5-10 kilometre öteden pat pat pat atış yapıyor. Üstelik gece yarısı Filistinlilerin silahlarından çıkan alev-kıvılcım göründüğünde, düşman tam da orayı hedef alarak ateş edebiliyor. Savunma mevzilerine sadece top değil, her türlü silahla kurşun, gülle yağdırıyor. Önce havadan topları savuruyor, peşi sıra göğüs mesafesinde birer karış aralıklarla denizden mitralyözlerle tarıyorlardı. Sesler kulağımın dibinden vızzz diye çok net geliyordu. O topun geliş yerine göre ayağa kalkmıyordum, dalgakıranları siper edinmiştim.

Durum böyleyken, sürüne sürüne etrafıma bakınıp bir silah bulabildim ama yukarıdaki tespitlerim sonucunda ilk anda düşmana ateş etmedim. Kendimi korumaya aldım. Bununla birlikte yan taraftan gelen kurşunlara, denizden görülmeyecek, düşmanın keşfetmeyeceği şekilde yan tarafta indirme yapan paraşüt birliklerine doğru ateş ettim. Çatışma yaklaşık iki buçuk saat kadar sürdü. Nispeten durulur gibi oldu. "Demek ki kampı vurdular" dedim. O kliniğin çatısına çıktım. Çıkar çıkmaz bir kurşun yedim zaten. Bu arada çatı delindi, bir ayağım içine girdi. Çıkaramıyorum ayağımı. Bacağımı kurtarıp oradan kendimi sokağa attım ama hâlâ saldırının İsrailliler tarafından gerçekleştirildi-

ğinin farkında değildim. Trablusşam'da Lübnan ordusu ile fedailer arasında çatışmalar oluyordu. Bize, Lübnan askerî-fedai çatışmasında tarafsız kalmamızı öğütlemişlerdi. Böyle bir kavganın içindeyiz zannettim. Kim kiminle çatışıyor, olayın aslı faslı nedir, bilmiyoruz. Ben en azından o dakikaya kadar bilmiyorum. Harap olmuş kamptan sokağa çıkınca biraz ötemde aniden askerleri gördüm. Dolunay onların arkasından benim gözüme vuruyor. Siluetlerini görüyorum, ara sokağa girdim. Orada yine birkaç kurşun bana isabet etti. Genellikle bacaklarımdan yaralandım. Bir çıkmaz sokağa girdim, orada yaralarımı başımdaki puşiyle bağladım. Karşımdakilerin İsrail komandoları değil, Lübnan askeri sandığım için, "Ben Türkiyeli'yim" diye bağırdım. Kendimce Lübnan ordusuna, Türkiyeli'yim, yani tarafsızız demeye getiriyorum. Hâlâ İsraillilerin farkında değilim. Hoş, Lübnan askeri olsaydı, öyle bir çatışma ortamında beni vururdu. Belki bağırmasaydım farkıma bile varmayacaklardı. Kesin kararımı verdim, pozisyon elverişliydi, karşıdan gelen askerleri taradım. Kim öldü, kim kaldı bilemiyorum. Kurşunum yine bitti. Bir tüfeğin her biri 32 mermi alan üç şarjörü olurdu. Ya kurşun bulurum ya ağır silahlardan alırım diye bizim kampa gittim. Kampta pusu kurmuşlar, başıma dipçikle vurup aldılar. Vurmanın etkisiyle kafam yarılmış, kan akıyordu. Gözlerimi, ellerimi bağlayarak helikoptere bindirdiler. Oradan da İsrail'e götürdüler.[55]

55. Katliamın nasıl haberleştirildiğini tararken konuyla ilgili *Akşam* gazetesinin Mart 1973 sayısında çıkan aşağıdaki haberden başka hiçbir habere rastlayamadım. Türkiye basını, İsrail askerlerinin baskınıyla sekiz Türkiyeli devrimcinin öldürülmesiyle ilgili haberi atlamayı tercih etmiş. O tarihlerde basının Filistin fedailerinin İsrail içlerinde yaptıkları birçok eyleme sayfalarında yer verirken bu haberi suskunlukla geçiştirmiş olması, dönemin basın üzerindeki özel sansüründen başka bir anlama gelmemektedir. Belki de arka planında katliamda MİT ile MOSSAD bağlantılarının gizli kalmasını istemişlerdir. Haber okunduğunda görülecektir ki, olayda adı geçenlerin isimlerine bilinçli olarak yer verilmemiştir. Katliamın neden gerçekleştirildiğiyle ilgili İsrail'in politikasına dönük geçen açıklama ise Faik Bulut'un saldırının arka planıyla ilgili olarak öne sürdüğü tezlerle uyum içindedir: "Necev'in başkenti Birşeva'yı ziyaret eden İsrail Dışişleri Bakanı Abba Eban, İsrailli komandoların Lübnan'daki iki Filistinli mülteci kampına karşı 'Tedhişçi eylemlerin müstakbel kurbanlarının hayatını kurtarmak amacıyla harekâta giriştiklerini' öne sürmüştür. İsrail Dışişleri Bakanı, harekât sırasında bir Türk'ün de tutsak edilmiş olmasını, Arap uzmanlarınca eğitilen uluslararası

Aynı akşam İsrailler'in saldırdığı tek kamp Bora Gözenlerin kampı değildir.

Bektaş Avşar

Bora ve arkadaşların öldürüldüğü gün biz Bilheme Kampı'ndaydık, onlar Lübnan tarafındaydı. İsrail hem Boraların hem de bizim kampı tespit etmişti. Sanırım cuma günüydü. O gün kamptaki arkadaşlarla birlikte Şam'daki sinemaya gittik. Filmi izlerken bomba sesleri gelmeye başladı. Kamp, 6-7 kilometre uzaklıktaydı, bomba seslerini çok net duyuyorduk. Sinemadan çıkıp geldiğimizde kampımızı yerle bir ettiklerini gördük, tesadüfen kurtulmuştuk. Öyle hedef tespit etmişler ki, bizim kampın 50 metre ilerisinde köhne, terk edilmiş, kerpiçten yapılmış bir bina vardı, sapasağlam duruyordu. Tam nokta hedefi belirlemişler ve kampı olduğu gibi vurmuşlardı. İsrail'in istihbaratı çok güçlüydü, Lübnan'da da, Beyrut'un içinde de cirit atıyorlardı. El Fetih gizlilikte biraz sallapati davranıyordu. Yabancıların olduğu kampları, kendilerine pay çıkarmak için özellikle söylüyorlardı. Bu yüzden İsrailliler, istihbari faaliyete gerek kalmadan, hangi kampta kimin olduğunu çok rahat tespit ediyorlardı.

Ulagay, olayın şokunu atlatır atlatmaz Beyrut'ta kalan Cengiz Çandar'a ulaşmaya çalışır. Ertesi sabah evlerine Cengiz Çandar'dan bir telgraf gelir. Telgrafta Bora'nın ve sekiz arkadaşlarının öldürüldüğü bildirilmektedir. Kısa zaman sonra uçakla Beyrut'a gider ama cenazeleri çoktan kaldırılmıştır. Ertesi gün Çandar ve Filistinli arkadaşlarıyla Nahr el Bared'e giderler. Bora Gözen ve arkadaşları, Badawi ve Nahr el Bared Kampları arasındaki bir tepeye, Enternasyonal Dayanışma Mezarlığı olarak bilinen, denize nazır bir mezarlığa

bir örgütün varlığını bir kez daha gösterdiğini belirterek, bu tutsağın iadesi ihtimalinin henüz düşünülmediğini söylemiştir."

gömülmüşlerdir. Filistinliler ve dünyanın dört bir yanından onlarla dayanışmaya gelip şehit olanlar, burada yan yana yatmaktadırlar. Bu arada Ulugay'a Bora'ların nasıl öldürüldükleri anlatılır.

Melek Ulagay

Lübnan'daki Filistin mülteci kamplarının her birinin değişik bir kimliği vardır. Nasıl ki Sabra-Şatilla'nın kendine özgü bir konumu, karakteri, geleneği varsa, aynı şekilde Burj el Barajneh'in de, Tel al-Zaatar'ın da farklı bir yanı vardır. Nereden bakarsanız bakın, dar mekânda, bir arada yaşayan insanlar hem siyasal hem sosyolojik olarak birbirlerini etkiliyorlar. Her kamp ayrı bir küçük dünyadır. Bu kampların içinde Nahr el Bared, belki de konumu gereği, her zaman radikal akımların konumlandığı bir yerdir. Şu anda radikal İslamcıların örgütlendiği, silahlandığı kamplardan biridir.

Bora'nın ölümünden sonra Nahr el Bared'e ve Badawi'ye gittim. Ama bir gidişle insan bir şey anlamıyor. Filistin siyasal yapılanması içinde bu kamplar ve onların tarihlerine iyi bakmak, araştırmak lazım. Çünkü Ortadoğu'daki birçok hareket bu kamplarda doğdu. Cezaevleri gibi kamplar da her zaman insanların politize olduğu yerlerdir. Son gittiğimde Sabra-Şatilla, Hizbullah'ın elindeydi. Böylesi değişimler de oldu.

Operasyon sonrası El Fetih istihbaratı çok fazla bir şey söyleyemedi. Sonuçta onların da beklediği bir saldırı değildi. İsrail'in denizden, botlarla gelip yaptığı belki de ilk kamp baskınıydı. "Denizden gelebileceklerini düşünmedik. Bu bizim de beklemediğimiz bir baskındı, kampı yeterince koruyamadık ancak biz size bu kampların güvenli olmadığını söyleyip uyarmıştık" dediler. Bu tür katliamlara alışık olduklarından çok şaşırmadılar ama Türklerin topluca öldürülmesi, bu baskının özgün yanı olabilir. Bu olayların arka planı ve gelişimiyle bilgiler, raporlar, resmî değerlendirmeler Filistin kaynaklarında vardır.

Ulagay, birkaç gün sonra Cenevre'ye döner. Cengiz Çandar'ın 1971 Temmuz'un başladığı Filistin serüveni, Bora Gözen'lerin katledilmesinden iki ay kadar sonra, 1973 Nisan'ında Filistin direniş örgütlerinin en önemlisi olan El Fetih'in o dönemde Türkiye-İran masasının başında bulunan arkadaşı Ebu Halid'in temin ettiği sahte Türk pasaportlarıyla, yanındaki arkadaşıyla birlikte, Ortadoğu'yu terk etmesiyle tamamlanır.

Filistin Kampları ve Filistin Gerçeği Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme

Suriye'de, Ürdün'de ve Lübnan'da bulunan Filistin kampları salt askerî bir eğitim alanı olmanın yanında, fedai gerçeğinin nasıl bir toplumsal gerçeklik üzerinden yükseldiğinin de aynası olmuştur. Filistin kampları Türkiyeli devrimcilerin Filistin gerçeğiyle karşılaştığı en yalın alanlardır.

Çoğunun anlattığı gibi kamplar sıradan bir piyade eğitimi verildiği yerler değildir. Askerî eğitim esnasında kamplar aynı zamanda Türkiyeli devrimcilerin yapısal zaaflarını açığa çıkarmıştır. Büyük bir devrimci romantizm ve idealizmle kamplara adım atan devrimciler, karşılaştıkları gerçeklik karşısında ya Filistinlileri ve askerî kamplardaki eğitimi ve ilişkileri küçümsemişler, yüz çevirmişler ya da bu gerçeği realize edip ilişkilerini sürdürmüştür.

Söyleşilerde en çok irdelediğim konulardan biri Filistin kampları ve Filistin hareketi gerçeği oldu. Kamplardaki askerî eğitimin karakteristik çizgileri nelerdi? Kamplardaki siyasal, sosyal ve kültürel ilişkiler nasıldı ve bu çatışmalar en çok hangi nedenlerden çıkıyordu? Öte taraftan devrimci kadrolar Filistin halkıyla ne kadar yakın ilişki kurabilmiş, onları kendi gerçekliği içinde ne kadar tanımaya çalışmıştı?

Faik Bulut süren uzun söyleşimizin bir yerinde yukarıdaki sorulara o günlerdeki algısı ve bilinç düzeyiyle yanıtlar verdi. Filistin kamplarında gördüğü eksiklikleri, Türkiyeli devrimcilerin Ortadoğu'da kaldıkları dönemlerde neleri ihmal ettiklerini ya da gözden kaçırdıklarını çarpıcı örneklerle açıkladı.

Faik Bulut

Eksiğiyle, gediğiyle, kusuruyla, Filistin gerçeği olduğu gibi gözümüzün önündeydi. Sadece askerî kampları değil, mültecilerin yaşadıkları yerleri de gezip görüyorduk. Fedaileri beğenmiyor, fedailerin davranış biçimlerini eleştiriyorduk. Ortalığa perişanlık hâkimdi. Filistinliler, dışarıdan dayanışma veya enternasyonalist mücadele adına gelen bizim gibi insanları çok iyi karşılıyor, kucaklıyor ve sevgiyle yaklaşıyorlardı. İçlerine alıp evlerine götürüyor, "Burada evlen, burada kal" diyorlardı. Bu bile, oradaki devrimcilerin bilinç düzeyinin ne kadar ortalama olduğunu gösteriyordu. Evlenme/evlendirme işi Filistinliler açısından bilinçli bir politikaydı; yerli yabancı fedailer ve mücadeleciler, evlenip çoğalarak, dava uğruna feda edilen insan kaybını telafi ediyordu. Ayrıca dul kalmış kadınların bir kısmının himaye, barınma, geçinme gibi sorunlarına derman oluyordu. Eleştiri mekanizması olmadığından, Filistinli fedailer, sık sık kavga ediyorlardı. Küçük şeyler bahane edilerek birbirini hırpalama söz konusuydu. Maaş alıyor ve askerî memur gibi hareket ediyorlardı. Aşırı bir bürokrasi vardı.

El Fetih örgütünde üçüncü adam ve Arafat'ın sağ kolu konumundaki Ebu Cihad'la görüşmüştüm. Arafat'la da karşılaşmalarım olmuştu ama temsilî düzeyde olduğu için işler bire bir, Semih Dinç ve Abdülkadir Yaşargün'ün, Ebu Cihad'la olan ilişkisi gibi değildi. Arafat'la sadece bir görüşme yaptım. Gerçek şu ki, ben bir örgütün temsilcisi değildim. Sonuçta kendi halinde bir militan ve devrimciydim. Genelde temsilci kimseler, Filistin örgütlerinin yetkilileriyle, gerektiğinde, görüşme şansına ve hakkına sahiptiler. Bizim gibi sıradan devrimciler, istedikleri zaman üst düzey görevlilerle görüşemezlerdi. Görüşebildiğim Ebu Cihad, Filistin davasına kendisini adamış, militan ruhlu bir insandı. Çin ve Mao hayranıydı. Yabancı devrimcilere olmadık ölçüde yakınlık gösteriyor, Filistin'in hantal bürokrasisi içinde bize yardım etmk için çırpınıp duruyordu.

Filistin İntifadası diye bilinen sivil ayaklanma da onun planı ve eseriydi. Ne yazık ki, İsrail istihbaratı MOSSAD,

İntifada'nın planlayıcısı olduğu gerekçesiyle Ebu Cihad'ı, 16 Nisan 1988'te Tunus'ta katletti.[56]

56. Ebu Cihad'ın ölümü sonrası eşi Ümmü Cihat'ın Salih el Kallah'a verdiği röportaj: Ebu Cihad, 16 Nisan 1988'de muhtemelen MOSSAD tarafından planlanmış bir suikast sonucunda, Tunus'taki evinde, eşi İntizar el Vezir'in (Ümmü Cihat) gözleri önünde hunharca katledildi. Katiller kaç kişiydi? Tunus'a nerden ve nasıl gelmişlerdi? Olay sonrasında hiçbir iz bırakmaksızın pek çok sorunun yanıtı bir türlü bulunamadı. Bu esrarengiz cinayetin en önemli ve tek görgü tanığı ise Ebu Cihad'ın eşiydi. Suikastin hemen ardından Ümmü Cihad, o korkunç ânı *El Mecelle* dergisinin muhabirine anlatmıştı. Olayı bütün ayrıntılarıyla, tüm sıcaklığıyla yeniden anlayabilmek için, İntizar El Vezir'in *El Mecelle*'nin 429. sayısına anlattıklarının tümünü Türkçeye çevirip sizlere aktarıyoruz. "O gece ben, uyumak için yatağıma uzanmıştım. O ise yatak odamızın bitişiğindeki çalışma odasına geçmiş, masasının başına oturmuş ve Filistin'deki ayaklanmaya ilişkin birkaç saat önce eline geçen yeni bir raporu okumaya koyulmuştu yüksek sesle... Gece saat 0.30'a doğru dalmışım. Keşke yatmaz olaydım. Ama yine de hayal meyal hatırlıyorum. En son, kızımız Hannan'dan, Filistin'deki son olaylara ilişkin İngilizce bir raporu tercüme etmesini istiyordu. Ben o arada, iyice dalmışım uykuya. Birden, korkunç bir masa gıcırtısı duydum. Onun masasının bulunduğu taraftan gelmişti bu gıcırtı. Gözlerimi açar açmaz, Ebu Cihad'ın elinde silahıyla kapıya koştuğunu gördüm. Yerimden fırladığım gibi onun yanına koştum. Bana eliyle işaret ederek, kendisinden uzak durmamı istedi. Bunun üzerine diğer köşeye çekildim, derken birkaç metre ötemizde, yüzünü ameliyathanelerde kullanılan türden bir maskeyle örtmüş, kumral, yaklaşık yirmi iki yaşlarında birinin bulunduğunu gördüm. Yanında başkaları da vardı. Uçlarına susturucu taktıkları silahlarıyla ateş ediyorlardı. Hemen Ebu Cihad'a dikkat ettim. Yüzü kanlar içindeydi. Yaslandığı duvar da kan içinde kalmıştı. Ebu Cihad, göğsünden, ağzından, ayaklarından yara almış ve yere yığılmıştı. Dört kişiydiler. Aralarında bir bayan var mıydı, yok muydu? Yalnız hepsi askerî üniforma giymişti. Ebu Cihad yere yığıldıktan sonra, dördü de sırayla gelip birer şarjör mermi daha boşalttılar üzerine. Bense korku içerisindeydim. Artık sıranın bana geldiğini düşünüyordum. Ellerimi başımın üzerinde kenetlemiş ve durmadan 'Eşhedü en la ilahe illahlah ve eşhedü enne muhammeden resullulallah' diyerek kelime-i şehadet getiriyordum. Yüzümü kapatıyordum. İnsan ölümünü kendi gözleriyle görmek istemiyor besbelli. Birkaç kez, kendimi Ebu Cihad'ın üzerine atmaya, onun üzerine kapanmaya niyetlendim. Ama gözleri üzerimde olan saldırganların engellemesiyle karşılaştım hep. Kendime hâkim olamıyordum. Tehditlerine rağmen, kendimi tutamayıp bağırdım bir ara: 'Yeter!' dedim, 'Öldü artık, öldü... Daha ne istiyorsunuz ondan? Yazıklar olsun size, yazıklar olsun! Sonra topluca yatak odasına geçtiler. İki buçuk yaşındaki oğlum Nidal orada uyumaktaydı. Şimdi de onu öldürecekler dedim. Hemen odaya doğru koştum. Ama saldırganların biri önüme geçti ve silahıyla tehdit ederek olduğum yerde kalmamı istedi. Diğer üçü ise odaya girmişti. Birkaç el ateş edildi. Kendi kendime, Nidal'ımı da vurdular dedim. Ama Nidal'in çığlık çığlığa ağladığını duyunca biraz rahatladım. Demek ki yaşıyordu. Sonra saldırganlar yatak odasından çıktılar. Tam o sırada, onbeş yaşındaki kızım Hannan da, neler olup bittiğini anlayabilmek için kendi yatak

Biz, Filistinlilerin davranışlarını devrimci normlara uygun bulmuyorduk. Yemek için kavga ediyorlardı. Onlarda devrime adanmışlık görmüyorduk. Kendi aramızda Filistinliler için, "Bir tarafa ekmeği-yemeği koy bir tarafa da cephe ve silahlı mücadeleyi koy, bu Araplar, önce ekmeğe koşarlar, devrime, vatana koşmazlar" diye konuşuyorduk. En azından ogünkü devrimcilik algımız itibariyle bu böyleydi. Yine de tespitlerimiz, o dönemdeki devrimci normlarımızla, bilincimizle sınırlıydı.

Bugünden geriye baktığımda, daha nesnel, duygudan arınmış ve insaflı değerlendirmeler yapmam mümkün. Mesela halk savaşı, devrim denen şey, aslında iyisiyle kötüsüyle bir arada yürür. Devrim ve halk savaşı, olumlu ile olumsuzun birbiriyle mücadelesidir. Devrim, benzetmek gibi olmasın, mağaradan insanın boşalmasıdır. Yani özgürlüğe doğru atılırken kendini harcayabilirsin, önündekini veya ayağının altına düşeni istemeden ezebilirsin, başkasına dirsek atabilirsin, onun elindeki silahı kapıp kaçabilirsin, yanında düşene aldırmayabilirsin. Bunlar olsun demiyorum; bunlar süreç içinde olabiliyor demek istiyorum.

Siyaset sosyolojisinde halkan soyut bir devrimcilik olmayacağının, kitlelere dayanmayan bir şeyden hayır gelmeyeceğinin analizi yapılır. Aynı şekilde bu kitlelerin de devrimcileri yutmaması, eritmemesi, halklaştırmaması, sıradanlaştırmaması gerektiğinin altı çizilir. İşte devrimcilikteki en büyük gerçekçiliği orada gördüm. Tanık olduğum gerçeklerden yola çıkarak, ne yaparsam yapayım ideale

---

odasından dışarıya fırlamıştı. Birden yabancılarla karşılaşınca ister istemez şaşırdı. Saldırganların biri Arapça olarak ona, 'hadi annenin yanına!' diyerek çıkıştı. Sonra evden topluca çıkıp gittiler. Ebu Cihad'ın yanına koştum. Üzerine eğildim, onu sarsıp sesimi duyurmaya çabaladım. Nefes aldığına ilişkin bir belirti yakalamak için çırpınıp durdum. Sonra gözlerine baktım. Kendi ellerimle açıp kapattım gözkapaklarını. Yaşadığına ilişkin hiçbir belirti bulamamıştım. Yüzü, boynu, elleri, gövdesi delik deşik olmuştu, kurşunlarla. Vücudunun her yanı kanlar içindeydi. Yatak odasına koşup Nidal'i kucaklayıp Ebu Cihad'ın başına döndüm. Derken balkona çıkıp yardım istemek geldi aklıma. Avazım çıktığınca bağırdım. Çıt çıkmıyordu. Mutlak bir boşluğun içinde düşmüştüm sanki. Nidal'i ve kızım Hannan'ı yanıma alıp, evin girişine indim. Orada yere oturdum. Nidal'le birbirimize sarılıyorduk. Çevremizde üç ceset daha vardı: Koruma görevlisi Ebu Süleyman, şoför Mustafa Abdul'al ve bahçemizde çalışan Tunuslu genç Habib el Dhili'nin cesetleri... Saldırı altı yedi dakika içinde olup bitmişti.

varmak için aslında hep mevcut durumdan hareket etmeyi kavradım. Yani çok aşırı uçlara savrulmamak, hayallerin peşinde koşmamak, maceraya atılmamak gerektiğini anladım.

Yaşanan bir halk hareketidir nihayetinde ve iyisiyle kötüsüyle böyle olacakmış. Bugünkü PKK hareketi de artısıyla eksisiyle buna benzer. Belki de biz, o tarihlerde daha çok devrime, enternasyonalist anlayışa adanmıştık. Türkiye devrimi için pek özel ve ayrıntılı şeylere yoğunlaşıp tartışmıyorduk, daha çok sosyalizm ve devrim meselesinde Çin çizgisi mi yoksa Sovyet çizgisi mi tartışmaları yapıyorduk. Mao'dan, Lenin'den okuyorduk fakat Türkiye'nin devrim stratejisi nedir diye okumuyorduk.

O günlerde elimize Beyrut'tan aldığımız *Milliyet* gazetesi geçiyordu. Bu gazetede, 12 Mart mahkemelerinin iddianamelerini eksik-fazla ve çarpıtılarak yayınlanıyordu. THKO ve TKHPC hakkındaki iddianameleri okuyordum. Bütün fikirsel beslenme kaynağımız bu kadarla sınırlıydı.

Diğer devrimci arkadaşlardan farklı olarak 1937-1938 Katliamı'ndan kaçıp Beyrut'un Karantina isimli semtine yerleşmiş Kürtler'i görüp gözlemledim. Yıllar önce Diyarbakır ve Mardin'den ekonomik nedenlerle gelmiş Kürtler de vardı. Türkiye'den ya da Türkiye Kürdistanı'ndan geldiğim için beni görünce çok sevindiler. Merak ve şaşkınlıkla, "Memleket nasıl, Kürtler'in durumu nedir, yeni bir isyan var mı?" diye sordular. Hep geçmişe yönelik hasret ve özlem dolu sorulardı. O Kürtler politik değillerdi, sürgünde olmak dışında politik bir tarafları yoktu.

Karantina Kürtleri, maalesef 1975'te başlayan Lübnan İç Savaşı'nda faşist Hıristiyan Falanjist milisler tarafından toplu katliama maruz kaldılar. Şehrin siyasi anlamda ikiye bölünmesiyle birlikte evlerini terk edip Müslüman ve ilericilerin yaşadıkları mıntıkalara sığındılar. Halep'teyken, Dersimli Baytar Nuri'nin 1943 basımı, "Ey Kürt Gençliği" diye başlayan hitabesinin olduğu kitabını okudum. Onun yazılarını fazla milliyetçi bulduğumdan, kendisiyle temas kurmak hiç aklıma gelmemişti. Oysa bu tür insan ve şahsiyetlerle buluşmak, inkâr edilen bir halkın tarihsel derinliğini ve Kürtlerin ruh zenginliğini verebilir, belki de gü-

nümüzde Kürt sorunu ve özgürlük mücadelesi diye adlandırılan sürece katkı sağlayabilirdi. Gelgelelim, o devirdeki anlayış, algılama ve özgün duruşumuz bunu düşünmemize olanak vermemişti. O günün sol bilinç düzeyiyle, gerçeğin diğer yüzünü yakalayamamıştım.

Biz daha genel bir sosyalist devrim peşinde koştuğumuz için, Kürdistan devrimi aklımızdan geçmediği gibi bu tür halkın özgünlükleri ve Suriye'deki Kürtlerin durumu nedir, ne değildir, gündemimize pek girmiyordu. Beyrut'taki tesadüfen karşılaştığımız Kürtlerle ancak Kürt sorunuyla ilgili birkaç laf ediyorduk.

Yakın zamanda, 1925 Şeyh Sait ve 1926-1930 Ağrı İsyanlarında rol oynayan Diyarbakırlı Cemilpaşazade ailesinin bireylerinden şimdi Brüksel'de yaşayan Perwin Cemil Hanım'ın anılarını okudum.[57] O kitapta Suriye'de sadece Baytar Nuri'nin değil, bir zamanlar Türkiye'de Kürt isyanlarına öncülük etmiş çok sayıda aydın ve siyaset adamının da bulunduğunu öğrendim. Haco Ağa, Bedirhan ailesinden bazıları, Cemilpaşazadeler, Cigerxwîn, Osman Sabri gibi ünlüler bunlardan bazılarıdır.

Bizden sonraki yıllarda Necmeddin Büyükkaya, Suriye'de Cemilpaşazade ailesinin yanında kalmış. Ekrem Cemil ile Kürt meselesini tartışmışlar. Ulusalcı tutum takınan bu geleneksel aileler, Büyükkaya'nın Kürt davasına adanmışlığını beğenmekle birlikte onu, aşırı solcu olmakla eleştiriyorlarmış. Demek ki, ulusalcı yanı ağır basan Kürt siyasetçileriyle özel olarak ilgilenme eksikliği, sadece bana ait değil, genel bir ruh haliymiş. Bunun ötesinde, inkâr ve asimilasyon politikalarının Kürtlerde yok ettiği tarih bilincinin kaçınılmaz bir sonucuymuş. Buna karşılık Ermeni meselesini genel hatlarıyla biliyorduk. Hamidiye (Kapalı) Çarşısı'nda halktan Ermenilerle sık sık karşılaşıyorduk. Rastlantı sonucu Ermeni esnaftan alışveriş yaparken kim olduğumuzu anlıyorlardı. Söz Ermeni kıyımından ve sürgününden açılınca, "Sosyalist devrim olursa sizin hakkınızı, hukukunuzu vereceğiz, Türkiye'ye dönmenizi sağlayacağız" diyorduk.

57. Doğan Ceren, *Brüksel'de bir Kürt Kadını: Pervîn Cemil*, Doz Yayınları, 2011.

Suriye ve Lübnan'daki askerî kampta, siyasi ve askerî eğitimcilerimiz, İsrail'e karşı mücadele ve savaşa ilişkin ayrıntıları vermiyorlardı. Sözgelimi, İsrail'in nazarında FKÖ, terörist bir örgüt müydü yoksa savaşılması şart olan ama muhatap alınması gereken bir düşman mıydı? Filistinli fedailer veya onlarla birlikte mücadele eden yabancı partizan, militan ve devrimcilerin konumu neydi? Bir şekilde İsrail tarafından tutsak alındıklarında, savaş esiri kurallarına göre mi ifade vereceklerdi yoksa illegal bir örgüt militanı gibi mi davranacaklardı? Savaş kurallarına göre Filistinli tutsak militanlar sorgulanabilirler ancak işkence edilemezlerdi. Peki, hangisi geçerliydi? Bilgimiz olmadığından bu ve benzeri soruları biz de sormadık, kamptaki görevliler de bize anlatmadılar. Bu konularda acemi ve bilgisiz kaldık. Kendimden örnek vereyim: Yakalanıp tutsak edildiğimde, savaş esiri muamelesi göreceğimi sanıyordum ama yanılmışım. Yaklaşık 22 günlük işkenceli sorgu boyunca, sanki savaş esiriymişim gibi sorulanlara, savaş hukuku kurallarına uygun cevaplar vermiştim. Yaralı yakalandığımda üzerimde fedai üniforması olduğundan "FKÖ üyesi değilim, sivil bir insanım" diyemezdim. Sorguda, tank, zırhlı araç, havan, RPG roketi, anti-tank silahları, mayın, hafif silah, el bombası bubi tuzağı, eğitimi gördün mü, gibi sorulara, "Evet, gördüm" yanıtını veriyordum. Çünkü o güne kadar muhtemel bir tutukluluk halinde Filistin toprakları sanki bir devletmiş gibi düşünce içindeydik. Savaş esiri olarak, günün birinde İsrail'le esir değişim programı çerçevesinde serbest bırakılırız, diye umut ediyordum.

Devletlerarası savaş kuralları uyarınca, sadece askerî sırları anlatmayacaksın. Sorguda sıra askerî ve örgütsel sırlara gelince cahilliğe ve anlamazlığa vererek hiçbir şey söylemedim. Türkiye'yle ilgili en çok İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılıp öldürülmesiyle ilgileniyorlardı. Bu noktada özellikle THKP-C üzerinde duruyorlardı ama o konuda da pek bilgileri yoktu. Sorgu bitince tutukevine gönderildim. Tutukluluk ve mahkûmiyetin ilk döneminde, işkencesiz ve sohbet tarzında ara sıra sorgulamalar oluyordu. Kendimi güçlü hissettiğimde, özellikle sağlam bir avu-

katım olunca, artık buna da itiraz edip kesin ret tutumu almış oldum.

* * *

Faik Bulut, hapisteyken Filistin gerçeğinin farklı yönlerine tanık olur. Hem hareketi daha içeriden görme olanağı bulur hem de tutsaklık koşullarını nasıl verimli geçirebilirim arayışıyla dil öğrenmeye başlar. Siyasi okumalar yapar. Verilen seminerlere aktif katılarak ufkunu genişletmeye çalışır. Bu arada dindar Filistinlilerin siyasal İslamcı olduklarını yakından gözlemleyecektir. Bunlar daha sonra Filistin hareketinde gerçekleşecek olan ayrılıkların, hareketin nerelere doğru evrileceğinin de adeta habercisi gibidir.

Esasında, Filistin gerçeğini iyisiyle kötüsüyle cezaevinde gördüm. Filistin fedailerinin özellik ve niteliklerini, kimin ne olduğunu anlamaya çalışarak örgütleri, onlara ait literatürü tek tek inceledim. Kendileriyle bizzat tartıştım. Cezaevinde herkes yoğunlaşıyor, hapishaneyi adeta bir akademi gibi disiplinli bir şekilde değerlendiriyorlardı. İsrail cezaevlerinde siyasilere *Kur'an* ve İsrail tarafından çıkarılan Arapça gazeteden başka bir yayın verilmesi yasaktı. İlk yıl sadece elimize ulaşan o gazeteyi okuyup analiz yaparak zamanı değerlendiriyorduk. Eğitim çalışmalarımız çok yoğun ve verimli geçiyordu. Özellikle de Marksist Arap kadroların bilinç düzeyi çok yüksekti. 1974 yılında süresiz açlık grevi veya günümüzün moda deyimiyle ölüm orucu gibi ciddi bir eylem başlattık.

Taleplerimiz arasında FKÖ'nün yasal muhatap olarak tanınması, mahkûmların savaş esiri olarak kabul edilmesi ve buna bağlı olarak siyasi kitap verilmesi vardı. Yine siyasi tutsakların istekleri dışında cezaevindeki sivil işlerde (mobilya, torna tesviye, kâğıt ambalajlama) ve askerî amaçlarla (tank ve topları, kamufle edilen araziye uyumlu ağların örülmesi) çalıştırılmaması, merkezi yönetimden yayın yapan radyo dinleme saatlerinin uzatılması gibi talepler de vardı.

İlk iki talep için bizzat Arafat önderliği, "Bunlardan şimdilik vazgeçin, ölseniz bile İsrail'in umurunda olmaz, tersine, çok sevinirler" diye talimat verdi. Daha sonra da "İsrail, henüz FKÖ'yü hazmedecek ve muhatap alacak seviyeye gelmemiş. Filistinli örgüt ve fedailer için 'terörist' sıfatını kullanan İsrail, FKÖ'yü muhatap almadıkça, sizleri de savaş esiri saymaz. Ama diğer siyasi ve insani haklarınız için direnin, sonuna kadar arkanızdayız" diye haber gönderdiler.

Biz, gelen talimat ve önerilere göre hareket ettik. Fakat sanki taleplerimizden aniden vazgeçiyor gibi bir izlenim uyandırmamak için ara formül denilebilecek noktadan başladık. Gerçekleşebilir taleplerimizde ısrar ettik, "İmkânsız sayılanları, daha sonra ve zaman içinde yine görüşürüz" diyerek cezaevi yönetimine bir mesaj verdik. Onlar muhtemelen, beterin beteri olabilir, düşüncesiyle siyasi ve insani taleplerimizi kabul ettiler. Böylece haklarımıza sahip olduk. Hapishanedeki tutsakların hakları için siyasi eylemler ve siyasi okumalar yaptık. Ben örgütler üstü bir konumdaydım. Örgütsel açıdan El Fetih'e bağlı olmakla birlikte sosyalist, Marksist düşüncemden dolayı diğer sol örgütlerle de samimi ilişkiler içindeydim. Bulunduğum cezaevinde aşağı yukarı 14 Filistin örgütünün mensubu yaşıyordu. Onlarla güncel ve teorik meseleleri rahatlıkla tartışabiliyorduk.

Siyasi kitapların yasak olduğu ilk dönemde, dil öğrenmeyi esas aldık. Arap kökenli bir edebiyat öğretmeni bana dilbilgisi kuralına uygun Arapçayı öğretti. İngilizceyi başka bir Arap tutsaktan öğrendim. Bir başkası İsrail'in resmî dili İbraniceyi öğretti. Fransızcayı Kızılhaç'ın verdiği kitap sayesinde ilerlettim. Öğrendiğim diller arasında bir tek İbraniceyi hiçbir yerde kullanamadığım için unuttum sayılır. İsrail'den çıkıp Türkiye'ye geldikten sonra, bu dil güncel olarak bana hiç lazım olmadı, işime yaramadı. Farsçaya 1980'lerin ikinci yarısında merak salıp bir yere kadar ilerletebildim. Bütün Ortadoğu ve İslam tarihini bilmek ve din, İslam, *Kur'an*, kelam, fıkıh, şeriat, Selefilik, politik İslam ve İslamcı örgütler nedir, sorularına doğru yanıtlar vermenin tek yolu Arapça, Farsça, Türkçe ve Kürtçe bilmekten geçer.

Siyasi kitaplar olmayınca ister istemez dilsel ve dinsel konuları öğrenmekle vakit geçiriyorsun. Bunun için Arap-

ça bilmek önkoşuldu. Bu arada Arap edebiyatını öğreniyorsun. İlkokuldan başlayıp lise yıllarına kadar Arap ve Filistin okullarındaki müfredat gereği, zorunlu din dersleri okutuluyor; İslam'ın ve *Kur'an*'ın öğretilmesine özel bir önem veriliyor. Bu nedenle, Marksistler dahil herkes *Kur'an* ayetlerini ezbere biliyor, kendilerince yorum yapabiliyorlardı. Solcular, en azından bir molla kadar, *Kur'an*'ın ayetlerini ezbere söylerlerdi. Bunların bana çok faydası oldu; böylece Filistin nedir, Arap dünyası nedir, öğrendim. Ben, Filistinlilere Türkiye devrimini, oranın koşullarını, onlar da bana Ortadoğu'nun, Filistin'in meselelerini anlatıyordu. Askerî kamplarda usulen genel bir Arap ve Filistin tarihi bilgisi veriliyordu. Ancak bunlar yüzeysel bilgilerdi.

Yıllar içinde, Filistin hareketi içinde ayrışmaya yol açan dinamiklerin en belirgininin oluşum sürecine tanık olduk. Filistinlilerin arasında belirli oranda bulunan dinciler kımıldamaya başlamışlardı. Henüz tam anlamıyla politik İslamcı bir nitelik kazanmadıkları için dinci sıfatını kullanıyorum. Daha deneyimli olanların bazıları arasında Müslüman Kardeşler Örgütü gibi politikleşmiş olanlar vardı. Fakat onlar son derece temkinli davranıyorlardı. İnsanları kendilerine çekebilmek, deyim yerindeyse, Filistin örgüt mensuplarından kadro/insan devşirebilmek için direkt siyaseti değil de İslamcılığı, dini imanı, *Kur'an* ve namazı araç olarak kullanıyorlardı.

Arafat ile sağ kolu Ebu Cihad, 1950'lerdeki gençlik ve öğrencilik yıllarında Müslüman Kardeşler hareketinden olmalarına karşın daha sonra ulusalcı yurtsever bir çizgide ilerleyerek onlardan kopmuşlardı. Çünkü devir, ulusal kurtuluşçu ve sol hareketlerin devriydi. İslamcılık, Ortadoğu halklarını sömürgecilik ve emperyalizmden kurtarma konusunda kötü bir sınav vermişti. Genelde egemen sınıf ve kimi emperyalistlerle işbirliği yapmıştı. Özetle, dünyada ulusal kurtuluşçuluk, sosyalizm ve devrimcilik yükselişte, İslamcılık ve her türlü gericilik inişteydi. Filistin'i Siyonist işgalden kurtarmak isteyen her hareket, mesela Arafat ile Ebu Cihad gibilerinin siyasal İslamla yollarını ayırıp dünyanın yükselen akımına yanaşmaları çok olağandı. Siyaset sosyolojisine uyuyordu ve diyalektiğin bir kuralıydı. Fakat

Arafat ve Ebu Cihad gibileri, daha doğrusu ulusalcı El Fetih yönetiminin hemen hemen tüm lider kadrosu, politik İslam çizgisiyle kökten bir hesaplaşma içine girmediler. Dengeler değiştiğinde yer yer bunlara prim veren davranışlarda bulundular. Her eğilimden halk hareketine kucak açan ulusalcı El Fetih örgütü içinden yeni akımların, özellikle liberal, İslamcı, milliyetçi ve tutucu akımların uç vermesi çok olağandı.

1979'da İran İslam Devrimi'nin gerçekleşmesi, Ortadoğu'daki sol ve ulusal kurtuluşçu dalganın büyük kırılma noktası sayılır. Bölge insanları, Humeyni sonrası yüzlerini iyice politik İslam'a doğru çevirdiler. "Arap sosyalizmi" adı altında halka baskı, zulüm ve yoksulluktan başka bir şey vermeyen yöneticilerin yozlaşmaları, Çin-Sovyet çatışması, Vietnam-Kamboçya Savaşı, efsane Vietnam'ın Kamboçya'yı işgal etmesi, Sovyet birliklerinin Afganistan işgali gibi gelişmeler, Arap insanının zihnindeki sosyalizm imajını iyice karartmıştı.

Bu durumda El Fetih örgütünden kopanlar, kendilerini dine imana vererek farklılaştılar. O hapishanede, cezaevindeki siyasi bir tutsağın, ilk yıllarda çok keskin devrimci kalabildiğini, sonrasında düşüp düşmeyeceği, gerileyip gerilemeyeceği, içine kapanıp kapanmayacağı, gelecekte davaya devam edip etmeyeceğinin, üç sene içinde netleştiğini gözlemledim. Doğal olarak kopmalar veya saflaşmalar bu sürece bağlı gelişiyordu. Özellikle El Fetih içinde yaşananlar bu tespitime uygundu. Ancak Marksistler arasında durum bazen tersine gelişiyordu; sorgudan yenik çıkanlar, arkadaşlarının yardımıyla kendilerini geliştirip bilinçleniyorlardı. Dışarıda yeterli birikimi olmayanlar, hapishane yoldaşları arasında militanlaşıp yetkinleşebiliyordu. Marksist kadrolar da fire verdiler fakat El Fetih yurtseverlerine oranla sayıları çok azdı. En kalabalık ve kitlesel örgüt El Fetih olduğundan, içindeki ateist, solcu, molla, gayrimüslim, Müslüman, liberal, ilerici ve gerici, kendi meşrebine göre davranıp tutum alabiliyordu. Bir anlamda El Fetih tabanını, günümüzdeki PKK'nin dayandığı halk kesimlerinin özellikleri gibi düşünmekte yarar var.

Tekrar vurgulamak gerekirse, Humeyni devrimiyle birlikte İslam yükselmeye başladı. İlk ayrılıp uzaklaşanlar, "Anayurdum Filistin'i seviyorum, zaten onun kurtuluşu uğruna hapishanedeyim. Eski örgütüm olan El Fetih'e de saygı duyuyorum. Artık aktif mücadele verip siyaset yapmak istemiyorum. Benden bu kadar, inancıma bağlı olarak yaşayacağım, ibadetimi yapacağım" diyerek kendisini dine imana verdi. İsrail yönetimi, hem cezaevi içinde hem dışında bu tür uzaklaşmaları, din-iman temelli ayrılmaları dolaylı biçimde teşvik ediyordu. Yeter ki Filistin örgütlerinden uzaklaşsınlar da dinci olsun, tarzında yaklaşımları vardı.

Humeyni'nin 1979 Devrimi'ni temel alırsak, şekillenmeye yüz tutan siyasal İslam; önce *Kur'an* okuma, bunu yorumlama türünden uygulamalarla başladı. Süreç içinde siyasetten uzaklaşmış gibi görünen bu akım, Filistinliler arasında tümüyle siyasete dönüşerek Filistin mücadelesini baltalamaya doğru yol aldı. Sözgelimi, biz açlık grevi yaparken, bunlar artık kendilerini kanıtlayan tavırlar alıp "Açlık grevine katılmıyoruz. Bu oruçtur, o zaman oruç tutmanın ne anlamı olur? Dinde Ramazan ayı dışında oruç tutmak haramdır" diyordu.

Cezaevi yönetimi, bu türden grev ve mücadele kırıcılıklarını teşvik ediyordu. Bu nedenle siyasal İslamcı grupların hapishane yönetimiyle araları iyiydi. Deyim yerindeyse, hapishane içinde onlara daha rahat hareket serbestisi tanınmıştı. Bir ara Marksistler ile İslamcılar arasında çatışma oldu. Marksistlerden biri, bunlardan birini dövdü. Onlar da gardiyanlarla işbirliği içinde kumpas kurup ziyarete çıkan bu Marksist militana birkaç kişi saldırarak kolunu bacağını kırmışlar. Şekillendikçe örgütsel oluşum halini alan İslamcı gruplar ve şimdilerde Gazze yönetimini silah zoruyla elinde tutan İslamcı HAMAS hareketinin ilk nüveleri oradan çıktı. HAMAS'ın tanınmış, birinci derecede değil ama ikinci halkadaki yöneticiliğini yapanların bir kısmı, kaldığımız cezaevinden geçmişlerdi. Ramle Cezaevi, bir anlamda Mamak'taki gibiydi. Askerî bölge olmanın dışında hem tutsak sevk yeri hem de ara bölgeydi. Gelenler 15 gün kalıp çevre cezaevlerine sevk ediliyorlardı. Bazen 15-20 günlüğüne tedavi amaçlı getirilenlerle de bu arada temas ve etkileşimler

oluyordu. Olaylar geliştikçe, bu İslamcıların El Fetih'e yâr olmayacağı ortaya çıktı. El Fetih hep ortada, bir ayağı orada bir ayağı burada durdu. Bu şekilde aralarındaki İslamcı kadroları tutamayacaklarını henüz göremiyorlardı. Meğer başka hapishanelerde de benzer süreçler yaşanıyormuş. Örneğin, 1948'deki ayaklanmanın bazı tanınmış önderleri bizim cezaevinde yetişmişlerdi.

Yedi yıl hapse mahkûm edilmiştim. Yasaya göre, benim dört yıl sonra infaz yasasından yararlanmak suretiyle dışarı çıkmam gerekiyordu. Fakat biz o Filistinlilerin diri ve direngen kesimleriyle hapishanede militan bir tavır sergiliyorduk. Örneğin, tankları kamufleye yarayan arazi ağları yaptırmak istiyorlardı, biz, "Yapmayız, bu savaş suçudur" diyorduk. Ceza olarak, yönetim bize, şu kadar günlük zindan cezası veriyordu. Bu zindanlar, şu filmlerde gördüğümüz, karanlık, lağım çukurunun olduğu, farelerin cirit attığı bodrum katındaki mekânlardı. Cezaevinde gayet sert ve katı, özellikle direngen, militan tutum alan insanlarla birlikte hareket ettiğimden, yedi yıl boyunca doksan-yüz gün bu zindanlarda kaldığım oldu. İsrail yönetimi, "Sen Türkiyeli'sin, Kürt'sün, bu Araplarla, Filistinlilerle ne işin var?" diyerek özellikle benim üstümde durup kin duyuyordu. Cezalandırmak için adeta bahane arıyorlardı. Bu şekilde dört yıl geçti, infaz indirimi için mahkeme önüne çıktım. İstihbarat servisi MOSSAD, hakkımda son derece olumsuz, bu adam iflah olmaz, kabilinden rapor vermişti. Rapor doğrultusunda kanaat getiren askerî mahkeme infazın yakılmasına ve tutukluluk halimin devamına karar verdi. Yedi sene bu tür serüvenlerle doldu gitti.

Tutuklanmadan önce Lübnan'dan tanıdığım gönüllü hemşireler arasında bir İsveçli'yle tanışmıştık. Aramızda bir çeşit yakınlık olmuştu. Tutsak olduktan sonra arayıp beni buldu. Görüşüme geldi. Hapiste nikâhlandık. "Sen cezaevindeyken ben İsveç'te kamuoyu yaratırım. Cezan bitince gelir, mülteci olarak İsveç'te yaşarsın" demişti.

Cezam bitmek üzereyken uluslararası Kızılhaç gelip "Cezaevi sonrasında nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu. İsrail yasalarına göre, bir tutsak, onayı olmadan bulunduğu özellikle siyasi nedenlerle arandığı, ülkeye geri gönderile-

mezmiş. Böyle bir durumda tutsak insanın iki seçeneği var: Ya Kızılhaç aracılığıyla gitmek istediği ülkelere dilekçe sunup talepte bulunur; o ülkeler eğer kabul ederlerse, tutsak yine Kızılhaç tarafından alınıp götürülür, istediği ülkeye mülteci olarak teslim edilir. Yahut yeni bir ülke kendisini kabul edene kadar İsrail'de tutuklu kalır. Ben, başlangıçta Türkiye'ye dönmek istemediğim için, öncelikle İsveçli arkadaşım aracılığıyla oraya gitme başvurusunda bulunmuştum. Bir ülkeye gitmek istiyorsan Kızılhaç vasıtasıyla başvuruda bulunacaksın, o da senin talebini iletecek. O ülke seni kabul ediyorsa senin içerde günün dolduğu zaman uçağa bindirip gönderecek. Yok değilse, bırakmıyor, orada kalıyorsun. Malum olayları izliyorduk. Çok sonradan gazeteler, yayınlar geldiği için takip edebiliyorduk. Bunu da mahkeme kanalıyla aldım, "Ben başka bir dil bilmiyorum, Türkçe biliyorum, bana Türkçe yayın gelsin" dedim. Bunlar grev ve direnişlerin üstüne mahkemelerden sonraki kazandığım haklardı.

Yedi senem bitti, hiçbir yerden cevap gelmedi. Başvuruda bulunduğum Arap ülkelerini Filistin sorununa desteklerine ve olumlu yaklaşımlarına göre sıralamıştım: Cezayir, Güney Yemen, Suriye, Tunus ve Libya. Batı Avrupa ülkelerinden ise İsveç, Norveç, Kanada, Fransa, Avusturya gibi ülkeler için başvuru yapmıştım. Arap ülkelerinin hiçbiri iltica talebimi kabul etmemişti. Nedenini asla öğrenemedim; öğrenmek bile istemedim. Zaten Arap devletlerinin resmî politikaları hep ikiyüzlüdür; bir taraftan Filistin davasına lafta ve paraca destek verirler, öte yandan Filistin örgütlerini kendilerine bağlamak, onları bölüp parçalamak ve hatta siyasi emelleri uğruna paralı asker gibi kullanmak isterler. Filistinli örgütlerin askerî ve siyasi faaliyet alanı ve FKÖ çok etkili olmasından dolayı Lübnan'a da gitmeyi önerdim. Ayrıca ben İsrail tarafından, Cenevre Sözleşmesi'ne aykırı biçimde, yani bağımsız siyasi egemenliğini sürdüren Lübnan topraklarından kaçırılmıştım. Cenevre hukukuna göre kaçırıldığım yere iade edilmem gerekti. Niçin olumlu yanıt vermediler, bilemiyorum. Avukatım aracılığıyla İsrail istihbaratının, Batılı ülkelerin güvenlik birimlerine gerçekdışı raporlar ilettiklerini öğrendim. Sözgelişi o ülkelere

gittiğimde İsrail'in haksız yere baskın yapmasını ve uluslararası hukuka aykırı biçimde, beni kaçırıp yedi yıl hapiste yatırmalarını deşifre etmeyeyim diye hakkımda, dünyanın en azılı ve tehlikeli teröristleri arasında, yolunda raporlar iletmişler.

İsrail, yedi yılımı geçirdiğim sıkı korumalı hapishaneden çıkarıp her an salıverilebilecek konumunda olanların kaldıkları bir tutukevine nakletti. Baktım olacak gibi değil, beni ne bırakıyorlar ne de başka bir ülkeye gönderiyorlar, sonuna kadar böyle beklemek olmazdı. Birçok ihtimal arasında yeniden Türkiye'deki eski örgüt arkadaşlarımla İsrailli kadın avukatım aracılığıyla ilişki kurdum. Türkiye'ye dönersem, ne tür bir ceza veya davayla karşılaşacağım konusunda hukuki bilgiler istedim.

1971 yılında DDKO adına halklara özgürlük isteyen bir afiş asmaktan gözaltına alınmış, ilk duruşmaya çıktıktan sonra kaçıp gitmiştim. 1974 yılında çıkan genel af gereği, sınırı pasaportsuz geçmek, Kürtlere ilişkin afiş asmak, illegal örgüt üyesi olarak faaliyette bulunmak ve benzeri eylemlerin zaman aşımına uğradığı, uğramayanlar ise genel af kapsamına alındığı haberi geldi. Ayrıca Filistin kamplarına gitmek, Türkiye'nin güvenliğini direkt tehdit eden bir faaliyet değildi. Sadece bir asayiş olayıydı. Muhtemelen bu da af kapsamına girecekti. "Eğer gelirsen, havaalanında alınıp savcılığa götürüleceksin. Birkaç günlük sorgu sualden sonra hemen mahkemeye çıkarılırsın. Fazla ceza alacağını sanmıyoruz ya da çok hafif bir cezayla atlatırsın" demişlerdi. Bunun üzerine ben Türkiye'ye gitmeyi kabul edip durumu avukatıma bildirdim. İşlemlere başlandı, yaklaşık 20 gün içinde apar topar alıp havaalanına götürdüler. Uçakta sağıma ve soluma iki MOSSAD ajanı oturdu. Avukatım da benimle birlikte arka koltukta İstanbul'a geldi. MOSSAD elemanları, uçak Yeşilköy Havalimanı'nda piste iner inmez, kapının ağzında beni MİT veya Asayiş Dairesi elemanlarına teslim ettiler. Uçak kapısından dahi görünmeden yerlerine oturdular ve herhalde öyle döndüler. Böylece İsrail'deki ve zindanlarındaki yedi yıl yirmi gün geride kaldı. 1980 Nisan'ında Türkiye'ye giriş yaptım.

1976-1978 yılları arasında biz hapisteyken Filistin askerî ve mülteci kamplarına uçaklarla saldırı yapan İsrail, artık Filistin hareketinin çürüyerek yozlaştığını ve gerilemeye başladığını fark etmişti.

1982 yılında İsrail, Filistin örgütlerine karşı topyekûn bir seferlik içinde Lübnan'ın güneyinden girip başkent Beyrut'u kuşattı. Sabra-Şatilla gibi mülteci kamplarında toplu kıyım yaptı. Nihayet Filistin önderliği ile karargâhının, militanlarıyla birlikte Tunus ile Güney Yemen'e taşınması da dahil bu gelişmelere hiç şaşırmadım. O zaman ben cezaevinde değildim, gelişmeleri bazı Arap radyolarından dinlemekle yetiniyordum.

1980 sonrası Türkiyeli devrimcilerin Filistin örgütleriyle kurdukları ilişkilerin olumlu ve olumsuz yanlarını daha iyi anlayabilmek, 1982 İsrail İşgali'nde Türkiyeli devrimcilerin oradaki trajik ama bir o kadar destansı ve yiğit direnişlerini bilmek ve çıkaracağımız dersler ve tarih bilgisi açısından son derece önemlidir, yaşamsaldır.

Aslında Türkiye'de herhangi bir devrim hareketini başlatmak için Filistin'e gitmek gerekmiyormuş. Belki bizi merak güdüsüyle oraya çeken şey, devrimci romantizm ve karşı konulmaz enternasyonalist dayanışma duygusuydu. Gerisi, bireysel ve kişisel özelliklere, zamana ve zemine göre değişebilen nedenlerdir. '68 kuşağı, gerçekten yukarıdaki iki tespitim doğrultusunda gidip döndü. Fakat '78 kuşağı, özellikle 12 Eylül darbe yönetiminden sonra, adeta sığınacak bir yer buldu. Ölümcül ve yaşamsal mücadele de soluğu Suriye ve Beyrut'a aldı, neredeyse kendisini oraya atarak canını zar zor kurtarabildi. Ancak kurtulduk diyemeden, kendini oradaki sıcak savaşın, çatışmalar dizisinin ateş çemberinde buldu. Nitekim bu kuşak çok sayıda şehit verdi, aynı oranda destan ve romanlara konu olabilecek serüvenler yaşadı.

Türkiye'de silahlı veya silahsız bir devrim hareketi başlatabilmek için temel kadrolardan bazılarının oraya gönderilmesi mümkündü. Bu gibi şeyler, her yerde olabilen şeylerdir. Filistinli örgütler de meşrebine göre Cezayir, Kuzey Kore, Çin, Bulgaristan, Doğu Almanya, Sovyet Rusya ve Küba'ya askerî-siyasi kadrolarını eğitim amacıyla gönderiyorlardı.

Demek istediğim, bir hareketin neredeyse beyin takımının oralarda bulunması, şart değilmiş. Bu anlamda fazlasıyla hayalci, meraklı ve romantik takılmıştık. 12 Mart 1971 faşist yönetimi dönemindeki THKO, THKP-C, Aydınlıkçılar, TKP-ML dahil tüm hareketler için söylüyorum. Fakat 12 Eylül cuntası sırasında Filistin'e gidenlerin temel hedefi ve güdüsü, enternasyonalist mücadeleye katılmak ve savaşmak değil, sığınma ve barınmaydı. '68 kuşağınınki asla sığınma olmadı; dönüp devrim ateşini yakmak, silahlı mücadele başlatmak temel düşünceydi. Tarihe dipnot düşmek düzleminde birinci saptamam budur.

İkinci saptamam; Filistinlilerle enternasyonalist dayanışma gerekiyordu ama bu ölçüde olmamalıydı. '68 kuşağı ama özellikle '78 kuşağı, kendini, Türkiye'deki devrim hedefini gölgede bırakıp erteleyecek düzeyde, Filistin davasına adadı. Ölümüne savaştı, bu uğurda onlarca şehit verdi. Kendimizi inkâr edercesine, Filistin hareketine bu kadar adanmışlık, bana kalırsa aslında Türkiye devrimci hareketinin perspektifini karartmıştır. "Peki, Türkiye ve Kürdistan devrimi ne olacak?" sorusunun cevabı bulanıktı, muğlaktı ve ertelemeciydi.

Dolayısıyla eğer '68 ve özellikle '78 kuşağının devrimcilerinde aşırı adanmışlık değil de gerçekçilik egemen olsaydı, belki Türkiye'de devrimci hareket bu durumda olmazdı. Kabahat, bugüne kadar yenilmişliklerinin, bozgun ve vurgun yemelerinin doğru düzgün muhasebesini bile yapmamış o dönemin önder kadrolarında, izledikleri yanlış değerlendirmeler ve stratejilerinde aranmalıdır. Yoksa Hasan Mantıcı ve Adil Okay gibi arkadaşlarımız, Türkiye'ye dönünce bakmışlar ki, önderleri ya hapiste, ya dağılmışlar yahut Avrupa'da mülteci olmuşlar. Çil yavrusu gibi dağılan harekete, Adil Okay veya Hasan Mantıcı gibi arkadaşlarımız ne yapabilirdi? Bu arada tarih yukarıda telaffuz ettiğim "belki" sözleriyle ilerlemez ama böyle olabilirdi, diye geleceğe ilişkin bir ders çıkarmak istiyorum.

Ölüme, kendini inkâra varan bu adanmışlık, şu noktada içimi yaralıyor: Filistin davası, önderlikleri tarafından putlaştırıldı. Milli burjuvaziyi temsil eden El Fetih, teslimiyetçi politikasıyla davanın bayrağını yere attı. İslamcı HAMAS

ise çok sinsice ve hatta İsrail yönetimiyle dolaylı dolaysız işbirliği içinde, on yıllar boyu süren mücadelenin kaymağını yedi.

2000'li yılların başında Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta Sabra-Şatilla Mülteci Kampı'na gittik. Sabra-Şatilla'yı, hem katledilenlerin gömülü bulunduğu yere uğrayıp çiçek koyarak dayanışma duygularımı ifade etmek hem de eskiden Filistinlilerle birlikte mücadeleye katılan biri olarak anılarımı ve bilincimi tazelemek amacıyla ziyaret ettim. Kampın nizamiye kapısında bekleyen silahlı Filistin milislerine, kim olduğumu, nereden geldiğimi açıkladıktan sonra izin aldım. Onlarla ayaküstü sohbet ederken, "Eskiden El Fetih örgütünde, Arafat ile birlikte mücadele saflarındaydım" deyince karşımdaki Filistinli nöbetçiler, Arafat'a olmadık küfürler edip onun için, "Haindir, Filistin'i sattı, öldürülmeyi hak ediyor" dediler. Orada acı gerçeği kavradım: Filistin davası elden gitmişti veya terk edilmişti. Bu yanıyla acaba Türkiyeli ve uluslararası devrimcilerin verdikleri emek berhava mı oldu, diye yüreğim acıyor, içim kanıyor.

Adanmışlık bağlamında Lübnan'daki PKK, Beyrut, Güney Lübnan ve Bekaa Vadisi'nde çok daha gerçekçi davrandı. İkinci noktadan hareketle söylüyorum: PKK, Filistinlilerle hep dayanışma içinde oldu, onlarla aynı mevzilere girdi. Fakat Türkiye Kürdistanı'ndaki devrimci mücadeleyi asla geri plana itmedi. Öncelikle Kürdistan devrimini esas alan bir siyasi plan doğrultusunda hareket etti. Ara sıra Filistinlilerin yanında çatıştı ama Kürdistan devrimine lazımız diye daha gerçekçi yaklaşıp kendini korumasını bildi. 1982'de İsrail'in Güney Lübnan'ı işgali sırasında Türkiyeli devrimciler ve Filistin direnişçileriyle omuz omuza Arnon Kalesi'nde sonuna kadar direndi. Yanılmıyorsam, 13 gerillasını kaybetti. Bu olaydan sonra, kendi davasına ve mücadelesine yoğunlaştı. PKK kendi kamplarını kurarak güçlendirip kendi devrim yürüyüşünü devam ettirdi.

Üçüncü saptamam; Türkiyeli devrimci hareketler, deyim yerindeyse savaş tekniği düzeyinde de yanlış işler yaptı. Türkiye'de şehir gerillacılığını savunan birkaç örgüt vardır. Şimdi gidiyorsunuz Filistin'de kır gerillacılığı üzerine çalışıp dönüyorsunuz. Türkiye'de, özellikle büyük şehirlerde

şehir gerillacılığı yapmaya çalışıyorsunuz. Bu noktada savaş sanatı ve tekniği açısından bir yanlış var.

Dördüncü saptamam; Filistin tecrübesi, her şeyi silaha, silahın gücüne fazlasıyla bağladı. İktidarı ve devrimi, dogmatik biçimde namlunun ucunda görme alışkanlığı getirdi. Sorunları da silahla çözme alışkınlığı getirdi. Bu tür tek yanlı anlayışların acılarını kendi iç çatışmalarımızda da gördük. En azından ben okuduğum kadarıyla, örgütler arası çatışma çok sayıda devrimcinin canına malolmuştu. Başka noktadan bakarsak, farklı bir hata daha tespit etmek mümkün: Hatay'dan Antep'e, Adıyaman'a kadar olan bölgede, TKEP kadrolarının elinde, hemen hiçbir örgütte, kimsede olmayan silahlar vardı. Fakat kitle hareketi nedir, devrim stratejisi nedir, konusunda çok tereddütler yaşadıkları için genel olarak örgüt atıl kaldı ve dağıldı. Acilciler, MLSPB hareketi neredeler şimdi? Türkiye'nin en köklü ve kitlesel hareketi kabul edilen Dev-Yol'dan geriye ne kaldı? Üstelik bu geleneğe bağlı bazı gruplar Karadeniz, Malatya gibi yerlerde 12 Eylül'ün hemen ertesinde dağa çıkarak barınma ve silahlı mücadeleye başlama denemeleri yapmışlardı. Aynı saptamayı Kawa, Rızgari ve DDKD gibi Kürt hareketleri için yapmamız mümkündür.

12 Eylül'de diyelim, ilk kurşunu diğerleri değil de bunlar atsaydı, kitleyi peşlerinden götüreceklerdi. Başarırlar mıydı başaramazlar mıydı, o ayrı bir mesele. Demek silah ile doğru siyaset arasındaki dengede, siyasetin üstünlüğü olmalıydı. Oysa silah, siyasete hükmetti. Bu aynı zamanda, devrimci hareketler arasında doğru düzgün stratejinin yokluğunu da gösteriyordu. Bazı örgütler ise silaha tepki olarak salt siyasete ağırlık vererek, devrim yapacakları yanılgısına kapıldılar. Silahı kutsayıp, siyaseti veya sadece siyaseti tek mübarek yöntem sayıp silahı göz ardı etmek, yanlış olmanın ötesinde diyalektiğe de aykırıydı. Sadece olay silahla olmuyormuş, stratejiyle de, siyasetle de oluyormuş gibi bir ders de çıkardı.

Beşinci saptamam; Filistin deneyimi, orada bulunmak, diğer yanıyla biz devrimcilere hep gerçekçiliği öğretti. Galiba bizim arkadaşlar, oradaki gerçekçiliği yeterince öğrenip kavrayamadılar. Reel politik, realizm, halkla ilişkiler üze-

rine politika üretiminde, Türkiye devriminin perspektifleri konusunda olsun, bize çok az şey öğretmiş olmalıydı. Filistinliler arasında "her şey Filistin için" algısı çok güçlüydü, uluslararası ve örgütlerarası ilişkide, Siyonizm ile mücadelede "Filistin merkezli" genel çıkarlar esastı. Arafat, Batılı ülkelerden Sovyet Bloku'na, oradan Çin, Vietnam ve Küba'ya, Arap ülkelerine ve 77 ülkeden oluşan Bağlantısızlar Hareketi'ne kadar her devletle ilişki kurardı. Sonuçta, Filistin'in kimseye bağlı olmayan bağımsız kararı, konusunda ısrar ederdi. Ama bizdeki hareketler, neredeyse mücadele tarihlerinin büyük bir kısmını, Sovyet mi, Çin mi, Arnavutluk mu, Küba mı, diye tartışmalarıyla geçirdiler.

12 Eylül darbesi gelmek üzereydi; tehlike kapıdaydı ama biz hâlâ bu tartışmalardan kurtulup Türkiye'nin özgünlüğünü yakalayamamıştık. Tartışmalar 12 Eylül'ün ilk yıllarında da sürdü. Herkes kendine göre, Türkiye devriminin yolu hakkında çok şey yazdı. Demek ki bunların hiçbiri yerini bulamamış, isabetli olmamıştı. Yerini bulsa muhakkak karşılığı da olacaktı. Oysa PKK böyle yapmadı. Çok net perspektifler üretti. Mao, Çin'in özgünlüğünden yola çıkarak Komintern'in hatalı siyasetlerine ve baskılarına rağmen Kızıl Devrim'in yoluna çizmiş, kimi maceracı eğilimlere karşın buna uygun hareket etmişti. Vietnam lideri Ho Chi Minh, ulusal kurtuluş devrimini başlatmak için çok net tespitler yapmıştı. Ho Amca, "Kurtuluş için ilk kurşunu attığın zamanı iyi belirleyeceksin, mücadele edeceğin bölgede yaşayan halkın tarihine bakacaksın. Orda geçmişte halk ayaklanmaları ve isyan geleneği var mı, yok mu diye inceleyip yeniden formüle edeceksin. İsyan edeceğin bölgede sıkıştığın zaman geri çekileceğin, sınırı geçip geçici olarak sığınabileceğin stratejik derinliği olan başka bir alan var mıdır, ona bakacaksın" demişti.

Altıncı saptamam; birisinin Arnavutluk'a, diğerinin Çin'e bağlı, ötekinin Küba veya Sovyet yanlısı olmasının haricinde bizdeki devrimcilerin, Filistin dışında, dünyadaki devrimci örgütler, özellikle Asya, Arap ülkeleri, Afrika ve Latin Amerika'daki devrimcilerle ciddi bir bağı yoktu.

Türkiye devriminin gidişatını etkileyecek derecede olmayan istisnaları, yani filanca Türkiyeli sol-devrimci ör-

gütle filanca ülkenin devrimci örgütü orasında daha derin ve ortak devrimci pratikleri hayata geçirebilmeye yönelik bağlantıları saymıyor, yukarıdaki tespitin dışında tutuyorum. Bağımız, ilişkide bulunduğumuz evrensel devrimci hareketin bulunduğu ülkeyi ziyaret etmek, varsa etki alanlarını ve kurtarılmış bölgelerini görmek, yayınlarını izlemek, oradaki yetkililerle söyleşi yapmaktan ibaretti. Yine devrimci hareketlerin temsilcilerini Türkiye'ye davet edip onlara konferanslar verdirmek, ortak basın toplantıları düzenlemek, kendi deneyimimizi aktarmak, Türkiye'de dikkatlerine sunulabilecek mücadele alanlarını göstermek ve yayın organlarımızda onların görüşlerini, söyleşilerini ve haberlerini yayınlamaktı.

İranlı devrimcilerle gerçekleşen daha sıkı ve organik ilişkileri bir yana bırakıyorum. Ortadoğu örgütlerini, devrimci dinamikler açısından, bölge devriminin geleceği açısından da değerlendiremedik.

Solcular, İtalya Komünist Partisi'nin, Fransa Komünist Partisi'nin, Alman Komünist Partisi'nin literatürlerini tercüme de ediyorlardı ama bu okumalar ve çabalar maddi karşılığı olmayan bir şeye dönüştü.

12 Eylül'de kimi hareketlerin önder kadrolarının birçoğu, ânında soluğu dışarıda almıştı. Daha radikal olanlarının ilk nefeste Filistin'e gitmelerini saymazsanız, çoğu Avrupa'da soluğu almış. Mesela, Türkiye'deki güçlü bir Kürt hareketi olan Rizgarî'nin önderlerinden biri 1980'de Avrupa'ya sığınıp 1990'ların sonunda ülkesine dönmüştü. Kürdistan'da PKK çizgisine alternatif bir oluşumu örgütleme hedefiyle halk ve aydınlarla görüşmeler yapıyordu. Urfa'daki benzer bir toplantısında halk, kendisine, "12 Eylül darbesi gelince, bizi bırakıp kaçtın, bize önderlik edemedin. Şimdi yeniden örgütlemeye kalkıyorsun. Peki, bu sefer sıkıştığında yine bizi terk edip gitmeyeceğini nereden bilelim?" diye sormuştu. Tek tek hikâyelerine baktığınızda nasıl bir ruh hali ve siyasal zeminde Ortadoğu'ya çıkıldığı açıklığa kavuşuyor. Bunlar altyapısı bile olmayan, can havliyle gidişlerdi. Benim, bireysel biçimdekine benzer bir ruh hali. Bu arada samimi ve planlı giden az sayıda devrimciyi, yukarıdaki eleştirilerden istisna tutuyorum.

Aynı düzlemde farklı bir tespitim; Türkiyeli bazı çevre, hareket ve örgütler ise kendi güçlerini abartarak, neredeyse bire bin katarak, başka ülkelerin devrimcilerini yanıltma yoluna gittiler. 2000'li yılların sonu olmalıydı, İstanbul'dayım: Filistin'deki Marksist örgütlerden Filistin Halk Cephesi Merkez Komitesi Üyesi Leyla Halid gelmişti. Onun söyleşi yaptığı yere gittim. Ev sahibi Türkiyeli oluşumun temsilcisi, Leyla'ya kendileri hakkında son derece abartılı şeyler anlatıyordu. Bulunduğu mekânı, önemli bir Marksizm akademisi veya enstitüsü olarak sundu. Leyla, mübalağalı tanıtımdan yola çıkarak bu tür bir akademinin, sanki eski Sovyetler Birliği'nde Lumumba Üniversitesi ayarında bir şey olduğunu sandı. Ardından, "Galiba bizim hareketimiz, zaman zaman eleman ve kadrolarını bu akademiye gönderme ihtiyacı duyacaktır" dedi. Ben şaşırmıştım. Oysa akademi denilen şey, hepi topu, mütevazı bir hareketin seminer ve eğitim odasından öte gitmiyordu. Devrimci ilişkiler abartı ve yanıltma üzerine kurulamaz; kurulsa bile gelişme şansı olmaz. Devrimci bağlantı ve dayanışmalarda esas, ilkeli davranmak, gerçekçi olmak ve abartılardan elverdiğince kaçınmaktır.

1982'de İsrail'in Lübnan'ı adım adım işgal ederek Beyrut'u kuşatması, Filistin askerî kamplarını günlerce bombalaması, karargâhlarını çembere alması ve zaptetmesi, Filistin hareketinde ciddi bir kırılmadır. Olumsuz anlamda tarihsel bir dönemeçtir. FKÖ zaten bürokratikleşmiş bir yapıydı ve 1982 yenilgisi kendisi için kaçınılmazdı. Dikkat ederseniz, Filistinli silahlı militanlar, o yenilgiden sonra değişik Arap ülkelerine gönderildiler. Arkasından, FKÖ Genel Kurulu, yani parlamentosu, 1985 ya da 1986'da Cezayir'de toplandı ve bu kırılmaya uygun bir çizgi izledi. Hemen akabinde de İsrail'le Madrid görüşmeleri denilen ara görüşmeler başladı.

Ondan sonra ikinci bir kırılma daha yaşandı. Ebu Nidal'a bağlı kimi gruplar, görüşmelere katılan Issam Sartawi gibi kimi Filistinli liderleri katlettiler. FKÖ, barış yan-

lıları ve mücadele yanlıları diye·ikiye ayrıldı. Bu gerileme ister istemez bugünkü teslimiyetçi pozisyona geldi. Niçin? Bir kere, o yozlaşma, örgütlerin hepsinde görüldü. Daha önemlisi ülkeyi dışarıdan kurtaramazsın. Filistin'de ayağın yok. Yani Filistin'deki bütün kadroları, İsrail tarafından tutuklandı. Kimse başını kaldıramıyordu. Filistin'in içinde yoksan, dışarıdan ancak adam alırsın, başka bir şey alamazsın. Nitekim çok sonradan HAMAS'ın niye orada örgütlü olduğu görüldü. İsrail, HAMAS'a başlangıçta, FKÖ'ye alternatif olabilir, böylece Filistinliler parçalanabilir, gerekçesiyle sinsi bir planla yardım etti. Fakat HAMAS kadroları içerideydi, halkın arasındaydı, ayağı da işgal altındaki Filistin toprağındaydı.

HAMAS'ın örgütlenmesine, güç olmasına petro-dolar şeyhlikleri de petro-dolar katkısında bulundular. Öte yandan FKÖ'yü, Filistinlileri ayakta tutan şey ise uluslararası konjonktür ve Irak, Libya, Suriye, Cezayir gibi radikal milliyetçi ülkeler ile Sovyet Bloku, Çin, Küba ve benzeri sosyalist ülkeler, Arap devletleri ve Bağlantısızlar Hareketi'nin çok yönlü destekleriydi. Arafat giderek özellikle İran İslam Devrimi ile 1982 kırılmasından sonra daha geri pozisyonlar aldı ve politik İslam'a meyletti, içeride HAMAS gibi İslamcı kuruluşlara prim verdi. Ulusal kurtuluşçu söylemini İslami söylemlerle, ayetlerle ve hadislerle süslemeye başladı. Dolayısıyla inisiyatifi, HAMAS örgütüne kaptırdı.

Filistinli ulusalcı önderlerin yurtseverliklerinden şüphe duyulmaz. Sınıfsal açıdan bakıldığında, milli burjuvazinin temsilcisi El Fetih, ulusal kurtuluş savaşının bayrağını gemiden aşağı atmıştı. O çürümüşlük içinde böylesi bir sonuç kaçınılmazdı. Onun için ben İsrail-Filistin arasındaki 1993 tarihli Oslo görüşmelerinde Filistinlilerin ve Arafat'ın kendi topraklarına girmesini hoş karşıladım. Çünkü ilk defa kendi topraklarına ayak basıyordu. Halkıyla organik bağ içine giriyordu.

Filistinli Marksistler (HC-DC), bu fırsatı iyi değerlendirmediler, Oslo görüşmelerinin teslimiyetçi yönünü görüp eleştirmeleri olumluydu. Ancak Filistin önderliğinin anayurduna geçiş yapmasını fırsat bilerek, yıllar boyu hasretini çektikleri işgal altındaki topraklardaki kitleleri kucak-

layıp örgütlemekten kaçınmaları, Filistin yerine Suriye ve Ürdün'de karargâh kurmaları tarihî bir yanılgıydı. HAMAS ve El Fetih'e alternatif olabilme ve devrimci rekabet noktasında çok geç kaldılar. Son birkaç yıldır gerçeği idrak edip Filistin topraklarına taşındılar ancak atı alan Üsküdar'ı geçmişti. Kitleler ya HAMAS ya El Fetih'in denetimindeydi. Özellikle HC, işgal altındaki topraklara gitmemekte direndi. Direndikçe kitle içinde tabanı olmadı. Kitlenin gözünde fazla itibar kazanamadı. Halktan uzaklaştı. Marksistlere alabildiğine destek veren Sovyet Bloku sistemi çökünce, lojistik ve parasal güçleri azaldı, zayıflamaları kaçınılmaz oldu.

Düşünün HC, DC ve Komünist Partisi, üç solcu örgüt, genel seçimlerin toplamında yüzde 23 oy alıyor. Gazze'nin hepsi eskiden komünist, Marksistti ama şimdi HAMAS'a geçtiler. Ana neden, kendi toprağında, halkın içinde ve içeriden militancılıktı. HAMAS, MOSSAD aracılığıyla geliştirildi ama sonuçta kendi sınıfsal tabanına oturdu. Şu anda HAMAS yönetimde geriliyor. Çünkü iktidarda sömürücülük ve vurgunculuğun yanında halka baskı/zulüm uyguluyor. Bunlar çürümenin ipuçlarıdır. Bu tür çürümüşlüklerden hem HAMAS hem de Filistin Yönetimi tarafından olumlu bir şey çıkacağına dair umudum, giderek azalıyor. HAMAS olayından çıkarılması gereken en önemli dersin, dinî söylemlerle halkı kazanma taktiğinin yanlış olduğudur. Devrimci bir hareketin diğer siyasi örgüt ve kesimlerle yapacağı ittifakların belli riskleri vardır. Fakat siyasal İslam'la yapılacak ittifaklar, bu uğurda ona verilecek tavizler çok daha risklidir.

Melek Ulagay

Ben, Filistin hareketine çok yüzeysel baktıklarını düşünüyorum. Kendi hareketim için söylemek gerekirse, Filistin'de hakikaten sorun nedir, ne oluyor meselesinin gerçek anlamda irdelenmediğini, daha çok "Filistin'de bir silahlı mücadele var, orada silah var" biçiminde, dar bir algıyla yaklaşıldığını düşünüyorum. Devrimci hareket içinde kaba hatlarıyla SD ve MDD ayrımında, Filistin hareketi,

MDD fikri etrafında bir araya gelenlerin, silahlı mücadele fikrinde olanların hayranlık duyduğu bir hareketti. Bizim kuşağın, Filistinliler ve değişik Filistinli hareketlerin ne yapmak istedikleri, oradaki gerçek amaçlarının ne olduğu, mücadele biçimlerinin doğru mu yanlış mı olduğu soruları üzerine fazlaca kafa yormadıkları, yüzeysel yaklaştıkları kanısındayım. En basitinden, orada kaldığınız bir yerde, adamların ne yapmak istediklerini anlamaya çalışmaz mısınız? Eninde sonunda Filistin halkıyla birlikte olmak diye bir şey var. '78 kuşağı, daha farklı, daha net, daha açık bakıyor, oraya gitmiş, savaşıyorlar, "Ben, Filistin halkıyla dayanışacağım" diyor. Bu çok daha anlaşılabilir bir şey ama bizim kuşak böyle de yapmamış. Örneğin, İspanya İç Savaşı'nda, yabancı birçok ülkeden insan gidip çarpışmış, aralarında ideolojik çelişki ve çatışmalar çıkmış. Ama insanlar en azından bir bilinç içinde, kendi seçimleriyle gitmişler. Başta George Orwell, savaşan birçok yazar, sanatçı sayısız eser yazmışlar. Biz ise gidip bir buçuk yıl kalıyoruz ama orada ne olduğunu bilmiyoruz. Beyrut nasıl bir şehir, burada hangi dinamikler vardır, hiç merak etmiyoruz. Ben kendimce okudum, araştırdım bir dönem. Onlar hayatlarının o kesitlerini yok, yaşanmamış sayıyorlar.

'78lilerden Adil Okay yazdı, anlattı. Onların ilişkisi çok daha net bir ilişkidir. '78liler daha kitlesel bir hareket, '68 kitlesel bir hareket değil. Biraz da oralara sürüklenmiş insanlar, aslında hüzün verici bir olay. Ben o süreçte çok etkilendiğim için bu tarihi sonradan çok okudum. Kavramaya çalıştım. Siyasal Bilgiler'de doktora tezim Filistin milliyetçiliği üzerineydi.

Bence Kürt hareketi bir halk hareketi olduğu için, Filistin hareketini daha iyi biliyor, daha iyi tanıyordu ve ondan ders çıkardı. Türkiye solu hiçbir zaman bir halkın hareketi olamadı, olamıyor. Filistin siyasal hareketleri ile çok yüzeysel bir ilişki kurulmuş. Yazılmış kitaplarda çok sınırlı, iyi niyetle kaleme alınmış ama Filistin'le ilgili derin ve global olmayan araştırmalar bunlar.

Bu entelektüel uzaklık, yüzeysellik, beni hep düşündürmüştür. Filistin hareketi, tarihi, mücadelesi üzerine çok ciddi bir kütüphanem var. Uluslararası sonsuz kaynak var

ama Türkiye'de bulamazsınız. Türkiye'de Türk ulusunun zaten Araplara tepeden bir bakışı var. Türklerin Araplara bakışı açıkça kolonyalisttir.

Bir yönden çok acı şeyler yaşadım ama bir yandan da dünyam açıldığı için çok şanslıyım. Bugünkü Ortadoğu'yu birçok insandan çok daha farklı değerlendirebiliyorum. Çünkü bu süreci hep okudum, ne olup bittiğini hep çok yakından izledim. Dostlarım oldu. Paris'e gidip geldiğim için orada temaslarım oldu. Beyrut'la ilişkim kopmadı, hep gidip geldim. Kısaca, bölgeyi hep izledim. Bunlar bana, bugün içinde yaşadığım bu bölgeyi kavramamı ve birçok insandan daha çok bilmemi sağladı. Bugünkü çatışma ve çelişkilerin tarihî kaynaklarını, arka planını bilmek gibi bir olanağa sahip oldum ve yaşananların hiçbiri de beni şaşırtmadı.

Gördüğüm, içinde yaşadığım bu olayların değerlendirmesini hep yazmak istiyordum. Ama her zaman darbelerle önünüz kesiliyor. İşten atılıyorsunuz, okuldan çıkarılıyorsunuz, bir hayat mücadelesi içerisindesiniz. Bu yaşımda bile ne olursa olsun artık yazmalıyım duygusu yaşıyorum. Türkiye'nin en büyük sorunu, hiçbir zaman insanların özgürce düşünebildiği, kendisini ifade edebildiği bir ülke olmamasıdır. Hep sınırlamalar ve size konulan çerçeveler içerisinde yazmaya, çizmeye zorlandınız. Benim yazmamam adeta buna bir protestoydu. Ama Türkiye niye böyle bir ülke oldu? Türkiye'den neden böyle yazılar çıkmıyor? Niye fikir çıkmıyor? Size dıştan dayatılan bu baskı bir süre sonra içselleşiyor ve otosansüre dönüşüyor. Özgür olmayan ruhlardan yaratıcılık çıkarmak kolay değil.

Değişik halkların yaşadıkları, tarihten gelen sorunlara bu kadar yakından tanık olmak, her şeyden önce insanın iç dünyasını, düşünce dünyasını, dağarcığını zenginleştiriyor. Ama siz her yaptığınız yeni şeyde karşınızda devletin otoritesini buluyorsunuz. Türkiye'de kendini bastırmak ve yok etmek üzerine kurulu bir baskı düzeni var. Bu iktidara özgü bir şey değil. Fark etmiyor, askerî yönetim zamanında da, sivil hükümet zamanında da bu şekilde yaşanıyor.

Müfit Özdeş

Filistin deneyimi her şeyden önce benim dünyamı genişletti. Çok dar kalıplar içerisinde düşünmekten uzaklaştırdı. Filistin hareketinin dışarıdan bakıldığı gibi olmadığını gördüm. Uzaktan da olsa FKÖ'nün yozlaşmasına tanık olduk. Türkiye'deki Filistin gençlik örgütlenmesini yürüten arkadaşlarla sonradan tanıştım. Onlar vasıtasıyla o yozlaşmayı gözlemledik. Bir Filistinli arkadaşımızın ağabeyi vardı. FKÖ'nün üst düzey adamlarındandı. Adamın zimmetinde imkânları varmış. Ürdün'de kendisine FKÖ'nün verdiği maaşla edinemeyeceği ufak bir çiftlik almış. Arkadaşımız, ağabeyim bu tür işler yapıyor, diyor ve bu duruma çok üzülüyordu. Yine Arafat'ın Paris'te yaşayan karısının 20 milyon dolar serveti olduğu söyleniyordu. Belki bu abartılıydı ama zengin bir hayat yaşadığı ortadaydı. Bir yandan bu örnekleri, öte yandan da oradaki sefilliği gördük. Mesela Türkiye'de de sefilliği bilirim ama o sefillik bu sefillik değildi. Oradaki sefillik inanılmazdı. Sokaklardan lağım akıyor, kedi kadar fareler yer yatağında yatan insanların üzerinde pervasızca geziniyor; insanlar pis olduğundan değil, altyapıdan yoksun yaşayan yoksul bir halk oldukları için. İsrail sınırları içinde kalanlar işsizlik gibi farklı sorunlarla iç içe yaşıyor. Sonra içlerinden birileri esrarengiz paralarla birtakım müreffehlikler ediniyorlar. Eskiden en radikal olanından en dincisine bütün gruplar FKÖ içindeydi. El Fetih'ten ümidi kesince halkın çoğu başka arayışlara yöneldi. HAMAS, Müslüman Kardeşler çizgisinden feyiz alan bir harekettir.

Döndükten kısa bir süre sonra iki Filistinli komando, Mısır Büyükelçiliği'ni bastı. Orada birilerini rehin aldılar. Girerken kapıda bekleyen Türk polislerinden birini öldürdüler. Öyle biçimsiz, cahilce, kötü bir eylemdi. Büyükelçiliği basan iki gerillayla temas kurmak, rehineleri serbest bırakıp teslim olmaya ikna etmek için FKÖ'den Ebu Firas adlı bir yetkili geldi. O zamanlar Ecevit başbakandı. O vesileyle Türk hükümeti ve FKÖ arasında bir yakınlık doğdu. Hemen kısa bir süre sonra Ankara'da büyükelçilik statüsünde FKÖ temsilciliği açıldı. Baskını yapanlar da cezaevine gönderildi. Filistin devleti ilan edilir edilmez, Ecevit hükümeti, Filistin devletini tanıdı. Türkiye, dünyada, Fi-

listin devletini tanıyan ilk ülke olduğundan diğer devletler şoke oldular.

Biz de Filistin Dostluk Derneği kuralım diye kolları sıvadık. Etkili isimlerle ilişkiye geçildi. Sadece sol bileşimli bir dernek olmadığından Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil bu girişimi hararetle destekledi. Girişimin Filistin ayağını oluşturan Büyükelçi Ebu Firas, hiç de diplomat vasıfları taşımayan, otuz yaşlarında bir gençti. Hareketi sanki FKÖ'ye bağlı bir organmış gibi idare etmeye kalkışınca insanları soğutup kaçırdı. Çağlayangil de hayal kırıklığına uğradı ve o dernek yaşatılamadı. Norveç'te Filistin Dostluk Derneği vardı. Ona benzer bir çalışma yapabiliriz diye umuyordum fakat olmadı.

Filistin hareketinin sunduğu olanaklar yeterince değerlendirilemedi. Çünkü öyle bir perspektif de yoktu. Oradaki olanakların yeterince değerlendirilmesi derken kasıt ne? Mesela biz Ürdün'e gitmişiz, bu işler nasıl oluyor, onu öğrenmek, biraz da silah alıp dönmek istemişiz. Bizde bakış bu olduktan sonra oradan ne alabiliriz? Biraz silah aldık, onu da zaten döner dönmez kaptırdık. Mesela oradan siyasi olarak öğreneceğimiz çok şey vardı. Onlara hiç dikkat etmedik. Ancak bunu son günlerde Beyrut'ta fark edecektik. Bir de gözümüz orada değildi. Mesela, Cengiz kadar olmasa da Arapça öğrendim ben. Çünkü öğrenmek için merak gerekiyor. Dil öğrenmeyi boş iş olarak görenler de vardı. Halbuki dilini öğrenmezsen, o halktan ne öğrenebilirsin? Düşünebiliyor musunuz, Ömer Özerturgut, Beyrut'a geldiğinde, "Beş yıldır Almanya'dayım ve tek kelime Almanca öğrenmedim" diye övündü.

Bir kadro, hatta yöneticinin, sınıf dediği, silahlı mücadeleye inanmadığı, gerilla savaşı vermeyeceğini bildiği ve inanmadığı halde yurtdışındaki gençleri askerî eğitim alması için kamplara göndermesi akıl tutulmasıdır. İnsan bir şeyi kendisine telkin ede ede zamanla onun esiri de olabilir, yanılsamaya da düşebilir. Burada, sendikal çalışma yapmadan, sınıf içinde çalışmadan, siyasal mücadele olacağını bilmene karşın bu politikanın da kararını tam veremediğin ortaya çıkıyor. Sonra da kırlardan şehirleri kuşatacaksın! O başka bir dünya, bu başka bir dünya. İkisini de yaşıyorsun.

Bu, dindar bilimadamları bir yandan Allah'a, kitaba, yaradılışa inanıp diğer tarafta tipik laik bir bilimadamı gibi bilimle ilişki kurup fiziğe, kimyaya, matematiğine inanmalarına benzer. Bütün bilim disiplinlerini de bilirler. Ve onları asla karşı karşıya getirmezler. Sen getirirsen de sana düşman olurlar. Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu dersin. Yani o çelişkinin üstünü örtmüş, gömmüş, o şey, o düalizm bir iman haline gelmiş. Hem işçi sınıfı devrimine inanılacak hem de köylülerle kırlardan şehirler kuşatılacak. Zaten bu ikisini buluşturmaya kalkınca Ayhan isimli bir arkadaşımız şizofren oldu.

Ayhan, biz oradayken gönderilen birkaç arkadaştan biriydi. İTÜ mezunu bir mühendisti. Biz, o sırada Aydınlık hareketi olarak yoksul köylülere özeniyoruz. Proleterleşme, proleter olma fikrinden de geçtik, yoksul köylü gibi düşünmeye, yoksul köylü gibi hissetmeye, yoksul köylü gibi olmaya çalışıyorduk ve kendimize bunu telkin ediyorduk. Birkaç devrimci arkadaşın hiçbir üretimde bulunmaksızın oturduğu yerde, bir arada bulunmakla proleterleşmesi fikri bile absürd ama hadi onun ufak bir tutarlılığı var. Köylüye gelince, hiç tanımazsın, yoksul köylü nedir, yoksulu nasıldır, zengini nasıldır? Örneğin ben, yoksul köylülerle Şam'da sivil cezaevinde tanıştım. İçler acısıydı halleri. Meğer biz, yoksul köylü olma telaşı içindeyken, Ayhan bunlardan derinden derine etkilenirmiş. Biz, onu zamanında fark edemedik. "Yalnız bir türlü yoksul köylü gibi olamıyorum" demeye başlayınca, "Bir çırpıda nasıl olacaksın, hele Türkiye'de silahlanıp kırlara çıkalım, bak o zaman olursun" diye aklımızca teselli ediyorduk.

Fakat Ayhan, hele Mazumdar'ın yazdıklarını okuyunca daha bir azıttı. Yine bir gün her zamanki gibi oradaki cephaneliği korumak için nöbetteyiz, elimizde içi dolu silahlarımız var. Gündüzleri sürekli iki nöbetçi oluyorduk. Herkes bir gece bir de gündüz nöbetine kalkardı. Biri beni, "Kalk, kalk!" diye uyandırdı, çıktım dışarıya, Ayhan elinde emniyeti açık dolu bir Kalaşnikof, "Hiçbiriniz yoksul köylü olamayacaksınız, burada benim canıma da kastedersiniz" gibi deli deli laflar ediyor. Birileri ikna edip elinden silahı almaya çalışıyor. Zorbela yatıştırdık Ayhan'ı, silahını aldık.

Sonra örgütten "Psikolojik sorunu olan bir arkadaşımız var" diye yardım istedik. Bunun üzerine psikolog ya da psikiyatr birine götürdük. Adam beni aşar deyip, güneydeki bir göçmen kampının yakınlarında bir hastaneye sevk ettirip oraya götürün dedi. Oraya Cengiz, yanına Ayhan'la birlikte Filistinli bir arkadaşı da alıp gitti. Orada kesinlikle tedavi görmesi gerektiğini söylemişler. Ama burada tedavi edilmesi mümkün değil diye de eklemişler. Çünkü Arapça bilmeyen biri, İngilizce de doğru dürüst bilmiyor. Orada yatırılacak, psikiyatrla uzun uzun sohbet etmesi gerekecek. Bunun için durmadan dil problemi çıkacak. Üstelik bizden ayrı kalması iyice moralini bozacak. İlaçlar en fazla yatıştırmış olur ama iyileştirmez. "Türkiye'ye götürün" demişler. Orada cunta var, nasıl götürürüz! Ayhan'ın babası meğer Yargıtay üyesiymiş. Ona haber gönderdik. Kalktı geldi Beyrut'a. Onunla konuşmak için Cengiz görevlendirildi. Diğerlerimiz ortalıkta görünmedi. Adamcağız Türkiye'ye döndü. Oradan sanırım direkt hastaneye yatması sağlandı. Alıp götürdüler ve bilebildiğim kadarıyla hapse girmeden direkt hastaneye yattı. Bak bu da o zamanki Aydınlık hareketinin sosyal tabanı hakkında bir fikir veriyor. Saydığımız arkadaşlara bak; çoğu orta sınıf, bürokrat, kolej mezunu, babaları genel müdür, yüksek hâkim filan.

Sonuç

12 Mart askerî darbesinden sonra Filistin kamplarında eğitim gören devrimcilerin bir kısmı idam edilir, bir kısmı sokaklarda bir kısmı ise dağ başlarında katledilir. Ülkede devrimcilere yönelik sürek avının başlatıldığı o günlerde soluğu Avrupa'da ve Ortadoğu'da alanların sayısı yeniden artar. Ortadoğu'da kapılarını çaldıkları yine benzer Filistin örgütleri ve cephelerdir. İlişkileri '68'li yıllara dayanan, referanslarını oradan alanların bağlantı kurması gecikmez. Yüksek bir sahiplenme, misafirperverlik görürler. Sınıf mücadelesinin yeniden yükselişe geçtiği, 12 Mart askerî darbesinin kara bulutlarının hızla dağılmaya yüz tuttuğu o yıllarda, Ortadoğu'yu devrimci hareketin yükseliş günlerine hazırlık olarak değerlendirenler, fazla zaman geçirmeden arka arkaya Türkiye'ye dönmeye başlarlar. Bir kısmı ise Ortadoğu'dan Avrupa'ya çıkar. Kimileri ise devrimciliğe "elveda" diyerek siyasal yaşamı bırakırlar.

Kitabın başında da vurguladığım gibi, bu çalışmada ağırlıklı olarak o süreçte "örgütlü" giden grupların üyelerinin tanıklıklarını esas aldım. Genel bir tablonun görülmesi açısından da bunun yeterli olduğu inancındayım.

Henüz bugüne kadar Filistin kamplarına giden, oradaki kamplarda eğitim alan devrimcilerin toplu, eksiksiz bir listesine sahip değiliz. Bu bir yana, orada hayatını kaybetmiş kimi devrimcilerin ölümlerine yol açan nedenlerin arka planlarına, yine onlara ait belgelere henüz sahip olmadığımızı burada belirtmek gerekir. Bu, araştırmacı yazarların, devrimci hareketin yakın tarihine ilgi duyanların önünde duran görevlerden biridir. Bu tür çalışmalar tarihin ka-

ranlık koridorlarına ışık tutmanın yanında, Filistin davası uğruna gencecik ömürlerini enternasyonalist mücadelenin harcına katmış olan devrimcilerin anılarına duyulan saygının da bir gereğidir.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken birinci cildi, '68 yılının Mart ayında Filistin hareketiyle bağ kuran Semih Dinç ve arkadaşlarının öyküsüyle başlayıp hepsi birbirinden zengin deneyimleri ve hareketli yılları arkasında bırakarak döndüğü tarih olan '75 yılına kadar getirip orada noktaladım. Kitabın ikinci bölümü 1976 yılından 1980'li yılların ortalarına kadar devrimci hareketin Filistin hareketi ile arasındaki ilişkiyi irdeleyecek. Konuyla ilgili röportaj yaptığım kişilerin deneyimleri bu kitapta yer alacak.

Uzun lafın kısası, '68'de, "savaşı savaşarak yerinde öğrenip ülkemizde bir silahlı halk ayaklanmasını örgütlemek" için Filistin kamplarına gidip eğitim alan Türkiyeli ve Kürdistanlı devrimciler, '76 yılından itibaren yeniden Filistin kamplarının yolunu tutar. '78'de başlayan faşizmin kitlesel kıyımından, askerî darbenin gözü dönmüş vahşetinden kurtulmak ve hazırlık yapıp darbeye karşı daha güçlü bir gerilla hareketini, anti-faşist bir direniş hattını örgütlemek için yeniden aynı yollara düşülür. Filistin kamplarına gidiş dalgasının binlerle ifade edildiği 12 Eylül askerî darbesinde yaşananlar ve tek tek örgütlerin deneyimleri ikinci cildin konusu olacaktır.

Röportajlar ve Tarihleri

Murat Açıkgöz, 13 Şubat 2014, Antakya
Hasan Aksu, 2 Mart 2014, Hollanda/Arnheim
Tahsin Akpek, 28 Haziran 2013, Antep/Nizip
Savaş Al, 3 Şubat 2015, İzmir
Şamil Altan, 20 Ağustos 2013, İstanbul
İlhami Aras, 23 Temmuz 2013, İstanbul
Yaşathak Aslan, 11 Eylül 2013, İsviçre/Bern
Hasan Ataol, 7 Şubat 2015, İstanbul
Sezai Atıcı, 13 Mart 2014, Fransa/Paris
Bektaş Avşar, 24 Ağustos 2013, Antep
Mehmet Ali Ayan, 18 Eylül 2013, Fransa/Paris
Eyüp Ayar, 10 Temmuz 2013, Ankara
Murat Aydın, 16 Mart 2014, Almanya/Köln
İsmail Metin Ayçiçek, 12 Ağustos: 2013, Almanya/Köln
Sait Aydoğmuş, 25 Şubat 2015, Diyarbakır
Hüseyin Bakır, 13 Mart 2014, Fransa/Paris
Cemil Bayık, 9 Nisan 2015, Kandil/Medya Savunma Alanları
Faik Bulut, 21 Ağustos 2013, İstanbul
Mehmet Çapan, 9 Şubat 2014, Mersin
Zihni Çetiner, 31 Ocak 2015, İzmir
Süleyman Çolak, 14 Şubat 2014, Antakya/Harbiye
Hacı Demirkaya, 3 Mart 2014, Hollanda/Arnheim
Abdullah Dereli, 29 Eylül 2013, Almanya/Kiel
Semih Dinç, 22 Ağustos 2013, Mersin
Gazi Eke, 21 Temmuz 2013, Çorum/Sarımbey Köyü
Fehmi Erbaş, 5 Şubat 2007, Almanya/Köln
Halit Ertaş, 5 Ekim 2013, Almanya/Köln

Aziz Göçmen, 18 Eylül 2014, Malatya/Ören
Gürbüz Güneş, 18 Eylül 2013, Fransa/Paris
İbrahim Güçlü, 24 Şubat 2015, Diyarbakır
Nâzım Güvenç, 12 Haziran 2014, İstanbul
Memet Güzel, 25-26 Mart 2015, Antakya
Şentürk İnci, 8 Mart 2014, Danimarka/Kopenhag
Fatma İrier, 28 Aralık 2013, İstanbul
Ercan Kanar, 14 Haziran 2014, İstanbul
Mustafa Karadağ, 15 Aralık 2014, İzmir
Bereket Kar, 10 Temmuz 2013, Ankara
Mehmet Selim Kelleci, 16 Eylül 2014, Mersin
Atilla Keskin, 5 Mart 2014, Almanya/Köln
Ahmet Kınacılar, 24 Ağustos 2013, Antep
Hasan Kırteke, 18 Eylül 2014, Malatya/Gölbaşı
Süleyman Kırteke, 16 Mart 2014, Almanya/Köln; 7 Haziran 2014, Mersin; 17 Eylül 2014, Malatya/Ören
Demir Küçükaydın, 28 Eylül 2013, Almanya/Hamburg
Yusuf Küpeli, 10 Ocak 2014, İsveç (e-mail)
Hasan Mantıcı, 22 Temmuz 2013, Bursa
Meral Miroğlu, 25 Mart 2015, Antakya
Mithat Miroğlu, 26 Mart 2015, Antakya
Sabri Ok, 11 Nisan 2015, Kandil Medya Savunma Alanları
Adil Okay, 28 Ağustos 2013, Mersin
Selahattin Okur, 18 Şubat 2014, İstanbul
Muzaffer Oruçoğlu, 18 Mart 2015, (e-mail)
Müfit Özdeş, 11 Şubat 2015, İstanbul/Heybeliada
Cenap Özek, 8 Ekim 2013, Almanya/Bielefeld
Nail Özkaya, 28 Haziran 2013, Antep
İ. Halid Özkul, 18 Şubat 2014, Burhaniye
Hüseyin Pir, 9 Mart 2014, İsveç
Ahmet Rende, 13 Şubat 2014, Antakya
Bekir Reyhan, 24 Ağustos 2013, Antep
Mehmet Satan, 28 Haziran 2013, Antep/Nizip
İbrahim Satılmış, 15 Haziran 2011-6 Şubat 2012, Almanya/Köln
Mahir Sayın, 11 Eylül 2013, İsviçre/Bern
İbrahim Seven, 23 Eylül 2013, Almanya/Essen
Ahmet Tuncer Sümer, 11 Eylül 2014, İstanbul

Yusuf Ziya Şülekoğlu, 2 Haziran 1014, Antalya/Kaş
Mustafa Şamlıoğlu, 27 Mart 2015, Antakya/Reyhanlı
Ozan Telli, 1 Şubat 2014, Antep/İslahiye
Mehmet Tepebaşı, 1 Mart 2014, Hollanda/Amsterdam
Hacı Tonak, 21 Şubat 2014, Bursa
Teslim Töre, 10 Eylül 2013, İsviçre/Basel
İbrahim Turgut, 24 Temmuz 2013, İstanbul
Melek Ulagay, 10 Şubat 2015, İstanbul
Bülent Uluer, 13 Haziran 2014, İstanbul
Mahmut Memduh Uyan, 13 Temmuz 2013, Ankara
Ali Ünlübayır, 26 Eylül 2013, Almanya/Köln
Semra Ünlübayır, 26 Eylül 2013, Almanya/Köln
Mustafa Yalçıner, 8 Eylül 2014, İstanbul
Abdülkadir Yaşargün, 20 Temmuz 2013, Mersin
Hıdır Yıldız, 25 Eylül 2013, Almanya/Köln
Ahmet Yolal, 8 Mart 2014, Danimarka/Kopenhag
Zeki Zorlu, 2 Ekim 2013, Almanya/Köln
Cemil Nasır Zubari, 1 Şubat 2013, Antakya/Tavla Köyü.

1968 Yılından İtibaren Kronolojik Bir Sırayla Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi Saflarında Mücadele Etmiş ve Hayatını Kaybetmiş Devrimciler

Mustafa Çelik (1969)
Nusret Yarar (1970)
Münir Unkol (1970)
Ahmet Özdemir (1973)
Bora Gözen (1973)
Ali Kiraz (1973)
Cafer Topçu (1973)
Gürol İlban (1973)
Kerim Öztürk (1973)
Şükrü Öktü (1973)
Yücel Özbek (1973)
Kemal Ergin (1981, Kurtuluş)
Hüseyin Gökdemir (1981, TKP/B)
Ahmet Çolak (1982, ACİL)
Mustafa Çetiner (1982, TKEP)
İmam Ateş (1982, TKEP)
Süleyman Tuğcu (1982, PKK)
Veli Çakmak (Dersim, 1982, PKK)
İsmet Özkan (Suruç, 1982, PKK)
Kemal Çelik (Elazığ, 1982, PKK)
Mehmet Atmaca (Urfa, 1982, PKK)
Emin Yaşar (Kozluk, 1982, PKK)
Mustafa Marangoz (Çermik, 1982, PKK)
İrfan Ay (Diyarbakır, 1982, PKK)

Şerif Aras (Derik, 1982, PKK)
Şehabettin Kurt (Nusaybin, 1982, PKK)
Abdullah Kumral (Urfa, 1982, PKK)
Abdülkadir Çubukçu (Kozluk, 1982, PKK)
Semih Özbay (1983, ACİL)
Süleyman Kılıç (1983, ACİL)
Hanna Maptunoğlu (1983, ACİL)
Vedat Erdal (1983, ACİL)
Selahattin Kaya (1983, ACİL)
Kuvvettin Külekçi (1983, ACİL)
Ali Saban (1985)
Cevat Saim Çelen (1986, TKEP)
Mustafa Keskin (1988)
Cevdet Kılıç (1994, ACİL)
Semih Özal (1995, TKP/B)

Kaynakça

Gazeteler

1968-1974 ile 1976-1984 yılları arasındaki *Akşam*, *Günaydın*, *Milliyet*, *Cumhuriyet*, *Tercüman* sayıları.

Dergiler

Arkadaş, Haziran 2006, Mersin.
Devrimci Proletarya, Aralık 2003.
Yeni Harman, Aralık 2009.

Kitaplar

Abdülkadir Yaşargün, *Direniş: 12 Mart ve Sonrası*, Ozan yayıncılık, 2007.
Abdülkadir Yaşargün, *Filistin Fedaileri: Gaziantep'ten Filistin'e Bir Dostluk ve Savaş Öyküsü*, Ozan Yayıncılık, 2005.
Abdülkadir Yaşargün, *Umutlarımız Yarıda Kaldı*, Ozan Yayıncılık, 2006.
Ahmet Tuncer Sümer, *Devrim: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun Kuruluşu ve Kısa Mücadele Öyküsü*, Evrim Yayınevi, 2012.
Atilla Keskin, *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler*, Tekin Yay., 2008.
Beyaz Kitap: Türkiye Gerçekleri ve Terörizm, Ankara, 1973.
Cengiz Çandar, *Mezopotamya Ekspresi*, İletişim Yayınları, 2012.
Ceylan Göllücü, *Filistin Kazanacak*, Belge Yayınları, 1998.
Daniele Ganser, *Nato'nun Gizli Orduları*, Çev. Gülşah Karadağ, Güncel Yayıncılık, 2005.
Doğan Özgüden, *Vatansız Gazeteci*, Belge Yayınları, 2010.
Enis Rıza, Ebru Şeremetli, Erikler *Çiçek Açınca: Nurhak'ı Hatırlamak-A. Tuncer Sümer Kitabı*, Ayrıntı Yayınları, 2014.

Erhan Palabıyık, *Ortadoğu'ya Açılan Altın Kapı: Reyhanlı*, Reyhanlı Belediyesi Kültür Hizmetleri, 2011.

Esad Sakar, *Filistin İşçi Hareketi*, Çev. Omar Mühebiş, Pele Sor Yayınları, 1991.

Eugene L. Rogan, Avi Shlaim, *Filistin Uğruna: 1948'in Tarihini Yeniden Yazmak*, Çev. Suna Gülfer Ihlamur, Küre Yayınları, 2012.

Evrim Topuz, *Filistin: Devrim Sürüyor*, Anka Yayıncılık, 2007.

Faik Bulut, *Filistin Rüyası*, Berfin Yayınları, Temmuz 1991.

Fawaz Turki, *Filistin Sürgünü: Bir Mültecinin Anıları*, Çev. S. Erkanlı, N. Elhüseyni, Metis Yayınları, 1996.

Gün Zileli, *Yarılma: 1954-1972*, Ozan Yayıncılık, 2000.

Haluk Gerger, *ABD-Ortadoğu-Türkiye*, Ceylan Yayınları, 2006, 2. Baskı.

Hasan Cemal, *Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım*, Doğan Kitap, 1999.

Hikmet Kıvılcımlı, *Sürtük Yahudinin Çilesi Filistin Kazanacak*, Kıvılcım Yayınları.

I. Rennap, *Anti-Semitizm ve Yahudi Sorunu*, Çev. Şen Süer Kaya, İnter Yayınları, 1991.

İbrahim Halid Özkul, *Devlet Terörü ve Ajan Provakatörler Gizli Ordular*, Destek Yayınevi, 2011.

İbrahim Halid Özkul, *Gizli Ordular: ABD-İsrail Global Devlet Terörü*, Siyah Beyaz Yayınları, 2010.

İlhan Bahar, *Teşkilat-ı Mahsusa: MİT ve İstihbarat Örgütleri*, Kum Saati Yayınları, 2011, 3. baskı.

İsmet Öztürk, *THKP-C'den Kurtuluş'a Mücadele Hayatım*, Dipnot Yayınları, 2010.

Jonathan Schneer, *Balfour Deklarasyonu: Arap-İsrail Çatışmasının Kökenleri*, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012.

Levent Ünalan, Ahmet Ali Gökdemir, Jerusalem, Melek Yayınları, 2012.

M. Zihni Çetiner, *Ölümü Paylaştılar Ama...*, Belge Yayınları, 2005.

Oya Baydar, Melek Ulagay, *Bir Dönem İki Kadın*, Can Yayınları, İstanbul, 2011.

Ramazan Balcı, *Osmanlı'yı Yıkan Cephe; Filistin*, Nesil Yayınları, Ekim 2006.

Ribhi Hallaoum (Abu Firas), *Belgelerle Filistin*, Alan Yayıncılık, 1999.

Salih El Kallab, *Tehcirden İntifadaya Ebu Cihad'ın* Öyküsü, Çev. Lütfullah Göktaş, Belge Yayınları, 2007.

Selahattin Okur, *Nasıl Geçti Anlamadım*, Rezan Yayıncılık, 2011.

Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo: Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı*, Doğan Kitap, 1999.

Turhan Feyizoğlu, *Deniz*, Su Yayınları, 1999, 16. baskı.

Turhan Feyizoğlu, *Denizler ve Filistin*, Alfa Yayınları, 2011.

Turhan Feyizoğlu, *Erikler Çiçek Açtığı Zaman-Dede*, Tekin Yayınevi, 2014.

Turhan Feyizoğlu, *Mahir*, Gökkuşağı Yayınları, 1996, 2. baskı.

William L. Cleveland, *Modern Ortadoğu Tarihi*, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Kitaplığı, Haziran 2008.

Fotoğraflar

Abdülkadir Yaşargün torunu ile.

Adana Cezaevi'nde (oturan) Ozan Telli, Can Yücel ile birlikte.

Ahmet Kınacılar

AKŞAM

VAHŞETİN PLÂNCISI

Kiralık anarşistler, önce Newyork'un Kennedy Havaalanı'nı hedef almış

KOMANDO LEYLA YİNE SAHNEDE

Türkiye'ye kastedenler Kanlı bir savaşa

İsrail, misilleme için hazırlanıyor

Efsanevi Filistin fedaisi Leyla Halid ile ilgili basında çıkan haberlerden.

AKŞAM

Sınırlarımızda sıkı güvenlik tedbirleri alındı

RİCAT EDEN TUZAĞA DÜŞÜYOR

EL-FETİH, ANARŞİST TÜRKLER'İ KOVUYOR

Lübnan ve Ürdün'ün baskısı üzerine, komando kampındaki yabancı anarşistler geri gönderilecek

Filistin hareketinin basındaki yankılarından.

AKŞAM

Filistin Gerillaları yine sahnede

OLİMPİYAT KANA BULANDI

MÜNİH'TE İSRAİLLİ

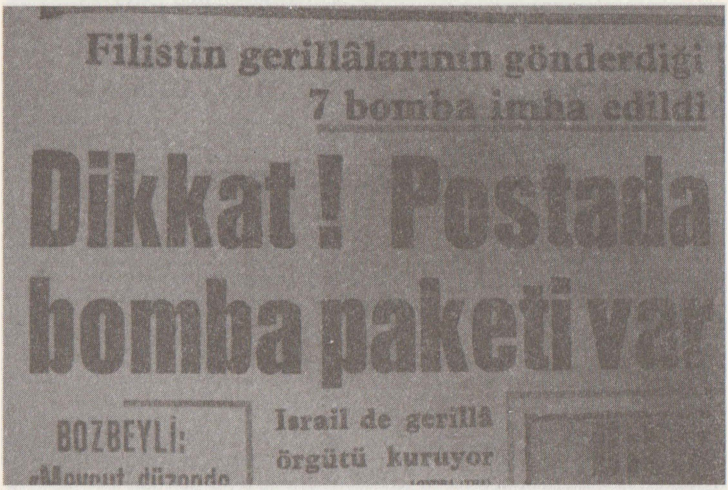
Uç Arap Komandosu

Kara Eylül örgütünün İsrailli sporcuların ölümüyle sonuçlanan Münih olimpiyatları baskını.

Yedi kişi EL-FETH'e giderken yakalandı

ELAZIG, (THA)

Akşam, 11 Eylül 1971.

Filistin gerillâlarının gönderdiği
7 bomba imha edildi
Dikkat! Postada
bomba paketi var
BOZBEYLİ:
İsrail de gerillâ
örgütü kuruyor

Akşam, 21 Eylül 1972.

İSRAİLLİ PİLOT SORGUYA ÇEKİLİYOR

Akşam, 24 Ekim 1973.

AKŞAM

Golan ve Süveyş cephelerinde çarpışmalar oluyor

İsrail'de ana muhalefet Güvenlik konseyi kararına karşı çıktı

ATEŞ KESE RAGMEN

SAVAŞ DEVAM EDİYOR

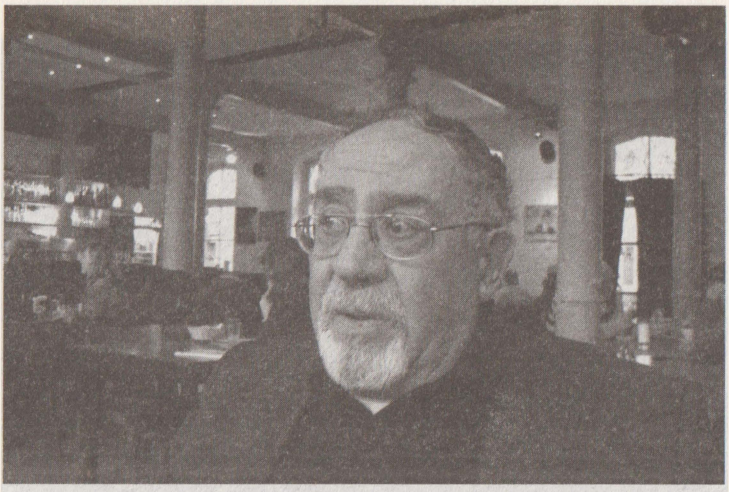

Arafat'ın çocuk askerleri

Bu çocuklar, öldürme ve ölme bilinciyle yaşayarak ulaşıyorlar

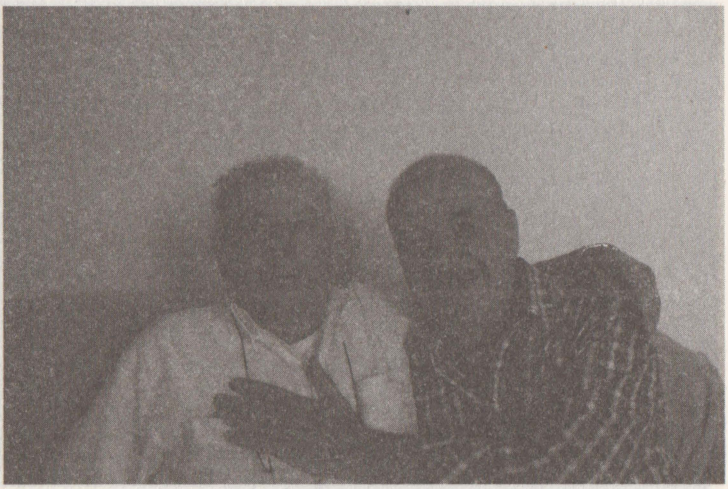
MORAL VEREN DENETLEME

Arafat çocuk askerler eşbelleriyle bir gösteri esnasında.

MORAL VEREN DENETLEME Tam bir cesaret kazanma gerçeğinin yaşandığı Lübnan'da, muhtemel bir Suriye müdahalesine karşı saflarını pekiştirme çabası içinde bulunan Yaser Arafat bir yandan da örgütün gelecekteki askeri/politik elemanları eğitmeye çalışıyor, onlarla yakından ilgilenip bizzat denetleyerek morallerini yüksektiliyor.

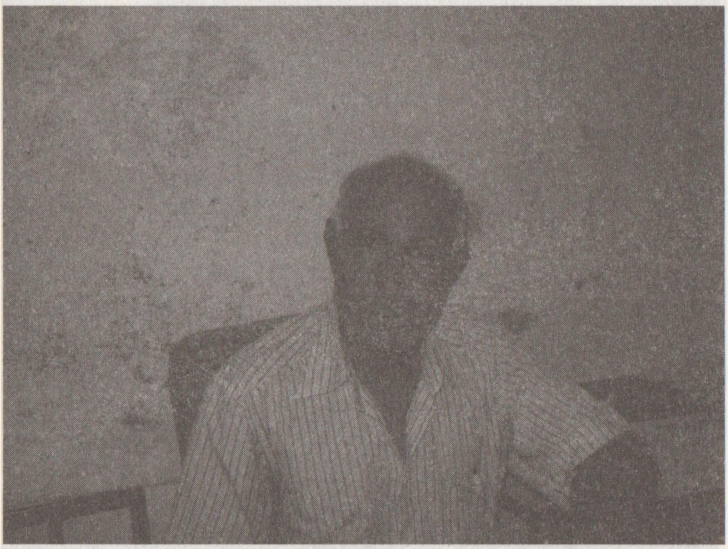
Atilla Keskin

Aziz Göçmen (solda), Süleyman Kırteke ile.

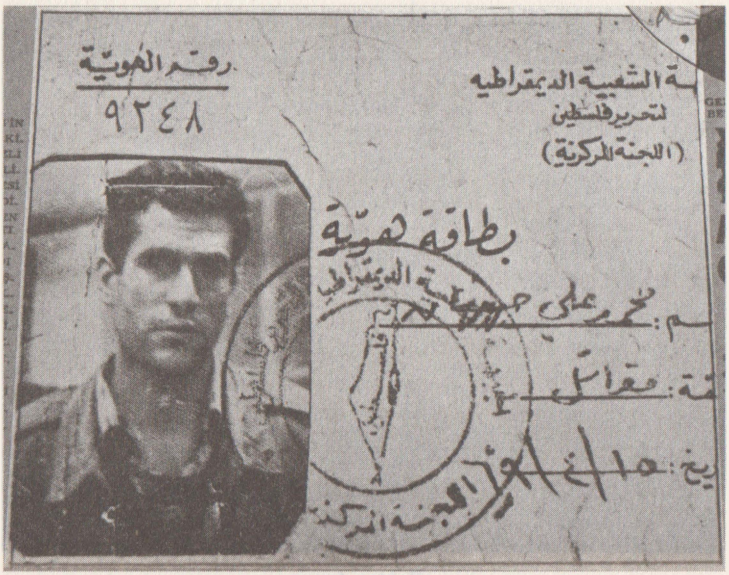
Bekir Reyhan

Bektaş Avşar

Demir Küçükaydın

Deniz Geçmiş'in El Fetih kimliği.

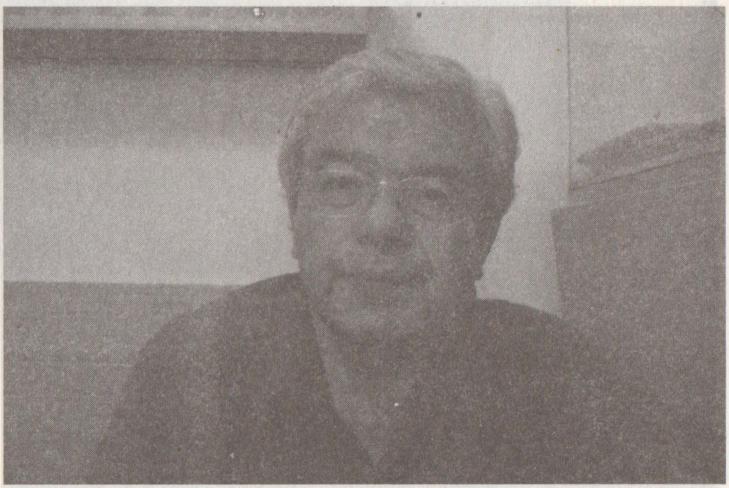
7 Şubat 1970 günü Diyarbakır'da Filistin kamplarından dönüşte yakalananlardan,
Ayaktakiler soldan sağa: Kadir Manga, Hamit Yakup, Müfit Özdeş, Atilla Keskin, Teoman Ermete.
Oturanlar: Tuncer Sümer, Ercan Enç, Ali Tenk, Bahtiyar Emanet.

Müfit Özdeş

Arafat, El Fetih yöneticilerinden Ebu Ali Mustafa ile birlikte.

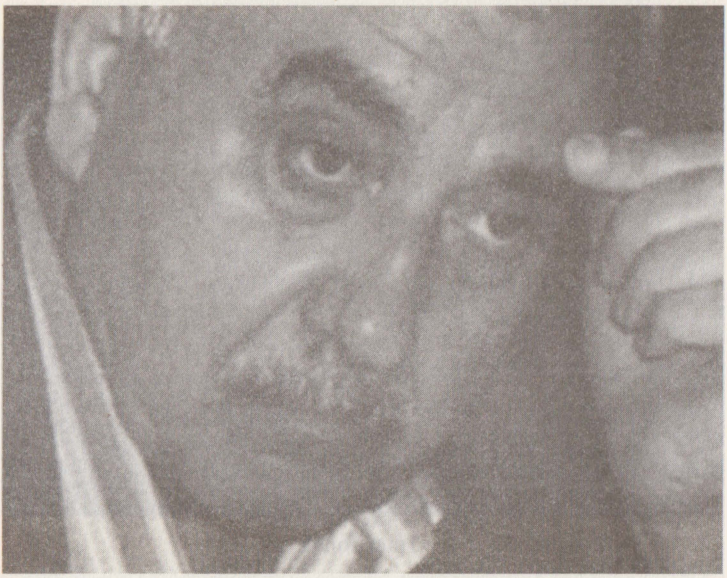
Ercan Kanar

Faik Bulut

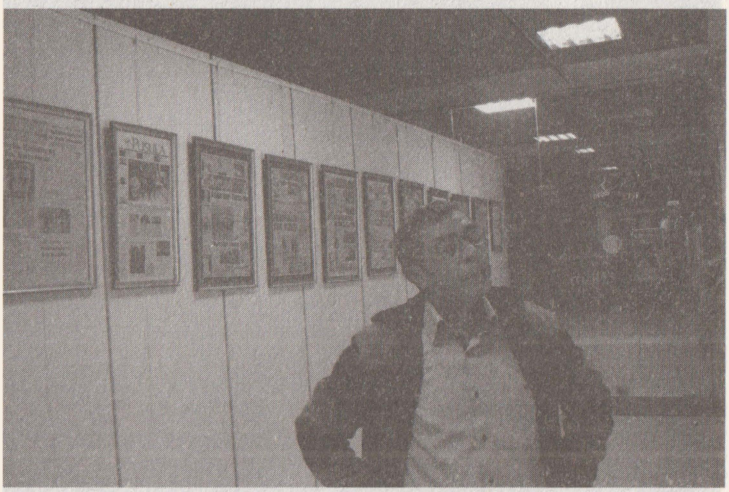
Fehmi Erba

FHKC lideri George Habaş

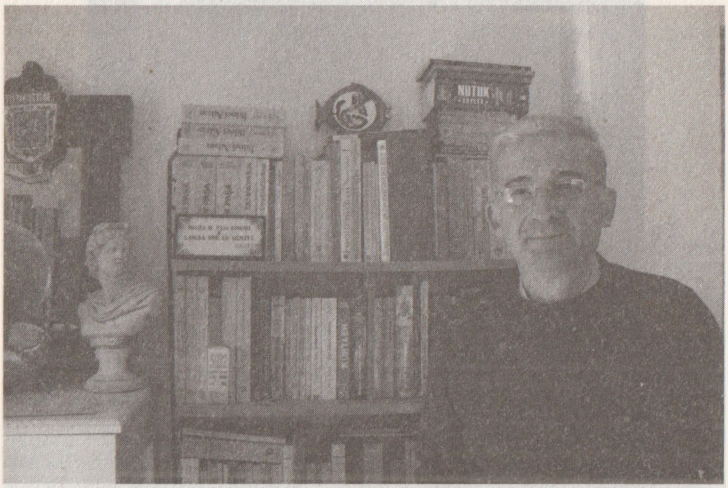
Hüseyin İnan Filistin fedai kıyafetiyle.

Hacı Tonak

Filistinli bir fedai tatbikat sonrası yıkıntıların arasında.

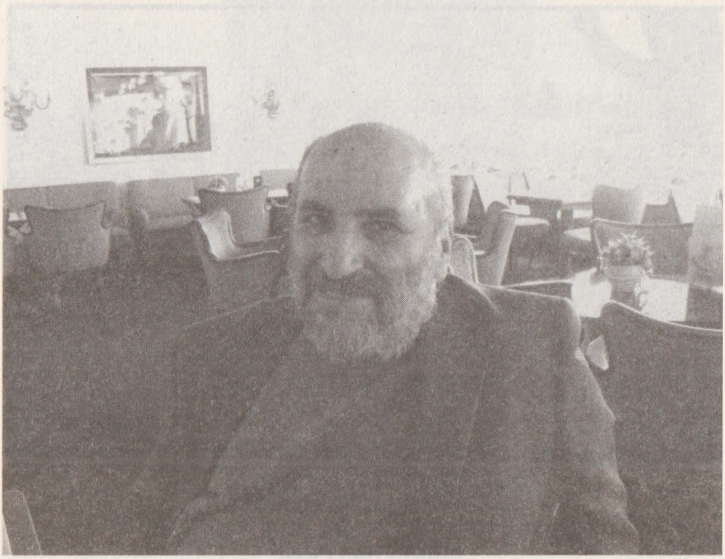
İbrahim Halid Özkul

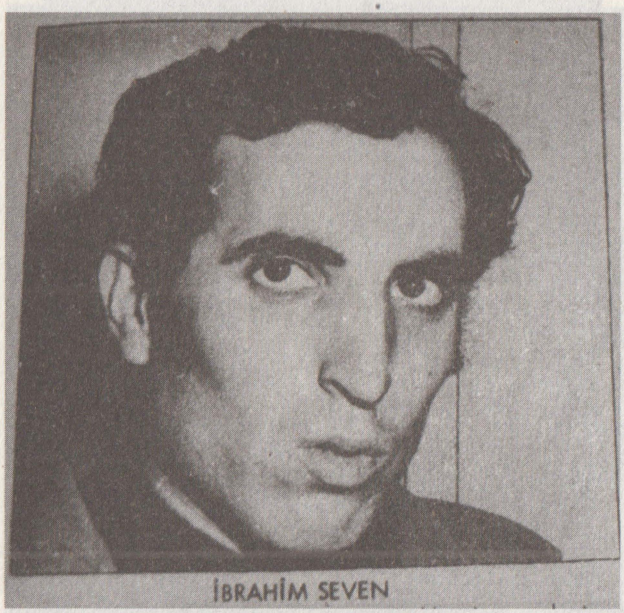
Halid Özkul'un özel arşivinden: Sırasıyla kampta eğitim sonrası, en altta kendisine ait olan Filistin kimliği görülmektedir.

Hüseyin İnan

İbrahim Seven

İbrahim Seven gençlik yılları.

İsveç, Stockholm, 90'lı yılların başı:
Soldan birinci Demir Küçükaydın, dördüncü Fehmi Erbaş,
altıncı Ersan Olgaç.

AKŞAM

Tedhiş fırtınası dünyayı sardı

Kiralık Japon anarşistler

Güvenlik Kuvvetleri alarmda bekliyor

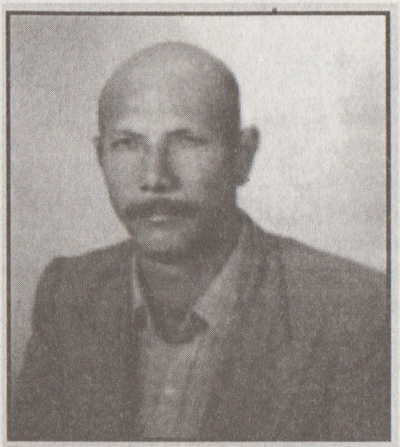
Alman dişi şakî Irmgard aranıyor

26 kişiyi öldürdü

Filistin kamplarında eğitim alan Japon Kızıl Ordusu'nun Filistin halkıyla dayanışma eylemlerinden.

İkinci Kuva-i Milliye örgütü üyelerinden Kâmil Uçar, yakalandıktan sonra.

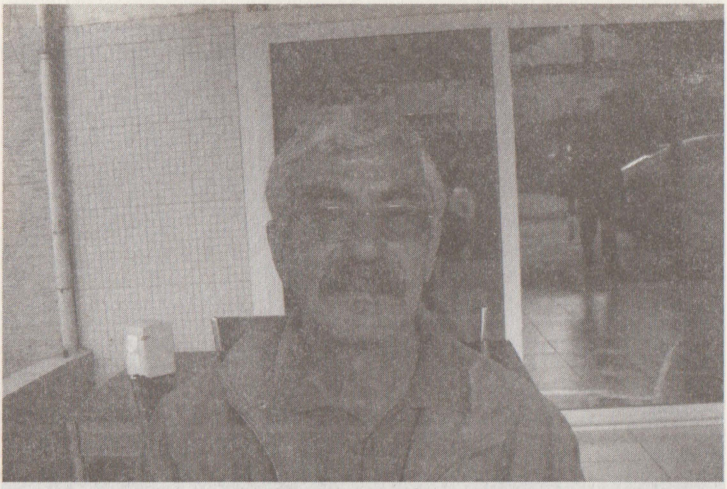
12 Mart ve 12 Eylül sonrasında Filistin eğitim kamplarında yeralan ve Kel Mahmut lakabıyla tanınan Mahmut Cinbolat. 2003 yılında Berlin'de hayatını kaybetti.

12 Mart sonrası Filistin eğitim kamplarında yer alan Ermeni devrimci Kirkor Aluç. Breç fabrikasında gerçekleşen direnişte vurulduktan sonra, *Hürriyet*, 18 Ağustos 1975.

İkinci Kuva-i Milliye örgütü üyelerinden
Mehmet Ali Arıcı, yakalandıktan sonra.

Mehmet Çapan

İkinci Kuva-i Milliye örgütü üyelerinden
Mehmet Satan, yakalandıktan sonra.

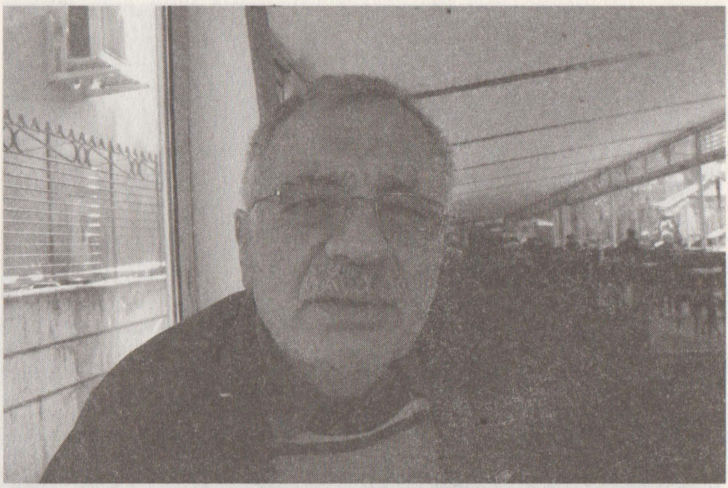
Melek Ulagay.

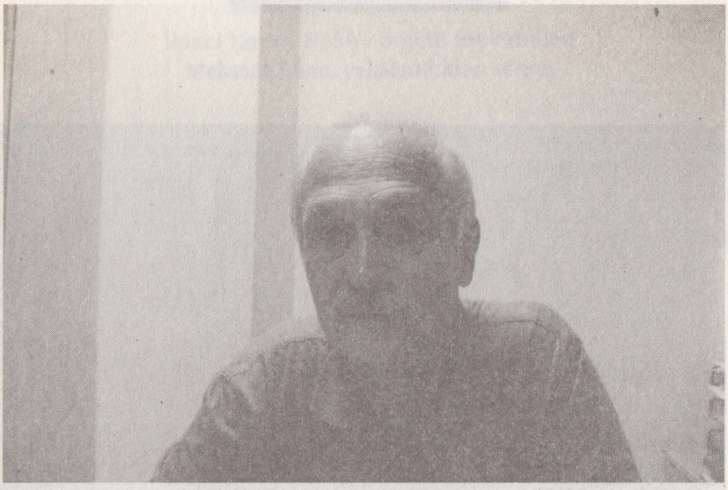
MOSSAD'ın özel operasyonlarından biri olarak Varşova'da suikast düzenlediği Filistin hareketinin önemli isimlerinden Ebu Davut vurulduktan sonra.

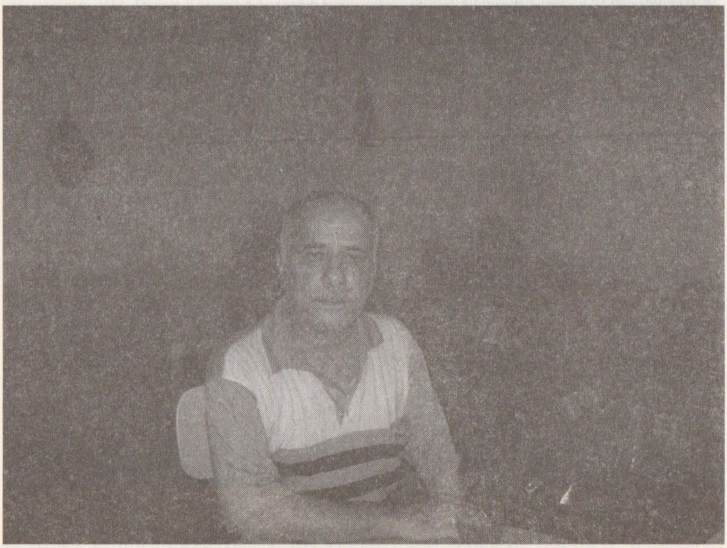
Mustafa Çelik'in ölüm haberi, *Akşam*, 14 Eylül 1969.

Mustafa Karadağ

Mustafa Yalçıner

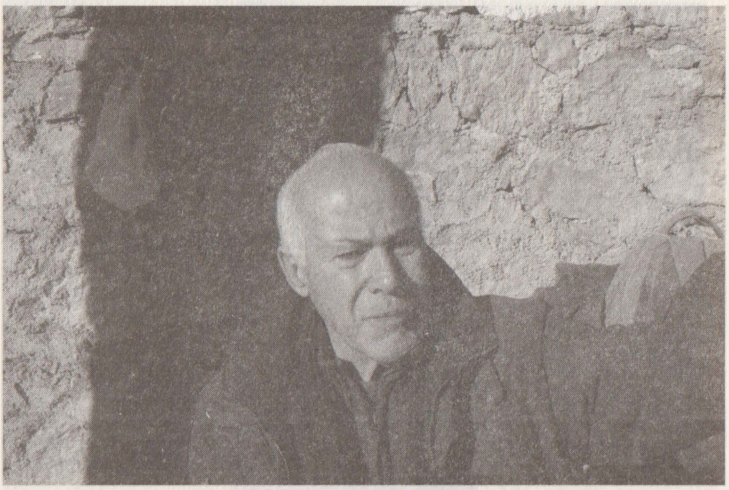

Nail Özkaya

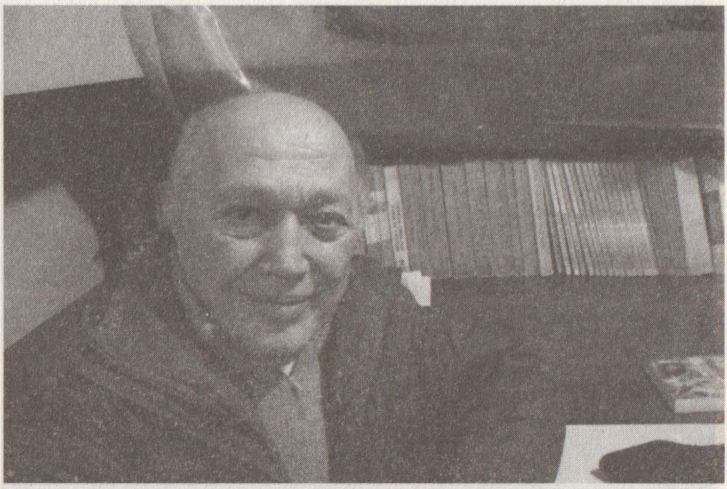

İkinci Kuva-i Milliye örgütü üyelerinden
Nail Özkaya, yakalandıktan sonra.

Orgeneral Eken vuruldu
AKŞAM
Suikastta kullanılan silâhlar
4 korsan Bulgaristan'a sığındı

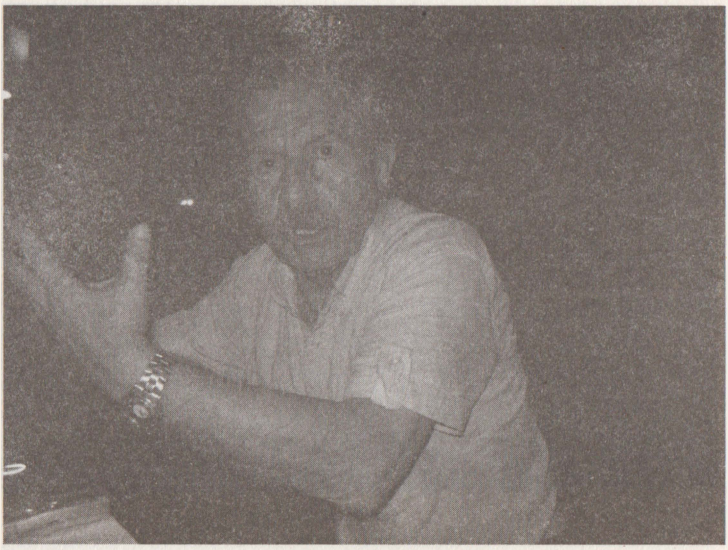
Ozan Telli

Savaş Al

Selahattin Okur.

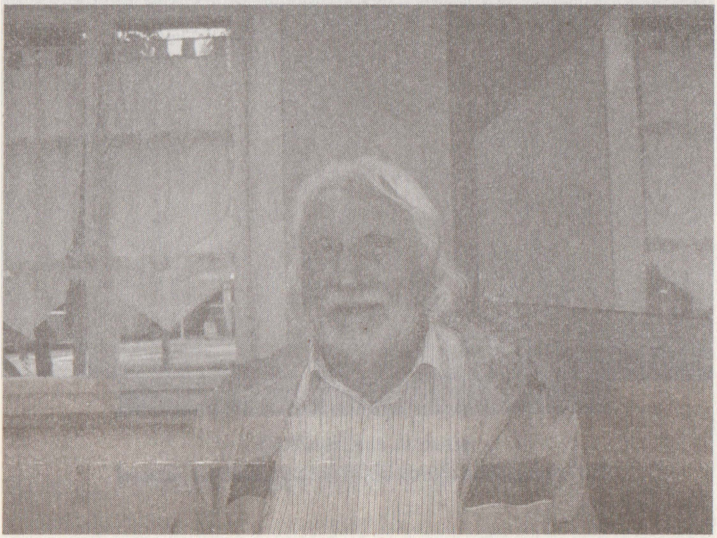
Semih Dinç

Semih Dinç'in Reyhanlı'da yakalanma haberi.
Akşam, 26 Ocak 1970.

İkinci Kuva-i Milliye örgütü üyelerinden
Tahsin Akpek, yakalandıktan sonra.

Teslim Töre

Gerillalar rehin aldıkları uçağı havaya uçurdu

Moskova film festivali ödüllerini açıkladı

★ UÇAKTA BULUNAN 131 KİŞİ İNTİLAKTEN ÖNCE TAHLİYE EDİLDİ.

★ GERİLLALAR ŞİDDETE SAVUNMA SAĞLAYAN BİR ÇARESİNİMİA BULDUKLARINI DEDİTİLER...

Libya (A.A.) — Geçen Cuma günü Amsterdam üzerinde başkıyan sivil havacılık tarihinin en dramatik korsanlık olayı, ön sabah Türkiye saatiyle 9.30da, Filistin davasına inanmış dört kişilik bir komando ekibi tarafından kaçırılan Japon hava yollarına (JAL) ait

dikkatini gördükçe dondu.

Elrom'u kaçıran anarşist intihar etti

ANKARA, (THA)

Lübnan polisi tarafından yakalanarak, Türkiye'ye iade edilen ve evvelki gün Ankara Emniyet Müdürlüğünün altıncı katından aşağı atlarak intihar eden Yedek Teğmen Ertuğrul Kurdoğlu'nun, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nı kaçıran anarşistlerden olduğu tespit edilmiştir.

THA muhabirinin edindiği bilgiye göre, İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom, Orhan Aldemir, Hüseyin Cevahir, Oya Aydın Güner Ayduğ ve Vedat Gevrek tarafından kaçırılmış ve Mahir Cayan'ın salıverilmesi için gözaltında tutulmuştur.

Elrom'un, dün öğleden sonra Vedat Gevrek tarafından kaçırılan arkadaşı olduğu bilinen Pelin Ayduğ'a telefon ederek "Vedat Gevrek ve arkadaş...

(Devamı Sa. 7 Sü. 6'da)

Akşam

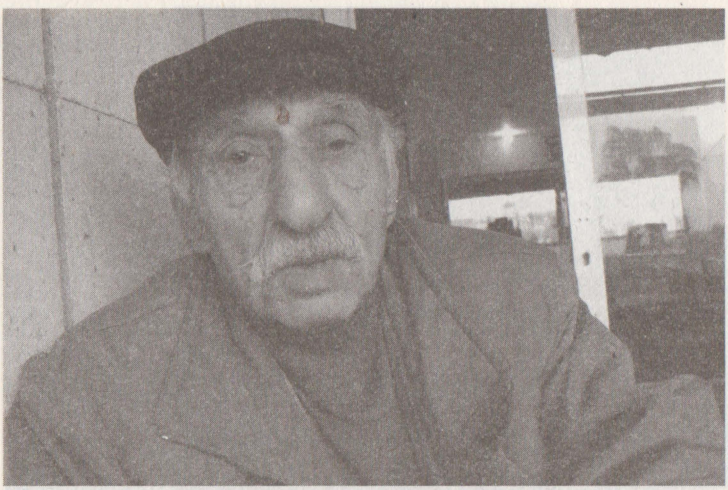
Akşam, 29 Haziran 1972.

Yusuf Küpeli gençlik yılları.

Yüzbaşı İlyas Aydın'ın
basına yansıyan az sayıdaki fotoğraflarından biri.

Zihni Çetiner

Semih Dinç

Dizin

A

Abacı, Hayrettin 321, 326
Abas, Hiram 357, 376
Abdullah, Avvad 47, 48, 49, 52, 54, 65, 67, 72, 73, 74,75, 85
Abdullah, Çarpık 164
Abdülkadir Yaşargün 423
Abdülselam 40, 41, 42, 51, 74, 81, 141, 148, 204, 208
Adaklı, Ergun 208, 211, 303, 304, 305, 326
Ağca, Ümit 350
Ahmet, Ali 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 185
Akçam, Dursun 325
Akdere, Sevinç 151
Akpek, Tahsin 104, 115, 121, 141, 186, 206, 208, 209, 219, 224, 233, 269, 309, 414
Aksürek, Ercan 171, 177
Aktolga, Münir Ramazan 119, 191
Alagöz, Celal 283
Aldıkaçtı, Orhan 267
Aleks 86, 87
Ali Tenk 432
Alpay, Recep 104, 115, 116, 130, 131, 159, 184, 186
Alpay, Şahin 343, 345, 345, 347, 350, 359
Alp, Saffet 169, 330
Alptekin, Cihan 241, 244, 264, 265, 319
Al, Savaş 32, 36, 131, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 170, 173, 176, 414
Altan, Çetin 103, 117, 122, 133, 174, 264, 414
Aluç, Kirkor 82, 303, 356
Ant, Atıl 176, 343, 345, 347, 350
Arıkan, Hüdai 211, 212, 214, 231
Arslan, Bayram 35
Aslan, Süleyman 290
Aslan, Yusuf 116, 119, 120, 121, 123, 124, 131, 136, 148, 151, 170, 176, 218, 287, 290, 344, 414
Ata, İhsan 119
Ataol, Hasan 296, 303, 304, 305, 307, 308, 311, 334, 340, 341, 414

Atilla Keskin 429, 432
Avşar, Bektaş 100, 113, 147, 162, 163, 168, 184, 188, 202, 204, 205, 206, 208, 237, 354, 368, 379, 414
Aybar, Mehmet Ali 103, 104, 117, 118, 148, 160
Aydın, Hasan Basri 150, 151
Aydın, İlyas 13, 314, 315, 318, 319, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 341, 453
Aydınoğlu, Ergun 222, 291, 304, 312, 336
Aydın, Osman 152
Ayhan 345, 410, 411

B

Bahacı, Cemal 104
Bahadınlı, Yusuf Ziya 112
Bakır, Hasan 305, 306, 414
Balım, Esat 36, 137, 171
Bardakçı, Ulaş 119, 146
Barzani 120, 147, 184
Battal 41, 48, 49
Bekir Reyhan 430
Bektaş Avşar 431
Bektaş, Halid 1, 4, 100, 113, 147, 162, 163, 166, 168, 184, 186, 188, 202, 204, 205, 206, 208, 237, 354, 368, 379, 414
Belli, Mihri 47, 78, 84, 100, 103, 118, 119, 122, 123, 138, 147, 179, 191, 193, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 227, 241, 242, 256, 261, 300, 350, 355, 356
Berktay, Alparslan 36
Berktay, Halil 343, 344
Boran, Behice 103, 118
Bozkurt, Ahmet 103, 188
Bozkurt, Hasan 113
Budak, Turgay 170, 179
Bulut, Faik 13, 15, 82, 346, 352, 353, 358, 360, 361, 367, 368, 374, 376, 378, 382, 383, 389, 414, 420

C-Ç

Cemgil, Sinan 114, 121, 160, 206, 284, 296
Cemil, Ekrem 387
Cemil, Perwin 387
Cibril, Ahmet 32, 271
Cundi, Abdülkerim 59, 108
Çağlayangil, İhsan Sabri 409
Çalışlar, Oral 257, 321, 344
Çamkıran, Mustafa Kemal 155, 288
Çandar, Cengiz 217, 251, 256, 343, 344, 345, 346, 349, 350, 352, 356, 357, 359, 360, 361, 367, 373, 376, 379, 381, 419
Çapan, Mehmet 211, 212, 215, 220, 225, 228, 414
Çayan, Gülten 96, 312, 316, 331, 339, 340
Çayan, Mahir 147, 159, 191, 211, 214, 218, 240, 241, 299, 319, 344, 353
Çelen, Ali 38,48
Çelen, Yusuf 303
Çelenk, Halit 322
Çelenk, Niyazi 190
Çelik, Davut 64
Çelik, Mustafa 33, 59, 64, 65, 66, 67, 102, 104, 105, 119, 120, 185, 417, 445
Çelik, Ramiz 151
Çelimli, Halil 114, 116, 123, 124, 131, 167
Çetiner, Ahmet 290
Çetiner, Yılmaz 168

Çetiner, Zihni 259, 260, 263, 267, 268, 270, 271, 274, 284, 290, 292, 293, 414, 420, 454
Çubuk, Mustafa 152

D

Dayaç, Halil 115, 116, 125
Demir, İlkay 336
Demir, İsmet 265
Demir, Necmi 336
Demir, Nurettin 208
Demirpençe, Sevim 62, 103
Dinamit Kemal 290
Dinç, Güney 36
Dinç, Semih 14, 15, 33, 34, 59, 60, 75, 83, 102, 108, 131, 141, 355, 369, 383, 413, 414, 450, 454
Dingiş 56, 60, 84
Doğan, Celal 147, 202, 206
Doğan, Hamdoş 113
Doktor Bilal 325
Durmuş, Bayram 322, 323

E

E., Bülent, 45
Ebu Ali Eyyad 42, 43, 44, 46, 49, 50, 51, 56, 64, 66
Ebu Ammar 28, 42, 43, 51, 52, 54, 55, 134
Ebu Cemal 49
Ebu Cihad 26, 28, 31, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 64, 65, 67, 68, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 97, 101, 102, 109, 116, 126, 127, 128, 129, 131, 134, 138, 139, 140, 147, 148, 153, 154, 166, 168, 169, 181, 183, 184, 185, 186, 194, 201, 203, 206, 208, 209, 210, 211, 217, 218, 298, 300, 301, 308, 309, 318, 326, 327, 331, 369, 370, 383, 384, 385, 391, 392, 421
Ebu Davut 42, 43, 50, 51, 445
Ebu Firas 42, 43, 408, 409
Ebu Gaaye 42
Ebu Haley 107
Ebu Halid 51, 85, 140, 158, 166, 168, 181, 182, 183, 184, 185, 193, 194, 372, 373, 381
Ebu Hamed 44, 45, 46
Ebu Hamid (Hamido) 53, 54, 55, 56
Ebu Hicab 52, 53, 54, 55, 61, 64, 67
Ebu Hişşam 213
Ebu Hüseyin 42, 64, 67, 83, 84, 94
Ebul Abit 70
Ebu Leyl 68, 69
Ebu Mahir 42, 43, 50, 84, 85, 94
Ebu Mahmut 44, 45, 46, 58, 66
Ebu Muhammet 56, 60, 218
Ebu Musa 50, 52, 53, 56, 68, 135
Ebu Nidal 31, 109, 232, 280, 403
Ebu Sabr 44, 45
Ebu Sadık 52, 53, 56
Ebu Salim 94
Ebu Sıyf 46, 87, 89, 91, 94
Ebu Sultan 57, 58, 59
Ebu Süleyman 245, 246, 385
Ebu Şaar 106, 107
Ebu Şeyma 49
Ebu Şükur 43
Eken, Kemalettin 303, 304, 305, 306
Ekinci, Tarık Ziya 177
Eliçin, Feyyaz 159, 208
Eliçin, Güner 36, 133
Elmacı, Hüseyin 159, 179
Emanet, Bahtiyar 159, 170, 174

Emre, Mehmet Ali 147, 184
Enç, Ercan 151, 153, 159, 161, 170, 174, 175, 179, 190, 191
Erbaş, Fehmi 15, 111, 159, 183, 200, 259, 260, 262, 263, 268, 269, 273, 275, 280, 281, 284, 287, 290, 293, 414
Erciyas, Ercan 331
Erdine, Nevcivan 171
Erdoğan, Ahmet 150, 151, 153, 160, 161, 180, 287, 297
Ergün, Ahmet Zafer 290
Ergün Y., 45
Erkekoğlu, Yılmaz 149
Ermete, Teoman 159, 162, 170, 174, 179, 181
Esad, Beşar 285
Esad, Rıfat 285, 290
Eymür, Mehmet 330

F

Faik Bulut 434
Faysal 140, 168
Fişek, Kurthan 123

G

Göçmen, Aziz 15, 150, 151, 152, 359, 415
Gökoğlu, Avni 301, 302, 324
Gözen, Bora 13, 98, 100, 101, 222, 225, 228, 343, 344, 345, 346, 348, 359, 361, 362, 363, 364, 367, 368, 370, 372, 373, 374, 375, 376, 379, 381, 417
Guevera 104, 111, 117, 119, 123, 130, 184, 261, 287
Güçkıran, Reşit 104, 112, 113
Gürkan, Mustafa 256, 263, 264, 290
Gürsel, Cemal 122
Gürsel, Cengiz 171
Güvenç, Nâzım 331, 415

H

Habaş, George 31, 32, 76, 101, 214, 215, 216, 323, 358
Hacı Hasanoğlu 156
Hacı Tonak 148, 152, 155, 165, 182, 184, 185, 186, 193, 206, 297, 335, 416, 436
Halid, Leyla 261, 403, 425
Haşim, A. 41
Hazar, İsmail 211, 212, 213, 215, 226
Hilmi 72, 73
Hüsam 39, 40

I-İ

İbrahim Seven 439, 440
İktisatlı Fuat 290
İlyas Aydın 453
İnan, Hüseyin 72, 74, 100, 101, 102, 108, 114, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 129, 130, 131, 136, 140, 141, 142, 148, 152, 153, 155, 159, 160, 162, 164, 168, 170, 177, 188, 203, 218, 268, 269, 287, 296, 300, 344
İstanbullu, Kürşat 290

J-K

Jakop 91
K., Baran, 45
Kaçar, Yavuz 159, 179
Kanar, Ercan 72, 73, 74, 104, 114, 116, 131, 141, 142, 146, 147, 148, 153, 162, 166, 168, 184, 188, 200, 201, 202, 415
Karaçam, Nail 231
Karadağ, Mustafa 15, 204, 206,

208, 296, 299, 302, 303, 304, 306, 308, 311, 323, 415, 419
Karagözoğlu, Aydın 155
Kaya, Ali 151, 418, 420
Kaygusuz, İbrahim 148, 150, 151
Kaygusuz, Mehmet 150, 151, 152, 153
Kaypakkaya, İbrahim 149, 262, 266, 321, 343, 344, 345, 346, 354, 356, 366
Kâzım E. A. 45
Kel Mahmut 204, 442
Kemal, Mustafa 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 72, 73, 109, 110, 134, 135, 150, 155, 204, 210
Keskin, Atilla 151, 153, 159, 160, 162, 165, 170, 174, 177, 188, 191, 415, 419, 429, 432
Kınacılar, Ahmet 159, 202, 206, 207, 208, 210, 218, 236, 415
Kırteke, Hasan 15, 152, 154, 296, 303, 304, 307, 310, 311, 312, 322, 323, 324, 333, 334, 415
Kırteke, Kâzım 151, 152, 159, 324, 335
Kırteke, Süleyman 15, 147, 148, 152, 154, 155, 156, 159, 321, 415, 430
Kıvılcımlı, Hikmet 75, 103, 112, 118, 189, 193, 241, 242, 256, 258, 260, 420
Kıyıcılar, Mustafa 242
Kocatürk, Kabil 345
Koray 37, 39, 41, 49, 50, 68, 69, 71, 79
Köse, Hasan Hulusi 115, 116, 125, 206
Köse, Tayfur 208, 223
Kral Hüseyin 39, 77, 153, 272, 274, 278
Kundakçı, Suat Şükrü 149
Kuray, Sarp 159
Kuseyri, Mustafa 263, 286, 287
Kutlay, Taner 290
Küçükaydın, Demir 259, 260, 262, 263, 264, 270, 273, 278, 281, 291, 294, 415
Küpeli, Yusuf 14, 155, 183, 240, 241, 244, 245, 251, 252, 253, 265, 268, 415
Kürkçü, Ertuğrul 322, 330, 353
Kürt Feyzo 124
Kürt Memet 148, 184, 186, 321, 322

M

Manga, Kadir 155, 161, 170, 174, 179, 206
Mantıcı, Hasan 398, 415
Mazumdar, Çaru 117, 410
Mehmet Ali 443
Mervan 44
Mişka 86, 87
Moris 52, 67, 76
Mulla Hoca 322, 326
Müftüoğlu, Oğuzhan 457

N

Neccar, Yusuf 43, 44, 45, 46
Nuri, Baytar 4, 322, 343, 344, 386, 387
Nusret 48, 50, 51, 54, 55, 68, 69, 71, 78, 79, 80, 417

O-Ö

Okan, Vefik 36
Okay, Adil 15, 398, 406, 415
Okçuoğlu, Ahmet Zeki 152
Oktay 15, 41, 49, 50, 68, 74, 75, 337
Okur, Selahattin 240, 241, 244,

247, 248, 252, 253, 265, 266, 415, 421
Onur, Hüseyin 2, 4, 208, 211, 222, 289, 303, 304, 309, 312, 317
Oruçoğlu, Muzaffer 345, 346, 415
Ovalıoğlu, Hüseyin 147
Öge, Süleyman Sadık 331
Özbek, Yücel 43, 349, 373, 374, 417
Özcan, Celal 102, 104, 115, 116, 119, 124, 130, 131, 147, 162, 164, 165, 166, 168, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 213, 214, 216, 217, 219, 224, 350
Özdemir, Ahmet 174, 349, 366, 373, 374, 417
Özden, İbrahim 290
Özdeş, Gülay 350
Özdeş, Müfit 158, 159, 161, 165, 170, 180, 191, 208, 349, 361, 365, 372, 408, 415, 432, 433
Özdoğan, Alpaslan 116, 119, 124, 131, 140, 170, 206
Özer 38, 39, 41, 48, 49, 74, 345
Öz, Erdal 176, 250
Özerturgut, Ömer 345, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 375, 409
Özgür, Taylan 120, 121, 123, 124, 251, 265, 290
Özkan, Halis 147, 159, 179
Özkan, Hüseyin 36
Özkaya, Nail 110, 202, 205, 207, 211, 216, 219, 415
Özkul, Halid 437, 438
Öztürk, Kerim 346, 366, 374, 417
Öztürk, Nurettin 304, 312

P

Parlardemir, Hasan 38
Perinçek, Doğu 242, 261, 262, 266, 321, 343, 344, 346, 354, 368

R

Rabbo, Yasir Abdul 273, 318
Rafet B. 45
Ramel 211
Reşat 68, 77, 78, 79, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 99
Reyhan, Bekir 147, 153, 184, 206, 238, 274, 415
Romero 303

S-Ş

Sabahattin 36
Sabancılar, Ahmet Hamdi 171
Sabri, Osman 374, 387, 409, 415
Saer 89
Salman 55
Sartawi, Issam 403
Satan, Mehmet 15, 203, 204, 208, 209, 210, 231, 232, 233, 283, 350, 415
Savaşçı, Orhan 54, 317, 328, 333, 337, 342
Sav, İhsan 171
Sayın, Mahir 415
Seven, İbrahim 114, 116, 121, 125, 126, 127, 130, 147, 167, 196, 259, 262, 263, 268, 272, 273, 281, 415
Seymen, Hüseyin 123
Simko 303
Soysal, İlhami 133, 134
Sunay, Cevdet 274, 275, 306
Süerkan, Ömer Erim 240, 244, 248, 253, 255, 256, 265, 266

Sümer, Tuncer 116, 119, 120, 124, 128, 131, 136, 140, 166, 168, 170, 172, 174, 179, 200, 296, 297, 300, 303, 308, 415, 419
Şavdır, Salih Suphi 81
Şensoy, Hasan 356
Şeyh Ali 106
Şeyh Salih 300
Şimşek, Orhan 36, 73, 74
Şimşek, Sefer 304, 305
Şirin İ24
Şukeyri, Ahmet 97

T

T., Birol, 41, 45
Tağmaç, Memduh 35
Tekin 186, 188, 321, 419, 421
Telli, Mehmet 211
Telli, Ozan 211, 215, 222, 225, 226, 227, 228, 229, 416, 424, 448
Tenk, Ali 159, 170, 174, 179
Töre, Nahit 290
Töre, Teslim 98, 100, 101, 147, 150, 199, 206, 208, 217, 293, 296, 297, 298, 300, 301, 303, 304, 307, 311, 312, 314, 315, 316, 317, 326, 327, 328, 329, 331, 339, 340, 341, 451
Turan, Ali 345
Turgut 103, 357, 416
Turhan, Talat 15, 240, 318, 327, 328, 346, 421

U-Ü

Uçar, İrfan 119, 155, 336
Uçar, Kamil 211, 212, 221
Ulagay, Melek 343, 344, 348, 360, 363, 370, 372, 379, 380, 381, 405, 416, 420

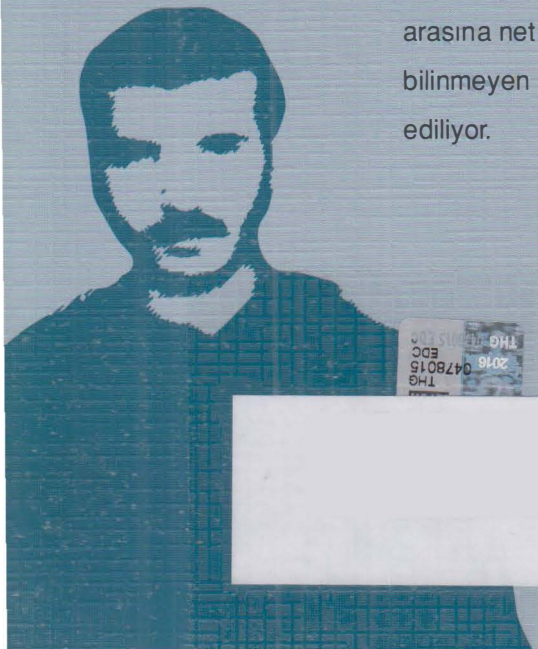
Y

Yakup, Hamid 159, 170, 174, 179, 308
Yalçın, Aydın 368
Yalçın, Hasan 344
Yalçıner, Mustafa 116, 119, 124, 127, 129, 131, 136, 137, 140, 152, 160, 169, 180, 188, 190, 196, 198, 206, 297, 298, 309, 416
Yanardağ, Merdan 358
Yaşar, Fevzi 15, 114, 115, 116, 130, 259, 417
Yaşargün, Abdülkadir 12, 33, 56, 59, 60, 64, 73, 100, 101, 102, 103, 111, 114, 115, 116, 119, 120, 125, 131, 133, 135, 147, 148, 156, 159, 164, 168, 185, 186, 188, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 217, 218, 234, 240, 268, 350, 383, 416, 419, 458
Yılmaz, İsmail 151, 152
Yılmaz, Ziya 325
Yuluğ, Mehmet Nuran 36

Z

Zefir Ahmet 39
Zulkadiroğlu, Mustafa 290

Ülkemizde devrimci hareketin tarihi henüz bütünlüklü bir şekilde yazılabilmiş değil. Son yıllarda bu ihtiyacı gidermek için yakın tarihi irdeleyen sözlü tarih çalışmaları yapılıyor. Elinizdeki çalışma da, sözlü tarih çalışmalarının yeni bir örneği. *Devrimcilerin Filistin Günlüğü*, devrimci hareketin bugüne kadar üzerinde pek kalem oynatılmamış önemli bir kesitini, geniş bir zaman dilimi kapsamında ele alınıyor. Devrimciler ile Filistin hareketi arasındaki tarihsel ilişki farklı yönleriyle inceleniyor. Okura kuru bir tarih anlatımı yerine akıcı, canlı bir metin sunuluyor ve tarihimizin bu fazla deşilmemiş alanına sorular yöneltiliyor. Filistin söz konusu olduğunda toplumsal hafızamızda gerçeği yansıtmayan yığınla efsane bulunmaktadır. Bu çalışmada gerçeklerle efsaneler arasına net bir sınır çiziliyor ve okur fazla bilinmeyen bir tarih yolculuğuna davet ediliyor.

45 ₺
IN TARİH
-314-055-9
140559